BENEDICTI XIV.
PONT. OPT. MAX.
O L I M

PROSPERI CARDINALIS

D E L A M B E R T I N I S

PRIMUM ANCONITANÆ ECCLESIÆ EPISCOPI,
DEINDE BONONIENSIS ARCHIEPISCOPI

INSTITUTIONUM
ECCLESIASTICARUM

TOMUS SECUNDUS.

QUADRAG. SEPT. POSTREMAS INSTITUT. CONTINENS.

EDITIO TERTIA LATINA VENETA,
Poſt plurimas Italas auctior, & emendatior.

AD USUM ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS.

V E N E T I I S
MDCCLXXXVIII.

Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
INSTITUTIONUM.

INSTITUTIO LXI.

PRomulgatur Indulgentia, quam Summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum ſignum Campanarum ſub horam primam noctis recitaverint Pſalmum De profundis, *aut ſemel* Pater, *&* Ave, *addito* Requiem &c. *pro* Defunctis. *Quid Fidelibus obſervandum ſit in præmiſſis operibus implendum, ut propoſitam Indulgentiam lucrentur.* Pag. 1

LXII. *De Triduo celebrando, & exponenda Sac. Euchariſtia in Baſilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, qua finitima devaſtantur. Utrum Deus implorari poſſit pro bonis hujus ſæculi comparandis. Utrum peccatores ſuis precibus aliquid a Deo conſequantur: Quid agendum ſit, ut per interceſſionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ ſuperius memoravimus.* 3

LXIII. *De ſpirituali opera præſtanda infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis, De ipſorum origine, & quo ſæculo inceperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ inſtituta fuerint. Plures Bononienſes Cives ob peritiam, & inſignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuiſſe, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De neceſſitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie aſſiſterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium, ac Regularium, ut operam ſuam præberent. Quod agendum ſit Sacerdotibus, qui in poſterum ad inviſendos infirmos deſignati fuerint. De norma præſcripta in his muneribus obeundis.* 5

LXIV. *De Cadaverum ſectione facienda in publicis Academiis. Utrum Conſtitutio Bonifacii VIII. ſectioni humanorum cadaverum adverſetur. Revera cadavera reorum concedi pro utilitate, & commodo facultatibus Anatomicæ. De corruptelis, quæ contingerunt, cum deeſſent cadavera, quo tempore ipſorum ſectio inſtruenda fuerat. Quo pacto conſulendum ſit, ne in poſterum id eveniat.* 10

LXV. *Epiſtola encyclica ad univerſos Archipresbyteros, & Parochos Diœceſanos, in qua ſermo eſt de operibus ruralibus, quæ die Feſto exercentur. De corruptelis, quæ in diebus feſtis obſervandis inductæ ſunt. Certiſſimum eſſe non licere per dies Feſtos ſervilibus operibus vacare; id tamen permitti aliquando, ſi neceſſitas poſtulet; utrum ipſa cognoſci, ac probari debeat auctoritate Epiſcopi. De conſilio, quod initum fuit, ut dies Feſti rite excolantur; ac de norma pro hac obſervatione obtinenda.* 12

LXVI. *Epiſtola encyclica Præfectis Hoſpitiorum, in quibus Puellæ expoſitæ, ſive ſpuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum ubi honeſtæ Puellæ ſervantur, quæ pia domicilia a Baracano, a S. Maria, a S. Cruce, & a S. Joſepho in hac Bononienſi Civitate nominantur. De cauſa hujus Epiſtolæ ſcribendæ. Confeſſarium extraordinarium Puellis hujuſmodi bis, vel ter per annum eſſe concedendum. Conſentaneum videri maxime, ſi aliquis Sacerdos deſignetur quotannis, qui Puellas eaſdem ſpiritualibus exercitiis detineat. Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipſis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino neceſſarium eſſe. Quæ ratio, aut norma tenenda ſit; ut aliquando extra Hoſpitium deambulent abſque ulla mali ſuſpicione, vel periculo.* 18

LXVII. *De conſecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Eccleſia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Eccleſia primum conſecrata fuerit. De veteri Eccleſia Metropolitana nihil in præſentia ſupereſſe; tamen primæ Dedicationis Officium*

Digitized by Google

eſſe recitandum. Intercedere certum diſcrimen inter conſecrationem Altaris, & Eccleſiæ. Monentur fideles ad hanc conſecrationem frequentes convenire, ut propoſitam Indulgentiam conſequantur. 21

LXVIII. De Proceſſione, quæ indicitur die Feſto Aſcenſionis Domini, ac præcedenti Dominica, in qua Beatæ Virginis effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquiſſimum eſſe hoc Inſtitutum. Deſcribitur hora, certuſque locus, ubi præſto eſſe debeant illi, qui eidem Proceſſioni intereſſe conſueverunt, ut ipſa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum conſentaneum, quo ſolent inchoari, & abſolvi Miſſarum Sacrificia, quæ ante Sacram effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum conſtituitur. 22

LXIX. De Sacra Supellectili Eccleſiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum eſſe a Sac. Canonibus; licere tamen interpoſita facultate Epiſcopi, & ob cauſas neceſſarias. Præfecti Montis Pietatis, & cæteri omnes monentur, ne Sacram Supellectilem in pignus unquam accipiant. 27

LXX. De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad aſſocianda mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a ſuis Oratoriis proficiſci debeant, ut ſe ad Parochias conferant. Quiſnam deſignare debeat vias, per quas cadaver efferendum ſit, & quis eligere Sacerdotes, ſi ipſos acciri oporteat. 30

LXXI. De Habitu Clericali: Veſtem oblongam Clericis aptiſſime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc ſibi veſtem aſſumpſerint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores veſtibus Clericorum tribuerunt. Soli Epiſcopo facultatem ineſſe, ut in ſua Diœceſi Clericalem habitum decernat; Ipſius forma, & color indicitur. 32

LXXII. Epiſtola Encyclica univerſis curam animarum habentibus in hac Diœceſi. Ad eliciendum actum fidei neceſſarium ad ſalutem, non ſatis eſſe fidem præſtare iis omnibus, quæ S. Mater Eccleſia credit tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda ſunt per explicationem Catechiſmi. De teſtimoniis, quæ fieri ſolent pro Clericis ordinandis. Quis initio Eccleſiæ hæc teſtimonia redderet. Nunc munus hujuſmodi Parochis tribui. De veritate, quæ ineſſe debet his teſtimoniis. De eleemoſynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De ſumma cura, & ſtudio, quo perpetuo Miniſtri Eccleſiæ oblationes, & eleemoſinas cuſtodire ſoliti fuerunt. De quibuſdam corruptelis circa ipſorum uſum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in poſterum evitandis. 37

LXXIII. De Effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi ſolet. Hoc inſtitutum eſſe commendandum, & probari ab Eccleſia. Non licere juxta Sac. Canones, & leges Civiles, ac potiſſimum ſtatuta peculiaria hujus Urbis Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma præſcribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur. 50

LXXIV. De ſolemni Feſto S. Petronii, ac de ſupplicationibus conſuetis, in quibus Sacrum ipſius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii, ac de genuinis actis, quibus res ab illo geſtæ ad nos pervenerunt. De cauſis, ob quas pietas, ac religio in ipſum magis augeatur. 52

LXXV. De Eleemoſynis, quæ a Græcis expoſtulare ſolent. De ſummo ſtudio, ac diligentia, quam ſemper contulerant Romani Pontifices, ut Schiſmaticos ad bonum conſilium traducerent. Qua magnam perniciem, ac damnum ipſi Schiſmatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipſi eleemoſynas, quas in his Provinciis congeſſerunt. Qua de cauſa vetitum fuerit illis tradere eleemoſynas; & quibuſnam tribuendæ ſint illæ quæ jam congeſtæ fuerunt. 54

LXXVI. Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœceſanis. De Choreis; Utrum naturæ ſua culpæ obnoxiæ ſint. An illis Laicus intereſſe

poſſit

Digitized by Google

poſſit ſine ullo crimine. Quænam pœnæ præſcribantur viris Eccleſiaſticis, qui ſaltationes ducere non erubeſcunt. 56

LXXVII. *De vino, quod in Miſſis celebrandis adhibetur. De veteris Eccleſiæ diſciplina in eo ſeligendo, ac diligenter expurgando. De accuſationibus illatis in eos, qui vinum parum conveniens ſuppeditarunt. Quæ vini ſpecies ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino, quod* medium & longum *nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine ſignificetur in hac Diœceſi. Tutiorem opinionem tenendam eſſe in hac re, ne gravetur conſcientia.* 62

LXXVIII. *Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De diſſidiis inter Miniſtros Monialium Sancti Lucæ, & Curatores ædificii ejuſdem Eccleſiæ ob eleemoſynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononienſis. Quænam peragere debeant Parochi priuſquam populus ſibi ſubjectus iter Bononiam ſuſcipiat, ut ſuum offerat munus. De ſorte* diviſoria, *& quas ob cauſas licita judicetur. Quæ ratio tenenda ſit a quolibet Oppido pro congerendis eleemoſynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munus offeratur.* 67

LXXIX. *De Indulgentia, quam Summus Pontifex conceſſit omnibus, qui felicia, ac fauſta precentur Copiis Chriſtianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejuſmodi ſolvendæ ſint. De Victoriis, quas Fideles ob interceſſionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari bene poſſe Mariæ Virginis interceſſionem cum mediatione Chriſti Domini, & etiam interceſſionem Sanctorum cum interceſſione Beatæ Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.* 71

LXXX. *Epiſtola encyclica univerſis curam animarum gerentibus tum in Civitate; tum in Diœceſi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri poſſe matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ veteris temporibus ſtatuuntur. Quid hujus pompæ ſolemnis nomine intelligatur. Quid velit Eccleſia diſpenſare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetua hujus Diœceſis conſuetudo in his matrimoniis celebrandis.* 75

LXXXI. *De Sacris Oleis quæ diſtribui, tradique Parochis conſueverunt. De ipſorum origine. Debent Epiſcopi ea conſecrare, ac deinde Parochi illa ab Epiſcopo accipere. De quibuſdam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui adminiſtrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo ſuperioris anni. Proponuntur remedia, & conſilia ad eas corruptelas evitandas.* 82

LXXXII. *De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel conſanguineis, vel ſervitio ſibi addictis. Quinam gradus conſanguinitatis requirantur. Quibus de cauſis induci poſſe videantur mulieres ad ſervitium rei domeſticæ præſtandum. Quibus dotibus excellere debeant viri Eccleſiaſtici, ac mulieres, quæ ipſis inſervire permittuntur.* 85

LXXXIII. *Epiſtola encyclica Parochis Diœceſanis, quà præcedens Inſtitutio fuſius explicatur. De occaſione ſcandali, quod oriri poteſt ex eo, quod mulieres ſimul habitent cum Parochis. De variatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ in hac re. Quoſnam gradus conſanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac Diœceſi requirantur. De mulieribus introductis, extraneis, & Agapetis. Quænam ſerio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam ineſſe huic diſciplinæ ſeveritatem. Reſponſa redduntur cauſis excuſationum, quæ afferri poſſent.* 87

LXXXIV. *Reſponſum redditum Vicario Foraneo, qui nonullas quæſtiones propoſuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in Diœceſi iterum Baptiſmo abluantur* ſub conditione, *cum ad Eccleſiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena Diœceſi ad confeſſiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac noſtra Diœceſi Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrarunt. Item de iis Sacerdotibus, qui in hac Diœceſi Bononienſi ad certum tempus probati,*

eo

eo temporis ſpatio jam peracto; tamen Jubilæi tempore Confeſſiones audire non dubitarunt, utrum ſicut illicite, ita invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulerint. 95

LXXXV. *Epiſtola ad Jeannem Antonium Caſtelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, & Monialium Confeſſarium tradita. Veterem eſſe Monialium conſecrandarum ritum. Decere maxime hujuſmodi ritum in Monaſteriis promovere. Quænam ſint Moniales conſecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ conſecrandæ ſunt. Eſſe aptas Moniales S. Margaritæ, ſicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc conſecratio neceſſario ſpectet. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam ſit conſuetudini, Sacriſque Canonibus magis conſentaneus.* 100

LXXXVI. *De iis, quæ ſpectant ad facultatem Confeſſionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere abſque approbatione Ordinarii Fidelium Confeſſiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui ſolere poteſtatem audiendi in hac Diœceſi Confeſſiones, niſi prius publicum ſubierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujuſmodi conſuetudo ſancita ſit. Hanc facultatem nulli concedi, niſi ad præfinitum tempus, ſive Regularis, ſive Sæcularis ſit. Utrum ea conſuetudo Sacrorum Canonum auctoritate ſemper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Epiſcopum eſſe iterum examinare doctrinam eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem ſibi prorogari cupiunt.* 105

LXXXVII. *Inſtruuntur Parochi, & Confeſſarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare, quæ ab illo præcipiuntur, præſertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.* 110

LXXXVIII. *Reſponſum redditum dubio a Viro Religioſo propoſito circa Inſtitutionem XXXIII. Iterum oſtenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ ſolent, & earum pariter, quæ in Monaſteriis educantur, contrahenda eſſe præſente Parocho, cujus ditione Monaſterium, aut domus ſubjecta ſit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari conſueſcunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus conſtituta eſt. Hoc idem ſtatuendum eſt de famulis Bononienſibus, qui domicilium in alia Parochia habent.* 132

LXXXIX. *Cum viæ campeſtres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles ſint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis miniſtrandi, vel mortuos efferendi; agricolæ, & vicinorum prædiorum domini liberum illis tranſitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujuſmodi non eſſe inter vias publicas recenſendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via conſtituatur publica. Quomodo ſe gerere debeant Parochi, ſi id forte contigerit.* 137

XC. *Invitantur Fideles ad Eccleſiam Metropolitanam promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambroſio dicatum eſt. Indicantur cauſæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, qua poſſunt, animi devotione religioſum cultum prædictis Sanctis exhibeant.* 140

XCI. *Ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem Epiſtola, qua oſtenditur, duo vel plura beneficia, quæ ſimplicia nuncupantur, niſi juſta de cauſa, ab eodem retineri non poſſe. Utrum abſque diſpenſatione Apoſtolica Epiſcopus poſſit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium ſimplex idcirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeſte ſuſtentandam ſatis eſſe non videntur. Utrum aliqua intercedat diſcrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus ſpectant. Quid circa hanc rem decerni ſoleat a Sacra Congregatione. Utrum nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri poſſit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Senſus Conſtitutionis S. Pii V. quæ ad hoc ſpectat, indicatur.* 141

XCII. *De Miſſarum eleemoſynis, quæ celebrari ſolent in peculiari aliqua Eccleſia Diœceſis. Sacerdotibus omnino vetitum eſſe Miſſam applicare pro iis, a quibus deinde ſti-*

d by Google

ſtipendium fortuito invenient. Utrum liceat Confeſſariis Miſſas pœnitentibus injungere a ſemetipſis, vel in ſuis Eccleſiis celebrandas. Utrum ſibi, vel ſuis Eccleſiis aliquid tribuere poſſint earum rerum, quæ a pœnitentibus reſtitui ſolent, cum ignoratur ad quem Jure pertineant. 145

XCIII. *Epiſtola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut ſe lite eximat, in cauſis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc jure fieri poſſit. De Arbitris cauſarum ad Beneficia ſpectantia & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipſi debeant.* 146

XCIV. *Epiſtola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœceſis. Facultatem ineſſe Epiſcopo cogendi Parochos, & Eccleſiæ Rectores, ut ſuis impenſis plures adminiſtros auxilio ſibi accipiant, ubi unus tantum minime ſufficiat ad fidelium confeſſiones excipiendas. Non eſſe immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui ſemel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrandum, deinde (poſtquam deſiit facultatis acceptæ deſignatum tempus) recuſat Confeſſarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.* 150

XCV. *Epiſtola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Eccleſiaſticum eo jure, ut ipſe, quoad vitam agat ſuam, deinceps ejus conſanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apoſtolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula careat is, qui divitiis auget Canonicatum Jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eumdem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jurepatronatus Beneficii præditus ſit, Beneficium idem in ſe conferri poſſit petere, & quo pacto.* 156

XCVI. *De coma fictitia, & capillorum circulis. Utrum Miſſa tecto capite ſine gravi peccato celebrari poſſit. Non poſſe. abſque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adſcititias in celebratione Miſſæ adhiberi, licet breves ſint, & tonſura clericalis appareat. An liceat Epiſcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & uſu hujuſmodi circulorum.* 159

XCVII. *Epiſtola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranenſis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod ſimplex nuncupatur, frui poſſit. An Canonici Lateranenſes Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, ſibi comparare queant. Utrum facultate opus ſit, & a quo impetrare illam debeant.* 164

XCVIII. *De Baptiſmo conferendo. De temporis ſpatio, quo deferendi ſunt infantes ut baptizentur. Illos irregularitati omnino eſſe obnoxios, qui Sacramentum Baptiſmi (niſi urgeat neceſſitas) infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahant, & infantes domi baptizatos ad Eccleſiam aſportare negligant, ubi omiſſæ cæremoniæ rite perficiantur. Legibus adverſari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui Baptiſmi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.* 166

XCIX. *Epiſtola Encyclica Parochis diœceſis: cautum eſſe tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Eccleſiam armatus ingrediatur: diſcrimen oſtenditur inter enſes, aliaque id genus arma, quibuſcum Eccleſias ingredi fas eſt, & inter ſclopetos, aliaque ejuſmodi, quibuſcum ingredi vetitum eſt.* 171

C. *Epiſtola Encyclica Parochis diœceſis. Quomodo, & a quonam, reparari debeant Eccleſiæ & Parochorum ædes, ſi neceſſitas id poſtulet, ſive ſint liberæ collationis Epiſcopi, ſive Juriſpatronatus. Utrum Parochus (niſi vetus aliqua obſtet conſuetudo) teneatur eas reficere, & quibaſnam impenſis. Utrum qui gaudet Eccleſiaſticis fructibus in aliqua Eccleſia, quæ inſtaurari debeat, pecuniæ partem conferre adſtringatur. Quo in caſu Dominus teneatur, in quonam populus, & quomodo in aliis circumſtantiis agendum ſit.* 174

CI. *Epiſtola Petro Franciſco Peggio Philoſophiæ publico Profeſſori, utrum Clericus gerens*

Digitized by Google

rens Magiſtratum ſæcularem, qui capitalem ſententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamſi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoſte conſeruit irregularis habendus ſit quamvis certo ſciat nemini mortem vel mutilationem ſua manu intuliſſe. Quid ſtatuendum ſit, ſi bellum juſtum, aut ſi injuſtum habeatur. Diſcrimem bellorum, quæ cauſa ſui defendendi, aut alterius offendendi ſuſcipiuntur. 178

CII. *Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœceſanis, teneri ſingulos Archipresbyteros indicere cœtum in quo morales quæſtiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confeſſarios ad eoſdem cœtus convenire debere. Tranſmittenda eſſe ad P. Pœnitentiarium reſponſa propoſitis quæſtionibus, reddita. Muneri ſuo deeſſe illos omnes, qui gerunt curam animarum, niſi ſcripta exhibeant eorum nomina, qui Paſchali præcepto minime paruerunt.* 186

CIII. *Norma quædam præſcribitur pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia haberi conſueverunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis diſcutiantur. De his, qui cœtibus hujuſmodi intereſſe tenentur. Utrum omnes qui Canonici dignitate inſigniti ſunt, convenire debeant, An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adſtringatur. Utrum Confeſſarii Regulares, ad excipiendas Laicorum Confeſſiones approbati, hoſce Eccleſiaſticos conventus adire teneantur.* 190

CIV. *De exercitiis ſpiritualibus, quibus, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt. De utilitate, quæ ex illis dimanant, Quamobrem initio hujuſcemodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo præſcribatur, & quo tempore. Oſtenditur hoc Inſtitutum obſervari tum Romæ, tum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excuſationes, quæ adduci ſolent ab iis, qui ſeſe ab hac pia conſuetudine expedire velint.* 193

CV. *Leges quædam conſtituuntur tum in Urbe, tum in diœceſi circa teſtamenta, quæ ſine Notario vel ab alio Sacerdote conſcribi ſolent De iis, quæ in aſſociandis deferendiſque ad tumulum cadaveribus eveniunt aliiſque hujuſmodi. De Tertiariis, quæ inter Parochos, & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habit. an.* 1730. *quibus inſcribitur* Urbis & Orbis. 199

CVI. *Epiſtola ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarfelli Cancellarium Archiepiſcopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus profeſtis promoveri deſiderat, acceptis Apoſtolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei* extra tempora *initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & ſubdiaconatum uno eodemque die ſuſcipere contendit. Nullius ponderis eſſe rationes ab iis, qui ſimilia expoſtulant, adductas. Utrum inter Feſtos referendi ſint dies, quibus duplex Officium præſcribitur, quamvis populus a ſervili opere minime ſeſe abſtineat. Quibuſnam ex his diebus juxta Apoſtolicæ Sedis ſententiam Ordines tribui debeant? Vetitum omnino eſſe, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.* 239

CVII. *Congeruntur, ac ſubijciuntur oculis Canonicorum Eccleſiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœceſis inſervientium quæcumque ſancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejuſdem Concilii interprete de ſervitio, quod præſtare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipſi Canonici, & Manſionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Poſtremo admonentur obſervare diligenter ejuſmodi decreta, quæ ipſorum quoque Conſtitutionibus optime congruunt.* 243

Epiſtola Paſtoralis Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Proſperi de Lambertinis Bononienſis Archiepiſcopi, & Principis, tunc Archiepiſcopi Theodoſienſis ad Clerum Populumque Anconitanum, cum eorum Epiſcopus renunciatus eſt. Rationem reddit quare hæc Epiſtola non ſtatim ab adepto Epiſcopatu data ſit. Fuſe ſibi de illo gaudet. Ait ſe ejuſdem muneribus imparem: ob idque preces omnium apud Deum expoſcit. 277

IN-

Digitized by Google



INSTITUTIONUM ECCLESIASTICARUM

PARS SECUNDA.

ISTITUTIO LXI.

Promulgatur Indulgentia, quam ſummus Pontifex elargitur illis, qui ad certum ſignum Campanarum ſub horam primam noctis recitaverint Pſalmum De profundis, *aut ſemel* Pater, & Ave, *addito* Requiem &c. *pro* Defunctis. *Quid Fidelibus obſervandum ſit in præmiſſis operibus implendis, ut propoſitam Indulgentiam lucrentur.*

I. Benedictus XIII. litteras Apoſtolicas promulgavit die 14. Septembris anno 1724., quibus Indulgentiam plenariam perpetuo Fidelibus conceſſit iis, qui ſemel in menſe poſt peccatorum Confeſſionem peractam, acceptamque Sacram Euchariſtiam, tres Salutationes Angelicas *ad pulſum Campanæ* ſeu mane, ſeu meridie, ſeu veſpere *flexis genibus* recitarent, Deumque obteſtarentur, ut Chriſtianos Principes ad concordiam deducat, hæreſes evellat, & Sanctam Eccleſiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Idem Pontifex centum dierum Indulgentiam largitus eſt iis, qui per annum quocumque die eaſdem preces contriti perſolverent, Cardinalis autem Jacobus Boncompagnus Deceſſor noſter eam Indulgentiam die 25. Septembris eiuſdem anni promulgavit.

II. Clemens quoque XII. alias Apoſtolicas litteras in lucem edidit die 14. Auguſti anno 1736., ac Indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora *ad pulſum Campanæ*, flexis genibus Pſalmum *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica addito verſiculo *Requiem æternam*, ut ſuis cruciatibus Purgantes Animæ ſubleventur. Quoties hæc præcatio peragitur, centum dies Indulgentiæ comparantur; ſi per annum integrum fiat eo modo quem explicavimus, plenaria Indulgentia conceditur; ſi tamen ſemel per anni curſum Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ percipiantur, Deique patrocinium imploretur pro illis cauſis, quas ſuperius enumeravimus. Nos pariter hanc Indulgen-

tiam palam facimus, omneſque curæ noſtræ commendatos plurimum hortamur, ne Cœleſtes hos theſauros lucrari prætermittant.

III. Propoſitis jam piis operibus, quæ e Pontifice præſcribuntur, & quæ prius abſolvi debent, antequam poſſimus Indulgentiam conſequi, monendum ſupereſt, non ſatis eſſe, ut indictas preces percurramus, ſed *flexis genibus* id peragendum. Porro hanc conſuetudinem a primis Fidelibus receptam fuiſſe nequit dubitari: *Genuum inclinatio* (inquit Juſtinus Martyr) *in precationibus magis peccatores Deo commendat, quam ſi ſtantes orent, magiſque ea res Divinam permovet commiſeraionem*. Tertullianus autem Scapulam Præfectum improbat, & enumerans res præclare, ac feliciter geſtas, quas Chriſtianorum preces Ethnicis etiam Imperatoribus obtinuerant, ac potiſſimum affluentem pluviam, quæ Marci Aurelii Copias ſiti vehementer afflictas ab extremo diſcrimine liberaverat, ita ſcriptum reliquit: *Quando non geniculationibus, & jejunationibus noſtris etiam ſiccitates ſunt depulſæ?*

IV. Inſuper jubent Pontifices pro comparanda hac Indulgentia preces *ad pulſum Campanæ* recitari, ut hac ratione preces ſimul a Fidelibus effundi videantur. Itaque niſi pulſentur Campanæ, nemo hæc juſſa facere poterit. Judæi quidem, ut populum ad templum accirent, ubi Deum canticis, ac precibus celebrarent, Tubas argenteas adhibebant (1), quarum loco in Eccleſia Campanæ ſuffectæ fuerunt. Quamobrem cum preces *ad pulſum Campanæ* perſolvendæ ſint, ut jam declaravimus, ſignum iiſdem Campanis dari præcipimus ſub auroram, in meridie, ac veſpere, quemadmodum fieri conſuevit, ſub horam quoque noctis de more pulſentur Campanæ ex hac Metropolitana, ex S. Petronii Eccleſia, & quatuor Urbis regionibus, nempe ex Sancti Dominici, Sancti Franciſci, Sancti Jacobi, & Regularium Servitarum Eccleſiis, itemque ex parochialibus tum in Civitate, tum in Diœceſi. Qui juſſa detrectaverint, arbitrio noſtro pœnas exſolvent.

V. Tandem ſummo ſtudio Parochos monemus, ut quantocyus fieri poterit, Indulgentiam utramque populo promulgent, nempe quam Benedictus XIII. elargitus eſt, licet ipſam alias palam fecerint, & quam Clemens XII. nuper conceſſit: Populum ſummopere hortentur, ne oblatam cœleſtis theſauri occaſionem contemnat. Alio loco Inſtitutionem Salutationis Angelicæ ſub auroram, in meridie, ac veſpere ſatis explanavimus (2). De precibus autem loquentes, quæ pro Defunctis ſub horam noctis inductæ ſunt *ad pulſum Campanæ*, ſacrarum literarum teſtimonio, ac verbis utemur: *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro Defunctis exorare* (3).

INDULGENTIÆ.

Pro recitantibus ſub horam noctis ad pulſum campanæ Pſalmum *De profundis*, vel ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam verſiculo *Requiem æternam &c.*

CLEMENS PAPA XII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Cœleſtis Eccleſiæ theſauros, quorum diſpenſationem Nobis commiſit Deus, ad Chriſtifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum ſalutem promovendam libenter erogamus. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui ſub horam noctis ad pulſum campanæ Pſalmum De profundis, *vel ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum verſiculo* Requiem eternam &c. *in ſuffragium Animarum Chriſtifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Inſuper eiſdem Chri-*

(1) *Num* 10. (2) *Inſtit.* 12. (3) *Macchab.* 2.

Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui per annum præmiſſa peregerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo lucrifaciendam, omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & elargimur, præſentibus, perpetuis, futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 14. Auguſti 1736. Pontificatus Noſtri Anno Septimo.

F. Card. Oliverius.

INSTITUTIO LXII.

De Triduo celebrando, & exponenda Sacra Euchariſtia in Baſilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, qua finitima devaſtantur. Utrum Deus implorari poſſit pro bonis hujus ſæculi comparandis. Utrum peccatores ſuis precibus aliquid a Deo conſequantur. Quid agendum ſit, ut per interceſſionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ ſuperius memoravimus.

I. DIE XIX. Decembris hoc anno S. Floriani Officium in hac Civitate perſolvitur, qui pro fide tuenda ſub Diocletiano Imperatore Martyrium Gazæ conſequutus eſt. Ipſius Corpus in hanc Urbem detulit S. Petronius, cum ex Palæſtinæ celeberrimis locis reverteretur, & illud in Baſilica S. Stephani per ipſum Sanctum Petronium condita perhonorifice eſt collocatum, ubi nunc etiam ſervatur. Ab omni memoria S. Florianus inter Patronos, Sanctoſque hujus Urbis tutelares adnumeratur, quem majores noſtri tanquam Civem agnoverunt, poſtquam Sacrum ipſius Corpus hæc Civitas obtinuit.

II. Sanctum Florianum Martyrio affectum aſſeruimus, cum Diocletianus Imperium teneret ex accurato Caroli Sigonii teſtimonio, qui de S. Petronio verba faciens hæc tradit (1): *Jam vero Corpus Beati Floriani, qui ſub Diocletiano paſſus Gazæ fuerat, inde Bononiam deportatum, in æde, ut nunc quoque eſt, Beati Stephani creditur collocaſſe.* Non enim tueri facile poterit, quod in multis annalibus deprehenditur, ſub Heraclio Imperatore S. Florianum ad Martyrii palmam perveniſſe. Siquidem Heraclius anno 640., deceſſit; Sanctus autem Petronius in Cœlum evolavit anno 450., cum Theodoſius Arcadii filius, ac Valentinianus Imperium haberent. Quare alienus prorſus a veritate foret, quod Sancti Floriani Corpus a Sancto Petronio Bononiam deportatum fuerit, qui centum quinquaginta annis ante Heraclium e vita migravit.

III. Die 20. ejuſdem Decembris pervigilium Sancti Thomæ Apoſtoli indicitur, quem diem priſci Fideles piis operibus, aſſiduiſque precibus impendebant: *Jejunavimus* (inquit S. Ambroſius (2)) *Sabbato vigilias celebravimus, orationibus pernoctanter inſtetimus.*

IV. Die vero 21. menſis ejuſdem Feſtum S. Thomæ Apoſtoli peragitur, quod celeberrimum eſt ob Apoſtolatus dignitatem (3) & quod ipſe Parthis, Æthiopibus, Indis Sacrum Evangelium promulgaverit (4).

V. Per eoſdem tres dies 19. 20. 21. circiter horam 16. peracto privatim Sacro, Divinam

(1) *Lib. 1. Hiſt. Bononien.* (2) *Sermon. in Pſalm. 109.* (3) *Can. Pronuntiandum de Conſecrat. diſt. 3.* (4) *Hyeronimus Oſorius Ep. de Indiar. reb. l. 3.*

nam Euchariſtiam in Baſilica Sancti Petronii publice exponemus, eodemque triduo ſub veſperam tradita benedictione populus dimittetur. Hos potiſſimum dies elegimus, tum quia ob allatas cauſas magnam religionem Fidelibus injiciunt, tum quia Nativitatis Domini celebritati proximi ſunt, tandem ut tempus aliquod ſtatuamus, quo Divinam clementiam imploremus, ut ope interveniente S. Floriani, cujus Corpus in hac Urbe conſervari diximus; meritis etiam S. Petronii, qui præſtantiſſimum hoc munus nobis contulit, qui ambo noſtræ Civitatis tutelam habent, tandem ob eximia merita S. Thomæ Apoſtoli, ſuam nobis gratiam in hac celebritate Natalitia impertiat, & Urbem, totamque Diœceſim a graviſſimo morbo eripiat, qui jumentis impendet.

VI. *Homines & Jumenta ſalvabis Domine*, Pſalmo 35. legitur, Hinc Theologi inquirunt, an caduca bona precibus expoſci à Domino poſſint, & S. Thomæ auctoritate (1) eadem bona expetenda fatentur tanquam præſidium ad immortalem vitam comparandam, cum neceſſaria ſint, ut fragilis hujus vitæ ſpiritus ſuſteotetur. Qua de re in proverbiis traditur (2): *Tribue tantum victui meo neceſſaria*.

VII. Quæſtionem pariter inſtituunt Theologi, an ſceleſti homines aliquid a Deo precibus obtineant ſuis, & ejuſdem S. Thomæ (3) teſtimonio reſpondent, ob Dei ſolam miſericordiam id evenire poſſe, ſi tamen hæ conditiones intercedant: *Ut ſcilicet pro ſe petat neceſſaria ad ſalutem, pie, & perſeveranter*.

VIII. Juxta hanc doctrinam tres impiorum ordines numerantur. Primi lethalis peccati labem, qua tenentur, ignorant, vel quia commiſſa crimina penitus obliti ſunt, vel quia ſe contritos arbitrantur, cum attriti ſolum exiſtant. Horum precibus, ſi rite fiant, Deus obſecundar.

IX. Secundus gradus eſt eorum, qui ſcelerum gravitatem agnoſcunt, dolorem quidem de ipſis, ſed non perfectum concipiunt, de quo iterum triſtantur, & ad Deum ſupplices confugiunt, ejuſque opem implorant. Illorum preces Deus, non ex juſtitia, ſed tantum ex miſericordia ſaltem in iis, quæ ad æternam ipſorum ſalutem ſpectant, exaudit.

X. De ſceleſtis hominibus tertio loco propoſitis ita docetSuarez (4) *Tertius gradus eſt, quando peccator, licet ſuum ſtatum cognoſcat, & conſideret, nullo modo de illo dolet, neque illum mutare proponit, & nihilominus a Deo poſtulat beneficia temporalia, vel etiam ſpiritualia. Et de oratione talis hominis probabile profecto eſt, non habere infallibilem promiſſionem, immo, & raro exaudiri, quia oratio talis hominis raro poteſt habere alias conditiones neceſſarias, ſive quia indignus eſt exaudiri, qui Divinam amicitiam quodammodo contemnit*.

XI. Id ſane probabile aſſerit eximius Doctor, neque enim certum eſt quanta uti velit miſericordia erga ſceleſtos ejuſmodi Deus, qui infinita bonitate præditus eſt; niſi forte illotum pervicacia eo deveniat, ut nullum protſus dolorem in poſterum ſibi edendum propoſuerint, adhibita pariter conditione, ut quæ pro converſione ipſorum neceſſaria ſunt, magna cum fiducia poſcere non deſiſtant (5).

XII. Quæ hucuſque diximus ſatis oſtendunt, quid unicuique proximo Triduo ſtatuendum ſit, ut ob merita Sanctorum Floriani, Petronii clarique Apoſtoli Thomæ duo præſtantiſſima beneficia a Deo conſequatur; primum nempe ut Natalem diem Salvatoris qua fas eſt pietate, ac religione proſequatur; alterum vero, ut lethali pernicie, quæ vicinas regiones invaſit, jumenta noſtra liberentur.

XIII. Neceſſario requiritur, ut vero dolore per Pœnitentiæ Sacramentum peccati labes expientur, & certo deliberatoque animo quis proponat, ſe nunquam nova crimina perpetraturum: ſi hæc fieri nequeant, ſaltem neceſſarium eſt, integram ſcelerum Confeſſionem, certamque emendationem animo deliberare, atque interim de ipſis graviter perfecteque dolore.

Si hæc omnia (quod nos vehementer expetimus) recte perficiamus, hiſque peractis omni cum fiducia, ac pietate conſtanter a Deo petamus, ut Natalitiam ipſius celebritatem ſancte pro-

(1) 2. 2. *qu.* 83. *art.* 6. (2) *Cap.* 30. (3) *In loco ſuperiusallato art.* 16.
(4) *De Religione tomo* 2. *lib.* 1. *cap.* 25. (5) *Suarez. loco allato*.

proſequamur, ſi pro jumentorum quoque incolumitate Deum rogemus, ſine quibus vita conſervari nequit, & quæ non parum juvant, ut beatam in Cœlis, ac felicem vitam attingamus, proſperum noſtris precibus exitum futurum ſperemus. At vero, ſi contrarium fiat (quod Deus avertat) fruſtra confidimus in ea parabola, quam S. Lucas deſcribit (1): *Dico vobis, etſi non dabit illi, eo quod amicus ejus ſit, propter improbitatem tamen ejus ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios*. Sed timendum potius, quod per Iſaiam Deus promulgavit (2): *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt*.

INSTITUTIO LXIII.

De ſpirituali opera præſtanda infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipſorum origine, & quo ſeculo inceperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ inſtituta fuerint. Plures Bononienſes Cives ob peritiam, & inſignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuiſſe, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De neceſſitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie aſſiſterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium, ac Regularium, ut operam ſuam præberent. Quid agendumſit Sacerdotibus, qui in poſterum ad inviſendos infirmos deſignati fuerint. De norma præſcripta in his muneribus obeundis.

I. INter præclara Chriſtianæ erga mortales charitatis opera merito adnumerari debent valetudinaria, quibus egeni excipiuntur, iiſque neceſſaria omnia ſuppeditantur, ut in priſtinam ſanitatem reſtitui facile poſſint, quibus ſpiritualia quoque auxilia præſtantur, ut ſi incolumes evadant, reliquam vitæ partem juxta Chriſtianæ legis diſciplinam traducant; ſin autem decedant, ſancte vitæ curriculum abſolvant.

II. Sæculo IV., cum furor Ethnicorum in Chriſtianos deſiit, hoc inſtitutum cœpit. Id S. Gregorius Nazianzenus his verbis teſtatur (3): *Amabiliſſimis ædibus extructis, atque annuis proventibus conſtitutis, quos a divitibus, & copioſis hominibus prudenti oratione ad largitatem impulſis collegerat, ægrotos omnes in unum coegit, Pauperum Gymnaſia hæc loca appellans*.

III. Idem exemplum ſequutus eſt S. Joannes Chryſoſtomus (4); ac de Fabiola nobili, & opulenta fœmina Romana hæc tradit S. Hyeronimus: *Omnem cenſum, quem habere poterat (erat autem ampliſſimus, & reſpondens generi ejus) dilapidavit, & vendidit, & in pecuniam congregatam uſibus pauperum præparavit: & prima omnium Noſocomium inſtituit, in quo ægrotos colligeret de plateis, & conſumpta languoribus, & inedia miſerorum membra foveбat. Quoties morbo regio, & pædore confectos humeris ſuis ipſa portavit? Quoties lavit purulentam vulnerum ſaniem, quam alius aſpicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & ſpirans cadaver ſorbitiunculis irrigabat*.

IV. Poſterioribus temporibus, ſeculo præſertim XI., ac ſequentibus hoc pium Inſtitutum magis propagari cœpit. Tunc enim initium habuit Ordo Regularium S. Antonii Viennenſis invectus a Gaſtone nobili genere nato in Viennenſi Provincias Galliæ, qui Gerinum Filium ſuum, aliosque octo præſtantes viros adjutores nactus fuit, qui omnes morbo ignis ſacri tactos omni ſtudio curare ſuſceperunt. Iiſdem temporibus adſcribitur Inſtitutio Regularis Ordinis, qui a S. Spiritu nuncupatur. Ille Comitem Guidonem Auctorem, ac Parentem habuit in Monte Peſſulo, quem fatis celebrem pietate erga egenos Innocentius III. Romam accivit, ut Noſocomium moderatetur ab ipſo Pontifice in Urbe pro curandis ægrotis magno ſumptu fundatum, & qui a S. Spiritu in Saxia appellatur. Iiſdem quoque temporibus Equitum Melitenſium militaris Ordo clariſſimus incœpit, cujus leges Raymundus de Podio ita coſtituit, ut plures ex ipſis

(1) *Cap.* 11. (2) *Cap.* 1. (3) *In vita S. Baſilii*.
(4) *Palladius in ipſius vita*.

Digitized by Google

ipſis Equitibus tutiſſima itinera ad Sancta Palæſtinæ loca præſtarent, alii Cappellani munere cultum, Eccleſiæ Conventualis ſervarent, alii demum in Noſocomiis curam, operamque ſuam ægrotis impenderent. Poſtremo ſæculis haud multum a nobis remotis S. Joannes de Deo Granatæ Ordinem ſuum anno 1538. inſtituit, eamque legem, ac votum ſuis indixit, ut ægrotantibus in Noſocomiis inſervirent. Beatus autem Camillus de Lellis anno 1581. initium dedit Ordini Clericorum Miniſtrantium Infirmis, qui non ſolum Fidelibus extremum vitæ ſpiritum domi ſuæ exhalantibus præſto ſunt, at etiam pietatis opera ægrotis detentis in publicis Noſocomiis perſolvunt.

V. Porro hæc Civitas Bononienſis, quæ ſemper exterorum pietatem æmulata eſt, magnam ſibi laudem iiſdem, quæ jam indicavimus, temporibus comparavit conditis publicis Hoſpitiis, quibus ægrotantium inopiæ proſpiceretur. Nam Sæculis XIII., ac XIV. duo Noſocomia extructa ſunt, quæ nunc etiam exiſtunt, quorum primum a S. Maria Vitæ dictum fuit, alterum a S. Maria Mortis, uti Sigonius commemorat (1). Sæculo autem XVI. præclaros cives in lucem edidit a Summis Pontificibus accerſitos ob peritiam, ac pietatem, quos iidem Pontifices Commendatoris titulo ornatos adminiſtrando Noſocomio, Sancti Spiritus in Saxia præpoſuerunt. Ii fuerunt Carolus Arioſtus, Franciſcus Landus, Theſeus Aldobrandus, Joannes Baptiſta Ruinus, Hieronymus Agochius, & Balthaſſar Bolognettus (2). Præter publica Noſocomia hujus Civitatis, quæ nuper memoravimus, alia quoque, licet minori ſumptu, extructa fuerunt. Regulares Ordinis S. Joannis de Deo, & Clerici miniſtrantes Infirmis in hanc pariter Urbem vocati, & liberaliter excepti ſunt.

VI. Nos quidem eadem Noſocomia S. Mariæ Vitæ, & S. Mariæ Mortis inviſimus, cum Eccleſiis, locisque piis Urbis, ac Diœceſis Sacra Viſitatio indicta fuit; & ſane deprehendimus, nec deeſſe ægrotis Medicorum curam, nec Miniſtrorum diligentiam, ac ſingularem munditiem, quæ curandis corporibus plurimum confert; morbis quoque levandis opportuna medicamenta, cibumque aptum ſuppeditari cognovimus. Attamen, ſi neceſſaria ad juvandas ægrotantium animas ſpectentur, copioſam quidem meſſem, Operarios autem paucos invenimus, videlicet unum Sacerdotem pro viris, alterum pro Infirmis mulieribus in ſingulis Noſocomiis deſignatum, quæ cum magno ægrotantium numero redundent, ſufficere duorum Sacerdotum opera nequit pro iis omnibus muneribus obeundis, quæ infirmis neceſſario præſtanda ſunt, ut ad pie vivendum, vel moriendum adducantur, quod potiſſimum eſt in hoc pietatis Inſtituto; *Exercitationem corporis* (inquit Saulnerius (3)) *ad modicum utilem eſſe, pietatem autem ad omnia, ſapienter dixit Apoſtolus; unde liceat inferre, longe procurationem animarum anteſtare curationi corporum. Et vero nihil iſta conſequi poteſt, etiam cum ſuccedit ex voto quam modicam infelicis exilii prorogationem; illa autem ad ipſam pertinet æternitatem omnium bonorum cumulo beatam &c. Quo attentiores eſſe convenit Noſocomiorum Præfectos, ne opportuna, atque adeo neceſſaria ad ſalutem animæ auxilia deſint ægris quos interdum pejus mens habet quam corpus.*

VII. Quare jam tunc excogitavimus Operatorium numerum augere, qui ſalutarem ægrotantium curam ſuſciperent, alioſque Sacerdotes ad hanc provinciam capeſſendam accerſivimus, qui eam cum fructu gerere ſoli poſſunt uti Vaneſpen. recte perpendit (4): *Sane in magnis Noſocomiis, in quibus frequens ſolet eſſe infirmorum numerus convenit, ut ſpeciales ſint Presbyteri, qui infirmis aſſiſtant & ad Chriſtiane moriendum vel vivendum diſponant. Qui autem attenderit, quam craſſa ſæpe ignorantia laborent & quam multis criminibus frequentes ſint onuſti & implicati pauperes ad Noſocomia divertentes, facile intelliget, quod plures, quam hodie conſueverint, Sacerdotes Noſocomiis pro cura ſpirituali infirmorum merito præficerentur, ne alias appareat, re vera plus curari corporum, quam animarum curationem.*

VIII. Quæ

(1) *Lib. 3. de Epiſc. Bononien. pag. 124. & pag. 137. antiq. edit. Bononien. anno 1586.*

(2) *Petrus Saulnier in diſſert. de Cap. Sac. Ord. S. Spiritus cap. 5. argum. 5.*

(3) *Lib. ſuperius allato cap. 11. arg. 10.* (4) *Juris Eccleſiaſtici par. 2. tit. 37. cap. 3. num. 43.*

Digitized by Google

VIII. Quæ autem nobis objecta fuerunt nempe In Noſocomiis quæ modo nominavimus unum tantum Sacerdotem pro viris, alterum pro ægrotis mulieribus retineri conſueviſſe imminuendum ægrotantium numerum, ſi plures Sacerdotes inducantur, Cappellanis ſe adjutores præbere Patres Oratorii Sancti Philippi Nerii, Societatis Jeſu, & Clericos miniſtrantes infirmis: tandem unicum Sacerdotem in Noſcomiis Patrum Sancti Joannis de Deo cunctis ægrotantibus plene ſatisfacere; Hæ rationes, inquam, opinionem noſtram immutare non potuerunt. Primum namque omittimus veterem morem, cui tanquam arci minus tutæ, cum de cultu Dei agitur, animarumque ſalute, male fidunt, aut inſcitia aut deſidia in iis peragendis, quæ ad Dei famulatum pertinent, vel cœteris Fidelibus ſalutaria judicantur. Præterimus etiam nullam fore ſuſpicionem, ne ægrotantium numerus minuatur, cum excogitatum a nobis conſilium nullas expenſas Noſocomiis inferre debeat. Neque ſane improbamus pietatem eorum Regularium qui operam ſuam Infirmis contulerunt; ſed potius eos obteſtamur, ut quam cœperunt viam, ſemper inſiſtant, iiſque ſolum quaſdam leges præſcribemus, quas paulo inferius indicabimus. Libere quoque fatemur, exemplum Regularium Sancti Joannis de Deo parum apte proponi. Nam primum ægrotantium numerus, qui ipſorum Noſocomiis admittitur, comparari nullo modo poteſt infirmorum copiæ, quæ in aliis publicis Hoſpitiis de quibus agimus, detinetur. Inſuper quamvis Clemens Papa VIII. ipſis ad Sacros Ordines aſcendere prohibuerit, deinde vero Summus Pontifex Paulus V. permiſerit ex ipſis unum ſingulis in Cænobiis, ſeu Noſocomiis ad Sacerdotium poſſe aſſumi, ut ipſe ægrotantium animabus conſuleret, tamen ob eam cauſam per unicum Sacerdotem plene id perfici poteſt, quod cæteri ejuſdem Ordines in Tyrocinio edocti apprimeque inſtructi, dum corporibus ægrotantibus opitulantur, eoſdem ſi opus ſit, Chriſtianæ legis diciplina, Fideique rudimentis imbuunt (1) quæ profecto ſpiritualia auxilia noſtris in Noſocomiis minime præſtantur.

IX. Poſtquam igitur deliberavimus Sacerdotum numerum augere ad cœtus univerſos Regularium, qui frequentes in hac Urbe degunt, confugendun putavimus exemplo Romanæ Urbis ducti, ubi Regulares tum Canonici, tum Monachi, tum Mendicantes, tum Clerici ſingulis diebus ſeorſim publica Civitatis Noſocomia inviſunt, nempe Sancti Spiritus in Saxia Sanctiſſimi Salvatoris apud Sanctum Joannem Lateranenſem, S. Mariæ Conſolationis & S. Jacobi Incurabilium, ibique pietatis officiis funguntur. Ita enim Clemens X. præſcripſit ac poſteriori tempore conſtanter ad hos uſque dies idem Inſtitutum retinetur, cujus ea potiſſimum cauſa fuit, quod Cappelani in Noſocomiis deſignati omnia, quæ debent, perficere diligenter nequeunt, ſcilicet ægrotantium Confeſſiones audire ipſos Fidei myſteriis erudire, hortari, cedulamque illis operam dare, qui in ultimo vitæ diſcrimine poſiti ſunt. Regularium Prefectos accivimus, quos paratos omnino deprehendimus ad pium opus ſuſcipiendum nec opus fuit juſſa Pontificis proferre, quæ die 25. Februarii data nobis fuerunt ut difficultatem omnem, ſi res poſtularet, ipiſius auctoritate, vinceremus: ſed poſtea delatum nobis fuit per Urbem dictitari, Regulares Viros in duas Claſſes dividi poſſe, quorum primi vel ſenectute, vel infirma valetudine parum idonei videntur, ut miniſtrent in Noſocomiis; alteri vero juventute florentes ſtudiis tempus impendere debent. Quare aliud cæpimus conſilium, & Regularium Præfectis examinandum relinquimus, an propoſita difficultas aliquo fundamento niteretur.

X. Non deſunt in hac Civitate numero Sacerdotes ſeculares qui ſe adjutores prebere poſſint in duobus Noſocomiis, quæ ſuperius memoravimus, pro his omnibus, quæ juvandis ægrotantium animabus neceſſaria ſunt. At prius ipſorum voluntatem exploravimus, quos faciles, paratoſque ad rem gerendam invenimus, uti ſperabamus. Quare ipſos alloquuti ſumus in Sacrario S. Luciæ, cum Feſtum Sancti Andreæ mane ageretur; & vix conſilium noſtrum explicavimus & ægrotantium neceſſitatem incredibili animi noſtri lætitia ex ore, oculis, ſententiiſque omnium certiſſimum iudicium percepimus, eos daturos operam, ut voluntati noſtræ ſatisfacerent, & ſpirituales pro ægrotis Miniſtros augerent quod neceſſarium prorſus erat, ut ſaluti ægrotantium ſatis proſpiceretur.

XI. Hos

(1) *In Bullario ejuſdem Ordinis edito Romæ anno 1724. pag. 140. & 156.*

XI. Hos itaque ſeculares Presbyteros ad hanc piam provinciam eligimus. Interim Patres Societatis Jeſu magnopere hortamur ut pium opus quod magna cum laude ſemper egerunt, proſequi numquam deſiſtant. Expendant, ipſos letioni comparari, quæ certo quidem munere non adſtringitur, ſed cuncta aggredi præſto eſt, cum de augendo Dei cultu res agitur: *Quare tantum hæc Religioſa Sodalitas diſtat ab aliis, quantum in Exercitu diſtaret a peculiari offitio vel Vigilum, vel Prætorianorum, vel rem tormentariam curantium, vel machinis ac foſſionibus incumbentium Cobors aliqua, quæ ſe ita Imperatori manciparet, ut ad labores, opera, pericula omnia, quocumque res vocet ſeparatam offerret* (1). Eadem verba facimus Patribus Oratorii S. Philippi Nerii qui plane intelligunt, curam ſtudiumque pro Inviſendis, ac juvandis infirmis Romæ neglectum, ab eodem S. Philippo ſuis exemplis reſtauratum; ipſi norunt eumdem S. Philippum ſuis conſiliis eam mentem Beato Camillo de Lellis indidiſſe, ut Ordinem Regularium conſtitueret, qui Infirmis miniſtrarent (2). Poſtremo eamdem hortationem libenter convertimus ad Clericos Regulares Miniſtrantes infirmis, quibus in memoriam adducimus præclare geſta ab ipſorum Parente Beato Camillo de Lellis, quæ referre nobis arduum non eſſet, qui toties acta pro ſummis illius virtutibus probandis percurrimus, cum munere Promotoris Fidei fungeremur. Saulnerius vero Beato Camillo coævus eximiam ipſius charitatem complectitur, qua ægrotantes Romæ in Noſocomio Sancti Spiritus proſequebatur (3).

XII. Patres quidem Societatis Jeſu, Sancti Philippi Nerii, & Clerici Miniſtrantes Infirmis in Noſocomiis mortis, ac vitæ pietatem ſuam jam prius exercere conſueverant, quos, ut propoſitum ſervent, hortati ſumus, ea tamen methodo, quæ inferius tradetur. Ad ſanctiſſimum opus Clericos etiam Regulares Sancti Pauli vulgo Barnabitas incitavimus, qui ſummopere conferunt, ut hæc Diœceſis virtutibus ac morum diſciplina excellat. Neminem enim latere poſſunt labores egregii, quos aſſiduo, & magno cum fructu libenter perferunt. Illos igitur, qui viros Ordinis ſui idoneos paratos obtulerunt, cæteris adnumeramus, qui miniſtrare in Noſocomiis ſtatuerunt. De Carmelitis Excalceatis verba fient, cum de Valetudinario S. Urſulæ ſermonem habebimus. De reliquis Regularium Ordinibus nihil modo decernimus, quos quidem plurimi facimus, ſed impedimenta nobis ipſos eſſe allaturos ſuſpicamur. Illud etiam expetimus, ut difficultas, quæ de Senibus, ac Juvenibus Regularibus nobis expoſita fuit, inter ipſorum Præfectos diligenter antea perpendatur.

XIII. Sacerdotes igitur ſæculares, ac Regulares, quos jam nominavimus ad Noſocomia mortis, ac vitæ ſe conferrent, lectulorum ordines perluſtrabunt, in quibus tum viri, tum mulieres morbis affligantur, eamque ſervabunt normam, quam modo ſubiiciemus. Ægrotos alloquentur, ut ex ipſis conjiciant, an probe calleant, quæ ad immortalem ſalutem neceſſaria ſunt. Ipſos, ſi res exigat, paucis inſtruent, ad eliciendos fidei ſpei, & charitatis actus incitabunt, ad perfectum criminum dolorem hortabuntur; ipſos deinde Pœnitentiæ Sacramento expiabunt. Qua de re iiſdem Sacerdotibus facultatem impertimur, ut crimina nobis reſervata, diſſolvere, ac remittere poſſint. Cappellanos monebunt, ſi neceſſitas immineat, ut Divinum Viaticum, & ſupremæ Unctionis Sacramentum ægrotis adminiſtretur, quæ Sacerdotes ipſi perficere poterunt, obtenta prius a Cappellanis facultate, Superpelliceo, & Stola, aliiſque rebus, quæ pro re gerenda neceſſario requiruntur.

XIV. In Romano Rituali continentur omnia, quæ agenda ſunt iis, qui ægrotis, aut proxime morituris aſſiſtunt (4). Quamobrem peritis, piiſque Sacerdotibus ad hoc miniſterium electis injuria fieret, ſi aliquid ſuper his rebus a nobis adderetur. Illud ſolum monendum ducimus, quod morientibus, & potiſſimum in Noſocomiis, evenire ſolet. Nam aliqui ſe quietos adeo tacitoſque oſtendent, ut nihil de illis timendum videatur, & ob hanc cauſam

omnis

(1) *Card. Pallavic. in ſuo comment. de Vindiciis Societ. Jeſu cap. 4.*

(2) *Baccius in vita S. Philippi lib. 1. cap. 7. n. 9. Penottus in hiſtoria Tripartita, num. 2. cap. 74. Tamburinus de Jure Abbatum tom. 2. diſp. 24. quæſt. 4. num. 87. Barboſa Juris Eccleſiaſt. univerſi lib. 1. cap. 41. num. 199. & ſeqq.*

(3) *Allato Opere cap. 8. argum. 6. pag. 69.*

(4) *Tit. de viſitatione, & cura infirmorum.*

omnis ipſorum cura protſus abjicitur. Rerum naturalium periti tradunt aerem bis in die tranquillum magis eſſe, circa meridiem, cum frigoris vim magnitudo caloris ſuperavit, & circa mediam noctem, cum ipſe calor frigoris aſperitate penitus obtunditur: ita profecto morientes aliqui quietem præſeferunt, quia calor omne frigus depulit, qui nempe diuturnam vitam Chriſtianis moribus, ac virtutibus exegerunt, ideoque cœleſtis gratia ipſorum adverſarios penitus debellavit. Contra vero in quibuſdam morientibus falſa quies apparet, quia frigus omnem calorem reſtrinxit, qui nempe incolumes de animæ ſalute numquam cogitarunt, ideoque eam pariter negligunt, licet jam ad extrema devenerint. Hos, licet tranquilli videantur, Sacerdotes prætermittere non debent, ſed pro ſalute ipſorum omnes vires intendere, donec ſupremum ſpiritum effuderint. Ita docet P. Segneri pietate, ac doctrina clariſſimus (1).

XV. Typis dabitur Index cum nominibus ſæcularium Sacerdotum, qui pro Noſocomio vitæ, ac eorum, qui pro Noſocomio mortis deſignati ægrotis miniſtrabunt. Deſcribuntur quoque nomina Sacerdotum, qui viris ægrotantibus, & eorum, qui mulieribus operam ſuam, ſtudiumque præbebunt. Dies ſtatuuntur, quibus Noſocomium inviſant: ipſorum vero pietati, atque arbitrio permittitur, ſi aliis pariter diebus idem munus exercere velint. Die vero, qua pergent, ut munere ſuo fungantur, tres horas mane, duas autem cum dimidio poſt prandium pro juvandis impendent, quod Romæ pariter fieri conſuevit: qui diutius in eodem miniſterio verſabitur, rem Deo gratiſſimam, ſibique magis utilem faciet. In iiſdem Noſocomiis libellus aſſervabitur, in quo, miniſterio peracto, nomen ſuum ſinguli adnotabunt, ut ipſum percurientes merita cujuſque facilius agnoſcamus, cum examen aliquod pro conferendis Parochiis indicetur, aut aliqua alia utilitatis occaſio ſe nobis offerret. Index quoque dies patefaciet, qui Patribus Societatis Jeſu, S. Philippi Nerii, & Clericis Regularibus Miniſtrantibus Infirmis, ac Barnabitis pro inviſendis Noſocomiis decernuntur, quos magnopere rogamus, ut pium opus ſuſcipiant, ne forte per eos dies ipſorum auxilio ægrotantes deſtituantur. Nomina Regularium non exprimuntur: nam ipſorum Præſides ex omni Familia eos libere conſtituent, qui magis idonei judicentur. Si aliis ſponte diebus ad Noſocomium accedent, ampliora merita ſibi apud Deum comparabunt.

XVI. Singulis autem Sacerdotibus tum ſæcularibus, tum Regularibus, quo die præſcriptia antea muneribus ſatisfacient, centum dies Indulgentiarum concedimus, eo modo, quo Romæ a Pontifice conſtitutum eſt illis, qui ægrotantibus in Noſocomiis Urbis eamdem operam perſolvant. Neque id ſane a noſtra facultate alienum eſt: nam licet quadraginta ſolum dies, vel annum, cum de Eccleſiæ dedicatione agitur (2), tanquam Archiepiſcopi, elargiri poſſimus (3), tamen cum inter Cardinales adnumeremur, centum dies Indulgentiarum promulgare nobis licet, uti Andreas Duvallius (4), & Giamachæus aperte demonſtrant. Inſuper, licet Indulgentiam impertiri certam juriſdictionem præſeferat, illam tamen ad Regulares, alioſque immunes extendere poſſumus, qui degunt in noſtra Diœceſi, ne immunitatis privilegium, quod ipſis prodeſſe debet, in ipſorum detrimentum convertatur, quod Cokierius (5), Barboſa, ceterique omnes affirmant (6).

XVII. Extra portas Civitatis, ac ſub ipſius mœnibus ſitum eſt Noſocomium S. Urſulæ, ubi tum viri, tum mulieres non periculoſis, ſed diuturnis morbis curantur. Illud haud multum diſtat a Cœnobio Patrum Carmelitarum, qui ſatis perſpecta habent, quæ Ordinis legibus indicuntur, cum res eſt de juvandis ægrotis. Sciunt etiam quanta cum admiratione omnium, veteres, ac recentes Carmelitæ hoc pium miniſterium exercuerint. Itaque cum ægrotantes in Noſocomio Sanctæ Urſulæ alienam operam præter Cappellanum requirant, Præſidi Carmelitarum *pro tempore* plurimum commendamus (nam, qui modo Carmelitis præpoſitus eſt, fidem in

---

(1) *In libro qui inſcribitur*; Il Confeſſore iſtruito *cap.* 24. §. 2.

(2) *Cap. Cum ex eo, de Pœnitentiis.*

(3) *In part. 2. Divi Thomæ, tract. de Indulgentiis quæſt. unic. art. 9. concl.* 4.

(4) *In Summa Theologica tom. 2. diſp. de Indulgentiis cap.* 8.

(5) *De juriſd. in exemptos quæſt.* 58. *num.* 6.

(6) *De Officio, & Poteſt. Epiſcopi alleg.* 88. *num.* 27.

Digitized by Google

in hac re ſuam nobis dedit), ut ſæpius aliquos ex familia deligat, qui Noſocomium inviſant, & ægrotantibus præſto ſint, illiſque pietatis officia perſolvant, quæ neceſſaria videantur. Qui confeſſiones ægrotantium audient, reſervata nobis crimina condonare ex noſtra facultate poterunt, & ſibi centum dies Indulgentiarum comparabunt, quoties hoc pietatis munere fungentur. Si forte alii ſtudio charitatis ducti S. Urſulæ Noſocomium inviſere conſueverunt, vehementer eos rogamus, ut idem inſtitutum conſtans, ac perpetuum eſſe velint; eas præſertim nobiles mulieres hujus Civitatis, quas hæc pia officia ægrotantibus præbere in eodem Noſocomio percepimus. Ipſas hortaturi, ne a propoſito deſiſtant, exemplum Placillæ Auguſtæ, quæ Theodoſio Magno nupta erat, oculis ſubjicimus: *Eccleſiarum hoſpitia* (inquit Theodoretus (1)) *viſere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere; tractare ollas, juſculum guſtare, patinam illis deferre, frangere panem, offas porgere, eluere pocula, omnia denique alia munera obire, quæ ſervi, & ancillæ exequi ſolent.*

XVIII. Poſtremo quo poſſumus maximo ſtudio Præſides Noſocomiis vitæ, mortis, ac Sanctæ Urſulæ hortamur, omni cura ſatagere, ut hæc noſtra voluntas finem ſuum aſſequatur, ac præſertim, ut Cappellani in iiſdem Noſocomiis conſtituti operam ſuam, & munus haud negligant ob novos Sacerdotes, qui ipſis in miniſterium adjunguntur, quos a nobis accitos ob hanc ſolum cauſam declarabunt, ut Cappellanos adjuvent, non vero, ut ipſos labore immunes efficiant; oſtendant, hos Sacerdotes voluntariis militibus comparari, Cappellanos ſimiles eſſe militibus ſtipendio conductis. Neque ſane animum noſtrum continere poterimus, ſi ad noſtras aures perveniet, quod ipſi diffidia ferentes huic noſtro conſilio obiiciant impedimenta, poſtquam inviſentes Noſocomia vitæ, & mortis paſſi ſumus ab iiſdem audire, ſe nihil muneri ſuo deeſſe, ſuaque opera ſatis præſtari quæcumque ægrotantibus neceſſaria viderentur; quod utinam a veritate numquam fuerit alienum.

XIX. Diem ſtatuemus, quo ſimul cum Sacerdotibus ſæcularibus eadem Noſocomia petentes pium Inſtitutum auſpicabimur. Si Deus nos incolumes velit, non ſemel idem præſtabimus, & nihil abſonum, nihil unquàm alienum a voluntate noſtra futurum confidimus. Præſides Noſocomiis obteſtamur, ut præſentes interſint, cum ad illa accedemus ſtatuto die, qui & ipſis ſignificabitur; nam plura in loco ſuperaddi voce poterunt, quæ ſcripto exarata non fuerunt.

INSTITUTIO LXIV.

De Cadaverum ſectione facienda in publicis Academiis, utrum Conſtitutio Bonifacii VIII. ſectioni humanorum cadaverum adverſetur. Revera cadavera reorum concedi pro utilitate, & commodo facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deeſſent reorum cadavera, quo tempore ipſorum ſectio inſtituenda fuerat. Quo pacto conſulendum ſit, ne in poſterum id eveniat.

I. Singulari Dei beneficio Medicinæ ſtudium in hac Civitate magnopere floret, cujus etiam Profeſſores ob eximiam virtutem in remotiſſimis terræ partibus commendantur. Ipſis ſane maxime profuit, quod incidendis mortuis corporibus diligentem operam contulerint, ex qua procul dubio præclaram artis ſcientiam, in conſultationibus obeundis pro ægrotorum ſalute præſtantiam, morbiſque curandis peritiam conſequuti ſunt. Id apertiſſime cognoſcitur ex teſtimonio celeberrimi Viri Marcelli Malpighii, cum erudite reſpondet diſſertationi inſcriptæ: *De recentiorum Medicorum ſtudio*, quæ reſponſio typis excuſſa fuit a Daniele Clerico, & Jacobo Mangeto (2): idem Sydenhami doctiſſimi Medici auctoritate comprobatur (3).

II. Porro hæc membrorum inciſio nullo modo adverſatur Bonifacii VIII. Conſtitutioni, quæ a S. Antonino (4) Bonifacio II. falſo tribuitur ob Typographi mendum, & quæ *cap. 1. de*

(1) *Lib. 5. cap. 18.* (2) *Præliminaribus tom. 1. de Bibliot. Anatomica.*
(3) *de Hydrope pag. 73.* (4) *Part. 3. ſuæ Summæ tit. 24. cap. 64.*

Google

de Sepulturis deſcribitur (1). Illa quidem pœnam excommunicationis indicit, Pontifici ſolo remittendam, iis omnibus, qui audeant *cujuſcumque Defuncti corpus exenterare, ac illud membratim, vel in fruſta immaniter concidere, ab oſſibus tegumentum carnis excutere*: tamen ex reliquis ejuſdem Conſtitutionis partibus clare deprehenditur, hanc pœnam illis infligi qui ſepulta corpora e tumulis eruentes ipſa nefario ſcelere in fruſta ſecabant ut alio deferrent, alioque ſepulcro collocarent. Quamobrem membrorum inciſio minime interdicitur, quæ adeo neceſſaria eſt medicinæ facultatem exercentibus: *Incidere autem* (inquit Celſus Medicus) *vivorum corpora & crudele, & ſupervacuum eſt; mortuorum corpora diſcentibus neceſſarium* (2). Idem Silveſter (3), ac Suarez (4), cum de Pontificis Bonifacii Conſtitutione verba faciant, unanimes teſtantur.

III. Neque omittendum eſt, quod tradit P. Theophilus Raynaudus his verbis (5): *Neque enim novum eſt, ut noxiorum Corpora dedantur Chirurgis, ac Medicis ad comparandam notitiam, qua ægris juvandis ſint aptiores*. Id vero juxta Vaneſpenii ſententiam conſuetudini tribuendum eſt, qui ita ſcribit (6): *Dedit & conſuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis Cadavera iſta ad Anatomen*. Sed Hugo Grotius ad Principis facultatem in noxiorum corpora id referendum putavit. *Quibuslibet* (inquit (7)) *petentibus danda cenſuit Paulus Juriſconſultus*.

IV. Igitur in eo verſatur tota difficultas, quid ſtatuendum videatur, ſi publicæ hujus Inciſionis tempus advenerit, & corpus noxiorum deſit, quod tradi poſſit ad incidendum: *Cum omnes* (inquit præclarus hujus noſtræ Academiæ Medicus Joannes Hieronymus Sbaraglius) *ægre patiantur, conſanguineorum cadavera aperiri in Theatris Anatomicis, & nos præ cæteris hanc rem teſtari poſſumus occaſione Anatomiæ publicæ, quam & cum difficultate, & cum protectione ſuſtinuimus: ſecus, nihil actum eſſet* (8).

V. Patavii quidem ob hanc cauſam corruptelæ eo devenerant, ut S. Franciſcus Saleſius, qui adhuc juvenis ſtudiorum cauſa in illam Urbem ſe contulerat, ad extrema vitæ redactus, corpus ſuum Medicis, & Chirurgis diſſecandum tradi juſſerit, ſi eo morbo decederet, ex quo tamen ſummo Fidei Catholicæ beneficio, & fidelium utilitate liberatus fuit.

VI. Carolus Auguſtus Saleſius ipſius Nepos rem totam commemorat (9). His autem verbis S. Franciſcus tunc temporis uſus fuit: *Magiſter optime, quam viventis curam habuiſti, mortui parem habeas, rogo: hoc ſolum expeto, ut, cum expiravero, corpus hoc diſſecandum Medicis, Chirurgis, & Anatomicis ſtudioſis tradas: unum erit in extrema vita ſolatium, ſi poſtquam nullius vivens fuero utilitatis, defunctus aliqua ratione reipublicæ proſim, impediamque præterea, nunc ſaltem, tot rixas, tot diſſidia, & cædes, quæ inter functorum parentes, aut conſanguineos, & Medices candidatos eveniunt*. Marſollierius, qui ejuſdem S. Franciſci vitam Gallica lingua conſcripſit, egregium hoc charitatis monumentum ſumma laude proſequitur (10).

VII. Hic in memoriam non revocabimus, quæ funeſta in hac Urbe olim contigerint, cum ad publicam inciſionem noxiorum corpora defuerunt, ipſorumque loco alia cadavera ſuffecta ſunt. Breviter ſolum exponemus controverſias inter Parochum S. Michaelis *Mercati medii*, & ſtudioſos juvenes hujus Academiæ anno 1697. excitatas. Cum ipſi abſque ulla facultate corpus egeni, qui prope templum S. Mariæ a Populo dictæ repentina morte obierat, ſecandum arripuiſſent, juſſi fuerunt in eumdem locum, ex quo ſuſtulerant, corpus reſtituere, quod ſtatim

(1) *Inter communes extravagantes*. (2) *Lib. 1. de Re Medica ante cap. 1.*
(3) *In ſumma ad verb. Excomm. ſeptimo n. 79.* (4) *De Cenſuris diſp. 22. ſect. 5. n. 2.*
(5) *Tom. 14. pag. 318. num. 11.* (6) *Juris Eccleſiaſt. univ. part. 2. tit. 6. num. 4.* (7) *De Jure Belli, ac Pacis lib. 2. cap. 19. num. 4.*
(8) *In opere, cui titulus: Vigiliæ oculorum, & mentis, part. 2. Apologetica pag. 545.*
(9) *Lib. 1. de Vita S. Franciſci Saleſii ſui Avunculi pag. 27.*
(10) *Lib. 2. pag. 51.*

Digitized by Google

tim perfectum fuit. Tunc Parochus traditum ſibi corpus integrum in Parochiali Eccleſia Sepulturæ mandavit.

VIII. Inſignius etiam fuit, quod evenit anno 1727., cum eadem ſtudioſa juventus ex ædibus eidem Parochiæ ſubjectis corpus hominis repente vita defuncti abripere tentavit, quin antea facultatem ullam, & propinquorum conſenſum ob eam cauſam obtinuiſſet. At ſuſcepto meliori conſilio ad Vicarium Generalem Archiepiſcopi confugerunt, qui defuncti uoxre haud renuente, celebratiſque in Parochiæ templo exequiis idem corpus pro inciſione publica tradi præcepit.

IX. Anno proxime elapſo cupiditas obtinendi pro inciſione corporis eo pervenit, ut Anatomices ſtudioſi a Parocho S. Nicolai in via S. Felicis omni ſtudio petierint mulieris corpus, quæ vitam abſolverat, ac ſepulchro condita fuerat. Optatum tamen finem non aſſequuti ſunt, quod merito Parochus rem denegavit.

X. Igitur, ne corruptelis ejuſmodi pateat aditus, ac ne publicæ inciſionis fructus impediatur, declaramus, ad nos ipſos, aut Vicarium noſtrum adeundum, cum de corporibus agitur ſeu mulierum, ſeu virorum cujuſvis conditionis, quæ mortis quolibet genere interierint, & quæ in publicis Gymnaſiis ſecanda neceſſario videantur. Nos enim, ſeu Vicarius noſter Generalis, ne Anatomices ſtudioſi hac utilitate careant, ea provide conſtituemus, quæ ad conſenſum propinquorum eliciendum, jus Parochi tuendum, perſolvendaſque exequia pertinent uti factum fuit anno 1727. Quod ſi de noxiorum corporibus, res agatur, ad eos preces convertant, in quorum poteſtate eadem corpora ſita ſunt. Poſtremo ipſis ante oculos ſubjicimus, quæ ſuper hac re non a Theologis, aut Canonum Interpretibus, ſed ab iiſdem Medicis ſcripta fuerunt. *Quod ſi quis exerceat.* (inquit Codronchius, (1) poſtquam ſermonem inſtituit de pœna excommunicationis, quam nos a Bonifacio VIII. indictam ſuperius memoravimus) *hujuſmodi ſectiones addiſcendi cauſa, vel alias erudiendi, non obtenta ab Epiſcopo facultate, peccat quidem mortaliter. Excommunicationis vero pœnam non ſubit; quoniam pœnæ non ſunt extendendæ ultra proprios caſus: qua in re erratum eſt a nobis in caſu trigeſimo octavo &c. ubi etiam peccato mortali annectebatur Excommunicatio.*

INSTITUTIO LXV.

Epiſtola encyclica ad univerſos Archipresbyteros, & Parochos Diœceſanos, in qua ſermo eſt de operibus ruralibus, quæ die Feſto exercentur. De corruptelis, quæ in diebus feſtis obſervandis inductæ ſunt. Certiſſimum eſſe non licere per dies Feſtos ſervilibus operibus vacare; id tamen permitti aliquod, ſi neceſſitas poſtulet; utrum ipſa cognoſci, ac probari debeat auctoritate Epiſcopi. De conſilio, quod initum fuit, ut dies Feſti rite excolantur; ac de norma pro hac obſervatione obtinenda.

I. RElatum nobis fuit ruſticos in agrorum operibus per dies Feſtos verſari, poſtquam Sacro interfuerint, eique præcepto qualicumque pietate, ac religione ſatisfecerint.

II. Nihil novi ſtatuendum voluimus, priuſquam rei veritatem inveſtigavimus, & corruptelam ejuſmodi in aliquas Diœceſis Parochias inductam, deprehendimus, tantamque impudentiam in quibuſdam locis cognovimus, ut ſine ulla Parochi facultate diebus Feſtis agrorum opera ſuſcipiantur. In aliis vero locis idem ferme habetur facultatem eiuſmodi tere, atque obtinere. Ac poſtremo omnes fere Parochi (ſi perpauci excipiantur) hanc veniam petentibus voce tenus impertiuntur.

III. Non defuerunt etiam Parochi, qui, ut ſibi benevolentiam populi conciliarent, & ruſticos colendis agris die Feſto occupatos a lictoribus eriperant, non ſine injuria Eccleſiaſticæ, Divinæque legis teſtati ſunt iiſdem ruſticis ſe facultatem pro re gerenda conceſſiſſe.

IV.

(1) *De Chriſtiana. ac tuta medendi ratione lib. 1. cap. 31.*

Digitized by Google

IV. Et cum liſtores eam facultatem ſcriptam requiri contenderent, eo progreſſi Parochi, ut parum de mendacio ſoliciti, facultatem ipſam tanquam prius a ſe obſignatam impertiverint.

V. Porro violandis diebus Feſtis hæc aditum pateſaciunt, ideoque a nobis exigunt, ut opportunum remedinm afferamus.

VI. Neminem latet ob ejusmodi violationem publicum inferri ſcandalum, ex quo divina in nos, noſtramque Diœceſim ultio dimanat: *Quandoquidem* (inquit S. Carolus Borromæus (1) *publica peccata, ea maxime, quæ Divinum Cultum amoliuntur, in plebem vehementius irritant iram Dei, nobiſque ex officio incumbit, opportunis ea remediis ſubmovere &c.*

VII. Ex eodem fonte innumera prope damna profluunt, quæ verbis Clementis V. complectemur (2): *Ex quibus ſequitur, quod Lex Fidei, Articuli Fidei, & alia, quæ ad Religionem Fidei Chriſtianæ, & ſalutem animarum pertinent, a Fidelibus quaſi totaliter ignorantur, ex hoc Deus blaſphematur, Diabolus reveretur, pereunt animæ, Fides Catholica ſauciatur.*

VIII. Sed quoniam a violatoribus dierum Feſtorum, & a Parochis ipſis, qui omni Religione ſpreta, negligenter in hoc negocio ſe gerunt, pro cauſa excuſationis neceſſitas ruralium operum adducitur, plura monenda per has noſtras litteras exiſtimamus. Ac primum Feſtis diebus ſervilia opera penitus interdici. Secundo inter ipſa, ruris opera adnumerari. Tertio, ſi neceſſitas interveniat, ruris opera, licet ſervilia exerceri poſſe, quin præceptum ſanctificationis infringatur. Quarto veram neceſſitatem reipſa intercedere debere, non ultro quæſitam, uti plerumque contingit, cum in idem feſtum rejiciuntur ea, quæ fieri pro feſtis diebus poterant. Poſtremo eamdem neceſſitatem ab illis, qui præſunt, cognoſcendam, & probandam, ne imperitus quiſque cauſam ſuam dijudicet.

IX. Primum quidem ab Exodo (3) ſine ulla controverſia deprehenditur: *Memento, ut diem Sabbathi ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbathum Domini Dei tui eſt. Non facies omne opus in eo tu, & filia tua, ſervus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui eſt intra portas tuas.* Hoc fundamento innititur præceptum ſanctificandi dies Feſtos. Theologi vero ſejungentes ea, quæ ad cæremonias per Chriſti Adventum ſublatas, & ea quæ ad mores pertinebant, quæve in novam legem a veteri traducta fuerunt, rem totam ad tria capita redigunt, quibus abſtinendum prorſus eſt, cum dies feſtus agitur, nempe ad opera ſervilia, nundinas, cauſaſque forenſes.

X. Secundum facile oſtenditur, ſi diverſa opera expendantur, quibus Adam in Terreſtri Paradiſo, & ipſius poſteritas in excolendis agris detinetur: *Tulit ergo* (legitur Geneſis Capite 11.) *Dominus Deus hominem, & poſuit eum in Paradiſo voluptatis, ut operaretur, & cuſtodiret illum.* Hanc ſententiam explanans S. Auguſtinus hæc tradit (4). *Quid abhorret, ſi credamus, hominem ita in Paradiſo conſtitutum, ut operaretur agriculturam non labore ſervili, ſed honeſta animi voluptate? Non erat laboris afflictio, ſed exhilaratio voluptatis . . .. unde Creator ipſe uberius laudaretur. Quid hoc opere innocentius vacantibus, & quid plenius magna conſideratione prudentibus?* Poſtquam vero peccavit Adam, hanc pœnam pro nefario ſcelere Deus inflixit: *Maledicta terra in opere tuo: in labore comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ: ſpinas, & tribulos germinabit tibi* (5). Quamobrem cum in pœnam converſum ſit id, quod pro voluptate datum fuerat, ideo ruris opera inter ſervilia referuntur. Hinc in Concilio Aurelianenſi III., quod anno 538. coactum fuit, cum S. Silverius (6) Pontificatum gereret, Canone 28. hæc habentur: *De opere tamen rurali, id eſt, aratro* (ſive ut alii putant) *aratura, vel vinea, vel ſectione, meſſione, excuſſione, exarto, vel ſepe cenſuimus abſtinendum* (Sermo eſt de Feſtis diebus) *quo facilius ad Eccleſiam convenientes orationis gratia va-*

(1) *In Edicto pro dierum Feſtorum obſerv., quod inſertum fuit in actis Eccl. Mediolanen. tom. 1. edit. Lugdunen. pag 348.* (2) *In Concilio Generali Viennenſi apud Raynaldum Anno Chriſti 1311. num. 57.* (3) *Cap. 20.* (4) *Lib. 8. de Geneſi ad litteram cap. 8. ac 9.* (5) *Gen. cap. 3.* (6) *In Collect. Labb. tom. 5. pag. 302.*

vacent. Idem Imperatorum legibus ſancitur. Nam Leo ſapiens, cum legem Conſtantini, de qua paulo inferius agemus, Sæculo IX. temperaret, hæc conſtituit: *Neque Agricolæ, neque quiſpiam alii in illo* (res eſt de Dominico die, ideoque de reliquis pariter Feſtis diebus) *illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbram quamdam, atque figuram obſervabant, tantopere Sabbati diem venerabantur, ut ab omni prorſus opere abſtinerent, quomodo, qui gratiæ lucem, ipſamque veritatem colunt &c. diem, qui a Domino honore ditatus eſt, noſque ab exitii dedecore liberavit, non venerari par eſt?*

XI. Sed potiſſimum in Capitulari Aquiſgrani Carolus Rex anno 789. ita decrevit (1): *Statuimus quoque, ſecundum quod & in lege Dominus præcepit, ut opera ſervilia diebus Dominicis non agantur, ſicut & bonæ memoriæ Genitor meus in ſuis Synodalibus Edictis mandavit, quod nec viri ruralia opera exerceant, id eſt, nec in vinea colenda, nec in metendo, vel fœnum ſecando, vel ſepem ponendo, nec in ſilvis ſtirpare, vel arbores cædere, vel in petris laborare, nec domos conſtruere, nec in horto laborent, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant*,

XII. Tertium quoque, quod ſuperius de neceſſitate operum ſervilium propoſuimus, ob quam præceptum Feſtorum dierum minime diſſolvitur, ex reſponſione Nicolai V. clare deſumitur. Nam cum Tranſilvaniæ populi ab ipſo Pontifice petiiſſent, an die Dominico prandio jam peracto frumentum ſecare, fœnum, cæteraſque fruges colligere poſſent, hoc reſponſum habuerunt (2): *Ceſſante neceſſitate, ab omni opere ſervili abſtinendum eſt diebus Dominicis, & Feſtivis; ſed, neceſſitate cogente, non tamen affectata, ſeu procurata, licitum eſt præmiſſa exercere*.

XIII. Laodicenum vero Concilium Canone 29. a ſervilibus operibus vacandum indicit, potiſſimum die Dominico, aliiſque diebus feſtis; ea conditione adhibita: *Si modo poſſint*. Zonaras hanc ſanctionem ſic interpretatur: *Lex Civilis a muneribus vacationem die Dominico, ſi agricolarum opera excipias, omnino jubet; illis namque, quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem æque accommodatum nanciſci non ita facile fuerit. Dominica quoque die operam navandi facultas conceſſa eſt*.

XIV. Hæc lex, quam Zonaras commemorat lata fuit a Conſtantino, in qua ſic decernitur (3): *Ruri tamen poſiti agrorum culturæ libere licenterque inſerviant, quoniam frequenter evenit, ut non aptius alio die frumenta ſulcis, aut vineæ ſcrobibus mandentur, ne occaſione momenti* (nempe diei Feſti, uti explicant Interpretes) *pereat commoditas cæleſti proviſione conceſſa*.

XV. Quam legem Leo ſapiens ita quidem accepit, ut Conſtantinus ſine ullo diſcrimine, ac modo culturam agrorum diebus feſtis permiſerit, ideoque corrigendam putavit, quemadmodum ſuperius oſtendimus. In hoc tamen Leo deceptus eſt; nam, uti Thomaſſinus teſtatur (4): *Agebat Conſtantinus de operibus penitus neceſſariis, ne opportunum tempus elaberetur*.

XVI. Illud quoque certum eſt neceſſitatem ejuſmodi urgentem requiri, non autem voluntate, aut negligentia conquiſitam, uti evenit, cum in diem Feſtum differuntur, quæ feriatis diebus fieri commode poterant. Id ex reſponſione Nicolai V., quam ſuperius attulimus clare demonſtratur: *Neceſſitate cogente, non tamen affectata, ſeu procurata*: Quæ verba Vaneſpenius ſic declarat (5): *Nonnulli enim ea, quæ diebus feriatis agere, aut procurare deberent, in diem Dominicum, Feſtum ex propoſito differunt, atque ita neceſſitatem affectant, ſeu procurant*.

XVII. Alexander III. ante Nicolaum V. a quibuſdam populis prope mare degentibus interrogatus, an Haleces die Dominico, aliiſque Feſtis diebus piſcari liceret, ſi forte per eos dies piſces illi ad littus acceſſiſſent, id quidem Pontifex indulſit; cavendum tamen monuit, ne ſolemnioribus per annum Feſtis piſcarentur, nempe die Natali Salvatoris, ac diebus Epiphaniæ,

(1) *Cap.* 81. (2) *Raynaldus Ann. Chriſti* 1447. *num.* 28.
(3) *L. Omnes &c. tit. de feriis*. (4) *De Feſtorum dierum celebratione lib.* 3. *c.* 4. *n.* 4.
(5) *Juris Eccleſiaſtici univerſi part.* 2. *tit.* 17. *cap.* 1. *num.* 18.

Digitized by Google

niæ, Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, uti declarant Interpretes hujus Pontificiæ reſponſionis, quam modo ſubjiciemus. Si vero aliis diebus Dominicis, aliiſque Feſtis Haleces in littus confluerent, piſcationem Pontifex permiſit ea conditione, ut lucri partem impenderent in proximas Eccleſias, aut in egenos erogarent: *Indulgemus* (inquit Pontifex (1)), *ut liceat Parochianis veſtris diebus Dominicis, & aliis Feſtis, præterquam in majoribus anni ſolemnitatibus, ſi Alecia terræ ſe inclinaverint, eorum captioni, ingruente neceſſitate, intendere, ita quod poſt factam capturam Eccleſiis circumpoſitis, & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem.*

XVIII. Perpendi debent ea verba: *ingruente neceſſitate*: quæ late inducunt occaſionem, quæ prætermitti nullo modo poteſt, & quam illi populi ſtudioſe capere non poterant, ut piſcationem in diem Feſtum conſulto protraherent: *Magnum enituit* (inquit Thomaſſinus (2)) *in Antiſtite tantæ tuendæ Eccleſiæ diſciplinæ ſtudium. Cuncta enim expendit, ut lenius ageret cum illis, in quorum perniciem conſpiraſſe videbatur ſoli, & maris iniquitas.*

XIX. Idem ſentiunt unanimes Theologi morales; nam Sanctus Thomas hæc habet (3): *Opus corporale, quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum, non violat Sabbathum.* Cardinalis autem Cajetanus declarans ea verba: *damnum imminens*: ita ſubdit: *Imminente pluvia, vitatur licite damnum rerum ſub die damnificandarum, auferendo inde eas, quæcumque res ſint.*

XX. S. Antoninus (4), poſtquam inter ſervilia opera culturam agrorum numeravit, eamque diebus Feſtis vetitam oſtendit, *niſi neceſſitas urgeat*, de hac neceſſitate verba faciens hæc tradit: *Si jacentibus ſegetibus in agro, vel fœnis in pratis, vel uvis in vineis immineat tempeſtas, vel aliud periculum amiſſionis illarum rerum, licere talia colligere: item de alia re, quæ deſtruitur, ſi in die Feſto circa eam manualiter non operatur, ut extenſio lanæ ad radios Solis, cum hyeme apparent.*

XXI. Eamdem tuetur ſententiam S. Raymundus de Pennafort (5), qui agros colere ſervile pariter aſſerit, ideoque per dies Feſtos id exerceri non poſſe; deinde de neceſſitate ſic ait: *Quid, ſi urgeat neceſſitas, vel arare, vel fructus colligere in diebus Dominicis, & aliis Feſtis propter periculum hoſtium, qui in aliis diebus caperent, vel occiderent eos? Satis videtur, quod tunc poſſit Eccleſia indulgere illis.*

XXII. Joannes autem de Friburgo, qui additiones ad Summam Sancti Raymundi confecit in medium profert aliud neceſſitatis exemplum: *Credo, quod, jacentibus in agris, aut fœno in pratis, ſi immineat tempeſtas aut pluvia, quæ corrumpat, aut deterioret multum talia, ſi ſint a ſolo ſeparata, prohibendi non ſunt Domini illarum terrarum removere, & indemnitati ſuæ cavere.*

XXIII. Poſtremo Romani Catechiſmi Auctores idem conſtituunt (6): *Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi exiſtimandum eſt, quarum jactura facienda ſit, ſi die Feſto prætermittantur, quemadmodum ſacris etiam Canonibus permiſſum eſt.*

XXIV. Tandem in dubium revocari nequit ejuſmodi neceſſitatem ab illis, qui præſunt cognoſcendam, ac probandam, ne imperitus quiſque in ſua cauſa judicium ferat: ob hanc rationem, ne aliquis in eam ſuperbiam, atque inſolentiam prorumpat, ut divinas humanaſque leges in controverſiam temere adducat, iiſque privato ſe judicio liberum declaret, Sedes Apoſtolica in Conſtitutione *Unigenitus*, hanc ſententiam ſeptuageſimo primo loco poſitam his verbis proſcripſit; *Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.* Pontas de Feſtorum dierum obſervantia, ac de legitima cauſa, ut hoc præceptum ſolvatur verba faciens id ſapienter advertit (7).

XXV.

(1) *Cap. Licet de feriis.* (2) *Loco ſuperius allato num. 9.*

(3) *In 2. 2. quæſt. 122. art. 4. ad 3.* (4) *Part. 2. tit. 9. cap. 7. de negligentia Feſtorum §. 5.* (5) *In ſumma lib. 1. pag. 160. editionis Avenionenſis ann. 1716.*

(6) *Cap. 4. de Feſtis num. 24.* (7) *In diction. de caſitas conſcientia in verbo. Feſta. Caſu 4. in fine.*

Digitized by Google

XXV. Poſt has certiſſimas ſententias, quas expoſuimus, jam de ipſarum uſu ſermo inſtituendus eſt, ſive, ut clarius rem explicemus, poſtquam culturam agrorum ſervilem eſſe demonſtravimus, neque per dies Feſtos exercendam, niſi neceſſitas urgeat, & ſuperioris facultas intercedat, quiſnam ille ſit examinandum ſupereſt, qui de neceſſitate judicare debeat, & facultatem impertiri.

XXVI. Nemo ſane ignorat hæc muneri noſtro ſolum convenire, ſed quoniam ubique locorum verſari non poſſumus, arduumque, ac difficile eſſet agricolis Bononiam ſe conferre, ut, quoties neceſſitas poſtulet, a nobis, aut a Vicario noſtro Generali, ad agros colendos facultatem obtineant, ideo juxta conſuetudinem, & inſtituta Deceſſorum noſtrorum auctoritatem noſtram pro tua Parochia tibi committimus.

XXVII. Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Civitatis Archiepiſcopus hoc nobis exemplum reliquit. Permiſit ipſe Parochis, quod nos pariter facimus, ut pro exercendis agrorum operibus facultatem elargiantur: *aut neceſſitate, aut publica utilitate id exigente* (1): Inſuper eam conditionem adjecit, ut mane poſtquam Sacro adfuerint, prandioque peracto, poſtquam Veſperis interfuerint agricolæ neceſſarios labores ſolum aggrediantur; inter quos enumerat herbam pro jumentis congerere, domum deferre, ac tuto loco collocare, frumentum ventilare, ipſumque in area purgare, & alia plura hujus generis, quæ ad fœnum pariter, ac paleam referuntur; caſtaneas, & glandes colligere, ac domum importare, vindemias inſtituere, plauſtra onerare, cum de locis agitur, quæ longe ab urbe diſtant, & cum agricolæ Bononiam cum plauſtris pervenire in ſequenti feriato die nequirent, niſi prius Feſto die iiſdem plauſtris onera in urbem deferenda compoſuiſſent.

XXVIII. Cum plurima nos fungiant, tum ea præſertim, quæ ſpectant ad agrorum culturam, hinc, ut nos omni difficultate expediamus, tibi concedimus, agricolis facultatem impertiri, ut Sacro audito ruris opera ſuſcipiant, ſi neceſſitas mane impendat, aut poſt veſperas, ſi prandio confecto, aliquod opus neceſſarium videatur. Hanc facultatem non voce tenus, ſed ſcriptam agricolis tradi præcipimus, non modo, ut pravos uſus, quos ſuperius enumeravimus, penitus evitemus; verum etiam, ut Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ Deceſſoris noſtri morem geramus, in qua ſic decernitur (2): *Facultas ſcripto ab iis concedatur, quæ nuntiis, ſeu lictoribus Curiæ Archiepiſcopalis poſſit exhiberi, ne ab his illi ut inobedientes compeſcantur*. Nos autem lictores monebimus, ne quid mali illis eveniat, qui legitimam ob cauſam facultatem a Parocho petere haud potuerint, veluti, ſi improviſo turbine compulſi, iis rebus ſtatim conſulere debeant, quæ plurimum detrimenti caperent, niſi ab impetu vindicarentur.

XXIX. His litteris Decretum adjungimus in Parochia promulgandum. Te pariter monemus, in hac noſtra Typographia formulam concedendæ agricolis facultatis, qua debes uti, in lucem editam eſſe; plura, ſi opus fuerit, exemplaria deſumi ex eo loco poterunt. Tandem explicanda ducimus opera ruralia, pro quibus peragendis facultatem tu poteris elargiri. Primum jumentis onera imponi nequeunt, ut in alium locum deportentur: non licet Mulionibus poteſtatem facere, ut iter habeant cum jumentis, & magis etiam cum plauſtris, quæ mercibus onuſta ſint. Idem Piſtrinariis interdicitur, qui neque frumentum, neque fruges, quæcumque illæ ſint, neque caſtaneas mola conterere poſſunt, neque res ejuſmodi ad piſtrinum ferre, aut e piſtrino deducere, ſive molæ jumentorum opera, ſive impulſu venti, aut aquæ circumagantur: eadem facultas omnino denegatur Piſtrinariis, qui chartam, & pulverem ſulphuream, & nitratam conficiunt; nos ſolum, aut Vicarius noſter Generalis facultates ejuſmodi impertiemus, cum res poſtulare videbitur.

XXX.

(1) *Part. 6. Archiepiſcopalis pag. 455.*
(2) *Part. 2. cap. 2.*

Digitized by Google

XXX. Non ignoramus, quæ de Piſtrinis impulſu venti, vel aquæ circumactis a Theologis diſputantur, & Regionum conſuetudinem in hoc negotio ſervandam affirmari probe novimus: *Sed quid* (inquit Joannes de Friburgo (1)) *de molendinis ad ventum, vel ad aquam? Reſpondeo: Cum abſque majori opera hominis hujuſmodi officium poſſit expleri, credo, ſervandam eſſe conſuetudinem Regionis non probibitam a Prælatis circa feriationem a talibus in Feſtis feriandis. De Molendinis autem, quæ trahuntur per jumenta, credo, quod debeant quieſcere diebus feriandis, cum ſecundum legem, non ſolum homines, ſed etiam jumenta vacare juſſa ſint in Sabbato, Exod. 20. &c. Illi autem qui volunt ſe excuſari de hoc, quod laborant in diebus feriandis poſt celebrationem Divinorum per hoc, quod audierunt Divina, excuſationes quærunt in peccatis, cum etiam ante, & poſt debeant vacare a talibus.* Sanctus quoque Antoninus eamdem ſententiam tuetur his verbis (2): *Item in Molendinis ad ventum, quæ ſine magna opera exercentur, poteſt ſervari conſuetudo patriæ non prohibita a Prælatis: Secus de molendinis cum jumentis; & hoc, niſi neceſſitas urgeret propter victualia neceſſaria, quia tunc liceret.*

XXXI. Quamobtem poſt tempus non adeo diuturnum Eccleſiæ præpoſiti ſumus, tamen certum perſpectumque habemus, nunquam in Diœceſi per dies Feſtos permitti conſueviſſe Piſtrinariis, ut fruges quaſcumque, frumentum, aut caſtaneas molerent, canalem expurgarent, molas aptarent. Si vero peculiaris aliqua cauſa obveniſſet, facultas prius ex hac Archiepiſcopali Curia ſemper impetrata fuit, quod ex noſtris hujus Cancellariæ documentis apertiſſime comprobatur.

XXXII. Inter quæſtiones Moralis Theologiæ Parochis hujus Diœceſis propoſitas, & examinatas anno 1646., quæ Typis Bononienſibus editæ fuerunt anno 1647. hæc menſe Decembri diſputata fuit: *Excuſat ſe Molitor, quod diebus Feſtis molat frumentum, eo quod molendinum ſola ventorum vi volvatur, nullo ſui corporali labore adhibito. At Confeſſarius urget, quod id ſit prohibitum, quia die Feſto opus ſervile non eſt exercendum, quale eſt molere frumentum. Quæſitum an excuſari poſſit Molitor, ſecluſa neceſſitate, vel conſuetudine.* Hoc pacto reſponſum fuit: *Non excuſari, ſecluſa conſuetudine legitime præſcripta.*

XXXIII. Qui vero additiones eidem quæſtioni confecit, illorum opinione adducta, qui licere id putant; cum Piſtrinum vento, vel aqua, vel Jumentorum opera circumducitur, ita ut hominis labor, ac præſentia haud continuo requiratur ita ſubdit: *Hæc tamen ſententia admitti non poteſt in noſtro Archiepiſcopatu, in quo eſt graviter prohibitum, ne molendina in Feſtis nedum molant, ſed nec etiam aperiantur, & maxime in Civitate, ut quiſque videre poteſt, & ideo dicendum eſt, Molitores, qui ſine licentia molunt, non ſolum non excuſari, ſed graviter peccare, nec eſſe abſolvendos, niſi deſiſtant.*

XXXIV. Illud quoque advertimus, ſcriptum eſſe in facultate, quæ de more ex hac noſtra Cancellaria ad molendum per dies Feſtos deſumitur: *Eadem facultas illos pariter immunes efficiat, qui ad Piſtrinum farinam, aut frumentum advehunt, & inde domos illud revehunt.* Cum typis novum exemplar dabitur, ea verba penitus auferemus, aut ſaltem modus aliquis ſtatuetur; cum illis adducti homines ad Piſtrinum cum jumentis frumento onuſtis diebus Feſtis ſe conferant, non ſine offenſione Fidelium, qui pietate magis excellunt: nam ea facultas ob aquarum penuriam conceditur, & timoris cauſa objicitur, ne Feriatis diebus aqua deſit, quæ Feſto die ad Piſtrinum agendum ſuppetit; non autem permittitur fruges ad Piſtrinum tunc vehere, illaſque inde aſportare, quæ commode pro feſtis diebus curari poſſunt. Itaque cum novum ejuſmodi facultatis exemplar promulgabimus, edictum Santi Caroli Borromæi ſuperius allatum ſequemur: *Molendinorum quoque operarii ceſſent ab advehendo ad Molendinum tritico, revehenda ad Piſtores, aut privatorum ad ædes farina, a tundendis ſcalpro molis, reſarciendis rotis, aut alio quovis opere præſtando circa Molendinum, niſi forſan ob plurium Feſto-*

rum

(1) *Loco ſuperius allato.*

(2) *Loco allato.*

rum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis cauſam obtinuerint licentiam in ſcriptis.

XXXV. Finem facimus, a te ſummopere petentes, ut has litteras non ſemel percurras, animoque defigas omnia, quæ in illis continentur. Tunc facilius neceſſitatis cauſas expendes, & omnem criminis labem effugies, quod non contingit, cum pro neceſſitate falſa quædam ſpecies admittitur, nec vera neceſſitas ab ea dignoſcitur, quæ nimio ſtudio quæſita in medium profertur. Sæpius tibi ante oculos proponas Felicis III. ſententiam (1). quæ ad illos pertinere videtur, qui nimia facilitate commodiorem ad Cœlum viam ſternere arbitrantur: *Se decipit ipſe, qui fallit; nihilque per noſtram facilitatem Tribunalis excelſi judicio derogari, cui illa ſunt rata, quæ pia, quæ vera quæ juſta ſunt.* Te minime pigeat ſcriptam facultatem impertiri, vel eam manu tua obſignare, quæ Typis impreſſa eſt: nam qui vitam omni ſollicitudine vacuam traducere exoptat, animarum curam nequaquam ſuſcipiat: id tamen levius fiet, ſi præceptum de celebrandis diebus Feſtis populo non ſemel explanabis: ſi verbis oſtendes, quantum Deo ingrata, inviſaque ſit eorum violatio, & quæ graviſſima mala ex ipſa proveniant, cum per dies Feſtos ad Eccleſiam accedere, ad Miſſæ Sacrificium, Veſperas, Chriſtianæ doctrinæ explicationem convenire populus prætermittit: ſi teſtimonia Sacrarum litterarum proferas, quibus demonſtres agrorum ſterilitatem, meſſis parcitatem, ſpes agricolarum horæ momento præciſas ob dierum Feſtorum contemptum obvenire, quem ſæpius hoc pacto Deus ulciſcitur. De hac re alias copioſe ſermonem inſtituimus (2). Si quæ a nobis prætermiſſa videantur, tua eruditione perficies. Profecto ita fiet, ut populus de Feſtorum dierum religione ſatis imbutus moleſtiam tibi rarius afferat pro obtinenda facultate, ut ſibi liceat agrorum operibus per dies Feſtos incumbere. Quod reliquum eſt, tibi, populoque tuo benedictionem noſtram elargimur.

INSTITUTIO LXVI.

Epiſtola encyclica Præfectis Hoſpitiorum, in quibus Puellæ expoſitæ, ſive ſpuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum, ubi honeſtæ Puellæ ſervantur, quæ pia domicilia a Baracano, a S. Marta, a S. Cruce, & a S. Joſepho in hac Bononienſi Civitate nominantur. De cauſa hujus Epiſtolæ ſcribendæ. Confeſſarium extraordinarium Puellis hujuſmodi bis, vel ter per annum eſſe concedendum. Conſentaneum videri maxime, ſi aliquis Sacerdos deſignetur quotannis, qui Puellas eaſdem ſpiritualibus exercitiis detineat: Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipſis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino neceſſarium eſſe. Quæ ratio, aut norma tenenda ſit, ut aliquando extra Hoſpitium deambulent abſque ulla mali ſuſpicione, vel periculo.

I. NOn ignoratis, Viri præclariſſimi, cum Sacram Viſitationem perageremus, ad ea domicilia nos pariter acceſſiſſe, ubi ſervantur, atque inſtituuntur Puellæ, quæ deinde vel Matrimonium ineunt, vel Religionis voto ſe obſtringunt. Illud in iiſdem domiciliis, quod jam pro certo habebamus, magna cum animi noſtri lætitia deprehendimus, omnia nempe recte adminiſtrata veſtro aſſiduo ſtudio, ac diligentia, cujus ampliſſimam a Deo mercedem conſequemini. Perpauca Decretis noſtris inſeruimus, quæ in ſingulis domiciliis curanda videbantur. Sed quoniam libellus peractæ Viſitationis, in quem relata ſunt ea Decreta, vix oblatus fuit, ſtatim reponitur, nec vobis ante oculos ſubjicitur, ita ut nemo ex vobis fortaſſe viderit unquam libellum, in quo Viſitatio, ac Decreta a Card. Boncompagno Prædeceſſore noſtro confecta deſcripta fuerunt, hanc ob cauſam non modo ipſa domicilia iterum adibimus, ut cogno-

(1) *In Epiſtola 7.*

(2) *In noſtro Edicto de obſervantia Feſtorum edito die 14. menſis Julii anno 1736.*

gnoſcamus, an Decreta noſtra diligenter obſerventur, ſed has dare litteras neceſſarium putavimus, quibus complecti aliqua ſtatuimus, quæ ad univerſa ejuſmodi domicilia pertinent, nec levis momenti haberi debent, & quæ vobis perſpecta eſſe fas eſt, ut remedium afferatur pravæ conſuetudini, ob quam libellus Sac. Viſitationis ſtatim ac devenit in manus veſtras, in tabulario conditur, ubi tanquam Sybillæ alicujus arcanum volumen aſſervatur; Certum, perſpectumque eſt omnibus ſedulam magis operam, ac ſtudium impendendum, ut Puellæ, quæ his publicis Hoſpitiis detinentur, optima diſciplina, ac moribus imbuantur, quam ne iis careant rebus, quæ ad hanc mortalem vitam pertinent. Primum autem obtineri nequit, niſi Chriſtianam legem, ac doctrinam ipſæ percipiant.

Itaque declaramus, ſancitum a nobis eſſe, ut ſingulis ſaltem Dominicis diebus aut mane, aut peracto prandio Confeſſarius pro ſingulis hoſpitiis deſignatus, aut alius Sacerdos a nobis eligendus, omnibus Puellis in unum locum coactis eamdem Chriſti legem, ac diſciplinam explanet. Deinde, ut Hoſpitii moderatrix per hebdomadam eodem inſtituto Puellas exerceat, pro quo adhibebitur libellus Chriſtianæ doctrinæ, quem nos pro utilitate Diœceſis plurimis additis in lucem promulgari juſſimus. Item quiſquis facile intelligit plurimum ad eumdem finem conferre, ſi Pœnitentiæ Sacramentum recte adminiſtretur. Neque ignoramus Sacerdotem noſtra auctoritate probatum ad Puellarum Confeſſiones audiendas a vobis conſtitui; nihilominus aliquid mali contingere poſſe ſuſpicamur, niſi ter, aut quater per anni curſum alius quoque Sacerdos extraordinarius decernatur, qui Puellarum id petentium Confeſſiones excipiat; Tridentina Synodus unicum Monialibus Confeſſarium adeundum perpendit, ideoque ut illas omni ſollicitudine, qua torqueri poſſent ob hanc cauſam, penitus liberaret, ſeu, ut clarius dicam, ne fortaſſe in perpetuam ruinam adducerentur illæ, quæ aliquod crimen Confeſſario patefacere ægre ferrent, ut virtutis opinionem ſibi apud ipſum integre tueantur, aut ob aliam rationem, cujus rei funeſtiſſima exempla a Patre Segneri, & Clericato commemorantur (1), ita ſtatuit: *Præter ordinarium autem Confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confeſſiones audire debeat* (2). Siquis aliquando Epiſcopus Confeſſarium extra Ordinem Monialibus denegaverit, Sacra Congregatio, quæ Tridentinum Concilium interpretari, & exequi debet, id Epiſcopo haud licere reſpondit die 20. Septembris anno 1642. (3). Cum enim peteretur: *An Epiſcopus poſſit denegare Monialibus Confeſſarium extraordinarium bis, aut ter in anno*, Decretum ita fuit; *Non poſſe, immo teneri offerre*. In Actis Eccleſiæ Mediolanenſis quæ Lugduni impreſſa ſunt, quibuſque nos utimur (4); a Sancto Carolo Borromæo hujuſce rei cauſa in medium adducitur: *Ut quæ* (de Monialibus ſermo eſt) *hujuſmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipſæ eam poſtulare, aut accipere ab uſitato Confeſſore unquam auderent, liberius mederi ſuis malis poſſint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confeſſario novo ſua peccata confitendo*. Id vero non Monialibus ſolum, ſed Puellis etiam aptiſſime convenit, quæ in publicis Hoſpitiis degunt. Nam tota difficultas in eo poſita eſt, quod ſemper eidem Sacerdoti peccata ipſa confiteri debeant. Itaque vobis notum facimus, nos omnino velle, ut bis, vel ter per anni ſpatium ſingulis ejuſmodi Hoſpitiis Confeſſarius extra ordinem deſignetur; & quoniam haud facile eos dignoſcitis, qui hanc provinciam cum fructu ſuſcipere poſſint, his litteris adjungimus illorum nomina, qui inter Regulares, vel Sæculares Presbyteros ad hoc munus idonei a nobis judicantur; ex quibus unum (non tamen eumdem ſemper) eligetis. Præter ipſos nemo alius ad Confeſſiones Puellarum extra ordinem audiendas conſtituetur, licet pro adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento a nobis probatus fuerit. Inſuper deſcripti Sacerdotes ad obeundum munus Confeſſarii extraordinarii ad ea ſolum domicilia acciri poterunt,

(1) *In celebri opere de Inſtituto Chriſt. par. 3. ſerm. 12.*
(2) *De Pœnitentia deciſ. 23. num. 5. & 6. Seſſ. 5. cap. 10. de Regularibus.*
(3) *In Cauſa Saluzenſi lib. 17. Decret. pag. 103.* (4) *Tom. 3. pag. 46.*

Digitized by Google

runt, quæ in indice adnotantur. Pietati quoque veſtræ conſentaneum videretur, ſi ex iiſdem Sacerdotibus aliquem nuncuparetis, qui ſemel in anno vel omnes cujuſvis Hoſpitii Puellas ſpiritualibus exercitiis uno tempore detineret, vel ipſarum cœtum in duas veluti claſſes divideret, ut commodius iiſdem exercitiis vacarent. Hic finis Epiſtolæ noſtræ daretur, ſi univerſæ de parum firma corporis valetudine, aut de morbis etiam nullatenus quererentur, uti paucarum exemplis docemur, quæ ſingulari virtute præditæ ægritudines a Deo poſtulant, ut pati in hoc vitæ curriculo, fructumque ex patientia colligere poſſint. Cum tamen arduum, ac prorſus difficile ſit omnibus Puellis, quæ noſtris Hoſpitiis immorantur, eximiam hanc virtutem tribuere, quam in paucis Deo gratiſſimis, divinisque muneribus ſupra modum affluentibus admirari ſolemus, ideo aliqua ſubjicienda a nobis ſuperſunt, ut Evangelii non modo præceptis, ſed etiam conſiliis pareamus. Moniales revera Clauſtris perpetuo includuntur, quam legem ſibi Religionis voto indixerunt. In Clauſtris quoque Puellæ inſtituendæ libere verſantur. Illæ tamen non eamdem vitæ rationem habent, ac Puellæ, quæ in Urbis Hoſpitiis vitam agunt, & quæ diem laboribus impendere coguntur.

Item Monialium Clauſtra ſatis ampla, & magnifica ſunt, nec ullum in tota Civitate Monaſterium ſitum eſt, quod apertiſſimo cœlo non fruatur, hortoſque adjunctos non habeat, ubi deambulationes ad tuendam valetudinem accommodatæ commode fiant. His omnibus vel penitus, vel partim carent Puellarum Hoſpitia. Ob eam cauſam Moniales meliori ſanitate utuntur, ac potiſſimum Puellæ educandæ, quæ optimam valetudinem vultu etiam teſtantur. Aliter profecto de reliquis Puellis, quæ in Hoſpitiis degunt, dijudicandum eſt, ſi ſanitatis indicia ex ore deſumenda videantur. Hinc ipſæ raro in matrimonium petuntur, & magna cum difficultate inter Moniales cooptantur. Si Medicorum conſilium exquiratur, ſtatim affirmabunt, ipſis Puellis neceſſario permittendum, ut aliquando liberiore cœlo extra Hoſpitium utantur, quod plurimum ipſis conferet ad bonam valetudinem conſervandam, tum quia motu corpus exercent, tum quia novam auram reſpirant. Si quis vero conſilium noſtrum expeteret, qua ratione abſque ullo diſcrimine, vel mali ſuſpicione id Puellis permitti poſſit, Romanæ Urbis normam, ac inſtitutum illius oculis ſubjiceremus, ubi plura ejuſmodi Hoſpitia prudenter adminiſtrantur. Libertatem prodeundi extra Hoſpitium iiſdem Puellis non ita frequenter concedendam aſſerimus, ſed toties per annum, quoties Decretis noſtris indiximus, nempe cum dies ſereni affulgent, iiſque horis, quibus per Urbis compita frequens populi multitudo non occurrit, ea quoque lege, ut Puellæ binæ incedant, eaſque Hoſpitii Moderatrix, & unus ex Adminiſtris ipſius Hoſpitii comitetur. Venerabilis Dei Servus Cardinalis Bellarminus S. Franciſco Saleſio conſulenti (1), utrum Clauſtris includere deberet quaſdam Virgines, ac Viduas, quæ communem agebant vitam, ſed nec vota Regularium emittebant, nec Clauſtri legem obſervabant, his verbis libere reſpondit: *Ego retinerem Virgines, & Viduas iſtas in ſtatu, in quo ſunt.* Veteres Moniales, quæ olim in Oriente, atque Occidente floruerunt idem Cardinalis commemorat, & ſtatim ſubdit: *Sed illæ non erant clauſæ in Monaſteriis, ut non exirent, quando opus erat.* Hanc legem, & inſtitutum Clauſtrorum tunc cœpiſſe fatetur, cum Bonifacius VIII. Pontificatum obtineret. Tandem Sanctum Epiſcopum exemplo Oblatarum S. Franciſcæ Romanæ perſuadere contendit, ut eaſdem Virgines, ac Viduas liberas eſſe patiatur: *Et nunc etiam Romæ floret valde Monaſterium Nobilium Fœminarum a Sancta Franciſca Romana inſtitutum, in quo tamen neque Clauſura eſt, nec ſolemnis illa profeſſio.* De hac re verba fecimus, cum Puellarum Hoſpitia inviſimus, & opportuna quoque Decreta confecimus; quæ, ut omni ſtudio ſerventur, magnopere commendamus. Neque illud diſſimulamus, æquo animo ferre non poſſe, ut per plures annos Hoſpitiis claudantur non ſine valetudinis detrimento Puellæ, quæ nulla Clauſtri lege tenentur, & quæ integra, ac ſalva honeſtatis laude ob aliquam pietatis cauſam exire poſſent; quoties præſertim mulieres

Re-

(1) *Epiſtola familiari* 138.

Digitized by Google

Regularibus Ordinibus cooptatas, & quæ Tertiariæ appellantur, per Urbem aut binas aut plures etiam vagari videmus, & cum perpendimus a S. Pio V. Decretum fuiſſe in Conſtitutione, quam ſuperius nos ipſi memoravimus, cum Sac. Viſitationem Monialibus inſtruximus, ne in poſterum ullæ mulieres ad habitum ejuſmodi reciperentur, niſi ſolemnia vota nuncuparent, & ſe perpetuo Clauſtris adſtringerent, cum poſtremo cognitum habeamus cœtus harum mulierum, qui S Pii Conſtitutioni adverſantur, non probari per Sedem Apoſtolicam, ſed tolerari. Hæc pauca habuimus, nobiliſſimi Viri, quæ vobis ſignificanda videbantur &c.

INSTITUTIO LXVII.

De conſecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Eccleſia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Eccleſia primum conſecrata fuerit. De veteri Eccleſia Metropolitana nihil in præſentia ſupereſſe: tamen primæ Dedicationis officium eſſe recitandum. Intercedere certum diſcrimen inter conſecrationem Altaris, & Eccleſiæ. Monentur fideles ad hanc conſecrationem frequentes convenire, ut propoſitam Indulgentiam conſequantur.

I. SUmmus Pontifex Lucius III. hanc S. Petri Eccleſiam Epiſcopalem olim, nunc vero Metropolitanam anno 1184. conſecravit, cum Bononiam pertranſiens ad Concilium ſe contulit, quod Veronæ celebravit. Id, prætermiſſis hujus Urbis monumentis, apertiſſime colligitur ex litteris, quas ad Gerardum Ravennæ Archiepiſcopum ipſe Pontifex dedit, & quas Rubeus (1), ac Pagius (2) commemorant. In illis enim Gerardum admonet Lucius duas Eccleſias ſuo juri Metropolitano ſubjectas a ſe conſecratas, Bononiæ nempe Templum S. Petro, & Mutinæ Templum S. Geminiano nuncupatum.

II. Certiſſimum eſt nihil ſupereſſe Templi per Lucium Pontificem ſacrati, cum Gabriel Cardinalis Palæottus anno 1566. Aram maximam excitaverit, quod ex Sigonio deprehenditur, & cum poſteriori tempore reliquum, quod deerat, a fundamentis conditum fuerit, uti monumenta muris ipſius Templi defixa teſtantur. Quamobrem nova conſecratio requiritur; nam cum illa muris inhæreat, & Crucibus ibidem deſignatis, quemadmodum jure Canonico decernitur, ſi ſemel antiqua mœnia diruta fuerint, & nova a fundamentis extructa; tunc neceſſario conſecratione rurſum indiget Eccleſia, quod Canonum Interpretes unanimi aſſenſu confirmant (3), ac potiſſimum Engelius (4), Anacletus (5), ac Pirrhing. (6).

III. Si Dei beneficio ſalvi, & incolumes erimus, conſecrationem hanc ſolemni pompa tunc temporis peragere ſtatuimus, cum Synodus a nobis celebrabitur, ut totius Cleri frequentia magis ipſa decoretur. Neque nos ab hoc conſilio retardabit, ſi Templi ædificium nondum abſolutum fuerit; aut quod pro veteri Dedicatione quotannis officium adhuc perſolvatur.

IV. Cum enim in majorem amplitudinem aſſurgere nec debeat, nec poſſit reliquum ædificii, ſi ad finem perducatur, ideo, licet imperfectum illud habeatur, nova conſecratio nequit impediri. Id etiam auctoritate eorumdem Scriptorum clare oſtenditur.

V. Officium vero Dedicationis per Lucium III. peractæ indicitur quotannis ob hanc cauſam, ut illius memoria ſempiterna permaneat; ſi autem muris dirutis ipſa deſierit, non inde ſequitur, ut nova conſecratio omitti debeat.

VI. Templum S. Petri a S. Silveſtro Pontifice ſolemni ritu Romæ dedicatum fuit. Cum deinde veteres parietes dejecti fuiſſent, novumque ædificium incredibili ſumptu a Julio II. inchoatum, & a Paulo V. confectum, adhuc tamen primæ Dedicationis Officium recitari conſuevit, & nihilominus Urbanus VIII. iterum Baſilicam Sancti Petri conſecravit.

VII.

(1) *Lib. 6. Hiſtor. Ravenn.* (2) *In Breviario Romanor. Pontificum in vita Lucii III. num 9.* (3) *Tit. de Conſecrat. Eccleſ. vel Altaris.* (4) §. 1. (5) §. 1. (6) §. 3.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

VII. Idem contigit in Baſilica Lateranenſi Sancti Joannis, quæ ab eodem S. Silveſtro jam fuerat conſecrata, ejuſque Dedicationis Officium etiam recitabatur, poſtquam Clemens VIII., ac Innocentius X. novis ædificiis eam Baſilicam reſtaurarunt, & tamen Benedictus XIII. paucis adhuc annis ipſam rurſum conſecrandam cenſuit.

VIII. Cum res ita ſe habeat Eccleſiam S. Petri conſecrabimus, ſed tamen aliquod temporis ſpatium prius elabetur, cum præſto non ſint omnia, quæ ad Synodum cogendam requiruntur. At quoniam ex recenti Canonum diſciplina Altaris Dedicatio ab Eccleſiæ Conſecratione ſejungitur (1), ideo vix in hanc Sedem pervenimus, Aram præclariſſimam a Cardinali Jacobo Boncompagno erectam in Templo S. Petri ſacrare haud prætermiſimus; eademqe ratione novum Altare dedicare intelligimus, quod nos ipſi in eodem templo condi juſſimus Beatæ Virgini nuncupatum, Sanctoque Ignatio Societatis Jeſu Fundatori, qui inter Patronos hujus Civitatis, ac Diœceſis adnumeratur. Ejuſdem Altaris conſtruendi conſilium, ac mentem habuit Cardinalis Ludoviſi hujus & ipſe Urbis Archiepiſcopus anno 1629., ſed morte præreptus rem perficere non potuit. Ipſum quidem Altare penitus abſolutum eſt, ac ſolum Tabernaculum deeſt ubi Divina Euchariſtia collocetur. Jam artifices operi incumbunt, ut cultu, qui maxime convenit, exornetur.

IX. Diem 14. hujus menſis Aprilis pro ejuſdem Aræ Dedicatione ſtatuimus, nempe diem Dominicam Palmarum, hora duodecima, cum longum tempus pro re gerenda exigatur, ac ne divina Officia impediantur, quæ in Eccleſiam per eum diem haberi ſolent. Hortamur omnes, ut frequentes conveniant, quibus etiam centum dies Indulgentiarum concedimus, ſi debita cum pietate interfuerint.

INSTITUTIO LXVIII.

De proceſſione, quæ indicitur die Feſto Aſcenſionis Domini ac præcedenti Dominica, in qua Beatæ Virginis effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquiſſimum eſſe hoc Inſtitutum. Deſcribitur hora, certuſque locus, ubi præſto eſſe debeant illi, qui eidem Proceſſioni intereſſe conſueverunt, ut ipſa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum conſentaneum, quo ſolent inchoari, & abſolvi Miſſarum Sacrificia, quæ ante Sacram effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum conſtituitur.

I. VEteri Inſtituto, ac more Beatæ Virginis Effigies a S Luca depicta per hanc Urbem ſolemni pompa circumducitur diebus minorum Rogationum, quæ nempe ante Feſtum Aſcenſionis Domini celebrantur, de quibus etiam alio loco verba fecimus (2).

II. Id quoque oſtenditur ex litteris Leonis X., quas die 6. Maji anno 1513. ad Moniales degentes in Cœnobio Sancti Lucæ Pontifex dedit, & quæ in recens Bullarium Ordinis Sancti Dominici relatæ fuerunt (3): *Exponi nobis nuper feciſtis, quod, licet a tanto tempore, cujus contrarii memoria hominum non exiſtit, quædam Imago glorioſa Dei Genitricis Virginis Mariæ a Beato Luca Evangeliſta, ut pie creditur, depicta in Eccleſia Monaſterii veſtri &c. repoſita fuerit, & ſingulis annis tempore Rogationum per Civitatem Bononien. ſumma cum veneratione, & hujuſmodi Rogationibus finitis, ad ipſam Eccleſiam reportari conſueverit &c.*

III. Pia ſane, ac celebris eſt ſupplicatio, qua Sacra Effigies per eoſdem Rogationum dies ad plures Urbis Eccleſias defertur: ejus hiſtoria tradita in lucem fuit ab Aſcanio Perſio, & Coloniæ Typis edita anno 1619., ac deinde ſupperaddita Vitæ Beati Nicolai Albergati, quam P. Georgius Carneſeldius Carthuſianus Colonienſis poſterorum memoriæ commendavit: *Ad Ur-*

(1) *Vaneſp. Jur. Eccleſ. part. 2. tit. 16. cap. 4. num. 11.*
(2) *Inſtit. tertia hujus libri.*
(3) *Lib. 4. p. 296.*

Urbem: (inquit Aſcanius Perſius (1)) *quotannis ob ſolemnes trium dierum ſupplicationes, quas Rogationes appellamus, deportatur; ibique Cleri, cæterorumque fere Civitatis Sacrorum Ordinum, Devotorum item (videlicet Laicorum Sodalium, qui in ſupplicationibus ſub propriis inſtructi Vexillis ingrediuntur) longis agminibus, necnon Artium, quæ in Urbe exercentur, Collegiis ſpectabili pompa præeuntibus, Magiſtratibus ſubſequentibus, reliqua comitante Civitate, per tres eos dies matutinis horis ad certa Delubra deferri ſolet.*

IV. Cardinalis Jacobus Boncompagnus ſapienter conſtituit, ne Sacra Effigies in Urbem noctu, ſed clara luce deportaretur: quod accidit Sabbatho ante Dominicam, quæ Feſtum Aſcenſionis antecedit. Hoc Decretum libentiſſime probámus, & perpauca etiam per has litteras addenda cenſemus, ut pietas in hac ſupplicatione peragenda magis augeatur, & quædam corruptelæ, quæ paulatim inductæ ſunt, de medio auferantur.

V. Ac primo, dum Sacra Effigies in Urbem defertur, tormenta bellica exploduntur, & Campanæ in Turribus tum Regularium, tum Sæcularium Eccleſiarum pulſantur, quod hoc anno, ac perpetuo obſervandum decernimus. Aliquid augendæ pompæ valde conſentaneum hic adjungi poſſe cuperemus: nam Sigonius (2) teſtatur, cum primo Sacra Effigies a mœnibus Civitatis non longe abeſſet, quo tempore Beatus Nicolaus hanc Eccleſiam obtinebat, teſtatur, inquam, quod: *Antiani, cæterique Magiſtratus una cum Clero, atque omnibus Religioſorum Ordinibus ad Portam Saragotiæ occurrerunt, atque apud Virgines Sancti Matthiæ collocaverunt*. Sed hanc rem taciti modo præteribimus; nos procuidubio in Templo Sancti Matthiæ præſto erimus, cum Sacra Effigies adveniet, ubi juſſu noſtro in laudem Beatæ Virginis Litaniæ perſolventur. Qua in re ſequuti ſumus exemplum clariſſimi civis noſtri Gregorii XV., in cujus Pontificatu Pater Dominicus a Jeſu Maria Romam detulit Effigiem Beatæ Virginis miraculis celeberrimam; quæ in Victoriæ Templo collocata fuit (3).

VI. Die Dominico in ſequenti ante ferias ſecundam, tertiam, & quartam, quibus Rogationes celebrantur, eadem Sacra Effigies ad plures Eccleſias, ac potiſſimum Monialium deportatur. Nihil novi ſuper hoc ſtatuimus; diſſimulare tamen haud poſſumus, quod nos ipſi perſpeximus, & plures etiam pietate inſignes viri adverterunt, nempe Sacram Effigiem eodem die Dominico ſine ullo ordine, ac dignitate circumferri, ita ut confuſa militum turba potius, quam pia Fidelium multitudo illam proſequi videatur. Quamobrem pro muneris noſtri ratione modum aliquem, certamque normam ſtatuendam judicavimus.

VII. Deprehendimus malum ejuſmodi non quidem a pietate, ſed a neceſſitate quadam dimanare. Etenim fieri nullo modo poteſt, ut iidem ſemper viri ab aurora uſque ad veſperas ordinem integre ſervare poſſint, pioſque cantus exſolvere. Itaque peritos accivimus, quorum conſilio deliberavimus, Sodalitiis, quæ Sacram Effigiem die Dominico comitari debent, horam, certumque locum decernere, quo convenient, ut hoc pium munus aggrediantur, & locum inſuper, ubi munus idem abſolvant. Rationem habebimus itineris, cujus deſcriptio ad ſupplicationem recte ordinandam Typis evulgabitur. Hoc enim pacto, ſi Sodalitia ſibi invicem ſubrogentur, pietas facilius conſervabitur, & laudes Beatæ Virginis, dum ſolemnis pompa peragitur, commode recitari poterunt.

VIII. Igitur hoc anno, & in poſterum Sodalitiis omnibus, quæ ſupplicationi adeſſe conſueverunt, ex noſtra Cancellaria ſcripto indicabitur locus, ac tempus, quo ſingula Beatæ Virginis Effigiem comitari debeant, & etiam locus deſignabitur, ubi reliquis advenientibus locum concedant; ſingulis Sodalitiis, ut juſſa faciant, omnino præcipimus. Hortamur autem ſummopere Fideles ipſis Sodalitatibus adſcitos, ut frequentes conveniant, ne in hac ſupplicatione (quod ſuperioribus annis ſemper contigit) illud indignum Civium oculis ſubjiciatur, ut videlicet vexillum præferri videant, & nullos inde, vel perpaucos Sodales, qui per ipſum ſe-

(1) *Pag. 150.* (2) *In vita B. Nicolai Albergati.*
(3) *Quartus de Proceſſionibus puncto 5.*

Digitized by Google

ſequantur. Nos centum dies Indulgentiarum impertimur omnibus Sodalibus, qui ſupplicationi interſint, ut ad pium munus obeundum ſtudioſius incitentur. Eaſdem Indulgentias elargimur iis, qui, licet in ipſa Sodalitia cooptati non ſint, tamen Præfectorum conſenſu Sodalium habitum induant, & ſolemnem pompam cum reliquis comitentur. Hortamur omnes vehementer, ut ordinati, modeſtique incedant, ac ne vanos ſermones intermiſceant: *Eſt ſane* (inquit Theophilus Raynaudus (1) *manifeſta deboneſtatio Dei & incogitantia finis, ob quem Proceſſio inſtituitur, ſic fabulari. Non ita Hæbrei illi, qui Urbem Hiericuntinam ritu procedentium religioſe adibant. Silentes enim, & attenti, ac venerabundi procedebant. Quod exemplum æmulari inter Chriſtianos pii quoque jam olim, niſi canendum eſſet, exactiſſime ſilentium ſervarunt in Dei placationem intenti.* Quoniam vero preces huic piæ ſupplicationi non ſolum aptiſſime conveniunt, ſed intempeſtivos etiam ſermones impediunt, Sodales omnes, dum pompam ſequuntur, Roſarium Beatæ Virginis, aut Litanias, vel Officium ejuſdem Virginis alterno cantu recitabunt, cum prætertim eo die in privatis ipſorum Sacellis idem Officium prætermittatur.

IX. Paucis ab hinc annis prava conſuetudo obtinuit, ut eodem die Dominico privatum Sacrum vix peracta media nocte celebretur in templo Monialium Sancti Matthiæ, ob eam ſcilicet cauſam, ut Sacrificium conficiatur, priuſquam Sacra Effigies ab eo loco recedat. Cum in eamdem Eccleſiam Sacra Effigies ipſo mane refertur, ſi Sacrum ſolemne indicatur, non ſemel accidit, ut ad vigeſimam primam horam abſolutum non fuerit, cum meridiei tempus hora decima ſexta haberetur. Idem evenit in Feſto Aſcenſionis, cum Sacra Effigies in Templum S. Lucæ poſitum in Monte Guardiæ reſtituitur; tunc enim Sacra fieri valde ante auroram, ac poſt meridiem conſueverunt. Aliter ſe res habet, cum die Dominico privatum Miſſæ Sacrificium coram Cardinali Legato, nobis ipſis, ac Urbis Magiſtratu peragitur; aliter quoque eſt, cum Feriis ſecunda, tertia, & quarta, quibus Rogationes incidunt, ſolemni Ritu Sacrum conficitur in iis Eccleſiis, ad quas Sacra Effigies circumducitur: pietas enim Cardinalis Legati paſtoralem noſtram ſollicitudinem magnopere adjuvet, ut præſcriptis temporibus Sacerdotes rem divinam operentur.

X. Quare, ut hic pravus uſus de medio auferatur, qui Eccleſiaſticis inſtitutis, ac Tridentinæ Synodo contrarius omnino eſt, non modo auctoritate noſtra, ſed etiam, ut morem geramus voluntati Summi Pontificis, quam die 20. Martii hujus anni Sacra Concilii Congregatio nobis declaravit, præcipimus Sacrum privatum, aut ſolemne die Dominico, & in Feſto Aſcenſionis in Templis Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, aut quibuſvis aliis nullum fieri, niſi iis tantum horis, quæ inferius adnotantur. Hoc autem Decreto quemcumque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem complectimur, etiam Ordinis Sancti Dominici, qui cum præſinè Monaſteriis Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ, importunis aliorum ſtudiis impulſi Sacra privatim facere, aut ſolemni etiam ritu extra deſignatum tempus congebantur: qui juſſis ejuſmodi parere detrectaverint, pœnæ ſuſpenſionis obnoxios *Ipſo facto* eos declaramus, aliaſque etiam graviores infligemus.

XI. Illud tamen monendum ducimus, hæc a nobis eo conſilio propoſita non eſſe, ut impedimentum afferamus, ne Sacra Effigies ad Eccleſias Monialium deferatur die Dominico, & in Feſto Aſcenſionis juxta arbitrium illius, qui mortis Sodalitio præſidet, aut ne Sacra fiant in templis Monialium Sancti Matthiæ, & S. Lucæ eodem die Dominico, & in ſequenti Feria quinta; licet pia ſupplicatio in eadem templa nondum pervenerit; illud ſolum decernimus, ne extra præſcriptas horas Sacra privatim, aut ſolemniter peragantur in qualibet Eccleſia, in quam Sacra Effigies deportatur, & hac ratione Eccleſias etiam Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ comprehendimus. Neque probare poſſumus, quod in medium afferri ſolet; ſolemnem pompam die Dominico ante auroram a templo S. Matthiæ inchoari, ut conſuetum

viæ

---

(1) *Lib.* 55. *pag.* 204.

viæ ſpatium integre conficiat; ideoque Miſſæ Sacrificium ante Auroram pariter indicendum. Nam illud primum omittimus, breviori ſpatio pompam ejuſmodi definiri poſſe; certiſſimum vero eſt a nullo Rituali conſtitui, ut Sacrum neceſſario præponi debeat, cum Beatæ Virgini piæ ſupplicationes inſtituuntur. Neque illud magni ponderis habendum eſt, quod adduci ſolet, peracta nempe ſupplicatione ſolemnem cum cantu Miſſam celebrandam: nulla quippe neceſſitas id poſtulet; nam licet die Dominico eidem pompæ finis imponatur in templo S. Matthiæ, die autem Feſto Aſcenſionis in templo S. Lucæ, quod longe poſt meridiem evenire conſuevit; tamen nulla ex hoc neceſſitas dimanat, ut horis indebitis Sacrum fieri liceat. Etenim, ſi gravis cauſa intercedat (veluti cum agitur de negligendis Eccleſiaſticis legibus, ac Rubricis) (tunc arbitrio Epiſcopi relinquitur interdicere, ne poſt ſupplicationes res divina conficiatur: *Proceſſiones* (ita legitur in Rituali Romano tit. de Proceſſionibus) *prius fieri debent, deinde Miſſa ſolemniter celebrari, niſi aliter interdum ob gravem cauſam Ordinario, vel Clero videatur*. Poſtremo ſuaderi nullo modo poteſt, Sacrum, quod tunc agitur die Dominico, vel Feria quinta, pro illis fieri, qui ſacram pompam comitati fuerint, qui ſane omnes vix eadem pompa templum attigit Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, domum ſe recipiunt.

Subjicimus hic juſſa Pontificis, de quibus ſuperius dictum eſt, ne quis fortaſſe nullam ipſorum ſcientiam ſe habuiſſe contendat.

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime Domine Obſervandiſſime.

CUM ad aures Sanctiſſimi Domini Noſtri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia Veſtra iſtius Bononienſis Eccleſiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepſiſſe abuſum, ut occaſione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a Sancto Luca, uti præfertur, depicta, ab Eccleſia Sancti Matthiæ, Religioſarum Ordinis Sancti Dominici ad alias plures Monialium Eccleſias die Dominica ante Aſcenſionem, ſervato Proceſſionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priuſquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Miſſa lecta coram ipſa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie tranſactis horis, nimirum poſtquam dicta Sacra Imago ad ipſam Sancti Matthiæ Eccleſiam relata eſt, alia ibidem Miſſa ſolemniter canatur; Sanctiſſimus Pater, qui non ſine gravi animi ſui offenſione, Eccleſiæ præcepturas, ejuſque Rubricas de tempore celebrandi Miſſas ſalubriter conſtitutas tanta horarum perturbatione violari, accepit, has ad Eminentiam Veſtram juſſit litteras dari, quibus ſignificetur, Sanctit[illegible] Suæ mentem eſſe, ut enunciatus abuſus penitus eliminetur, utque in hunc finem Eminentia Veſtra nedum ea, qua pollet, Ordinaria auctoritate juxta præſcriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ. locorum Ordinarios, ut Edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, verum etiam facultate ſibi ab eadem Sanctitate Sua, quatenus opus ſit, ſpecialiter delegata mandet, promulgari Edictum, quo ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, aliiſque etiam gravioribus arbitrio Eminentiæ Veſtræ decernendis diſtricte prohibeatur omnibus, & ſingulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, & præſertim Fratribus Ordinis Prædicatorum, ne quiſquam eorum in præfata Eccleſia Sancti Matthiæ Miſſam ullam ſive lectam, ſive cum cantu, præterquam debitis horis, audeat præmiſſa die Dominica, vel alia quacumque celebrare. Id itaque de mandato ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Eminentiæ Veſtræ ſignifico, ut ejus menti ſe conformare dignetur, ejuſque manus humillime deoſculor.

Romæ 20. Martii 1737.

Eminentiæ Veſtræ

Humillimus, & Addictiſſimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentiſſimo Præfecto.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

Digitized by Google

Hæc ita perſpicua ſunt, ut nulla interpretatione indigeant. In ipſis mentio habetur de Tridentina Synodo, ac de Rubricis Eccleſiæ; nam ſeſſione 22. in Decreto, *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, hæc mandantur Epiſcopis: *Edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent*. Quo ſane Decreto abrogantur privilegia omnia, quæ ante Tridentinum Concilium conceſſa fuerant, ut horis indebitis rem Divinam facere liceret: *Ante diem, & horis indebitis celebrare nulli liceat, etiam vigore Privilegiorum a Sede Apoſtolica ante Concilium Tridentinum conceſſorum*, uti Gallemartius advertit: quod etiam Sacræ Congregationis ſententiis eſt conſentaneum. In Rubricis autem Miſſalis id præcipitur: *Miſſa privata ſaltem poſt Matutinum, & Laudes quacumque hora ab aurora uſque ad meridiem dici poteſt*. Illud pariter adjungitur in litteris Pontificis in poteſtate noſtra ordinaria poſitum eſſe, ut Miſſarum celebrationes extra præſcriptum tempus interdicamus, cenſuras, ac pœnas arbitrio noſtro decernentes, tum in ſæculares Preſbyteros, tum in Regulares, quos etiam comprehendi in Decreto Tridentini Concilii (1), quod modo expoſuimus, Sacra Congregatio declaravit (2). Neque huic ordinariæ poteſtati quidquam adverſatur Titulus Apoſtolicæ delegationis, qui in eodem Decreto Concilii ſuperadditur. Nam certiſſimum eſt, quod his tradit verbis Caballutius (3): *Pleraque enim jure Ordinario poterant, quibus ſuperadditus eſt titulus Apoſtolicæ delegationis, qui titulus non officit eorum juri Ordinario, ſed operatur ut facilius, & cum debita veneratione illis obtemperetur, præſertim ex eorum parte, qui prætenderent ipſorum ordinariam poteſtatem minuere, aut in controverſiam revocare, aut ab ea ſe ſubtrahere*. Deinde plures alios ejuſdem ſententiæ Scriptores commemorat. Tandem Pontifex ſuam addit auctoritatem, ſi opus ſit, quam ſupremam cum noſtra Ordinaria libentiſſime conjungimus.

XII. Illud tantum ſupereſt, ut debitas ad celebrandum horas explicemus. Aliam inſtitutionem promulgavimus die prima Decembris anno 1732., quæ poſt Kalendarium excuſa eſt. In ipſa tertiam horæ partem ante auroram pro inchoandis Miſſis, exemplo Romanæ Urbis, ſtatuimus, abſolvendas vero juſſimus, cum tertia pars horæ poſt meridiem effluxerit. Poſt idem Kalendarium imprimi curavimus tabellam, quæ ſurgentis auroræ initium, ac meridiei tempus indicaret; nihil novi ſancimus circa tempus ad inchoandas Miſſas ſuperius deſignatum; ſed nullum ante id tempus fieri Sacrum præcipimus, & pœna ſuſpenſionis *ipſo facto* illigatos eos enunciamus, qui parere recuſaverint: eamdem pœnam illis indicimus, qui Sacrum facientes poſt meridiem conſtitutos antea limites prætergreſſi fuerint. Attamen vitæ rationem, quæ nunc invecta eſt, perpendentes, & præſtantium quoque virorum auctoritatem, qui ob cauſam magnæ celebritatis tempus pro Sacris conficiendis protrahi poſſe exiſtimant, loco præſcripti temporis integram horam poſt meridiem ſubrogamus pro illis tantum Eccleſiis, in quibus Sacra Effigies opera Sancti Lucæ depicta exponitur, ac generatim in aliis pariter, ubi celebritatis piæ cauſa Miſſa cum cantu peragitur. Si quis Regularis aut ſæcularis Sacerdos hos terminos poſt meridiem exceſſerit, illum eidem ſuſpenſionis pœnæ ſubjectum declaramus. Nam eo ſpatio temporis elapſo nullum privatum, aut ſolemne Sacrum haberi volumus, illis quoque rationibus ſublatis, quod Muſici concentus longum tempus ſibi poſtulaverint, vel Muſici ipſi ſegnes ad Eccleſiam ſe contulerint.

(1) *Seſſ. 22. de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ.*
(2) *Fagnanus c. Grave n. 46. de Officio Ordinarii.*
(3) *In Theoria, & praxi juris Canonici lib. 1. cap. 9. mum. 5.*

Digitized by Google

INSTITUTIO LXIX.

De Sacra Supellectili Eccleſiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum eſſe a Sac. Canonibus; licere tamen interpoſita facultate Epiſcopi, & ob cauſas neceſſarias. Præfecti Monti Pietatis, & cæteri omnes monentur, ne Sacram Supellectilem in pignus unquam accipiant.

I. SUmmi Pontificis juſſu die 5. Martii anno nuper elapſo litteras evulgavimus, quibus hortati ſumus Rectores Eccleſiarum, Locorum Piorum Sæcularium, ac Regularium hujus Diœceſis, ut argentea vaſa ſuperflua ad monetariam officinam deferrent, & ea pariter, quæ pro ſolvendo ære alieno diſtrahenda neceſſario viderentur; illiſque tot *loca Montium* oblata fuerunt, quæ pretium eorumdem vaſorum adæquarent.

II. Res tamen non ita feliciter contigit, ſed ſpem fefellit eventus, quod tamen nullam nobis attulit moleſtiam. Illud quidem animum noſtrum magnopere commovet, quod argentea Templorum vaſa tum ſuperflua, tum neceſſaria, ex quibus honeſtus fructus comparari poterat, in *Monte pietatis* libere deponantur, ubi numerata pecunia, ſolvendæque uſuræ debitis temporibus conditione interpoſita, eadem vaſa excipiuntur, ac retinentur, iis etiam legibus neglectis, quæ forent obſervandæ.

III. In ſtatuto ejuſdem Montis cap. 11. præcipitur, ne in pignora accipiantur, quæ furti ſuſpicionem præſeferant: illique reddantur, qui certis documentis eadem pignora ad ſe pertinere oſtendat, modo tamen integram pecuniam reſtituat, quam Montis Præſides furi perſolverint, & reliquis expenſis ſatisfecerint. Præſides ipſi die 28. Novembris anno 1680. ſapienter decreverunt, ne Montis Adminiſtri pro pignore res ſacras, vel benedictas caperent, inter quas Calices, Patenas, oſtenſoria, Pyxides, Caſulas, Tunicellas, & Pluviales adnumeraverunt.

IV. Jure quidem ſuſpicamur hoc Decretum non ſemel violatum. Nam inviſentes quaſdam Eccleſias, nonnullos deeſſe Calices advertimus, quos Monti Pietatis datos pignori deprehendimus. Inſuper querimonias ſæpius ad nos detulerunt, qui Parochiam conſequuti ſunt, aut Beneficium in publico Sacello erectum, Calices nempe Monti Pietatis traditos fuiſſe pignori ab iis, qui antea Parochiam, aut Beneficium obtinuerant. Immo nuper illud accidit, quod in totam Urbem late manavit, cum eidem Monti pignori data ſunt Candelabra, Sacra Vaſa, Thuribulum, & Pedum Abbatiale ob fraudem illius, qui hæc omnia vel commodata acceperat, vel ut reficeret, vel ut ipſa expoliret. Tunc rationem, qua id evenerit, perſcrutari voluimus, reſponſumque nobis fuit, ſacram ejuſmodi ſupellectilem nonniſi fractam in pignus accipi conſueviſſe. Itaque ruptionem, ac detrimentum ejuſdem ſupellectilis nos ipſi intueri vehementer expetivimus, fraudemque in eo implicitam apertiſſime cognovimus. Nam Thuribulum fractum appellabant, cujus pars ſuperior ab inferiori diſtracta fuerat, cum qua prius per catenulas jungebatur. Fractam pariter acerram judicabant, cui globulus argenteus in medio ſolum deerat. Cum nobis hæc admirationem afferrent, accepimus parum difficultatis, ac religionis ineſſe, dum hæc argentea ſuppellex in pignus recipitur, ſi numeratam pecuniam re ipſa pretio ſuo exæquarent, & conſtitutum fœnus ſolveretur ab iis, qui hæc argentea pignora ad Montem Pietatis afferebant.

V. Si cognita, perſpectaque eſſent, quæ a jure Civili, & ſacro præſcribuntur, aut ſi legum ignari, atque imperiti a ſapientibus conſilium peterent, nunquam tam prava exempla contigiſſent. In primis certum plerumque eſt Caji reſponſum (1): *Quod emptionem, venditionemque recipit, etiam pignorationem poteſt recipere*: & e contrario ſapienter quoque tradit Mar-

(1) *L. ſed quoad res eſt de Pignoribus.*

Martianus (1); *Eam rem, quam quis emere non poteſt, quia commercium ejus non eſt, jure pignoris accipere non poteſt, ut Divus Pius Saturnino reſcripſit*. Itaque ſupellex Eccleſiæ vendi nequit, niſi legitima cauſa interveniat, & Summi Pontificis conſenſus, cum de ſuppellectili valde pretioſa res agitur, aut ſaltem Epiſcopi facultas cum legitima cauſa, & Summi Pontificis, ſi opus fuerit, vel Epiſcopi ſaltem approbatio interceſſerit.

VI. In quarto Concilio Conſtantinopolitano, quod octavum locum inter generalia obtinet, ac potiſſimum Can 14. ſic præcipitur (2): *Apoſtolicos, & Paternos Canones renovans Sancta hæc univerſalis Synodus definivit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel utcumque alienare Cimelia, & Vaſa Sacrata*. Cimeliorum autem nomine pretioſam ſupellectilem intelligi ex Pontificali oſtenditur (3): *Sed & Vaſa Sacrata, vel Cimelia Sanctarum Dei Eccleſiarum tollentes*; Du Cangius quoque advertit (4) a venditione ad pignus rem transferri: (5) *Nullus Presbyter præſumat Calicem, vel Patenam, vel Veſtimentum Sacerdotale, aut Librum Eccleſiaſticum Tabernario, vel Negotiatori, aut cuilibet Laico, vel fœminæ in vadium dare*. Hoc loco pro *Vadio*, quod ſane idem eſt, ac *Vadimonium*, pignora intelliguntur, uti declarat ſapienter Hoffmannus (6).

VII. Jus tamen Pontificium juſtam ob cauſam ſupellectilem vendi, ac pignori dari permittit (7): *Excepta cauſa olim ab antiquis Canonibus ordinata*; Capite autem primo de pignoribus hæc habentur: *Niſi juſtiſſima neceſſitate urgente*. Hinc abſque ulla facultate pretioſa Eccleſiæ ſupellex vendi poterat, ac pignorari ut egeni alerentur, vel ut captivi priſtinam ſibi libertatem compararent (8). Attamen, cum prava ſagacitas hominum hæc ſanctiſſima inſtituta labefactaret, & cum ipſa experientia compertum eſſet juſtam ejuſmodi cauſam temere, & inconſulto dijudicari pro alienanda, aut pignori tradenda Eccleſiæ ſupellectili, Paulus II. (9) id fieri in poſterum prohibuit, niſi prius legitima cauſa per Sedem Apoſtolicam probaretur: *Pretioſa mobilia Deo dicata &c.* ac paulo poſt: *omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam &c.*

VIII. Cum vero Regulares aliqui peculiaribus Ordinis ſui privilegiis adducti ſine Pontificis auctoritate Eccleſiæ ſupellectilem a ſe pignorari, vendique poſſe contenderent, Urbanus VIII. die 7. Septembris anno 1624. conſilio Sacræ Congregationis Concilii, quæcumque abrogavit privilegia, ac ſuo Decreto illos etiam Regularium Ordines nominavit, qui expreſſe nominandi ſunt, ut Decretis ſubjiciantur: *Omnium rerum* (de bonis agitur omnium Regularium, qui in Europa verſantur) *& bonorum immobilium, ac pretioſorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur &c. abſque ipſius Congregationis licentia in ſcriptis; & gratis concedenda*. Cum nos ipſi Secretarii munus gereremus ejuſdem Sac. Congregationis Concilii, Patres Reformati ex Familia S. Franciſci citra Montes queſti ſunt varias a Syndicis ſuis fraudes committi, cum vendi, aut alienari deberent bona ſibi relicta *ex diſpoſitione Juris*, ideoque ſine Apoſtolicæ Sedis facultate, uti Fagnanus expendit (10). Quamobrem die 18. Martii anno 1719. petitum fuit: *An, & quale temperamentum ſit capiendum in caſu*: & Sac. Congregatio his verbis reſpondit: *Quo ad mobilia Eccleſiæ incorporata, eſſe neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum, quo vero ad omnes alias res, non poſſe Syndicos procedere ad venditionem, niſi prævia Edictorum affixione, ut venditio fiat majori oblatori*.

IX.

(1) *L. Pupillus §. Eam rem ff. Quæ res pignori &c.*

(2) *Ex Collectione P. Labbe tom. 8. pag. 1134.*

(3) *In Vita Vitaliani Pontific.* (4) *In celebri Gloſſario ad verbum Cemelia, & Cimilia.* (5) *Cap. 1. de Pignoribus in Decretal. Gregorii IX.*

(6) *In Lexico univerſali ad verbum Vadium.*

(7) *Allato Canone 15. Concil. Conſtantinop.* (8) *In Can. Aurum 12. queſt. 2. &c.*

(9) *In Decretali quæ incipit* Ambitioſæ *extravag. comunib. de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

(10) *Cap. Nulli n. 27. & 28. de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Google

IX. Allatum Decretum Urbani VIII. plures commemorant, ac præſertim Donatus (1), inſertumque eſt Conſtitutionibus, ac Decretis Pontificum, quæ juſſu Clementis XI. anno 1716. in unum congeſta, ac promulgata Romæ fuerunt, ut Regulares ea facilius ante oculos haberent, quæ pro recta Ordinum adminiſtratione a Sede Apoſtolica ſancita graviſſime ſunt. Ex his omnibus aperte conſtat neque alienari, neque in pignus tradi poſſe pretioſam ſupellectilem Eccleſiarum Sæcularium, ac Regularium, Sodalitatum, & cujuslibet Loci Pii, nempe argentea, vel aurea Vaſa, Calices, Patenas, Oſtenſoria, Pyxides, Lampades, argentea Candelabra, Ampullas, conſacrata Vaſa, Aſperſoria, Thuribula, quæ inter pretioſam ſupellectilem adnumerantur (2), licet vaſa, quæ conſecrationem requirunt nondum ſacrata fuerint, vel aliqua ex ipſis ſacrari nunquam debeant. Nam illud potiſſimum alienationem eorumdem vaſorum impedit, quod ipſa ad Eccleſiam, aut Pium Locum pertineant (3). Conſtat, inquam, nihil ex his omnibus vendi, aut pignorari poſſe, niſi legitima cauſa Pontificii auctoritate, judicioque probetur, aut facultas noſtra prius obtenta fuerit, cum de rebus inferioris pretii agendum eſt. Quippe neque Pauli II. Decretum, quod incipit *Ambitioſæ*, neque ulla alia Canonica ſanctio jus Epiſcoporum imminuit, quod ex Canone *Terrulas* 12. quæſt. 2. deſumitur. Ita Fagnanus Sacræ Congregationis ſententiis adductus teſtatur (4). Regulares qui privilegio Canonis *Terrulas* uti volunt, eamdem a nobis facultatem omnino petere debent, ſi illam a Sede Apoſtolica non obtinuerint, vel neceſſarium minime exiſtiment ad Pontificem confugere, cum de tenui pretio res agatur. Id non ſemel a Sacris Congregationibus conſtitutum fuit (5).

Qui violaverit Decretum Pauli II., quod modo commemoravimus: *Et tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, ſententiam excommunicationis incurrat*: Summus Pontifex tantum ab hac excommunicatione diſſolvere reum poteſt, uti Tridentina Synodus decernit (6), quod etiam P. Theſaurus oſtendit (7). Regulares autem, qui Decretum contemnant Urbani VIII., non tantum obnoxii ſunt pœnis, quæ a Paulo II. ſtatuuntur, ſed etiam ſuis muneribus *ipſo facto* privantur, quod ex verbis ipſius Decreti clare deprehenditur.

XI. Cum plurima, quæ Bononiæ contigiſſe diximus, Romæ pariter evenerint in deferendis ad Montem Pietatis Sacris Vaſis, & pretioſa Eccleſiarum ſupellectili, magno ſtudio expetivimus qua ratione corruptelis ejuſmodi conſultum fuerit. Accepimus igitur conſtitutum eſſe, ne Montis Adminiſtri ſacra vaſa, aut ſupellectilem Eccleſiæ in pignus acciperent, ſive integra forent, ſive fracta, niſi facultas expreſſa Congregationis, quæ Sac. Viſitationis dicitur, in medium proferretur. Hoc admoniti exemplo indicimus Adminiſtris Montium Pietatis, tum in Urbe, tum in Diœceſi univerſa, cæteriſque omnibus, qui ad recipienda pignora deſignati ſunt, ne pecuniam commodent, ac ne in pignus capiant ſacram ſupellectilem Eccleſiarum Sæcularium, aut Regularium, Sodalitatum, & Locorum Piorum abſque facultate noſtra, ſeu Vicarii noſtri Generalis (ſi pretium ſupellectilis facultatem noſtram nequaquam exſuperet) quæ ſcripto concedetur, poſtquam cauſæ, & pignoris neceſſitas cognita fuerit, utrum ſcilicet Curatores Locorum Piorum id temere faciant, an rei familiaris anguſtiam ſublevent, an vero pro Locorum eorumdem gravi neceſſitate, quæ nulla alia ratione depelli poſſit juxta Caput *Præſentium*, *de Pignoribus*. Inſuper, licet Sedis Apoſtolicæ facultas comparata fuerit, nihil ſacri in pignus accipiatur, niſi prius nos ipſi, aut Vicarius Generalis rem totam cognoverit, quod

(1) *In Praxi Rerum Regularium tom.* 1. *num.* 14. *quæſt.* 2.
(2) *Donatus Rerum Regularium tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 54.
(3) *Azorius in Iſtitution. Moralibus part.* 3. *lib.* 7. *c.* 6. §. *Quæres, an ſolum prohibeamur.*
(4) *Cap. Nulli*, *num.* 23. *de Rebus Eccleſiæ non alienandis.*
(5) *Monacellus in Formul. For. Eccleſiaſt. tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 15. *num.* 28.
(6) *Seſſ.* 22. *cap.* 11. *de Ref.* (7) *De Pœnis Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 1. *nota b.* 1.

Digitized by Google

quod ſcripto obſignato conſtare debet. Etenim cum nobis Decreto Pontificis commendentur, ut executioni mandari queant *in forma commiſſaria*, ut ajunt, ideo perpendere debemus, an veritati conſentaneæ ſint cauſæ, quæ Pontifici propoſitæ fuerunt. Item declaramus id omnino perficiendum eſſe, ſive de vaſis argenteis, ſive de pretioſa ſupellectili res agatur, ſive integra illa ſint, ſive perfracta, ita tamen, ut ſacra ſupellex ad Pia Loca pertinens dignoſcatur. Nihil etiam intereſt, an ſtemma inciſum appareat, vel deletum fuerit. Nam inter ſacra vaſa, & pretioſam Eccleſiarum ſupellectilem, & inter privatos civium apparatus tam magnum formæ diſcrimen interponitur, ut ipſa facile ſine ullo ſtemmate diſtinguantur. Itaque notum facimus Montium Adminiſtris, qui pignora ejuſmodi capient abſque facultate, quam expoſuimus, ipſos excommunicationi ſubjici, quæ Summo Pontifici reſervatur abſolvenda, ſi nempe ea pignora accipiantur, quæ abſque Sedis Apoſtolicæ facultate ſumi nequeunt: ſi vero pignora fuerint inferioris pretii, quæ conſenſum noſtrum neceſſario requirunt, eam excommunicationem ſubibunt, quæ a nobis ſolum remitti poteſt. Illud autem certiſſimum erit, quæcumque ſit pignorum conditio, ac pretium, munere ſuo ſpoliandos, qui huic mandato non paruerint, ſive in Civitate, ſive in Diœceſi excipiendis pignoribus præpoſiti fuerint.

XII. Satis perſpectum habemus pietatis ſtudium, quo Præſides Montis ejuſmodi in Civitate, ac Diœceſi præditi ſunt; hinc pro certo ducimus operam daturos, ne ipſorum Miniſtri noſtra hæc Decreta contemnant, quæ divino, humanoque juri innituntur. Nullam adhuc ſuſpicionis cauſam merito habuimus, ne aliquid furto, vel fraude comparatum Montis Adminiſtri ſcienter pro pignore admiſerint. Idem in poſterum futurum confidimus, ac prope certum tenemus illorum probitate adducti, qui hoc munere nunc funguntur. Cum tamen anceps, dubiumque ſit, quid diuturnitate temporis accidere poſſit, magnopere commendamus, ac probamus ea, quæ capite undecimo Statuti Montis Pietatis continentur, videlicet: *Præcipitur Cuſtodibus ſupellectilis, & capſæ omnem curam, ſtudiumque impendere, ne aliquid furto ſublatum in pignus accipiant, cujus rei obſides ipſorum animas ante Supremum Dei Tribunal conſtituimus*. Eodem loco indicitur, ut cognito rei ſubreptæ domino, depoſitum pignus ipſi reſtituatur: *Poſtquam tamen pecuniam datam mutuam, & expenſas, & Miniſtrorum ſtipendia Monti perſolverit*. Verum præter hæc aliquid gravioris momenti a legibus decernitur (1); nam qui aliquid furto ablatum in pignus conſulto cœperit, licet Principis auctoritate in eo munere verſetur, ad ſubeundam corporis pœnam damnatur, pignuſque legitimo Domino reddendum, qui vacuus, & immunis quacumque expenſa judicatur. Quamvis autem pro ſtatuenda corporis pœna, demonſtrari debeat, furtivum pignus a Miniſtro cognitum apertiſſime fuiſſe, tamen indicia, & conjecturæ ſufficiunt, ut adigatur pignus abreptum domino reſtituere ſine ullo ipſius incommodo, vel impenſa, quemadmodum Raynaldus oſtendit (2).

INSTITUTIO LXX.

De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad aſſociando mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a ſuis Oratoriis proficiſci debeant, ut ſe ad Parochias conferant. Quiſnam deſignare debeat vias, per quas cadaver efferendum, ſit, & quis eligere Sacerdotes, ſi ipſos acciri oporteat.

I. CUm Parochias, ac Sodalitia hujus Civitatis inviſimus, cauſas aliquas diſſidiorum inter Parochos, ac Sodalitia deprehendimus.

II. Ac primum queruntur Parochi, Sodales ipſos, qui ad deducenda funera vocantur, inordinatos ad Eccleſiam confluere, uſitatis veſtibus indutos, quas ibi deponunt, ut Sodalitii in-

---

(1) *L. In civilem C. de Furtis.* (2) *In obſervationibus Criminibus lib. 2. cap. 14. §. 19. a num. 1. ad num. 20.*

indumenta ſuſcipiant. Ipſos plerumque ſegnes, ac tardos accedere, ita ut Parochus, dum illos operitur, plurimum temporis inutiliter conterere debeat. Quod ſi Defunctus inter Sodales adſcitus fuerit, licet Sacerdotis dignitate præditus, ferctrum ipſi deferre contendunt, quamvis ad pium munus obeundum ſe paratos alii Sacerdotes offerant. Tandem vias ipſi deſignant, per quas incedat Funebris pompa, & Parochi voluntatem, ſi forte contraria ſit, parvi faciendam exiſtimant.

III. Sodales autem hæc Parochis objiciunt, quoties aliqua Sodalitas inducitur, ut Defunctus ad ſepulchrum comitetur, ſtatim decem Sacerdotes accerſiri juxta Decretum, quod Martinellius Vicarius Generalis hujus Urbis anno 1696. die prima Auguſti promulgavit, ac deinde die 7. Auguſti ejuſdem anni confirmavit; ſtipendium vero, quod iis Sacerdotibus de more confertur impedimento eſſe, ne pro Sodalitiis invitandis novæ impenſæ ſtatuantur.

IV. Porro hæc diſſidia finem haberent, ſi Decreta a jure communi, vel etiam conſtituta a Cardinali Gabriele Palæotto pro felici hujus Diœceſis adminiſtratione ſervarentur.

V. Nam Sodales, qui vocantur ad efferendos Defunctos, ſi legibus juris communis parere velint, ordinati debent progredi ex ſacello, ſeu peculiari ipſorum Eccleſia, atque ita Sodalitii veſtibus ſuperinduti ad Parochiam ſe conferre, ut ibi præſto ſint hora præſcripta, quemadmodum Regulares facere conſueverunt, qui ordine procedunt ab Eccleſia, ſeu Monaſterio ad Parochiam, quoties aliquam funebrem pompam proſequi rogantur (1).

VI. Cardinalis autem Palæottus, cum de funeribus ageret, hæc ſancivit (2): *Laici Laicos portent, Clerici Clericos, ſimiliterque Sacerdotes tantummodo a Sacerdotibus efferantur, hocque charitatis munere unuſquiſque libenter, & in charitate Chriſti Domini fungatur.* Neque Sodales id ſibi tantum tribuere poſſunt, cum Defunctus efferendus eidem Sodalitio adſcriptus fuerit, niſi ipſe inter Laicos adnumeretur, quod ex actis Mediolanenſis Eccleſiæ colligitur, quorum ſententiam, & exempla ſemper idem Cardinalis ſequutus eſt (3): *Mortuum, quovis etiam generis, gradus, dignitatiſque nomine illuſtrem, Laicum Eccleſiaſtici homines ne efferant; ne item inferioris ordinis Clericum, qui in ſuperiori ordine conſtituti ſunt: at vero Subdiaconum Subdiaconi, Diaconum Diaconi, & ſic hoc ordine cæteri, niſi neceſſitas aliquando ſuadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri &c. Laicum autem laicalis ordinis homines; quod officium etiam, qui Laici piæ alicui Confraternitati adſcripti ſunt, præſtare poterunt.*

VII. Ex communi jure Parochus viam pro funebri pompa decernere debet, quæ brevior eligi ſolet. Quartus his verbis quæſtionem exponit (4): *Ad quem pertineat dirigere Proceſſiones funerales:* Deinde hoc pacto reſpondet: *Reſpondeo, & dico primo, hoc munus, congregata Proceſſione, pertinere ad Parochum. Quare poteſt Parochus ordinare, per quam viam ſit incedendum, & deferendum corpus ad Eccleſiam, ſepulturæ etiam quando in Eccleſia Regularium tumulandum eſt &c. & notandum eſt, Proceſſionem funeralem dirigi debere recto tramite, & breviori via e domo, unde levatur corpus Defuncti, ad Eccleſiam, in qua tumulari debet.*

VIII. Poſtremo Decretum Martinelli, quod inhæret præſcriptis in Archiepiſcopali Bononienſi per Cardinalem Gabrielem Palæottum confecto: *Inhærendo etiam reſpective diſpoſitis in Archiepiſcopali Bononienſi;* in quo quidem Archiepiſcopali hæc leguntur (5): *Cum ex Conſortiis* (res eſt de Conſortio Metropolitanæ Sancti Petri, aut Collegiatæ Sancti Petronii) *nullus invitabitur, tunc Parochus invitabit decem ad ſummum Sacerdotes; ſi Conſortium accedat, tunc ſex Sacerdotes invitabit*, Decretum, inquam, Martinelli hæc habet: *Declaravit, quod in Proceſſionibus Funerum, in quibus ſit aliqua pompa funebris, ſicut etiam in funeribus nobilium, in quibus interveniat ad aſſociandum cadaver Archiconfraternitas Sanctæ Mariæ de Vita, ſeu illa*

San-

(1) *Baſſus Epiſc. Ananiæ de Sodalitat. quæſt. 5. num.* 10. (2) *In Archiepiſcopali part.* 3. *pag.* 188. (3) *Part.* 3. *pag.* 250. *tom.* 2. *edit. Lugdunenſis.* (4) *In tract. de Proceſſionibus punct.* 5. (5) *Part.* 3. *pag.* 18.

Digitized by Google

Sanctæ Mariæ de Morte, ſeu aliqua quæcumque Confraternitas, licitum ſit Parocho Defuncti ſumptibus illius hæredum eligere decem Sacerdotes, qui ſimul cum eodem Parocho ſub Cruce Parochiali aſſocient cadaver ad ſepulturam, in aliis vero funerum Proceſſionibus minus ſolemnibus eligantur ab eodem Parocho ſex Sacerdotes, & etiam pauciores juxta ſtatum, & conditionem Defuncti, quibus ab hæredibus ſolita eleemoſyna tribuatur, & ita inviolabiliter obſervari mandavit.

IX. Quamobrem, ut corruptelis omnibus, quas antea memoravimus, aditus occludatur, Sodalibus hujus Civitatis indicimus, quoties funebrem pompam comitari debeant, ut ordinati, & Sodalitii inſignibus induti ab Eccleſia ſua, vel Sacello procedant; ad Parochiam conſtituta hora conveniant, ac ne poſtulent feretrum Defuncti Sodalis efferre,; ſi Eccleſiaſticus fuerit, nec deſint Eccleſiaſtici, qui hoc munere perfungi velint, quamvis in ipſorum Sodalitia cooptati non ſint; ac poſtremo, ne ſibi arrogent vias decernere, quibus funebris pompa ducatur, quod omnino Parochi arbitrio relinquendum eſt. Ipſe rem totam ſtatuet cum illo, qui Defunctis efferendis præpoſitus eſt. Siqui Sodales hæc juſſa facere prætermiſerint, ipſis interdicemus in funeribus aſſociare cadavera, quamvis ab hæredibus invitentur: verum Sodalibus S. Peregrini, qui nudis pedibus certis anni temporibus incedunt, permittimus, ut tunc aliquem locum Parochiæ magis proximum eligant, ut ibi Sodalitatis indumentum ſuſcipiant, Parochiæ tamen Eccleſiam ordinati ingrediantur, ut reliquis Sodalitiis propoſitum fuit; niſi forte ſequi velint exemplum Venerabilis Sodalitii, quod a S. Stigmatibus Romæ nuncupatur. Ipſius namque Sodales ob generis nobilitatem, ac dignitatem magna ex parte præſtantes, nudis ſemper pedibus, ac velato capite per Urbem incedentes, quæ porticibus caret, ſingulis fere diebus indicta funebri pompa, atque ordine propria ab Eccleſia progrediuntur.

X. Tandem juxta Decretum Martinelii in funeribus nobilium, quos aliquod Sodalitium ad ſepulchrum proſequitur, decem Sacerdotes a Parocho ſumptibus hæredum acciri mandamus. Idem decernimus in funeribus ignobilium, cum ipſa funera aliqua pompa ducuntur. Tunc autem pompam aliquam fieri ſtatuimus in Defuncto ignobili deferendo, cum duo Sodalitia interveniunt, vel unum tantum cum aliquo Confortio, aut cœtu Regularium acceſſitur. Nunquam aliter decem Sacerdotes ad aſſociandum cadaver rogentur, niſi hæredum conſenſus intercedat, ſed ſex, aut quatuor, vel duo pro Defuncti conditione eligantur. Siquis Parochus aliquid ex his, quæ præcipiuntur, contempſerit, facultate carebit eoſdem Sacerdotes deligendi, quam tunc Vicario noſtro Generali tribuendam conſtituimus.

INSTITUTIO LXXI.

De Habitu Clericali: Veſtem oblongam Clericis aptiſſime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc ſibi veſtem aſſumpſerint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores veſtibus Clericorum tribuerunt, Soli Epiſcopo facultatem ineſſe, ut in ſua Diœceſi Clericalem habitum decernat; Ipſius forma, & color indicitur.

I. QUamvis illud nonnulli affirmaverint, quod S. Bernardus commemorat (1): *Num de veſtibus cura eſt Deo, & non magis de moribus?* & illud etiam communi proverbio uſurpetur: *Habitus non facit Monachum*; tamen Eccleſia ſingulare ſtudium ſemper impendit, ut Clerici veſtes dignitati ſuæ conſentaneas eligerent non modo in Civitate, ſed etiam, cum iter aliquod ſuſciperent (2): *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non convenientem induat neque in Civitate degens, neque iter ingrediens, ſed utatur veſtibus, quæ iis, qui in Clerum relati ſunt, attributæ fuere.* Hæc lex vetuſtiſſimi Trullani Concilii Gratiani Decreto inſerta fuit iis fere verbis, quæ modo retulimus (3), ob eam potiſ-

ſimum

(1) *De Conſideratione ad Eugenium III. lib. 3. cap. 5.* (2) *Canone 27.*
(3) *Canone ſecundo 21. quæſt. 4.*

Digitized by Google

ſimum rationem, quam Sanctus Bernardus oculis ſubiicit (1). *At formæ hæc veſtium deformitatis mentium, & morum indicium eſt. Quid ſibi vult, quod Clerici aliud volunt? Id quidem minus caſtum, minuſque ſincerum; nempe habitu milites, quæſtu Clericos, actus neutrum exhibent; nam neque pugnant ut milites neque ut Clerici evangelizant.* Eamdem ſententiam Patres Tridentini Concilii his verbis approbant (2): *Quia vero, etſi habitus non facit Monachum, oportet tamen, Clericos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre, ut per decentiam habitus extrinſeci morum honeſtatem intrinſecam oſtendant &c.*

II. Cum primum Dei beneficio, ac Sedis Apoſtolicæ munere, huius Eccleſiæ cura nobis delata fuit, imperiti rerum Eccleſiaſticarum adeo non eramus, ut nos lateret veſtem oblongam, & ad pedes uſque defluentem Clericis unice convenire, eamque conſuetudinem, ac diſciplinam tunc inductam fuiſſe, cum laici poſt annum 1300., depoſitis longis veſtibus, breviores ſumpſerunt: *De veſte oblonga*, (ait Thomaſſinus (3)) *frequens in his ſermo* (nempe in Conciliis illius ævi); *propterea quod, cum circa annum Chriſti milleſimum trecenteſimum vulgus hominum laicorum longas abjecerit, & brevioribus impenſius delectari cœperit veſtibus, in hoc excubuit vigilantia Epiſcoporum, ut Clericos compeſceret a laicorum imitatione, & ad veſtes eligendas adduceret conſentaneas potius dignitati ſuæ, quam corporeæ diſcurſationi accommodatas.* Neque ſane noſtra mente exciderat, licet diuturno tempore longe a patria vitam egerimus, hanc Civitatem porticibus ornatam eſſe, ideoque facilius, quam in aliis locis, Eccleſiaſticos oblonga veſte uti poſſe; quorum potiſſimum nullus tanto apparatu, ac pompa incedere ob dignitatis rationem cogitur, ut brevis indumentum adhibere judicetur, ne incommodum, ac moleſtiam reliquis afferat, qui ipſum proſequi deberent, ſi oblonga veſte uteretur.

III. Non ignorabamus Clericis Mediolanenſis Eccleſiæ, cui hæc noſtra Eccleſia tanquam ſuffraganea olim jungebatur, eam legem indictam fuiſſe, ut numquam ſine oblonga veſte in publicum prodirent. Cognitum pariter nobis erat, Clerum Comenſem omnium Judicum ſententiis damnatum fuiſſe, cum publico edicto, pro oblonga veſte deferenda per Cardinalem Cieri illius urbis Epiſcopum promulgato, parere recuſaret (4). Illud quoque perſpectum nobis erat Sedis Apoſtolicæ auctoritate, maximoque ſtudio defendi eos Epiſcopos, qui veſtis oblongæ uſum Eccleſiaſticis præciperent (5).

IV. Tandem ignotæ nobis haud erant juris Canonici ſanctiones de comis appoſitis, ac de circulis ex capillis confectis, & capiti aptatis, quod facile quiſquis intelligere poteſt, ſi diſſertationem percurrat, quam nos ipſi magno labore confecimus, & quæ typis excuſa fuit in conſueta pagella, quam Sacra Congregatio habita die 8. Auguſti 1722. in lucem de more edidit. Siquidem in ea Congregatione probatum magna contentione fuit edictum ab Epiſcopo Melphitenſi evulgatum, quo non ſolum Clerici Beneficio præditi, ſed etiam cæteri Sacris Ordinibus, vel prima Tonſura initiati intra duos menſes comas appoſitas deponere jubebantur; nos tamen alio loco ſolum præcepimus (6), ne ullus Sacerdos ad Eccleſiam, vel Sacrarium ſine oblonga veſte accederet, cum Sacrum facere, vel ad ipſum conficiendum ſe parare inſtituit. Item rem Divinam operari prohibuimus adhibitis oblongis veſtibus, aut epitogiis, quæ a Sacrarii Cuſtodibus commodari ſolent. De comis autem appoſitis nihil novi ſanximus, ſatis arbitrantes eſſe ea, quæ ſuper hac re per Cardinalem Jacobum Boncompagnum in ſua Synodo præſcripta fuerant.

V. Hæc

(1) *Loco ſuperius allato.* (2) *Seſſ. 14. cap. 6. de Refor.*

(3) *De veteri, & nova Eccleſiæ diſciplina part. 1. lib. 2. cap. 51. num. 6.*

(4) *In Cauſa Comenſis Edicti die 4. Aprilis anno 1693. lib. 43. Decret. Sacræ Congregationis Concilii pag. 128.*

(5) *Monacellus in Formulario Legali lib. 1. tit. 5. formul. 9. num. 2. & tom. 4. in addit. tom. 1. tit. 5. formul. 1. num. 2.*

(6) *Inſtitution. 34.*

Digitized by Google

V. Hæc noſtra humanitas permovere omnes debuerat, qui aliqua doctrina, & honeſtatis laude præditi ſunt, ut propoſitis limitibus continerentur. Sed quoniam iis virtutibus non omnes excellunt, ideo ſuperiori tempore coloratam veſtem non ſemel mane, & frequentius peracto prandio nonnulli induerunt, qui abſque pallio, retento ſolum collari Sacerdotum inſigni, & bacillum manibus gerentes urbem circumire cœperunt, pedibus conterentes Clericalem dignitatem, & obſervantiam, quæ nobis, licet immerentibus, ob noſtri muneris rationem præſtanda eſt; parvi quoque facientes hujus patriæ gloriam, quæ cum ignobili oppido huius Diœceſis conferri non debet. Non omiſimus illos accire, quos nos ipſi, ſive aliorum fideli teſtimonio delinquentes cognovimus, eoſque pro hac libertate graviter objurgavimus. Cum tamen hæc corruptela latius in dies propagetur, eoque devenerit hominum temeritas, ut aliquis eadem veſte ſuperindutus ad Metropolitanam acceſſerit, cum nuper dies Feſtus Sancti Petri celebrare, & Veſperæ ſolemnes coram nobis agerentur; & idem contigerit die Dominico proxime elapſo, cum in parochia Sanctæ Mariæ Majoris pia ſupplicatione indicta, magnaque populi frequentia Divina Euchariſtia circumferretur, id amplius ferre taciti non poſſumus. Quare non privatim ejuſmodi pervicaces admonere, ſed palam verba facere, & ea potiſſimum decernere, quæ modo ſubjicientur, conſtituimus.

VI. In noſtra ſolum poteſtate ſitum eſt formam Indumenti Clericalis definire: *Juxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum* (1). Idem poſt Tridentinam Synodum in Concilio Mechlinienſi ſtatuitur; *Et quoniam mundana curioſitas quotidianas adinvenit novitates, omnis ille habitus quibuslibet Eccleſiaſticis Perſonis interdictus ſit, a quo Epiſcopus abſtinendum mandavit*. Primo igitur Clericis omnibus etiam prima Tonſura, & nullo beneficio præditis, aliiſque multo magis, qui Beneficia obtinent, & Sacris Ordinibus initiati ſunt, præcipimus ut collare, qui Sacerdotibus tribuitur, & Coronam capitis, breveſque deferant capillos. Si comis appoſitis ob noſtram facultatem utantur, nihil leve, aut inane in ipſis deprehendatur, & corona appareat. Clericis enim operam, ſtudiumque comis nutriendis dare non licet (2): Item diſcrimen inter Coronam, ac Tonſuram intercedit (3), & utraſque Clericis gerendas Innocentius III. his verbis incidit (4): *Coronam, & Tonſuram habeant congruentem*.

VII. Secundo: veſtem oblongam, aut brevem, tibialia, femoralia nigri coloris adhibeant, de quo Cardinalis Baronius hæc tradit (5): *Irrepſiſſe autem color niger in Clerum videtur, cum & Monachiſmus in nonnullis Eccleſiis a Clericis receptus eſt, & ex Monachis Epiſcopi creati ſunt*: & paulo ante explicans ea verba Sancti Hieronymi ad Nepotianum (6): *Veſtes pullas æque devita, ut candidas*: hæc habet: *Cum igitur neque candidus color Clericis congruere videretur, poſſumus intelligere, caſtaneum colorem, necnon violaceum in Eccleſia Catholica antiquo uſu receptum, retentumque uſque hodie ab eis, qui Familiæ ſunt Summi Pontificis, necnon ab Alumnis Romanæ Eccleſiæ Seminarii, & aliis, ut omittamus Epiſcopos, illis exceptis, qui ex Clauſtralium Ordinibus ad eam promoti ſunt Dignitatem*. Sanctus Carolus Borromæus in prima Provinciali Synodo ita ſtatuit (7): *In omni veſtitu color tantum niger adhibeatur*; Thomaſſinus autem (8) hæc ſcripta reliquit: *Poſt Synodos Tridentinam, & Mediolanenſem rara prohibitio rubei coloris, viridiſque, quod abſolutiſſime jam & præciperetur nigra veſtis, & in mores induceretur*.

VIII. Tertio: veſtem oblongam, ſeu Talarem præcipimus, quam Clericis aptiſſime conveni-

(1) *Seſſ. 14. cap. 6. de Reform.*
(2) *Canone: Prohibere. Canone: Clerici, & Canone: Non licet diſt. 23.*
(3) *Interpret. in caput unicum de Clericis conjugatis in ſexto.*
(4) *Cap. Clerici, de vita & honeſtate Clericorum.* (5) *Anno Chriſti 393. num. 48.*
(6) *De vita Clericorum.*
(7) *Part. 1. pag. 7. Actorum tom. 1.*
(8) *Loco ſuperius allato num. 6.*

Digitized by Google

nire non ſolum conſtat ex iis, quæ modo commemoravimus, ſed etiam ex Conciliis Provincialibus, ac Diœceſanis Italiæ, Pontificum decretis, & Sacrarum Congregationum ſententiis apertiſſime comprobatur, uti quiſquis facile intelliget, ſi volumen ſecundum Theologiæ Moralis Genetti percurrat (1), aut ea perpendat, quæ Baptiſtellus Fulginas Epiſcopus accurato ſtudio congeſſit in appendicem ſuæ Synodi, quam in examen adduxit, & auctoritate probavit peculiaris Congregatio, cui nos ipſi a Secretis delecti fuimus, cum Innocentius XIII. Pontificatum obtineret (2).

IX. Quarto: cum in primo Mediolanenſi Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus celebravit, hæc legantur: *Verumtamen, ſi iter faciendum ſit illis*, (nempe Clerici) *uti liceat habitu contractiore, & ad iter accommodato, ſed ſimplici, & in quo honeſtas, & decorum Ordinis eluceat*: Item in ſecundo Concilio diœceſano ejuſdem S. Caroli: *Clericis iter habentibus, quamvis veſtitu contractiori uti licebit, decentem tamen illum, atque ejuſmodi eſſe oportet, ex quo, eos eſſe Eccleſiaſtici Ordinis homines, agnoſci facile poſſit*. Ideo nos quoque hanc conſuetudinem libenter permittimus, & eam pariter æquo animo feremus, quæ multo ab hinc tempore invecta eſt, ut Clerici minoribus, aut majoribus Ordinibus initiati, ſive aliquo Beneficio, ſive nullo præditi ſint, ut Sacerdotes, etiam cum pro ſuis privatis negotiis expediendis Urbem circumeunt, breviori veſtitu utantur, non autem id concedimus, cum ad Eccleſiam pro Sacro peragendo ſe conferunt, uti paulo ante ſtatuimus, iterumque confirmamus. Caveant etiam, ut idem veſtitus exterior nigrum colorem, & decentem honeſtatem præſeferat, ac ne ad latera nimis extendatur; ne interior tunica argento, vel auro exornetur, nec alii colores nigro intermiſceantur, ne poſtremo levitatem illam admittant, ob quam candida ſubucula aperta circa pectus tunica profertur: nigrum pallium gerant, ut plurimi virtute præſtantes Eccleſiaſtici ſolent, qui patientia noſtra abuti nolunt, nec illorum exempla ſibi imitanda proponant, de quibus S. Hieronymus tradit: (3) *Tales cum videris, ſponſos magis exiſtimato, quam Clericos*.

X. Quintò: tolerantiam noſtram ultra conſuetos terminos proferentes, indulgemus pariter Clericis, ut ſine pallio, bacillum manu gerentes deambulent in locis ab omni populi frequentia remotis, vel extra mœnia Civitatis; item ut hyemis, vel pluviæ tempore pallium violacei, ſive alius modeſti coloris adhibeant, modo tamen veſtitus interior niger fuerit; ac poſtremo, ſi rus proficiſcantur, veſtitum ipſum, licet diverſi coloris ſuſcipiant, juxta eam formam, quam paulo ante expoſuimus. Porro id conceditur, quod pulvis, ac cœnum nigro colori plurimum adverſantur. Quod ſi ruri Sacrum facere velint, nigri coloris veſtitum induant neceſſe eſt (4), ut alias oſtendimus.

XI. Dum conficimus has Inſtitutiones, non modo indicamus quid faciendum exiſtimemus, ſed ratione etiam, ac fundamenta diſciplinæ, quam in noſtris Eccleſiaſticis vehementer expetimus, ante oculos ponere contendimus. Quoniam vero hujuſmodi Inſtitutiones etiam in volumina rediguntur, optamus, ut de hac noſtra agendi ratione univerſi judicium ferant. Jam profecto facili conjectura perſpicimus patientiam noſtram in iis rebus, quas ſuperius enumeravimus, vehementer improbandam ab illis, qui Religionis ardenti ſtudio ducuntur, & in jure Canonico, ac Pontificum Decretis plene verſantur, tamen hanc maculam a non exiguo hominum numero nobis inferri patiemur, ne parum humani a Clero noſtro chariſſimò judicemur; ſic etiam fient ut rationi omnino conſentaneum videatur, ſi inviti quidem hæc noſtra juſſa detrectantes puniamus.

XII. At vero cognitæ omnibus ſunt pœnæ, quæ in illos decernuntur. Tridentina Synodus (5) Clementinam Secundam *De vita, & honeſtate Clericorum*, renovat, & poſt monitionem

(1) *Tract. 1. cap. 9. de veſte talari*. (2) *Pag. 172. & ſeqq.*
(3) *In Epiſt. 22. ad Euſtochium*.
(4) *Inſtitut. 34.*
(5) *Seſſ. 14. c. 6. de Reformatione*.

nem edicto peractam, ſiqui adhuc parere recuſent, illos obnoxios ſuſpenſioni Ordinum, Officii, ac Beneficii & proventuum declarat; ſi vero in dies pervicacia urgeatur, tunc Officia, ac Beneficia ipſis adimenda conſtituit. Sixtus V. eoſdem cunctis Dignitatibus, Cannnicatibus, Beneficiis ſimplicibus, ac penſionibus *ipſo facto* privatos decernit (1): *Sine ulla monitione, citatione, Judicis decreto, aut miniſterio, ipſo facto privatos declaramus*. Deinde ſuos quidem Familiares hac pœna liberavit, ac cæteros, quorum penſiones aureos ſexaginta non excederent, & ob hanc cauſam quæſtio inſtituta fuit, utrum hæc ſecunda Conſtitutio, quæ primam temperabat, eos pariter complecteretur, qui ex ſuis Beneficiis proventum ſexaginta aureis minorem perciperent; tamen Sacra Congregatio Concilii reſpondit, de penſionibus tantum rem haberi, non autem de Beneficiis, quæ primæ Conſtitutioni ſubjecta voluit, quamvis aureos ſexaginta non afferrent. Ita ſancitum fuit die 4. Septembris anno 1677. (2); quod Decretum integre commemorat Synodicon Eccleſiæ Beneventanæ, typis editum anno 1693. juſſu Benedicti XIII., cum illam Eccleſiam adminiſtraret. Hinc ſententiam Romana Tribunalia in ferendis judiciis ſemper ſecuta ſunt.

XIII. At vero, cum in noſtra facultate poſitum ſit novas pœnas indicere, ſi præſertim executioni facilius demandari queant, ſalvis tamen, & integris iis pœnis, quas ſuperius explicavimus, cum pro illis quoque ſubeundis non una ſolum violatio ſufficiat, ſed temporis aliquod ſpatium intercedere debeat juxta Doctorum opiniones, ideo normam, quam ſubjicimus, ſtatuendam intelligimus. Nonnulli Clericalem habitum expoſcunt, ut ad primam Tonſuram ſibi aditum patefaciant; alii vero prima Tonſura, ac minoribus Ordinibus jam initiati ſunt, ſed nullum obtinent Beneficium: ſi aliquis ex ipſis mandatum perfregerit, primam Tonſuram non accipiet, nec ad reliquos Ordines admittetur. Pro certo habeant univerſi nos haud defuturos huic promiſſioni, datamque fidem conſtantius ſervaturos, ſi aliorum commendationes interponant. Item alii minoribus Ordinibus, ſimulque Beneficio præditi ſunt, alii vero majores Ordines & Sacerdotium cum Beneficio, vel ſine Beneficio aſſecuti jam ſunt. qui ſi mandatum violaverint, toties ad perſolvenda *decem ſcuta Romana* teneantur: ſex quidem ex ipſis, Locis Piis conferri volumus, quatuor reliqua ſcuta lictores ſibi comparabunt, qui ejuſmodi Eccleſiaſticos veſtibus indutos, quæ Decreto noſtro adverſentur, libere comprehendent, eoſque cogent manu ſua rem obſignare: non tamen in carcerem trudant, niſi obſignare recuſaverint, aut inſolenter impetum facere in lictores ipſos contenderint.

XIV. Sed quoniam veſtitum haud nigri coloris, ſed modeſti permiſimus Eccleſiaſticis, cum rus ſe conferunt, hinc facile ſuſpicamur, eam cauſam excuſationis proferendam ab omnibus, qui in lictores incident, nempe tunc iter ſibi rus conſtitutum fuiſſe: ideo, ſi id contingat, conditionem Eccleſiaſtici expendemus, & locum, ubi comprehenſus fuit, quibus peractis, ſi exteri inveniantur in ſuas regiones, ſi Diœceſani in ſua oppida diſcedere præcipiemus; ſi vero fuerint Bononienſes, Civitatis ambitum ipſis pro carcere deſignabimus quo pacto noſtrum animum qualibet ſollicitudine, illos vero a proferendis mendaciis vindicabimus.

XV. Hoc Decretum in tota Diœceſi obſervandum jubemus, ac præſertim in Oppidis Centi, Plebis, S. Joannis in Perſiceto, S. Agathæ, Bazani, Butrii, Medicinæ, Vergati, Balneorum, Caſtellucii, Treppii, Caſtilionis, Minerbii, Baricellæ, in Caſtris Francorum, S. Petri, & Guelphi: in illis omnino ſerventur, quæ ſuperius ediximus, nempe ut Sacrum facturi Sacerdotes oblongam veſtem ſuſcipiant, decentem veſtitum nigri coloris, ſive oblongum, ſive brevem habeant, cum oppidum circumeunt, cum in iis locis portæ non multum diſtent a domiciliis; id autem in illis oppidis ſtatuendum magis eſt, ubi domicilia portæ minime conjunguntur.

XVI. Finem ſermoni facimus oculis noſtris ſubjicientes Sancti Bernardi verba quibus Eugenium

(1) In Con... ſtitutione, quæ incipit: *Cum Sacroſanctum* 92. in Bullario Romano t. 2.
(1, ... cretorum pag. 147. & 500.
(2) Lib. 29. De...

nium III. objurgavit (t). Pontifex in Rhemenſi Concilio pœnam privationis Officii, ac Beneficii in illos decreverat, qui veſtem Clericis conſentaneam non induerent; ſed nulli hæc pœna infligebatur. Hinc Sanctus Bernardus ad Pontificem, qui olim inter ſuos Monachos adſcriptus fuerat, Apoſtolica libertate hæc ſcripſit: *Luxus veſtium interdictus, ſed non reſtrictus; pœna addictata, ſed minime ſecuta eſt*. Quare omnem operam, ſtudiumque impendemus, ne nobis etiam ejuſmodi objurgatio fieri poſſit.

INSTITUTIO LXXII.

Epiſtola Encyclica univerſis curam animarum habentibus in hac Diœceſi. Ad eliciendum actum fidei neceſſarium ad ſalutem, non ſatis eſſe fidem præſtare iis omnibus, quæ S. Mater Eccleſia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda ſunt per explicationem Catechiſmi. De teſtimoniis, quæ fieri ſolent pro Clericis ordinandis. Quis initio Eccleſiæ hæc teſtimonia redderet. Nunc munus hujuſmodi Parochis tribui. De veritate, quæ ineſſe debet his teſtimoniis. De eleemoſynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De ſumma cura, & ſtudio, quo perpetuo Miniſtri Eccleſiæ oblationes, & eleemoſynas cuſtodire ſoliti fuerunt. De quibuſdam corruptelis circa ipſorum uſum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in poſterum evitandis.

I. VIcarii Foranei hujus Diœceſis convenerunt quidem, cum cœtus nuper habitus fuit nobis præſentibus juxta piam conſuetudinem, & inſtitutum, quod jampridem inductum plures ex Deceſſoribus noſtris integre ſervaverunt. Decreta quoque in ipſo cœtu confecta Parochis ejuſdem Diœceſis communicari quidem debent, quod per has litteras efficimus, tamen hanc pariter epiſtolam ad Parochos omnes ſcribendam exiſtimavimus, qua non ſolum hortamur eos vehementer, ut ipſa Decreta diligenter perfici curent, ſed etiam ipſorum oculis quaſdam res graviſſimas ſubjicimus, de quibus in eodem cœtu verba fecimus, tum ut cognita hant illis, qui cœtui non interfuerunt, tum ut cæterorum, qui adſuerunt, animis altius defigantur.

II. Ac primum ſermonem inſtituimus de Parochorum munere, quo ſacra eloquia dilucide ſuo populo explanare tenentur, & ea potiſſimum, quæ neceſſario credi debent, ut ſalus æterna comparetur. De utilitate, ac neceſſitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis plura diſſeruimus. De teſtimoniis etiam, quæ tum Vicarii Foranei, tum Parochi obſignare ſolent, ut nobis approbent morum integritatem, & certa vocationis indicia in illis oſtendant, qui minores, aut majores Ordines expoſcunt, loquuti ſumus. Egimus quoque de fide, ac religione, qua impendi fas eſt eleemoſynas, quæ a Fidelibus congeruntur; & facinus indigniſſimum coram Deo, & hominibus oſtendimus, ſi in alium uſum, quam offerentes poſtulant, eleemoſynæ convertantur.

III. At vero cauſas ſingulorum capitum percurramus. Populum de rebus ad ſalutem neceſſariis ſedulo inſtituendum diximus, quia plures deprehendimus, qui ad examen venerant pro Tonſura, vel pro minoribus ſeu majoribus Ordinibus accipiendis, & cum de actu Fidei interrogarentur, hoc reſponſum dederunt: *Satis eſſe, ſi Fide teneantur omnia, quæ credit Sancta Romana Eccleſia, cui Deus revelavit totum id, quod neceſſario credi debet. Ipſa vero Eccleſia Fidelibus Myſteria tanquam a Deo revelata proponit, & alia, quæ ad ſalutem neceſſaria habentur.*

IV. Item neceſſitatem, atque utilitatem actuum Fidei, Spei, & Charitatis expoſuimus; nam in examen vocati non ſemel reſponderunt: *Satis eſſe, ſi actus Fidei, Spei, & Charitatis ſemel intra quinquennium fierent.*

V.

(t) *In loco ſuperius allato.*

Digitized by Google

V. De Teſtimoniis pariter agendum duximus, quæ dare nobis conſueverint Vicarii Foranei, & Parochi de virtute, moribus, atque indole Ordinandorum; nam non pauca ex illis veritati parum conſentanea reipſa cognovimus: & profecto (omittimus vitæ rationem parum honeſtam, quam Clerici aliquando poſt acceptos Ordines inſtituunt) non ſemel deprehendimus ex litteris Vicarii Foranei, qui teſtimonium probitatis confecit, invito animo illud obſignatum fuiſſe, nempe ut aliorum voluntati morem gereret, & interpoſitis commendationibus obſecundaret. Id autem nobis Vicarius patefecit, poſtquam Ordines Clerico collati fuerant, videlicet cum de ejuſdem Clerici improbitate, corruptiſque moribus quereremr. Contigit etiam, ut duo diverſa inter ſe pugnantia teſtimonia ab eodem Parocho oblata nobis fuerint, primam quidem ante ſacram Ordinationem, quo neceſſariam illam pro Eccleſiæ ſuæ utilitate teſtabatur, alterum vero, quo affirmabat facultatem impertiri poſſe, ut Clericus alio migraret, cujus opera nullo modo Eccleſia indigeret.

VI. Poſtremo de eleemoſynia non aliter impendendis, quam voluntas offerentium poſtulaverit, agere coacti fuimus: eo quod aſſiduæ querimoniæ ad aures noſtras pervenerunt, illas non Eccleſiæ tribui, ſed a Parochis in proprios uſus convertit. Illud quoque magnopere expetimus, ne ulla diſſidia inter Parochos, & populum intercedant, ac ne Sacerdotum dignitas, uti ſolet accidere, immerito proſcindatur; ſed de ſingulis his rebus ſeorſim verba faciamus.

VII. Exploratum in primis omnibus eſſe debet a Gregorio XI. tanquam (1) hæreſim damnatam fuiſſe hanc ſententiam, quam P. Nicolaus Emericus ex Ordine Sancti Dominici ita commemorat (2): *Octava hæreſis eſt, quod laicus non tenetur ad aliquem Fidei articulum explicite credendum, ſed ſufficit ſibi iſta concluſio in genere, quod credat omne illud, quod credit Sancta Mater Eccleſia Dei.* Porro Clariſſimus Penia hæc advertit: *Non excuſare pravam conſuetudinem in contrarium, cum pauci ſint, qui explicite articulos ſciant.* Idem celeberrimi doctrina Scriptores confirmant (3).

VIII. Sed ut oſtendatur nequaquam ſufficere aliquando intra quinquennium actus Fidei, & Spei, & Charitatis elicere, ſatis eſſe fortaſſe poterit, ſi aſſeratur, errorem hujuſmodi duxiſſe originem a quinta, ſexta, ſeptima, decima ſeptima, ac ſexageſima quinta ſententia, quas omnes Innocentius XI. proſcripſit, quarum prima his exponitur: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* Altera vero: *Probabile eſt ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis obligare præceptum Charitatis erga Deum. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus: ſatis eſſe actum Fidei ſemel in vita elicere: ſufficit Myſteria Trinitatis, & Incarnationis ſemel credidiſſe*; Enim vero ſi damnata eſt illa aſſertio *unicum toto vitæ tempore ſufficere actum Fidei*, ſi reprobati ſunt, qui lethalis culpæ reum pronunciare non audent *illum, a quo unius tantum dilectionis actus in Deum per integrum vivendi tempus eliciatur*; ſi proſcripti quoque ſunt ii, *qui probabile cenſent neminem præcepto charitatis in Deum, etiam intra quinquennium obſtringi*: ſi demum illorum opinio rejecta eſt, *qui putant eodem charitatis præcepto tunc ſolum nos adſtringi, cum tenemur juſtificari; nec alius ſuppetit modus, ut juſtificationis gratiam aſſequamur*; ex his profecto confici nullo modo poteſt ſatis eſſe, aut bis in vita curſu actus Fidei, ac directionis in Deum, aut ejuſdem dilectionis actum intra quinquennium emittere, ut charitatis præceptum impleatur. De his agit fuſius Pater Viva, quem libenter nominamus ob eximiam ipſius ſapientiam, ſingularemque amicitiam, quæ nos invicem conjunxit, cum adhuc vita fungeretur. Hanc ille quæſtionem inſtituit (4):

Ubi

(1) *In Directorio Inquiſitorum.* (2) *Part. 2. queſtion. 10.*

(3) *Suarez de Fide, Spe, & Charitate diſp. 13. ſect. 4. num. 5. Tom. 7. tract. 17. de Fide diſput. 6. dub. 2. §. 3. Baldellus tom. 2. Theologiæ Moralis lib. 1. diſp. 5. num. 21 Card. Gottus tom. 10. ſuæ Theologiæ dub. 3. qu. 2. §. 2. num. 4.*

(4) *In notis ad primam propoſitionem inter damnatas ab Alexandro VII. num. 6.*

Ubi damnatur aliqua propoſitio, attendenda eſt ratio condemnationis, quæ ſi æque militet pro propoſitione affini, hæc pariter implicite declaratur falſa, & omnino improbabilis. Quis autem non videat, diſſonantiam fere eamdem contineri, quod quis ſemel, ac quod quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? utrumque irrationabile, & abſonum. Quod in ſimilibus proſcriptis theſibus eſt advertendum; dum enim ex. gr. damnatur ab Alexandro VII. propoſitio 34. dicens: In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto, male quis inferret, quod ſatisfaciet præcepto, qui recitet Officium Paſchale in Dominica Paſſionis, quando ratio condemnationis eadem, aut fere eadem eſt pro utroque caſu.

IX. Inſuper ſatis eſſe videtur, ut querimonias noſtras eſſe juſtas oſtendamus in Parochos, ac Vicarios Foraneos, qui teſtimonia pro Clericis ordinandis obſignant, ſi palam faciamus ipſorum culpæ nequaquam tribui, ſi plures ſuſceptis Ordinibus vitæ rationem ingrediantur eorum dignitati parum accommodatam. Id quidem nobis moleſtiſſimum eſt, ſed Vicarios, ac Parochos accuſare nullo modo poſſumus, ſi habita ratione præteriti, ac præſentis temporis poſt ſedulam indolis morumque diſquiſitionem nulla hominum commendatione preducti de innocentia alicujus Ordinandi ſcriptum teſtimonium concedant, eumque fore utilem Eccleſiæ teſtentur, licet poſt ordinationem fato ipſorum, noſtroque miſero corruptis moribus imbuantur. Cum nos ab Archidiacono petemus, utrum Ordinandos ſatis idoneos agnoſcat, id quidem affirmat his verbis interpoſitis: *quantum humana fragilitas noſſe ſinit*: ex quibus conſtat evenire revera poſſe iniquos homines ſub ſpecie probitatis non ſemel latere, nec illos certo dignoſci, quamvis omnis diligentia conferatur; illud autem facilius contingere. Nos ipſi, priuſquam manus imponamus ſuper eos, qui ad Diaconatum aſſumuntur, his verbis Divinam opem expoſcimus: *Et nos quidem tanquam homines Divini ſenſus, & ſummæ rationis ignari horum vitam, quantum poſſumus, æſtimamus. Te autem, Domine, que nobis ſunt ignota, non tranſeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor es ſecretorum, tu ſcrutator es cordium. Tu horum vitam cæleſti poteris examinare judicio, quo ſemper prævales, & admiſſa purgare, & ea, quæ ſunt agenda concedere.* Illos tantum Vicarios, ac Parochos arguimus, qui temere, & inconſulto ſcribunt ejuſmodi teſtimonia, affirmantes ea, quæ ignorant; aut nullam impendunt operam, ne ſe ipſos, & nos quoque decipiant. De illis præſertim querimur, qui rem opinioni ſuæ contrariam teſtantur ob hanc nefariam cauſam, quæ in hac Diœceſi jampridem nimis invaluit, ne ſcilicet populi ſui benevolentiam amittant, ac ne moleſtiam cuipiam inferant; quo pacto obſequium Deo præſtandum hominum gratiæ indigniſſime poſtponunt. Singularis fuit Abulenſis opinio (1), qui Judam improbum jam tum exiſtimavit, cum inter Apoſtolos cooptatus fuit. Sanctus vero Joannes Chryſoſtomus, ac Sanctus Cyrillus Alexandrinus aliter putaverunt. Sanctus quoque Hieronymus hæc (2) tradit: *Interroga eum (nempe Chriſtum), cur Judam elegerit, cur ei loculos commiſerit, quem furem eſſe non ignorabat? Vis audire rationem? Deus præſentia judicat, non futura, nec condemnat ex præſentia, quem novit, talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat; ſed tantæ bonitatis eſt, & infallibilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum, dans ei poteſtatem converſionis, & pœnitentiæ.*

X. Tandem ſatis haberi debent, quæ in quinquageſimam quartam hujus libri Inſtitutionem luculenter congeſſimus, ut univerſi cognoſcent eleemoſynas pro voluntate offerentium impendendas, ac nefas eſſe; ſi in privatum commodum, aut apparandas epulas conſerantur. Egregiam Tertulliani ſententiam, & ad hanc rem valde accommodatam pariter ſubjicimus (3), qui capſulam in templis adhibitam ab ipſo Eccleſiæ exordio pro congerendis Fidelium eleemoſynis fatetur, nec illarum uſum poſteris explicare prætermittit: *Modicam unuſquiſque ſti-*

(1) *Quæſt. 43. cap. 10. S. Matthæi.*
(2) *Lib. 3. adverſus Pelagium cap. 2.*
(3) *In ſuo libro Apologetico cap. 39.*

ſtipem menſtrua die, vel cum velit, ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit. ***Nam nemo com-pellitur***, *ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita ſunt pietatis. Nam inde non epulis, potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandiſque, & pueris, ac puellis re ac parentibus deſtitutis, jamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui in metallis, & ſi qui in inſulis, vel in cuſtodiis dumtaxat ex cauſa Dei ſectæ alumni confeſſionis ſuæ ſunt.*

XI. At enim, quæ huc uſque dicta ſunt, altius inveſtigare conſtituimus. Itaque nona, decima, & quadrageſima quarta Inſtitutiones hujus libri ſatis patefaciunt graviſſimum munus, quo Parochi explanare debent divina eloquia, populumque docere myſteria ad comparandam animæ ſalutem neceſſaria, atque adeo actum Fidei, qui cunctis ſuis partibus conſtet; eumdem denique populum movere haud ſatis eſſe, ſi quis generatim credat omnia, tanquam a Deo revelata, quæ Sancta Romana Eccleſia Fide tenet. Singulos obteſtamur, ut eaſdem Inſtitutiones diligenter percurrant, & in memoriam quoque revocent, quæ ipſis olim Theologiæ Profeſſores tradiderunt, aut ejuſdem Divinæ facultatis Scriptores evolvant. Tunc enim aliquis procul dubio ſe muneri ſuo defuiſſe deprehendet, & ex eo fonte perniciem omnem, ac detrimentum, de quo agimus, dimanaſſe.

XII. Inſtitutio nona ſatis aperte comprobat a Parochis omnino per dies Feſtos explicandam populo Chriſtianam Doctrinam, iiſdemque diebus pias conciones ad populum habendas Inſtitutione decima demonſtravimus. Cum vero de ruralibus Sacellis ageremus (1), quæ pluſquam mille paſſus a Parochia diſtant, ſacrum in illis fieri permiſimus hora, quæ vicinis ruricolis apte conveniret. Sacerdoti vero præcepimus, etiam ſub pœna ſuſpenſionis *a Divinis*, de futuris proxime diebus Feſtis populum monere, Evangelium ab Altari declarare, neceſſaria ad æternam ſalutem tradere, & Chriſtianæ legis explanationem nunquam omittere pro iis omnibus, qui ad ſacrum convenerint. Porro hæc omnia Sacrorum Canonum auctoritate, ac Sedis Apoſtolicæ Decretis confirmavimus; nam ſummopere optamus perſpecta omnibus eſſe fundamenta, quibus Decreta noſtra innituntur.

XIII. Si vero Theologos conſulant, facile intelligent omnes, utile quidem eſſe, ſi quis omnia generatim credat, tamquam a Deo profecta, quæ credenda proponit Sancta Romana Eccleſia, haud tamen Fidei præcepto ſatisfacere, qui peculiaria quædam diſtincte non credat. Fides profecto ſalutis humanæ exordium, & veluti radix juſtificationis nuncupatur, ſine qua fieri nequit, ut Deo placeamus, & conſortium filiorum Dei conſequamur. Dum Fidem exercemus, animos ad accipiendam juſtitiam comparamus, ac per Divinam gratiam excitati, & corroborati, Fidem auditu concipientes erga Deum libere movemur, Fide tenentes omnia, quæ ipſe manifeſtavit, & pollicitus eſt, ut Synodus Tridentina docuit (2).

XIV. Quamobrem Theologi unanimes ſentiunt nonnulla *explicite* credi oportere, nempe Deum exiſtere abſque ullo principio, immenſum, omnipotentem, incomprehenſibilem, qui ſempiterno præmio, vel pœna probos, improboſque afficit: *Sine Fide autem* (inquit Sanctus Paulus (3)) *impoſſibile eſt placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*. Hinc vigeſima ſecunda inter preſcriptas ab Innocentio XI. ſententias his verbis recenſetur: *Nonniſi Fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita remuneratoris*.

XV. Porro id Fide tenendum eſt *neceſſitate medii*, ut inquiunt Theologi, nec ulla cauſa excuſationis afferri poteſt. Eadem neceſſitate credendum proponitur Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, unum nempe natura Deum, Trinum vero perſonis; item Myſterium Incarnationis, Paſſionis, Mortis, & Reſurrectionis Divini Salvatoris. Ita docent communiori, tutiorique ſententia Theologi: Sanctus Thomas inquirit (4): *Utrum explicite credere Myſterium Incarnationis Chriſti ſit de neceſſitate ſalutis apud omnes*, deinde articulo octavo: *Utrum explicite*

cite

(1) *Inſtitut. XIV.* (2) *Cap. 6. & 7. ſeſſ. 6.*
(3) *In Epiſtola ad Hebræos cap. 11.* (4) *2. 2. quæſt. 2. art. 7.*

Digitized by Google

eſte credere Trinitatem ſit de neceſſitate ſalutis. Utrumque Sanctus Doctor affirmat, primum quidem ea ſacrarum litterarum auctoritate (1): *Non eſt aliud nomen* (de Chriſti nomine ſermo eſt) *datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*; alterum vero Sancti Matthæi teſtimonio comprobat: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Inſuper Sanctus Thomas (2) expendit Incarnationis Myſterium explicite credi non poſſe, niſi Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterium eadem fide teneatur: *Quia in Myſterio Incarnationis Chriſti hoc continetur, quod Filius Dei carnem aſſumpſerit, quod per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit, & iterum, quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit*. Theologi Salmanticenſes eamdem ſuper hac re opinionem tuentur (3): Cardinalis autem Gottus (4), quem ſuperius nominavimus, hanc ſententiam magis probabilem, magiſque tutam eſſe contendit; fuſius quoque id ſuſtinet Pater Maurus Societatis Jeſu, qui Romæ per plures annos eximia cum laude Sac. Theologiæ facultatem tradidit (5).

XVI. Poſt hæc Myſteria, quæ *neceſſitate medii* Fide explicite tenenda ſunt, alia proponuntur, quæ pariter explicite *neceſſitate præcepti* profiteri debemus; niſi forte interveniat, ignorantia, quæ nulla diligentia vinci potuerit. Hæc autem ſunt, quæ in Symbolo Apoſtolico continentur, tria Sacramenta, Baptiſmus, Pœnitentia, & Eucharistia, & reliqua alia, cum percipienda ſunt. Item oratio Dominica, quæ omnia vel ſperanda, vel a Deo petenda complectitur; poſtremo Decalogi præcepta, quibus vitam, moreſque noſtros conformare debemus, ut beatiſſimam gloriam aſſequamur. Hæc univerſa Cardinalis Lauræa (6), & ante illum P. Suarez (7) ſapienter exponunt. De Symbolo Apoſtolorum mentionem fecimus, quod illi Spiritu Sancto afflati confecerunt, antequam in diverſas Orbis partes iter ſuſciperent pro diſſeminando Chriſti Evangelio, ut eadem unanimiter ſentirent, certumque indicium, ac teſtimonium daretur, ut veri a falſis fidelibus diſtinguerentur (8). Quilibet autem Apoſtolorum peculiarem Symboli articulum pronunciavit, uti Sanctus Leo ſcribens ad Pulcheriam Auguſtam his verbis teſtatur (9): *Siquidem ipſius Catholici Symboli brevis, & perfecta confeſſio, quæ duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſententiis, tam inſtructa ſit munitione cœleſti, ut omnes Hæreticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio obtruncari*. Eamdem ſequuntur ſententiam Venantius Fortunatus, Albinus Flaccus, & Rabanus, quem nominat Baronius (10). Omittimus duos ſermones Sancto Auguſtino adſcriptos, quibus ad id probandum veteres ſcriptores utebantur, & quos Sancto Auguſtino tribuendos recentiores minime exiſtimant. De eodem Apoſtolico Symbolo hæc habentur in Canone, *Vos ante*, de Conſecratione (11): *Ante omnia Symbolum, & Orationem Dominicam & vos ipſi tenete, & illis, quos ſuſcepiſtis de ſacro fonte, oſtendite*.

XVII. Hæc omnia Scriptores fere omnes aperte commemorant, & præſertim Chriſtianæ Doctrinæ libello indicantur, quam ſi Parochi explanarent, niſi cœli intemperies pro excuſatione adduceretur, aut alia cauſa ſolemnis Feſti, ut Sacrum in aliis Eccleſiis conficiant, atque ita Chriſtianæ legis explicandæ munus prætermittant, ſi Catecheſis de more inſtitueretur, ſi quoque Parochi ſibi ante oculos ponerent non modo primarium munus *Supra Corpus Chri-*

(1) *Act. Apoſt. cap.* 4. (2) *Eodem art.* 8.
(3) *Lib.* 7. *tract.* 17. *diſput.* 6. *dub.* 1. §. 3. *finali dicendum*.
(4) *Quæſt.* 2. *dub.* 4. §. 2.
(5) *Lib.* 2. *Operum ſuorum lib.* 7. *quæſt.* 43. *a num.* 45. *uſque ad finem*.
(6) *In* 3. *lib. Sententiarum tom.* 3. *part.* 1. *diſput.* 10. *art.* 4. §. 1.
(7) *Lib. De Fide, Spe, & Charitate diſ.* 13. *ſect.* 4.
(8) *Rufinus in Præf. Expoſit. Symboli Apoſtolici*.
(9) *Epiſtola* 27. *alias* 13.
(10) *Ad annum Chriſti* 44. *num.* 17.
(11) *Diſtinct.* 4.

Chriſti verum; ſed alterum pariter *ſupra Corpus Chriſti myſticum*; ſi animo perpenderent populum ab ore ipſorumlegem requirere, uti docet Sanctus Thomas (1): *Alii autem promoventur ad alium actum, qui eſt ſupra Corpus Criſti myſticum, & a talium ore populus legem requirit; unde ſcientia legis in eis eſſe debet, non quidem, ut ſciant omnes difficiles quæſtiones legis, quia in his debet ad Superiores recurſus haberi, ſed, ut ſciant ea, quæ populus debet credere, & obſervare de lege*; ſi, inquam, hæc fierent diligenter, ea triſtitia careremus, quam percipimus intelligentes in quibuſdam Parochiis earum rerum populum imperitum eſſe, quæ ad æternam ſalutem neceſſario requiruntur. Neque illud generale reſponſum datum nobis fuiſſet, quod ſuperius indicavimus, cum ordinandi de actu Fidei interrogati fuerunt; quorum aliqui Deum revelantem exprimere non ſemel omiſerunt, & ob ignorantiam lapſi ſunt in ſententiam, quæ inter proſcriptas ab Innocentio XI. vigeſimum tertium locum obtinet: *Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit*.

XVIII. Aliqui revera Diœceſis Parochi, cum de his rebus ſermonem haberemus, nobis teſtati ſunt, neque Catecheſim, neque pias ab Altari conciones, neque Chriſtianæ legis explicationem prætermitti, ſed inter agricolas plures ingenio tardos, adeoque rudes verſari, qui nihil omnino percipere, & animo defigere poſſunt, alios, licet vehementer admonitos, ad Parochum audiendum cum reliquis haud convenire, alios demum, qui prius ad ſalutem neceſſaria bene didicerant, poſt aliquod tempus Parochum docentem audire negligentes, omnia dediſcere. Nos vero commendamus primum, & gratias illis agimus, qui ſuo munere perfunguntur; deinde optimo jure reſpondere ipſis poſſumus in medium prolatas rationes ordinandis nullo pacto ſuffragari. Nam ſi craſſi, rudeſque deprehenduntur, ſi raro interfuerunt, dum Chriſtianæ legis doctrina explicaretur, ſi ipſam bene addiſcere non poterunt, teſtimonium, quod a Parochis exquirimus ante Ordinationem, illis obſignare non debebant. Item ſi declarantes populo actum Fidei pro æterna ſalute neceſſarium, populum in hoc errore verſari deprehendiſſent, nempe ſatis eſſe, ſi quis profiteatur omnia, quæ docet Sancta Romana Eccleſia, tanquam a Deo manifeſtata; hanc ſane erroris maculam detergere oportebat, actumque Fidei tradere, qui Myſteria, alioſque articulos, quos nuper enumeravimus, explicite comprehenderet, ac poſtremo clauſulam ſubjicere, Fidem nempe præſtare reliquis omnibus, quæ Sancta Romana Eccleſia tenet, & nobis Fide tenenda proponit ob eam cauſam, quod illa Deus patefecerit, qui ſumma veritas eſt quive nec ipſe decipi, nec alios in errorem ducere poteſt.

XIX. Verum, ut omnem de medio tollamus oppoſitionem, quæ ſpeciem aliquam præſeferre videtur, affirmari poteſt explicite percipienda eſſe omnibus ea, quæ *neceſſitate medii, & neceſſitate præcepti* credenda proponuntur, ſed non eamdem in ſingulis, paremque earum rerum cognitionem poſtulari. Nam Eccleſiaſtici Laicis magis excellere debent, adulti pueris, ac puellis; & qui mentis præſtantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores ſunt ingenio. Id ſapienter expendit graviſſimus Vir in cura animarum probe verſatus, qui libellum anno 1719. Typis edidit Florentiis hoc titulo inſcriptum: *Hoc doce* (2): *Dico ultimo* (inquit ipſe) *non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quæ hactenus memoravimus, ſed attendendum ſtatum, munus, necnon ætatem, ac capacitatem uniuſcujuſque*. Idem clare docet S. Thomas (3), qui ait: *Poſt tempus gratiæ revelatæ tam majores, quam minores tenentur habere Fidem explicitam de Myſteriis Chriſti, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Eccleſia ſolemnizantur, publice proponuntur, ſicuti ſunt articuli Incarnationis. Alias autem ſubtiles conſiderationes circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere, ſecundum quod convenit ſtatui, & officio uniu-*

(1) *In ſupplemento part. 3. queſt. 36. art. 2. ad primum.* (2) *Num. 17.*
(3) *2. 2. quæſt. 2. art. 6. per totum, & art. 7. in corpore.*

Digitized by Google

uniuſcujuſque. Illud etiam accedit, non ſatis eſſe Parochis, ut certo aſſerant ſe omnem operam contuliſſe, ut neceſſaria ad ſalutem populus doceretur, & ſi aliter contigerit, non ſibi, ſed populis vitio tribuendum, non, inquam, ſatis eſſe, ſi ſtatis diebus Chriſti doctrinam, ac legem explicaverint, ſed etiam requiri ut importune, vel opportune illos graviter objurgaverint, qui Parochum audire negligerent, & parentes etiam, qui liberos ſuos haud cogerent in Eccleſiam convenire, dum Parochus populum inſtitueret; opus eſſe, ut piis concionibus frequenter ante oculos populi ſubjecerint quæ potiſſimum credenda ſint, & quæ facienda, ut ad beatam vitam fideles perveniant; oportere etiam, ut prius imbuerit rerum neceſſaria cognitione pueros, ac puellas, quæ ad Sacram Euchariſtiam primum accedere debent, nec ullos ad Corpus Chriſti ſumendum accedere paſſus fuerit, quos antea plane idoneos non cognoverit: opus eſſe, ut ſponſos diligenti examine probaverit, an Chriſti legem, & doctrinam bene intelligerent, dum ipſorum mutuum conſenſum pro ſponſaliis ineundis exploravit, antequam illos matrimonio conjungeret, quod nos alio loco demonſtravimus (1); poſtremo opus eſſe, dum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtravit illis, quos jure merito ſuſpicari potuit, aut nunquam didiciſſe, quæ *neceſſitate medii*, & *neceſſitate præcepti* credenda explicite ſunt, aut illorum penitus oblitos fuiſſe, opus, inquam, eſſe, ut eorum ſaluti, ac bono prudenter conſulerit. Innocentius XI. hanc ſententiam ſexageſimo quarto loco proſcripſit: *Abſolutionis capax eſt homo, quamtumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem, neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Jeſu Chriſti*. Hinc patet illicite, & invalide criminum abſolutionem illi impertiri, qui Deum ignorat mercedem bonis, atque improbis ſupplicium illaturum, quod *neceſſitate medii* Fide tenendum eſt. Invalidam, vel ſaltem illicitam quoque conſtat eſſe abſolutionem, quæ conceditur Myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, atque Incarnationis Domini ignorantibus. Primum quidem, ſi magis probabilem, magiſque tutam eorum opinionem ſequi velimus, uti nos faciendum putamus, qui eadem bina Myſteria *neceſſitate medii* profitenda neceſſario exiſtimant. Secundo ſaltem illicitam abſolutionem affirmavimus; nam ſi amplectamur eorum ſententiam, tanquam in ſola ſpeculatione probabilem, qui aſſerunt eadem Myſteria ſolum *neceſſitate præcepti* neceſſario credenda, *in voto* tamen *neceſſitate medii*, ſi, inquam, Confeſſarius hanc ſententiam admittat, tamen illam ſequi nequit, dum reipſa confert abſolutionem ignorantibus eadem Myſteria per oſcitantem, ac vincibilem negligentiam, uti plerumque contingit, aut ignorantiam habentibus eorumdem Myſteriorum, quæ vinci, ac depelli nequaquam potuit. Nam Innocentius XI. hanc ſententiam primo loco damnavit: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis*. De his Cardenas (2), P. Viva (3), ac P. Zuccherius (4) copioſe diſſerunt. De his quoque ſermonem habet P. Segneri in eo libello, *qui Parochus Inſtructus* (6), & in alio, *qui Confeſſarius Inſtructus* inſcribitur (5). Tandem omnes Scriptores unanimes affirmant nullo modo abſolutionem rite concedi poſſe imperitis earum rerum, quæ *neceſſitate medii* neceſſariæ proponuntur, eoſque prius edocendos, quam a criminibus diſſolvantur. Item protrahendam illis abſolutionem, qui neceſſaria *neceſſitate præcepti* non ſine culpa ignorant, quibus tamen impertiri abſolutionem aliquando permittunt, ſi tamen neceſſaria *neceſſitate medii* bene calleant, ac de priſtina ſocordia, in addiſcendis neceſſariis *neceſſitate præcepti* dolorem teſtentur, illiſque percipiendis ſe operam ſe-

(1) *Inſtitut.* 46.
(2) *Diſſ.* 41. *de Propoſit. inter proſcriptas ab Innoc. XI. cap.* 5.
(3) *Eodem loco num.* 4. & *ſeq.*
(4) *In Deciſionibus Moral. Cleri Patav. caſu* 1. *Menſis Febr. num.* 13.
(5) *Cap.* 22. §. 1. (6) *Cap.* 7.

ſedulam daturos polliceantur (1). Hæc univerſa, quæ expoſuimus, Rectores animarum iterato perficere debent, ut ſe culpa vacuos omnino probent, eamque in populum conferant. Quod ſi muneri ſuo plene ſatisfecerint, nec tamen ignorantiæ tenebras ab omnibus depulerint, nihil aliud ſupereſt, niſi ut a Deo requirant fontem lacrymarum, quem Jeremias expoſcebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos filios populi mei*.

XX. Hæc monenda neceſſario duximus de iis, quæ propoſita primo fuerunt in cœtu, quem in Civitate habitum ſuperius memoravimus. Nunc ad ea veniamus, de quibus ſecundo loco tunc actum fuit; nempe de neceſſitate, atque utilitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis, quos intra quinquennium ſolum elicere nefas oſtendimus. Ac primum illud certiſſimum eſt, divino, naturalique præcepto nos impelli, ut in vitæ curriculo actus Fidei, Spei, & Charitatis aliquando proferamus. Alia quoque præcepta nos adigunt eoſdem actus iterare, nempe cum Dæmonis inſidiis occupati, illas effugere nullo modo poſſumus, niſi eoſdem actus exprimamus. Id aperte colligitur ex prima ſententia, quam Alexander VII. inter proſcriptas adnumeravit: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium*. Hinc conſtat haud ſatis eſſe virtutem charitatis erga Deum, quæ in obſervandis ipſius præceptis continetur, juxta teſtimonium Sancti Joannis: *Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt qui diligit me*. Idem comprobatur ex ſententia, quam Alexander VIII. tanquam hæreticam proſcripſit: *Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis*. Porro hæc ſententia non de *virtuali*, ſed de formali dilectione intelligi debet. Huc etiam referri merito poteſt illa ſententia, quam Innocentius XI. decimo ſexto loco improbavit: *Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe*.

XXI. Cum hæc ita ſe habeant, Diſſertationem Theologicam conficere animus non eſt, neque decernere quoties actus Fidei, Spei, & Charitatis emittere teneamur, aut *per accidens*, ut inquiunt Theologi, atque ob alia præcepta peculiaria, quæ eoſdem actus fidelibus indicunt. Quippe nulla in Theologia Morali diſputatio tam diverſis Scriptorum opinionibus implicatur. Nos ſolum afferemus quædam ſacrarum litterarum teſtimonia; ac primum de actu Fidei illud S. Joannis objicitur (2): *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum Unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Pro Spe autem illud Pſalmi 4. aptiſſime convenit; *Sacrificate ſacrificium Juſtitiæ, & ſperate in Domino*. Pro actu dilectionis nihil accommodatius excogitari poteſt, quam illud Deuteronomii (3): *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua: eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque conſurgens, & ligabis ea, quaſi ſignum in manu tua, eruntque, & movebuntur inter oculos tuos, ſcribeſque ea in limine, & oſtiis domus tuæ*. Porro hoc teſtimonium aliis auctoritatibus Sanctorum Matthæi, Marci, ac Lucæ confirmatur. Quamobrem, abjectis ſententiis, quas Summi Pontifices improbarunt, uti ſuperius dictum eſt, omiſſis pariter omnibus, quæ in diſputationem vocantur, illud pro certo aſſeremus, magno in diſcrimine amittendæ ſalutis verſari, qui diutius hos actus elicere prætermittit. De actibus Fidei Cardenas copioſe verba facit (4). De actu Charitatis hæc tradit Cardinalis Gottus (5): *Per ſe obligat præceptum actus Charitatis in Deum ſuper omnia, non ſemel in anno, ſed frequenter infra annum: ita tu-*

(1) *Salmanticenſes Theol. tom. 5. de curſu Morali tract. 21. c 2.part. 5. num. 58. & ſeq*
(2) *Cap. 3.* (3) *Cap. 6.* (4) *De Propoſitionibus proſcriptis diſſert. 42. propoſitione 65. cap. 2.* (5) *Lib. 10. dub. 1. de Charitate qu. 3. §. 4. n. 25.*

Digitized by Google

tutius, & probabilius. Præceptum enim maximum, & primum, latum cum tanta, ex parte Dei, cautione, quod, ut ex Deuteronomio cap. 6. ſuperius allato, hominum oculis, & cordibus ſemper obverſari, ac inſertum eſſe debet, nec poteſt ſine piaculo per longum tempus negligi. Immo ingratum ſe exhiberet homo, qui, cum continuis a Deo beneficiis cumuletur, diu ſtaret, quin ad ſuum benefactorem per amorem ſeſe converteret. De ſingulis vero actibus Fidei, Spei, & Charitatis hæc habet P. Viva (1): *Propterea ad hos præſtantiſſimos actus eliciendos ſæpe conari debemus.*

Qua de cauſa, cum ſalus animarum, quæ nobis tradita fuit, nos vehementer, uti decet, ſollicitet, ac potiſſimum cogitantes in ea conditione Diœceſanos verſari, ut eorum inſtitutio a ſolo Parocho dependeat, ideo in cœtu ſancitum fuit, & nunc idem repetitur, Decretoque adjungitur, ut Parochi omnes, ac reliqui Sacerdotes, qui ſubſidiariis Eccleſiis præſunt, aut Sacellis per mille paſſus a Parochia ſejunctis, & explicare omnino debeant populo Chriſtianæ legis diſciplinam, atque inſtituta, ut, inquam, ſingulis diebus Feſtis, priuſquam rem divinam incipiant, actus Fidei, Spei, & Charitatis alta voce pronuncient, eoſque populus ad verbum repetat: iidem actus libello adduntur Chriſtianæ doctrinæ, quæ Typis edita fuit anno 1733. Confidimus autem Dei bonitatem, ac clementiam non defuturam, ut illos animis populi defigat, eumque permoveat, ut diebus etiam profeſtis eoſdem actus renovet, ac potiſſimum in extrema vitæ periodo, cum de ſalute æterna dimicatur. Monendum pariter cenſemus in libello Chriſtianæ doctrinæ his verbis actum Fidei explicari: *Ego credo quidquid in Symbolo Apoſtolorum continetur, & quidquid Sancta Eccleſia credendum proponit &c.* Sed prius in eodem libello agitur de duobus Myſteriis Trinitatis, atque Incarnationis, aliiſque, quæ *neceſſitate medii, ac neceſſitate præcepti* cognoſcenda, ac Fide tenenda neceſſario ſunt.

XXII. Tertio loco actum fuit in eadem Congregatione de teſtimoniis, quæ Vicarii Foranei, vel Parochi Ordinandis obſignant. Cum memoria repetimus veterem Eccleſiæ diſciplinam, eadem lege obſtrictos intuemur Epiſcopos, ne temere manus imponerent, magnumque ſtudium eos contuliſſe, ne ad Ordines majores, & minores aliquem, niſi idoneum, reciperent, alioſque omnes ſecluderent, qui parum digni hoc honore viderentur: illi tamen quibuſdam ſubſidiis præditi fuerunt, quibus nos omnino caremus. Archidiaconi partes, ac munus fuit eorum doctrinam, & indolem expendere, qui Ordines ab Epiſcopo poſcebant; omiſſis aliis documentis id potiſſimum comprobatur duabus Innocentii III. Decretalibus (2). Nunc autem petitur quidem ab Archidiacono, dum Sacra Ordinatio peragitur, utrum Ordinandos ſatis idoneos arbitretur, quod ipſe affirmat; ſed hæc fiunt, ut Ritus antiquitatis ſervetur, ac ne formulæ, quæ a majoribus inductæ fuerunt, labefactentur. Etenim neminem latet Ordinandorum ingenia, ac mores ab Archidiacono nullo pacto cognoſci; olim Fideles alicujus meritis, ac virtute ducti fere per vim Epiſcopo illum proponebant, ut Ordinibus initiaretur. Id S. Auguſtino contigiſſe narratur (3). *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo Ordinandum intulerunt, omnibus id uno conſenſu, & deſiderio fieri, perficique petentibus, magnoque ſtudio, & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum eſt deſiderium;* quod ſapienter interpretatur poſt clariſſimum Virum Cardinalem Noris Pater Joannes Salinas Canonicus Regularis, qui non ſine magno Eccleſiaſticæ eruditionis detrimento, ac pernicie paucis abhinc annis e vita deceſſit: *Senſus eſt* (inquit), *invitum, ac per populi tumultum evectum fuiſſe ad Clericatum. At vero: cum non facile* (ait Thomaſſinus (4)) *regeretur, ſed ultra recti limites quandoque eveheretur populi tumultuantis impetus,*

eo

(2) *De prima Propoſitione ab Alexandro proſcripta n. 7.*

(3) *In cap. ad hæc, & cap. ut noſtram, de Officio Archidiaconi.*

(4) *Poſſidius cap. 4.* (5) *De veteri, & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 2. lib. 1. cap. 33. num. 5.*

Digitized by Google

eo tandem deventum eſt, ut dominarentur Canones, nec plebi quidquam permitteretur, quam ut de vita, & moribus eligendorum teſtimonium diceret. Eamdem conſuetudinem in vita Alexandri Severi Lampridius commemorat: *Ubi aliquos voluiſſet vel Rectores Provinciis dare, vel Præpoſitos facere, vel Procuratores, id eſt Rationales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut ſi quis quod haberet criminis, probaret manifeſtis rebus, ſi non probaſſet, ſubiret pœnam capitis. Dicebatque, grave eſſe, cum id Chriſtiani, & Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi ſunt, non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur, & capita.* Nunc quidem in ordinandis Diaconis, ac Sacerdotibus Epiſcopus populum interrogat, an aliquid contra illos in medium proferre poſſit, ſed nullus omnino reſponſum reddit, aut quia latinum ſermonem, quo Epiſcopus utitur, populus ignorat, vel quia cognitum, perſpectumque habent univerſi hac ſolum ratione id fieri, ne veſtigia ritus antiqui obliterentur.

XXIII. Tridentina Synodus id perpendit, ſervatoque veteri ritu novam diſciplinam invexit (1), juſſitque promulgari in Eccleſia illorum nomina, qui Ordines exquirunt, ipſorumque conditionem, ætatem, familiam, ac mores a probatiſſimis viris inveſtigari. Deinde præcipit Epiſcopis (2), ut eadem ipſi diligenter expendant, adhibito conſilio Sacerdotum, virorumque præſtantium, qui ſcientia divinarum legum, & ſanctionum Eccleſiæ plurimum commendentur. Plura alia decreverunt Patres ejuſdem Synodi, quæ Abelly in eum librum congeſſit, qui inſcribitur: *Epiſcopalis ſollicitudinis Enchiridion* (3). Ibi præſertim hæc monentur: *Cum autem, in amplis præſertim Diœceſibus, ſolus Epiſcopus eorum omnium, quæ ad Ordinationes prærequiruntur, pondus ſuſtinere nequeat, tales ſibi hoc in negotio coadjutores, & cooperatores adhibere debet, quibus plene confidere queat, hoc eſt, probos, peritos, expertos, ac prudentes, nec quæ ſua ſunt, quærentes, ſed quæ Jeſu Chriſti.* Romæ anno 1719. probus Eccleſiaſticus præclarum opus in lucem dedit, cui titulus: *De vita, atque officio Epiſcopi:* Quoniam (inquit ipſe (4)) Epiſcopus fidem præſtare aliis debet, nempe Ludimagiſtris, ac Parochis, cum Ordines conferendi ſunt, ideo cognitum faciat omnibus nullam ſe in hoc negotio diligentiam, ſtudium, operamque omittere velle; graviter objurget, qui negligenter ſe geſſerint, gravius etiam illos puniat, qui fraudem aliquam moliuntur, nempe teſtimonia falſa proferunt, aut titulos Patrimonii ſimulant, ut Epiſcopum, ſi poſſint, in errorem adducant. Magnopere commendat idem auctor Epiſcopos, qui cœtum virorum inſtituerint Fide, ac probitate præſtantium, ut merita ordinandorum accurato ſtudio examinent. Illud poſtremo aſſerit haud ſatis eſſe, ut de ordinandis Epiſcopus recte judicet, quod ipſi ad breve, ac perfunctorium examen de more vocentur, & de ingenio, ac doctrina periculum faciant, cum fortaſſe illos nec Epiſcopus, neque Examinatores unquam viderint.

XXIV. Cœtum ejuſmodi virorum ſtatuimus, cum primum hanc Eccleſiam adminiſtrare cœpimus, & nos ipſi ſemper interfuimus; neque profecto deſumus, cum Ordinandi de peractis ſtudiis, ac doctrina examen ſubeunt. Plures ſuper hac re Inſtitutiones edidimus: Ac primum de Clericis Eccleſiæ addicendis, & de Ordinibus exercendis, priuſquam ad reliquos gradus aditus pateat, multa diſſeruimus (5): de ſtudiis ſuſcipiendis ab iis, qui Ordines expetunt (6), ac de Interſtitiis (7) pariter egimus. Pagellas imprimi juſſimus, quibus Clerici Eccleſiæ adſcripti, peractumque exercitium Ordinum certo probetur; aliam quoque adjunximus de ratione interrogandi Ordinandos, cum ipſorum ingenium, ac doctrina in examen revocantur. Die octava Aprilis anno 1732. ad omnes Vicarios Foraneos litteras Encyclicas dedimus, certamque normam, ut merita Ordinandorum tuto nobis indicarent. Nunquam eos nominavimus,

qui

(1) *In cap. 5. ſeſſ. 23.* (2) *In cap. 7. ejuſdem ſeſſ.*
(3) *Cap. 10. ſect. 1. in ſeſſ. 4.*
(4) *Pag. 71.* (5) *Inſtitut. 2.*
(6) *Inſtitut. 42.* (7) *Inſtitut. 58.*

qui circa mores Ordinandorum aliquid nobis aperuerunt, nec illis unquam Ordines contulimus, quos nec graviter, nec honeſte vitam agere deprehendimus: *Verum* (inquit Vaneſpenius (10)) *quid ex his teſtimoniis ſecuritatis ordinarie habere poterunt Epiſcopi? Apprime noverint, Præſides, aut Parochos eſſe tales, qui ejus ſint eruditionis, prudentiæ, & pietatis, ut merito confidant, quod nullis hujuſmodi teſtimoniales ſint daturi, niſi iis, quos ſciant qualitates Ordinibus Sacris neceſſarias habere.* Ideo maximo, quo poſſumus, ſtudio Vicarios Foraneos, ac Parochos hortamur, ne teſtimonia Ordinandis temere impertiant; ut Deum ſolum, non hominum gratiam, ac benevolentiam ſibi ante oculos ponant, cum de virtute illorum teſtantur; ut eamdem ſententiam ante, & poſt Ordinationem conſtanter habeant: atque, ut uno verbo complectamur omnia, ab illis ſummopere petimus, ne ullam fraudem nobis inſerre velint. Rei gravitas, ac magnitudo, Sacerdotis dignitas, qua ipſi præditi ſunt, munus, quo funguntur, & jusjurandum, quo ſidem polliciti ſunt Epiſcopo Ordinanti, ac cæteris in ejus locum ſubrogandis, id poſtulare omnino videntur; ac poſtremo id maxime conſentaneum eſt voluntati noſtræ, qui Diœceſim affluere imperitis Sacerdotibus nunquam feremus. Quod ſi hanc diligentiam adhibitam nullus fructus conſequetur, ſed prava conſuetudo magis in dies propagabitur, Ordinationes haud ſine mœrore animi noſtri intermittemus, & Summo Pontifici declarabimus fieri vix poſſe, ut fraudulenti in externo foro jure plectantur; nam dolus aperte oſtendendus, qui Deo quidem manifeſtus, hominibus tamen ignotus plerumque efficitur; nullamque aliam rationem nobis exhiberi, ut mores Ordinandorum, & Eccleſiæ neceſſitatem percipiamus, niſi ejuſmodi teſtimonia adhibeantur. Quamobrem, niſi aliud nobis præcipiatur, ad Ordines tantum illos ſuſcipiemus, qui in Civitate verſantur, quos bene cognoſcere poſſumus, & Regulares, qui nullam in ſtatuendo Patrimonio fraudem intermiſcere poſſunt. Si de ipſorum Interſtitiis agatur, non ſemel Sacri Concilii Congregatio reſpondit debere Epiſcopum ad ſententiam, & fidem Præſidum Regularium conformari, uti nos alio loco demonſtravimus (11). Inſuper eadem Congregatio die 27. Aprilis 1595. illud etiam ſtatuit (12): *Sacra &c. cenſuit, Regulares non comprehendi cap. 5. ſeſſ. 25. de Reformatione Concilii Tridentini, ſed ſufficere teſtimonium ab eorum Regularibus Superioribus allatum.* Neque pro examinandis Regularibus adeo ſolliciti ſumus, uti fuſius probavimus Inſtitutione 23., nam certum fere habemus etiam poſt Ordines ſtudiis operam daturos, quod affirmari nequit de Clericis ſæcularibus, qui vix Altaris gradus contigerunt, ſtudiis omnibus nuncium perpetuum mittunt.

XXV. Ultimo loco agendum ſupereſt de eleemoſynis, quæ impendi debent juxta voluntatem offerentium; & quoniam non deeſt, qui *fingit laborem in præcepto*, aliqua ſuperaddenda neceſſario exiſtimamus. Conſilia noſtra ſuper hac re probanda ab omnibus pro certo habemus, quæ rationi prorſus conſentanea videbuntur. Metum deponent, ne virtutis opinionem apud populum amittant, quæ profecto nunquam magis concitari in animis ſolet, quam ſi de congeſtis eleemoſynis aperta fronte ratio perſolvatur, ut palam conſtet eas Parochorum commodo nequaquam tribui, ſed piis operibus inſumi, quemadmodum offerentes exigunt.

XXVI. Neque ſane novum, aut inuſitatum videri debet, ſi queratur populus male impendi eleemoſynas, & ſi aditus his corruptelis occludi velit, ſalva tamen, & integra probitatis laude, quæ Sacerdotibus convenit. Dimidiam ſicli partem a ſingulis Judæis perſolvi Deus imperaverat, quæ pretium animæ nuncupabatur, ut diuturnum, beatumque vitæ curſum obtinerent (13): *Media pars ſicli offeretur Domino &c. ut ſit munimentum eorum cordi Domino, & propitietur animabus eorum*; tota hæc pecunia pro reſtaurando Templo conferri debebat. Cum Jojada Pontificatum gereret, cujus voce ſalutatus in Templo Rex fuit Joas, qui unice ſu-

---

(1) *In ſuo Jure Eccleſiaſt. part. 2. tit. de Sacram. Ordinis cap. 5. num. 34.*
(2) *Inſtitut. 58.* (3) *Lib. 8. Decretorum pag. 110.*
(4) *Exodi c. 30. v. 13.*

ſupererat ex Regali ſtirpe, juſſu, ac ſcelere Attaliæ penitus extincta, ſermo inter populum divulgari cœpit, eamdem pecuniam haud impertiri Templo, uti fuerat inſtitutum, novum conſilium, quod inferius explicabimus, initum fuit, ne locus in poſterum his querimoniis daretur. Interim Pontifex Jojada haud ſe laceſſitum, offenſumque queſtus eſt, dum Fides Levitarum, quibus ipſe præerat, in dubium revocaretur. Initio novæ Legis Apoſtoli diſtribuendis eleemoſynis Judæos præfecerant, qui veteres ritus, ac diſciplinam abjecerant, ut Chriſtum Dominum ſequerentur, cujus diſcipulis fortaſſe adſcripti fuerant, eique ſemper adhæſerant, dum adhuc vita fungeretur. Quare ſapientius hi Miniſtri deſignari non potuerant. Poſt celebrem illam concionem, qua Sanctus Petrus Judæos plures convertit in iis provinciis natos, ubi Græca lingua ſolum colebatur, graviter ipſi conqueſti ſunt, parce ſuis viduis, largius vero cæteris eleemoſynas dividi, qui Hebraice loquerentur. Tunc Apoſtoli partes, cauſamque diſcipulorum tuendam non ſuſceperunt, neque ullam ſibi injuriam fieri arbitrati ſunt, ſi munus diſtribuendæ inter Fideles pecuniæ aliis demandarent. Opportunum conſilium excogitarunt, quod Acta Apoſtolorum commemorant (1). Ibas non quidem Vicarius Foraneus, aut Parochus aliquis, ſed Edeſſæ Metropolitanus in judicium adductus fuit, tanquam infidus adminiſter pecuniæ, & ſupellectilis, quæ ad Eccleſiam pertinebat, uti ex Actis Concilii Calcedonenſis deprehenditur, in quibus etiam remedium huic corruptelæ adhibitum continetur, & occaſionem inde ſumptam intelligimus, ut lex generalis indiceretur, de qua paulo poſt ſermonem habebimus. Sed nemo colligere poteſt ex hiſtoria ejuſdem Concilii reliquos Metropolitanos, aut Epiſcopos id ægre tuliſſe, ſuamque dignitatem contemptam exiſtimaſſe. Nullus ex ipſis Ibam ſolum puniendum propoſuit, cæteris autem rationem habendam, qui tam nefarium crimen non admiſerant, ſed eleemoſynas, & Eccleſiæ ſupellectilem magna cum fide adminiſtraverant.

XXVII. Si Sacerdotes minime lædunt querimoniæ, quas populus ob collatas ipſis eleemoſynas diſſeminavit, eos minime lædet, ſi certo conſtet eaſdem eleemoſynas fideliter aſſervatas, ac deinde erogatas, uti Offerentes ſtatuerunt, neque hoc negotium in ſola fide eorumdem Sacerdotum eſſe collocatum. Sed conſilium Jojadæ Pontificis in medium proferamus, quo finem querimoniis impoſuit, uti ſuperius indicavimus (2): *Et tulit Jojada Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen deſuper, & poſuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui cuſtodiebant oſtia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini: cumque viderent nimiam pecuniam eſſe in Gazophylacio, aſcendebant Scriba Regis, & Pontifex, effundebantque, & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini, & dabant eam juxta numerum, atque menſuram in manu eorum, qui præerant cæmentariis Domus Domini, qui impendebant eam in fabris lignorum & in cæmentariis iis, qui operabantur in Domo Domini*. Conſilium hoc pariter initum fuit a Synodo Calcedonenſi, ut querimonias in Ibam concitatas ſedaret: *Ut Eccleſiæ ſubſtantiam deinceps per OEconomos regeret* (3). Hinc dimanavit Canon. 26. ejuſdem Concilii, quem memorat etiam Gratianus (4), quo decernitur, ut Epiſcopi bona Eccleſiæ nullo tunc diſcrimine ſejungerentur: *Ut nec ſine teſtibus ſit Eccleſiæ miniſtratio, nec ideo res ejus diſſipentur, & probrum, ac dedecus Sacerdotio inuratur*.

XXVIII. Tunc igitur dignitas Sacerdotum in eo ſita non fuit, ut bona Eccleſiæ, eleemoſynas, & oblationes ſoli adminiſtrarent, ſed ut bona Eccleſiæ tradita, illibata fide cuſtodirent, alioſque teſtes adhiberent, ac Miniſtros, cum Eccleſiaſtici redditus inſumerentur: *Quo quidem* (de Œconomo loquitur Zonaras) *ea, Epiſcopi tamen ſententia, bona procurante, & quos in uſus Eccleſiaſtici redditus inſumantur, facile apparebit; nec erit, cur quiſpiam, in* Ec-

(1) *Cap. 6.* (2) *Lib. 4. Regum cap. 12. v. 9.*
(3) *Lupus in Notis, in Concilia Generalia, & Provincialia tom. 1. primæ Editionis pag. 856.*
(4) *Diſtinct. 89.*

Digitized by Google

Eccleſiæ patrimonio diſſolutum Epiſcopum fuiſſe ſuſpicari queat &c. Qua quidem ex re cum Epiſcopi fides multitudini ſuſpecta eſſe conſuevit, tum offenſiones quoque populi, velut ex odio male geſtæ poteſtatis excitantur. Hæc omnia conſilium, quod inivimus, plene confirmant: nam iterato nobis querimoniæ delatæ fuerunt, & aliqui Parochi ingenue confeſſi ſunt pecuniam pro Sacris faciendis, cum Defunctorum Officia indicerentur, aut pro conſervandis meſſibus congeſtam, in apparandis epulis abſumi conſueviſſe. Quamobrem interdiximus ejuſmodi convivia; juſſimus deponi in Capſulis eleemoſynas, eaſque duabus clavibus cuſtodiri, nec ullam deſumi pecuniam, niſi præſentes adſint, qui claves eaſdem ſervandas acceperunt. Præcepimus etiam adnotari deſumptam pecuniam, ejuſque uſum alio libello deſcribi, rationemque accepti, & expenſi nobis quotannis exhiberi. Hæc omnia fuſius exponuntur Inſtitutione 54., cui pauca adjungimus, quæ in calce Decretorum ſignificabuntur.

XXIX. Quæ huc uſque diximus ſatis haberi poſſunt, ut perſpectum fiat, Sacerdotum dignitati nullas tenebras offundi, licet plura decreta pro ſervandis integre, & fideliter impendendis eleemoſynis, atque oblationibus promulgentur, nec ullum laicis aditum præberi, ut de fide Sacerdotum ſuſpicentur. Sed quoniam nonnulli recentioris ævi magis, quam antiquitatis exemplis delectantur illorum voluntati libentiſſime morem geremus. Tridentina Synodus mulctas irrogare Epiſcopo permittit (1) ea conditione, ut piis operibus inſumantur; illas tamen Epiſcopo tribui concedit, quæ jam ſancitæ ſunt a jure, vel a ſtatuto, non autem eas, quas Epiſcopus judicio ſuo imponit, ne forte ipſas augere magno ſtudio cupiat, ut divitiis cumuletur (2). Procul dubio Epiſcopi Vicariis Foraneis, & Parochis fama honeſtatis, & publicæ exiſtimationis ſe præferendos merito cenſebunt. Attamen nullus inter probos Epiſcopos invenietur, qui mulctam irrogans, Decretum ob eam rem non conficiat, in Acta Cancellariæ referendum, qui mulctarum Cuſtodem non habeat, qui poſtremo depoſitam pecuniam erogare pie conſtituens, mandatum non obſignet, quo mulctarum Cuſtos pecuniam depromat; quæ revera fieri magna diligentia conſueverunt, ut dati, acceptique omnis ratio palam oculis ſubjiciatur. Item Capitula in Metropolitanis, & Cathedralibus magna ſe honeſtatis laude prædita exiſtimant: tamen in illis Diœceſibus, ubi poſt mortem Epiſcopi bona vacantis Sedis adminiſtrant, rationem de acceptis, & expenſis novo Epiſcopo reddere juxta Tridentinam Synodum tenentur (3). Cuſtodes Regulares Sacrarii probitatem præferunt: tamen Urbanus VIII. hæc conſtituit in Decretis Generalibus, quæ deinde Innocentius XII. confirmavit: *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, & quaſcumque eleemoſynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Miſſarum reponere in capſa particulari ſub duabus clavibus, quarum una penes ſuperiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eiſdem eleemoſynis, & celebratione Miſſarum coram Patribus Diſcretis ſeu Conciliariis, vel alio ſimili modo nuncupatis, ſingulis menſibus diſtinctam rationem exigere, & reſpective reddere.* Inſuper Parochos, qui Eccleſiis in hac Diœceſi præfuerunt, cum Cardinalis Palæottus, & Cardinalis Jacobus Boncompagnus hanc Sedem obtinebant, probos, & innocentes fuiſſe nullo modo eſt dubitandum: tamen Cardinalis Palæottus hæc ſtatuit (4): *Eleemoſynam in capſula Societatis Sanctiſſimi Sacramenti, quam Parochus ad id paratam eſſe populum moneat, reponet, quæ duabus clavibus occludatur, quarum unam Maſſarius, aliam Curatus teneat &c. Juſtum pretium in eadem capſula reponent &c. Eleemoſynas e capſula Parochus extrahet coram populo, & pecuniam totam numerabit, numerum in Libro Societatis annotabit.* Eiſdem legibus adminiſtratur Sodalitium Divini Sacramenti cum in hac Civitate, tum in Diœceſi univerſa, quas Cardinalis Boncompagnus promulgavit; eaſque nos approbavimus, & anno *1731.* Typis imprimi curavimus (5).

XXX.

(1) *Seſſ. 25. de Reformat. cap. 3.* (2) *Thomaſſinus de veteri, & nova Eccleſiæ diſciplina part. 3. lib. 2. cap. 34. num. 10. Fagnanus cap. Præsbyteri num. 4. & ſeq. de Pœnis. Monacellus in Formul. Legal. lib. 1. tit. 1. formul. 13. num. 1. & ſeq.* (3) *Seſſ. 24. cap. 16. de Reform.* (4) *In ſuo Archiepiſcopali pag. 407. part. 5.* (5) *Pag. 13.*

Digitized by Google

XX. Dum noſtras has litteras ad finem perducebamus, ſupplex libellus redditus nobis eſt, quo nonnulli Parochi, qui neque nominantur, neque obſignantur in eodem libello, fatentur ſe ob magnam in nos obſervantiam in cœtu nuper habito ſententiam ſuam minime dixiſſe; nunc autem libere ſenſus animi ſui pateſacere. Itaque declarant agricolarum naturam non ita nobis, ſicuti Parochis cognitam, exploratamque eſſe. Quamobrem, ut propoſitum finem aſſequamur, ſatis eſſe exiſtimant, ſi, dum piæ conciones ab Altari peraguntur, populo nota fiat omnis pecunia, quæ in capſulis continetur, ſi demum Parochi jurejurando teſtentur, quoties id poſtulabimus, eam pecuniam fideliter adminiſtratam, & eleemolynas, atque oblationes eo modo inſumptas, quo offerentes requirebant.

XXXI. Ne ſine reſponſione illos dimittamus, in uſum receptum fuiſſe dicimus jusjurandum, cum Jojada, Apoſtoli, Patres Concilii Calcedonenſis, ac Tridentini, Cardinales Palæottus, & Boncompagnus, & Pontifices Urbanus VIII., & Innocentius XII. inter mortales agerent, & rerum potirentur, cum tamen ipſi jusjurandum interponi noluerint, ab eorum exemplis recedendum nobis non eſt, ut hoc novum ampleſtamur. Fatemur ſane mores agreſtium haud multum nobis eſſe perſpectos; hominum tamen indolem, & naturam diuturna experientia ſatis cognoviſſe, inter quos Vicarii Foranei, Parochi, & Agreſtes etiam adnumerantur. Fatebimur etiam majorem, ac meliorem vitæ partem Romæ traduxiſſe in exercendis judiciis, quæ primariis Tribunalibus adſcribuntur, atque illud cum Plinio uſurpare merito poſſe; *Nos, qui in Foro, litibuſque trivimus ætatem, multum malitiæ, quamvis noluerimus, didicimus*, Hæc habuimus, quæ vobis ſignificaremus &c.

INSTITUTIO LXXIII.

De Effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi ſolet. Hoc inſtitutum eſſe commendandum, & probari ab Eccleſia. Non licere juxta Sac. Canones, & leges Civiles, ac potiſſimum ſtatuta peculiaria hujus Urbis, Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma præſcribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.

I. LAude quidem digniſſimum eſt, atque ad pietatem excitandam valde accommodatum, ſi non ſolum in Templis, ſed etiam in Compitis, Beatæ Virginis Effigies, vel Sanctorum, aut Sanctiſſimæ Crucis exponantur; tamen haud ferendum, ac veræ pietati, ac Religioni contrarium prorſus eſt, ſi viliſſimis in locis, & ſordibus hominum palam deſignatis eædem effigies proponantur.

II. Pater Franciſcus Amatus Pouget hanc quæſtionem exhibet: (1) *Probatne Eccleſia, an tolerat ſolum uſum hunc multis in locis celebrem, ut in vicorum angulis, & Urbium compitis ſculptæ Beatæ Mariæ Virginis, cæterorumque Sanctorum Imagines collocentur?*

III. Deinde hoc pacto reſpondet: *Hunc uſum Eccleſia non præcipit quidem, ſed nec reprehendit: immo probat, utpote nihil habens alienum a fidei, & morum regula.*

IV. Sanctus Carolus Boromæus diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtaurator Epiſcopos hortatur, ut hoc pium inſtitutum promoveant (2): *Illud curet, ut hoc Sacroſanctæ Crucis Inſigne vel ligno, vel lapide, vel, ubi commode per facultates fieri poteſt, marmore expreſſum in Urbe, & Diœceſi ſua, ubi trivia frequentiora ſunt, publice proponatur, atque erigatur, quo crebrius perſpecta ex Sacræ Crucis Arbore, Fideles ſeſe erigant tum ad Summi Myſterii in ea peracti gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam, Chriſto Duce, Populus fidelis, qui Populus eſt acquiſitionis, contendere debet.*

V.

(1) *In ſuis Cathol. Inſtitution. tom. 2. pag. 944. edit. Pariſienſis anno 1725.* (2) *In ſuo tertio Concil. Provinc. Mediolanen. inter Acta illius Eccl. tom. 1. edit. Lugdunen. pag. 74.*

Digitized by Google

V. Hæc monenda fuerant de Sacris Imaginibus, quæ in compitis Civitatis collocari ſolent; nunc de injuria, & contemptu agendum ſupereſt, quo Sacræ Imagines immundiſſimis locis ſtatuuntur. Itaque certiſſimum eſt id graviſſime prohiberi humanis legibus, quas jus Pontificium magnopere probat, & amplectitur, exemplis etiam virorum dignitate præſtantium, Conciliis, & omnium Theologorum ſententiis, qui de hac re ſcripſerunt, ac tandem peculiaribus hujus Urbis ſtatutis.

VI. Et quidem inter humanas leges celeberrima eſt, quam Theodoſius, ac Valentinianus promulgarunt, ac deinde Juſtinianus Imperator in ſuum Codicem retulit, ubi ſub hoc titulo unica proponitur: *Nemini licere ſignum Salvatoris Chriſti*; ſic autem decernitur: *Cum ſit nobis cura diligens, per omnia Superni Numinis Religionem tueri, ſignum Salvatoris Chriſti nemini licere vel in ſolo. vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpere, vel pingere, ſed quocumque reperitur, tolli, graviſſima pœna mulctando eum, qui contrarium ſtatutis noſtris tentaverit, ſpecialiter imperamus.*

VII. Hanc Legem Sacri Canones ſibi adoptarunt; nam in veteri Concilio Trullano Canone 73. ita ſancitum fuit: *Crucis figuras, quæ a nonnullis in ſolo, ac pavimento fiunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur*. Ex eadem lege Petrus Crinitus vir impius vocabulum *humi* penitus abſtulit, ut falſam opinionem ſuam confirmaret, ob quam Signum Crucis minime adorandum diſſeminavit. Sed Cardinalis Perronius fraudem magna cum laude patefecit, hominique nefario vehementer dolum exprobravit (1).

VIII. Inter virorum Principum exempla meriro prædicatur, quod de Tiberio Auguſto memoriæ proditum fuit (2): *Deambulans per Palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat inſculpta, & ait: Cruce tua, Domine, frontem noſtram munimus, & pectora, & ecce eam ſub pedibus conculcamus: & dicto citius juſſit eam auferri.*

IX. Inter Concilia tertium Provinciale adduci debet, quod Sanctus Carolus Mediolani celebravit. In ipſo poſt allatam ſuperius ſententiam hæc adduntur: *Quod præterea alias ſancitum eſt, id pro Sacroſanctæ Crucis Cultu, & Veneratione ſervari Epiſcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve ſordidis, & aliqua labe inquinatis locis*. Idem Sanctus Carolus alio loco ſic habet (3): *Cruces, & Jeſu Chriſti Nomina, aliæque Sacræ Imagines terræ inſculptæ, aut in loco indecoro depictæ, ſaltem intra menſem inde auferantur.*

X. Si quis autem Theologorum opiniones intelligere velit, Sylveſtrum (4), Tabienam (5), & Graphium percurrat (6), nec Raymundum Caſſinam ex Ordine Sancti Dominici prætermittat; quem magnopere commendat Pater Jacobus Echardus (7). Ille quidem enumeratis Decretis, ne Crucis Signum humi, vel in pavimentis inſculpatur, id poſterorum memoria dignum tradit: *Ex quo patet, quam recte olim fecerim, removendo Crucem quamdam ferri in ſummitate muri affixam in occiſi ibi hominis indicium, quæ certis temporibus, ſole ea percutiente, reddebat humi in via publica ad nos pertinente aliam Crucem, quæ a prætereuntibus peſſundabatur. Removi, inquam, ut Sanctiſſimum Signum, qualecumque eſſet, a tali injuria vindicarem, licet aliqui parum hæc percipientes id deriderent*. Qui denique Juriſperitos expendere cupiat, Tortum ipſis proponimus (8), & Raynaldum, qui legem explicans a Theodoſio, & Va-

(1) *In Colloquiis apud Fontem Bellaqueum habitis.*

(2) *S. Gregorius Epiſc. Turonen. lib. 5. cap. 19.*

(3) *Pag. 700. lib. ſuperius allati.* (4) *In verbo Imagines num. 5.*

(5) *Eodem verbo num. 2.*

(6) *In Deciſ. aureis lib. 2. cap. 2. num. 16.*

(7) *In Cathalogo Scrip. Dominic. tom. 2 p. 622. In ſua Catecheſi myſtagogica Regularium pag. 398.*

(8) *Ad Statuta Papiæ, in libro Criminali tit. Mingentes in Eccleſia majori rubr. 48. In ſuis Criminal. tom. 1. pag. 103. num. 1. & ſeq.*

Digitized by Google

& Valentiniano confectam, uti dictum eſt, atque ea potiſſimum verba: *graviſſima pœna*, hæc ſcribit, *pœnam in dicto Textu indictam, eſſe mortem*, ſubjicitque graviter juxta puniendos eos, *qui pingunt, vel pingere faciunt Cruces, vel Sanctos ad pedem parietum in carreriis lutuſis, & fœtidis, ne gentes ibidem mingant: nam, non obſtante conſuetudine, debent puniri tam qui pingunt, quam qui pingere faciunt, aut pictas non delent, & tollunt* (1).

XI. Verum ad peculiares hujus Civitatis leges ſuper hac re ſermonem convertamus: Cardinalis Benedictus Juſtinianus Bononienſis de Latere Legatus inter cætera hæc mandavit: *Præcipit, ut nemo audeat pingere, ſeu pictum retinere in extrema parietum cujuſvis ædificii parte ſignum Crucis, aut effigies Dei, Beatæ Virginis, aut alicujus Sancti; ne populus ad eum locum mingat, vel ob aliam hujuſmodi cauſam*. Idem ſancitur in Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Deceſſoris noſtri: *Amoveantur Cruces ab immundis locis, nec audeat quis eaſdem pingere in infimo pariete ad avertendam plebem a lotio, ſive a ſordidis egerendis*. Id pariter confirmatum ab ipſo fuit die 17. Octobris an. 1727., cum Parochis eamdem legem indixit.

XII. Cum hæc ita ſe habeant, Sacras Imagines in porticibus, ac parietibus domorum collocari ſummopere commendamus, & ſingulos hortamur, ut debitum honorem, cultumque illis perſolvant, quem valde imminutum non ſine animi noſtri mœrore perſpicimus, ſi ſuperiora tempora cum recentioribus conferantur.

XIII. Signum vero Crucis in parietibus externis Templorum pingi concedimus, ut lotum, aliæque populi ſordes ab eodem loco amoveantur: attamen altius a terra pingatur, ne fortaſſe Divinum hoc Signum inquinetur, ſi aliquis imprudenter ad eoſdem parietes accedat, ea peracturus, quæ ibi peragenda non ſunt.

XIV. Signum tamen Crucis, quod muris externis, vel interioribus domorum appingitur ob eamdem cauſam, non ob ullam pietatem; quod facile ex loco, ubi collocatur, & non ſemel ex verbis deprehenditur, quæ circa ipſum Crucis Signum inſcribuntur, penitus obliterari intra menſis ſpatium ab hac die præcipimus; nec ullus in poſterum audeat id facere; nam Diviniſſimo Crucis Signo Fideles uti nequaquam debent, ut a muris privatarum ædium ſordes arceant, cum præſertim populus reipſa non impediatur, ne ſordes ipſas egerat, cum neceſſitas impellit. Præterea non viliſſima ſolum habentur loca, in quibus Crucis ſigna pinguntur, ſed aliquando Crucis Inſigne (de quo ſcripſit Sanctus Hieronymus (2): *Regum purpuras, & ardentes diadematum gemmas patibuli Salvatoris pictura condecorat*) turpiter objicitur, vel etiam abjectiſſimis humanæ naturæ ſordibus ſubjicitur.

XV. Nonnulli pietatis ſtudio adducti contemptum ejuſmodi nobis expoſuerunt, quorum voluntati morem gerentes has litteras edidimus. Nullam pœnam illis infligimus, qui non paruerint; etenim neminem inventum iri putamus, qui hæc juſſa detrectet; ſed pietas, ac religio facile omnibus perſuadebit, ut abſque timore pœnæ illa exequantur. Si tamen has paternas hortationes contemni videbimus, quod futurum non arbitramur, auctoritate noſtra pervicaces coercebimus.

INSTITUTIO LXXIV.

De ſolemni Feſto S. Petronii, ac de ſupplicationibus conſuetis, in quibus Sacrum ipſius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii; ac de genuinis actis, quibus res ab illo geſtæ ad nos pervenerunt. De cauſis, ob quas pietas, ac religio in ipſum magis augeatur.

I. DIE IV. Octobris de more celebrabitur Feſtum S. Petronii Epiſcopi Bononienſis, cujus patrocinio, ac tutela hæc Civitas, ac Diœceſis commendantur. In pervigilio ejuſdem ce-

(1) *Pag.* 104. *num.* 18. & 19.
(2) *In Epiſtola ad Lætam.*

celebritatis, nempe tertia die Octobris, Sacrum illius Caput a templo ad Sancti Stephani ad illud Sancti Petronii ſolemni ſupplicatione indicta transferetur; peractis deinde Veſperis die quarta Octobris Sacrum Caput eadem pompa in priſtinum locum reſtituetur, ut fieri quotannis conſuevit.

II. Exploratum eſt omnibus, binas ſupplicationes, quas modo commemoravimus, opera, ſtudio, ac pietate Thomæ Vaccarii Sacerdotis plurimum ſplendoris ſemper accepiſſe; cum tamen ille vitæ curſum abſolverit, nec alius in ipſius locum ſubrogatus fuerit, nos ipſi per has litteras, ne Sancti Petronii cultus imminuatur, magnopere hortamur Sodalitates omnes, aliosque privatos Cives, qui ſuperiori tempore his ſupplicationibus non defuerunt, & pompam intorticia præferentes ſecuti ſunt, hortamur, inquam, ne in poſterum hoc pietatis Inſtitutum deſerant, ſed eamdem ſemper religionem, ac modeſtiam oſtendant, quæ maximum rebus ſacris affert ornamentum.

III. Ita profecto exempla majorum imitabimur. Nam licet publicæ pietatis erga Sanctum Petronium vetuſtiſſima documenta non ſuppetant, cum deceſſerit quinto ſæculo, ejuſque Corpus in Baſilica Sancti Stephani conditum fuerit, quam ille a fundamentis excitaverat, nec ullum ſuperfuerit monumentum loci, in quo Sacræ ipſius Reliquiæ depoſitæ fuerant, tamen anno 1141. ſingulari Dei beneficio Sacrum Corpus e tenebris emerſit, quibus tamdiu delituerat, cum Innocentius II. Pontificatum, & Henricus ſedem hujus Civitatis tenerent. Tunc vero Civium animi tanto ſtudio, ac pietate incenſi ſunt erga Sanctum Epiſcopum, Parentemque amantiſſimum, ut publicis etiam ſignis illam teſtarentur. Nam Baſilicam ipſi maximo ſumptu nuncuparunt, quæ inter præclariſſima Italiæ delubra merito adnumeratur; ſupplicationes ad ipſius honorem frequenter inſtituerunt, cultumque aſſiduum, ac peculiarem illi perſolverunt; quippe dies certa propoſita fuit, qua ſolemni honore memoriam ipſius celebrarent, & proprium Officium, ac Miſſam cum octava impetrarunt. Hæc non modo commemorant rerum noſtrarum Scriptores, ſed exteri pariter, qui ſevero judicio vetuſtatis monumenta diſquirunt (1).

IV. Ut pietatis ſtudium erga Sanctum Petronium augeatur, cum exemplis majorum noſtrorum eximiam ipſius Sanctitatem conjungemus, ac præclara beneficia, ac prodigia, quibus Deus hanc Civitatem, Diœceſim, populum, & nos omnes ob Sancti Petronii meritis cumulavit. Hæc tamen ſilentio præteribimus, cum plenæ ſint hiſtoriæ, & noſtri Annales, & ſæpius diſertorum virorum piis Concionibus ipſa prædicentur.

V. De ipſius tamen ſanctitate pauca verba nobis facienda ſunt, quamvis ſatis eſſe poſſit teſtimonium Sancti Eucherii, qui Sancto Petronio coævus fuit, ac de ipſius integritate hæc poſterorum memoriæ commendavit (2): *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antiſtes Petronius, ambo ex illa pleniſſima (ut ajunt) mundanæ poteſtatis Sede, unus in Religionis, alius in Sacerdotii nomen aſcendit.* Illud tamen Sanctiſſimi Epiſcopi virtutem magis declarat, quod plures annos piis exercitationibus impendit, & priuſquam in Italiam veniret, amore incredibili ſolitudinis adductus, paternæ domus commodis, ac deliciis poſthabitis in deſerta loca Thebaidos, atque Ægypti (ubi pluries aperta vitæ diſcrimina ſubiit) ſe contulit, ut celeberrimos Anachoretas inviſeret, cum quibus integerrime verſatus eſt, ipſorumque exemplis acriores ſtimulos ad exercendam pœnitentiam, & jucundiſſimas rerum Divinarum contemplationes ſibi comparavit. Hæc profecto ſingularem Petronii ſanctitatem certiſſimis documentis patefaciunt. Ob eam cauſam Gennadius, qui vixit ſæculo quinto, hæc de Petronio tradidit (3): *Petronius Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopus, vir ſanctæ vitæ.* Porro, ſi hæc Gennadii ſententia Sancti Eucherii verbis ſuperius allatis adjungatur, apertiſſimum de ſumma virtute, ac probitate

(1) *Tillemont. tom. 15. Operum ſuorum pag. 35. Baillet. in vitis Sanctorum dum refer vitam S. Petronii.*

(2) *In Epiſtola ſua parœnetica de contemptu Mundi, & Sæcularis Philoſophiæ.*

(3) *In Lib. de Viris Illuſtribus.*

te Sancti Petronii teſtimonium conficietur. Nam graviſſimi illi Scriptores, & Petronio coævi eo tempore ſcripta tradiderunt, quo judicium de rebus certum, rectumque ferre conſueverunt, neque laudes, aut criminationes temere, & inconſulto impertiri (1).

VI. Qui Sancti Petronii res geſtas in lucem ediderunt, vitæ rationem, quam in Ægypto, ac Thebaide duxit, haud multum commemorant, neque profecto Sacros Oratores de hoc differentes unquam audivimus. Qui tamen hanc cognitionem expetunt, librum percurrant, qui inſcribitur: *de vita, ac rebus geſtis Monachorum Ægypti*, cujus Auctorem nonnulli Sanctum Petronium exiſtimant.

VII. Id quidem inficiatur Roſweydus (2), nec ſpernenda profert argumenta. Gennadius autem (3) rem dubius proponit: *Petronius Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopus, Vir ſanctæ Vitæ, & in Monachorum ſtudiis ab adoleſcentia exercitatus, ſcripſiſſe putatur Vitas Patrum Monachorum Ægypti, quas velut ſpeculum, & normam profeſſionis ſuæ Monachi amplectantur*. Aubertus quoque Miræus hæc ſubdit (4): *ſed quandoquidem Gennadius dicat: putatur ſcripſiſſe: non omnino certum eſt, eum Vitas ſcripſiſſe*.

VIII. Procul dubio Gennadius librum ſecundum intelligit: *de rebus geſtis Patrum*, quem Sanctus Hieronymus Rufino pro certo adſcribit. Sed quoniam certiſſimum eſt eum librum a Rufino confectum fuiſſe alterius nomine, cujus etiam itinera, & virtutes memorat; ideo non immerito affirmari poteſt ex eodem libro deprehendi, & cognoſci præclara ſanctitatis monimenta, quæ Petronius in Ægypto, ac Thebaide reliquit. (5) Nam ille, cujus itinera, reſque geſtas Rufinus deſcribit, nonniſi Sanctus Petronius fuiſſe judicatur.

IX. De his monendus fuerat populus hujus Civitatis, ac Diœceſis, cujus gerimus curam, ut pietatem retineret erga hunc Sanctiſſimum Epiſcopum, in cujus præſidio, ac tutela hæc Civitas acquieſcit, non modo cum binæ ſupplicationes, quas expoſuimus, publice indicentur, ſed, ut aliis quoque temporibus debitos honores illi perſolvat.

INSTITUTIO LXXV.

De Eleemoſynis, quæ a Græcis expoſtulari ſolent. De ſummo ſtudio, ac diligentia, quam ſemper contulerant Romani Pontifices, ut Schiſmaticos ad bonum conſilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipſi Schiſmatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipſi eleemoſynas, quas in his Provinciis congeſſerunt. Qua de cauſa vetitum fuerit illis tradere eleemoſynas; & quibuſnam tribuendæ ſint illæ, quæ jam congeſtæ fuerunt.

I. UNiverſis cognitum eſt odium, quod a Michaele Cerulario in Græcos Orientales Schiſmaticos dimanavit contra Apoſtolicam Sedem, ac Fideles in Occidente, qui arctiſſimo Fidei vinculo ipſi conjunguntur. Non ſemel etiam oſtenderunt ſe paratos eſſe finem diſſidiis imponere, & aliquando rebus cum Romano Pontifice compoſitis, iterum deſciverunt; illud pariter certiſſimum eſt Turcarum præſidio ipſos abſtuliſſe loca Palæſtinæ veteri Religione conſecrata, quæ Sedes Apoſtolica Regularibus Franciſcanis cuſtodienda tradiderat, & amantiſſimi Salvatoris monumentum, quod ſingulari prodigio inter tot clades, & excidia Civitatis Hie-

(1) *Tillemont. in loco ſuperius allato.*
(2) *In ſuo Prolegom. 4. §. 7.*
(3) *Loco ſuperius allato.*
(4) *In Scholiis ad Gennadium.*
(5) *Tillemont. in loco allato.*

Digitized by Google

Hieruſalem integrum ab omni diſcrimine vindicatum fuerat (1). Cum hæc ita ſe habeant, tamen Romani Pontifices nihil intentatum reliquerunt, ut errantem hanc gregis partem ad ovile revocarent. Ipſi quoque Pontifices eximiam in eoſdem Græcos benevolentiam teſtari nunquam omiſerunt, quæ eo devenit, ut per Judices Sedis Apoſtolicæ ſæpius declaraverint Alexandri III. Decretum in Concilio Lateranenſi (2) in eos, qui Chriſtianos mercatores in ſervitutem abriperent, aut illos mercibus ſpoliarent, ad Græcos, licet Schiſmaticos, pariter extendi, ne ipſi in itineribus aliqua moleſtia vexarentur (3). Eorum tamen audacia limites omnes exceſſit, uti ex hoc Decreto Innocentii VI. deprehenditur (4): *Cum Sancta Loca Hieroſolymitana, quibus Verbum Caro factum eſt, & noſtræ reparationis Myſteria, Deo miſerante, completa ſunt, hactenus adminiſtrationi, & cuſtodiæ Fratribus Sancti Franciſci de Obſervantia a Sancta Sede Apoſtolica commiſſa, nuperrime hiſce diebus a Græcis Schiſmaticis, ſubornatis Aulæ Turcicæ Miniſtris, de manu dictorum Fratrum Sancti Franciſci, ſummo Latinorum dedecore uſurpata ſint, iis præcipue ſubſidiis, quæ ex Fidelium Chriſtianorum eleemoſynis iidem Græci perceperunt*. Poſt hæc audent frequenter in Italiam ſe conferre, ut magna pecuniæ ſubſidia congerant, eam cauſam adducentes, ut ſe incolumes ab immanitate Turcarum tueantur, aut Templa igni, ferroque devaſtata reſtaurent. Litteras proferunt, quibus diſſidium, erroreſque abjeciſſe coram Epiſcopis, vel Inquiſitoribus teſtantur. Deinde, cum revertuntur in patriam, peractam Fidei Confeſſionem abrogare non dubitant, & Fidelium pietati illudere, qui eos pecunia liberaliter cumularunt. Comparandi ſane videntur Peregrino veteri Philoſopho, de quo tradit Lucianus, ſimulata Chriſtianorum Religione, graves itinerum expenſas ab illis obtinuiſſe, congeſtaque ingenti pecunia ob fallacia ſemper artificia, & fidelium pietatem, cum poſtremo in carcerem truderetur, illud uſurpare ſolitum fuiſſe: *Satis ſibi in hoſpitalitate Chriſtianorum*. Quamobrem Romani Pontifices huic malo conſulendum cenſuerunt. Innocentius XI. Græcis interdixit has eleemoſynas petere, & ſingulis Epiſcopis præcepit, ut traditas Græcis facultates ob eam cauſam auferrent, & Romam mitterent ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide*, licet a Viris quavis dignitate præſtantibus obſignatæ eſſent, vel ab ipſa Sacra Congregatione, niſi forte abrogatum in illis hoc Pontificis Decretum indicaretur, & poſt ipſum Decretum editum facultates obſignatæ cognoſcerentur. Alexander VIII. die 25. Octobris anno 1690. Decretum ejuſmodi probavit, & Clemens XII. die 25. Martii anno 1636. id confirmavit, & Litteras ſimul Apoſtolicas, quas in forma Brevis Alexander VIII. promulgaverat. Illud pariter addidit congeſtas a Græcis eleemoſynas, ſi forte aliquæ depoſitæ inveniantur, ad ſequeſtrum deferri oportere, ac deinde ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide* mitti, quæ illas eo modo impendet, quem utiliorem judicabit. Eadem Sacra Congregatio litteras ad nos dedit menſe Septembri nuper elapſo, quibus Decreta ejuſmodi Pontificum obſervanda magno ſtudio commendat, eorumque memoriam in noſtra Cancellaria retineri jubet. Tandem præcipit, ut eadem Decreta non ſolum Civitati, ſed etiam toti Diœceſi perſpecta faciamus, ob quam cauſam has litteras evulgavimus.

IN-

(1) *Lib. 2. de Hiſt. Polemica Schiſmatis Græcorum ſcripta a Card. Cozza part. 4. art. 25. num. 1041.* (2) *In cap. Excommun. de Raptoribus.*

(3) *In Theſauro de Pœnis Eccleſiaſt. part. 2. in verbo Schiſma §. 4. Card. Albitius de Inconſtantia in Fide cap. 10. num. 41. ſub. §. vigore tamen: Pignatellus Conſult. 99. tom. 8.*

(4) *In Generali Congregat. de Propagan. Fide habita coram ipſo die 29. Januarii anno 1677.*

Digitized by Google

INSTITUTIO LXXVI.

Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœceſanis. De Choreis; Utrum natura ſua culpæ obnoxiæ ſint. An illis Laicus intereſſe poſſit ſine ullo crimine. Quænam pœnæ præſcribantur viris Eccleſiaſticis, qui ſaltationes ducere non erubeſcunt.

I. NON parum dubitavimus, utrum quæ his litteris concludimus, magis explicanda forent publico Decreto, quod deinde conſuetis locis figeretur; an vero ſimplex edictum promulgandum eſſet, quod nullam voluntatis, conſiliique noſtri rationem pateſaceret; an tandem edicto hujuſmodi litteræ adjungendæ forent, quæ Typis editæ haud mediocriter adjuvant eos, qui litteras ſcribunt, & eos ſimul, qui litteras eaſdem accipiunt. Primum igitur improbavimus, ex quo præclara de chariſſimo Clero noſtro virtutis opinio valde labefactatur, cum perpauci ſolum adnotandi ſint. Secundum pariter abjecimus conſilium, ex quo ſufficiens malo remedium nequaquam adhibetur. Tertium elegimus, quo nempe indicatur, quid faciendum ſit, & per adjunctas litteras rationes explicantur, & impedimenta omnia de medio tolluntur, quibus aliqui Sacros Canones, ac præſtantium Theologorum ſententias parvi facientes vivendi licentiam miſere tuentur. Cum hæc deliberamus, exemplum fortiſſimi Martyris, & Epiſcopi Sancti Cypriani imitamur, qui cauſam, ac negotium ſuſcipiens a noſtro parum diſſimile, librum *de ſpectaculis* populo ſuo inſcripſit, eumque initio ſic alloquitur: *Quamvis ego certus ſim, vos non minus eſſe in vitæ actu graves, quam in Sacramento Fideles: tamen, quoniam non deſunt vitiorum aſſertores blandi, & indulgentes patroni, qui præſtant vitiis auctoritatem &c. & eo uſque enervatus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigor, & ita in omni languore vitiorum præcipitatur in pejus, ut jam non vitiis excuſatio, ſed auctoritas detur, placuit paucis vos nunc non inſtruere, ſed inſtructos admonere, ne quia male ſunt vincta vulnera, ſanitatis obductæ perrumpant cicatricem.* Librum *de ſpectaculis* Sancto Cypriano tribuimus; tametſi non ignoramus plurimorum opinionem, qui illud magni æſtimant, ſed Cypriano adſcribendum non arbitrantur. Nos autem ſapientium Virorum ſententiam amplectimur, inter quos Cardinalis Baronius, Jacobus Pamelius, Petrus Faber, Jacobus Sirmondus, Deſiderius Eraldus, Cardinalis Bellarminus, ac Stephanus Baluzius enumerantur, qui librum eumdem *de ſpectaculis* non modo vetuſtiſſimum, & omni laude commendandum, ſed Cypriaoum illius Auctorem putant.

II. Sed ad rem veniamus, quam agendam ſuſcepimus. Cum anno ſuperiori Bacchanalia permiſſa eſſent, delatum nobis fuit aliquos ex Clericis Sacris Ordinibus initiatos, & Sacerdotes etiam noſtræ Diœceſis publicis Choreis interſuiſſe, & ſaltationes pariter exercuiſſe; Parochos vero nonnullos Choreis non modo indulſiſſe, ſed etiam locum in propria ſede præbuiſſe, ubi viri cum mulieribus ſaltationes inſtituerent. Aliqui inter ipſos pœnas ſcelere ſuo dignas non dederunt, non quod innocentes haberentur, ſed quod ipſorum crimen ſatis aperte demonſtrari non potuit: cæteros, quibus indignum facinus occultare non contigit, in Urbem accivimus, & graviter objurgatos debitis etiam pœnis affecimus. Tunc aliqui non quidem ob nequitiam, ſed ignoranter, aut imperite nimiam ſeveritatem nobis objecerunt, quod Clericos majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes, & Parochos pœnis ejuſmodi corrigendos putaremus, qui Choreis operam dederant, licet mulieres quoque admiſcerentur. Choreas, ajebant, nullam ex ſe criminis labem, aut maculam inurere, præſertim Bacchanalium tempore, cum ſinguli homines remiſſionem aliquam ſibi concedere jure poſſunt; *Pudor me tenet* (cum Cypriano exclamamus) *præſcriptiones eorum in hac cauſa, & patrocinia referre*. Quamobrem jam tum cogitavimus aliquid ſuper hac re in lucem proferre, cum præſens occaſio id requireret; ideoque imminentibus rurſum Bacchanalibus has litteras exarandas cenſuimus, quibus oſtendemus, primum Choreas cum ſcelere reipſa plerumque conjungi, licet in ſe nihil nefarii contineant: Secundo ad Sacerdotes pertinere, ac potiſſimum ad Parochos, virorum, ac mulierum oculis ſubjicere magnum innocentiæ diſcrimen, dum ſimul in Choreis verſantur. Tertio, licèt ejuſmodi ſaltationes aliquando ſine ullo crimine exerceantur, non ideo tamen

men Clericis, Sacerdotibus, ac præſertim Parochis convenire. Quarto tandem, Bacchanalium dies haud ipſis Choreas permittere. Quæ omnia, ſi clare probentur, neminem fore putamus, qui nos reprehendat ob nimiam ſeveritatem ſuperioris anni, aut edictum vituperet, tanquam inhumanum, quod his litteris adjungimus, & proxime futuris Bacchanalibus, & in poſterum perpetuo ſervandum præcipimus.

III. Scriptores Theologiæ Moralis unanimi ſententia affirmant, nullum crimen admittere, qui Choreis indulget. Bartholomæus Fumus inter vetuſtiores id apertiſſime docuit (1): *Choreas ducere ex ſuo genere peccatum non eſt*, Idem tradit Azorius (2): *Primo quæritur, an Choreæ ſint damnandæ, ut peccata mortalia? Reſpondeo ex communi opinione omnium, quos jam retuli, non eſſe damnandas, ut peccata mortalia quoniam ex ſe illicitæ non ſunt. Sed tantum ex mala intentione, aut abuſu, aut ex probabili periculo libidinis in aliquo, aut ex aliqua alia circumſtantia*. E contrario Sancti Patres Choreas criminibus obnoxias, & implicatas exclamant: *Ubi Cytharæ* (inquit S. Ephraem (3)) *& Choreæ, ibi vitiorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum triſtitia, diaboli feſtum* Sanctus autem Baſilius (4) aſſerit in mulierum ſaltationibus corporis, aut animæ integritatem amitti: *Quod ſi nonnullæ peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ ſunt*. Qui diligentius hanc rem perſcrutari velit, Sanctum Ambroſium (5) inter Latinos Doctores, & Sanctum Joannem Chryſoſtomum (6) inter Græcos expendat. Quantum vero adverſentur in hoc recentioribus Theologis ſapientiores Chriſtianæ Ethices Magiſtri, liquido apparet ex Balthaſare Francolino (7), qui hos ita loquentes inducit: *Omnes tam Latini, quam Græci Doctores Choreas damnant tanquam delictum Deo graviter inviſum &c. Veſtri tamen Caſuiſtæ recentiores gravem in eis fœditatem ineſſe negant. Num hoc etiam eſt illud, quod pertinet ad ſolam veterem diſciplinam, & noſtro tempori non congruit, ut paulo ante dicebas? Ita profecto noſtro tempori virtutes non congruunt, ſed ſola vitia; & Patres fuere ſuorum temporum Doctores, non autem noſtrorum. Puto quod hæc dicturus ſis, quid enim aliud reſpondere poſſis, non video*. Omiſſis tamen omnibus, quæ graviter, ſapienterque ſubdit Francolinus numero 33., concordiam afferamus, qua Pater Segneri Theologos ſimul, & SS. Patres jure merito conjungit (8): *Ajunt Theologi ſaltationibus nullam ſceleris fœditatem ineſſe, quod verum eſt; nam ipſarum naturam ſolum conſiderant. SS. Patres agunt de iis, quæ ab iiſdem ſaltationibus conſequuntur, & vehementer illas improbant, quia in extremam perniciem fideles adducunt. Hoc pacto hæ ſententiæ, quæ contrariæ videntur, ſimul conciliari queunt. Ambæ quidem, diverſa tamen ratione veritati conſentaneæ ſunt. Peccatum ſane non admittit, qui ad Choreas pergit, periculum tamen ſubit innocentiæ, quæ inter ſaltandum accidere conſueverunt; tum quippe libidinis flamma magis inceaditur, animæque excidium facilius inducit, quod profecto Theologi non inficiantur; imo SS. Patres tunc ſequuntur, affirmantes, Choreas ob ejuſmodi periculum criminibus graviter obnoxias*.

IV. Cardinalis quoque Bellarminus, cum in Belgio ſermonem haberet, Choreas eadem de cauſa magno ſtudio inſectatus fuit: *De Choreis* (inquit) *tantum dicam unum verbum, atque ideo potiſſimum, quod intelligam, nonnullis non videri hoc verum malum, & ſciam, Lovanii eſſe publicas ſcholas, ubi docetur ars tripudiorum. Sed ego profecto, ſi adulterium, & fornicatio eſt malum, videre non poſſum, quomodo viros cum fœminis tripudiare non ſit malum; cum ad hoc illud maxime provocet &c. Tu ad calorem adoleſcentiæ addes calorem potationis, deinde ibis, & redibis, cantabis, ſaltabis cum puellis, & ego nihil mali ſuſpicabor?* Idem docet Sanctus Carolus Borromæus (9), qui Choreas nuncupat *offenſionum & peccatorum Seminaria*.

(1) *In Summa Aurea, cui titulus eſt Armilla, verbo Choreæ.*
(2) *In ſuis Inſtitution ib. Moralib. part. 3. lib. 3. cap. 36. quæſt. 1.*
(3) *De Ludis fugiendis.* (4) *In Orat. 8. de Temperantia, & Incontinentia.*
(5) *In lib. 3. de Virginibus.* (6) *In Homil. 3. de Davide.*
(7) *In lib. Clericus Romanus colum. 7. diſp. 7.* (8) *In ſuo lib. cui titulus eſt Chriſtianus Inſtructus part. 3. ſerm. 29. ſub num. 2.* (9) *In Actis Eccl. Mediolanenſis.*

Digitized by Google

naria. Poſtremo in eadem opinione verſatur S. Franciſcus Saleſius, qui (1) poſtquam aſſeruit Choreas natura ſua neque bonum, neque malum præſeferre; deinde recentem, vulgatamque ſaltandi conſuetudinem periculi, ac detrimenti plenam eſſe; tandem ante oculos ponit, quæ a Fidelibus neceſſario adhibenda ſunt, ut ſeſe, tueantur, ſi ob aliquam honeſtam cauſam in hoc diſcrimen ſaltandi pertrahantur. Id fuſius explicavimus alio loco (2), ubi S. Franciſci doctrinam plene commemoravimus.

V. Eſto igitur, nulla inſit Choreis turpitudo, ſi illas inſpiciamus, tanquam facultatem aliquam, ob quam certa lege, & veluti ad numerum, ſonitumque pedes moveantur. Illud quoque concedatur, virtutem aliquando cum Choreis implicitam contineri, quemadmodum cum Maria Soror Aaronis reliquas mulieres excitavit, ut ſecum una cantibus, Choreiſque indulgerent: *Quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino; glorioſe enim magnificatus eſt, equum & aſcenſorem dejecit in mare*; idem ferme de Davide Rege ſacræ litteræ commemorant: *Cumque intraſſet Arca Domini in Civitatem David, Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram vidit Regem David ſubſilientem, atque ſaltantem coram Domino* (3): non hujus tamen generis, ac naturæ ſaltationes nunc inſtituuntur; ob aliam cauſam, rationemque fiunt. Saltationes, quæ ex ſe criminoſæ nequaquam ſunt, ſine crimine non peraguntur. Pudor, & caſtimonia in aperto diſcrimine verſantur. Tot denique pericula occurrunt, quæ ante oculos exponemus, non quidem ab Anachoreta deſcripta, vel a ſeveriori Theologo, aut aliquo Concionatore, qui res amplificare ſoleat, ſed a Franciſco Petrarcha, qui in Dialogo 24. de Choreis hæc ſcripta reliquit. *Non tam ibi delectatio præſens eſt, quam ſperatæ delectationis auſpicium. Veneris præludium illud quidem ſono ſtupidas, ac miſellas circumducere, atque urgere, & ſtringere, ac ſpecie urbanitatis attinere, liberæ ibi manus, liberi oculi, liberæ volant voces, pedum ſtrepitus, & multorum cantus diſſoni, & tubarum clangor, converſatio, & pulvis, & quæ ſæpe ludis additur, hoſtis pudicitiæ, & amica ſcelerum nox ipſa; hæc ſunt, quæ timorem ac pudorem pellunt; hi ſunt libidinum ſtimuli, hæc laxamenta licentiæ*; tandem ob eaſdem periculi cauſas Corradus Clingius Theologus ex Ordine Sancti Franciſci hæc monuit (4): *Chorea mundana eſt circulus, cujus centrum eſt Diabolus, & circumferentia Angeli ejus circumſtantes, & ideo raro, aut nunquam ſine peccato fit*. Cum hæc ita ſint, quis unquam inficiabitur, Choreas, licet natura ſua minime pravas, a ſcelere tamen raro ſejungi? Si id verum eſt, quis in dubium revocabit ſpectare ad Sacerdotes, ac potiſſimum Parochos, ut Fideles intelligant, quibus periculis implicentur, dum viri cum mulieribus una Choreas ducunt? Sacerdotibus quidem Epiſcopus, cum ipſos ad eam dignitatem extollit, divinam gratiam implurat: *Ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod crediderint doceant*. Deinde hæc pariter ſubdit Epiſcopus: *Cæteraſque virtutes in ſe oſtendant, exemplo præbeant, admonitione confirment*. Parochis autem Tridentina Synodus indicit, ut diebus Dominicis, aliiſque Feſtis conciones ad populum habeant (5): *Docendo, ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; annunciandoque eis cum brevitate & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant*. Parochi in Patavina Diœceſi hanc veritatem penitus attigerunt, cum ſæpius in cœtum coacti de graviſſimis harum ſaltationum detrimentis agentes, rationem excogitarunt, ut a ſuis parochiis illas prorſus eliminarent (6).

VI. Nonnulli Subdiaconi ſuo munere ſatis perſunctos ſe exiſtimant, ſi uxorem non ducant, Clericalem habitum deferant, & Canonicas horas ſingulis diebus perſolvant. Id etiam Diaconi ſibi ſufficere arbitrantur. Sacerdotes autem ſi Sacrum faciunt; Parochi vero, ſi ſedibus ſuis immorentur, & Sacramentis adminiſtrandis præſto ſint, nihil amplius ab ſe requirendum falſo judicant. Illud etiam ſine criminis labe ſibi concedendum putant, quod in lai-

(1) *In l. Inſtit. ad vitam piam, ac devotam ſuſcipiendam cap.* 33. & 34.
(2) *Inſtit. XIV.* (3) *In Exodo c.* 15. *lib.* 2. *Regum c.* 6.
(4) *In ſuo Catechiſmo Catholico lib.* 4. *cap.* 14. (5) *Seſſ.* 5. *de Reformatione*.
(6) *Clericat. Vicarius in deciſ.* 4. *num.* 9. & *deciſ.* 18. *num.* 6.

laicis minime reprehenditur. Secum animo perpendunt laicos aliquos ad Choreas convenire, ipſaſque exercere innocenter poſſe; hinc ſibi facilius perſuadent, ſe, licet ſacris Ordinibus, & cura animarum præditi ſint, nullum crimen admittere, ſi Choreis interſint, ſi cum reliquis etiam ſaltent, & domi ſuæ ſaltandi locum exhibeant. Sed omittimus libidinis periculum, ad quam facile viri, ac mulieres incitantur, uti modo dictum fuit, cum ſimul Choreis indulgent; omittimus ea, quæ tradidit P. Francolinus, de quibus ſuperius mentionem fecimus, qui hoc pacto reſpondet accuſantibus recentes Theologos, quod Patrum Eccleſiæ doctrinam abjecerint, cum de Choreis quæſtiones inſtituunt: *Quod ut intelligas tandem, & inſultare amplius non poſſis, inſtituunt ne Patres citati has quæſtiones? an omnes Choreæ inter ejuſdem ſexus perſonas ad fallendum tempus ductæ; an ſemper ſint illicitæ, quæ exercentur inter perſonas diverſi ſexus? an quæ licitæ per ſe ſunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco poſſint? Has certe quæſtiones non inſtituunt Patres, ut faciunt Theologi Morales, ſed invehuntur in choreas utique: non in omnes, alioquin peccaſſet David, animo ſimul & corpore ante Arcam exultans: ergo ſolum in aliquas. Ita profecto explicandi ſunt, quamvis non diſtinguant. At quis Caſuiſtarum omnes abſolvit? Quis non fere omnes, quæ miſcentur a perſonis diverſi ſexus damnavit?* His omiſſis illud ſolum inquirimus, an reipſa ſine labe tribui poſſint ſacris Ordinibus initiatis, ac Parochis ea, quæ laicis abſque ulla criminis nota permittuntur? Id enim nobis omnino falſum videtur. Siquidem laicus in quolibet Foro cauſas agere poteſt, nec ullam ex eo culpam, ſed virrutis meritum conſequitur. Idem contingit, ſi medicinam, aut Chirurgi facultatem meritum exerceat. Item merces commutare, venatione qualibet tempus inſumere, & alia plura laicis quidem, non vero Eccleſiaſticis ſine ulla peccati macula conceduntur.

VII. Si nos tantum hanc ſententiam tueremur, parum roboris certe haberet, nam tenuitatem ingenii noſtri ſaris intelligimus, ſed certiſſimum eſt nullos Scriptores ab hac opinione alienos unquam fuiſſe. Id clare oſtendemus, ſed cujus teſtimonio, mox aperte conſtabit, cum de Choreis ipſis ſermo haberur: *Quia enim* (inquit S. Thomas (1)) *impoſſibile eſt ſemper agere in vita activa, & contemplativa, ideo oportet interdum gaudia curis interponere, ne animus nimia ſeveritate frangatur, & ut homo promptius vacet ad opera virtutum, & ſi tali fine fiat de ludis cum aliis circumſtantiis, erit actus virtutis, & poterit eſſe meritorius, ſi gratia informetur. Iſtæ autem circumſtantiæ videntur in ludo choreali obſervandæ, ut non ſit perſona indecens, ſicut Clericus, vel Religioſus, ut ſit tempore lætitiæ, ut liberationis gratia, vel in nuptiis, & hujuſmodi, ut fiat cum honeſtis perſonis, & cum honeſto cantu; & quod geſtus non ſint nimis laſcivi, & ſi quæ hujuſmodi ſunt. Si autem fiant ad provocandam laſciviam, & ſecundum laſciviam, & ſecundum alias circumſtantias; conſtat, quod actus vitioſus eſt.* S. Antoninus (2) cauſas enumerans, ob quas criminoſæ fiunt ſaltationes, hæc docuit: *Tertia cauſa eſt ſumpta ex officio perſonæ, ſicut Clericis interdicitur venatio, & alii ludi, quia in ſortem Domini electi aliis exercitiis debent occupari &c. Tertio quod fiat a perſonis ſæcularibus, nam Monialibus, Monachis, & Clericis, propter quod debent in aliis occupari, omnem Choream puto illicitam.* Item poſtquam improbavit graviter ſui temporis conſuetudinem, ut in Eccleſiis ruralibus feſti Sanctorum dies choreis celebrarentur, de ipſis ita judicat: *Videtur eſſe magis mortale, quam veniale:* Poſtremo hæc ſubjicit: *Cum autem a Clericis, vel Religioſis ſit inter ſe, non in præſentia laicorum, ex quodam ſolatio etſi levitate,* eſt peccatum, *non tamen mortale.*

VIII. Idem tradunt Fumus, Azorius, Francolinus, & Marcan (3), quos ſuperius nominavimus, aliique plurimi. Sed quod permovere magis debet, eamdem legem proponit Eccleſia (4): *His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita ſecluſi; a mundi voluptatibus ſe abſtineant; non ſpectaculis, non pompis interſint;* de Clericis ſermo eſt (5): *Non oportet,* Mini-

---

(1) *In cap. 3. Iſaiæ.* (2) *In ſumma par. 3. tit. 6. cap. 6. de Choreis.*
(3) *In Horto Paſtorum tom. 3. num. 10. §. 6. peccant.* (4) *Can. His igitur diſt. 23.*
(5) *Can Non oportet, de Conſecratione diſt. 5.*

Miniſtros Altaris, vel quoslibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in ſcænis exhibentur, intereſſe. Tridentinum vero Concilium (1) abrogata qualibet contraria conſuetudine veteres Canones, ac Decreta renovat: *De luxu, comeſſationibus, Choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcumque criminibus, nec non ſæcularibus negotiis fugiendis.* Inſuper Sanctus Carolus Borromæus hæc quoque decernit (2): *Clerici perſonati non incedant, Choreas privatas, aut publicas non agent, nec ſpectabunt.* Sanctus Franciſcus Saleſius pœnam ſuſpenſionis infligit Sacerdotibus, qui ſaltationes inibunt (3). Deceſſores noſtri rem eamdem ſuis Synodis, Decretiſque ſanxerunt. Poſtremo eadem docentur a Sede Apoſtolica, fidei, morumque magiſtra, uti colligitur ex Decretis Sacrarum Congregationum, quarum voce ſuas declarat ſententias: *Interdicet ergo Epiſcopus ipſiſmet Clericis Choreas præfatas agere, ducere, vel dirigere, in quibus fœminæ ſaltent. Porro conſtitutis in Sacris probiberi poteſt, ut Choreas cum fœminis agant &c. & cunctis Clericis Choreas ducere, vel in iiſdem ſonare &c. Quin immo & Clericis probiberi poteſt, ne Choreas permittant fieri, & idem de ſpectaculis, atque comœdiis, in ſuis ædibus Eccleſiaſticis, Canonicalibus, Parochialibus, ſeu aliter Beneficialibus, deputatis, pro domicilio Beneficiati; & hoc etiamſi talia fierent nomine conſanguineorum ibidem ſecum cohabitantium.* Hæc deſumpta fuerunt ex ſententiis Sacrarum Congregationum, quas accurato ſtudio congeſtas Braſchius in lucem promulgavit (4). De his etiam nos ipſi teſtes ſumus: nam a Secretis adlecti fuimus in ea Congregatione, quæ habita eſt anno 1722., cum Synodus Baptiſtelli Fulginatis Epiſcopi in examen adducta fuit: Decretum illius Congregationis idem Braſchius commemorat. At vero, licet Canones ſuper hac re nihil ſtatuiſſent; licet etiam veteres, recenteſque Theologi de ſententia, de qua verba facimus, nullam diſputationem peregiſſent, quis rationis ipſius naturalis lumine non intelligat graviſſimam populo offenſionem præberi, dum Sacerdotes, ac Parochi ſaltationibus indulgent? Id facilius, & clarius ex doctrina Sancti Thomæ deprehenditur (5): *Ad quartum dicendum, quod dictum alterius poteſt eſſe dupliciter alteri cauſa peccandi: uno modo per ſe, alio modo per accidens. Per ſe quidem, quando aliquis ſuo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere, vel etiamſi ipſe hoc non intendat, ipſum factum eſt tale, quod de ſui ratione habet, quod ſit inductivum ad peccandum, puta, cum aliquis publice facit peccatum, vel quod habet ſimilitudinem peccati; & tunc ille, qui hujuſmodi actum facit, proprie dat occaſionem ruinæ: unde vocatur ſcandalum activum.* Exploratum eſt omnibus, Sacerdotum mores laicorum oculis ita obſervari, ut ex ipſis vitæ exempla deſumantur: *In eos* (monet Tridentina Synodus (6)) *tanquam in ſpeculum reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſumunt, quod imitentur*, qui ſibi licere maximo jure putant ea, quæ gerunt Eccleſiaſtici: *In te omnium* (ait Sanctus Hieronymus (7)) *oculi diriguntur: domus tua, & converſatio tua quaſi in ſpecula conſtituta, magiſtra eſt publicæ diſciplinæ. Quidquid feceris, id ſibi omnes faciendum putant. Cave, ne committas, quod, aut qui reprehendere volunt, digne laceraſſe videantur, aut qui imitari, cogantur derelinquere.* Cum igitur offenſiones, atque innocentiæ diſcrimina frequenter inter Choreas objiciantur, an commentitium aliquod fingi dicendum eſt, quod ipſarum cauſa ad Pœnitentiæ Sacramentum aliquis accedere debeat, & quod Parochus ab Altari piis Concionibus, magnaque contentione ejuſmodi Choreas compeſcere teneatur? Tunc vero, ut ingenue loquamur, quem fructum Sacerdos, aut Parochus ferre queat, dum Choreas, quibus ipſimet indulſerunt, improbare contendant? *Quomodo enim poteſt obſervari a populo, qui nihil habet ſecretum a populo, diſpar a multitudine? Quid enim in te miretur, ſi ſua in te recognoſcat? Si nihil in te aſpiciat, quod ultra ſe inveniat? Si quæ in ſe erubeſcit, in te quem reverendum arbitratur, offen-*

(1) *Seſſ. 22. cap. 5. de Reformatione.* (2) *In primo Concilio Provinciali part. 2. tom. 1. in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis editionis Lugdunenſis pag. 18.*

(3) *In ſuis ſtatutis ſynodalibus part. 3. tit. 4.*

(4) *In Promptuario ſynodali capit. 99. a n. 5. uſque ad n. 8.*

(5) *22. quæſt. 42. artic. 1.* (6) *Seſſ. 22. cap. 1. de Reformatione.*

(7) *In epiſtola 3. ad Heliodorum.*

offendat (1)? Si Eccleſiaſticus a ſaltationibus abſtineat, eaſque improbet, populum facilius commovebit: *Bene vivendo, & bene docendo populum inſtruis, quomodo debeat vivere* (2). Si contrarium Eccleſiaſticus egerit, tunc, *Bene autem docendo, & male vivendo, Deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare*. Quamobrem Joannes Gerſon, cum de Choreis differit (3), hæc ſapienter exponit: *Videndum eſt, ſi per aſpectum ſuum, vel aſſiſtentiam videatur dare audaciam, & approbationem diſſolutioni, eſt periculum peccati, & abſtinendum. Sic debent facere Prælati, Curati, & Religioſi*.

IX. At vero Bacchanalium tempore, inquiet aliquis, ſaltationes improbari tanta ſeveritate non oportet. Reſponderi facile poſſet hoc temporum diſcrimen neque a Sacris Canonibus, aut Patribus, aut Theologis indicari; rationes autem, quas nuper expoſuimus, ejus generis eſſe, ut omne tempus complectantur. Sed his omiſſis petimus ab iis, qui hoc diſcrimen temporum intercedere putant; an Bacchanalium licentiam, inſtitutum, & cauſas intelligant, ob quas a Magiſtratibus permittuntur? An etiam noverint Bacchanalium conſuetudinem ab Eccleſia diſſimulari? Poſtremo, an pro certo teneant Bacchanalia nullum pondus, aut momentum habere, ut patrata crimina apud Divinum Judicem excuſentur? Gratianus Amerinus Epiſcopus, qui non minus ob tot ingenii monimenta, quam ob pietatem eximie commendatur, Bacchanalium dies ſic exponit (4): *Hos ipſos publicæ amentiædies carnevalia appellamus. Quo tempore nequius, corruptiuſque excogitari nihil poteſt, nihil, quod magis omnium flagitiorum licentiæ ſit imbutum; cum homines alioquin minime leves, minimeque impuri a ſe alienum nihil putent, quod a moleſtia, gravitate, honeſtate, alieniſſimum ſit*. Cœlius Rhodiginus eruditione celebris ineptias enumerat, quas accolæ Ponti, aliæque gentes in Bacchi honorem inſtituere ſolebant; deinde ita ſubdit: *Dicas, inde Italicas carniſprivii debacchationes prorepſiſſe*. Magiſtratus autem Bacchanalium dies indulgent ob eam cauſam, quam Caſſiodorus explicat: *Hæc nos fovemus neceſſitate populorum &c. Expedit interdum deſipere, ut poſſimus populi deſiderata gaudia continere* (5). Eccleſia, uti dictum eſt, Bacchanalium inſtaurationem diſſimulat; nam ipſa lugubres, triſteſque dies inter Septuageſimam Fidelibus proponit, illoſque inſani homines in riſum, licentiamque converterunt: *Adeo nos* (inquit idem Gratianus) *prava pervertit conſuetudo, ut Septuageſimam inter, & Quadrageſimam interjecti dies, quos Sancta Mater Eccleſia magno myſterio veluti lugubres, funebreſque habet, prævalens laſciviæ, riſus, hilaritatis amor, non in lætitiam ſolum inconditumque gaudium verterit, ſed pene communi cuidam inſaniæ dedicaverit*. De hac re fuſius alio loco ſermonem egimus (6). Memoria digniſſimum eſt, quod Krantzius tradit de Ludovico Archiepiſcopo Magdeburgenſi (7): *Ad dies* (inquit) *ſolutos carniſprivii vocabat: Archiepiſcopus in primis Choreis inerat*. Tunc repente: *Apparuit ignis in camera*: & dum ille cum cæteris fugam arripere properabat *concidit gradus lapideus, cui imminebant; ruebant una pluſquam trecenti homines utriuſque ſexus; ex omnibus læſus eſt nemo, præter Archiepiſcopum, & tres alios; ille delatus in domum poſtera die ſpiritum efflavit*. Funeſtiſſimam hanc Archiepiſcopi mortem Paulus Langius etiam commemorat (8): *Mortuus, non ut Epiſcopus, non ut Sacerdos, ſed velut hiſtrio vanus, & vir ſæculo deditus; mortuus, inquam, non in atrio, ſed theatro, non in loco ſacro, ſed profano, non in Eccleſia, ſed in Chorea*. Idem ſcribit Raynaldus (9), qui cum eodem Paulo Langio S. Gregorii ſententiam refert, nempe toties morte dignos eſſe Rectores animarum, quoties vitæ ſuæ prava exempla poſteritati relinquunt.

X. Hæc ſane monenda fuerant, ut rem propoſitam accurate proſequeremur, ac ne muneri Apoſtolico deeſſe videremur. Illud tantum ſupereſt, ut percurras omnia, ſeduloque expendas,

---

(1) *S. Ambroſius lib. 2. Epiſt. 20.* (2) *Auctor operis imperfecti in Matthæum Homilia 42.*

(3) *In ſuo ſermone Dominicæ 3. Adventus tom. 3. ultimæ editionis Antuerpien. pag. 923.*

(4) *In Synodo habita anno 1595.* (5) *Cardinal. Baronius ann. Chriſti 509. n. 5. & anno Chriſti 523. n. 1., & 2.* (6) *Inſtit. XIV.*

(7) *Anno Domini 1382.* (8) *In ſuis Chronicis.*

(9) *Anno Chriſti 1352. num. 31. & anno Chriſti 1382. num. 28.*

das, quæ his litteris continentur. Noſtrum eſt conciones habere, gregem inſtituere, quod perfici datis in lucem litteris majori cum fructu non immerito confidimus. Quare, ſi illas legere, ſi expoſitam diſciplinam ſuſcipere aliquis prætermittat, Judicium de nobis, ac de ſacris Concionatoribus a Deo ferendum eodem modo ſperamus. Nam frequenter contigit, ut populus ad concionem invitatus convenire negligat, aut animo alieno ſit, dum Concionator verba facit, ut etiam ſomno indulgeat, aut nullum ad virtutem ſtimulum inde concipiat; ex hoc tamen Concionatoris merita non imminuuntur, omniſque culpa ſolum auditoribus tribuitur. Promulgabis ab Altari, & figendum conſuetis locis curabis Edictum, quod his litteris adjungimus; univerſis declarabis illud nos conſilium cœpiſſe, ut, Concionatoris inſignibus depoſitis, Epiſcopi Auctoritatem in illos exerceamus, qui juſſa facere recuſaverint. Poſtremo tibi, populoque tuo Benedictionem noſtram impertimus.

INSTITUTIO LXXVII.

*De vino, quod in Miſſis celebrandis adhibetur. De veteri Eccleſiæ diſciplina in eo ſeligendo, ac diligenter expurgando. De accuſationibus illatis in eos, qui vinum parum conveniens ſuppeditarunt. Quæ vini ſpecies ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino, quod me*dium *&* longum *nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine ſignificetur in hac Diœceſi. Tutiorem opinionem tenendam eſſe in hac re, ne gravetur conſcientia.*

I. MAjores noſtri vinum optimum pro Sacrificio Miſſæ ſeligebant, quemadmodum ex Innocentio III. deprehenditur (1): *Diligenti ſtudio*, inquit, *vinum optimum quærendum eſt*. Illud quoque ex hiſtoriarum Scriptoribus proditum fuit, Eccleſiis tribui conſuevisse quaſdam vineas, *ut ex illis optimum vinum fieret in uſum Sacrificii* (2). In Officio Sancti Wenceslai Bohemiæ Regis illud memoria dignum commendatur, quod: *Sacerdos veneratus, ſuis manibus triticum ſerebat, & vinum exprimebat, quibus in Miſſæ Sacrificio uterentur* (3). In more poſitum quoque fuit, ut Diaconus in Calicem ſubjectum vinum infunderet per colum, aut cocleare minutiſſimis foraminibus elaboratum, ne aliquid impuri cum vino admiſceretur. Id aperte colligitur ex *Ord. Rom. VI. ap. Mabillon.*, & ex aliquibus argenteis colis ejuſmodi, quæ ſervantur in Muſæo Marci Antoni Sabbatini Civis noſtri, qui ſuperiori tempore Romæ deceſſit. Illorum formam tabulis expreſſit Blanchinus, cum ſuas Interpretationes ad vitam S. Urbani Pontificis in lucem promulgavit (4). Tandem Sacrarii Cuſtodes in judicium vocari non conſueverunt, ſi in Miſſæ Sacrificio vitioſo vino Sacerdotes uterentur, ſed Epiſcopus, & etiam Metropolitanus reus ſtatuebantur, ſi hac re cognita, malum tamen negligenter diſſimulaſſent. Id ſuo exemplo confirmavit Ibas Edeſſæ Archiepiſcopus, qui in Epheſino Concilio accuſatus fuit; *Quia, dum memoria fieret Sanctorum Martyrum, non eſt datum vinum ad Sacrificium Altaris, ad ſanctificationem, & populi diſtributionem, niſi admodum exiguum, & vitioſum, ac lutoſum, & quaſi eo tempore vindemiatum &c. & hæc acta ſunt, conſcio, & admonito eo, qui poteſtatem miniſteriorum habebat, cui & dictum eſt, ut & ipſe admoneret Epiſcopum cum fiducia: & cum nihil feciſſet, illo tempore coacti ſumus nos & ipſum Reverendiſſimum Epiſcopum rurſus admonere, & cum didiciſſet, haud permotus eſt, ſed contempſit; ita ut multi noſtræ Civitatis hinc ſcandalizarentur*. Chriſtianus Lupus hoc vetuſtatis exemplum perpendens, ita ſcriptum reliquit (5): *Hodie frequenter meliora*

(1) *Lib. 4. cap. 30. Myſterior. Miſſæ.*

(2) *Flodoardus lib. 1. de Hiſtoria Rhemenſi cap. 18.*

(3) *In proprio Officio.*

(4) *Tom. 2. Anaſtaſii fol. 178.*

(5) *In notis ad Concil. Generalia & Provincialia tom. 1. primæ edition. pag. 480.*

Digitized by Google

ra gulæ ad menſam profanam, Deo ad Divinam damus vina viliora; neque tamen, quod pejus, punimur, aut accuſamur. In hac autem Civitate, ac Diœceſi non viliora tantum vina Miſſæ Sacrificio tribuuntur, ſed etiam ſubacida tempore æſtivo, ac deinde tenuiſſima hyberno rempore, quibus uti non liceret in re Divina conficienda, vel magnopere indecorum eſt. Id nobis incredibile viſum fuiſſet, niſi Sacerdotes vitæ probitate, ac doctrinæ laude præſtantes certum rei teſtimonium attuliſſent.

II. Quamobrem Apoſtolico muneri, quo fungimur, deeſſe plurimum videremur, ſi hanc corruptelam penitus extinguere negligeremus; ac primum de ſubacido vino verba faciamus, quod etſi ad conficiendam Sanguinis conſecrationem ſatis eſſe non ignoramus; tamen præcipimus, ne illud in Civitate, ac Diœceſi, dum Sacrum agitur, quiſquam adhibeat, ob eam cauſam, quod indecora res eſt, nec criminis labe carere poteſt. *Dicendum, quod vinum* (inquit Sanctus Thomas (1)) *fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum; & ideo ſicut de pane totaliter corrupto non poteſt confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Poteſt tamen confici de vino aceſcenti, ſicut & de pane, qui eſt in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Hujus doctrinæ fundamento innititur Miſſalis Rubrica, quæ ſic decernit: *Si vinum cœperit aceſcere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre &c. conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat*. Ille ſolum Sacerdos culpa immunis, & vacuus declaratur, qui ſacrum facere debeat, nec tamen commutandi vini poteſtatem habeat, quod Regularibus contingit. Tunc enim (niſi vinum corruptum penitus fuerit, ſed aceſcere ſolum incœperit) in Præſides omnis culpa confertur, aut in Miniſtros, qui vinum pro Miſſæ Sacrificio ſuppeditare tenebantur. Ita ſentiunt Quartus (2), ac recens Conſultor Sacrorum Rituum Congregationis Pater Meratus (3), qui Gavanti (4) opus explicavit, commentariiſque exornavit.

III. Sed ad vinum tenue, ſeu vappam ſermonem convertamus, quæ nempe conficitur ita; expreſſis uvis vinum ex vaſe detrahitur; racemi ſolum cum exiguo muſto relinquuntur, ut ſimul per horas viginti quatuor ebulliant, quibus magna aquæ copia ſuperinfunditur, ita ut muſti partem plurimum exuperet; hoc vini genus, quod latini *loram*, ſeu *loream* appellant (5), pro Calicis conſecratione idoneum non judicatur; ideoque illud non adhiberi jubemus in civitate, ac diœceſi in ſacris conficiendis.

IV. In hac ſententia Theologi omnes verſantur: *Non poteſt confici Euchariſtia* (inquit Silveſter (6)) *ex vappa, ſeu aquarello, quia non eſt vinum, ſed aqua infuſa ſuper acinos uvarum habens aliquantulum vini acumen*. Suarez autem hæc tradit (7); *hic vero dubitari poteſt de illo vino, quod dicitur* lora, *Hiſpanice* aguapiè, *quia illud non ex uvis, ſed, poſtquam jam uvæ ſunt expreſſæ, illis miſcetur aliqua quantitas aquæ, ex qua mixtione fit hujuſmodi vinum: unde non videtur habere ſubſtantiam vini, ſed aliquam ejus ſimilitudinem*: Poſt hæc ſubdit, *materiam* plerumque in conſecratione Calicis non reperiri. Salmanticenſes quoque Theologi (8) idem docuerunt: *Quomodo diſſolvenda ſit quæſtio de* lora, *ſive* acinaceo, *Hiſpanice* aguapiè, *aut* vinada &c. *Conficitur namque lora ex ſolis uvis expreſſis: ſed, poſtquam uvæ expreſſæ jam ſunt, admiſcetur illis quantitas aquæ, ex qua mixtione procedit liquor ille. Et quia magis communiter admiſcetur magna quantitas aquæ reſpectu parvæ, aut nullius ſubſtantiæ vini, quæ remanet ex uvis jam expreſſis; ideo, ſi loquamur juxta ea, quæ magis communiter contingunt, prædictus liquor non eſt vere vinum, nec proinde materia conſecrabilis*. Cardinalis de Lugo, qui Sacrarum Congregationum ſententias apprime noverat (9), hoc pacto ſcripſit: *Infertur ſecundo, loram non eſſe materiam validam, quia non eſt vinum*,

(1) *Part. 3. quæſt. 74. art. 5 ad ſecundum.* (2) *Ad Rubricas Miſſalis lib. 3. tit. 4. dub. 12.* (3) *In libro impreſſo hoc anno 1737. Romæ.*

(4) *Part. 2. tom. 1. pag. 745. num. 14.* (5) *Plin. & Varro.*

(6) *In ſumma in verbo Euchariſtia primo n. 4.*

(7) *In 3. part. Divi Thomæ t. 3. quæſt. 74. art. 8. diſp. 45. ſect. 1.*

(8) *In tract. 23. de Euchariſtia diſput. 9. dub. 21. p. 117. n. 38.*

(9) *De Sacramento Euchariſtiæ diſp. 4. ſect. 1. n. 9.*

Digitized by Google

num, ſed aqua infuſa in racemis expreſſis, ſeu in acinis. Cardinalis Lauræa, qui vitam impendit Sacris Congregationibus: *Aquaticum*, inquit (1), *quod vulgo dicitur* acquaticcio, *non eſt materia ſufficiens pro conſecratione Calicis, quia* aquaticum *prædictum non eſt vinum: vinum enim eſt liquor ex uvis expreſſus; ſed aquaticum illud eſt mera aqua corticibus uvarum expreſſis ſuperinfuſa: nam aqua modico vino admixta, &, ut ita dicam, vinata, non vinum, ſed aqua dicitur*. Pater Paſſerinus, qui ingenii ſui monumenta Romæ dedit, & Ordinis Sancti Dominici Procuratorem Generalem egit (2): *Quid dicendum eſt*, inquit, *de lora, quæ apud nos dicitur* acquaticcio &c.? *De lora igitur loquendo, vel tanta eſt quantitas aquæ, ut certum ſit, non ſalvari ſubſtantiam vini, licet aliquam ejus conſuetudinem habeat: & ita lora ſatis communiter ſit; & hoc modo certum eſt, quod tale vinum nec eſt vinum, nec poteſt valide conſecrari*. Idem habet Pater Cottun (3): *Et ego addo, quod lora, ſeu vappa ex aqua, cui acini uvæ per aliquod tempus immerſi fuerint, non eſt materia conſecrabilis*. Bonacina pariter hæc docet (4): *Adde loram, quæ Mediolani vocatur* poſca, *Romæ appellatur* acquato, *non eſſe materiam Euchariſtiæ ſufficientem; nam hujuſmodi vinum, ſeu potus, majori ex parte conficitur ex aqua: conſequenter non eſt vinum ex vite, ſed quid tertium, vel potius aqua vino temperata, nam mixta ſequuntur naturam prædominantis*. In eamdem opinionem Gonnet (5), Leander (6), Roſignolius (7), & Quartus (8) conveniunt. Pater autem Meratus hæc ſuperaddit (9): *Rurſus vinum illud, ſeu potius liquor ex uvis ſecundo, aut tertio compreſſis, magna aquæ copia ſuperinfuſa, & vocari ſolet lora, non eſt materia apta ad hanc conſecrationem, quia tametſi aliquem præſeferat ſaporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile eſt, habere ſpeciem vini, ſed eſſe vel naturæ aquæ, aut alicujus tertię ſubſtantię*.

V. Aliud etiam vini genus conficitur, quod *longum* nuncupatur, cum nempe vinum poſt uvas expreſſas ſecluditur, relictaque muſti majori copia tantum aquæ ſuperadditur, quæ muſtum vel adæquet, vel etiam ſuperet: aliquando parum vini veteris etiam admiſcetur, quod Vincentius Tanara Civis noſter advertit (10). Itaque vinum ejuſmodi e Sacris prorſus amovendum præcipimus; tum, ne lora fraudulenter apponatur loco hujus vini, quod modo explicavimus; tum, quod Scriptores omnes affirmant, rem Divinam confici hoc vino non licere, niſi aperta neceſſitas expoſcat.

VI. *De vineta* (inquit Bartholomæus Fumus (11)) *multum adaquata non poteſt confici Euchariſtia, quia vinum non eſt. Secus, quando parum eſſet de aqua, ita quod non mutaſſet ſpeciem vini. Non tamen liceret, niſi cum aliud non poſſet haberi*. Suarez etiam, quem ſuperius nominavimus, de lora ſermonem faciens hæc tradit (12): *Judicandum de illo erit juxta majorem, vel minorem expreſſionem uvarum, & quantitatem aquę, ex quarum rerum mixtione liquor ſit, ut dixi; ſemper tamen erit grave ſacrilegium in hac materia conficere propter dubium, & irreverentiam*. Eodem pacto diſſerunt Salmanticenſes (13): *Quolibet autem modo lora fiat: ſi autem uvę non fuerint valde expreſſę, & quantitas aquę illis infuſa modica ſit, peccatum erit illa uti ad conſecrationem, quia vel eſt materia dubia, vel ſaltem minus pura, & decens*. Idem probat Paſſerinus (14): *Vel dubium eſt, an ex admixtione ſoluta fuerit vini ſubſtantia & corrupta; & in hoc caſu, cum dubius etiam ſit valor Conſecrationis, peccatum ma-*

(1) *Tom, 1. in 5. ſent. diſput. 18. art. 3. de materia Euchariſtię pag. 470. & 472.*
(2) *In ſuis Commentariis pag. 3. Divi Thomę queſt. 74. art. 5. comm. 7. nu. 10.*
(3) *In ſuis Controverſiis lib. 2. de Sacramentis controv. 4. cap. 1. num. 18.*
(4) *Operum tom. 1. diſput. 2. queſt. 2. punct. 2. num. 7.* (5) *Tom. 5. diſput. 3. de materia Euchariſtię art. 2. pag. 224.* (6) *Operum tom. 1. part. 2. tract. 7. de Euchariſtia diſput. 8. queſt. 29.* (7) *Tom. 15. de Euchariſtia queſt. 4. de materia art. 2 num. 5.*
(8) *Ad rubricas Miſſal. part. 3. tit. 4. dub. 4.* (9) *In loco ſuperius allato pag. 744.*
(10) *In lib. 7. de Oeconomia Civis in Villa, qui Venetiis editus fuit anno 1713. pag. 49.*
(11) *In ſua Summa antiqua verbo Euchariſtia num. 9.* (12) *In loco allato.*
(13) *In loco ſuperius allato.* (14) *In loco allato.*

magnum eſt uti hoc vino in Conſecratione: vel tertio certum eſt, tam exiguam aquam admixtam fuiſſe, ut vere diſſoluta non ſit ſubſtantia vini, ſed illud ſic admixtum certe ſit vinum ſimpliciter; & tale vinum eſt materia ſufficiens, cum ſit proprie vinum. Non tamen eſt conveniens materia, & eſt peccatum ſine neceſſitate uti tali vino ob irreverentiam Sacramenti, in cujusConſecratione impura materia adhibetur, & imperfecta. Idem habet Caſtropalas (1): *Lora, Hiſpanice* aguapie, *quod ex uvis jam expreſſis mixta aqua conficitur, nullatenus eſt materia conſecrationis, ut communiter ſit, quia non eſt vinum, ſed aqua temperata; erit tamen, ſi in minima quantitate id contingat. Illud certum eſt eſſe grave peccatum in ea conſecrare.* Poſtremo Filliuccius eamdem docet ſententiam (2): *Si tamen pars aquæ admiſceretur, & ex uvis expreſſis multum etiam ſubſtantię vini conferretur in hujuſmodi mixtum, poſſet eſſe apta materia. In dubio autem eſſet peccatum grave in ea conſecrare.*

VII. Quamobrem conſtituimus, ut primum vinum, quotumque alia inferioris notæ ſecluſo, in conſecratione ſolum adhibeatur; nam licet aquæ plurimum admiſceatur, dum primum hoc vinum exprimitur, vini tamen natura retinetur, & communi hujus Civitatis, ac Diœceſis uſu verum vinum habetur, quod ita Paſſerinus exponit (3): *Si tantum aquę adhibeatur, quantum communiter juxta morem patrię adhiberi ſolet, ad hoc ut melius decoquatur, vel conſervetur, nullum peccatum incurritur ex uſu talis vini in conſecratione.* In examen nequaquam adducimus rei cauſam a Paſſerino excogitatam, nempe: *Talis enim quantitas parva eſt, & in vinum convertitur.* Alteram quidem rationem, quam ille ſubdit, veritati omnino conſentaneam judicamus: *Et pręterea tale vinum eſt commune, & uſuale patrię.* Quartus (4), quem ſuperius commemoravimus: *Solet in aliquibus locis*, inquit, *fieri vinum cum infuſione aquę in muſto, vel in racemis antequam exprimantur. Quęritur, an valide & licite conſecrari poſſit? Reſpondeo diſtinguendo: ſi parum aquę muſto infundatur, certum eſt, fieri verum vinum; conſequenter valide & licite conſecrari poteſt. Probatur, quia eſt vinum uſuale, & in multis locis, ubi dicto modo ſolet confici, vinum vix aliud reperitur.* Roſignolius (5) verba faciens de vinis Bononienſibus primum aſſerit veram conſecrationis materiam eſſe vinum reipſa non corruptum, ut plurimum vitiatum, deinde hæc ſubjicit: *Nam ſi pręciſe aliquo modo alterarentur, puta ſi caleſierent, & etiamſi modice coquerentur, ut fieri conſuevit in Piceno, & Umbria, ſi modico aquę immiſcerentur, ut fieri ſolet Bononię &c. certe non deſinerent eſſe materia apta conſecrationis.*

VIII. Neque ſatis eſt, ſi contra objiciatur vinum communi uſu receptum in Sacris agendis ſufficere, cujus generis ſunt in hac Urbe, ac Diœceſi inferiora vina, quæ paulo ante explicavimus; nam prius oſtendi debet vinis ejuſmodi rationem, naturamque veri vini ineſſe, & communis uſus aliquid momenti, ac ponderis habere videbitur. Certiſſimum ex Fide eſt, verum vinum pro materia conſecrationis inſtitutum a Chriſto Domino, qui ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis* (6): Incertum tamen eſt, nec probari ullo modo poteſt, an lora, vinum verum appellari queat; nam ſi quis vini cadum perſolvere debeat, & loræ cadum tribuat, creditori ſatisfeciſſe non exiſtimatur; ob hanc cauſam, licet communis uſus loræ in medium proferatur, tamen pro conſecratione adhiberi poſſe numquam demonſtrabitur. Equidem Pater Andreas Zucherius Cleri Patavini Theologus (7), cum quæſtionem diſſolveret propoſitam menſe Aprili anno 1708., & materiam pro conſecratione Calicis explicaret, primum pe-

(1) *Operum tom. 4. tract. 2. diſp. unic. punct. 4. in fine.*
(2) *Oper. Moral. tom. 1. tract. 4. cap. 3. ſub. n. 87.*
(3) *Loco allato.*
(4) *In loco ſuperius allato dub. 3.*
(5) *Tom. 15. de Euchariſtia quæſt. 4. art. 2. num. 6.*
(6) *S. Matthæus cap. 26.*
(7) *In ſuis deciſionibus de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento dub. 2.*

penitus improbat omphacium, ſive ſuccum uvæ immaturæ atque acerbæ, deinde idem docet *De vino corrupto, aut cocto, aut nimis aqua diluto, quale Patavinis ſolet eſſe in deliciis* (1).

IX. Præterea non tantum validi Sacramenti ratio habenda eſt, ſed ejuſdem Sacramenti decus etiam conſervandum, ut quælibet peccati labes evitetur: nam materia valida quidem, haud tamen decens eſſe poteſt, uti muſti exemplo deprehenditur. Quare, cum vinum, quod ſubacidum eſt, aut loræ ſimile honeſtis viris dignum non habeatur, quod plane conſtat exemplo illius, qui vini cadum debeat, cujus loco loram, aut vinum infimæ conditionis perſolvere nequaquam poteſt, cum, inquam, hæc, ita ſint, licet vinum aliquod ſubacidum, aut lora aliqua ſatis eſſe pro Conſecratione putetur, nemo tamen unquam arbitrabitur id Sacramenti dignitati convenire. Porro eadem ratione vinum ſubacidum, ac lora a Miſſæ Sacrificio penitus excluduntur.

X. Poſt hæc illud quoque ſuperaddi poteſt, non licere ſequi in hac re probabilem ſolum oppininem, ſed tutiorem omnino requiri, quemadmodum Innocentius XI. ſtatuit (2), cum rimaom hanc ſententiam proſcripſit: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.* Quamobrem neminem inveniri putamus, qui non probet ſummopere, quæ nos ſuperius indiximus. Cardinalis quidem Lauræa (3), cum de tenuiſſimo aliquo vino verba prius feciſſet, hæc ſtatim ſubjecit: *Ab iis dubiis eſt abſtinendum, ne irreverentia inferatur Sacramentis, & vice Sacramenti fiat ſacrilegium, ſi in materia non apta fiat.*

XI. Nullus omnino ſuſpicandi locus nobis ſupereſt, ne populus, & Clerus noſter operam libenter daturus ſit, ut corruptelæ ejuſmodi, quæ in aliquas Eccleſias inductæ fuerunt, de medio prorſus auferantur; ſed quoniam de graviſſima re agitur, præcipimus, ut noſtræ hæ litteræ in Sacrariis omnibus, & publicis ſacellis hujus Civitatis, ac Diœceſis oculis omnium ſubjectæ conſerventur; pœnam *ſuſpenſionis a Divinis* iis Sacerdotibus infligimus, qui vino ſubacido, ſeu lora qualibet in re Divina peragenda conſulto utantur, vel aliud vinum idoneum non expoſcant, ſi commode id fieri poſſit. Pœnam eamdem illis ſubeundam decernimus, qui vina ejuſmodi ſemel adhibuerint, nec facultas ipſa immutandi data fuerit dum Sacrum facerent, ſi iterum rem Divinam operari ſuſcipiant, antequam Miniſtros de vini conditione monuerint, nec certum documentum habeant, quod aliud idoneum vinum ſuffectum fuerit. Eadem pœna illigatos conſtituimus Sacerdotes Sacrariis præpoſitos, qui ſe in hac re negligenter geſſerint, nec ſtatim Domorum Præfectos de vini immutandi neceſſitate certiores effecerint. Item ipſos Præfectos eidem pœnæ obnoxios declaramus, niſi vinum Sacrificio accommodatum, aptumque protinus ſubrogaverint. Poſtremo arbitrio noſtro pœnam indicemus Clericis, aut Laicis, qui Cuſtodes in Sacrario alicujus templi, aut ſacelli deſignati ſunt, aut curam Sacrarii quocumque modo gerunt, niſi juſſa hæc noſtra fecerint, & omnino curaverint, ut obſerventur omnia, quæ ſuperius conſtituimus.

IN-

(1) *In fine num.* 17. (2) *Die* 2. *Martii anno* 1679. (3) *In loco ſuperius allato.*

Digitized by Google

INSTITUTIO LXXVIII.

Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De Diſſidiis inter Miniſtros Monialium Sancti Lucæ, & Curatores ædificii ejuſdem Eccleſiæ ob eleemoſynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononienſis. Quænam peragere debeant Parochi priuſquam populus ſibi ſubjectus iter Bononiam ſuſcipiat, ut ſuum offerat munus. De ſorte divitoria, & quas ob cauſas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda ſit a quolibet Oppido pro congerendis eleemoſynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munusofferatur.

I. ABſolutis jam magno opere, magnoque ſumptu Porticibus, quæ excitari cœperunt anno 1674., & a porta, quam Cæſarauguſtanam appellant, ad Templum pertingunt in Monte Guardiæ poſitum, ubi Beatæ Virginis Effigies, opera Sancti Lucæ, uti fertur, depicta pio cultu ſervatur, hoc, inquam, ædificio perfecto in mentem venit anno 1723. novum quoque Monaſterium condere, quod jam fere conditum dici poteſt, in quo Moniales Sancti Dominici commodius verſarentur, quæ curam, & cuſtodiam gerunt ejuſdem Sacræ Imaginis, quibuſque poſſeſſio ejus loci reſtituta & confirmata fuit anno 1513. interpoſita Leonis X. Pontificis auctoritate (1). Novum quoque Templum magnifico ornatu extruendi conſilium initum, probatumque fuit, cujus opus in dies creſcit liberalitate Fidelium, qui pecuniam, ac munera ob eam cauſam libenter conferunt, ut nempe Templum ſplendore, ac magnificentia nitidiſſimas porticus exæquet, & Fideles magno numero confluentes facilius excipiat, & poſtremo erga Sacram Effigiem pietas magis augeatur. Illam ſane ab Eccleſia Sanctæ Sophiæ Conſtantinopoli ſublatam ignotus Peregrinus in hanc Civitatem detulit an. 1160., cum Gerardus Civis Bononienſis, & Canonicus Regularis Lateranenſis hanc Sedem teneret, atque eamdem Effigiem in Monte Guardiæ collocavit; quod duplici de cauſa contigiſſe ferunt Scriptores, vel quia Montem Guardiæ præ cæteris locis ipſe peregrinus deſignaverit Deo ſic aſſlante, uti Sigonius commemorat (2), vel quia (ſicut Aſcanius Perſius contendit (3)) in extrema parte Sacræ Tabulæ illud inſcriptum, monitumque fuerat, ut In Montem Guardiæ ea deportaretur.

II. Anno 1723., quo novum Monaſterium, novumque Templum excitare decretum fuit, publicas conventionis tabulas haud ſine auctoritate neceſſaria obſignarunt Cives iiſdem ædificiis præpoſiti, & Moniales; quæ in binis Monaſteriis Sancti Lucæ, ac Sancti Matthiæ vitam communem agunt. In illis tabulis illud præ reliquis cautum fuit: *Ne Curatores ædificiorum tum præſentes, tum futuri poſſint, aut debeant ullo modo ipſi per ſe, vel aliorum opera detrahere, vel impedire eleemoſynas communes, aut peculiares, quæ pro Sacra Imagine, ac Monaſterio fieri conſueverunt, ſi aliter obvenerit, eſſe in poteſtate Monialium, ut a Templo, ejuſque ambitu ſtatim amoveantur eleemoſynas quærentes, aliique Miniſtri, qui ejuſmodi impedimentum afferant.* Hæc tamen conventio neque dicteriis finem impoſuit, neque diſſidiis inter Moniales, & eorumdem ædificiorum Curatores aditum interclusit.

III. Qui Monialium partes tuebantur, cum illarum Monaſterium, Templumque anno nuper elapſo inviſimus, nobis teſtati ſunt poſt incœptum novi Templi ædificium valde imminutas eſſe eleemoſynas, quas Fideles ruralium Oppidorum Sacræ Imagini, & Monaſterio impertiri ſolebant, cerea dona, ſeu pecuniam deferentes per illud tempus potiſſimum, quod inter duas celebritates Paſchales interjicitur. Adminiſtros Curatorum ædificii fraudes innectere, ut pro novo Templo perficiendo munera, aut pecuniam conferant illi, qui eadem dona Sacræ Imagini, vel Monaſterio tribuere ſecum ſtatuerant; collocare nempe plures in itinere, qui cereos ferentibus pagellam his verbis inſcriptam tradant: *Pro ædificio*: atque ita cereos pro extruendo Templo congerere, quos Sacræ Imagini, ac Monaſterio offerre conſtituerant Fideles, ignari quid ſcheda illa, verbiſque inſcriptis contineretur.

IV.

(1) *In ipſius Conſtitut. tom. 4. novi Bull.* (2) *In Vita ipſius Gerardi.*
(3) *In Hiſtoria ejuſdem Sacræ Imaginis.*

IV. Contra vero, qui Curatores ædificii defendere ſuſceperant, affirmabant non ſemel contingere, ut cerei pro ædificio novi Templi Fidelium voluntate jam antéa deſtinati, ad Sacram Imaginem, vel Monaſterium convertantur ob exiguas epulas, quas Moniales parare ſolent munera ſibi perſolventibus. Illud pariter aſſerebant, conſuetudinem quamdam inductam eſſe, quæ vim pene inferre videtur Fidelibus, ut Sacræ Imagini, vel Monaſterio tribuant, quæ Templi ædificio decreverant. Nam, ſi ſemel Eccleſiam ipſi ingrediantur, licet cereos libere inſcriptos pro ædificio deferant, illos tamen Sacræ Imagini, vel Monaſterio concedendos omnino Moniales judicant, uti jam factitatur.

V. Hæc quidem omnia percepimus, dum Sacram Viſitationem perageremus, quibus etiam facili ratione proſpici poſſe cognovimus, ſi finem diſſidiis, ineptiſque rumoribus imponere aliquis revera contenderet. Siquidem quæſtio non inſtituitur, an Parochus, in cujus ditione Monaſterium Sancti Lucæ ſitum eſt, jure ſuo repetere poſſit munera a Fidelibus oblata, uti modo commemoravimus. Nam idem Templum ad Regulares Sancti Dominici jure pertinet, quibus etiam Moniales ipſæ ſubjiciuntur, vel in Monialium poteſtate eſt, quæ Sancti Dominici inſtitutum ſequuntur; ob quam cauſam nihil omnino tribuendum eſt Parocho, uti Fagnanus perpendit (1). Neque illud in dubium, revocatur, an Curatores ædificii Miniſtros decernere queant, qui eleemoſynas quærere, & accipere poſſint, quæ pro ipſo ædificio abſolvendo conferuntur. Nam facultatem ejuſmodi a nobis obtinuerunt, & conventionem pro hac re cum Monialibus ipſis ſtatuerunt. Inſuper Laici procul dubio eleemoſynas, & oblata munera adminiſtrare poſſunt, quæ piis operibus impenduntur (2). Neque auctoritas noſtra labefactatur, ob quam munerum ejuſmodi rationem exigere poſſumus, non ſolum ab ædificii Curatoribus (3), ſed etiam a Monialibus, quæ licet Regularibus pareant, tamen proventuum rationem perſolvere nobis debent, ideoque munerum pariter, quæ ad ipſarum Eccleſiam deferuntur; idque ex Conſtitutione XVIII. Gregorii XV. (4) noſtraque Inſtitutione XXXIX. plane probatur.

VI. Sed illud ſolum inquirendum eſt, an Fideles pro novi Templi ædificio cereos, & munera conferre ſecum propoſuerint, an vero Sacræ Imagini, vel Monaſterio ipſa devoverint. Nam certiſſimum eſt, munera ſponte oblata attribui oportere juxta mentem, ac voluntatem quam Fideles expreſſe declarant (5). Ita Vaneſpenius, aliique plures, quos Dominicus Urſaya celeberrimus in Romana Curia Juriſperitus plene recenſet (6). Inquirendum pariter, utrum Fidelium animus fraude aliqua circumventus fuerit, quod ab Eccleſiæ Inſtitutis longiſſime abhorret. Quam ob cauſam indictæ ſunt cenſuræ, quæ a ſolo Pontifice diſſolvi poſſunt, in eos Eccleſiaſticos Sæculares, aut Regulares, qui Fideles adducunt, ut jurejurando ſe obſtringant, aut polliceantur ſe in ipſorum Eccleſia ſepulchri locum fore delecturos (7).

VII. Omittimus opinionem illam omni prorſus ratione deſtitutam, nempe Sacræ Imagini, vel Monaſterio impertiendos cereos, ſtatim ac offerentes Templum ingreſſi ſunt, licet antea cereos ipſos ædificio conſtruendo impertiri ſecum decreverint. Nam, licet ædificii Curatores, aut ipſorum Adminiſtri cereos in Templo ſibi depoſcere nequeant, idque Monialium Adminiſtris tantum liceat, illud tamen neceſſario requiritur, ut offerentium voluntati ſatisfaciant, ideoque cereos ipſi accipiant, eoſdemque Miniſtris ædificii extra fores Eccleſiæ reſtituant: quod etiam Parochi exemplo comprobatur, qui oblationes quidem in Eccleſia ſua percipit, ea tamen conditione, ut ipſas pro offerentium voluntate impendat, nec unquam fas eſt pro ſua utilita-

te,

(1) *In Cap. Paſtoralis num. 35. de his, quæ ſunt a Parochis.*

(2) *Vaneſpen. Juris Eccleſ. part. 2. tit. 33. c. 10. num. 26. & ſeq.*

(3) *Seſſ. 22. de Reformat. cap. 8. & 9.* (4) *Bullar. Rom. tom. 4.*

(5) *Vaneſpen. loco allato num. 13.* (6) *Lib. 7. ſuarum diſſert. part. 1. diſſert. 8. num. 38. & ſeqq.* (7) *Cap. Anim. de Sepult. in ſexto, & Clementina cupientes 3. in fine de Pœnis.*

te, ſeu quacumque alia de cauſa illas inſumere (1). De Præfecto Regulari idem prorſus ſtatuitur, qui licet Adminiſtrator oblationum exiſtat, quæ in eius Eccleſia congeruntur; tamen expreſſæ, vel tacitæ voluntati offerentium parere debet, nec eos limites unquam excedere permittitur, uti Cardinalis Petra ſapienter advertit (2), quod prius etiam Donatus ex Ordine Sancti Dominici ſcriptum prodiderat (3): *Prælati Regulares non ſunt domini oblationum, & eleemoſynarum ſuis Eccleſiis factarum, ſed tantum Adminiſtratores: quorum eſt exequi donantium voluntates, non autem de illis ad ſuum beneplacitum diſponere.*

VIII. Cum hæc ita ſe habeant, & nulla fraudis ſuſpicio interveniat, nullus diſſidiis aditus, locuſque patere videtur, ſi frequentes cœtus, qui ſupplicationes ad Templum Sancti Lucæ publicas indicunt, & cereos offerre pro novi Templi ædificio conſtituunt, illos tradant ipſius ædificii Miniſtris, qui in porticu non longe ab Eccleſia, ſed extra illius ambitum præſto ſunt; qui vero pro Sacra Imagine, aut Monaſterio cereos detulerunt, iter ad Templum proſequantur, ubi Miniſtri Monialium ad eoſdem cereos ſuſcipiendos diſpoſiti, parati que ſunt.

IX. At vero hoc conſilium novis difficultatibus, ſi proponi velit, aditum referat. Nam plerumque offerentes ipſi ad pias ſupplicationes minime conveniunt, nec ipſi cereos præferunt, ſed puellæ ſeliguntur, quæ hoc munere ipſorum loco funguntur. Ipſæ vero, vel accepti mandati prorſus oblíviſci, vel ipſum conſulto, aut imprudenter, vel alicujus gratia immutare facile poſſunt. Illud quoque accidere poteſt, ut captioſis Miniſtrorum petitionibus implicatæ falſum aliquid invite fateantur.

X. Quamobrem hoc conſilium improbamus, licet æquum fortaſſe videatur, aliudque ineundum proponimus. Priuſquam ſupplicatio ad Sancti Lucæ Templum a populo ſuſcipiatur, quam vel ipſe comitari debes, aut alium Sacerdotem loco tuo ſufficere. Feſta die, cum populus frequentior eſt, vel in cœtu ob hanc cauſam convocato, palam notum facies, cereos, qui deferuntur, impendi poſſe pro novi Templi ædificio abſolvendo, aut pro cultu Sacræ Imaginis conſervando, alendiſque Monialibus, quibus Sacræ Imaginis cuſtodia demandata eſt. Deinde populum certum facies, utrumque a nobis æquali ſtudio probari. Tertio populum monebis Beatæ Virgini gratiſſimum futurum quocumque modo oblationes impendantur. Nam, aut Templum magnificentius, populique frequentiæ commodius ipſi B. Virgini excitabitur: aut rebus omnibus copioſe redundabit, quæ ad augendum ipſius cultum requiruntur, piaſque Moniales ſuſtentandas, quæ tanto ſtudio tantaque religione curam ejus Imaginis gerunt. Poſtremo admonebis declarandam a ſingulis voluntatem ſuam, ut optatum finem aſſequantur; illorumque munera, qui tradenda ædificio apertiſſime non patefecerint, Sacræ Imagini, aut Monaſterio eſſe attribuenda, cui prius omnia conferebantur, antequam novum ædificium extrueretur.

XI. His diligenter peractis, ut rem quiſquis intelligat, quæ tamen luce clarior videtur, niſi forte quis inveniatur tam pravo, tenuique ingenio, ut rebus etiam perſpicuis tenebras offundat, his, inquam, peractis, illorum nomina pagella ſeorſim adnotabis, qui oblationes pro edificio dare ſtatuerunt. Eamdem pagellam tecum habebis, dum Bononiam venies cum populo, vel ipſam Sacerdoti trades, ſi quem tuum in locum ſubrogabis. Statim ac pervenies ad locum, ubi Miniſtri ædificii præſunt muneribus accipiendis, populus ſubſiſtet, donec ſingillatim nominaveris, ſi præſens adfueris, aut Sacerdos ſuffectus nominaverit cereos omnes, qui pro ædificio deſignati, notatique fuerunt, illique ſtatim Miniſtris tribuentur, nec ulla ratio habenda eſt ſchedæ cereis ſuperpoſitæ, atque inſcriptæ: *Pro ædificio, aut pro Beata Virgine Sancti Lucæ*. Nam ſchedæ ejuſmodi fraudibus obnoxiæ poſthabendæ ſunt libello, in quo nomi-

(1) *Merlinus in ſua præclara dec.* 257. *num.* 9. & 10.

(2) *In notis Conſtitut. Anaſtaſii IV. tom.* 2. *ſeſſ.* 2. *num.* 40. & *ſeq.*

(3) *Rer. Regular. tom.* 2. *tract.* 13. *quæſt.* 25. *num.* 1.

mina offerentium, explorata prius eorum voluntate, deſcribuntur. Poſt hæc cum populo ad Eccleſiam perges, ubi Monialium Adminiſtris tradentur reliqui cerei, qui in libello notantur.

XII. Quod ſi nullus ex tuo populo munus offerre pro ædificio ſtatuerit, iter ſuſceptum minime retardabis, ſed recta ad Eccleſiam tendes, omneſque cereos Monialium Adminiſtris tribues, uti paulo ante expoſuimus.

XIII. Hoc pacto voluntas offerentium finem ſuum obtinebit, nullumque impedimentum obveniet, nec quidquam proderunt ſchedæ illæ *pro ædificio*. Illa tandem falſa opinio prorſus evaneſcet, nempe Sacræ Imagini, aut Monaſterio, etiam invito offerente, attribuenda eſſe munera, ſtatim ac pedem in Eccleſia ipſe poſuerit, licet eadem munera prius ædificio decreverit.

XIV. Antequam has litteras daremus, conſilium hoc noſtrum quibuſdam Parochis aperuimus, qui populum ſuum ad Eccleſiam Sancti Lucæ, ſupplicatione indicta, proſequuntur. Ipſi haud ignari illorum, quæ olim contigerunt, idem conſilium tanquam facile, & omnino conſentaneum probaverunt, ſi tamen certi, ſignatique ſint offerentes, eorumque nomina perſpecta, qui cereos devovent. Attamen nos iidem Parochi monuerunt in quibuſdam locis diverſa ratione hoc negotium peragi. Nam cum pecunia, tum alia dona a populo congeruntur, antequam ſupplicatio ad Templum Sancti Lucæ ſuſcipiatur; eorumque prætio cerei comparantur, quorum aliqui nummis etiam circumornantur. Quamobrem in iis locis alia ratio ſtatuenda eſt: etenim nihil aliud certi deprehendi poteſt, niſi quod ea pecunia, ac munera pro Beata Virgine S. Lucæ cumulantur: nec ulla conjectura cognoſci poteſt, utrum populus velit dona ſua impendi pro ædificio, an pro cultu Sacræ Imaginis, & Monialium ſuſtentatione. Porro affirmari poteſt Beatæ Virgini perſolvi, quæ pro qualibet ex iiſdem cauſis perſolvuntur.

XV. Qui temere judicium ferre vellet, ea munera dividenda proponeret, quod reipſa licitum eſt, niſi jus aliquod peculiare adverſetur, uti contingit in electionibus Eccleſiaſticis, vel cum totum pertinet ad illum, qui forte ducitur, vel cui, partibus inæqualibus poſitis, forte ſtatuendum eſt, cui pars amplior, & cui minor conferatur. Ita docent Theologi, ducti auctoritate Sancti Thomæ (1), & rem magis explicant exemplo Sacerdotum, qui in Urbe permanere, vel ab ea poſſunt excedere, cum peſtis graſſatur; & illorum pariter exemplo, qui in naufragii diſcrimine in mare projici debent, ut navim exonerent pro aliorum incolumitate, qui ſuperſunt; tandem militum exemplum ante oculos ſubjiciunt, qui parem culpam admiſerunt; cum tamen univerſi morte plectendi non videantur, aliqui vita donantur, alii vero carnifici traduntur, de quibus omnibus, ducta forte, judicatur.

XVI. Verum, ut certa ſolum, ac tuta ſanciantur, conſilium ejuſmodi rejicimus, quod magno ſane cum periculo conjungitur, ne aliquid ab æquitate alienum committatur. Nam cum ſorti aliquid permittitur, rei eventus a ſolo Deo debet expectari, non ab ulla fortunæ temeritate. Nos autem diſſidiis occaſionem omnem præcidere ſolum inquirimus, non vero Dei voluntatem hac inſolita ratione explorare audemus.

XVII. Nonnulli aliud conſilium dederunt, ut nempe binæ capſulæ, binique ſacelli conſtituantur, unus pro ædificio, alter vero pro Sacra Imagine, ac Monaſterio, quod tamen pluribus de cauſis ſequendum minime exiſtimavimus. Nam plures hac rei novitate percuſſi nihil in poſterum pro ædificio, vel pro Sacra Imagine, & Monaſterio conferent: alii vero munera elargiri prætermittent, ne aliorum conviciis, & contumeliis proſcindantur, qui fortaſſe eadem dona, non offerentium liberalitati, pietatique tribuenda eſſe, ſed ex fortunis dominorum conflata ſuſpicabuntur.

XVIII.

(1) 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. *in corpore*.

Digitized by Google

XVIII. Itaque poſt varias ſententias, & conſilia illud decernendum putavimus, ut in locis omnibus, ubi pecunia, & dona a populo colliguntur, priſtinum Inſtitutum, ac ratio omnino teneatur, nempe, ut, ceris juxta congeſtum partium comparatis, Parochus una cum primoribus Parochiæ in tres æquales partes eoſdem cereos diſtribuat, & eodem modo pecuniam, quæ cumulata fuerit, partiatur. Deinde tertiam pecuniæ, ac cereorum partem ædificii Miniſtris largiatur, quos opperietur in Porticu, ubi locum obtinent. Tandem, cum Eccleſiam attigerit, reliquam, quod ſupereſt, Monialium Miniſtris attribuet. Porro id Sacris Canonibus conſentaneum eſt, qui partem oblationum pro ædificio ſemper decernunt (1). Declaramus tamen hæc omnia, quæ ſanximus, ſervanda eſſe, donec Templi ædificium abſolutum fuerit: deinde priſtinam conſuetudinem, atque inſtitutum pro muneribus, quæ offeruntur, tenendum indicimus.

XIX. Prudentiam tuam, ſtudiumque tanti facimus, ut quæ ſuperius expoſuimus, negligenda minime ſuſpicemur. Quod ſi aliquis nullam ſubire moleſtiam animo ſibi propoſuiſſet, quamvis ad illam ferendam tum neceſſitas, tum juſſa impellerent Epiſcopi, cui ſe morem geſturum pollicitus eſt, pro certo habeat mulctam ſibi irrogandam eſſe, cujus pars tertia perficiendo ædificio, reliquæ duæ, Sacræ Imagini, & Monaſterio tribuentur.

INSTITUTIO LXXIX.

De Indulgentia, quam Summus Pontifex conceſſit omnibus, qui felicia, ac fauſta precentur Copiis Chriſtianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejuſmodi ſolvendæ ſint. De Victoriis, quas Fideles ob interceſſionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari poſſe Mariæ Virginis interceſſionem cum mediatione Chriſti Domini, & etiam interceſſionem Sanctorum cum interceſſione Beatæ Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.

I. PErpauca monenda ſunt, antequam Indulgentiam promulgemus, quam Summus Pontifex elargitus eſt (quæ etiam Animabus in Purgatorio detentis ſuffragari poteſt) illis, qui Romæ preces Deo perſolvunt, ut Chriſtianæ acies victoriam ex Turcis obtineant; quam Pontifex Indulgentiam huic Civitati, ac Diœceſi liberaliter conceſſit.

II. Ac primum, cum pacem expoſtulare Eccleſia inter Fideles Principes conſueverit, & felicitatem Chriſtianis Militibus in Turcas, & Infideles decertantibus, ſtudium omne partium quiſquis deponere debet, ut Eccleſiæ exemplum ſequatur. Itaque ſi Chriſtiani Principes inter ſe bellum gerant, pax a Deo petenda eſt. Sin autem Fideles inter ac Turcas bella excitentur, Dei clementia, ac bonitas imploranda, ut Fideles ex prælio victores revertantur. Id noſtræ Religionis primum, & peculiaris deinde cujuſvis utilitas requirit.

III. In actis quintæ Synodi Lateranenſis habetur elegantiſſima Oratio, quam Bernardus Zane Patritius Venetus, ac Spalati Epiſcopus coram Julio II. in prima ſeſſione pronunciavit (2). In ipſa præclarus Orator exponit intra ſpatium 180. annorum nempe ab Imperio Othomanni ad illud Bajazetis, majorem Aſiæ partem a Turcis occupatam fuiſſe, & Europæ partem in ipſorum poteſtatem redactam *cum magna Chriſtiani cruoris effuſione*, duodecim Imperia, & duo-

(1) *Can. Vulterranæ, & Canone Quatuor 12. quæſt. 2.*
(2) *Tom. 14. Collectionis Labbeanæ Conciliorum pag. 49.*

duodecim Regna ſubacta, poſt quæ ita ſubdit: *Imperium ſuum Dalmatiam, & Liburniam uſque dilatavere, a quo quidem loco ad Urbes Tuæ Sanctitatis Picentinas unius noctis ſpatio commodiſſime poſſunt transfretari*. Deinde Turcarum indolem, ac mores, quales ipſe perſpexerat, non autem quales temere a multis finguntur, his verbis complectitur: *Effrænata gens, immaniſſima, Chriſtiano nomini inimiciſſima. Suo enim ſordidiſſimo Mahometo obſequium maximum ſe præſtare putat, Chriſtianos inſequendo, dilaniando, occidendo.*

IV. Secundo, qui felices eventus Chriſtianis militibus bellum contra Turcas agentibus vehementer exoptat, omnem ſane in Deo Optimo Maximo ſpem collocare debet, qui victorias impertitur. Cum Ezechias Regnum teneret, Angelum Deus miſit, qui 185. millia hominum in exercitu Sennacherib trucidavit. Quin etiam abſque ullo Angelorum præſidio victorias ampliſſimas illis conceſſit, qui nec copiis, neque numero, neque virtute cum hoſtibus conferri poſſunt. Exemplis ejuſmodi ſacræ litteræ redundant. Illud in primis memoriam dignum proditur (1). Cum Moabitæ ſimul, ac Ammonitæ fœdus inierunt, & maximum exercitum in Regem Joſaphat compararunt, ipſe ad Deum ſuppliciter his verbis confugit: *In nobis quidem non eſt tanta fortitudo, ut poſſimus huic multitudini reſiſtere*. Tunc Propheta Jahaziel Deo afflatus inquit: *Hæc dicit Dominus. Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non eſt enim veſtra pugna, ſed Dei*. Nec ſpem fefellit eventus; nam pugna pio Regi feliciter ceſſit. Eodem lib. cap. 16. traditur Ananias Propheta continuam bellorum ſeriem Aſæ Patri Joſaphat indixiſſe, eo quod in Rege Syriæ magis, quam in Deo fidem ſuam collocaſſet: *Nonne Æthiopes, & Libyes multo plures erant quadrigis, & equitibus, & multitudine nimia quos cum Domino credidiſſes tradidit in manu tua?* Poſtremo talium exemplorum plena eſt Machabæorum hiſtoria, ubi Judas Machabæus Sacerdos, ac populi Princeps ipſum ſic alloquitur (2): *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum ne formidetis &c. Conteret exercitum iſtum ante faciem noſtram hodie, & ſcient omnes gentes, quia eſt, qui redimat, & liberet Iſrael*. Eodem loco poſteris commendantur inſignes victoriæ, quas Judas ex quatuor Ducibus Antiochi Epiphanis Syriæ Regis conſequutus eſt, licet ipſos viribus nequaquam exæquaret (3): *Et exivit Judas obviam illis cum paucis, & dixerunt ei. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem? Et nos fatigati ſumus jejunio hodie. Et ait Judas: Facile eſt, concludi multitudinem in manu paucorum; & non eſt differentia in conſpectu Dei Cœli liberare in multis, vel in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, ſed de cœlo fortitudo eſt; ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubito, & contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu ipſius.*

V. Tertio, quemadmodum Deus auctor eſt victoriæ, ita Beata Virgo Chriſtianis militibus in Turcas illam obtinet, ſi illius opem debita pietate, ſtudioque imploremus. Inter celeberrimas ſane victorias, quas Chriſtianorum virtus ex Turcis retulit, expugnatio Sanctæ Civitatis Hieruſalem merito adnumeratur, quæ contigit ſæculo undecimo, cum pius Dux Gothfridus bellum adminiſtravit. Id autem Beatæ Virgini tribuendum nemo inficiatur, cujus tutellam expetiit Urbanus II. in Concilio Claramontano, ubi Clericis eam legem indixit, ut ſingulis diebus Officium, quod nunc B. Virginis appellamus, ipſi perſolverent: hoc autem pium Inſtitutum a Clericis ad Laicos dimanavit, uti poſt Cardinalem Baronium Pagius advertit (4). Summis etiam laudibus celebratur victoria, quam in Hungaria Joannes Hunyades Vaiuoda, opera, ſtudioque Sancti Joannis a Capiſtrano pariter interpoſito, ex iiſdem Turcis reportavit, cum Fridericus III. Imperium, & Eugenius IV. Pontificatum gererent, nempe circa dimidium ſæculi XV., ex qua ſane victoria ſe poſſe vinci Turcæ didicerunt, uti rerum Scriptores commemorant. Illa autem Beatæ Virgini procul dubio concedenda eſt. Nam Uladislaus Rex Hungarorum, cum Budam magno triumphi apparatu, pompaque inſtructa ingrederetur, ad Templum ipſius Virginis nudis pedibus ſe contulit, priuſquam Regiæ limen attingeret, ibique vexilla hoſtibus detracta reliquit, ut perpetuum monumentum extaret, eam vi-

(1) 2. *Paral.* 20. (2) *Lib.* 1. *cap.* 4. (3) *Cap.* 3.
(4) *In vita Urbani II. n.* 51.

Digitized by Google

victoriam B. Virgini referendam (1). Illa quoque præclariſſima fuit, quam Joannes Auſtriacus Dux Chriſtiani exercitus ad Naupactum, ſive ad Echinadas Inſulas obtinuit, cum S. Pius V., Philippus II. Hiſpaniarum Rex, & Venetorum Reſpublica ſuas vires in Turcas ſimul conjunxerunt. Illius hiſtoriam accuratiſſimo ſtudio Joannes Baptiſta Lambertinus conſcripſit (2), qui eam provinciam ſe ſuſcepiſſe fatetur, ut certiſſima, ac peculiaria hujus victoriæ documenta poſteris relinqueret (3): An vero Beatæ Virgini ipſa adſcribenda quoque ſit ex Romano Martyrologio clare deprehenditur (4): *Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pontifex Maximus ob inſignem victoriam a Chriſtianis bello navali ejuſdem Dei Genitricis auxilio hac ipſa die de Turcis reportatam quotannis fieri inſtituit*. Idem ex litteris Gregorii XIII. confirmatur, quibus celebritatem Sanctiſſimi Roſarii die primo Dominico Octobris conſtituit, ob eam potiſſimum cauſam, quod die ſeptimo ejuſdem menſis eadem victoria obtigerit; eoque anno dies Dominicus tunc agebatur, cum Sodalitia Sanctiſſimi Roſarii nuncupata ſupplicationes publicas inſtituunt: *Pias ad Deum preces effundendo, quas per interceſſionem Beatæ Virginis ad dictam victoriam conſequendam multum profuiſſe, pie credendum eſt*. Omittimus eam victoriam eximiam, cum Viennæ Civitas anno 1683. Turcarum vehementiſſima obſidione liberata fuit: aliamque victoriam in Hungaria comparatam anno 1716., cum Caroli VI. Imperatoris copiis invictiſſimus Eugenius Sabaudiæ Princeps cum ſumma poteſtate præeſſet. Omittimus tandem Corcyrenſem Urbem eodem anno Turcis obſidentibus ereptam, quæ omnia ſane beneficia a Deo conſequuti ſumus, ope, ac præſidio Beatæ Virginis interpoſitis. Nam pro prima victoria, quam ſuperius memoravimus, Feſtum Sancti Nominis Mariæ ad univerſam Eccleſiam ab Innocentio XI. propagatum fuit, decretumque in poſterum, ut die Dominico infra Octavam Nativitatis ejuſdem Virginis celebraretur. De ſecunda victoria hunc ſermonem habuit in frequenti Cardinalium cœtu Clemens XI.: *Cum tamen abunde omnibus compertum, ac longe perſpicuum ſit, validiſſima in primis Beatæ Virginis ope, quam toties repetitis precibus imploravimus, proſperos hoſce ſucceſſus mirifice proveniſſe, ratio omnis poſtulat ut maximas æque, ac publicas in Liberiana Baſilica eidem Auguſtiſſimæ Virgini ſacra, Omnipotenti quidem Deo pro large collatis, Sanctiſſimæ vero ejus Matri pro clementer impetratis beneficiis gratias agamus*. Poſtremo ob Corcyræ Urbem a Turcarum obſidione vindicatam Sacrorum Rituum Congregatio Officium S. Virginis Roſarii pro univerſa Eccleſia conſtituit, quod idem Pontifex approbavit (5).

VI. Quarto, ac ultimo cum Beata Virgo pro fidelibus exorari queat, & ſimul Chriſtus Salvator, uti docent Theologi, ſua pro nobis merita poſſit interponere; cum etiam conjungi queant Beatæ Virginis, & Sanctorum pro nobis deprecationes, ideo præ cæteris ad S. Pium V. confugiendum pariter hortamur, ut Turcæ, atque Infideles Chriſtianorum virtute conterantur. Ipſe quidem non victoriam modo, de qua dictum eſt, præſagiit, ſed illud a Deo beneficium aſſequutus eſt, ut ex Vaticanis ædibus, ubi morabatur, ipſam tanquam ſuis oculis ſubjectam perſpiceret, & iis, qui circumaderant pateſaceret. Porro ipſi diem, horamque adnotarunt, & omnia, quæ Pontifex enunciaverat, quæ veritati conſentanea prorſus inventa ſunt, cum partam victoriam nuncii detulerunt. Id referunt (6) Sac. Rotæ Auditores, ad quos tunc pertinebat cauſas agere de iis, qui inter Beatos cooptandi eſſent. Idem confirmatur ex diplomate Pontificio pro indicenda ejuſdem Sancti Pii Apotheoſi, quod inter cætera ſimul congeſta typis impreſſit Fontaninus Ancyræ Archiepiſcopus (7): *Defixis* (ſic habetur pagina 499.) *oculis in Imagine Redemptoris noſtri e Cruce pendentis cum anxiis precibus, &* ve-

(1) *Spondanus ad annum Chriſti 1443. 12.* (2) *In Hiſtoria Reg. Hiſp.*
(3) *Pag. 110.* (4) *Die Septima Octobris.* (5) *In Bull. pag. 574.*
(6) *Tit. de aliis indictis Sanctitatis Pii V. edit. Tom. poſth. Annal. Bzovii pag. 1202.*
(7) *Pag. 499.*

voce fletus ſui ſolito uberioris Divinam Miſericordiam exoraret, ne gentibus efferatis hæreditatem ſuam diripiendam relinqueret, ſed in brachio excelſo populum ſuum ſalvum faceret, in exceſſu mentis ſuperno lumine illuſtratus videre meruit Chriſtianæ claſſis proſperos eventus illo ipſo die, ac eadem hora, qua feliciter ad Echinadas Inſulas pugnatum fuit.

VII. Cum hæc ita ſint, quæ procul dubio Pontifex ante oculos habuit, cum die 19. Februarii hujus anni Indulgentiam impertivit omnibus, qui Romæ divinam opem pro bono Chriſtiani exercitus in Turcas obteſtarentur; cum, inquam, hæc ita ſint, Fidelibus univerſis utriuſque ſexus notum, perſpectumque facimus, Pontificem tanta humanitate præditum fuiſſe, ut ejuſdem Indulgentiæ participes declaraverit omnes, qui in hac Civitate, ac Diœceſi verſantur, ſi tertiam Roſarii partem Beatæ Virgini perſolvent, & ter Orationem Dominicam cum Angelica Salutatione in honorem Sancti Pii V. Pontificis ea mente recitabunt, ut Turcarum vires a Chriſtianis militibus comprimantur.

VIII. Summi Pontifices Roſarium pie recitantibus plures Indulgentias elargiti ſunt, quibus Pontifex hoc tempore novam hanc Indulgentiam adjungit, ea tamen conditione, ut *Pater*, & *Ave* ter ſuperaddant, uti modo expoſuimus.

IX. Igitur quinquaginta annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas concedit omnibus, quoties in Eccleſias convenient, ubi Roſarium publice recitabitur, quas nos inferius deſignabimus.

X. Annos vero triginta, ac totidem Quadragenas illis, qui privatim hoc pio exercitio, inſtitutoque vacabunt.

XI. Poſtremo plenariam Indulgentiam, & criminum remiſſionem tribuit univerſis, qui menſis ſpatio eaſdem preces egerint vel in templo, vel privatim domi, ſi per illud tempus ad pœnitentiæ Sacramentum, Sacramque Euchariſtiam ſemel acceſſerint, & ſemel etiam templum inviſerint quod a nobis decernetur. Is theſaurus ſemel tantum in quolibet menſe comparari poteſt, ſi perficiantur omnia, quæ explicavimus. Indulgentiæ vero tempus ad menſem Octobris protrahitur, cum milites in hyberna ſecedere conſueverunt.

XII. Conſtituimus Eccleſiam Regularium Sancti Dominici, ut in ipſa publicæ fiant preces, quas pro obtinenda Indulgentia præſcriptas ſuperius memoravimus. Nam in eadem Eccleſia Roſarium ſingulis diebus publice recitatur. Ipſam Eccleſiam inviſent, qui in Civitate plenariam Indulgentiam lucrari volunt, poſtquam pium inſtitutum recitandi Roſarium, & ter Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica per menſem conſtanter retinuerint, & Sacramento Pœnitentiæ prius expiati Divinam Euchariſtiam perceperint. Illud præſertim monemus, ut preces effundant ad Aram, quæ Beatæ Virginis Roſarii nuncupatur, & pariter ad illam, in qua Sanctiſſimi Pontificis Pii V. Effigies exhibetur. Adeant pariter Altare in quo Sacra oſſa Sancti Dominici collocantur, quem Auctorem, & inſtitutorem Roſarii Summi Pontifices ſuis diplomatibus, quibus præſtanda fides eſt, merito appellarunt. Porro ipſe hoc divino Roſarii, beatæque Virginis præſidio formidoloſam Albigenſium hæreſim vehementer extenuavit (1).

XIII. Confugiamus igitur ea pietate, quam explicavimus, fidenter ad Beatam Virginem, quam toties facilem, propitiamque experti ſumus, ut votis noſtris obſecundet: eadem fiducia opem, ac tutelam Sancti Pii V., nec non Sancti Dominici expoſcamus. Nam, omiſſis cauſis, quas nuper enumeravimus, certum quoque eſt, Sanctos quodam peculiari ſtudio permoveri, ut ſuorum Civium preces Deo exhibeant.

XIV. *Equidem Sanctus Pius V. in Oppido Inſubriæ, quod Boſcum vocant, natus, ſed e Bononia oriundus ex nobili Ghiſleriorum Familia* (2). Idem teſtantur Catena (3), Spondanus (4). Ciaconius (5), Oldoinus (6), & Paulus Maſini in libro, qui inſcribitur: *Bononia Perluſtrata*, ubi de Romanis Pontificibus Bononienſibus ſermonem habet (7). Certiſſimum pari-

(1) *In Conſt. 90. S. Pii. Ferdinandus Caſtiliæ part. 1. cap. 11. Spinelli in coment. Mariæ Deiparæ pag. 161.* (2) *In Offic. ipſius.* (3) *In ejuſdem vita lib. 1. cap. 1.*
(4) *Ad Annum Chriſt. 1566. fol. 608.* (5) *In hiſtoria Pontif., & Cardinalium tom. 3. fol. 995.* (6) *In Additionibus fol. 1003.* (7) *Pag. 3.*

riter documentum publicis tabulis obſignatum occurrit, de quo mentio eſt *in Compendio Hiſtoriæ Bononienſis*, quod præit opus inſcriptum: *Elenchus Antiquorum, & Conſulum Bononien. pagina* 38.

XV. Sanctus autem Dominicus Calaguriæ natus eſt; cum tamen in hac Urbe vitæ curſum abſolverit, in eaque conditus ſit, Civis hujus noſtræ Patriæ nominari poteſt. Nam uti tradit Teophilus Raynaudus (1): *Diſtingui porro poteſt triplex Sanctorum Patria, nimirum originis, diuturnæ commorationis, & mortis. Nam primis duobus modis jus Civitatis inter homines comparatur, tertius autem ſuffragantem manifeſte habet Eccleſiam, quæ diem felicis obitus Sanctorum vocat natalem eorum &c. ex eo quod naſcantur ea die Sancti ad veram vitam.* Alii quoque Scriptores idem affirmant (2).

XVI. Non ignoramus eſſe in hac Civitate, ac Diœceſi Moniales, Oblatas, Puellas, aliaſque mulieres ſæculares, quæ ob facultatem Sedis Apoſtolicæ in Monaſteriis, aliiſque piis domiciliis immorantur. Non ignoramus pariter, Regulares aliquot ſuis Monaſteriis clauſos perpetuo detineri, alioſque morbo, vel alia legitima cauſa impeditos inveniri; Pontifex igitur Confeſſariis facultatem impertit, ut alia pietatis opera ipſis injungant, ſi aliquid ex præſcriptis exequi nequeant.

XVII. Inſuper nonnulli ex Sæcularibus, ac Regularibus Eccleſiam Sancti Dominici adire non poterunt, ut cum reliquis Roſarium Beatæ Virgini perſolvant. Cum tamen Pontifex animadvertat magis jucundas, Deoque gratas preces, quæ a Fidelibus ſimul coactis peraguntur, hortatur pater familias, ut domeſticos omnes in cœtum convocent, cum preces ipſæ recitandæ fuerint; monet etiam Præfectos Regulares, ut idem exemplum, normamque ſequantur.

XVIII. In Diœceſi Parochialem Eccleſiam pro his precibus publice abſolvendis decernimus, cum difficile ſit, ut ſe conferat populus ad templum Sancti Dominici in Urbe poſitum eamque poteſtatem nobis Pontifex elargitus. Tandem præcipimus omnibus Præsbyteris cum in Civitate, tum in Diœceſi, ut Orationem *contra paganos* addant dum ſacrum conficiunt.

INSTITUTIO LXXX.

Epiſtola encíclyca univerſis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in Diœceſi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri poſſe matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis temporibus ſtatuuntur. Quid hujus pompæ ſolemnis nomine intelligatur. Quid velit Eccleſia diſpenſare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetuo hujus Diœceſis conſuetudo in his matrimoniis celebrandis.

JAM veteri conſuetudine concedi ſolet, in hac Eccleſiaſtica Curia, cum peculiaris aliqua, & legitima cauſa poſtulaverit, facultas, ut Matrimonium temporibus vetitis contrahatur, nempe ab Adventu Domini uſque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totam octavam Paſchatis. Idem Nos ipſi inſtitutum ſervavimus, cum juſta cauſa interceſſit, neque illud abrogandum in poſterum ducimus. Attamen non ignoramus, cum de his Matrimoniis agitur, non omnes Parochos in eadem ſententia, ac diſciplina verſari. Plerique, dum Matrimoniis interſunt, Benedictiones Eccleſiæ, quæ in Miſſali præſcribuntur, nequaquam omittunt: perpauci fortaſſe eas negligunt. Aliqui putant eos Conjuges, qui, facultate accepta, Matrimonium vetitis temporibus inierunt, ſine crimine permiſceri non poſſe, niſi poſtquam vetitum tempus elfluxerit. Alii vero diverſam opinionem tuentur. Quamobrem has litteras Parochis omnibus ſcribendas exiſtimavimus, poſtquam rem totam diligenti, accuratoque ſtudio perpendimus, & mentem noſtram viris doctrina præſtantibus expoſuimus, ut ſuum nobis conſilium patefacerent, quod

(1) *Tom.* 8. *Operum ſuorum pag.* 524. *Quintanaduenas in Sanctis Toletanis monit.* 3. *pag.* 5

(2) *Guyet. de Feſtis propriis Sanctorum lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 1.

Digitized by Google

quod noſtro prorſus conſentaneum deprehendimus. Itaque cenſemus, non Impertiendas Benedictiones a Miſſali indictas illis Conjugibus, qui vetitis temporibus matrimonio junguntur, licet ad rem gerendam facultas neceſſaria interveniat; Parochum vero, qui illis utatur, peccati labem admittere judicamus; neque ullam religionem, aut criminis metum injiciendum illis, qui matrimonio indulgeant, quod vetitis temporibus celebrarunt.

II. Atque ut primam ſententiam, quam propoſuimus, ratione comprobemus, hæc potiſſimum pro certo aſſerimus; Primo, Matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe; Secundo, illud ſolum certis temporibus ab Eccleſia prohiberi, pompam nempe, apparatumque nuptiarum; Tertio, hujus pompæ nomine Benedictiones præſertim Nuptiarum contineri, ita ut ſicut ſolemnis pompa interdicitur in Matrimoniis, quæ vetito tempore fiunt, etiam Benedictiones elargiri non liceat; Quarto, cum facultas obtinetur Matrimonium ineundi vetitis temporibus, non ideo permitti affirmamus, ut etiam Benedictiones Matrimonio ſuperaddantur, aut ulla pompæ ſpecies inſtituatur; Ultimo, conſenſu unanimi huius Civitatis, ac Diœceſis obſervata ſemper, ac probata fuiſſe omnia, quæ ſuperius enumeravimus.

III. Sed jam ſingula percurramus. Matrimonium quocumque tempore iniri poſſe ex auctoritate Cœleſtini III. ſatis aperte colligitur: *Licet* (inquit (1)) *ea ſit Romanæ Eccleſiæ conſuetudo; ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur, conſenſu interveniente legitimo de præſenti*. Idem in Rituali Romano his verbis decernitur (2); *Matrimonium autem omni tempore contrahi poteſt*.

IV. Secundo loco pompam, & apparatum nuptiarum certis temporibus ab Eccleſia penitus improbari aſſeruimus, quod ex jure Pontificio deprehenditur (3): *Nuptias celebrare, convivia facere*. Nec profecto Tridentina Synodus quidquam novi ſuper hac re conſtituit, ſed ſolum *Antiquas ſolemnium nuptiarum probibitiones diligenter ab omnibus obſervari, Sancta Synodus præcipit* (4). Sermo eſt de tempore, quod ab Adventu Domini uſque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totum uſque Paſchatis Octavam interjicitur: *In aliis vero temporibus nuptias celebrari permittit*. Inſuper Canone II. ſic habetur: *Si quis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam &c. anathema ſit*. Idem prorſus ſtatuitur in Rituali Romano (5): *Poſtremo meminerint Parochi, a Dominica prima Adventus uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque ad Octavam Paſchæ incluſive, ſolemnitates nuptiarum prohibitas eſſe*.

V. In hac eadem opinione non ſolum Theologi: ſed Canonum Interpretes unanimes verſantur. Inter primos hi recenſentur potiſſimum Sanchez, (6), Pontas, Perez, aliique plurimi (7).

VI. Inter Canonum Interpretes afferri poſſunt Barboſa, Anacletus, Laurent. aliique plurimi. Poſtremo hanc eamdem ſententiam approbat Sacra Concilii Congregatio, ut inferius demonſtrabimus.

VII. Tertio, ſicuti feriatis temporibus omnis nuptiarum celebritas, ita eadem ratione Matrimonii conſuetæ Benedictiones prohibentur. Id apparet clariſſime ex Romano Rituali (8), ubi inter res vetitas hæ potiſſimum numerantur: *Nuptias benedicere, ſponſam traducere, nuptialia celebrare convivia*. Theologi pariter, quos ſuperius indicavimus, Benedictiones primum locum inter celebritates Matrimonii obtinere teſtantur (9); & ideo minime adhibendas, cum vetitis temporibus aguntur Matrimonia, & Parochum, qui contrarium fecerit, gravi criminis labe inquinari: *Et ideo* (inquit Sanchez (10)) *in his feriarum temporibus Benedictiones nu-*

(1) *In cap. Cappellanos ſub tit. de Feriis*. (2) *In Rubrica de Sacramento Matrimonii*.
(3) *In Decreto Gratiani cauſa 23. quæſt. 4. Can. 8. & ſeq.* (4) *Cap. 10. ſeſſ. 24. de Reform. Matrimonii*. (5) *In Rubrica ſuperius allata de Sacramento Matrimonii*.
(6) *De Matrimonio lib. 7. diſp. 7. num. 10. & ſeq.* (7) *De Matrimonio lib. 6. cap. 8. num. 8.* (8) *De Matrimonio diſp. 22. Sect. 2. n. 7. & ſeq Diſp. 25. de Matrimonio diffic. 1. n. 2. &c.* (9) *In loco allato*. (10) *In locis allatis*.

nuptiarum probibitas eſſe nemo dubitat, quia conſuetudo totius Eccleſiæ id teſtatur &c. Quare culpa eſſet lethalis huic præcepto contravenire: Nam tanquam de re gravi ſemper intellexit Eccleſia. Pontas vero ſic tradit (1): *Mihi quidem videtur, in violatione ejus legis committi peccatum lethale: & quidem, quod attinet ad Benedictiones Eccleſiæ, clarum eſt, cum ſit violatio legis in materia gravi*. Idem Roſignolius docuit (2): *Quod autem graviter peccet Parochus ſolemniter benedicens, & contrahentes recipientes Benedictiones pro temporibus feriatis, ex eo arguitur, quod Concilium Tridentinum gravibus verbis præcipit, ſervari hanc Eccleſiæ probibitionem, & Eccleſia conſuevit hoc præceptum recipere tanquam de re gravi. Ergo tranſgreſſores talis præcepti culpæ gravis rei conſtituuntur*. Idem ſentiunt Leandet (3), ac Gitibaldus (4): imo, cum aliqui Theologi putaverint illos levis tantum culpæ teos, qui in celebrando tunc Matrimonio exiguam ſolum pompæ ſpeciem inſtituerint, omnes tamen, cum de Benedictionibus agitur, lethali culpæ obnoxios declarant, qui tali præcepto non paruerint: *Utrum vero* (ait Coton (5)) *hæc probibitio ſit ſub mortali? Quo ad Benedictionem, omnes affirmant*.

VIII. Satis perſpectum eſt omnibus, quid getendum ſit, cum Matrimonium celebratur. Nam peractis jam tribus promulgationibus, ex quibus nullum impedimentum cognitum fuerit. Parochus Stola, ac Supetpelliceo indutus adeſſe in Templo debet, ac Clericum habere comitem cum Superpelliceo, qui Librum, & Vas aquæ luſtralis præferat. Deinde coram duobus, vel tribus teſtibus a viro expoſcit, an eam mulierem ſibi in legitimam uxorem ducere velit; poſt hæc ad mulierem idem ſermo convertitur, an eam virum in legitimum maritum ſibi depoſcat. Poſtquam mutuum ipſorum conſenſum Parochus expreſſit, hæc verba pronunciat: *Ego conjungo vos in Matrimonium: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Eodem tempore ſignum Crucis manu efficit, & Conjuges aqua luſtrali aſpergit. Deinde Parochus Benedictionem annulo impertit, & aquam luſtralem ſuperinfundit, eumque Sponſo tradit, qui digito annulari Sponſæ innectit. Interim Sacerdos reliquas preces proſequitur, quæ a Rituali Romano præſcribuntur, & ſignum Crucis toties efformat, quoties in ipſo Rituali indicatur.

IX. Nulla ſane Benedictio ſolemnis in his omnibus continetur, & peragi ſine ullo dubio poſſunt, licet feriarum temporibus Matrimonium fiat. Id præſertim ex eo comprobatur, quod hæc omnia, quæ ſuperius explicavimus, permittuntur in celebrandis ſecundis nuptiis, quæ tamen ſolemni Benedictione carere debent (6); quod etiam præcipitur in Rituali Romano (7): *Caveat etiam Parochus, ne, quando Conjuges in primis Nuptiis benedictionem acceperint, eis in ſecundis benedicat, ſive mulier, ſive etiam Vir ad ſecundas Nuptias tranſeat*.

X. His peractis Parochus Sacrum facit *pro Sponſo, ac Sponſa*, quod ultimum inter Sacra Votiva in Miſſali proponitur. Sed quoniam die Dominico, aut aliis Feſtis diebus Sacrum ejuſmodi fieri nequit, ſi tunc nuptiæ faciendæ fuerint, Sacrum præſcribitur de die Dominico, ſeu Feſto, cui ſuperadditur Oratio *pro Sponſo, ac Sponſa*, uti in Miſſali perhibetur. Aliæ pariter Orationes *pro Benedictione Sponſi, ac Sponſæ* adduntur, quæ poſt *Orationem Dominicam, & Ite Miſſa eſt*, proferri conſueverunt (8).

XI. Dum hoc Sacrum agitur, ſolemnis Benedictio Sponſis dari intelligitur: *Benedictio* (inquit Biſſus) *Nuptiarum ſit cum Miſſa, quæ habetur pro Sponſo, & Sponſa in Miſſali in fine Miſſarum Votivarum*. Quare, cum hæc Miſſa ſolemnes Benedictiones contineat, tunc ſolum celebranda eſt, cum licet Nuptiis Benedictionem impertiri, non autem, cum hæc Bene-

---

(1) *In loco ſuperius allato n. 3.* (2) *In loco allato num. 10. In loco allato num. 4.*

(3) *In loco ſuperius allato quæſt. 78.* (4) *In tract. 10. de Sacram. Matrimonii cap. 9. dub. 3. num. 21. & 22.* (5) *In lib. 5. de Sacram. Matrimonii cap. 4. num. 282. & ſeq.*

(6) *In cap. Cappellanum, & cap. Vir autem de ſecundis Nuptiis.*

(7) *In dicta Rubrica de Sacram. Matrimonii.*

(8) *Biſſus in ſua Hierurgia tom. 1. verbo Benedictio n. 72. §. 8. Meratus in tom. 1. par. 1. ſuper Gavantum tit. 4. num. 10.*

nedictio prohibetur: *His expletis* (ſic legitur in Rituali Romano, *ſi benedicendæ ſint Nuptiæ ; Parochus Miſſam pro Sponſo, & Sponſa, ut in Miſſali Romano, celebret, ſervatis omnibus, quæ ibi præſcribuntur*. Sacrum ejuſmodi, cum pompam, ac ſolemnitatem Eccleſiaſticam præſeferat, quam tempore Adventus, & Quadrageſimæ Eccleſia improbat, ideo celebrari nequit a prima Dominica Adventus, uſque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum uſque ad totam Paſchatis Octavam, quo tempore Benedictiones ſolemnes Nuptiarum non permittuntur, quæ cum eodem Sacro conjunctæ ſunt, uti Biſſus expendit, qui poſt ea verba, quæ nuper commemoravimus, nempe, *Benedictio Nuptiarum fit cum Miſſa, quæ habetur pro Sponſo, & Sponſa, in Miſſali in fine Miſſarum Votivarum?* hæc ſtatim ſubjicit: *Hæc Benedictio Nuptiarum fieri non poteſt a prima Dominica Adventus uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque ad Octavam Paſchatis incluſive, quo tempore prohibentur Nuptiæ*. Quamobrem, ſi novi Sponſi Sacrum expoſcant, in quo Divinam Euchariſtiam ſimul percipiant, uti conſentaneum eſt, Parochus Sacrum ejus diei faciet, non illud tamen, quod modo indicavimus, cum quo ſolemnes Benedictiones feriarum temporibus vetitæ junguntur. Neque eas Orationes *pro Sponſo, & Sponſa*, recitare poterit, uti perſpicue oſtendimus, cum diebus Dominicis, aliiſque Feſtis extra feriarum tempus aguntur matrimonia, quibus diebus Sacrum *pro Sponſo & Sponſa* in Miſſali propoſitum fieri non conceditur, quod paulo ante expoſuimus.

XII. Illud pariter affirmavimus, neque Benedictionem, neque ullam pompam permitti ob eam facultatem, quæ ad contrahenda matrimonia feriarum temporibus tribui conſuevit. Id ex verbis ipſius facultatis apertiſſime deſumitur. Nam Parocho conceditur, ut ſupplices coram Eccleſia in Matrimonium conjungat, licet feriarum tempus intercedat, tamen hæc ſimul præcipiuntur: *Sponſis tamen indicimus, ne ullam Nuptiarum pompam hoc tempore ſtatuant &c.* Rejecto quocumque vano apparatu, hæc Parocho mandantur: *Inſuper tu ſervabis conſuetam normam Sacri Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani*. Quare, cum ſolemnes Benedictiones, quas antea memoravimus, juxta Tridentinam Synodum, ac Rituale Romanum feriarum temporibus impertiri non liceat, neque id ſane licitum erit ob facultatem, quam Sponſi pro ineundo iiſdem temporibus Matrimonio conſecuti ſunt.

XIII. Quid igitur ponderis habet hæc facultas, inquiet aliquis, ſi hoc beneficium, & Matrimonii ſolemnitatem nequaquam præſtat; cum antea dictum a nobis præſertim fuerit, Matrimonium feriarum tempore confectum eſſe licitum, & validum, ſi tamen apparatu, ac celebritate careat. Attamen hoc reſponſum ſatis eſſe ducimus, ut omnem dubitationem auferamus.

XIV. Equidem ejuſmodi Matrimonium omnino probatur, ſi juris communis ratio habeatur; contra vero ob Synodi Decreta, aut peculiarem alicujus diœceſi conſuetudinem idem Matrimonium non licet; quamvis ſine apparatu, ac pompa ducatur, dum feriarum tempus interjicitur: Ita rem ſapienter exponit Vaneſpenius, cujus teſtimonium inferius afferemus (1), eadem ſententiam tuetur Clericatus (2). Hac pariter ratione poteſt explicari quorumdam Theologorum opinio, qui aſſerunt nullo modo feriarum tempore Matrimonium iniri poſſe, ſive ſolemnitas intercedat, ſive omni pompa careat (3).

XV. His itaque præhabitis, cum in hac diœceſi ob veterem conſuetudinem Matrimonia contrahi vel abſque pompa non liceat, dum feriarum tempus agitur, neceſſario facultas obtinenda eſt, ut ipſa licite conficiantur (4). Cum hæc ita ſint, eadem facultas non exiguum affert beneficium, quæ Matrimonia his temporibus vetita permittit, quamvis ob ipſam nec vanus pompæ apparatus, nec ulla Eccleſiæ ſolemnitas adhiberi poſſit. Neque ſane Deceſſores noſtri, ac nos ipſi facultatem eamdem pro ineundis feriarum tempore Matrimoniis abſque

ulla

---

(1) *In loco allato num. 17.* (2) *de Sacram. Matrim. deciſ. 37. n. 11. & 12.*

(3) *Habertus in Theolog. Dogm. & Moral. tom. 7. tit. de Matrimonio cap. 8. §. Quæro autem. Juvenin. de Sacramentis diſſ. 10. quæſt. 7. cap. 13. art. 2. Cardinalis Gotti tom. 4. in 3. par. quæſt. 8. dub. 1. §. 1. n. 7.* (4) *Roſignolius in loco ſuperius allato n. 8. §. Ratio ſecundæ partis. Braſchius in loco allato num. 6. & 7.*

ulla celebritate temere , aut inconſulto conceſſimus. Quippe in dubium revocari nequit nos ea auctoritate præditos eſſe, ut contrariam conſuetudinem abrogemus ; dubitari tamen poteſt, an ſolemnitatem ullam Nuptiarum vetitis temporibus elargiri poſſimus, cum omnis pompa a Sacris Canonibus tunc proſcribatur. Illud ſaltem incertum ſemper foret, an ſufficiens cauſa interveniret ; nam qui auctoritatem Epiſcoporum in hac re magnopere prædicant, maximam ſemper cauſam exquirunt, ut Sacrorum Canonum Decretis iidem Epiſcopi contrarium aliquid ſuſcipiant (1).

XVI. Poſtremo loco expoſuimus probata ſemper fuiſſe in hac Diœceſi, ac diligenter obſervata omnia, quæ ſuperius declaravimus. Franciſcus Leo Vicarius generalis hujus Civitatis, ac Diœceſis, cum Alphonſus Palæottus hanc Sedem teneret, librum Typis edidit ita inſcriptum: *Theſaurus Fori Eccleſiaſtici* (2), in quo hæc docet: *Et licet Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus etiam prohibitæ reperiantur , tamen etiam tempore prohibito ſine Nuptiarum ſolemnitatibus Matrimonium contrahi poteſt , cum tantum ſolemnitates , non matrimonia ſint prohibita*. Paulo ante Patris Giribaldi opinionem adduximus , qui per tot annos Pœnitentiarii munere in hac civitate functus eſt. Ipſe præſertim inquirit (3): *Quid intelligatur per ſolemnitates Nuptiarum , quæ dictis temporibus* (nempe adventus, & Quadrageſimæ) *prohibentur ?* atque ita reſpondet: *Per ſolemnitatem prohibitam Nuptiarum intelligi Benedictionem ſolemnem , quæ ſcilicet ſolemniter intra Miſſæ Sacrificium in Eccleſia celebratur , necnon ſæcularem pompam cum feſtivis lætitiæ ſignis , traductionem Sponſæ in domum Sponſi cum plauſu , comitatu , & ſtrepitu , convivia , choreas , cantus , & ſimilia , juxta communiorem Doctorum ſententiam*. Deinde (4) etiam quæſtionem inſtituit, cujuſnam culpæ reus habeatur, qui hoc mandatum detrectaverit, & ſtatim hæc ſubdit: *Reſpondeo , Benedictionem ſolemnem graviter prohiberi , adeo ut peccent mortaliter Sacerdotes Benedictionem illis temporibus dando , & Laici ipſi conjugati eam petendo , & ſuſcipiendo ; quia eſt res gravis , & ſub verbis præceptivis præſcripta a Tridentino , & ita in praxi ſervatur* . Cardinalis autem Gabriel Palæottus (5) , poſtquam Indixit , ne Sacerdos ſecundis Nuptiis benedicat , ita ſermonem proſequitur : *Neque item primis ipſis Nuptiis benedicet temporibus a Sacro Concilio prohibitis , hoc eſt a prima Dominica Adventus uſque ad Epiphaniam incluſive , & a feria quarta Cinerum uſque ad Octavam Paſchatis Reſurrectionis incluſive ſub pœnis , & cenſuris a Sacris Canonibus injunctis*. Alphonſus Palæottus, qui in ejus locum ſuffectus fuit , hæc quoque decernit (6): *Sacerdos nunquam ſecundis Nuptiis benedicet , ſive Mulier , ſive Vir tantum ad ſecundas Nuptias tranſierit ; Neque primis Nuptiis benedicat , cum feriarum tempus interponitur ; nempe a prima Dominica Adventus uſque ad Epiphaniam , & a feria quarta Cinerum uſque ad Octiduum totum Paſchatis*.

XVII. Sed jam ſermonem convertamus ad eam quæſtionem, utrum Matrimonio vacare liceat, quod initum fuit feriarum temporibus. Non inficiamur Canonum Interpretes magis præclaros in ea fuiſſe opinione, ut id ſine culpa fieri non putaverint, adducti auctoritate *Capitis Capellanus* illiſque potiſſimum verbis *quocumque tempore de Feriis*. Illorum teſtimonia Fagnanus etiam probat , atque integre commemorat (7). Illud pariter non ignoramus aliquas ſententias a Sacra Concilii Congregatione promulgatas eſſe , quæ opinionem eamdem tueri , ac confirmare videntur. Neque Pignattellus eo loco , quem inferius nominabimus, hanc difficultatem ſatis diſſolvit , cum affirmat haud ſatis conſtare de iiſdem ſententiis; vel editas fuiſſe, cum peculiare aliquid ſtatuendum proponeretur. Nam illas nos ipſi perſpeximus (8), & licet pro eventu aliquo peculiari pronunciatæ fuerint , plurimi tamen faciendæ ſunt , legemque indicunt, dum men-

(1) *Giribaldus in tract. Sacr. Matr. c. 9. dub. 3. n. 23. Lander in 2. par. tom. 1. tract. 9. diſp. 7. queſt. 79. Monacellus in Formulario n. 1. tit. 8. formul. 8. n. 3. Braſchius in loco allato c. 6. & 7. n. 8. Pont. de Matrimonio lib. 6. cap. 8. n. 11.* (2) *Par. 2. c. 24. n. 56. & 57.* (3) *In loco ſuperius allato n. 19.* (4) *Num. 22.*

(5) *In part. 3. ſui Archiepiſcopali hujus Eccleſię pag. 159.*

(6) *Pag. 84.* (7) *Eodem cap. Capellanus num. 6. & ſeq. de Feriis.*

(8) *In Actis lib. 9. pag. 17. 67. 86. 97. 133. & lib. 12. pag. 4. & 19. a tergo.*

Digitized by Google

mentem Concilii interpretantur. Illud quoque fatebimur moneri a Tridentina Synodo (1), ne Sponſi Matrimonio indulgeant, priuſquam a Sacerdote Benedictionem acceperint. Attamen, ſi contra fiat, nullum crimen admitti exiſtimamus, quod etiam a celeberrimis Theologis, & Canonum Interpretibus merito defenditur.

XVIII. Ac primum Cardinalis Bellarminus (2) Sanctum Thomam, Cajetanum, & Navarrum prius nominat, ac deinde ſic tradit: *Non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præſenti; & etiam conſummationem, ſed ſolemnem tantum Sponſæ deductionem, & publicam illam pompam, & convivia, quæ in ſolemnitate Nuptiarum adhiberi ſolent*. Ipſius ſententiam plurimi alii unanimes ſequuntur (3).

XIX. Illam tenendam reipſa ducimus, ne vinculum Fidelibus injiciatur, quod a nulla lege clare præſcribitur. Inſuper id conſuetudini, & inſtituto Eccleſiæ valde conſentaneum eſt, quæ humanæ fragilitatis gratia, rationeque habita, paulatim a veteri diſciplina receſſit, cum de re ejuſmodi quæſtiones inducerentur. Siquidem primis temporibus feriati dies non impedimentum ſimplex, ſed dirimens inferebant, uti conjicitur ex epiſtola 11. Sancti Petri Damiani (4): *Cenſura Canonica Nuptias illicitis temporibus inſtitutas, remoto omni ſcrupulo dividit*. Hinc Chriſtianus Lupus hæc ſcripta reliquit (5): *Quod contractum extra tempora Conjugium fuerit omnino ſubſtantialiter nullum, fateor cum Sancto Petro Damiano*. Olim feriati dies totum ſpatium a Septuageſima uſque ad Paſchatis Octavam, & præter Adventum Domini tres quoque hebdomadas ante Feſtum Sancti Joannis Baptiſtæ complectebantur (6).

XX. Nunc autem ii ſolum dies feriati dicuntur, quos Tridentinum Concilium expreſſit, uti jam dictum eſt. Neque nobis adverſari poſſunt ſive Canonum Interpretes, qui contrarium ſentiunt, neque Decreta a Sacra Congregatione Concilii Typis evulgata, neque ipſum Tridentinum Concilium. Equidem Canonum Interpretes ſeveritati veterum Canonum plus æquo inhærentes tanquam præceptum ſtatuerunt, quod intra conſilii limites ſolum continebatur: *Quidquid ſit de hac ſententia* (inquit Vaneſpenius (7), qui Canonum Interpretes, & Fagnanum ipſum, uti nos etiam, magni pendebat), *attenta Canonum antiquorum rigoroſa expreſſione, hoc certum eſt hodie, dictis temporibus* (de vetitis ad ineundum Matrimonium diebus ſermo eſt) *nequaquam vetitum eſſe actum Matrimonialem, ſed ad ſummum conſilii eſſe eis temporibus abſtinere, ut mente elatiore, & a carnalibus voluptatibus magis libera vacent orationi, & pietatis exercitiis*. Neque ſane contraria ſunt Decreta Sacræ Congregationis, quæ non Matrimonium, ſed ipſius pompam feriarum temporibus prohibuit, videlicet convivia facere, Sponſam domum deducere, & corpora permiſcere: *Sacra &c.* (ita ſemper reſpondit Sacra Congregatio) *cenſuit, etiam temporibus expreſſis cap. 10. ſeſſ. 24. de Reformat. Matrim. poſſe Matrimonium contrahi coram Parocho, ſed Nuptiarum ſolemnitates, convivia, traductiones ad domum, & carnalem copulam prohiberi*. Attamen adhuc incertum eſt, utrum his ſententiis agatur, *tam de privata, quam de ſolemni traductione ad domum*. Incertum pariter eſt, an Sponſi ab omni commercio abſtinere debeant: *poſt publicam traductionem ad domum*: an vero *poſt*

pri-

(1) *Seſſ. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii.* (2) *Lib. 3. ſuarum controverſiarum lib. 1. de Sacr. Matrim. c. 31.* (3) *Sanchez de Matrimonio lib. 7. num. 21. & ſeq. Pontas lib. 6. cap. 8. num. 9. Perez de matrim. diſput. 22. ſect. 20. num. 2. Filiuc. tract. de Sacr. Matrim contract. 15. poenit. 3. num. 3. Cotton. lib. controverſ. cap. 4. num. 283. Bonacina tom. 1. de Impedimentis quæſt. 3. punct. 14. propoſit. 1. verſ. ex dictis ſequitur. La Croix tom. 2. lib. 6. part. 3. num. 470. Biſſus in Hierur. tom. 2. num. 27. Diana edition. coordinata tom. 2. reſolut. 102. Giribal. tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 9. n. 19. Leo in Theſauro Fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 24. num. 57. Schmalzgrueb. tom. 4. tit. 16. num. 39. Monacellus in Formul. Legal. tom. 1. tit. 8. num. 2. Pignatel. tom. 6. conſult. 47.* (4) *Lib. 5.*

(5) *Lib. 4. de Conciliis pag. 43. antiq. editionis.* (6) *Can. 10. 33. quæſt. 4. & cap. de Feriis.* (7) *Par. 2. Juris Eccleſiaſ. tit. 13. cap. 2. ſub num. 16. tom. 1.*

privatam traductionem. Cum tamen in Farfenſi Synodo, quam Cardinalis Carolus Barbarinus habuit anno 1685. (1), juxta mentem Sacræ Congregationis, expoſitum fuerit, quod *licentia hujuſmodi obtenta ſufficiet etiam ad traductionem Sponſæ ad domum Sponſi ſtatim poſt celebratum Matrimonium, ita tamen, ut omittantur ſolemnitates in traductione alias adhiberi ſolitæ*. Hinc quiſquis intelligere poteſt, non ita facile Sac. Congregat. Decreta congruere, ut ſuas opiniones ipſi Interpretes ſuſtineant. Poſtremo illa Tridentinæ Synodi verba contraria non videntur: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut Conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent*. Hæc enim nequaquam rem præcipiunt, ſed conſulunt, uti Monacellus (2), ac Baruffaldus (3) hujus noſtri Centenſis Oppidi Archipresbyter ſapienter advertunt: Baruffaldus variis etiam rationibus corroborat eá omnia, quæ in has litteras congeſſimus.

XXI. Paulo ante declaravimus licentiam pro contrahendo Matrimonio feriarum temporibus factis eſſe, ut Sponſa privatim ad ædes Sponſi deducatur, quod Sacræ Congregationi conſentaneum eſt. Id autem declaravimus non ſolum adducti Farfenſi Synodo, quam nuncupavimus, ſed quia nos ipſi hoc Decretum ipſius Congregationis deprehendimus inter Pagellas, quas accuratiſſimo ſtudio collegimus, cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munere fungeremur.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi pro ſua, & Matrimonia contrahentium quiete ſupplicant declarari: An, conceſſa per Epiſcopum licentia contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus diſpoſitio ejuſdem Concilii ad ipſum quoque Matrimonii contractum reperitur a conſuetudine extenſa, dicatur etiam permiſſu traductio Sponſæ, ſeu Uxoris, ad domum Viri.

XXII. Altovitus quidem tunc temporis a Secretis contrariam opinionem exhibuit ob reliquas Sacræ Congregationis ſententias, quas ſuperius indicavimus. Id apertiſſime conſtat ex ipſius ſuffragio, quod nos diligenter ſervamus. Verum Sacra Congregatio ſic reſpondit: *Affirmative. dummodo traductio fiat abſque ſolemnitatibus*.

XXIII. Quamobrem nemo in poſterum hac de cauſa nec ſibi, nec aliis religionem, aut ſcrupulum injiciat; quod ſi pravas conſuetudines in hac re de medio tollere vehementer cupiat, curam omnem, ſtudiumque conferat, ut penitus extinguat falſam illam opinionem vulgi, quæ jam nimis invaluit, nempe infauſtis auſpiciis Uxorem duci menſe Majo: *Abolenda ſane* (ſic decernitur in Synodo Burdigalenſi (4)) *perverſa illa, ac ſuperſtitioſa quorumdam opinio, menſe ſcilicet Majo Uxorem non ducendi, quaſi aliquid ex eo mali augurii emanans fidelitati Contrahentium, ac proſperitati Nuptiarum officere poſſit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus Parochis ſæpe inſtruatur, ut ſuperſtitioſis illis nugis fidem haudquaquam adhibeat; ſed, præter ea tempora, in quibus ex præſcripto Eccleſiæ a celebratione Nuptiarum abſtinetur, nullum eſſe, quo ipſæ jure, & canonice celebrari prohibeantur*.

IN-

(1) *Cap.* 14. *num.* 12. (2) *In eodem loco num.* 2.
(3) *In ſuis obſervationibus de Rituali Romano tit.* 41. *de Sac. Matrim. num.* 41.
(4) *Anno* 1642. *cap.* 7. *de Matrimon. num.* 5.

Digitized by Google

INSTITUTIO LXXXI.

De Sacris Oleis quæ diſtribui , tradique Parochis conſueverunt. De ipſorum origine. Debent Epiſcopi ea conſecrare , ac deinde Parochi illa ab Epiſcopo accipere. De quibuſdam corruptelis , quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet , qui adminiſtrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo ſuperioris anni. Proponuntur remedia, & conſilia ad eas corruptelas evitandas.

I. BEnedictio , & Conſecratio Sacri Olei pro Catechumenis, ac pro infirmis, & Sacri Chriſmatis, quæ ab Apoſtolis primum inſtituta in Eccleſiam dimanavit , uti Pouget aſſerit his verbis (1): *Ritus ille* (de Sacri Olei Benedictione ſermo eſt), *traditione Apoſtolica ad noſtra uſque tempora perſeverat*; quæ pariter Epiſcopis ita convenit , ut Sacerdotes , qui Benedictionem ejuſmodi ſibi depopoſcerant , in II. Carthaginenſi Conc. graviter objurgati fuerint : *Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt : Chriſmatis confectio, & puellarum Conſecratio a Presbyteris non fiant*; hæc, inquam , Benedictio feria quinta *in Cœna Domini* a S. Fabiano Pontifice ſeculo III. decreta fuit (2). Quod ſi huic documento fides præſtanda non videatur , ad ſeculum VII. ex veteri , univerſaque Eccleſiæ diſciplina hujus Benedictionis initium referendum eſt. Nam de ipſa Olei Conſecratione *in Cœna Domini* mentio eſt in Sacramento Sancti Gregorii , atque in veteri Ordine Romano. Ipſam quoque commemorant Scriptores , qui circiter ea tempora *de Divinis Officiis* aliquid in lucem tradiderunt : *Videtur autem* (inquit Vaneſpenius (3) *ſeculo ſeptimo præſens diſciplina de conficiendo Chriſmate in Cœna Domini invaluiſſe.*

Inſuper non ſolum dies pro eadem Benedictione peragenda , ſed locus etiam , nempe Cathedralis Eccleſia deſignata fuit (4). Peculiaris etiam Ritus præſcriptus fuit , nempe , ut tot Sacerdotes , Diaconi , Subdiaconi , & Acolythi intereſſent , quemadmodum in Romano Pontificali decernitur (5). Is tamen Ritus vetuſtiſſimus eſt. Nam Martene rerum Sacrarum eruditione clariſſimus putat hac de cauſa excitatos fuiſſe ſimplices Sacerdotes , ut Sacri Olei Benedictionem ſibi expoſtularent, quod non ſolum a Concilio Carthaginenſi, uti dictum eſt, ſed a Sacris Canonibus denegatum fuit (6): *Et quidem* (inquit Martene) *huic præſumptioni occaſionem præbere potuit antiquiſſimus Eccleſiæ uſus Presbyteros una cum Epiſcopo adhibendi ad Chriſmatis Conſecrationem , ſi non ut cooperatores , ſaltem ut tanti Myſterii teſtes.*

II. Sicuti debent Epiſcopi Sanctum Oleum Feria quinta Majoris Hebdomadæ conſecrare , ac benedicere , ita pariter Diœceſani Oleum ipſum jam conſecratum ab Epiſcopo ſuſcipere tenentur. De illis diœceſanis agimus , quibus Sanctum Oleum neceſſarium eſt , videlicet de Parochis, qui habent Fontem Baptiſmalem: nam cum Benedictio ipſius facienda eſt Sabbato Majoris Hebdomadæ , Chriſma , & Oleum Catechumenorum neceſſario requiruntur (7). Idem Oleum exigitur , cum Baptiſmus adminiſtratur. Ad Epiſcopum pariter ſe conferre debent Præfecti Regulares, qui ea facultate præditi ſunt, ut Altaria tum immobilia , tum portatilia , Patenas etiam , & Calices conſecrare poſſint, & Campanis benedicere pro ſuis tantum Eccleſiis, quemadmodum alio loco oſtendimus (8). Nam uti neceſſario debent Chriſmate, Oleoque Catechumenorum in ſacrandis ejuſmodi Altaribus ; Chriſmate ſolum ad Patenas, & Calices conſecrandos , tandem eodem Chriſmate , Oleoque Infirmorum , cum Benedictio Campanis impertitur. Inſuper Parochi Civitatis , ac Diœceſis, Præſides Monaſteriorum , & Collegiorum

(1) *In ſuis Inſtitutionibus Catholicis lib. 2. cap. 8. §. 5.*

(2) *In Canone* Litteris veſtris *18. de Conſecration. diſt. 3.*

(3) *In Jure Eccl. univ. par. 2. tit. 3. num. 13.* (4) *In Decretali*. Te referente , *de celebratione Miſſarum.* (5) *Tit. de Officio in feria quinta Coenæ Domini.*

(6) *Can. ſi jubet 1. Can. Presbyter. nu. 26. quæſt. 6. de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divinis celebrandis Officiis tom. 4. pag. 240. n. 3.* (7) *Cap. unico de Sacr. Unctione.*

(8) *Inſtit. 20.*

giorum Regularium, Confeſſarii Monialium, qui Sacramentum Extremæ Unctionis per ſe, vel per alium adminiſtrare debent, Sanctum Oleum ab Epiſcopo Diœceſano petant neceſſe eſt: illiſque penitus interdicitur ad alium Epiſcopum confugere, ut Sacra Olea percipiant. Gratianus (1) Canones ejuſmodi commemorat: *Si quis de alio Chriſmate, quam de illo novo, quod proprii Epiſcopi largitione, vel conceſſione acceperit, baptizare, niſi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis auſu ipſe in ſe ſuæ damnationis protuliſſe ſententiam manifeſtatur* (2). Item Canone 123. ita ſtatuitur: *Presbyteri, qui Diœceſanas regunt Eccleſias, non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuo ante Paſchæ ſolemnitatem Chriſma petant*, eſcluſa quacumque immunitate, quæ cum lege Diœceſana continetur, nullo modo adverſari poteſt iis rebus, quæ poteſtati Ordinis conveniunt. Id ſancitur in Capite *Veniens, de Præſcriptionibus*; idem quem monent Canonum Interpretes, qui explicantes Canonem, *Presbyteri diſt.* 45. ſic tradunt: *Peccant ergo Abbates, qui volunt hoc* (nempe Chriſma), *potius accipere ab aliis, quam a ſuis*: Plura alia ſuperaddit Paſſarinus (3), cujus auctoritas maximi facienda eſt, quia Sacrarum Congregationum ſententias plane novit; idemque ſui ingenii monimenta Romæ promulgavit, ac pluribus annis Procurator generalis Ordinis Sancti Dominici magna cum laude hoc munus exercuit. Abrogantur pariter quæcumque peculiaria privilegia, ob quæ Sancta Olea percipere a quolibet Epiſcopo liceat; vel quia hujuſmodi privilegia tunc ſolum vim obtinent, cum Epiſcopus ſchiſmaticus, hæreticus, ſuſpenſus, & interdictus habetur; vel cum idem Epiſcopus munus aliquod ob rem ſacram exquirit. Id conſtat ex Privilegio, quod Honorius III. præclaro Sancti Dominici Ordini conceſſit (4). Illa poſtremo cauſa afferri poteſt, quæcumque, licet ampliſſima, privilegia poſt Tridentinam Synodum ad eos limites redigenda eſſe paulo quos, ante expoſuimus: Cardinalis Petra id ſapienter demonſtrat (5).

III. Nos profecto Sanctum Oleum pro Infirmis, pro Catechumenis, Sanctumque Chriſma quotannis Feria quinta in *Cœna Domini*, poſtquam in hanc Sedem Dei beneficio, & Sedis Apoſtolicæ gratia pervenimus, conſecrare, ac benedicere nunquam omiſimus, omnemque ſolemnitatem in hac Metropolitana tunc indiximus. Nec ſane deprehendimus aliquem ex noſtris Diœceſanis, qui Sanctum Oleum extra Diœceſim petierit. Illud tamen animum noſtrum magnopere commovit, quod aliquis non ſemel Sanctum Oleum a nobis conſecratum expoſcere prætermiſerit, & veteri uſus fuerit, cum neceſſitas impulit, ut ſupremam Unctionem ægrotantibus conferret. Etenim pro certo habebat, nequaquam deſignari illorum nomina, quibus idem Oleum conceditur, neque eorum, qui aliquem ſuo loco ad Urbem mittunt, ut Sacrum Oleum decenter accipiant; quod neceſſarium revera eſt, ut ii potiſſimum cognoſcantur, qui Oleum a nobis ſingulis annis conſecratum habere neglexerint. His proculdubio proſpicere debemus, ne apud Deum gravis incuriæ rei conſtituamur. Sed prius paterna benevolentia monendos illos volumus, quos Chriſtianæ charitatis gratia haud nominamus, ut ſibi conſulant, quod Sacrum Oleum pro Infirmis expoſtulare per ſe ipſos, aut per alium contempſerint; illudque Oleum pro Sacramento Extremæ Unctionis adhibuerint, quod ſuperioribus annis conſecratum fuit.

IV. Nequicquam inveſtigavimus rationem aliquam, ob quam ipſi a gravi criminis nota vindicentur. Illud fortaſſe pro cauſa excuſationis adducent, veteris Olei copiam ſibi ſuperfuiſſe. Sed quis ignorat vetus Oleum comburendum, cum novum conſecratum fuerit? *Vetus autem Chriſma* (ſic legitur in Pontificali Romano), *& Oleum Catechumenorum, ac Infirmorum, ſi quod remanſerit in ampullis, ponitur in Lampadibus Eccleſiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod eſt in Pyxidibus, ſive Capſulis cum bombice, igni comburitur; & novum deinde cum novo bombice in Pyxidibus, ſive Capſulis imponitur*. Idem ſtatuit Sanctus Carolus Bor-

(1) *De Conſecrat. diſt.* 4. (2) *Can.* 122.
(3) *De ſtatibus hominum tom.* 3. *quæſt.* 189. *ar.* 10. *inſpect.* 10. *n.* 910. *& ſeq.*
(4) *An.* 1218. *tom.* 1. *Bull. novi illius Religionis.*
(5) *In Comment. Conſtit.* 5. *Innocentii tom.* 3. *ſect. unic. a n.* 25. *uſque ad finem.*

Borromæus (1)): *Parochus ubi primum Olea Sacra nova acceperit, vetera ſtatim comburat in Lampade, quæ ante Sanctiſſimum Sacramentum collucet, bombice in Sacrario plane exuſto*. Poſtremo cognitum ſatis eſt omnibus, quod tradit Clericatus (2): *Sexta tandem difficultas eſt, an poſſit adminiſtrari Sacramentum Extremæ Unctionis Oleo benedicto veteri, ideſt annis præteritis conſecrato? Et reſpondent Doctores, valide poſſe, non autem licite; quia ſingulis annis vetus Oleum Sacrum eſt comburendum, & novum conſecrandum feria quinta Cœnæ Domini*. Id pariter ex Canone 122. de Conſecrat. diſt. 4. clare deſumitur, quemadmodum verba ſuperius relata demonſtrant. Dicet fortaſſe aliquis traditum a Theologis legiſſe, Oleo jam conſecrato ſuperaddi poſſe haud conſecratum Oleum, eoque ſupremam Unctionem ægrotantibus adminiſtrari, eamque ſententiam, ac normam ſecutos ſe fuiſſe affirmabunt. Illam certe nos minime improbamus, ſi Oleum, quod ſuperinfunditur, Olei conſecrati copiam non exuperet, quod monetur in Rituali Romano (3). In quarto Mediolanenſi Concilio, quod modo nominavimus, & a Sacra Congregatione Sancti Officii, quæ die 23. Septembris anno 1682. idem conſtituit, illudque Sacræ Congregationis Decretum integre Clericatus commemorat (4). At vero hujuſmodi opinio tunc ſolum locum habet, cum accepto Oleo præſcriptis temporibus, illud deeſſe incipiat priuſquam recens Oleum ab Epiſcopo conſecretur; non autem cum Parochus Oleum petere neglexit, ac ne ipſum deſit, non conſecratum Oleum cum ſacrato permiſcet. Illud quoque in medium proferent rite conferri Sacramentum Extremæ Unctionis, quamvis Oleum vetus adhibeatur; verum in eo controverſia poſita non eſt, utrum poſſit hoc pacto Sacramentum adminiſtrari, ſed an liceat. Tandem reponent, id procul dubio licitum eſſe, ſi neceſſitas urgeat conferendi Sacramenti, nec aliud Oleum ſuppetat, niſi priſtinis annis conſecratum. Id nequaquam nos inficiamur, cum præſertim probatum fuerit a Sacra Congregatione pro cauſis Epiſcoporum deſignata, & a pluribus ſcriptoribus, quos Diana ſequitur, ac fuſe recenſet. At vero is tantum culpa vacuus, & immunis erit, qui Oleo veteri ægrotantes unxerit ob eam rationem; quod recens Oleum accipere legitima cauſa impeditus non potuerit. Aliter tamen de illo judicandum eſt, qui novum Oleum expoſcere negligenter omiſerit, & conſulto in eam neceſſitatem redigitur, ut Oleo veteri utatur.

V. Poſt hæc ad remedia deveniamus, quæ proponenda ſunt, ut corruptelæ hujuſmodi in re graviſſima de medio auferantur. Pauca ſubjiciemus de loco, ubi Sanctum Oleum recens conſecratum diſtribuitur, de tempore, de Miniſtro, qui Oleum impertit, ac de illis, qui idem Oleum poſcere debent; poſtremo de accurato ſtudio, quod impendendum eſt, ut dignoſcitur, qui Sanctum Oleum, & quo tempore perceperint. Ac primum in Sacrario noſtræ Metropolitanæ Oleum tribuitur a ſacerdote, qui huic negotio præponitur, nec quidquam novi decernendum in hoc putamus. A feria quinta *in Cœna Domini*, ſtatim ac Oleum ſacratum fuerit, uſque ad Sabbatum *in Albis* pro ipſo accipiendo tempus ſtatuitur omnibus, qui vel in Civitate, aut in Diœceſi verſantur. Parochos tamen Diœceſanos, qui Baptiſmalem fontem ſuis in Eccleſiis habent, magnopere hortamur ſatagere omni ſtudio, ut Oleum a nobis eadem feria quinta conſecratum ſtatim obtineant, quo utantur Sabbato majoris hebdomadæ, cum Benedictio Fontis Baptiſmalis inſtituitur, quæ Sacrum Chriſma neceſſario requirit; & valde commendandi ſunt, ſi tunc recens Chriſma a nobis ſacratum adhibeant. Accedit etiam, quod Parochi ſubjectis Eccleſiis præpoſiti ad eamdem Benedictionem conveniunt, vel alium Sacerdotem ſuo loco ſufficiunt, quibus eodem tempore Oleum pro Infirmis tradi poſſet, quod ipſi ex Urbe attulerunt. Præcipimus autem, ut Oleum viro ſolum Eccleſiaſtico, qui Sacris Ordinibus initiatus ſit, tradatur a Sacerdote, cui hoc munus fuerit demandatum, qui libro

bro

---

(1) *In quarto Concilio Provinciali Mediolanenſi part. 2. to. 1. de Actis Eccleſiæ Mediolanenſis editionis Lugdunen. p. 107.* (2) *De Extrema Unctione deciſ. 105. num. 16.*

(3) *De Sacramento Extremæ Unctionis loco ſuperius allato. nu. 14.* (4) *Gavantus in Manuali verbo Extrema Unctio num. 10. Diana in editione coordinata tom. 1. tract. 4. reſol. 1.*

bro quoque adnotabit Eccleſias, quibus idem Oleum traditum fuerit: ſic enim a S. Carolo decernitur (1): *Cui in Eccleſia Cathedrali id muneris datum eſt, ut Oleum, aut Chriſma Sacrum Plebanis, aliiſve diſtribuat, is in Librum eo nomine confectum illarum Eccleſiarum nomina referat, quibus dederit.* Nos autem in hebdomada poſt Sabbatum *in Albis* duos Canonicos hujus noſtræ Metropolitanæ nominabimus, qui librum eumdem percurrant, & quos delinquentes invenerint, nobis patefaciant, ut pœnam debitam ipſis irrogemus.

VI. Nemo miretur nos indixiſſe, ut Sanctum Oleum viro tantum Eccleſiaſtico, Sacris Ordinibus prædicto, concedatur. Nam haud ſine magno animi noſtri mœrore deprehendimus illud ob pravam conſuetudinem tradi conſueviſſe pueris, aut ruſticis, aut mulionibus, quod indignum eſt, & a Religione penitus alienum. Nam cultus, ac veneratio præſtanda eſt Sacro Chriſmati, Sanctiſque Oleis, quæ pro Catechumenis, atque Infirmis conſecrantur. Oleum quidem Infirmorum eſt materia remota pro Sacramento poſtremæ Unctionis, alio tamen modo, ac peccata in Sacramento Pœnitentiæ materia quoque remota appellantur; nam peccata deſtrui, & expiari, Oleum vero retineri, & applicari debet. Inſuper ea corruptela, ob quam pueris, ruſticis, aut etiam mulionibus Oleum tradi ſolebar, Conciliorum Decretis prorſus adverſatur. Nam in quarto Carthaginenſi ita ſancitur (2): *Presbyteri, qui per Diœceſes Eccleſias regunt, non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuis, nec per juniorem Clericum, ſed aut per ipſos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paſchæ ſolemnitatem Chriſma petant.* In primo Toletano ſic habetur (3): *De ſingulis Eccleſiis ad Epiſcopum ante diem Paſchæ Diaconi deſtinentur, aut Subdiaconi, ut confectum Chriſma ab Epiſcopo deſtinatum ad diem Paſchæ poſſit occurrere.* Plura alia Concilia Martene memorat (4), & Pater Urſius ex Ordine Sancti Dominici, qui multa nuper erudite poſteris commendavit (5). Id quoque contrarium eſt juri communi, quo ſic decernitur (6): *Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paſchæ de ſingulis Eccleſiis ad Epiſcopum deſtinetur;* contrarium etiam Decreto Concilii Provincialis Mediolanenſis, quod ſuperius indicavimus: *Si vero omnes* (de illis agitur, qui Sancta Olea diſtribuunt), *ne illa aliis deferenda dent, niſi iis, qui ſacris Ordinibus initiati ſunt*; contrarium denique iis, quæ Cardinalis Jacobus Boncompagnus conſtituit (7): *Eccleſiaſtico, non Laico, deferenda Vaſa Oleorum Sacrorum hebdomada Sancta committent, cum ad Metropolitanam noſtram Eccleſiam pro iiſdem tranſmittuntur.* Cum vero non explicaverit, utrum is Eccleſiaſticus ſacris Ordinibus præditus eſſe debeat, nos per has litteras id declaramus, & ipſius menti conſentaneum cenſemus, quam a ſacris Canonibus alienam nunquam fuiſſe ſuſpicamur.

INSTITUTIO LXXXII.

De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel conſanguineis, vel ſervitio ſibi addictis. Quinam gradus conſanguinitatis requirantur. Quibus de cauſis induci poſſe videantur mulieres ad ſervitium rei domeſticæ præſtandum. Quibus dotibus excellere debeant viri Eccleſiaſtici, ac mulieres, quæ ipſis inſervire permittuntur.

I. COmmendandum proculdubio magis eſſet, ſi Parochi nullis mulieribus ſuum domicilium commune eſſe permitterent, licet cognationis vinculo conjungantur, tamen inhærentes recentiori diſciplinæ concedimus, ut in ſocietatem contubernii recipiant eas mulieres tantum, cum quibus cognatio intercedit in primo, & ſecundo gradu, nempe cum matre, avia, amita, ac matertera, cum neptibus etiam ſive ex fratre, ſive ex ſorore; item cum mulieribus affinibus in primo gradu, nempe cum noverca, cum nuru, & cum uxore fratris, ſive

(1) *In ſecundo Concilio Mediolanenſi tit. 1. Decret. 9. in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis tom. 1. editionis ſupradictæ pag. 52.* (2) *Canone 36.* (3) *Canone 20.* (4) *Loco jam allato cap. 22. n. 3. pag. 266.* (5) *in ſua diſſert. Hiſtorica Theologica de Chriſmate Confirmatorio cap. 6. in fine.* (6) *Canone Omni tempore de Conſecrat. diſt. 4.*

(7) *In ſua Synodo lib. 3. cap. 2.*

Digitized by Google

ſive ipſe inter vivos agat, ſeu vita deceſſerit; tandem concedimus, ut idem contubernium habeant cum mulieribus, cum quibus affinitatis ſecundus tantum gradus intervenit; *ſi alter alteri reverentiam debeat*; uti tradunt Scriptores: inter has mulieres uxor defuncti avunculi adnumeratur.

II. Certiſſimum eſt non licere Parochis vitam agere, niſi cum illis mulieribus, quas nuper indicavimus; cum tamen ea conſuetudo invaluerit, ut famula pro obeundis miniſteriis domi habeatur, ideo permittimus, ut non ſolum mulieres conſanguineas, ſed illarum quoque famulas in domicilium ſuum Parochi accipiant. Quod ſi famulus etiam uxorem duxerit, & in Parochi domo moretur, uxor etiam in iiſdem Parochi ædibus ex noſtra facultate detineatur. Sin autem Parochus nec mulieres conſanguineas, nec ullum famulum ſecum habeat, unam vel etiam duas famulas in domum recipiat, modo tamen has conditiones obſervet. Primum conſter opera famulæ alicujus ipſum neceſſario indigere. Neque enim novum, aut inuſitatum videri debet, ſi opera ſui conſanguinei, vel conſanguineæ domi utatur, vel etiam affinis, quæ gradus attingat, quos ſuperius memoravimus; opus eſt etiam, ut Parochus virtutis fama, ac præſertim honeſtatis erga famulas opinione palam commendetur: nec ſatis eſt oſtendere vitæ anteactæ rationem, moreſque ita immutatos, ut novam diſciplinam, novumque vivendi inſtitutum ſuſceperit. Siquidem non decet eam mulierem diutius in Parochi domicilio retineri, de qua ſuſpicio aliqua in populum pervaſit. Neque ipſi facile permitti poteſt, ut novam famulam conducat, niſi ipſius ad tuendam Parochi exiſtimationem cautiones aliquæ adhibeantur.

III. Honeſtæ pariter eſſe debent, & communi opinione probatæ mulieres, quæ conſanguineis Parochis inſerviunt in ipſius domicilio; idem ſtatuendum eſt de uxore famulorum, ac de ancillis Parochi, quibus idem cum Parocho contubernium permittitur. Ipſarum quoque ætas cognita ſit, ita ut Parochi famulæ, qui conſanguineis careat, quadraginta ſaltem annos jam abſolverint; aliter tamen decernendum eſt, ſi cum Parocho etiam mulieres conſanguineæ verſentur, aut ſi famulæ ſervis in matrimonium datæ fuerint, aut tandem, ſi aliqua ex Parochi conſanguineis curam domus gerat, ſi tamen iis gradibus cum Parocho juncta fuerit, quos ſuperius enumeravimus. Magnum ſane diſcrimen intereſt, cum plures ſimul mulieres, aut mulier una cum viro ſuo, aut conſanguinea cum Parocho eadem domo continentur; diverſo tamen modo ſe res habet, cum ſola mulier, nulla ſanguinis propinquitate, ſed famulæ tantum conditione accita, cum Parocho verſatur, qui fortaſſe per hyemem longiſſimum noctis ſpatium non precibus, aut libris impendit, ſed cum ipſa famula prope ignem vanis colloquiis inſumit. Itaque neceſſe eſt, ut eædem mulieres teſtimonio ſui Parochi, cui ſubjectæ ſunt, omnino commendentur; ſin autem ad eumdem Parochum ſpectent, qui ipſas mulieres famulas acceſſit, teſtimonium vicinioris Parochi, aut Vicarii Foranei requiritur. Pro ætate illarum cognoſcenda teſtimonium obſignatum Baptiſmi proferatur.

IV. Qui diſciplinam, & inſtituta Eccleſiæ penitus non ignorat, facile intelligit illud conſilium a nobis haud ſuſceptum eſſe, ut graviſſimum jugum Clero noſtro ſuperaddamus, ſed potius, ut leviorem reddamus eam diſciplinam, quam indicere conſtituimus, quæ nullam ſane novitatem continet, ſed uſu recepta ſemper fuit, & poſteriori hoc tempore ſolum negligi cœpit. Illud tamen expreſſe declaramus, ſi Parochi mulieres conſanguineæ infamia aliqua noteutur, non licere cum ipſis in eodem domicilio vitam degere, irritaſque facultates omnes, quas antea ob evulgatam mulierum honeſtatem obtinuerint. Idem ſancimus de ancillis etiam pluſquam quadragenariis, ſi rumor aliquis excitetur, qui ipſarum, vel Parochi nomen offendat. Ingenue pariter fatemur nullam a nobis rationem, vel excuſationem probandam contra ea, quæ his litteris decernimus, cum de negotio res agatur maximi momenti, ac ponderis.

V. Quæ cum ita ſint, præcipimus univerſis Parochis hujus Diœceſis, ut intra ſpatium menſis Auguſti ad Scribam noſtrum Archiepiſcopalem deferant ancillæ, vel ancillarum nomina, quas domi retinent, quamvis etiam mulieres conſanguineas ſecum habeant, & famulæ maritus in iiſdem ædibus cum uxore degat. Teſtimonia de honeſtate, atque opinione, & ſimul de ætate ipſarum mulierum proferent, uti ſuperius indicavimus; facultatem ipſas retinendi a nobis obtinere teneantur, quam nos ipſi, vel noſter Vicarius Generalis obſignabit, *gratiſque* omnibus tri-

Digitized by Google

tribuetur; quotannis eamdem ſibi facultatem confirmari petent, quod etiam *gratis* fiet, uti ſuperiori tempore ſemper in more poſitum fuit. Quod ſi famula, pro qua facultatem a nobis impetravit, intra annum dimittenda ſit, & nova domum inducenda nihil eorum negligat, quæ paulo ante explicavimus. Qui hæc juſſa facere prætermittent, decem ſcuta Romana omnino perſolvent, quæ piis operibus impendentur. Inſuper alias pœnas arbitrio noſtro ſtatuemus, ſi aliquis pervicacius his mandatis parere recuſaverit.

VI. Sacrorum Canonum verba, quibus omnia, quæ ſuperius dicta ſunt, innituntur, non modo Parochos comprehendunt, verum etiam Sacerdotes: quamobrem quæ de illis ſtatuta ſunt, de his quoque volumus intelligi. Indicimus præterea, ut quilibet Parochus de omnibus Sacerdotibus Parochiæ ſuæ incolis nos certiores faciat; ſcilicet ut perſpicere valeamus, an ſit inter eos aliquis qui leges haſce quoquomodo auſus fuerit violare.

VII. Omni demum ſtudio præcipimus, ut Vicarii Foranei juſſa hæc noſtra exequentes, bono præluceant exemplo, invigilentque integræ noſtrorum mandatorum executioni, atque in teſtimoniis, quæ pro iis ſcripto tradent, qui ad ſacros Ordines ſunt aſſumendi, illud non omittant, nimirum, cujus aut domum inhabitent iidem Clerici, aut contubernio gaudeant: quod pariter a Parochis non eſſe prætereundum edicimus ſuis in teſtimoniis; alias nihili a nobis habebuntur.

INSTITUTIO LXXXIII.

Epiſtola encyclica Parochis Diœceſanis, qua præcedens Inſtitutio fuſius explicatur. De occaſione ſcandali, quod oriri poteſt ex eo, quod mulieres ſimul habitent cum Parochis. De variatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ in hac re. Quoſnam gradus conſanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac Diœceſi requirantur. De mulieribus introductis, extraneis, & Agapetis. Quænam ſerio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam ineſſe huic diſciplinæ ſeveritatem. Reſponſa redduntur cauſis excuſationem, quæ afferri poſſent.

I. INſtitutionem ad te mittimus a nobis confectam pro delenda ea graviſſima corruptela, quæ jam per totam Diœceſim invaluit, ut in ædes Parochi pro domeſticis miniſteriis obeundis, mulieres inducantur antequam facultas a nobis petatur, quod ſane alienum eſt a Synodo præclariſſimi Deceſſoris noſtri, & ab ipſa conſuetudine, ac diſciplina, quæ retenta fuit, donec ipſe vita deceſſit. Has quoque litteras adjungimus, quibus ſententias ejuſdem Inſtitutionis interpretamur, & aliqua ſuperaddimus, quæ in ipſam Inſtitutionem congerenda non exiſtimavimus. Nemo profecto ſuſpicabitur ex Sacris Canonibus nequaquam deſumi, quæ Clero noſtro præcipimus; ſed facile intelliget omne ſtudium, curamque noſtram in eo poſitam eſſe, ut præſcripta Clero diſciplina facilior ſit, ipſiuſque fragilitatis magis accommodata. Id excitare omnes deberet, (ſi tamen aliquod veſtigium debitæ nobis obſervantiæ in ipſorum animis ſupereſt) ut alacrius juſſa facerent, ne, licet inviti, pœnis a lege conſtitutis ad parendum pervicaces adigamus.

II. III. Sic exorſi ſumus Inſtitutionem: *Commendandum procul dubio magis eſſet &c.* Sanctus Poſſidius res geſtas a Sancto Auguſtino poſteris tradidit: In his commemorat (1) Sancto Auguſtino fuiſſe ſororem, neptim ex fratre, & conſobrinam ex patruo, quibus domicilium ſuum commune nunquam fecit, quamvis iiſdem mulieribus ob cognationis cauſam, & Conciliorum etiam ſanctiones id liceret: *Quas perſonas Sanctorum Epiſcoporum Concilia in exceptis poſuerunt*; eamque rationem hujus ſeveritatis afferre ſolebat: *Dicebat vero, quia etſi de ſororibus, & neptibus ſecum commorantibus nulla naſci poſſet mala ſuſpicio; tamen, quoniam illæ perſonæ ſine aliis neceſſariis ſecumque manentibus fœminis eſſe non poſſent, & quod ad eas aliæ etiam a foris intrarent, de his poſſe offendiculum, aut ſcandalum infirmioribus na-*

(1) *Can. 26. de convict. fœminarum.*

Digitized by Google

naſci. Sanctus autem Gregorius Magnus, cum illos octo Legatos epiſtola 39. lib. 7. inſtrueret, quos ad Patrimonium Eccleſiæ Romanæ adminiſtrandum deſignaverat, illis potiſſimum præſcribit monere Rectores animarum, uti Sancti Auguſtini exemplum ſequantur. *Incautæ præſumptionis eſt, quod fortis pavet minus validum non timere. Sapienter enim illicita ſuperat, qui didicerit etiam non uti conceſſis.*

IV. V. Inſuper hæc habet eadem inſtitutio: *Inhærentes recentiori diſciplinæ &c.* Diverſa quidem diverſis temporibus decreta fuerunt in eam ſententiam, an liceat Presbyteris, & Parochis cum mulieribus conſanguineis ſub eodem tecto immorari. Nicæna Synodus id permiſit (1): Nannetenſis autem (non Moguntina juxta ipſius Synodi inſcriptionem in Decretalibus Gregorii IX.) idem interdixit (2): Innocentius III. rem in priſtinum ſtatum reſtituit, quem Nicæna Synodus conſtituerat (3): Interpretes vero (4) rationes varias proponunt, quibus iidem diverſi Canones ſimul concilientur; ac de his quidem longos ſermones conficiunt. Sed ut breviſſime rem totam perſtringamus, Patres Concilii Nannetenſis, ob graviſſima ſcelera, quæ inter Sacerdotes, eorumque conſanguineas in eodem domicilio commorantes acciderunt, indulgentiam, facilitatemque Nicænæ Synodi de medio tollendam arbitrati ſunt. Nam in eodem Capite, *Inhibendum*, hæc leguntur: *Quia, inſtigante Diabolo, & in illis* (de mulieribus Sacerdotum conſanguineis ſermo eſt) *ſcelus perpetratum reperitur*. Deinde Innocentius III. perpendit ea potiſſimum a Legiſlatore Decretis coercenda, quæ frequenter, non autem quæ raro eveniunt, ideoque Concilii Nannetenſis ſanctionem abrogavit, & permittendum cenſuit, quod a Nicæna Synodo conceſſum antea fuerat: *Cum Clericis* (inquit (5)) *quoque non permittas mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittit ſævi criminis ſuſpicari*. De his copioſe differunt Alteſerra, Grananetius (6) & Anaſtaſius Germonius (7).

VI. VII. Poſt hæc ita perſcripſimus in eadem inſtitutione: *Concedimus, ut in ſocietatem Contubernii recipiant eas mulieres &c.* Equidem Nicæna Synodus (8) *Matrem, aut ſororem, aut amitam* cum Sacerdotibus, & Parochis commorari permittit. De reliquis mulieribus conſanguineis mentio eſt in Carthaginenſi Concilio (9): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, & materteræ, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum, aut ſororum*. Interpretes autem Sacrorum Canonum hæc ſuperaddunt (10): *In linea tranſverſali uſque ad ſecundum gradum poſſunt habere Clerici conſanguineas*. Quæſtionem etiam inſtituunt de illo, qui ante Sacerdotium uxorem duxerit, & ex ipſa plures filias acceperit; item de illo, qui ex aſcendentibus plures mulieres conjunctas habeat, ita reſpondent: *In deſcendentibus, vel aſcendentibus videtur quod uſque ad quartum gradum, ibi amplius poteſt extendi permiſſio, quam in collaterali*. Nihil prorſus agitur de mulieribus affinibus, uti Piringhius advertit (11): *In Sacris Canonibus, in quibus prohibetur cohabitatio mulierum cum Sacerdotibus, & Clericis, nominatim excipiuntur affines, non autem conſanguineae; conſtat enim, majus eſſe fœdus, ſeu conjunctionem inter conſanguineos quippe per ſe immediate conjunctos, quam inter affines, qui per accidens tantum, ſive mediantibus conſanguineis, junguntur*. Cum idem Piringhius mulieres affines iis gradibus, quos jam expoſuimus ſimul cum Sacerdotibus habitare indulgeat, nos pariter illius ſententiam amplexi ſumus.

VIII. IX. *Certiſſimum eſt* (verba ſunt ejuſdem inſtitutionis) *non licere Parochis &c.* id potiſſi-

(1) *Can. 3. relato a Gratiano Can. interdixit, diſt. 32.*

(2) *Cap. Inhibendum de cohabitatione Clericorum, & Mulierum.*

(3) *Cap. A Nobis. ſub eodem titulo.*

(4) *Super Cap. Inhibendum, verbo Canones.* (5) *Cap. A Nobis.*

(6) *Num. 3. eodem cap. A Nobis, & tit. de cohabitatione, Cleric. & Mulier. num. 3.*

(7) *Lib. 2. ſuarum Animadv. cap. 18.*

(8) *Eodem Can. Interdixit, diſt. 32.* (9) *Can. cum omnibus diſt. 81.*

(10) *Cap. Inhibendum, verbo Canones, de cohabitat. Cleric., & Mulier.*

(11) *Tit. de cohabitat. Cleric. & Mulier. §. 1. n. 4.*

tiſſimum deſumitur ex eodem Canone Nicæni Concilii (1): *Interdixit per omnia Sancta Synodus, non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, vel alicui omnino, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem*. Qui Canonum ſcientiam cum rerum ſacrarum cognitione conjunctam profitentur, quid nomine hujus *mulieris ſubintroductæ* intelligatur, magno ſtudio inquirunt. Chriſtianus Lupus (2) *ſubintroductionem* inter contractus innominatos adnumerat, qui ſolum ſacras inter perſonas iniri conſuevit, eamque conventionis ſpeciem Adoptioni, vel Arrogationi comparandam exiſtimat. Siquidem ob hanc *ſubintroductionem* quælibet mulier matris, filiæ, aut ſororis loco habebatur, & hac de cauſa Sacerdos cum illis morabatur: *Hunc ergo contractum* (inquit Chriſtianus Lupus (3)) *Canon noſter iniri vetat a Clericis, niſi cum matre, ſorore, amita, aliiſque perſonis liberis ab omni ſcandalo, periculo, piarumque aurium, & oculorum offendiculo*: Hæ vero mulieres, quæ in locum matris, filiæ, aut ſororis ſubrogari ſolebant, *Agapetæ* vocabantur; hanc conſuetudinem improbare S. Joannes Chryſoſtomus nunquam deſtitit, donec a ſua Diœceſi prorſus eliminavit. Sanctus quoque Hieronymus eamdem corruptelam vehementer objurgavit (4). Du-Cangius (5), ac Thomaſſinus (6) de his Agapetis verba faciunt. Non inficiamur quidem a Nicæna Synodo has Agapetas fuiſſe prohibitas, ſed illud aſſerimus nomine mulieris *ſubintroductæ* cæteras quoque extraneas contineri; congruit his verbis Carthaginenſe Concilium, quod ſuperius nominavimus (7): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent*. Affirmamus etiam, mulieres ſubintroductas, & mulieres extraneas eas appellatas fuiſſe, quæ nullo cognationis vinculo ad Sacerdotem pertinebant. Id multiplici eruditione clare oſtendit Ferdinandus Mendoza in eo libro, quem Clementi VIII. nuncupavit (8): *Quæ autem diceretur mulier extranea, quæ alias ſubintroducta, dubii & anxii vacillant Scriptores; cum tamen perſpicuum videatur variis Conciliorum Decretis, & Pontificum Conſtitutionibus, eam extraneam dici, quæ nullo ſanguinis jure tenetur &c. Subintroductam, quod clam, & contra Canones domum ducerent Clerici, vel ſubintroducerent*.

X. XI. *Cum tamen ea conſuetudo invaluerit &c.* (Sic habetur in eadem inſtitutione,) *ut famula &c.* De ancillis mulierum cognatarum hæc docet Pirhinghius (9): *Epiſcopus matri, aliiſque mulieribus in primo, & ſecundo gradu conjunctis, ſicut alii Sacerdotes, & Clerici, licite cohabitare poteſt intra eamdem domum cum ancillis, & pediſſequis, ſed in cubiculis, ſeu conclavibus diſtinctis*. Deinde cum *ex allato pluries Canone*, *Interdixit diſt.* 32. Sacerdotibus, ac Parochis liceat cum matre, ſorore, atque amita ſimul in iiſdem ædibus commorari, Pirhinghius has quoque mulieres ipſis adjungit, *aut etiam eas idoneas perſonas, quæ fugiant ſuſpicionem*; ut alii malunt, *vel eas tantum perſonas quæ omnem fugerint ſuſpicionem*. Interpretes vero *idoneas perſonas* explicantes hæc ſuperaddunt *ut uxores ſervorum ſuorum*. Iidem Canones: *Cum omnibus diſt.* 81. ſic declarant, *uxoribus ſervorum ſuorum*. An ancillæ retineri poſſint a Parocho, ſi uxores ſervorum non ſint, nec in eodem domicilio mulieres Parochi conſanguineæ ſimul verſentur, ex illis verbis ejuſdem Canonis: *Cum omnibus* conjici poteſt, nempe *domeſtica neceſſitate*.

XII. XIII. Cum autem conditiones enumerantur, hoc pacto ſermonem proſecuti ſumus: *Primum conſtet opera famulæ alicujus &c.* Equidem ancillæ neceſſitatem, ipſiuſque probitatis opinionem prius examinandam eſſe Scriptores teſtantur (10), antequam Parocho concedatur ipſam domi ſuæ retinere. Traditur de celeberrimo viro ob generis ſui præſtantiam, & auctoritatem, qui ampliſſimam juriſdictionem, curamque animarum gerens, florente adhuc juventute, plures ipſe familiares, ac domeſticos ſibi adlegerat. In iis autem locis degebat, ubi

(1) *Can. allato interd. diſt.* 32. (2) *Tom. 1. Concilior. 7. edition. ſuper Can. 3. pag.* 21. *& ſeq.* (3) *Pag.* 25. (4) *In Epiſt. 22. ad Euſtochium*. (5) *In Gloſſario verbo* Agapeta. (6) *De Benefic. part. 1. lib. 2. cap. 61. num.* 10. (7) *In allato Can.* Cum omnibus *diſt.* 81. (8) *Tom. 1. Concilior. Collect. Labbe pag. 1190. edit. Pariſienſis anno* 1691. (9) *In eodem loco num.* 6. (10) *Braſchius in ſuo Promptuar. Synodali cap. 98. num. 28. & 30. Monacellus in Formul. practico tom. 1. tit. 6. formul. 2. num.* 3.

ubi viri cum mulieribus abſque ulla populi admiratione verſantur. Domi ſuæ diu retinuerat mulierem, ob quam illius probitas non exiguum detrimentum acceperat. Interjecto aliquo temporis ſpatio, jamque adultus vitæ rationem, atque inſtitutum mutavit; mulierem tamen haud dimiſit, licet nulla cum ipſa conſuetudo intercederet, adductus ſententia quorumdam Theologorum, qui falſo contendebant nulla ipſum lege teneri, ut eamdem mulierem domo expelleret. Clemens XI. pietate, ac doctrina inſignis litteras ad illum dedit ſua manu exaratas (1), quibus omnia; quæ delata fuerant, plene exponit, ac deinde his verbis ad illum monendum utitur: *Fidem iis præſtandam duximus* (agit Pontifex de conſilio retinendi mulierem) *ob certiſſima, atque iterata documenta, quæ nobis expoſita fuerunt. Porro id contigiſſe ob eam cauſam putamus, quod falſo arbitratus es muneri tuo ſatisfeciſſe, poſtquam pravam omnem conſuetudinem abjeciſti cum muliere, de qua ſermo eſt; quam opinionem tibi fovere non dubitarunt ex iis fortaſſe aliqui, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Quamobrem, cum in graviſſimo hoc negotio circumfuſam erroris nebulam diſſipare omnino teneamur, ſecretiſſimas has litteras ad Te manu noſtra ſcripſimus, ut paterna benevolentia, & ſtudio quo poſſumus maximo te moneamus, haud ſatis eſſe pro animæ ſalute atque innocentia conſervanda, ſi criminis labem effugias, ſed etiam requiri neceſſario, ut ædibus tuis, omnique ditione tua mulierem eamdem depellas. Hoc enim pacto ante oculos populi tibi ſubjecti nunquam obverſabitur tuorum criminum monumentum, ideoque ſimul de medio tolletur impedimentum omne, ne populus ipſe ad virtutem incitetur, quod præſtare omnino debes tuis præceptis, ſanctiſque vitę exemplis. Pro certo habeas a veritate longe alienos eſſe, qui contrarium affirmant, verbiſque noſtris fidem prę cęteris habendam, non ſolum ob teſtimonia amoris noſtri, quę tibi jam per tot annos dedimus, ſed præſertim ob cauſam Apoſtolici muneris, quo pro anima tua æquæ, ac pro noſtra, rationem Deo reddere debemus.* Hactenus Clemens XI.

XIV. Præter conditiones, quæ ad cauſæ ipſius æquitatem, & Parochi exiſtimationem pertinent, conditiones quoque adjunximus, quæ in ancillis requiruntur: his autem verbis uſi ſumus: *Honeſtæ pariter eſſe debent, & communi opinione probatæ &c.*

XV. Equidem Braſchius Parochis ancillas quinquagenarias concedit (3), ejuſque ſententiam Monacellus tuetur (2). Idem ſtatuit Carolus Cardinalis Barberinus in celebri Synodo Farfenſi, quam celebravit anno 1686. (4): *Honeſtæ ſemper famæ* (inquit) *& quinquagenaria majorem*. Idem decernit Epiſcopus Monteflaſconen. Bonaventura (5), licet inter famulam & Parochum ſanguinis propinquitas intercedat: *Famula autem morum probitate commendata ætatem quinquaginta annorum excedat: quod intelligi volumus etiam de illa, quæ ad ſervitium admittitur conſanguineorum, cum quibus convivunt Eccleſiaſtici*. Nos quidem teſtimonium honeſtatis de ancillis ejuſmodi proferendum indiximus, quadragenarias tamen permiſimus, ſi ſolæ cum Parocho fuerint; hac etiam ætate minores indulſimus, ſi aliæ mulieres Parochi conſanguineæ in eodem domicilio vitam exigant, aut ſi ipſæ ancillæ famulis matrimonio jungantur: etenim deprehendimus id receptum alias in hac Diœceſi, aliiſque Synodis probatum. Ita ſancitur in Piſana, quam Archiep. Froſini anno 1708. celebravit (6): *Mulieres bonæ famæ ſaltem annum quadrageſimum attingentes*. Magnum diſcrimen expoſuimus, cum horas hibernarum noctium prope ignem cum ſola ancilla Parochus inſumit. Qui id perſpicere magis expetat, P. Theophili Raynaudi librum percurrat, quem ipſe hoc pacto inſcripſit: *De ſobria frequentatione mulierum per ſacros homines* (7). His omnibus, quæ Raynaudus copioſe, eruditeque commemorat, illud tantum ſuperaddimus vocabulum (8) *Focaria*, quod famulam reipſa ſignificat, curam ignis gerentem, pro Sacerdotis ac Parochi concubina a multis Scriptoribus intelligi (9).

XVI.

(1) *Habentur lib. 2. Epiſtolarum pag. 642.* (2) *In loco allato num. 10. & num. 30.*
(3) *In eod. loco num. 1.* (4) *Pag 185.* (5) *Pag. 402.*
(6) *Pag. 80.* (7) *Tom. 12.* (8) *Du Gange in Gloſſ. ad verb. Focaria.*
(9) *Macrius in Vocab. Eccleſiaſtico ad idem verbum.*

Digitized by Google

XVI. Tandem prope finem ejuſdem noſtræ inſtitutionis illa quoque ſubjecimus: *Qui diſciplinam, & inſtituta Eccleſię &c.*

XVII. Qui diligenter expendet omnia, quæ in hac noſtra Inſtitutione proponimus, non diſciplinæ ſeveritatem a nobis optari fatebitur, ſed id ſolum, quod juſtum, Cleroque noſtro conſentaneum prorſus videtur. Qui de Parochis, eorumque conſanguineis mulieribus ſimul commorantibus verba faciunt, ſanguinis cognationem honeſtatis famæ conſervandæ plurimum ſuffragari teſtantur. Id vero nullam vim, nullumque pondus præbere ajunt, ſtatim ac documenta aliqua contra afferantur, ex quibus non ſolum crimen aliquod deprehendatur, ſed legitima tantum mali ſuſpicio deſumatur. Tunc enim prohibendum judicant Parochum, aut Sacerdotem cum mulieribus conſanguineis in eodem domicilio contineri (1). Thomaſſinus præſertim multa Concilia Provincialia, ac Diœceſana memorat, quibus id conſtituitur. In Conventibus Eccleſiaſticis Diœceſis Petricorenſis de uſu Sacramentorum traditur (2), hanc Parochi cum mulieribus sibi cognatis domicilii ſocietatem impediendam fore omnino ab Epiſcopis, ſi eos non laterent graviſſima mala, quæ ab hac conſuetudine dimanant. Recentiores etiam Canonum Interpretes aſſerunt (3) ſanguinis vinculum, ætatem, & facultatem impetratam tamdiu ſolum probari, donec ſcelus aliquod, vel ſceleris legitima ſuſpicio in vulgus (4) emanaverit. Sanctus autem Carolus Borromæus (5) ſibi tantum facultatem attribuit concedendi Parochis, ut cum mulieribus etiam conſanguineis ſimul habitent, quod nunquam ſe permiſſurum teſtatur, niſi antea de honeſtate earum mulierum certiſſima teſtimonia conquiſierit. Poſt hæc Vicariis Foraneis indicit, ut poſt ſingulos tres menſes illarum mulierum domos inviſant, *quæ cum Eccleſiaſticis etiam ex ſcripta noſtra facultate habitant, de iiſdem præterea inquirant.*

XVIII. Supereſt, ut diluamus ineptas prorſus excuſationis cauſas, quæ proferri ſolent, atque ad tria capita rediguntur. Primum ajunt id conſuetudine firmatum eſſe, quod pravus uſus nuncupari debet; moremque veterem appellant id, quod paucis ab hinc annis a quorumdam contumacia profluxit. Neque præ cæteris illud expendunt nullam admitti conſuetudinem, cum agitur de animæ ſalute, quæ ad Jus Divinum pertinet: *Lex naturalis* (inquit S. Thomas (6)) *& Divina procedit a voluntate Divina: unde non poteſt mutari per conſuetudinem procedentem a voluntate hominis, ſed ſolum per voluntatem Divinam mutari poteſt. Et inde eſt, quod nulla conſuetudo vim obtigis lenere poteſt contra Legem Divinam, & naturalem.* S. quoque Iſidorus hæc ſubdit (7): *Multæ ſunt conſuetudine vitiata, multa pravo uſu præſumpta, multa contra pudicos mores illicite uſurpata: cedat conſuetudo auctoritati, pravum uſum lex, & ratio vincat: adime conſuetudinem, ſerva legem.*

XIX. Secundo ajunt mulieres, quæ juventute floreant, a Parochis neceſſario requirendas, ut poſſint ipſæ injunctis miniſteriis operam dare, & Parochis etiam prodeſſe, ſi morbo aliquo crucientur. Verum, qui ita ſentiunt, æquo animo patiantur, ſi Sancto Hieronymo potius, quam illis fidem habeamus. Scripſit S. Doctor ad Nepotianum epiſtolam 12. lib. 2. inſcriptam: *De vita Clericorum, ac Sacerdotum.* poſtquam eadem epiſtola pie, ſapienterque objurgavit Clericos, ac Sacerdotes, qui commune cum mulieribus domicilium haberent, ægritudinis difficultatem ſibi proponit, & ſtatim his verbis reſpondet: *Ægrotanti tibi quilibet Sanctus Frater aſſiſtat, & germana, vel mater, aut probata quælibet apud omnes fidei. Quod ſi hujuſcemodi non fuerint conſanguinitatis, caſtimoniæque perſonæ, multas anus nutrit Eccleſia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant miniſtrando, ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemoſynæ. Scio, quoſdam convaluiſſe corpore, & animo ægrotare cœpiſſe. Periculoſe tibi miniſtrat, cu-*

(1) *Raynaudus lib. all. pag. 359. Thomaſſinus par. 1. de Beneficiis lib. 2. cap. 64.*
(2) *Part. 2. edit. Pariſien. anno 1693. pag. 247.*
(3) *Tit. de cohabitat. Clericor. & Mulierum.*
(4) *Pirhing. eod. tit. §. 3. num. 4. Schmalzgrueber §. 1. Anacletus §. 1. Engelius num. 2.*
(5) *Lib. 1. Act. Eccleſ. Mediolanen. edit. Lugdun. anno 1682. pag. 331.*
(6) *In p. 2. quæſt. 97. art 3. ad 1.*
(7) *Lib. 2. Synonymorum can. 16.*

cujus, vultum frequenter attendis. S. Hieronymus de illis viduis pluſquam ſexagenariis verba facit, quæ alebantur ab Eccleſia, & Nepotianum, cæteroſque omnes admonet, ut ipſarum opera utantur, ſi forte in morbum labantur. Conſtat igitur non probari a S. Hieronymo illorum opinionem, qui ancillas haud majores viginti quinque annis expetunt, ut tuendæ ſanitatis curam ſuſcipiant.

XX. Tertio affirmant a criminibus ſolum abſtinendum, reliquas autem ſollicitudines, metuſque penitus abjiciendos: ſi quæſtioni, de qua ſermo eſt, accomodari poteſt hujuſmodi ſententia, manus victas ipſis præbemus. Sin autem e contrario ſe res habet, procul dubio magis confirmantur omnia, quæ huc uſque nos expoſuimus. Duplex itaque peccati ſpecies objicitur; prima quidem, ſi inter virum, ac mulierem ſcelus aliquod reapſe admittatur; ſecunda vero in populi offenſione continetur, ob quam nempe ruinæ ſpiritualis occaſio populo traditur, cujus oculis ratio vitæ noſtræ, atque inſtituta ſubjiciuntur. Primum non ſemel accidit, & facile evenire poteſt non ſine graviſſimo illius detrimento, qui ejuſmodi crimine inquinabitur: ſecundum vero ſemper contigit, & in poſterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho verſabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in ſuperiori Inſtitutione, & hic litteris magis explicavimus.

XXI. Equidem diximus non ſemel accidiſſe, & in poſterum evenire poſſe, ut homo, ac mulier ob hanc conſuetudinem grave ſcelus perpetrent, quod tamen nullam affert Eccleſiaſticis noſtris injuriam, quos ſane magni facimus, nec iraſci, aut queri de nobis poterunt, ſi ipſos Sanctitate Davidi, fortitudine Samſoni, ſapientia Salomoni comparamus. Attamen cum S. Hieronymo (1) illud repetimus *non ſemel accidiſſe, & in poſterum evenire poſſe, ut homo, ac mulier ob hanc conſuetudinem grave ſcelus perpetrent*, niſi cautiones neceſſariæ interponantur: *Ne ſub eodem tecto maneas, nec in præterita caſtitate confidas. Nec Sanctior David, nec Samſone fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper, quod Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier ejecerit*. Etenim, neque honeſtas anteactæ vitæ neque ulla turpitudo animos a diſcrimine vacuos & immunes præſtare poteſt. S. Paulus uſque ad tertium Cœlum raptus fuerat, & quinquageſimum ſeptimum ætatis annum attigerat, juxta accuratum præſtantium virorum judicium, cum ſecundam ad Corinthios Epiſtolam ſcripſit, ubi hæc libere fatetur: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me, colaphizet*. Hic autem *Angelus Sathanæ* non fuit vehementiſſimus capitis dolor, uti Faber, & Eraſmus falſo interpretantur, ſed acerrimum prælium, quod pro tuenda caſtimonia frequenter habere cogebatur. Id præclare oſtendit Eſtius doctrinæ fama clariſſimus (2). S. Benedictus ob ſeveriſſimam vitæ rationem, ac diſciplinam, & inuſitata prodigia omnium laudibus celebrabatur, tamen Sanctus Gregorius commemorat magna libidine inflammatum eum fuiſſe, poſtquam in mulierem oculos conjecerat, itaut inter ſpinas nudum corpus projecerit, ut libidinis impetum coerceret: ſi Sancto Ferrerio credimus, ea mulier nulla venuſtatis ſpecie prædita erat, ſed potius gibboſa, ac deformis (3): *Cœpit cogitare de quadam muliere gibboſa, quam viderat in civitate, & in tantum tentatio augmentabatur, quod volebat dimittere eremum, & redire ad mundum ad inquirendam dictam gibboſam: quid feciſſet, ſi fuiſſet pulchra*! Equidem Dœmon ita callidus eſt, ut fœdas etiam mulieres eleganti pulchritudine ornatas nobis effingat: *Cupidini* (inquit idem S. Doctor (4)) *nulla deformitas &c. Sed Diabolus pingens ſpecioſum efficit, quidquid fœdum, & horridum fuerit*.

XXII. Graviſſimum fore detrimentum innuimus, atque incredibilem perniciem, ſi peccati ejuſmodi labes contrahatur. Nam facile contingere poteſt, ut varii iteratique actus in proximam, & voluntariam occaſionem convertantur. Inſuper in pluribus locis hujus Diœceſis ſolus Parochus obtinet Confeſſiones audiendi facultatem; ob quam cauſam ſæpius a nobis petitur, ut eamdem facultatem alteri Sacerdoti conferamus; licet non omnino idoneus ad hoc munus obeundum judicetur, ex quo ſatis conſtat id neceſſarium haberi. Cum hæc ita ſint, ſi mu-

(1) *In ead. epiſt. ad Nepotianum*. (2) *In Commen. cap. 12. ejuſdem epiſt. 2. ad Corinthios*. (3) *In Serm. de S. Benedicto*. (4) *De ſingularitate Clericor*.

Digitized by Google

ſi mulier ſcelera expiare velit Sacramento Pœnitentiæ, nequit abſolvi a Parocho criminis inhoneſti complice, quod cautum fuit hujus Sedis Archiepiſcopalis legibus. Neque Parocho hæc facultas reſtituitur, licet ſolemne aliquod Jubilæum indicatur. Tunc enim Pontifex auctoritatem impertit, ut crimina Pontifici, vel Epiſcopis reſervata condonentur per eos ſolum Confeſſarios, qui ab Epiſcopis probati fuerint. Quare, ſi Confeſſarius in hac Diœceſi peccati ſui complicem abſolvere nequaquam permittitur, ut patet ob facultatem ipſi ademptam, illud neceſſario conſequitur haud poſſe mulierem a Parocho abſolvi, qui particeps ipſius ſceleris extiterit, licet Jubilæum promulgatum fuerit (1). Accedit etiam, quod Parochus, ſi confiteri velit, antequam Sacrum faciat, aliquem adire debeat, qui facultate abſolvendi a criminibus reſervatis præditus ſit, aut abſolutionem ſaltem indirectam expoſcere ab aliquo Sacerdote, qui illa facultate careat; ea ſemper conditione interpoſita, ut quam primum poterit ad Confeſſarium accedat, qui facultatem ejuſmodi obtinuerit. Quippe, uti dictum eſt, ſcelus inhoneſtum a Parocho cum ſua Parochiana patratum, a nobis tantum dimittendum reſervatur: neque illorum opinionem probamus, qui putant ancillam, qui paternum domicilium in aliena Parochia ſitum habet, nequaquam pertinere ad ditionem ejus Parochi, cui famulatum præſtat. Id quidem verum eſt, cum de ineundo matrimonio res agitur, non autem, cum Paſchali mandato parendum eſt. Quare cum nos ſolum rem declarare pro ratione muneris noſtri poſſimus, decernimus, ut ſicuti ancilla in ejus Parochi ditione poſita cenſetur, in cujus ædibus commoratur, cum Paſchali præcepto ſatisfacere debet, ſic etiam eidem Parocho ſubjecta judicetur, cum reſervatum nobis incontinentiæ crimen inter ipſos contigerit.

XXIII. Addidimus etiam paulo ante, quod populi offenſio, ac ſcandalum *ſemper contigit, & in poſterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho verſabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in ſuperiori Inſtitutione, & bis litteris magis explicavimus*. Id vero neque dictum temere, aut inconſulto fuit. Theologi quæſtionem de ſcandalo inſtituunt, illudque ſic definiunt *dictum vel factum minus rectum, præbens alteri occaſionem ſpiritualis ruinæ*. Illud autem *dictum, vel factum minus rectum* exiſtimant, quod reipſa pravum eſt, vel aliquam pravitatis ſpeciem præbet. Reliquis omnibus omiſſis, quæ ad rem noſtram non faciunt, illud etiam docent *ſcandalum activum*, de quo verba facimus, *aliud per ſe, aliud per accidens* nuncupari. Primum ſane, cum aliquis pravo dicto, vel facto contendit alium ad crimen patrandum allicere, aut ſic careat hujuſmodi voluntate, nefarioque conſilio, dictum ipſum, vel factum ejus conditionis eſt, ut in ſcelus pertrahat; ſecunda vero ſcandali ſpecies in eo ſita eſt, cum nempe aliquis ex dicto, vel facto alterius peccandi occaſionem ob pravam indolem deſumit, licet dictum ipſum vel factum ab omni pravitate alienum ſit, neque illius auctor nefarium aliquid ingerere unquam cogitaverit (2). Cum hæc ita ſe habeant, quis a gravi ſcandali crimine Parochum vindicare poterit (3), qui domi ſuæ retinuerit, aut in poſterum ancillam retinebit, quæ deſtituatur iis conditionibus, quas expoſuimus, quamvis ipſe eam mentem nunquam habuerit, ut populo offenſionem, ac perniciem afferat? Nam res ipſa mala eſt, quia ſacris Canonum legibus interdicitur; neque in dubium revocari poteſt aliquid ſaltem mali præſeferre. Porro id totum ex epiſtola S. Pauli colligitur (4) ubi licere quidem fatetur uti dapibus, quæ Idolis antea propoſitæ fuerunt, tamen hæc ſtatim addit: *Videte autem, ne forte hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolo recumbentem, nonne conſcientia ejus cum ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt? Sic autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam, in Chriſtum peccatis. Quapropter, ſi eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem*. Hæc ſane libertas, quæ jam multum invaluit, & ob quam nonnulli cum mulieribus habitant, licet ipſæ neceſſariis conditionibus careant; eorum

(1) *Bonacina diſp. 5. de Sacramentis quæſt. 7. punct. 8. §. 5. num. 10. Viva in ſuo Tract. de Jubil. quæſt. 11. art. 3. n. 4.* (2) *S. Thomas 2. 2. quæſt. 43. art. 1.*
(3) *S. Matthæus cap. 18.* (4) *1. ad Corinth. cap. 8.*

Digitized by Google

rum pariter falſa opinio, qui a criminibus ſolum reipſa abſtinendum prædicant, reliqua vero, tanquam ineptias, flocci æſtimanda, hæc, inquam, libertas, & falſa opinio a Sanctis Patribus vehementer improbantur, ac præſertim, ſi agatur de Sacerdotibus, & animarum Rectoribus: *Quid ſi dixeris* (ait S. Hieronymus (1), *& mihi ſufficit conſcientia mea; habeo Deum judicem qui meæ vitæ eſt teſtis; non curo, quid loquantur homines: audi Apoſtolum ſcribentem, providentes bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus*. Idem S. Doctor ſtatim ac percepit ſe a Romanis obtrectari, quod frequenter cum ſanctis, & primariis Urbis mulieribus Paula, Euſtochio, ac Melania verſaretur, quas impulerat, ut relicto Civitatis vano ſtrepitu Monachis parem diſciplinam, & inſtitutum amplecterentur, eas obtrectationes, & maledicta nequaquam aſpernatus eſt, ſed conſilii ſui rationem, atque innocentiam patefacere voluit; deinde ex Urbe migravit, & præclaram ad Aſellam epiſtolam dedit, quæ libro primo quadrageſimum quintum locum obtinet. Theodorus Cappadociæ Sacerdos monitus a S. Baſilio, ut ancillam, quam domi habebat, ſtatim depelleret, ſeptuagenarium ſe eſſe reſpondit, & omni libidinis motu penitus immunem. Sanctus tamen Baſilius hæc ſubdidit: *Neque enim credo, cum, qui ſeptuaginta annos natus eſt, cum muliere animi perturbatione commotum habitare. Nec tamen ob aliquam turpem actionem, quæ facta fuerit ſtatuimus, ea, quae ſtatuimus, ſed quia ab Apoſtolo ducti ſumus, fratri non eſt ponendum ſcandalum, vel offendiculum. Scimus autem, quod recte, & ſane factum ab aliquibus, erit aliis occaſio ad peccatum. Ea de cauſa decrevimus Sanctorum Patrum conſtitutionem ſequentes, ut a muliere ſepareris*. Equidem mulieres juxta Ritum Hebræorum ſuos Magiſtros ſequebantur, quibus etiam neceſſaria ad vitam ſuſtentandam adminiſtrabant. Id Sunamitis exemplo in Eliſæum ſatis comprobatur (2), Sanctus etiam Lucas commemorat (3), quod *Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis*. Deinde Apoſtoli pias quoque mulieres ſuorum itinerum comites habere non dubitarunt, quæ ſuis expenſis, vel congeſtis eleemoſynis alimenta neceſſaria ſuppeditabant. Id Divini præceptoris exemplo ducti faciebant, ea tamen cautione adhibita, ne mulieres hujuſmodi ullam mali ſuſpicionem, aut ſpeciem inferrent: *Conſuetudine* (ait Eſtius (4) *in tantum recepta, ut & Chriſtus Dominus eamdem circa ſe admittere non fuerit dedignatus. Neque enim aſſumebantur ad hujuſmodi miniſterium mulieres, niſi quarum caſtitas cum pietate conjuncta adeo nota eſſet, ac probata, ut omnem excluderet incontinentiæ ſuſpicionem*. Igitur conſueverunt Hebræi pias mulieres ſecum adducere, a quibus vitæ alimenta perciperent. At vero, poſt quam S. Paulus, ac Barnabas gentibus Evangelium promulgare cœperunt, agnoſcentes hanc mulierum ſocietatem, licet neceſſariam atque innocentem, obtrectationibus locum exhibere, ad Corinthios Paulus ſcripſit (5), Barnabæ, ſibique alimenta præbenda eſſe: *Numquid non habemus poteſtatem manducandi, & bibendi &c. Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?* Aſſerit quidem in ipſorum poteſtate eſſe, ut mulieres Adminiſtras ſecum adducant; *Numquid non habemus poteſtatem mulierem Sororem circumducendi?* Sed illud reſpondet: *Sed non uſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti*. Quamobrem S. Hieronymus, dum caput 27. Evangelii S. Matthæi interpretatur, his verbis ſententiam noſtram confirmat: *Conſuetudinis Judaicæ, fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut mulieres de ſubſtantia ſua victum atque veſtitum Præceptoribus miniſtrarent. Hoc quia ſcandalum facere poterat in nationibus, Paulum abjeciſſe ſe memorat*.

XXIV. Reliqua omnia, quæ in ſuperiori Inſtitutione propoſita ſunt, nulla indigent explicatione; ideoque finem facimus noſtram tibi benedictionem impertientes. Nos quidem hanc Inſtitutionem confecimus, haſque litteras exaravimus, ut voluntatem noſtram declararemus; illud tantum ſupereſt, ut juſſa noſtra executioni demandata intelligamus, utque obſequente commendemus, pervicaces autem, inviti puniamus. Deus tibi propitia omnia concedat.

IN-

(1) *Lib. 2. epiſt. 9. quæ inſcribitur de evitando ſuſpecto contubernio.* (2) *Lib. 4. Regum cap. 4.* (3) *Cap. 8.* (4) *Cap. 9. prima epiſt. ad Corinth. pag. 280.* (5) *Cap. 9.*

Digitized by Google

INSTITUTIO LXXXIV.

Reſponſum redditum Vicario foraneo, qui nonnullas queſtiones propoſuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in Diœceſi iterum Baptiſmo abluantur ſub conditione, *cum ad Eccleſiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena Diœceſi ad confeſſiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac noſtra Diœceſi Pœnitentię Sacramentum adminiſtrarunt. Item Sacerdotibus, qui in hac Diœceſi Bononienſi ad certum tempus probati, eo temporis ſpatio jam peracto, tamen Jubilęi tempore Confeſſiones audire non dubitarunt, utrum ſicut illicite, ita invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulerint.*

I. ACcepimus tuas litteras, ex quibus nulla ſane moleſtia, aut dolor, ſed voluptas ſingularis in animo noſtro concitata eſt, ob quam gratias tibi perſolvimus; nihil enim magis expetimus quam a præſtantibus doctrina, ac pietate viris moneri de iis, quæ ad hanc civitatem, ac Diœceſim recte adminiſtrandam conferre plurimum videantur, cujus curam Dei gratia, ac Sedis Apoſtolicæ beneficio ſuſcepimus; ſed rem aggrediamur.

II. Primum fateris, te Inſtitutionem noſtram de Obſtetricibus, quæ octavo loco poſita eſt, percurriſſe, ubi decernitur, Baptizatos ab ipſis, ſi ſuperſtites fuerint, ad Eccleſiam deferendos, ut ritus, ac cæremoniæ, quas Obſtetrices omiſerunt, perficiantur; nec hujuſmodi infantibus conferendum a Parocho Baptiſmum *ſub conditione*, ob eam cauſam, quod illi in privato domicilio Baptiſmum ſuſceperint, ſed rationem, modumque inveſtigandum, quo Baptiſmus collatus fuit, nam ſi materia, ac forma, quæ neceſſario requiruntur, minime defuerint, ſoli ritus Eccleſiæ ſuperaddendi ſunt. Quod ſi dubitandi de his legitima cauſa objiciatur, tunc non cæremoniæ ſolum addendæ ſunt, ſed iterum Baptiſmus *ſub conditione* conferendus: ex his omnibus illud deſumis, tutius, ac facilius futurum eſſe, ſi generatim ſtatuatur, iterum baptizandos *ſub conditione*, cum ad Eccleſiam feruntur pueri, quos privatim Obſtetrices, aut alius quilibet ſalutaribus undis abluit.

III. Hanc quæſtionem proponunt Scriptores, qui varias, ut moris eſt, opiniones tuentur: plures id probant; alii tamen in iis tantum locis, ac Diœceſibus id permittendum cenſent, ubi Ritualia, ac Decreta Epiſcoporum facultatem ejuſmodi concedunt: aliqui tandem putant infantes tantum *ſub conditione* tunc iterum baptizandos, cum in dubium revocatur poſt accuratum examen, an rite Baptiſmus per Obſtetricem privatim collatus fuerit (1).

IV. Diſſertationem conficere nolumus de illa jam prope communi omnium ſententia conferendi Sacramenta *ſub conditione*; & abſolutione, atque *diſpenſatione ad cautelam*. Illam pene omnes amplexi ſunt. Hoc enim pacto diligens rerum geſtarum inquiſitio prætermittitur, nec magna librorum copia evolvenda eſt, neque diverſæ Auctorum opiniones expendendæ; attamen illos magnopere probamus, qui judicant Baptiſmum *ſub conditione* non eſſe iterum conferendum infantibus, qui privatim per Obſtetricem abluti jam fuerunt; niſi forte, re diligenter examinata, legitima dubitandi cauſa exhibeatur, an Baptiſmus per Obſtetricem rite peractus ſit.

V. Rationem hujus ſententiæ alio loco adduximus (2), & in ea magis confirmati ſumus, cum hæc in Romano Catechiſmo ſcripta deprehendimus (3): *Neque enim deſunt, qui nullum ſcelus admitti poſſe arbitrentur, ſi quemvis ſine delectu cum adjunctione illa baptizet: quare ſi infans ad eos deferatur, nihil prorſus quærendum putant, an is prius ablutus fuerit, ſed ſtatim ei Baptiſmum tribuunt, quin etiam, quamvis exploratum habeant, domi ſacramentum ad-*

mi-

(1) *Layman in Theolog. Moral. lib. 5. tract. 2. cap. 5. num. 3. verſ. Quod vero Sotus &c. Leander tom. 1. tract. 2. diſput. 3. quæſt. 45. Gobat. quæſt. Theolog. Sacrament. tractat. 2. caſ. 13. ſect. 1. n. 368. & 378.* (2) *Inſtit. 8.* (3) *Part. 2. de Sacram. Baptiſmi num. 37. & ſeq.*

miniſtratum eſſe, tamen ſacram ablutionem in Eccleſia, adhibita ſolemni cæremonia, cum additione, repetere non dubitant, quod quidem ſine ſacrilegio facere non poſſunt, & eam maculam ſuſcipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant. Nam ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter diſcuſſa, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt etiam cum adjunctione Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare. Advertimus etiam ſententiam eamdem firmatam fuiſſe auctoritate Sacræ Congregationis Concilii, quam univerſi plurimi facere debent; ſiquidem quæſtionem tuam Cardinalis Mareſcottus Sacræ Congregationi propoſuit, cum Tiburtinæ Eccleſiæ præeſſet, ejuſque ſtatum eidem Congregationi referret. Die autem 19. Decembris anno 1682. hoc Sacra Congregatio reſponſum dedit: *Infantes ab Obſtetricibus baptizatos poſſe rebaptizari ſub conditione in caſibus particularibus, ubi rationabile dubium oritur circa validitatem Baptiſmi prima vice collati.*

VI. Sed illud hanc ſententiam magis confirmat, quod ſancitum fuit ab Eccleſia, videlicet Baptiſmum ab Hæretico collatum eſſe validum, ſi nihil eorum, quæ ab Eccleſia Romana præſcribuntur circa materiam, formam, atque intentionem, fuerit omiſſum; & cum diſputatio inſtituitur, an baptizatus ab Heretico, iterum *ſub conditione* Baptiſmum ſuſcipere debeat, cum in ſinum Romanæ Eccleſiæ reſtituitur, id ſolum peragendum omnes teſtantur, cum de validitate collati antea Baptiſmi non immerito dubitatur (1). Præ cæteris Cardinalis Albitius (2) fatetur hoc inſtitutum a Congregatione S. Officii penitus obſervari, nec unquam contrarium aliquod decerni, niſi cum incertum, dubiumque eſt, utrum Hæreticus, qui Baptiſmum adminiſtravit: omnia perfecerit, quæ circa materiam ac formam Baptiſmi requiruntur: ſed novum aliud afferamus Sac. Congregat. Concilii documentum.

VII. *Frater Matthias Hernandez Ordinis Prædicatorum in ſupplici libello a Sanctiſſimo remiſſo exponit, quod in Civitate Navarra, aliiſque locis Diœceſis Sancti Jacobi de Cuba in Indiis Occidentalibus, Parochi ſolent rebaptizare ſub conditione tum infantes domi in caſu neceſſitatis baptizatos, non alia ratione, quam quia Baptiſmus non fuit in Eccleſia Parochiali collatus, tum etiam Hereticos ad Catholicam Fidem converſos, licet aſſerentes, ſe baptizatos fuiſſe ſervata forma, & adhibita materia ab Eccleſia preſcripta ſub unico pretextu, quod ignoretur, quæ, & qualis fuerit intentio, cum qua fuerunt baptizati; ſupplicat præterea, opportune deſuper provideri. Ut igitur Parochi ex hujus Sacræ Congregationis oraculo edoceantur, Eminentiſſimi Patres reſpondere dignabuntur.*

Primo, an infantes domi in caſu neceſſitatis baptizati, ſint ſub conditione rebaptizandi.

Secundo, an, & in quibus caſibus Heretici debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad Fidem Catholicam convertantur.

Die autem 27. Martii anno 1683. ita reſpondit.

Ad primum negative, niſi adſit dubium probabile invaliditatis Baptiſmi;

Ad ſecundum, ut ſupra.

VIII. Pro certo habeas Sac. Congregationis Decreta, quæ proferimus, non deſumpta ex iis Scriptoribus, qui ipſa commemorant, licet nunquam ea ſubjecta oculis habuerint; Nos illa in actis perſpeximus, & manu noſtra pariter deſcripſimus, cum perhonorifico Secretarii munere fungeremur: magnum quidem tunc laborem impendimus, cujus tamen nunquam pœnituit, nec in poſterum pœnitebit.

IX. Eadem noſtra Inſtitutio, quæ ſcribendi occaſionem tibi præbuit de irregularitate pariter agit, quæ a Parocho contrahitur, ſi Baptiſmus *ſub conditione* adminiſtretur, antequam diligenter examinaverit, utrum, & nequaquam temere, ſuſpicari poſſit aliquid ad Baptiſmum neceſſarium fuiſſe prætermiſſum. Porro hujumodi irregularitas colligitur *Ex Cap. ex litterarum* Alexan-

(1) *Card. de Lugo Reſponſ. Moral. lib. 1. dub. 2. per totum Gobat. quæſt. Theolog. Sacram. tract. 2. caſ. 13. ſect. 2. Reynaudus in Heteroclit. Spiritual. tom. 1. punct. 10. num. 26. & ſeq. folio 142.* (2) *Card. Albit. in tract. de Inconſtantia in Fide cap. 33. num. 24. & ſeq.*

by Google

xandri III. *de Apoſtatis, & iterantibus Baptiſma*: Scriptores autem inquirunt; an hæc pœna illos tantum afficiat, qui iterum Baptiſmum conferunt nulla adhibita conditione, an eos pariter, qui abſque ullo examine Baptiſmum iterum *ſub conditione* adminiſtrant; inſuper, an eadem pœna contra baptizatum, & baptizantis adminiſtrum ſolum infligatur, an baptizantem quoque ipſum comprehendat. Poſtremo, utrum hæc irregularitas ad ulteriores Ordines, aditum intercludat, an vero impediat ſolum exercere Ordines, qui jam percepti fuerunt.

X. Aliqui profecto pœna hujuſmodi eos minime illigari putant, qui Baptiſmum *ſub conditione* iterum conferunt, ob eam cauſam, quod adjuncta conditio rem ſuſpenſam, & ancipitem relinquit, ita ut Baptiſmum reipſa adminiſtrare non intelligat, niſi forte in primo Baptiſmo neceſſarium aliquod defuerit (1).

XI. Alii tamen judicant hanc pœnam irregularitatis in illos quoque decerni, qui baptizant *ſub conditione*, licet prudenter dubitare nequeant, an primus Baptiſmus rite collatus fuerit juxta Eccleſiæ diſciplinam, & inſtituta: nam temere, & inconſulto rem maximi ponderis ſuſcipiunt; accedit etiam, quod interpoſita conditio deliberatum baptizandi animum nequaquam immutat. Siquidem, qui hoc modo baptizat, nullum in dubium revocat, an vere, & valide primus Baptiſmus fuerit adminiſtratus. Hinc dicitur ipſe Baptiſmum ſecundum re ipſa contuliſſe; quippe novum Baptiſmum jam baptizato tradit, qui ſane verus Baptiſmus nuncupari debet, licet ea conditio interponatur. De his plures Auctores copioſe dixerunt (2).

XII. Perpauci exiſtimant hac pœna irregularitatis baptizantem non devinci, ſed plurimi arbitrantur ob eamdem pœnam ſolum aſcenſum ad ſuperiores Ordines impediri, inter quos Gibalinus (3), ac Pythinghius (4) numerantur; non deſunt tamen, qui cenſeant ob hanc irregularitatem ſuſceptos Ordines exerceri non poſſe; eos Sayrus fuſe commemorat (5).

XIII. Nos quidem expoſita ſuperius Catechiſmi Romani auctoritate adducti illorum opinionem probavimus, qui putant irregularitatem ab illis contrahi, qui *ſub conditione* Baptiſmum adminiſtrant, cum nulla eſt ſuſpicandi cauſa, an primus Baptiſmus rite peractus fuerit. Illorum quoque ſententiam amplectimur, qui tradunt ob hanc irregularitatem ſuſceptos Ordines exerceri nequaquam poſſe; nam Romanus Catechiſmus Sacerdotes etiam, ac Parochos commemorat, quos etiam nominat S. Carolus Borromæus, qui in tertia Synodo Mediolanenſi irregularem eum pariter declarat, qui *ſub conditione* Baptiſmum iterum confert: conſtat autem nullum Ordinem inveniri, ad quem Sacerdotes, ac Parochi provehantur. Idem monuit Altovitus a Secretis Sacræ Congregationis Concilii (6): *Siquidem*, inquit, *Synodus Mediolanenſis, & Catechiſmus Romanus; quorum maxima eſt auctoritas, & cæteris præferenda, loquuntur expreſſe de Sacerdotibus & Parochis rebaptizantibus ſub conditione: unde irregularitas, quæ inibi ſtatuitur, & reſpective præſupponitur adverſus dictos Sacerdotes, & Parochos, neceſſario intelligenda eſt* de

(1) *Suarez. in 3. quæſt. 71. art. 4. diſput. 31. ſect. 6. dub. 5. Navarr. in Manuali tom. 1. cap. 27. n. 246. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. in tract. de Cenſuris diſput. 7. quæſt. 3. n. 4. Layman. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 2. verſ. 4. Gibalin. de Irregularit. cap. 5. conſector 4. per totum pag. 312. Tamburinus Oper. Moral. tom. 2. lib. 10. tract. 4. cap. 13. §. 2. Leander Oper. Moral. tom. 1. tract. 2. diſput. 6. quæſt. 9. & tom. 5. tract. 2. diſput. 18. quæſt. 12. Diana in edit. coordinat. tom. 5. tract. 5. reſol. 20. Franc. de Magiſtris in Praxi Fori Eccleſiaſt. tom. 2. lib. 1. tit. 8. cap. 4. num. 7. verſ. Et nota. Caſtropal. Oper. Moral. tom. 6. diſput. 6. punct. 10. num. 6. Pirbing. in quintum decretal. tit. 9. n. 13.*

(2) *Salzed. ad Diaz in praxi canon. c. 13. verſ. Aqua quidem irregul. Sayr. de cenſuris lib. 7. c. 8. n. 23. & ſeq. Majol. de irregularitate lib. 3. cap. 14. num. 5. Hugolin. in eodem tract. cap. 35. §. 3. num. 4. Barboſ. cap. De quibus n. 3. de Baptiſmo. Filliucc. Oper. Moral. tract. 20. num. 182. Vulp. Reſolut. Moral. 103. num. 3. & ſeqq. Fernandez de Herrodia de ſacram. Baptiſmi part. 4. dub. 2. num. 4. Megal. part. 3. Inſtit. Confeſſ. & Pœnit. lib. 7. cap. 2. num. 36.* (3) *In eodem cap. 5. part. 4. num. 7.* (4) *In allato tit. 9. §. 3.*

(5) *De Cenſuris lib. 7. cap. 3. num. 5.* (6) *In Cauſa Tudertin. Baptiſmi ſeu Irregularit die 17. Novembris ann. 1685.*

de impediente exercitium Ordinum ſuſceptorum, cum non detur alius Ordo ſacer, ad quem Sacerdotes, & regulariter Parochi aſcendere poſſint.

XIV. Sed jam deveniamus ad illud, quod ſecundo loco in tuis litteris proponitur: nos igitur admonens recentis Jubilæi tempore, quod Pontifex indixit, & nos in civitate, ac Diœceſi promulgavimus, aliquos Sacerdotes tum Regulares, tum Sæculares veniſſe ex vicinis Diœceſibus, in quibus facultatem ad Confeſſiones audiendas obtinet, ipſoſque Pœnitentiæ Sacramentum Diœceſanis noſtris adminiſtraſſe; inſuper mones alios Sacerdotes pro excipiendis Confeſſionibus ad certum tempus a nobis probatos, poſt idem tempus elapſum per eos dies Confeſſarii munus exercuiſſe. De his omnibus conſilium noſtrum expoſtulas.

XV. Si Sacerdotum hujuſmodi nomina nobis perſpecta fuiſſent nihil tuis litteris ſuper hac re foret reſcribendum; nam juſſu noſtro Fiſcalis Promotor judicium confeciſſet, ut debita pœna delinquentibus infligeretur, cum tamen ipſorum nomina nobis ignota ſint, ideo reſponſum quæſtioni tuæ faciemus.

XVI. Itaque duo perpendenda ſunt: primum an liceat iiſdem Sacerdotibus Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare: ſecundum, an valide per ipſos conferatur. Primum libere, ac tutiſſime denegamus; nam Summus Pontifex decernit Confeſſarium etiam tempore Jubilæi auctoritate Epiſcopi probandum. Illi autem veritati magis conſentaneam ſententiam defendunt, qui ſolum Epiſcopum loci intelligunt, ubi Fidelium Confeſſiones excipiuntur. Quare probatus ab Epiſcopo loci appellari nequit, ubi Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrat, qui ab Epiſcopo alterius Diœceſis eam facultatem accepit; neque inter approbatos Confeſſarios referri poteſt, qui facultatem habuit certo temporis ſpatio, quod peractum, abſolutumque jam fuit. De Sacerdote, qui ab Epiſcopo alterius Diœceſis ad Confeſſiones audiendas deſignatus eſt, non autem ab Epiſcopo loci, ubi Fideles confitentes excipere non dubitat, ſapienter dixerunt Cardinalis de Lugo (1), aliique plures (2). De aliis Sacerdotibus, qui Pœnitentiæ ſacramento Fideles audeant expiare, licet facultatis conſtitutum tempus jam deſierit, copioſe verba faciunt Cardinalis de Lauræa (3), Tamburinus (4), ac Bordonius (5).

XVII. Difficilius eſt judicare, an valide Sacramentum ejuſmodi conferatur; ratio illorum Fidelium habenda eſt: & calamitas expendenda, qui eos Sacerdotes publice expoſitos ad Confeſſiones audiendas intuentur, ad quos accedunt pro certo habentes facultate ipſos preditos eſſe, quæ ad rem gerendam neceſſario requiritur.

XVIII. Diſſentiunt in hac re Scriptores; aliqui prorſus inanem, & irritam ejuſmodi abſolutionem fatentur; neque enim communis error ad ipſam impetrandam ſatis eſſe ducitur, niſi alius titulus adjungatur. Horum nomina Paſſerinus recenſet (6); alii vero nullam vim ineſſe his abſolutionibus teſtantur: confitentes tamen *coram Deo* abſolutos dici poſſe contendunt, & veteri quodam Decreto Sacræ Congregationis Concilii ſuam ſententiam confirmant; ajunt a Sancta Matre Eccleſia tunc ſuppleri, quæ deſunt, ea tamen conditione, ut crimina ſua legitimo Confeſſario iterum patefaciant, ſtatim ac errorem illi detexerint (7).

XIX. Contrarium alii tuentur ob eam cauſam, quod abſolutus *coram Deo* dici nequeat, niſi qui revera ad Pœnitentiæ Sacramentum accedens abſolutionem conſecutus eſt, quod ſi ipſi crimina a Sacerdote rite condonata fuerunt, cur, inquiunt, ſua ſcelera rurſum confiteri teneatur (8)?

XX. Iidem Scriptores putant ob communem errorem rite collatam fuiſſe abſolutionem, licet

(1) *De Sacram. Pœnit. diſput. 21. ſect. 1. num. 23.* (2) *Card. de Lauræa lib. 4. ſentent. diſput. 20. art. 3. num. 145. & ſeq. Paſſerinus de ſtatu Hominum tom. 2. quæſt. 187. art. 1. num. 157. Tamburinus in Theolog. tom. 2. lib. 5. cap. 5. §. 4. num. 11. & ſeq.*

(3) *In eodem loco n. 147. & ſeqq.* (4) *Ibidem n. 28. & ſeqq.* (5) *Tom. 2. Oper. Moral. reſol. 34. num. 55.* (6) *In ead. quæſt. 187. num. 347.* (7) *Diana tom. 1. Oper. Moralium tract. 3. reſolut. 26. num. 7. Molfeſ. tract. 7. cap. 12. n. 20. Barboſa ad Concilium ſeſſ. 23. cap. 17. num. 15. Vulp. in reſolut. 163. num. 12. in fine &c.* (8) *Paſſerin. eod. loco num. 564. Vulp. in ead. reſol. 163. n. 18.*

cet nullus alius titulus interveniat, quod magis affirmandum eſt, ſiquis titulus ſuperaddatur (1). In medium quoque proferri poteſt ſuffragium præclariſſimi viri Fagnani, quod confecit, cum eſſet a Secretis Sacræ Congregationis Concilii: hanc ipſe opinionem ſequitur in quadam cauſa Aretina die 22. Martii anno 1614. propoſita, cui reſponſum fuit, poſtquam ſuum Theologi conſilium ſcriptum dederunt (2).

XXI. Sed memoria digniſſimum eſt, quod accidit Patavii, cum Innocentius XI. Jubilæum indixiſſet, eamque Sedem Venerabilis Dei Famulus Cardinalis Gregorius Barbadicus obtineret.

XXII. Id memorat Clericatus (3); ſed nos rem integram ex actis Sacræ Congregationis deſumptam exponemus.

PATAVINA

Facultatis abſolvendi.

Occaſione univerſalis Jubilæi nuper indicti pro imploranda Divina ope adverſus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœceſ. abſque approbatione & licentia Eminentiſſimi Epiſcopi confeſſiones ſacramentales plurium ſæcularium perſonarum publice exceperunt; & quamvis fuiſſent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis deſiſtere noluerunt. Accerſiti poſtea ab ipſomet Eminentiſſimo Epiſcopo ad docendum de eorum prætenſa facultate abſolvendi, reſponderunt, quod in opinione probabili aliquorum Auctorum Regularium primus eorum uti Guardianus, & Prælatus Regularis, ſecundus uti approbatus in aliena Diœceſi, & tertius uti approbatus ab ipſo Epiſcopo Patavino in alio loco Diœceſis ad annum licet jam elapſum, potuerunt licite & valide tempore Jubilæi excipere dictas confeſſiones abſque nova Ordinarii approbatione. Eminentiſſimus autem Epiſcopus animadvertit, huic prætenſioni reſiſtere tum Conſtitutiones ſanctæ memoriæ Urbani VIII & Innocentii X. relatas per Fagnan. in Cap. Sane, de offic. & poteſt. Judicis delegati, tum Conſtitutiones ſanctæ memoriæ Alexandri VII. 3. Januarii 1656. & Clementis X. de anno 1670. quæ omnes expreſſe prohibent, ne Regulares abſque approbatione Ordinarii confeſſiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam reſponſa hujus Sacræ Congregationis ſuper dubiis ad Bullam ſanctæ memoriæ Gregorii XV. incipien. Inſcrutabili; tum denique expreſſam mentem Sanctiſſimi Domini Noſtri, qui in Bulla præfati Jubilæi requiſivit. Confeſſarios ab Ordinariis Locorum eſſe approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujuſmodi confeſſionum, ab oraculo hujus Sacræ Congregationis quanto citius reſponderi petit.

Primo, an licite;

Secundo, an valide dicti Capuccini Secularium confeſſiones exceperint?

Sacra autem Congregatio die 11. Decembris anno 1683. ita reſpondit:

Ad primum illicite;

Ad ſecundum invalide, ſed non eſſe inquietandos illos, qui bona fide confeſſi ſunt. Attamen, ſi ipſi confeſſi hoc reſciverint, vel de invaliditate confeſſionis dubitaverint; eoſdem teneri reiterare confeſſionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentiſſimus Ordinarius conficiat Proceſſum circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iiſdem exercitam, non obſtante contraria diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, & tranſmittat.

XXIII. Hæc tibi declaranda habuimus, ut quæſtionibus tui accommodatum fieret reſponſum: Benedictionem noſtram tibi impertimur.

IN-

(1) *Paſſerinus in ead. quæſt. 187. n. 350. & 355. & ſeq. Vulp. in ead. reſolut. 163. n. 16. & ſeq. Gobat. in quæſt. Theolog. Sacramental. tract. 7. caſ. 3. num. 107. & ſeq. & n. 109.*

(2) *Tom. 64. Poſition. fol. 385. & ſeq.*

(3) *De Pœniten. deciſ. 31. n. 14.*

INSTITUTIO LXXXV.

Epiſtola ad Joannem Antonium Caſtelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, & Monialium Confeſſarium tradita. Veterem eſſe Monialium conſecrandarum ritum. Decere maxime hujuſmodi ritum in Monaſteriis promovere. Quænam ſint Moniales conſecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ conſecrandæ ſunt. Eſſe aptas Moniales S. Margaritæ, ſicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc conſecratio neceſſario ſpectet ad Epiſcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam ſit conſuetudini, Sacriſque Canonibus magis conſentaneus.

I. TE nequaquam ignorare putamus a Monialibus S. Chriſtinæ eam ſemper diſciplinam retentam fuiſſe, ut conſecrarentur; non modo cum Monachis Camaldulenſibus ſubjectæ parebant, ſed poſtquam in poteſtatem Bononienſis Archiepiſcopi anno 1627. Pontificis auctoritate interpoſita, tranſierunt. Equidem Cardinalis Hieronymus Boncompagnus hujus Civitatis Archiepiſcopus anno 1658., ac deinde anno 1675. hanc Monialium Conſecrationem peregit; Cardinalis Jacobus Boncompagnus Deceſſor noſter de inſtituto ejuſmodi nihil unquam dubitavit, ſed de ratione, qua peragendum eſſet; ideoque Sacrorum Rituum Congregationem conſuluit, quæ die 5. Julii anno 1698. ita reſpondit: *Servetur Pontificale, & quo ad egreſſum in Eccleſiam exteriorem, arbitrio Eminentiſſimi Archiepiſcopi*. Cum deinde nova controverſia poſt hoc Decretum excitata fuiſſet, eamdem Sacra Congregatio die 27. Septembris ejuſdem anni in hunc modum reſcripſit: *Ad Secretarium ad mentem*. Ipſe vero Secretarius litteras dedit, & mentem Sac. Congregationis hoc pacto explicavit: *Servandum Pontificale abſque ulla immutatione in egreſſu, ac regreſſu ad Moniales ſacrandas ex conſueta Monaſterii porta debere prodire, ut in exterius Templum veniant, & eadem porta Monaſterium repetendum. Quam ob rem primam Sacræ Congregationis reſponſionem intelligi ſolum de modo, & cautionibus ineundis, ne, dum Moniales ſacrantur, tumultus excitentur*. Poſt hæc Cardinalis idem die 11. Januarii 1699. Moniales conſecravit, uti conſtat ex publicis Tabulis, quas Joſeph Lodius ſcriba hujus Curiæ Archiepiſcopalis exaravit. Ipſe Cardinalis hoc idem perfecit paulo antequam vita decederet.

II. Statim ac nos ſuſcepimus hujus Eccleſiæ adminiſtrationem cogitare cœpimus, an reliquas quoque Moniales ritus ejuſmodi participes facere teneremur; ſi neceſſariis conditionibus præditæ eſſent, ut velum Conſecrationis acciperent. Id vero Inſtitutum cæteris Monialibus convenire duximus, ob ſacram ipſius vetuſtatem, & ob conſilium S. Caroli Borromæi, qui in quarta Mediolanenſi Synodo ſic decrevit: *Ubi Religioſus iſte & vetus Moniales ſolemniter velandi mos his temporibus antiquatus eſt, ad priſtinum uſum ex veteri inſtituto & ritu revocetur, dummodo intra Monaſterium id fiat* (1).

III. Paulo inferius verba faciemus de conditione, quam S. Carolus Borromæus præſcripſit, ut intra ſepta Monaſterii fieret conſecratio: illud autem magnopere comprobat hunc a nobis ritum promovendum in illis Monaſteriis, quæ idonea ſunt, quod nempe conſecrationis velum Virginibus tantum Monialibus concedi ſolitum, cum velum Profeſſionis etiam Viduis impertiatur, velum, inquam, conſecrationis, ſi rite percipiatur, aut gratiam auget, tanquam pium, ac religioſum opus (2), aut ipſam gratiam confert, tanquam ſpecies aliqua Sacramentalis, ac levia peccata detergit, niſi impedimentum aliquod interponatur (3). S. quidem Thomas (4). Poſtquam docuit initum a Divino Salvatore cum Eccleſia Matrimonium haud fœcunditate carere, quæ tamen ab integritate nequaquam ſejungitur, illud ſubdit: *Sicut ergo*

per

(1) *Tom. 1. Act. Eccl. Mediolan. edit. Lugdunen. ann. 1682. p. 159.*
(2) *Suarez tom. 4. de Religione lib. 1. cap. 11. n. 14.*
(3) *S. Antonin. in 3. part. tit. 2.*
(4) *In 4. ſentent. diſt. 38. quæſt. 1. art. 5. in corpore.*

Digitized by Google

per Matrimonium carnale repræſentatur Matrimonium ſpirituale quantum ad fœcunditatem, ita oportuit, aliquid eſſe, quod repreſentaret prædictum ſpirituale Matrimonium quantum ad ejus integritatem: & hoc fit in velatione Virginum, ſicut per omnia, quæ ibi proferuntur, & geruntur, oſtenditur; & propter hoc ſolus Epiſcopus, cui Eccleſiæ cura committitur, Virgines deſponſat, velando non ſibi, ſed Chriſto, quaſi Sponſi Paranymphus & amicus. Et quia integritatis ſignificatio plene poteſt eſſe in continentia virginali, ſed in continentia viduali eſt ſemiplena, propter hoc etiam Viduis aliquod velum, non quidem cum illa ſolemnitate, qua Virginibus, datur.

IV. Itaque, vix perſuaſum nobis fuit hunc ritum Conſecrationis amplificandum in illis pariter Monaſteriis, quæ ad illam ſuſcipiendam apta judicantur, licet ſuperiori tempore in mora poſita non fuerit, ſtatim mentem, animumque convertimus ad Monaſterium S. Margaritæ, ubi tu deſignatus es Confeſſarius perpetuus, & in quarum Eccleſia Parochi locum, ac dignitatem obtines. Nam merito affirmari poteſt ab illis Monialibus exemplæ perfecta virtutis univerſæ Civitati præberi. Sed priuſquam conſilii noſtri rationem exponamus, rem penitus inveſtigare ſtatuemus, ut cognoſcamus, an conditiones omnes in ipſis Monialibus deprehendantur, quæ pro hac Conſecratione neceſſario requiruntur.

V. Porro aliæ ad eaſdem Moniales pertinent, aliæ vero ad inſtituta, & leges Ordinis, quem profitentur. Ac primum Moniales debent eſſe Virgines, & viginti quinque annis majores, de ordine illud præſcribitur, ne inter Mendicantes adnumeretur. De iis copioſe diſſerunt Scriptores (1).

VI. Quare, cum reſpectum fere habeamus nullam ex Monialibus S. Margaritæ matrimonio junctam fuiſſe, vel ſi aliqua inter ipſas Vidua eſt, cum reliquæ omnes virginitatem excoluerint, & magna illatum pars viginti quinque annos jam exceſſerit; Inſuper, cum Ordinis S. Benedicti nomen dederint, qui inter Mendicantes non adſcribitur, ideo ad Conſecrationem indicendam nihil omnino deeſſe videtur.

VII. Te non latet quæſtionem haberi inter eruditos viros, an S. Benedictus quemadmodum Monachorum, ſic etiam Monialium Ordinem inſtituerit; utrum etiam S. Scholaſtica ipſius ſoror clauſtris incluſa fuerit, an pie, ſancteque in ſuis privatis ædibus vitam ſolum traduxerit. In vita S. Benedicti (2), quam S. Gregorius Magnus latine ſcripſit, & S. Zacharias in græcum tranſtulit, illud traditur, quod non longe a Monaſterio ipſius Sancti Benedicti *erant quædam ſanctimoniales fæminæ*, pro quibus ad virtutem inſtituendis frequenter aliquos ex ſuis Monachis S. Benedictus deſignabat. Hæſtenus contendit eas fuiſſe reipſa Moniales, quæ Clauſtri, Chorique legibus tenerentur. Idem Hæſtenus, & Angelus De Nuce, ac Mabillonius in Præfatione ad ſæculum primum Benedictinum (3) aſſerunt illud Monaſterium a S. Benedicto conditum, & in ipſo S. Scholaſticam verſatam fuiſſe. Eruditus Auctor, qui vitam eamdem S. Benedicti Venetiis in lucem edidit anno 1723. advertit (4) ex illo vocabulo *Sanctimoniales*, quo S. Gregorius utitur, non deſumi eas Clauſtris addictas fuiſſe. Nam idem S. Gregorius *Sanctimonialis* nomine (5) quaſdam pias mulieres indicat, quæ ſuis privatis ædibus detinebantur. Idem Mabillonius ingenue fatetur (6), hanc ad rem probandam nihil magis conferre *Aſceterii* vocabulum quod a S. Zacharia, qui S. Gregorii Dialogos græce eſt interpretatus, adhibetur (7): *Ibi quædam ſanctimoniales inerant, ſed in ipſo emporio erat Aſceterium Religioſarum, & venerandarum Virginum.*

VIII. Sed omiſſa hac controverſia, certiſſimum eſt plures Moulales legibus, & inſtitutis Sancti Benedicti ſe devoviſſe, & quamvis Conſecratio ejuſmodi ſuperiori tempore fere in deſue-

fue-

---

(1) *S. Antonin. ibidem. Silveſter in Sum. ad vocab. Conſecratio. Barboſ. Jur. Eccleſ. univerſ. cap. 44. a num. 15. ad 20. Pellizar. de Monial. cap. 3. ſect. 3. num. 74. Tambur. de jure Abbatiſs. diſp 27. quæſt. 3.* (2) *Cap. 19.* (3) §. 2. (4) *In notis cap. 19.*
(5) *Lib. 3. Dial. cap. 7. & 14.* (6) *In Annal.* (7) *In vita S. Benedicti cap. 19.*

Digitized by Google

ſuetudinem abjecit (1), ritus tamen ipſius retentus eſt, præſertim ab iis Monialibus, quæ Sancti Benedicti diſciplinam ſequuntur (2). Mabillonius autem id commemorat (3) contigiſſe, cum ipſis Venetiis anno 1685. moreretur: *Die Dominica apud S. Zachariam facta eſt a Patriarcha ſex nobilium Benedictinarum Conſecratio, quæ aliquot a Profeſſione annis fieri ſolet cum magna pompa, & multo apparatu. Poſt lectam Miſſæ Epiſtolam Patriarcha ad Chorum Virginum accedit, & peracto Conſecrationis ritu, omnes, qui in Conſecratarum virginitatem aliquid tentare auſi fuerint, diris vovet. Factum bene, ſi mores & habitus ab illa Conſecratione non diſcordent*. Nos ipſi Moniales Benedictinas, quæ Romæ a S. Ambroſio nuncupantur, ſolemni pompa conſecrari vidimus a Benedicto XIII., qui de nobis adeo bene meritus eſt.

IX. Proculdubio hæc ſatis videntur, ut liquido conſtet Moniales S. Margaritæ æque ac Benedictinas conſecrari poſſe, & hac ratione ipſis ſuaderi poſſe, ut eamdem Conſecrationem percipiant. Verum, ut tutiſſimum ſemper iter inſiſtamus, ſubjiciendam duximus rem geſtam a Cardinali Leandro Porzia ex Ordine S. Benedicti, præclaro Theologo, & tunc Abbate S. Pauli in Urbe, cui parent Moniales S. Ambroſii, cum celebrem illam Conſecrationem Benedictus XIII. indicit. Itaque litteras dedimus ad Cardinalem Porziam, quibus declaravimus ſitum eſſe Bononiæ Monaſterium Sanctæ Margaritæ juriſdictioni noſtræ ſubjectum, ubi Monialia S. Benedicti leges, ac diſciplinam profitebantur, ignotum prorſus eſſe, an ullo unquam tempore ipſæ conſecratæ fuiſſent; ob quam cauſam ab eodem Cardinali petivimus, utrum novo privilegio opus eſſet, ut Moniales ſacrarentur. His autem verbis Cardinalis nobis reſponſum fecit.

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime Domine.

Redditæ mihi fuerunt litteræ Eminentiæ V. poſt reditum a balneis. Nucerienſibus, ad quæ ſimul cum Præſule Cerato, atque Abbate Conſtantio me contuleram. Nunc, ut juſſa faciam, reſpondeo a Monialibus Benedictinis juxta ipſarum inſtitutum, Veli Conſecrationem ſuſcipiendam, ut reipſa faciunt, permittente, atque aſſiſtente illarum Epiſcopo, ſeu Abbate. Neque ullo opus eſt privilegio Pontificis, quod neceſſario tunc ſolum requiritur, cum privatæ Moniales præſcriptam ætatem nondum attigerunt; qua de re poteſt Eminentia Veſtra Monialibus S. Margaritæ eam conſolationem impertiri, quæ reliquis Monaſteriis ejuſdem inſtituti permitti conſuevit. Pro certo habeat Eminentia Veſtra, nihil magis a me optari, quam ut voluntatis meæ ſtudium, & obſervantiam pariter teſtatam Eminentiæ Veſtræ declarem.

Romæ die 24. Julii anno 1737.

Humill., & addictiſſimus Famulus

Leander Cardinalis Porzia.

X. Epiſcopum, aut Abbatem his litteris Cardinalis commemorat: Nam primum Moniales ab Epiſcopo pro muneris ſui ratione ſacrantur, *Scio* (inquit Sanctus Hieronymus ad Demetriadem), *quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum, operuit caput*. Inſuper in epiſtola ad Oceanum: *Heri Catechumenus, hodie Pontifex, veſpere in circo, nunc in Altari, dudum fautor hiſtrionum, nunc Virginum Conſecrator*. Sanctus quoque Ambroſius (4) ſcriptum reliquit quod Mediolanum ex variis Orbis partibus Virgines confluebant, ut flammeum acciperent: *De Placentino ſacrandæ Virgines veniunt, de Bononienſi veniunt, de Mauri-*

(1) *Thomaſſin. de Antiq. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 3. cap. 49.*

(2) *Martene de Antiq. Eccleſ. Ritib. lib. 2. cap. 6. num. 16. pag. 5. 25. ultim. edit. Anturp.* (3) *In ſuo Itiner. Italico pag. 34.*

(4) *Lib. 1. de Virginib. c. 10.*

Digitized by Google

ritania veniunt, ut hic velentur. Inſuper iiſdem litteris etiam de Abbate mentionem facit Cardinalis. Quippe nonnulli Generales Abbates Ordinis Monaſtici, vel ob privilegium Sedis Apoſtolicæ, vel ob inveteratam conſuetudinem, quæ eidem privilegio adæquatur, Virgines ſibi ſubjectas conſecrant, uti de Abbate Vallis Umbroſæ Pellizarius (1), ac de Abbate Generali Camaldulenſium idem Pellizarius, ac Tamburinus teſtantur (2). Neque id abrogat aliorum quoque hujus generis privilegia, aut ullo modo imminuit Epiſcoporum auctoritatem, cum de illis Monialibus agitur, quæ ipſorum poteſtati addictæ ſunt, vel parent iis Abbatibus, qui privilegio ejuſmodi careant (3).

XI. Pietatis ſtudium, quo te præditum non ſemel experti ſumus, facile nobis perſuadet, omnem a te operam, ac diligentiam impendendam, ne Moniales S. Margaritæ ſacrum hunc ritum prætermittant. Ipſæ vero ob eximiam virtutem, qua plurimum commendantur, facile adducentur, ut Conſecrationem a nobis ſuſcipiant. Sed jam de modo verba faciamus, quo ipſam perficiemus.

XII. Primum, Epiſcopus cum Adminiſtris Clauſtrum ingredi poteſt, atque interiori Monialium Sacello Moniales conſecrare. Hoc pacto Ambroſius Abbas Generalis Camaldulenſium caput ſuarum Monialium, quæ in hac Civitate a S. Chriſtina appellantur, Flammeo operivit, cum Eugenius IV. Pontificatum teneret. Id colligitur ex vita ipſius præſtantis Viris Ambroſii, quam poſt hiſtoriam Ordinis Camaldulenſis Auguſtinus Florentinus typis evulgavit (4). Hanc eamdem rationem præ reliquis S. Carolus Borromæus proponere videtur (5). Tandem hoc conſilio uſus eſt Patriarcha Venetus anno 1684., cum Moniales Benedictinas Sancti Zachariæ conſecravit.

XIII. Sed, ut verum fateamur, id facile executioni demandari non poteſt. Qui contrariam rationem tenuerunt, adducti ſunt auctoritate Tridentinæ Synodi (6), & S. Pii V. Conſtitutione octava, qua Pontifex enumerat cauſas, ob quas Moniales Clauſtris egredi poſſunt; inter quas non recenſetur cauſa adeundi templum exterius Monaſterii, ut ibi Conſecrationem percipiant. Sed contrarium ſtatuit Sacra Congregatio Concilii anno 1587., cum Epiſcopo Hieracenſi reſponderet, qui hæc poſtulaverat (7): *Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini, devotus veſter Orator Epiſcopus Hieracenſis ſupplicat Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis Dominationibus Veſtris pro reſolutione infraſcriptorum dubiorum ſtante Concilio Tridentino cap. 5. ſeſſ. 25. de Regularibus & Monialibus ubi cavetur, nemini Sanctimonialium licere poſt Profeſſionem exire e Monaſterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.*

XIV. Ac Extravaganti felicis recordationis Pii V. incipien. Decori &c. qua dictæ exeundi cauſæ ad tres dumtaxat, videlicet, magni incendii, lepræ, & epidemiæ, reſtringuntur.

XV. Et quod in Civitate Hieracenſi Monaſteria Monialium non habent Eccleſias interiores.

XVI. Et quod ex Libro Pontificali Conſecratio Monialium, & Benedictio Abbatiſſæ inter Miſſarum ſolemnia fieri debeant.

XVII. Et quod in dicta Civitate fuerit, & ſit conſuetudo, quod actus Conſecrationis Monialium, & Benedictionis Abbatiſſarum ſemper fuerit factum in Eccleſia exteriori.

XVIII. An dicta Conſecratio & Benedictio fieri poſſit in dicta Eccleſia exteriori, & ad hunc effectum cenſeatur legitima cauſa exeundi.

XIX. Sacra Congregatio Concilii cenſuit, in exteriori Eccleſia poſſe fieri, iis dumtaxat Monialibus adhibitis, quæ ad Conſecrationem erunt neceſſariæ.

XX. Inſuper Sac. Congregatio cauſis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſita anno 1591. Cardinali Columnæ reſpondit, Monialium Conſecrationem in interiori templo peragendam, idque juſſu

(1) *De Monial. c. 3. ſect. 3. n. 91. Ibidem.*

(2) *De Jure Abbatiſſ. diſp. 27. quæſt. 3.* (3) *Martene loco all. pag. 520. Thomaſſin. in loco allato c. 47. & 48.* (4) *Cap. 15. in princ. pag. 361.*

(5) *In Conc. 4. Mediolan. ſuperius allato.* (6) *Cap. 5. ſeſſ. 25. de Regular.*

(7) *Lib. 4. Decret. fol. 224. a tergo.*

Digitized by Google

juſſu Gregorii XIV., qui Epiſcopus Cremonenſis antea fuit, & ad Concilium Tridentinum convenerat. Deinde Cardinalis a Gregorio XIII. creatus, inter cæteros Cardinales cooptatus fuit, qui Decreta ejuſdem Concilii interpretari deberent. Subjicimus Litteras Sacræ Congregationis: *Pontifex vetuit Flammeo donari Moniales inter Clauſtra, ut ſcandalo, & corruptelis quæ accidere conſueverunt, aditum penitus occluderet. Præcipit id fieri in poſterum in templo interiori. Quod ſi Eccleſia ad rem ita gerendam parum accomodata fuerit, ipſam pannis, ac tabulis aptari omnino jubet, ita ut eadem Conſecratio commode inſtituatur. Ob hanc cauſam Illuſtriſſimi Præſules hujus Congregationis deſiderio tuo ſatisfacere haud potuerunt, quorum voluntatem, ſtudiumque præſto ſemper futurum, ſi quid novi contigerit, tibi polliceor: Ego interim Tibi a Deo &c.*

XXI. Poſtremo Sacra Congregatio Concilii anno 1632. Sabinenſi Epiſcopo plura poſtulanti ſic reſpondit (1).

XXII. Eminentiſſimus Sabinen. Epiſcopus ſupplicat, per Sacram Congregationem declarari.

XXIII. Primo, an violantes Clauſuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu licentiarum, incidunt in Excommunicationem ſoli Summo Pontifici reſervatam.

XXIV. Secundo, an admittentes hujuſmodi violantes in Clauſuram ſint Excommunicationi obnoxii.

XXV. Tertio, an Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus obſtet contraria conſuetudo etiam poſt Concilium introducta.

XXVI. Quarto, an in Conſecratione Monialium poſſint Moniales egredi, aut Epiſcopus ingredi Clauſuram in ipſo actu Conſecrationis.

XXVII. Quinto, an occaſione hujuſmodi Conſecrationis poſſit Magiſter Cæremoniarum, Conſanguineæ, ſeu Conſanguinei ipſarum Conſecrandarum, ſaltem ex permiſſione Epiſcopi, Clauſuram impune ingredi.

XXVIII. Die 3. Julii 1632. Sac. Congregatio &c. *ad primum reſpondit, eſſe reſervatam Summo Pontifici; ad ſecundum, Superiores admittentes hujuſmodi violatores in Clauſuram, eſſe Excommunicationi obnoxios; ad tertium, Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus nullam conſuetudinem obſtare; ad quartum, in Conſecratione Monialium ſervandum eſſe Pontificale Romanum; ad quintum, ingreſſum in Monaſterii Clauſuram neque Magiſtro Cæremoniarum, neque Conſanguineis ipſarum Monialium eſſe permiſſum.*

XXIX. Ex his omnibus ſatis conſtat non licere in poſterum uti ratione illa conſecrandi Moniales in templo interiori, quam plures tradiderunt, aliique reipſa probarunt.

XXX. Romanum Pontificale a Clemente VIII. promulgatum ſecundum hujus Conſecrationis modum indicit, nempe, ut Moniales, quæ Flammeo donandæ ſunt, e Monaſterio prodeant, & a ſenioribus Matronis in templum exterius deducantur, & perfecta Conſecratione ad Portam Monaſterii cum iiſdem Matronis redeant, ubi Abbatiſſa Moniales ſuas excipiat. Buonmatthæus (2), Piſcara (3), ac Tamburinus (4) verba Pontificalis diligenter expendentes de his copioſe diſſerunt. Cum vero idem Pontificale Clementis VIII. Conſtitutione firmatum, vim legis obtineat (5), ipſi parendum eſſe videtur: accedit, quod Sac. Congregatio Concilii ea ſententia, quam paulo ante memoravimus, propoſitam a Romano Pontificali normam omnino ſervandam præcepit; eamdem prorſus viam tenuit Sac. Rituum Congreg. cum de cauſa Monialium Sanctæ Chriſtinæ, uti dictum eſt, ageretur. Id etiam exemplo ſuo confirmavit Benedictus XIII., cum Romæ Moniales S. Ambroſii ſacravit.

XXXI. Tertio, hæc Conſecratio fieri poteſt ad Feneſtellam, ex qua Moniales Divinam Eu-

(1) *Lib. 14. Decret. fol. 637. a tergo.* (2) *In ſuo Tract. de modo conſecrandi Virgines.*
(3) *In Praxi Cæremoniarum lib. 2. ſect. 12. c. 7.* (4) *De jure Abbatiſſ. diſp. 27. qu. 7.*
(5) *Fagnan. cap. Presbyter. n. 41. de Sacram. non iterandis. Maceraten. Variar. reſol. 112. caſ. 14. verſ. Nec verbum. Pax Jordan. Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 5. num. 9. verſ. Quia Pontificale, & num. 27.*

Euchariſtiam ſuſcipiunt. Id aliquando monuit Sac. Congregatio pro cauſis Epiſcoporum, ac Regularium conſtituta, cujus Decreta Gavantus (1), & Piſcara recenſent. Sed non mediocrem difficultatem agnoſcimus, tum quia hæc Conſecrationis ratio Pontificali Clementis VIII. adverſatur; Decreta vero Sac. Congregationis, de quibus modo verba fecimus, haud confecta fuerunt, ut lex generalis indiceretur, ſed ut quibuſdam peculiaribus corruptelis eadem Congregatio conſuleret (2); tum quia hic modus Conſecrationis improbatus fuit, cum Cardinalis Jacobus Bon-compagnus pro ſacrandis Monialibus Sanctæ Chriſtinæ illum propoſuiſſet.

XXXII. Secundus igitur hujus Conſecrationis modus probandus videtur, licet duæ difficultates contra objiciantur. Nam primum, corruptelæ omnes evitandæ ſunt, ſed id facile obtineri poteſt, ſi ſerventur cautiones, quibus uſus fuit Cardinalis Boncompagnus, cum Moniales Sanctæ Chriſtinæ bis conſecravit. Secundo, expenſarum ratio habenda eſt. Quamobrem ſtudio, quo poſſumus, maximo tibi indicimus hortari tuas Moniales, ut omnem contentionem deponant. Si quid deſuerit ad pompam apparatumque, id nobis tribuant, qui ea ſolum parari jubemus, quæ neceſſaria ſunt; etenim hanc Conſecrationem inſtituimus, ut fructum aliquem ipſarum animæ, noſtræque percipiant, non ut ſolemnis aliqua pompa celebretur. Tandem ipſas admonebis, ut conſilii noſtri rationem omnino ſequantur, etenim de modo peragendæ Conſecrationis ſimul ita deliberabimus, ut proventus Monaſterii nullum capiant detrimentum.

INSTITUTIO LXXXVI.

De iis, quæ ſpectant ad facultatem Confeſſionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere abſque approbatione Ordinarii Fidelium Confeſſiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui ſolere poteſtatem audiendi in hac Diœceſi Confeſſiones niſi prius publicum ſubierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujuſmodi conſuetudo ſancita ſit. Hanc facultatem nulli concedi, niſi ad præfinitum tempus, ſive Regularis, ſive Sæcularis ſit. Utrum ea conſuetudo Sacrorum Canonum auctoritate ſemper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Epiſcopum eſſe iterum examinare doctrinam eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem ſibi prorogari cupiunt.

I. PErpauca monenda duximus, ut quiſque intelligat qua ratione Sacerdotibus in hac Civitate, ac Diœceſi facultatem audiendi Confeſſiones impertiamur.

II. Primum, nullus Sacerdos Regularis, aut ſæcularis Pœnitentiæ Sacramentum ſæcularibus adminiſtret, niſi poteſtas ipſi per nos facta fuerit, licet in aliis Diœceſibus Fideles confitentes audire, & expiare poſſit; quamvis etiam Rector ſit animarum in aliena Diœceſi, ipſumque aliquis ex noſtris Parochis accerſat, ut populi ſui Confeſſiones excipiat.

III. Secundo, facultatem eamdem omnino denegamus cuicumque Sacerdoti Regulari, aut ſæculari, niſi prius examine probatus a nobis fuerit, licet ſæcularis Sacerdos quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico ſibi comparaverit; Regularis autem in ſuo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Attamen examine liberabimus eum, qui ſatis ob doctrinam, ac vitæ probitatem cognitus ad Confeſſiones audiendas accitus ſit, dum hanc Civitatem pertranſit: Parochum quoque alterius Diœceſis immunem faciemus, ſi a Parocho hujus noſtræ Diœceſis pro conferendo Pœnitentiæ Sacramento invitetur.

IV. Tertio, facultatem audiendæ Confeſſionis certis limitibus concludendam volumus ita ut anni ſpatium nunquam excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum ſæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur.

V.

(1) *In Manuali ad vocab. Monial. Conſecrat. numer. 1. & numer. 3. In Praxi Cæremoniar. lib. 2. cap. 7. num. 15. in fine* (2) *Buonmatth. in allato tract. cap. 7. Tambur. de Jur. Abbatiſſar. diſp. 27. quæſt. 6. num. 4.*

V. Quarto, cum ea prorogatio conceditur, noſtræ poteſtatis erit quæcumque Sacerdotum Regularem, aut ſæcularem in examen vocare, & Sacerdotes etiam, ſive ex Regularibus, ſive ex ſæcularibus eligere præſtantiores, ut nobiſcum ad examen conveniant, cum vel priſtini Confeſſarii a nobis confirmandi, vel novi probandi fuerint.

VI. Quinto, examen hujuſmodi, cum recentes Confeſſarii ſtatuendi ſunt, aut aliis prima facultas proroganda, coram nobis tantummodo in Civitate, ac Diœceſi indicetur. Equidem nos præſto fuimus, & in poſterum quoque futuri ſumus, ut ſimul cum delectis Viris Sacerdotes pro Confeſſionibus audiendis ſingulis Feriis ſextis examinemus. Idem etiam præſtavimus, & in poſterum præſtabimus ſingulis diebus, licet Examinatores deſint, cum Diœceſim Sacra Viſitatione indicta perluſtramus. At vero ſingillatim de his omnibus verba faciamus.

VII Primum ſane, ne ulli Sacerdotes abſque noſtra facultate ſæcularium Confeſſiones audiant tum in Civitate, tum in Diœceſi, Tridentinum antea Concilium decreverat (1). Urbanus VIII. deinde quodlibet privilegium abrogavit Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrandi (2), niſi Epiſcopi ejus loci facultas intercedat. Alexander vero VII. hanc ſententiam proſcripſit: *Qui Beneficium Parochiale habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*. Innocentius XI. (3) illorum opinionem improbavit, qui tradebant leves culpas, aut lethales etiam, ſi alias expiatæ Confeſſione fuerint, abſolvi poſſe a quolibet Sacerdote, quamvis ipſi ab Epiſcopo munus ejuſmodi demandatum non fuerit. Inſuper Innocentius XII. (4) præcepit illis etiam, qui privilegium ſibi deligendi Confeſſarium obtinuerunt, uti qui Indulto Cruciatæ prædiri ſunt, illis, inquam, præcepit, ne alii Sacerdoti, quam probato ab Epiſcopo loci crimina ſua confiteantur. Idem Innocentius XIII. confirmavit in ea Conſtitutione, quam pro ſtatuenda in Regnis Hiſpaniarum diſciplina promulgavit (5). Illam deinde Benedictus XIII. ſua auctoritate probavit, & poſt Concilium Romanum imprimi juſſit, ut ex ipſa reliqui Epiſcopi ſibi normam, & exemplum ſumerent. Tandem quibuſcumque Sacerdotibus, & Parochis etiam alterius Diœceſis facultatem audiendi Confeſſiones in hac Civitate, ac Diœceſi denegabimus. Nam Clemens X. hæc ita conſtituit (6): *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis Pœnitentes ſubditi ſint ejus Epiſcopi, a quo ipſi Religioſi jam fuerunt approbati*. Quod ſi id decernitur in Sacerdotes Regulares, multo magis de Sacerdotibus ſæcularibus ſtatuendum eſt. Id magis conſtat ex ea controverſia, an Parochus alicujus Diœceſis accitus a Parocho alienæ Diœceſis poſſit in ipſa Confeſſiones audire, ſine facultate Epiſcopi, cui Diœceſis eadem ſubjicitur. Equidem diverſæ feruntur opiniones (7). Imo, cum Sacra Congregatio Concilii die 16. Julii anno 1667. de ea controverſia nullam ſententiam tuliſſet (8); poſtremo die 3. Decembris anno 1707. (9) judicium ſuum evulgavit. Porro id petitum fuerat: *An Curati unius Diœceſis vocati a Parochis alienæ Diœceſi poſſint in iſta audire confeſſiones tam ſuorum ſubditorum, quam alienorum abſque licentia Epiſcopi?* Reſponſum fuit: *Affirmative quoad ſubditos: Negative quoad alios?* Omnes quidem unanimes affirmant permitti Parocho, ut populum ſuum in aliena Diœceſi confitentem excipiat, licet conceſſio Epiſcopi ejus Diœceſis non interveniat.

VIII. Secundo loco propoſuimus, nulli Sacerdoti facultatem audiendæ Confeſſionis a nobis tribuendam, quamvis *ſæcularis Sacerdos in quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico ſibi comparaverit; Regularis autem in ſuo Ordine præclara mu-*

ne-

(1) *Seſſ. 23. c. 15. de Reformat.* (2) *In Conſtit. 92. Bull. tom. 4.* (3) *In Decreto de frequenti Communione die 12. Februarii anno 1679.* (4) *In Conſtit. edita apud Caſnedum tom. 3. Controverſ. pag. 452.* (5) §. 17. (6) *In Conſtitut. 7. §. 4.*

(7) *Apud Leand. tom. 1. tract. 5. diſp. 9. quæſt. 58.*

(8) *In Cauſa Cadurcen. Confeſſionis lib. 25. Decret. pag. 486.*

(9) *Apud Monacell. tom. 4. pag. 16. num. 172.*

Digitized by Google

nera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Nam Tridentina Synodus Epiſcoporum arbitrio permiſit eos in examen, vocare, quos ad confeſſiones Fidelium audiendas deſignat, *Per examen, ſi illis videbitur*: Sacra Congregatio S. Officii anno 1640. illos improbavit, qui contendebant Sacerdotibus Sacræ Theologiæ, & juris Pontificii Laurea donatis haud requiri facultatem, & examen Epiſcopi (1). S. Pius V. indixit etiam Regularibus, licet dignitatem inter cæteros obtinentibus, ut examen Epiſcoporum ſubeant, ſi confeſſiones excipere velint (2).

IX. Tertio, *facultatem audiendæ Confeſſionis certis limitibus concludendam diximus, ita ut anni ſpatium non excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum ſæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur*. Si de ſæcularibus Presbyteris agitur, id nunquam in dubium revocatum fuit. Pro Regularibus tantum rationes afferuntur, ob quas contendunt aliqui facultatem audiendi confeſſiones, quæ nullo temporis ſpatio definita fuit, Regularibus adimi non poſſe, niſi legitima cauſa obvenerit, quæ ad confeſſiones ipſas pertineat (3). Nec profecto deſunt, qui id magno ſtudio tuentur; nec deſunt ſententiæ editæ a Sacra Congregatione Concilii, quæ ſtatuunt ab Epiſcopo facultatem excipiendi confeſſiones ſæcularium, aut penitus denegandam Regularibus, aut ſine ulla limitatione concedendam (4). Nos plures ex his ſententiis congeſſimus (5). Attamen Clemens X. (6) aditum Epiſcopis reſeravit, ut limitatas ejuſmodi facultates Regularibus impertirent, præcipiens, ut magis idoneis abſque ulla limitatione, contra vero minus idoneis circumſcripta facultas tribuatur: *Illos autem* (inquit) *Religioſos, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Epiſcopis generaliter quoque, & indiſtincte abſque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum in Diœceſi propria admittendos: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere*. Quamobrem, cum hæc doctrinæ, virtutiſque præſtantia dignoſci nequeat, niſi examen circa quæſtiones Theologiæ Moralis inſtituatur, quod ita facile non eſt, ideo facultas tantum limitata tum ſæcularibus, tum Regularibus Presbyteris tradi conſuevit, ita ut magis idoneis ad annum, cæteris autem ad minus temporis ſpatium eadem facultas protrahatur (7). Scriptores etiam ex Regularibus idem unanimes aſſerunt: *Hinc infero primo* (inquit Cardinalis de Lugo (8)), *non debere damnari approbationem cum ejuſmodi limitationibus ab Epiſcopis datam* (inter quas illa temporis limitati numeratur) *tanquam injuſtam etiam reſpectu Regularium, poſſunt enim de facto intervenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ ſimiles, quibus prudenter moveatur Epiſcopus ad non approbandum abſolute, & univerſaliter, ſed cum aliqua limitatione*. Congruit etiam Fagnanus (9), qui fatetur probari a Sacra Congregatione pro Epiſcoporum, & Regularium cauſis inſtituta, ut limitatæ facultates Regularibus tribuantur. Cum vero nonnulli Regulares in hac re adverſarentur Cardinali Sandoval, & Epiſcopo Andegavenſi, Urbanus VIII. opinionem ejuſdem Cardinalis confirmavit (10). Alexander autem VII. die 30. Januarii anno 1659. hanc ſententiam tanquam falſam, temerariam, pravamque proſcripſit: *Non poſſunt Epiſcopi limitare, ſeu reſtringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare* (11). Tandem illud etiam certiſſimum eſt, quod Conſtitutiones Innocentii XIII. a Benedicto XIII., uti dictum eſt, confirmata, ſancitur: *Declaramus, Sacerdotes tam ſæculares, quam Regulares, qui ab Epiſcopis obtinuerint licentiam audiendi confeſſiones limitatam vel quoad locum, vel quoad ge-*

(1) *P. Viva in propoſit. 13. proſcript. ab Alexand. VII. n. 7.* (2) *In Conſtit. 33.*

(3) *In Conſtit. 32. Innoc. X. §. ſecundo an Epiſcopus.* (4) *Apud Clericatum deciſ. 38. num. 20. de Pœnitentia.* (5) *In noſtris Commentar. in cap. 15. ſeſſ. 23. de Reformat.*

(6) *In allata Conſtitut. 7. §. 4.* (7) *Nicolius Lucubrat. lib. 5. tit. 38. n. 9. Clericatus in dec. 38. de Pœnitentia num. 17.* (8) *De Sacramen. Pœnit. diſp. 31. §. 2. n. 59.*

(9) *In cap. Grave n. 50. de Officio Ordinarii.* (10) *In ſua Conſtit. anno 1639.*

(11) *Cabaſut. in Theologia, & Praxi Juris Canonici lib. 1. cap. 20. num. 13.*

genus perſonarum, vel quoad tempus, non poſſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare extra tempus, vel locum vel genus perſonarum ab ipſis Epiſcopis præſcriptum, quocumque privilegio, etiam in vim Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, competente, nullatenus ſuffragaturo.

X. Ultimo loco propoſuimus; *cum facultatis iſtius prorogatio conceditur, noſtræ poteſtatis eſſe, quemcumque Sacerdotem Regularem, aut ſæcularem in examen vocare* eo modo, quem ſuperius indicavimus, illudque examen coram nobis habendum. Quippe non ignoramus in Confeſſario requiri non probitatem modo, ſed peritiam pariter, ac doctrinam (1): *Caveat ſpiritualis Judex, ut ſicut non commiſit crimen nequitiæ, ita non careat munere ſcientiæ; oportet enim, ut ſciat cognoſcere quidquid debet judicare: judiciaria enim poteſtas hoc poſtulat, ut quod debet judicare, diſcernat*. Porro temere queruntur illi, qui ſemel probati ad examen iterum vocantur, nec iis prorogatio, quam expetant, conceditur. Nam ſatis experientia compertum eſt obliterari, quæ antea didicimus, niſi aſſiduo ſtudio excolantur: *Nam ſicut ille* (ait Cardinalis de Lugo (2)) *qui hodie idoneus eſt, poteſt poſtea corruptis moribus, vel oblivione doctrinæ fieri ineptus; ita eum qui hodie declarat idoneum, poterit poſtea declarare ineptum, & retractare revocationem pro tempore ſequenti. Et certe ſi Epiſcopi hoc non poſſent facere, non poſſent ſatis conſulere ſuo Gregi, cum non poſſent prohibere illi Confeſſarium ineptum ſibi approbatum, etiamſi clare conſtaret de ejus ineptitudine.* Illud etiam perſpectum habemus a Gregorio XIII. (3) redactam fuiſſe ad priſtinam ſententiam juris Pontificii, ac Tridentinæ Synodi S. Pii V. (4) Conſtitutionem, ob quam Regulares ſemel ad Confeſſiones audiendas ab aliquo Epiſcopo probati, examinari amplius non debent, niſi ab Epiſcopo, qui in ejus locum ſufficitur, ſi aliqua religione, metuque teneatur. Inſuper Alexander VII. decimo tertio loco hanc ſententiam damnavit: *Satisfacit præcepto annuæ confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato*. Poſtremo nobis ignotum non eſt Patavium, ejuſque Diœceſim, cum Cardinalis Gregorius Barbadicus eam Sedem teneret, doctis, idoneiſque Confeſſariis plurimum redundaſſe ob hanc cauſam, quod facultas audiendi Confeſſiones poſt novum examen ſolummodo traderetur. Sic habet Clericatus (5), qui tunc Vicarii generalis munus exercuit.

XI. Expoſita methodo, quam probamus, & reipſa ſemper antea ſervavimus, cauſiſque illius adductis, nihil aliud ſupereſt, quam pauca Confeſſariis hujus Civitatis, ac Diœceſis nota, & perſpecta facere. Primum, quod præſertim ad Diœceſanos ſpectat, nullam excuſationem longi, vel impediti itineris ſatis futuram declaramus: ut primum, aut aliud examen evitetur, nequiquam etiam in medium proferent ſe infirma valetudine detineri, vel præſtandam ab ipſis operam ægrotantibus, qui gravi morbo laborant. His enim cauſis fidem vix habere poſſumus, quæ plerumque afferri ſolent, cum illi ad examen venire jubentur. Illud quoque nos ad ſuſpicandum de hac re magnopere impellit, quod ipſi ſæpius per anni curſum in Urbem libere ſe conferant, ac deinde impedimentum aliquod ſemper obtingat, poſtquam examen illis indictum fuit. Accedit tandem, quod aliqui ex ipſis, cum nos in Diœceſi verſaremur ad eos examinandos parati, id negotium effugerunt. Deinde poſt noſtrum ad Civitatem reditum, audiendi confeſſiones facultatem, aut prorogationem, brevi temporis ſpatio interjecto, a nobis petierunt, ita tamen, ut nullum examen fieri deberet, aut hæc examinandi provincia alicui Diœceſano tribueretur ob aliquam ex iis cauſis, quas ab illis effingi ſuperius oſtendimus. Quare ſenſu pene communi carere debet, qui calliditatem ejuſmodi non intelligat. Itaque pro certo habeant omnes, ſi cauſam a veritate non alienam nobis exhibeant, a nobis de more probandam eſſe, ut nempe Confeſſarii facultas ad aliquod breve tempus protrahatur, non tamen ut conſuetum examen vitetur, aut alicui Diœceſano illud committatur.

XII.

(1) *In Can. Qui vult diſt. 6. de Pœnitentia.*
(2) *In loco allato* §. 2. *num.* 65.
(3) *In Conſtit.* 9. (4) *In Conſtit.* 133. §. 2.
(5) *Deciſ.* 37. *ſub num.* 18. *de Pœnitentia.*

Digitized by Google

XII. Secundo, ipſos ad examen magna humanitate excipiemus, neque ineptas quæſtiones, ad ingenii oſtentationem inductas proponemus, ſed de illis interrogabimus, quæ reipſa contingere ſolent, & neceſſariæ prorſus habentur. Nos vero, deſignatique Examinatores coram nobis perſpicuitatem rerum, ac ſermonis omni ſtudio ſectabimur. Novimus enim in Confeſſariis optandam quidem eminentem ſcientiam, mediocrem tamen ſatis eſſe, quæ ab Innocentio ſic explicatur (1): *Scientiam reputamus eminentem, quæ ſubtiles quæſtiones diſcutere, & definire novit, & in promptu reſponſiones habet. Ille habet mediocrem, qui ſcit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia neſciat reſpondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ ſcire tenetur, ſcit quærere, etſi in promptu omnia non habeat*. Novimus etiam in quibuſdam Diœceſis partibus probari debere ſcientiam inferiorem, quæ ſcilicet neque ad mediocrem pertingit. Id ſapienter advertit Cardinalis de Lugo (2), ut timidos, ac religioſos Epiſcopos conſoletur.

XIII. Tertio, (ut re confirmemus, quæ nuper diximus) monemus ipſos præter alias quæſtiones ſemper a nobis interrogandos *ſuper reſervatis in Bulla Cœnæ, & ſuper reſervatis* in hac Diœceſi. Nam merito ſuſpicamur a quibuſdam Confeſſariis imperitis ea crimina, eaſque cenſuras condonari, quæ ipſorum facultatem excedunt; atque ita protendi plus juſto limites poteſtatis *directæ ſuper non reſervatis*, atque *indirectæ ſuper reſervatis*. Illos quoque interrogabimus juxta Decreta Congregationis Sancti Officii, circa Conſtitutionem Gregorii XV. contra *ſollicitantes*. Inquiremus pariter ſententias ab Alexandro VII., & Innocentio XI. proſcriptas, ac potiſſimum 14. 25. 40. 41., ab Alexandro VII., & 9. 34. 49. 50 51. 60. 61. 62. 63. ab Innocentio XI. damnatas, quæ pertinent ad crimen incontinentiæ; vel ad improbos homines neſaria peccandi conſuetudine, aut proxima occaſione devinctos. Profecto terret nos magnopere, quod Cardinalis Bellarminus ſcriptum reliquit (3): *Non eſſet hodie tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi*.

XIV. Quæ de facultate, aut prorogatione audiendi Confeſſiones a nobis dicta ſunt, in eos tantum Sacerdotes decernuntur, qui nullam gerunt animarum curam. Nam qui Parochiam obtinuerunt, eamdem facultatem in Parochia abſque ulla limitatione conjunctam habent, ita ut ſi Parochus in Diœceſi conſtituatur, Fideles confitentes per univerſam Diœceſim audire poſſit: ſi Civitatis Parochus habeatur, Confeſſarii munus in tota Civitate queat exercere. Ita ſanxit Sacra Congregatio Concilii (4) ubi propoſitum fuit: *An proviſus de Parochiali per concurſum, cenſendus ſit approbatus idoneus Miniſter ad audiendas confeſſiones in illa Diœceſi, in qua illam Parochialem obtinet*: hoc reſponſum editum tunc eſt: *Cenſeri dumtaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi ſita eſt Parochialis, non autem paſſim per totam Diœceſim*. Ea tamen conditio ſemper interveniat neceſſe eſt, ut Confeſſarius Rectorem Eccleſiæ adire non prætermittat, ubi Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare debet. Idem officium præſtandum eſt a Diœceſis Parocho, ſi in Urbe, & a Confeſſario Urbano, ſi in Diœceſi confeſſiones audire velint. Hoc enim inſtitutum, ac diſciplina diuturna conſuetudine in hac Civitate, ac Diœceſi firmantur, eamque conſuetudinem probari Clericatus teſtatur (5). Sin autem Parochus abdicet, nova facultas requiritur, ut confitentes Fideles audire, & expiare poſſit (6), quæ ſane a nobis haud concedetur, niſi novum examen intercedat.

XV. Attamen cum difficile ſit Confeſſariis, a Parochis ea omnia circa Matrimonium plene cognoſcere, ob quæ neceſſario ad Cardinalem Pœnitentiarium confugiendum eſt: inſuper, cum ipſis ignota fortaſſe ſit ratio, ac modus, quo Brevia ejuſdem Cardinalis executioni demandentur in lucem edidimus Typis Archiepiſcopalibus inſtitutionem, quam in exiguum libellum congeſſimus. IN-

(1) *Cap. Cum in cunctis, de Electione*. (2) *De Sacram. Pœnit. diſp. 22. ſect. 4. num. 74. Diana in edit. coordin. tom. 5. tract. 5. reſol. 7. n. 13.* (3) *In Concione 4. in Dominica 4. Adventus*.

(4) *Apud Piaſec. in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 1. n. 16.* (5) *De Pœnitentia deciſ. 37. n. 12.*

(6) *Barboſa de Parocho cap. 19. num. 6. & in Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 14. num. 21. Vaneſpen. jur. Eccleſ. univerſ. tom. 1. par. 2. tit. 6. cap. 6. num. 6. Piaſec. in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 1. num. 10. Clericat. de Pœnitent. deciſ. 37. num. 14.*

INSTITUTIO LXXXVII.

Inſtruuntur Parochi, & Confeſſarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare, quæ ab illo præcipiuntur, præſertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

I. EX quo pervenimus in hanc Sedem, hujuſque Civitatis, ac Diœceſis adminiſtrationem ſuſcepimus, adeſſe nunquam prætermiſimus, cum examen indiceretur pro Ordinandis, Confeſſariis, aut Parochis, quibus abſque ullo examine, vel prævio Concurſu, animarum cura confertur. Aſſidue pariter convenimus ad cœtus Eccleſiaſticos, qui ſtatis temporibus in hac Metropolitana haberi ſolent, ubi quæſtiones Theologiæ Moralis proponuntur; idemque inſtitutum retinere in poſterum decernimus, donec ſingulari Dei beneficio ſalvi, & incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus, a pleriſque ignorari rationem, ac modum, quo ad Cardinalem Pœnitentiarium, ipſiuſque Tribunal confugiant, cum aliquid ipſis difficultatis circa matrimonium obvenerit. Certiſſimis etiam documentis adducti cognovimus eos male ſe geſſiſſe, cum executioni mandarunt immunitates ab eodem Cardinali conceſſas, ex quo magnum detrimentum in illos præſertim dimanavit, qui temere, & inconſulto rem graviſſimi momenti peregerunt; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iiſdem immunitatibus præſcriptæ. Quamobrem conſilio etiam addito præſtantium virorum hanc inſtitutionem promulgare conſtituimus, in qua non ſolum uſi ſumus auctoritate, ac ſententiis ſcriptorum ſed experientia, quam ex Romana Pœnitentiaria nobis per tot annos comparavimus, quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus. Congregationibus indici conſuetis interfuimus, operam laboremque noſtrum impendimus, cum judicium noſtrum ſcripto etiam ferremus in iis rebus, quæ in medium proferebantur. Accedit etiam, quod vita functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non eſt diſſertationem conficere, ſed Clerum noſtrum solummodo inſtituere; neque de iis omnibus verba facere, quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur, ſed tantum de matrimonialibus diſpenſationibus, quæ ab eodem Tribunali concedi conſueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ inſtitutionem, quam fuſe, ac ſapienter explicavit Cardinalis Petra, cui nos ſuffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis, & qui modo Summi Pœnitentiarii dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus, quæ ad ipſum Sacrum Tribunal pertinent, & duabus eximiis lucubrationibus exponuntur, quas nos ipſi nondum in lucem editas ſervamus. Eas magno ſtudio congeſſerunt P. Theſaurus ex Societate Jeſu, qui Romæ in Baſilica Sancti Petri Apoſtolici Pœnitentiarii munere perfunctus eſt, & Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Franciſci Strictioris Obſervantiæ, qui in Baſilica S. Joannis Lateranenſis Pœnitentiarium pariter egit. Quare ad matrimoniales diſpenſationes hunc ſermonem redigemus, & primum ordiemur a facultatibus ejuſmodi, quas Pontifex Summo Pœnitentiario ſolet impertiri. Nam ad ipſas referuntur omnia, quæ inferius ſubjiciemus.

II. Innocentius XII. Conſtitutione 12. quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam ſequitur, hæc decernit. *In Matrimoniis contrahendis poſſit idem Major Pœnitentiarius in foro conſcientiæ tantum ſuper impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, diſpenſare, vel diſpenſari mandare.*

III. Tria potiſſimum impedimenta ſcriptores enumerant: nempe votum ſimplex, ſponſalia jam inita cum alia muliere, & Eccleſiæ Interdictum (1). Innocentius XII. Summo Pœniten-tia-

(1) *Sanchez de Matrim. lib. 7. diſp 17. num. 9. Pontas in eodem tract. lib. 6. cap. 4. Perez de Matrimonio diſp. 23. ſect. 8. numer. 2. Salmanticen. in curſu Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrimon. cap. 13. punct. unic. num. 15.*

Digitized by Google

tiario facultatem omnimodam tribuit pro votis ſimplicibus *in foro conſcientiæ* commutandis, & ob hanc cauſam, qui ſimpliciter vovit caſtitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, ſeu Sacros Ordines ſuſcipere, vel uxorem nequaquam ducere, ſi ipſe matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarium confugere poteſt, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti ſolet, ſi legitima cauſa interveniat; nempe, ſi libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum caſtitatis emiſit (1). Illud vero immutari ſolet hac conditione, ut ſingulis menſibus ad Pœnitentiæ Sacramentum accedat, aliiſque piis operibus vacet, quæ a Confeſſario præſcribuntur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut caſtitatem deinceps obſervet, poſtquam uxor vita deceſſerit. Quod ſi crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium abſque nova facultate contrahat, pro certo habeat votum caſtitatis gravi ſcelere violari, neque jure novi matrimonii uti poſſe, quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo litteræ Sacræ Pœnitentiariæ ſunt executioni mandandæ (2).

IV. Si aliquis cum muliere ſponſalia contraxerit, ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro ſolvendis primis ſponſalibus, dummodo occulta fuerint, & juſta cauſa intercedat, *in foro conſcientiæ* impetrare poteſt, ut animæ ſuæ ſaluti, atque innocentiæ proſpiciat. De Interdicto Eccleſiæ dicere prætermittimus, quod publicum ſemper eſt, nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis judicium ferre conſuevit.

V. Poſt hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia de rebus, ac de ineundis Matrimoniis verba faciens hæc ſtatuit: *At a Diſpenſationibus ſuper quocumque impedimento ex quovis gradu ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis ex copula licita, ſive ex cognatione ſpirituali proveniente, etiam in foro conſcientiæ tantum, tametſi impedimentum ſit occultum, & periculum ſcandalorum immineat, in iiſdem Matrimoniis contrahendis abſtineat.*

VI. Cum hæc ita ſint, ſi quis fortaſſe aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiariam, ſed ad Datariam oportet.

VII. Præterit ſilentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honeſtatis, quod ex occultis ſponſalis inter virum, ac mulierem dimanat; quemadmodum Auctores fere unanimes ſentiunt, licet Dataria nullum prorſus impedimentum *in foro conſcientiæ* provenire contendat ex illis ſponſaliis, quæ clam inita fuerunt (3). Quamobrem in dubium revocari poteſt, an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conſcientiæ* ſolvere poſſit, ſi fortaſſe contractum fuerit, juxta communem ſapientum virorum opinionem, & occultum ſit, quia de initis ſponſaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modo expoſuimus, ſolum agit *de impedimento ex quovis gradu ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis, ſive ex cognatione ſpirituali proveniente*. Itaque cum idem Innocentius XII. poſt evulgatam Conſtitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integre ſe reſtituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ univerſa, quæ ad ipſum antea ſpectabant, eis tantum ſublatis, quæ in ſua Conſtitutione recenſuerat, hinc ſequitur Majori Pœnitentiario tribuendam eſſe facultatem ſolvendi propoſitum impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hac eadem facultate præditus olim fuit, cum idem impedimentum occultum eſſet, & ad forum conſcientiæ res omnis ſolum redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Conſtitutionis adverſantur, quæ impedimentum ejuſmodi ſilentio prætermittunt.

VIII. Poſtquam de contrahendis Matrimoniis ſermonem habuit Pontifex, ad Matrimonia jam contracta deſcendit, & hæc potiſſimum præſcribit: *In Matrimoniis vero contractis a Diſ-*

---

(1) *Roſign. de Sacram. Matrim. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clauſul. 2.*
(2) *Navarrus in manu duct. ad Praxim execut. Epiſtol. Sacræ Pœnitent. part. 1. pag. 47. & ſeq.* (3) *Corradus in Praxi Diſpenſ. lib. 8. cap. 7. num. 10. Zerola in ſua Praxi part. 2. in vocabulo Sponſalia.*

Diſpenſatione, ſeu Matrimonii revelatione in gradibus primo, & ſecundo, ſeu ſecundo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abſtineat, præterquam, ſi in hujuſmodi ſecundo gradu tantum impedimentum ſaltem per decennium duraverit occultum, & oratores ſimul publice contraxerint, & convinxerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint.

IX. Quare qui Matrimonium hoc pacto inierit, ſi remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiariam, niſi forte *impedimentum in ſecundo gradu ſaltem per decennium duraverit occultum, & oratores ſimul publice contraxerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint*. Poſt hæc Innocentii Conſtitutio Summo Pœnitentiario permittit, ut poſſint, *In tertio autem, & quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex cauſa ſubreptionis, vel obreptionis occultæ Litterarum Apoſtolicarum, præterquam ſi falſitas conſiſtat in narratione præcedentis copulæ, quę tamen antea non interceſſerat.*

X. Magnum hic diſcrimen advertendum eſt inter eos, qui a Dataria diſpenſationem obtinuerunt, non explicantes in ſupplici libello copulam, quæ interceſſit, aut voluntatem, & conſilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejuſmodi diſpenſationem aſſequerentur, & inter illos, qui copulam interveniſſe falſo exponunt, ut a Miniſtris Datariæ tutius diſpenſationem ſibi ſurripiant. Equidem primi, ſi conſulere ſibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum ipſis ad Pœnitentiariam recluſit. Secundi vero detegant neceſſe eſt, ea labe, ac macula ſe eſſe immunes, quam in ſupplici libello contractam falſo teſtati ſunt. Quare, ſi quis ob hanc falſitatem impetravit diſpenſationem in quocumque gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam ſe convertere debet, novamque ex ipſa diſpenſationem expoſcere.

XI. Pontifex agit, uti ſuperius dictum eſt, *de Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, & ſecundo, vel ſecundo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, & quarto gradibus publicis*: ſed nullam habet mentionem de occulto ſpiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari poteſt, an ſummus Pœnitentiarius hac facultate præditus ſit, cum de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, ſi de contrahendis adhuc Matrimoniis ſermo fiat, jam ſuperius oſtendimus nullam Pœnitentiario ineſſe auctoritatem, ut ipſa diſpenſare poſſit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem Majori Pœnitentiario tribuendam. Quippe id conſuetudine, inſtitutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adverſari poteſt *oraculum vivæ vocis* Summi Pontificis poſt Conſtitutionem, uti ſuperius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem aperte declaravit, cum abrogare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia diſpenſarentur, ſi impedimentum cognationis ſpiritualis intercederet. Quare facultatem eamdem non quidem ſublatam, ſed potius præſervatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipſa verbum fecit, cum de iiſdem Matrimoniis ageretur.

XII. Paulo ante diximus reclusum eſſe aditum ad Pœnitentiarium illis, qui *a Dataria diſpenſationem aliquam obtinuerunt, non explicantes in ſupplici libello copulam, quæ interceſſit, aut voluntatem, & conſilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejuſmodi diſpenſationem aſſequerentur.*

XIII. Equidem decertant inter ſe Scriptores, an hæc aperte exponenda ſint, ut conſanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apoſtolica diſpenſetur (1); reipſa tamen nullus dubitandi locus ſupereſt, cum Summi Pontifices mentem ſuam ſuper hac re clariſſime declaraverint. Nam in ſuis litteris, cum diſpenſationem aliquam impertiunt, ſub pœna *ſubreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modo copula explicetur, ſi prius obvenerit, ſed etiam quo conſilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem ſapienter conſtituerunt, ut graviſſimum crimen inceſtus longe a conſanguineis arceretur (2).

XIV.

(1) *Salmanticenſ. lib. 2. tract. 9. de Matrimon. cap. 4. punct. 3. n. 9. & ſeqq.* (2) *Corradus ibidem lib. 6. cap. 5. n. 36. & ſeq. Syrus in Conſtit. Innoc. XII. facult. 32. §. 26. & facult. 33. §. 37.*

XIV. Cum hæc ita ſe habeant, quæ Innocentius XII. indulſerit, afferamus. *Quod ſi oratores, qui obtinuerint a noſtra Dataria diſpenſationem ſuper gradu probibito tam in primo, & ſecundo quam in ſecundo tantum, ac etiam in tertio, & quarto, tacita copula inter eos ſecuta, quam ſine honoris detrimento detegere non valeant, & ratione hujuſmodi taciturnitatis petant diſpenſationem pro Matrimonio contrahendo, ſeu revalidationem Matrimonii contracti, poſſit idem Major Pœnitentiarius, ſi culpa ſit adhuc ſecreta, in foro conſcientiæ tantum concedere, facta, quando agitur de primo, & ſecundo, vel ſecundo tantum gradu, compoſitione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam tranſmittendorum, ad effectum ut inconcuſſi moris eſt, erogandi in eleemoſynas.*

XV. Hæc poſtrema Innocentii XII. verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea conſtituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus diſpenſationibus percipitur; ac potiſſimum ad litteras, quas Innocentius X. die 8. Novembris 1644. promulgavit, decernens, ut ejuſmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita eſt curæ Præfecti generalis ærarii Pontificii, ſed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri poſſit, niſi prius mandatum a Pontifice obſignatum interceſſerit; per quod eadem pecunia in pium opus convertatur.

XVI. Verum Innocentii XII. propoſitam Conſtitutionem explicare proſequamur, quæ proculdubio ſervanda eſt in ea parte, quam modo commemoravimus, ſive de gradibus conſanguinitatis, ſive affinitatis ſermo habeatur, cum Pontifex nullos diſtincte, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter quinquaginta ducatos non eſſe perſolvendos, cum diſpenſatio circa primum, aut ſecundum gradum, non vero circa tertium, vel quartum comparatur; immo neque hanc pecuniam enumerandam eſſe, ſi primus, vel ſecundus, aut ſecundus tantum gradus diſpenſetur, ſi *in forma pauperum* litteræ expediantur: *Niſi prius gratia* (inquit Pontifex) *expedita fuiſſet in forma pauperum, quo caſu etiam hæc gratia abſque ulla compoſitione ſimiliter expediatur.*

XVII. Diſputatum olim fuit, utrum ſi quis diſpenſationem a vetito gradu conſequutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium conſilium obtinendi facilius hac ratione eamdem diſpenſationem, quæſitum, inquam fuit, utrum Major Pœnitentiarius facultatem ſatis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, ſi copula eſſet publica, intentio vero occulta. Equidem P. Theſaurus (1) docuit ad Datariam pertinere diſpenſationem ejuſmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam ſolummodo ſpectat a publica copula diſpensare. Sed Innocentius XII., cujus verba inferius ſubjiciemus, Majori Pœnitentiario conceſſit, ut diſpenſationes ejuſmodi impertiri poſſent; hinc nemini dubium eſſe debet, quin hæc facultas Majori Pœnitentiario tribuatur, licet publica fuerit copula, intentio vero occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit expoſita, & litteris Apoſtolicis inſerta, quæ per Delegatum executioni mandantur.

XVIII. Itaque facultatem diſpenſandi ab occulta intentione, licet copula ſit publica, Majori Pœnitentiario denegari nequit, ſive Matrimonium contractum jam fuerit, ſeu contrahi debeat: ſed jam verba Pontificis afferamus: *Si vero oratores, qui obtenta diſpenſatione a Dataria ſuper impedimento primi, & ſecundi, ſive ſecundi dumtaxat gradus conſanguinitatis, ſive affinitatis cum expreſſione quidem carnalis copulæ, ſed tacita, occulta, & malitioſa intentione in ipſa copula habita ad facilius habendam diſpenſationem, pro revalidatione hujuſmodi diſpenſationis recurrant ad dictam Pœnitentiariam, & poſſit idem major Pœnitentiarius deſuper diſpenſare cum miſerabilibus perſonis explicite affirmantibus, ſe uti tales, & ſub illa expreſſa qualitate & forma miſerabilium, diſpenſationes a Dataria obtinuiſſe. Cum iis vero, qui non tanquam pauperes, ſed uti ex honeſtis Familiis, ſive uti nobiles, ſive uti illuſtres fuerint ſimiliter ab eadem Dataria diſpenſati, idem Major Pœnitentiarius non diſpenſet, niſi ſoluta prius in Dataria,*

(1) *In ſua Prax. mſ. Pœnitentiar. tit. 6. num. 6. & in Praxi Eccleſiaſt. part. 2. ad vocab. Inceſtus cap. 2. §. Verum eſt.*

ria, ad effectum pariter erogandi in eleemoſynas, taxa cum Datario pro tempore exiſtente concordanda. Quod ſi ſupplicantes, ſint pauperes, ita ut vere & realiter integram ſummam taxatam, vel aliquam ejus partem ſolvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius inſimul cum eodem Datario opportune provideant.

XIX. Ex his verbis primo deſumitur nihil omnino ſolvendum eſſe *pro obtenta diſpenſatione primi, & ſecundi gradus, ſive ſecundi dumtaxat cum expreſſione quidem carnalis copulæ, ſed tacita, & occulta malitioſa intentione*, ſi diſpenſatio ejuſmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas vero teſtimonio eorumdem oratorum comprobatur. Nam revalidatio diſpenſationis ad forum conſcientiæ tantum pertinet. Secundo, ſi illis diſpenſatio tribuatur, qui ex honeſtis Familiis, atque uti nobiles, & illuſtres habeantur, quædam pecuniæ ſumma neceſſaria eſt, quam Major Pœnitentiarius una cum Datario conſtituit, ob hanc potiſſimum cauſam, ut detrimentum a Dataria ſuſceptum in prima diſpenſatione compenſetur. Tertio, ſi oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretum nec integre, nec partim perſolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipſe Pœnitentiarius, ac Datarius *opportune provideant*. Porro oratores nullas facere expenſas tunc conſueverunt, veluti ſi prima diſpenſatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quarto, ſi tertius, aut quartus gradus diſpenſetur *cum expreſſione quidem copulæ, ſed tacita, & occulta intentione*, nihil prorſus expenditur; nam id ſolum exigitur in diſpenſatione primi, & ſecundi gradus, vel ſecundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

XX. Crebro evenire ſolet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Major autem Pœnitentiarius *in foro conſcientiæ* tantum ab hoc impedimento liberare poteſt, ſive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum ſit, modo tamen idem impedimentum occultum habeatur: *Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita, ſeu actu fornicario proveniente, quotieſcumque adſit rationabilis cauſa, licet periculum revelationis, ſeu ſcandalorum non immineat, vel non adeſſet, in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis in foro conſcientiæ tantum*. Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam uſus eſſet, in dubium revocari poſſet, utrum Major Pœnitentiarius diſpenſare queat impedimentum affinitatis *ex copula illicita*, cum ad eamdem copulam ſtuprum, ſive adulterium adjungitur. Cum tamen Pontifex addiderit *ex copula illicita, ſeu ex actu fornicario*, ſatis intelligitur ex illa particula *ſeu*, quæ alternationem indicit, in eo conſilio fuiſſe Pontificem, ut omnem copulæ ſpeciem complecteretur, ſive fornicaria tantum exiſtat, ſive ſtupro etiam, atque adulterio contaminetur.

XXI. Tandem illud conſtat in more poſitum non eſſe, ut Sedes Apoſtolica in Matrimoniis jam contractis, ſeu contrahendis diſpenſationem impertiat *ſuper impedimento criminis*, ſi illud publicum fuerit, vel conjugi mors illata ſit *altero, aut utroque machinante* (1); & profecto Clemens VIII. viris potentiſſimis id expetentibus conſtanter denegavit (2). Attamen, ut ſaluti animarum aliquo modo proſpiceretur, Summo Pœnitentiario facultatem Pontifex conceſſit, ut *in foro conſcientię tantum impedimentum criminis* diſſolveret, ſi ipſum crimen occultum ſit: monet vero Pontifex id raro peragendum, ſi conjugis mors patrata fuerit *utroque vel altero machinante*: neceſſitas intercedere debet, aut graviſſimum periculum; nec ullo modo tribui diſpenſatio hæc poteſt, niſi prius in Congregatione, vel Signatura Sac. Pœnitentiariæ res diligenter examinetur. Id nos præ cæteris teſtari poſſumus, qui ad eos cœtus ſæpiſſime convenimus, noſtrumque ſuffragium tulimus aut ſcriptum, aut ore tenus, cum in eodem Tribunali Canoniſtæ munere fungeremur: *Super impedimento occulto criminis adulterii, ſi fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante commiſſum, poſſit tam in contrahendis, quam in contractis matrimoniis diſpenſare: ſi vero crimen hujuſmodi fuiſſet, utroque, vel altero machinante, patratum, poſſit diſpenſationem concedere, raro tamen, & quando neceſſitas poſtu-*

(1) *Corrad. Prax. diſpenſat. lib. 8. cap. 9. num. 4. & ſeqq. De Juſtis de Diſpenſ. Matrimonial. l. 2. cap. 16. n. 64 & ſeq. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de eo, qui duxit in Matrimonium n. 65. & ſeqq. Miglioruc. Jur. Canon. l. 2. p. 242.* (2) *P. Pyrus ibid. facult. 35. §. 29. n. 20.*

poſtulaverit ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præſertim diſcuſſa in Congregatione, vel Segnatura, arbitrandum erit.

XXII. Hæc potiſſimum ab Innocentio XII. præſcribuntur de matrimonialibus diſpenſationibus, quæ a Sacra Pœnitentiaria tribui conſueverunt, ac de illis etiam, quæ Summi Pœnitentiarii facultati unice conceduntur. Porro neceſſarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eamdem Pœnitentiariam ſimul & ad Epiſcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarius facultatem impertiri poteſt ineundi Matrimonii in quacumque orbis parte abſque promulgationibus, quæ fieri ante Matrimonium ſolent: idem in ſua Diœceſi præſtare poteſt Epiſcopus. Item, ſi conjux poſt initum Matrimonium affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarius diſpenſare poteſt innocentem ex conjugibus, ut debitum expoſcat, quo jure reus conjux poſt patratum ſcelus deſtituitur: *quoties vero* (ſic habet Innocentius XII. in eadem Conſtitutione) *affinitas hujuſmodi poſt contractum Matrimonium ſupervenerit, ut debitum peti poſſit, in eodem conſcientiæ foro diſpenſari, & diſpenſari mandare poſſit & valeat.* Eadem ſane auctoritate Epiſcopus in ſua Diœceſi præditus eſt (1). Prætermittimus etiam celeberrimam controverſiam, utrum Epiſcopi dirimentia impedimenta diſſolvere poſſint in foro conſcientiæ, antequam Matrimonium contrahatur, & poſtquam contractum jam fuerit: non ignoramus magnis difficultatibus hanc quæſtionem implicari, & neminem prorſus Epiſcopis eam facultatem tribuere, niſi graviſſima aliqua cauſa id poſtulaverit (2).

XXIII. Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis Majoris Pœnitentiarii; quod ſi extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per ſe obtinere poteſt, vel ipſam per Præſulem Sacræ Pœnitentiariæ moderatorem expoſcere; nunc de iis ſermonem inſtituamus, qui ad eamdem Pœnitentiariam debent confugere. Id potiſſimum Parochis, & Confeſſariis contingit. Nam perraro evenire ſolet, ut, qui diſpenſationes implorant, amicos, & familiares Romæ habeant, qui negotium ejuſmodi perficiant: ſed quicumque ille ſit, qui hoc peragendum ſuſcipiat, neceſſario requiritur, ut res plane exponatur, & nihil a veritate ſit alienum; nam fieri poteſt, ut contractum impedimentum falſo exiſtimetur. Omiſſis pluribus exemplis, quæ afferri poſſent, illud ſatis ſit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante Matrimonium cum aliqua conſanguinea futuræ uxoris copula habita fuerit, ſi ipſa perfecta non extiterit (3). Item ſi inter duos affines copula interceſſerit, ac deinde facultas a Dataria Matrimonii ineundi, & gradus diſpenſatio ab ipſis obtineatur, licet copulam in ſupplici libello non declaraverint, tamen fieri poteſt, ut nullam aliam diſpenſationem a ſacra Pœnitentiaria petere debeant, nempe, ſi mutuam inter ſe affinitatem antea cognitam, perſpectamque non habuerint, cum ſcelus admiſerunt, ſed inito ſolum Matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim inceſtus, uti fatentur Garzias (4), ac Theſaurus (5), *materialis* non *formalis* habetur.

XXIV. Arcanum pariter, ac prudentia ſervanda, id ſatis oſtenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat (6): nam cum ipſe ex ſermone forte deprehendiſſet occultum impedimentum dirimens Matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aliis rem patefecerit, quæ ſilentio occultanda erat: eoſque conjuges publice disjunxerit, quos impedimenti ignaros, & inſcios pati debuerat, donec Major Pœnitentiarius de toto negotio certior per ipſum fieret, opportunumque remedium affer-

(1) *Sanchez. de Matrimon. lib. 8. diſput. 12. num. 15.* (2) *Sanchez de Matrimon. lib. 2. cap. 40. a num. 1. ad num. 12. & num. 8. Pont. de Matrimon. lib. 8. cap. 13. num. 2. Perez de Matrim. diſput. 44. ſect. 6. num. 50. N. Alexand. in Theol. Dogm. Moral. lib. 2. de Sacrament. Matrimonii regul. 10. tom. 2. edit. Venet. Salmaticen. in curſu Theologiæ Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 14. punct. 1. num. 7. & ſeqq.* (3) *Sanchez lib. 8. de Matrimonio diſp. 25. n. 10.* (4) *De Beneficiis part. 8. cap. 3. num. 106.* (5) *In Praxi Sac. Pœnitentiariæ tit. 6. num. 8.* (6) *In libro, qui inſcribitur*: Manuductio ad Praxim executionis litterarum Sac. Pœnitentiariæ: *part. 2. pag. 87. edit. Rom. an. 1714.*

afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eoſdem conjuges clam ſeparare, ſi impedimentum haud ignorarent, deinde ad ſacram Pœnitentiariam rem totam deferre, remediumque expoſcere. Qua de cauſa in libello, qui olim Romæ typis evulgatus eſt pro inſtruendis Parochis, & Confeſſariis, qui ad ſacram Pœnitentiariam confugere debeant, hæc monentur *Caveant ne, quod occultum eſt, palam faciant, præſertim impedimenta occulta Matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum redacta non pertinent ad ſacram Pœnitentiariam.*

XXV. Inſuper univerſæ rei circumſtantiæ, & cauſæ, ob quas diſpenſatio poſtulatur, plane exprimantur neceſſe eſt: *Accidit etiam nonnumquam* (ſic in eodem libello, quem modo nominavimus, traditur) *per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta expoſita obtentæ, irritæ evadant, eo quia cauſas & circumſtantias neceſſarias reticeant: unde fit, quod litterarum executores, caſu poſtea pœnitentium examinato, rem aliter ſe habere, quam expreſſum fuerat, comperiant, & gratias ſubreptitias, aut obreptitias eſſe inveniant: quare pœnitentes confuſi remanent, & ſpe novæ diſpenſationis ſe carere putantes, in prædictis vinculis, & obligationibus miſerabiliter remanent.*

XXVI. Paulo poſt agitur de cauſis, quæ ad obtinendam diſpenſationem explicandæ ſunt. Etenim communi omnium conſenſu, & juxta Tridentinam Synodum (1), nulli unquam diſpenſatio concedi ſolet, niſi legitima cauſa intervenerit. Idem inſtitutum, & diſciplinam ſequitur Pœnitentiaria, cum præſertim matrimoniales diſpenſationes petuntur, quas ſine cauſa impertiri non conſuevit. Idem obſervari a Dataria non videtur, cum aliquis religione adductus, licet pro diſpenſatione impetranda veram, ac legitimam cauſam in medium proferre queat, tamen anxius, & ſollicitus, an validum ſit initum matrimonium diſpenſationem expetit, & ne cauſam adducere cogatur, pecuniam largius perſolvit, ut omni ſollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiatur. Hac enim ratione, loco cauſæ, quæ exponi debuerat, gravis mulcta ſufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piiſque operibus erogetur. Hæc ſapienter docet Cardinalis Pallavicinus (2).

XXVII. Sed perpauca de cauſis ejuſmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præſertim de voto res agitur, ſatis, ſuperque jam oſtendimus, quæ peragenda ſint. Pro diſpenſandis ſponſaliis aliqua ex iis cauſis proferri debet, quæ ſi probetur in foro externo, ſatis eſt ut eadem ſponſalia diſſolvantur.

XXVIII. Si vero de impedimentis dirimentibus ſermo habeatur, Innocentius XII. in ſua Conſtitutione plures cauſas enumerat, nempe, cum prætermiſſa ſilentio fuit copula, cum diſpenſatio gradus a Dataria peteretur; pro cauſa afferri ſolet metus, ne communi honeſtati conjugum macula inureretur; Item, cum agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua cauſa rationi conſentanea proponitur, licet copula, quæ prius interceſſit, palam fieri poſſe non videatur, nec ulla mali ſpecies, aut offenſio populo præbeatur; cauſa vero deſumi ſolet ex metu, ne aliquod detrimentum, diſſidium, aut ſcandalum excitetur, quæ fortaſſe evenirent, niſi diſpenſatio tribueretur. Porro cauſa ejuſmodi ſemper probatur, cum res eſt de contractis Matrimoniis, & palam celebratis: etenim Matrimonia vix ulla diſſolvi poſſunt, quin graviſſima mala ſubſequantur, quæ ſane diſpenſatione impedienda ſunt, uti recte perpendit Auctor inſtitutionis, quæ pro novisConfeſſariis Romæ promulgata eſt (3).

XXIX. Poſtremo res tota cum ſuis cauſis, & neceſſariis circumſtantiis Cardinali Majori Pœnitentiario declaranda eſt per litteras, Latina, ſeu hac noſtra Italica lingua confectas: reticetur illius nomen, qui diſpenſationem expoſtulat, ejuſque loco littera N. ſufficitur; locus tamen deſignatur, ubi dantur litteræ, ut quo reſponſa mitti debeant, innoteſcat: in fine litterarum nomen etiam, & cognomen deſcribuntur illius, ad quem reſponſum dari neceſſe eſt: neque ſane Parochus, aut Confeſſarius, cui Fidelis impedimento aliquo illigatus animum ſuum detexit, hanc provinciam recuſare debet; ne forte ille totam urbem circumire co-

(1) *Cap. 18. ſeſſ. 25. de Reformatione.* (2) *In loco allato.*
(3) *Part. 2. cap. 15. num. 324.*

Digitized by Google

cogatur, ut inveniat, qui litteras datas a Pœnitentiaria executioni demandet. Accedit, quod ſacra Pœnitentiaria jam conſuevit ejuſmodi executiones non tantum Parochis, ſed quibuſcumque Sacerdotibus committere (1).

XXX. Hoc pacto ſibi quiſque conſulere poteſt abſque ulla expenſa; nam ſacræ Pœnitentiariæ tribunal ſuis Adminiſtris ſtipendia perſolvit, qui, dum munus ineunt, his verbis jusjurandum pronunciant: *Officium meum fideliter exercebo, & gratis, ejuſque ratione nihil ab aliquibus etiam ſponte oblatum, vel donatum accipiam, præterquam ſalarium mihi conſtitutum*. De hoc monendi erunt, qui diſpenſationem aliquam petere debent: Nam *in periculoſo ſtatu manere coguntur, & ſibi perſuadent, ſacræ Pœnitentiariæ tribunal aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cum revera ſacræ Pœnitentiariæ Miniſtri nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam ſponte oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, ſingulos ad ſe reccurrentes ſerena fronte complectantur* (2).

XXXI. Sed jam ſermone explicemus, quæ peragenda ſint illis, qui litteras a Majori Pœnitentiario datas exequi debent. Reſponſum ſacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas diſſolvendi propoſitum impedimentum, vel hoc pacto traditur *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia*, vel *decretorum Doctoris ex approbatis ab Ordinario*; vel *diſcreto Viro Confeſſario ex approbatis ab Ordinario*. Quocumque tandem modo id eveniat, nonniſi Confeſſarius ab Epiſcopo loci probatur litteras Pœnitentiariæ exequi poteſt; nec ſatis habetur, ſi olim hanc approbationem conſequutus fuerit, ſed neceſſario requiritur, ut tempus ad Confeſſiones audiendas præſcriptum nondum abſolutum ſit. Adverti quoque debet, diſpenſationes mulieribus permiſſas executioni mandari non poſſe a Confeſſariis, qui viros tantum confitentes audire, & expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui ſolis mulieribus Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrare poteſt, idoneus non eſt ad exequendas diſpenſationes viris conceſſas.

XXXII. Quod ſi litteræ Sac. Pœnitentiariæ ita ſcribantur: *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, tum requiritur, ut Doctoris lauream a publica aliqua Academia conſequutus ille ſit in Theologia, vel jure Canonico. Si Regularis ipſe fuerit, haud ſatis habetur, quod Theologiæ facultatem aut jus Pontificium profiteatur, cæteroſque Regulares in ſuis Clauſtris edoceat: neque ſatis eſt, ſi Magiſtri titulo, atque honore penes ſuos fruatur. Patres ſolummodo Societatis Jeſu a Gregorio XIII. (3) privilegium acceperunt, quo Sac. Pœnitentiariæ litteras aperire poſſint, eaſque exequi, licet Doctores in publica Academia declarati non fuerint, modo tamen inter Confeſſarios ab Epiſcopo probatos recenſeantur, & ſint ex illorum numero, quos Præpoſitus Generalis Societatis deſignare ſolet, ut litteras Pœnitentiariæ accipiant, & exequantur. Eodem ferme privilegio præditi fuerunt ab Innocentio XI Lectores Regulares S. Franciſci, qui Minores Obſervantes appellantur (4). Putant nonnulli ipſos hoc frui beneficio, qui participes ſunt privilegiorum, quæ in Societatem Jeſu collata fuerunt, quod tamen Pellizzarius falſum omnino teſtatur: (5) omiſſis tamen his controverſiis Ordinum Regularium, quas dijudicanda minime ſuſcipimus, id certum ſtatuimus, probandos ab Epiſcopo eſſe Regulares Confeſſarios, ſi veris privilegiis haud muniantur (6).

XXXIII. Si litteræ Sac. Pœnitentiariæ hoc modo inſcriptæ fuerint: *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*, & alicui red-

---

(1) *Idem auctor. inſtitut. pro recent. Confeſſar. loco cit. num.* 322.

(2) *Card. Petra de Sac. Pœnit. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 23. (3) *La Croix lib.* 6. *part.* 3. *de Matrim. n.* 978. (4) *Sporer. in ſupplem. Theol. Moral. pag.* 319.

(5) *In Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 3. *num.* 180. & 193.

(6) *Marcus Paulus Leo in Praxi ad lit. Majoris Pœnitent. part.* 1. *a pag.* 11. *ad pag.* 15. *edit. Mediol.* 1655. *Vaneſpen. Jur. Eccleſiaſt. univerſi part.* 1. *tit.* 23. *n.* 24. & 25. *Clericat. de Sacram. Matr. dec.* 40. *a n.* 20. *ad num.* 25. *La Croix tom.* 2. *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 954. & *num.* 978. *Giribald. de Sacram. Matr. tract.* 10. *cap.* 8. §. 1. *num.* 90. & *ſeqq. Auctor. Inſtruct. pro Recent. Conf. loco allato num.* 322.

Digitized by Google

reddantur, qui iis titulis careat, & tamen eas aperiat, non ideo novæ litteræ petendæ ſunt a Pœnitentiaria, ſed primæ tradi poſſunt viro, qui propoſitis titulis exornetur. Temere quidem ſe geſſit, qui eas litteras ſibi nequaquam inſcriptas aperuit; ipſius tamen culpa nullum afferre debet detrimentum illi, qui litteras tradidit, neque ipſarum executionem impedire, ſi tamen hæc per Doctorem in Sac. Theologia, aut jure Canonico perficiatur (1). Illud etiam in diſputationem vocari conſuevit, utrum qui litteras accepit a Pœnitentiaria inſcriptas aut Doctori, aut Confeſſario per Epiſcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipſos eligere queat, utrum, inquam, ſemel traditis litteris, ipſas repetere a Confeſſario poſſit, aliique Doctori, ſeu Confeſſario illas committere. Id ſane affirmant plures, inter quos Roſignolius (2), Giribaldus (3), Diana (4), & Naldus (5) recenſentur. Contrarium alii tuentur, niſi nova diſpenſatio a Sacra Pœnitentiaria expoſcatur; ac præſertim Marcus Paulus Leo (6) rerum ad Sac. Pœnitentiariam ſpectantium peritiſſimus ejuſmodi licentiam ſemper improbat, niſi forte delectus Confeſſarius, quod ſolet contingere, ignarus, & imperitus deprehendatur.

XXXIV. Poſt hæc agendum ſupereſt de clauſulis, quibus uti conſuevit Pœnitentiaria. Porro illa numquam deeſt: *ſi ita eſt*. Quare, qui litteras exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoſcat, an verum ſit, quod Majori Pœnitentiario ſuit expoſitum. An res ipſa, circumſtantiæ, & cauſæ, ac rationes ad obtinendam diſpenſationem prolatæ veritati prorſus conſentaneæ ſint. Nam ejuſmodi executio committitur haud *pro mero* ſolum, ſed *pro mixto* etiam foro conſcientiæ. Quamobrem monere debet eum, qui diſpenſationem petiit, ut nihil a veritate alienum proſerat. Deinde opus eſt, ut diligenter inveſtiget, utrum revera probentur omnia, quæ ille teſtatus fuerit (7). Non tamen ulli teſtes inquirendi ſunt, ſed illum examinari ſolum fas eſt, qui diſpenſationem impetravit. Pontas cenſuit juſjurandum elici poſſe, ut rei veritas magis comprobetur (8). Hanc tamen ſententiam reliqui omnes improbant. Quare, paucis jam ſuperius dicta complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modo oſtendimus; aliter irritam fieri diſpenſationem, niſi forte ipſe aliunde rei veritatem, juſtamque cauſam cognoverit (9). Quod ſi Confeſſarius pro certo habeat falſum eſſe, quod Summo Pœnitentiario propoſitum fuit, ab exequendo diſpenſationem abſtineat, licet qui ipſam poſtulavit, rei falſitatem tueri contendat, modo tamen Sacerdos id non perceperit, cum Pœnitentiæ Sacramentum diſpenſando adminiſtravit: non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur (10).

XXXV. Diſceptabant olim Theologi, utrum neceſſario requiratur, ut Sacerdos confitentem prius audiat, & expiet diſpenſandum, & tunc ſolum diſpenſationem, quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur; omnis tamen dubitatio ſublata eſt; nam ſic in Pœnitentiariæ litteris indicitur: *Audita prius Sacramentali Confeſſione*. Qua de re conditio præſcribitur, qua ſi careat diſpenſatio irrita prorſus efficitur (11): *Adverte, facultatem Confeſſoribus per Brevia, ſeu Bullas Majoris Pœnitentiarii conceſſam non eſſe liberam, ut poſſit Confeſſor ea ſimpliciter, & ad ſuum libitum, hoc eſt in Confeſſione Sacramentali, vel extra illam uti, ſed eſt ita*

(1) *Roſignol. de Matrim. part. 2. tom. 7. de Matrim. tertio prænot. 25. clauſul. 1. n. 5.*

(2) *In eodem loco num. 11.* (3) *In ſuo tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 18. §. 1. num. 92.* (4) *In edit. coord. tom. 3. reſol. 105.* (5) *In voc.* Litteræ *num. 8.*

(6) *In Praxi ad lit. Major. Pœnitent. part. 1. de forma Votor. §. Remanet tamen.*

(7) *Syrus in ſuo opere edito de Praxi executionis litterarum & reſp. Sac. Pœniten. quæſt. 9. prælim* (8) *Pont. lib. 8. de Matrim. cap. 11. num. 16.*

(9) *Bonacin. tom. 2. oper. tract. de legibus diſp. 1. quæſt. 1. punct. 2. num. 5. Diana loco cit. reſol. 161. Clericat. de Matrim. deciſ. 40. n. 25. Roſign. loco cit. clauſula 3. n. 19. & ſeq. Giribald. in loco cit. cap. 18. de Sacram. Matrim. §. 2.*

(10) *Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 34. n. 21. De Juſtis Diſpenſat. lib. 1. cap. 8. num. 229. Roſign. loco allat. clauſul. 3. num. 22. & ſeq. Clericat. in allata dec. 40. de Matrim. num. 25.* (11) *Marcus Paulus Leo loco cit. pag. 19.*

Digitized by Google

ita limitata, ut nonniſi in Sacramentali Confeſſione illam exercere valeat; &, ſi ſecus facit nulliter facit, nam excedit fines mandati, qui fines diligenter ſunt obſervandi etiam in minimis; & paulo poſt: *Iſta clauſula* Audita Sacramentali Confeſſione, *importat conditionem, ſine qua non fuiſſet conceſſa hujuſmodi facultas Confeſſario.*

XXXVI. Si diſpenſatio conceditur, *Audita prius Sacramentali Confeſſione*, & dum ipſa Confeſſio peragitur, aperte conſtat, irrogandam eſſe pœnam conſentaneam crimini, quod impedimentum intulit eadem diſpenſatione ſolvendum. Id cavetur in litteris Sac. Pœnitentiariæ. *Injuncta ei, pro tam enormis libidinis exceſſu, gravi pœnitentia ſalutari*. Advertendum pariter id eſt, quod Syrus (1) admonet his verbis: *In Commiſſionibus, aut reſcriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præſcribitur quod oratori pœnitenti injungatur Confeſſio menſtrua, ideſt ſingulis menſibus peragenda, ut ſæpius in formulis habetur, numquam prætermitti poteſt, cum talis pœnitentia quę inter graves computatur, ſit individuata a Majori Pœnitentiario, cui parendum eſt ut deleganti, & ſit de ſtylo Pœnitentiariæ, qui facit jus.*

XXXVII. Eodem modo ſtatuendum eſt de aliis pœnis, quæ a Sacra Pœnitentiaria præſcribuntur: obſervari quoque debet, quod Syrus idem tradit (2), ſi forte Confeſſarii arbitrio relinquatur pœnas ſceleri conſentaneas infligere: *Arbitrium, quod relinquitur Pœnitentiario in ordine ad pœnitentias individuandas, & injungendas, non importat meram & liberam voluntatem, ita ut poſſit illas libere injungere, prout ſibi placuerit, ſed importat arbitrium regulatum, ideſt arbitrium boni viri, & juri conforme.*

XXXVIII. Quamobrem Confeſſarius, ut ſuo muneri recte ſatisfaciat, neque ſeveritatis, neque humanitatis fines excedat (3). Rationem quoque habebit conditionis, ætatis, & ſexus illius, cui pœna irrogatur (4).

XXXIX. Non ita facile percipiuntur reliquæ clauſulæ, quas inferius ſubjicimus, neque facile modus, ac ratio dignoſcitur, qua executioni mandentur. Prima quidem eſt ejuſmodi, quæ in cunctis diſpenſationibus matrimonialibus indicitur: *Dummodo impedimentum præfatum occultum ſit*, ſive hoc modo: *Dummodo omnino occultum ſit*.

XL. Id proculdubio implicatum eſt, ac difficultatis plenum, ſi Theologiæ Moralis ſcriptores, aut etiam forenſes percurrantur. Marcus Paulus Leo (5) docet id occultum nuncupari, quod omnes ignorant, vel perpauci ſciunt, ita ut, nec manifeſtum, neque fama evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam aſſerit, ut nulla explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari poſſe, quod duobus tantum, vel tribus innoteſcit. Alii tamen rem diligentius inveſtigantes, quærunt, an occultum impedimentum exiſtimari debeat, quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci, quemadmodum ſi is locus affluat quinque millibus incolarum, inter quos mille, aut bis mille tantum illud impedimentum noverint, utrum occultum ipſum habeatur. Id autem unanimes inficiantur. Quippe vident occultum præſcriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manare, ſi publicum ex communi omnium ſenſu explicetur. Quare intelligentes in eo poſitam eſſe quæſtionem, nempe, quot perſonis manifeſtum eſſe debeat impedimentum, ne occultum exiſtimetur, conſentiunt omnes prudentes Judicis arbitrio, ac ſententiæ id relinquendum eſſe.

XLI. Plures aliæ quæſtiones in hac re proponuntur, nempe, utrum occultum impedimentum cenſeatur, quod quidem publice cognoſcitur in eo loco, ubi contractum fuit, ſive alibi, occultum tamen eſt, ubi degunt qui diſpenſationem expoſtulant, & ubi diſpenſatio ipſa conceditur; utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri poſſit, ita ut, diſpenſatio tribuenda videatur; poſtremo, utrum occultum habeatur

(1) *Syrus in opere edito de praxi execut. epiſt. Pœnitentiar. part 2. §. 2.* (2) *Ibidem.*

(3) *Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 34. num. 35. & ſeq. Pontas de Matrim. lib. 2. cap. 21. §. 1. num. 18. Clericat. in allata deciſ. 40. de Sacram. Matrim. num. 28.*

(4) *Navar. in Manuduct. practs executionis lit. Sac. Pœnitent. pag. 65.*

(5) *Part. 2. Formular. diſpenſ. Matrimonial. pag. 131.*

tur impedimentum, ſi patratum crimen publice quidem innoteſcat; criminis tamen conſcii prorſus ignorent, an impedimentum dirimens cum eodem crimine conjungatur. Res exemplo declaretur. Centum incolæ alicujus oppidi, quod tria millia hominum continent, cognitum, perſpectumque habeant Civem aliquem, priuſquam cum muliere Matrimonium iniret, cum ipſius ſorore incontinenter, & impudice verſatum eſſe: Hi tamen centum, qui hoc ſcelus deprehenderunt, adeo imperiti ſint, ut penitus ignorent ex *hac illicita copula* dirimens impedimentum manare, cujus cauſa Matrimonium cum ſorore contrahi nequaquam poſſit, irritumque fieri, ſi contrahatur. Inquirunt Theologi, an ejuſmodi impedimentum occultum vocandum ſit?

XLII. Nos itaque judicamus hujus generis impedimentum *materialiter publicum* (ita rem explicant Theologi) *ſed formaliter occultum appellari*. Scriptores fere omnes putant ſatisfieri hac ratione Pœnitentiariæ mandato, quo illud jubetur: *Dummodo impedimentum ſit occultum* (1). *Similiter* (inquit Giribaldus (2)) *poteſt eſſe nota multis, & toti viciniæ copula inceſtuoſa ab aliquo commiſſa, & tamen erit formaliter occulta, ſi ignoretur ab illa naſci impedimentum affinitatis dirimens Matrimonium*, deinde ſic habet (3): *Executorem poſſe Abſolutionem, ſeu Diſpenſationem concedere, ſi delictum, ſeu impedimentum ſit occultum formaliter, quamvis ſit materialiter publicum, quia ſufficienter verificantur verba in diſpoſitione poſita: dummodo impedimentum ſit occultum*. Navarrus (4), & Roſignolius (5) eamdem probant ſententiam, alioſque nominant, qui idem docuerunt. Ipſi tamen diverſis opinionibus cæteras quæſtiones pertractant, quas nuper indicavimus.

XLIII. Antequam judicium noſtrum in hac difficillima re exponamus, duo potiſſimum monenda ſunt; primum a Confeſſario, priuſquam litteras Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accurateque examinandum illud mandatum: *Dummodo occultum ſit impedimentum*, quo talis conditio præſcribitur: *Sine qua non* (ait Navarrus) (6) *Sacra Pænitentiaria tali materiæ manum non apponeret*. Secundo, ut occultum impedimentum dignoſcatur, parum conferre putamus, ſi illorum ſententiæ tantum inveſtigentur, qui nulla experientia præditi Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere ſcripſerunt; ſed neceſſarium ducimus perſcrutari, quid hoc vocabulo occulti impedimenti ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis ſolum comparari poteſt, qui munus aliquod in ipſo Tribunali geſſerunt.

XLIV. Propter Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus eſt, ad quem pertinet emendare ſupplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ traduntur (7). Ipſe quoque diplomata percurrit, & corrigit, ſi quid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento ſapienter ſermonem inſtituit (8), & primum oſtendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo pacto demonſtrari poteſt, & Dei ſolum judicio permittitur. Impedimentum vero quaſi occultum illud eſſe, quod ſolum, duobus, tribus, aut quinque teſtibus comprobatur. Poſt hæc ſcriptum reliquit. *Dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus ſit notum, puta quatuor, vel quinque, & hanc opinionem ſervat Sacra Pænitentiaria*. Deinde hanc ipſam opinionem improbat (9), ſi Sac. Pœnitentiaria iis verbis non utatur: *Dummodo impedimentum occultum ſit*, ſed illis potius: *Dummodo impedimentum omnino occultum ſit*. Plerumque id accidit, cum impedimentum *criminis* diſpenſandum proponitur, potiſſimum vero, cum uterque conjux novo matrimonio copulatur necem prioris conjugis molitus fuerit: *Dummodo omnino occultum ſit, quod uterque Oratorium in morte dicti mariti machinatus ſit, & plane ignoretur, quod ejus mors inde ſecuta ſit*, & delinquenti-

(1) *Marcus Paulus Leo loco allato pag. 132. Bonacin. tom. 2. tract. de legibus diſp. 1. quæſt. 2 prop. unica num. 7. De Juſtis de diſpenſat. Matrimonal. lib. 1. cap. 8. n. 175.*

(2) *Tra. 10. de Sacram. Matrimon. cap. 18. §. 4. num. 111.*

(3) *Num. 112.* (4) *In Manuduct. pract. execut. literar. Sac. Pœnitent. pag. 19. §. Advertere.* (5) *In cit. prænot. 14. de Matr. clauſ. 6. §. Hic duplex.* (6) *In laudata manuduct. pag. 18.* (7) *Card. Petra in tract. de Sac. Pœnit. p. 144. & 379.* (8) *Cap. Veſtra 106. & ſeq. de cohabit. Cler. & Mulier. num. 45. & ſeq.* (9) *Num. 120.*

tibus ſolum innoteſcat. Quod ſi duo, quatuor, aut quinque crimen ipſum deprehenderint, tunc occultum minime diceretur.

XLV. Marcus Paulus Leo Procuratoris munus in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ ſuſtinuit, antequam Societatis Jeſu nomen daret (1). P. Theſaurus ex eadem Societate Pœnitentiariæ peritiſſimus fuit, idque præclara ipſius diſſertatione nondum in lucem edita ſatis comprobatur. Inſuper in Vaticana Baſilica per plures annos Apoſtolicum egit Pœnitentiarium. Idem munus diu exercuerunt in Lateranenſi Baſilica Tiburſius Navarrus, & Syrus ex Ordine S. Franciſci Strictioris Obſervantiæ. Illis autem, qui hoc munere præditi ſunt, inſcribuntur frequentiſſime litteræ a Majori Pœnitentiario, ut illos abſolvant, qui Romæ verſantur. Itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit (2): *Dicendum ſecundo, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum ſit occultum*. Theſaurus etiam ita ſcribit (3): *Etiamſi res ſit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item ſi quinque, vel ſex perſonis in aliquo Oppido, vel ſeptem, aut octo in Civitate res nota ſit, non dicitur publica, ſed occulta*; Idem affirmat, irritam dici nequaquam poſſe diſpenſationem a Pœnitentiaria conceſſam illis etiam verbis ſuperadditis, *dummodo occultum*, licet impedimentum notum ſit tot hominibus, quot ſuperius indicavit: Tiburtius Navarrus idem plane fatetur (4): *Res adhuc eſt occulta, ſi in Oppido eſt nota quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc occulta cenſeri debet, modo ſcilicet ab illis non fuerit divulgata*. Syrus p. 269. hæc habet: *Si delictum ſit notum duobus, vel tribus alicujus Loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum cenſetur. Si in Oppido ſit notum quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc cenſetur occultum* Navarrus vero, ac Theſaurus (5) monent Confeſſarium, ut abſtineat ab exequendo diſpenſationem, ſi prudenti conjectura intelligat poſt breve tempus futurum eſſe publicum, quod a paucis antea cognoſcebatur.

XLVI. Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæſtiones, quas paulo ante memoravimus in examen vocare; ac primo *utrum occultum impedimentum cenſeatur, quod quidem publice cognoſcitur in eo loco, ubi contractum fuit, ſive alibi; occultum tamen eſt, ubi degunt, qui diſpenſationem expoſtulant, & ubi diſpenſatio ipſa conceditur*. Navarrus (6) ſapienter admonet Confeſſarium, ut minime exequatur diſpenſationem, ſi forte quis Majori Pœnitentiario declaraverit crimen eſſe occultum in Civitate, exempli cauſa, Bononiæ, ubi vitam agit, & diſpenſatio tradenda eſt executioni, deinde ſilentio prætermiſerit idem crimen publicum eſſe Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confeſſarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiariam rurſum confugiat, ipſique patefaciat, quod prius omiſit, ſuum nempe crimen per Urbem Neapolis eſſe divulgatum. Sin autem id totum expoſitum fuiſſe in ſupplici libello Confeſſarius deprehendat ex litteris Sac. Pœnitentiariæ, tunc abſque ulla difficultate pareat, & litteras exequatur.

XLVII. Secundo inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum diuturnitate temporis occultum fieri poſſit, ita ut diſpenſatio tribuenda videtur*. Equidem Marcus Paulus Leo (7) ſic reſpondet: *Notandum quarto, & ultimo, non implicare, quod aliquid a ſui origine, & principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: & non quæ delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam pluries meo tempore Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admiſit; ſed non eodem modo in omnibus caſibus: in Diſpenſationibus Matrimonialibus per decennium; in Irregularitatibus per viginti, & triginta annorum ſpatium*.

XLVIII. Poſtremo judicium noſtrum libere feremus de illa quæſtione, an occultum, ideoque ſolvendum cenſeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, ſed for-

(1) *Card. Petra pag. 386.* (2) *Pag. 131.* (3) *In oper. de Pœnis Eccleſiaſ. p. 1. c. 21.*
(4) *Pag. 19.* (5) *In locis all.* (6) *Cit. manud. pag. 20. & 21.*
(7) *Loco cit. pag. 133.*

formaliter occultum appellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Siquis Monialium Clauſtra ingreſſus fuerit abſque facultate, quam tamen ipſi conceſſam antea cæteri omnes arbitrantur: item ſi quis hominem conſulto interſecerit, populus tamen judicet id fortuito contigiſſe, ut vitam ſuam tueretur; tandem ſi quis excommunicatus rem divinam fecerit, antequam illis vinculis, ac pœna ſolveretur; illum tamen jam abſolutum omnes putent, ſi inquam, ita ſe res habeat, nos ingenue fatemur, & credimus crimen ejuſmodi tanquam occultum a Sac. Pœnitentiaria diſpenſari poſſe, & ipſis litteris executioni mandandas a Confeſſario, cum ipſum crimen occulti limites non excedat. Contra vero eſt, ſi crimen publice innoteſcat, licet omnes fere ignorent pœnam ipſi crimini irrogatam, quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum afferatur de muliere, quæ conſilium neſarium iniit cum alio viro de marito ſuo necando. Si hoc ſcelus in populum evulgatum certo fuerit, licet perpauci intelligant ob hanc cauſam *criminis* impedimentum interponi, ne eadem mulier poſt illatam marito necem cum illo ſceleſto homine Matrimonio jungatur; ſi, inquam, id contingat, tunc rem captu difficilem ſemper exiſtimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi poſſe, litteriſque parendum Pœnitentiariæ, quibus illud decernitur: *Dummodo occultum*; & profecto, ſi hoc ſtatueretur, jam crimen omne affinitatis *ex copula illicita*, & omne impedimentum *criminis*, licet hæc publica ſint, diſpenſari tamen poterunt, tanquam occulta. Nam ſatis experientia compertum eſt, omnia impedimenta (ſi illud conſanguinitatis, & affinitatis *ex copula licita* ſolum omittas) ignota eſſe non modo oppidanis, ſed illis etiam, qui in magnis Civitatibus verſantur. Poſtremo nos ipſi jurejurando affirmare poſſumus per tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, ſuffragiumque noſtrum, cum res ejuſmodi proponerentur, ſcriptum, ſeu voce tenus dedimus, ſemper in more poſitum fuiſſe, ut impedimentum publicum *materialiter* ſpectaretur, & nunquam eo nos deveniſſe, ut examen fieret, an impedimentum *formaliter* occultum cenſendum eſſet. P. Theſauri (1) auctoritatem proferamus, qui ſuperius allatam ſententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ inſtitutis, ac conſuetudini omnino contrariam, cui ſe accommodare debent, qui ipſius litteras, ac diplomata exequuntur: *Aliqui* (ait Theſaurus) *audent ulterius, & dicunt; etiamſi ſit publicum ut delictum, ſi tamen ſit occultum in ratione pœnæ annexæ a Jure, poſſe diſpenſari, vel abſolvi ab illa tanquam in occultis. Tamen contrarium tenendum eſt, quia hoc eſt Juris ignorantia quæ non excuſat ad hunc effectum, & hoc obſervat Sac. Pœnitentiaria.*

XLIX. Tridentina (2) Synodus impertit Epiſcopis, ut ſibi ſubjectos diſſolvere queant ab irregularitatibus, cunctiſque ſuſpenſionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quoſdam limites huic ampliſſimæ facultati conſtituit, ac præſertim, ſi ipſum crimen in forum contentioſum fuerit antea deductum: *Exceptis aliis deductis ad forum contentioſum*. Eoſdem limites præſcribit Sac. Pœnitentiaria, quæ non occultum, ſed publicum, & omnibus perſpectum crimen illud exiſtimat, ex quo venit impedimentum ſi ſemel *in forum contentioſum* adducatur; niſi forte reus ſententia judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, & diſpenſatione ſolvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *& non culpabilis, aut tanquam abſolutus ex hactenus deductis, vel ex obſervatione Judicii, ſeu tanquam non repertus culpabilis, nec de Jure punibilis* (3). Idem Fagnanus monet diſſolvi non poſſe impedimentum, cum in forum contentioſum crimen allatum fuit, ubi reus nullam ex iis ſententiis, quas ſuperius memoravimus, obtinuit, ſed in libertatem redditus eſt interpoſita illa conditione, & cautione *de repræſentando*. Cæteri, qui de his rebus ſcripſerunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioſo examinatur, ſi forte aliqua ex iiſdem ſententiis comparetur per falſos teſtes, aliaſque

(1) *In tract. de Pœnis Eccleſiaſt. §. Advertendum ſecundo.*
(2) *Seſſ. 24. cap. 6. de reformat.*
(3) *Cit. cap. veſtra num. 130. & ſeqq. de cohabit. Cleric. & Mulier.*

que rationes, quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto ſemper impedimentum ſuperſit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipſum quibuſdam tenebris obducitur (1).

L. In Matrimonialibus diſpenſationibus illud ſemper ſubjicitur: *Ita quod hujuſmodi Abſolutio, & Diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur*, ſive *aliudque non obſtet*. Aliquando id quoque decernitur: *Præſentibus laceratis, quas ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latori reſtituas. Quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur*. Quandoque excommunicatio Sacerdoti exequenti litteras Pœnitentiariæ infligitur, niſi peracto negotio illa dilaceret, quandoque vero hæc pœna non indicitur. Cum Major Pœnitentiarius nullam curam ſuſcipiat de criminibus ad forum contentioſum deductis, ſed tantum expetat reum a crimine ſolvere, & in foro conſcientiæ de medio tollere impedimenta, ideo magnopere notandum, quod Navarrus tradit (2): *Si contigeret aliquando etiam poſt contractum in vim diſpenſationis matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, poſſet Ordinarius Loci eos ſeparare a thoro &c. Verum tamen eſt, quod in foro conſcientiæ, ſeu in foro animæ, iſti eſſent veri conjuges, quia vere fuerunt legitime diſpenſati in vim litterarum Sacræ Pœnitentiariæ quoad forum conſcientiæ, & ſic, ſi tempore ſeparationis, remoto ſcandalo, debitum conjugale ſibi ad invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per ſecretam diſpenſationem Sac. Pœnitentiariæ, vere eſſet ſublatum impedimentum tunc occultum*.

LI. Idem Navarrus (3) affirmat ab Epiſcopo irrogari poſſe pœnam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ diſpenſatio interceſſerit, ſed hanc conditionem præſcribit, nempe ſi idem Epiſcopus de diſpenſatione certior factus, ipſi tamen fidem præſtare recuſet. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentiaria continuo probari nos ipſi teſtamur. Primum, ſi Epiſcopus perceperit aliquem matrimonio ſe junxiſſe mulieri, cujus matrem, aut ſororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Epiſcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conſcientiæ fuiſſe abſolutum, initumque matrimonium poſt diſpenſationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui ſe facultate ejuſdem Pœnitentiariæ omni impedimento ſolutum fatetur; ſi, inquam, hæc ita ſe habeant, nemo Epiſcopum reprehendet, qui conjuges ſeparare poteſt, reumque in foro externo plectere, poſtquam illius crimen plane comprobatum fuerit. Sin autem Epiſcopus, qui ejuſmodi crimen cognovit, dum parat judicium conſtituere, moneatur Pœnitentiariæ diſpenſationem interceſſiſſe, quemadmodum ſi has partes cum Epiſcopo ſuſcipiat Confeſſarius, qui Pœnitentiariæ litteras executioni mandavit, & qui id facere ſecreto poteſt, uti Filliucius teſtatur his verbis: *Non puto tamen prohiberi, quominus fieri poſſit aliqua fides a Confeſſario de abſolutione, vel diſpenſatione impenſa pro conſolatione pœnitentis, vel pro teſtimonio apud Epiſcopum obtentæ diſpenſationis in foro conſcientiæ*; ſi, inquam, res ita ſit, tunc Epiſcopus Confeſſarii teſtimonio omnino debet acquieſcere, nec ullam afferre illis moleſtiam, qui diſpenſationem ſibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus (4)) *talem qualem notitiam hujus delicti, procurat per examen teſtium illud probare, ut puniat delinquentes, poteritne Confeſſarius eumdem Judicem admonere de diſpenſatione ut ſupra elargita, ad hoc ut deſiſtat a formatione Proceſſus? Affirmative reſpondent, dummodo Confeſſarius ſecreto moneat Epiſcopum, Parochum, & Judicem, qui omnes acquieſcere debebunt hujuſmodi notitiæ, ac certificationi*. Non ſemel etiam accidit, quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius, ut ab omni moleſtia, judicioque abſtinerent.

LII.

(1) *Boſchius de tripl. Jub. priv. ſect. 1. caſu* 10. §. 3. *num.* 91. *Sanchez de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 37. *num.* 10. *Giribald. tract.* 10. *de Sacram. Matrim. cap.* 18. §. 4. *num.* 110. *Ruſignol. part.* 2 *de Matrim. contract.* 15. *clauſul.* 6. *num.* 53. *Clericat. de Matrim. deciſ.* 40. *ſub n.* 29.

(2) *Part.* 2. *diſpen. Matrimon. cap.* 1. (3) *Loco citato*.

(4) *Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *n.* 358.

LII. Tempus conterendum non eſt, ut illud declaretur, *Aliunde non obſtet*, quod ſatis per ſe intelligitur. Monet enim Pœnitentiarius irritam eſſe diſpenſationem impedimenti propoſiti, ſi aliud ſilentio omiſſum fuerit; matrimonium nequaquam ineundum, ſi nondum celebratum ſit. Sin autem peractum jam fuerit, ſejungendos conjuges, donec ad Datariam rurſum conſugerint, ſi illud impedimentum publicum habeatur, ſive ad Pœnitentiariam, ſi impedimentum ipſum in tenebris adhuc deliteſcat. Quare Sacerdos, cui Sac. Pœnitentiariæ litteræ, aut diplomata traduntur, prius exquirat neceſſe eſt, utrum aliud impedimentum interveniat præter illud, quod Pœnitentiariæ declaravit.

LIII. Illud quoque paucis expediemus, *præſentibus laceratis*, aut *laniatis*: Monetur Sacerdos, qui Pœnitentiariæ litteras, aut diplomata exequitur, vinculo majoris excommunicationis alligari, niſi pareat. Quippe de illa ſemper agitur, cum hoc ſolum vocabulum excommunicationis pronunciatur. Sciat etiam indici *ipſo facto*; nam illa verba *latæ ſententiæ* adjunguntur (1). Reliqua Marcus Paulus Leo (2), & Navarrus plane declarant: *Neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur, ideſt non ſuffragentur in foro judiciario; nam ſecuta executione legitimæ gratiæ & diſpenſationis in foro conſcientiæ, ſemper validæ remanent in eodem foro conſcientiæ, quamvis in foro fori ſuffragari non poſſint.*

LIV. Ex illo Pœnitentiariæ *laceratis*, ſeu *laniatis*: graviſſimæ nonnunquam difficultates excitatæ fuerunt. Vir, ac mulier, qui impudica conſuetudine, atque amore ſimul degebant, conjuges vulgo putabantur. Oblatus fuit ſupplex libellus Majori Pœnitentiario, ut liceret ipſis coram Parocho, ac duobus teſtibus clam matrimonium inire, quod illis conceſſum fuit addito quoque privilegio, ac facultate, ut conſuetæ promulgationes omitterentur. Illud literis Pœnitentiariæ juſſum poſtremo fuit, *laceratis*. Confecto itaque matrimonio, laceratæ fuerunt literæ, quas dederat Pœnitentiaria. Poſt mortem Parochi, qui matrimonio interfuerat, conjuges teſtimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo qui in Parochi defuncti locum ſuffectus fuerat, ut jam procreatis liberis conſulerent. Ille peracti negotii prorſus ignarus morem conjugibus gerere recuſavit, eoſque ſuaſit, ut mutuum conſenſum coram duobus teſtibus, ac ſe ipſo renovarent. Sacram ipſi Congregationem Concilii adiverunt, ubi die 19. Septembris anno 1684. propoſitum fuit: *An in conſcientia & abſque peccato poſſent præfati contrahentes coram dicto Parocho, & teſtibus renovare conſenſum*. Sacra Congregatio *negative* reſpondit, novoque Parocho præcepit, ut accepto illorum teſtimonio, qui præſentes adfuerunt, cum matrimonium celebratum fuit, & elicito a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti veritate, in conſuetum librum referret ipſum matrimonium, & ob eam cauſam, traditum fuit ipſi novum litterarum exemplar, quas Pœnitentiaria pro ineundo eodem matrimonio conceſſerat.

LV. Id fortaſſe conſilium rei aptiſſime conſentaneum viſum eſt iis, qui carebant experientia Sacræ Pœnitentiariæ quæ nec Parochi, neque contrahentium nomina exprimit, cum literas, ac facultatem impertit concubinariis, ut matrimonium clam ineant coram Parocho, ac duobus teſtibus, & ſolitæ promulgationes in Eccleſia prætermittantur. Ex hoc autem conſequitur, quod tribui nequeat duplex harum literarum exemplar, ſi forte opus fuerit. Quare, ſi concubinarii, qui veri conjuges cenſentur, Epiſcopum adire nolint, ut permittat omitti promulgationes, & matrimonium coram Parocho tantum, ac duobus teſtibus familiaribus celebrari, ipſumque in librum ita referri, ut palam omnibus nequeat innoteſcere, ſed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium ſe convertere, ut hæc omnia conſequantur, tunc, ſi ipſe facultatem, ac diſpenſationem ejuſmodi elargiatur, inſtitutum eſt, ut in literis illud omittat, *laceratis*. Item Parocho indicat matrimonium in conſueto libro adnotare ea diligentia, quam modo expoſuimus, ut teſtimonium, ſi forte requiratur, peracti matrimonii tradere poſſit, cauſamque ſuam Parochus tueri, ſi opus fuerit, eodem exemplari literarum Sac. Pœnitentiariæ, quas ipſe retinebit.

LVI.

(1) *Loco citato num. 34.* (2) *Marcus Paulus Leo in praxi l. Summi Pœnitent. p. 2. p. 166.*

LVI. Hoc ſane pacto ſublatum de medio eſt impedimentum, ob quod probari nequaquam poterat matrimonium, quod Sac. Pœnitentiariæ facultate conficiebatur, idque graviſſimum detrimentum aliquando ipſis conjugibns, aut procreatis liberis afferebat. Attamen non omnia ſatis impedimenta ſublata fuerunt. Non ſemel contingit concubinarios, qui veri conjuges habentur, illigari impedimento dirimente, quod niſi ſolvatur, contrahi nequit matrimonium, irritumque eſt, ſi contrahatur. Jam ſuperius indicavimus Epiſcopus haud ita facile ſe immiſcere poſſe, cum dirimens impedimentum inintercedit. Quamobrem ſupplex libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus eſt. Porro ipſa neceſſario ſuperaddere illud debet *laceratis*, cum de impedimenro dirimente res agitur, ex quo ſequitur eiſdem difficultatibus Parochum implicari, qui facultatem accipit, ut matrimonio clam celebrando interſit. Etenim, cum ipſa facultas ſimul contineat a propoſito impedimento diſpenſationem, ſi illam lacerare jubetur, nec ſeipſum purgare, ſi contra aliquid contigerit, neque in libro matrimonium caute deſcribere poteſt; neque randem conjuges matrimonii teſtimonium elicere queunt, ſi aliqua neceſſitas expoſtulet.

LVII. Quamobrem, cum in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem nos ipſi ageremus, mos inductus fuit, ut quoties ejuſmodi diſpenſationes a Pœnitentiaria poſtularentur, duo ſeorſim diplomata fierent, quorum primum ſolveret impedimentum, ibique adderetur, *laceratis*; alterum abſque mandato lacerandi literas, eoque tribueretur facultas ineundi matrimonium coram Parocho, ac duobus teſtibus ac demum juberetur Parochus matrimonium ea diligentia in librum referre, quam nuper memoravimus. Id totum fuſius explicavimus in diſſertatione, quam de matrimoniis *conſcientiæ* confecimus, & quæ typis edita fuit poſt conſuetam pagellam Sac. Congregationis Concilii, quæ habita fuit die 9. Septembris anno 1724. Finem facimus admonentes Presbyteros, qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur, ut ſibi ante oculos ponant, quæ ſuperius dicta ſunt, utque diplomata lacerent, ſi jubeantur, & quæ ſervanda ſunt, magno ſtudio retineant, cum res eſt de matrimoniis, quæ ſuperius indicavimus.

LVIII. At vero imperiri difficilius ſe expediunt, ut reliquis omnibus ſatisfaciant, quæ a Pœnitentiaria decernuntur. Illa ſubjicimus, ut pro muneris noſtri ratione vehementius excitemus Confeſſarios, ac Parochos, quibus Pœnitentiariæ diplomata inſcribuntur.

LIX. Si de contractis jam matrimoniis agatur, & occultum impedimentum interveniat, quod uni ſolum ex conjugibus perſpectum ſit, tunc, ſi petatur a Pœnitentiaria, ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc ſententiam diplomata traduntur: *Demum dummodo impedimentum præfatum occultum ſit, & ſeparatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, aliudque non obſtet, cum eodem latore, ut, dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur, matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad evitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus, contrahere, & in eo poſtmodum remanere legitime valeat, miſericorditer diſpenſes.*

LX Præter eas conditiones, *dummodo occultum ſit*, & *aliud non obſtet*; de quibus ſatis jam diximus, tria rurſum jubentur: Primum, ut iſti conjuges ſeparentur, ſi *id fieri poſſit abſque ſcandalo*. Porro ſapienter id cavetur a Sacra Pœnitentiaria; ſi publice matrimonium celebratum fuit, proculdubio veri conjuges exiſtimantur; ideoque, ſi ſejungantur, admirationem id populo, & ſcandalum concitabit. At vero id continget, ſi domicilii, non autem ſi *thori* ſeparatio præſcribatur; nam ſi jubeantur ejuſmodi conjuges fraterno tantum amore ſe proſequi donec obtineant diſpenſationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim ſi mulier impedimenti ſit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali ſuſpicabitur. Sin autem, uterque ipſum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Juſtis (1)), *quod rariſſime, aut nunquam erit neceſſarium experiri, an poſſint conjuges ſeparari, & honeſte vivere tanquam frater, & ſoror, quia ſæpe ex hujuſ-*

(1) *Diſpenſat. Matrim. lib. 1. cap. 8. num. 178.*

Digitized by Google

juſmodi ſeparatione oriuntur ſcandala, & periculum incontinentiæ, ſicut etiam ex habitatione dicto modo facta. Itaque judicamus a Parocho, qui litteras a Pœnitentiaria, & facultatem expoſcit, vel ab aliis expoſci deprehendit, monendos eſſe conjuges (ſi impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui rei conſcius eſt, ne in copulam conſentiar, donec diſpenſatio reddatur: *Monendus eſt* (ait Navarrus (1)) *a Confeſſario, ne prius conſentiat in copulam, quam contrahat Matrimonium renovato conſenſu; quia tunc quamvis abſolutio, & diſpenſatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante matrimonium in copulam conſentiret*.

LXI. Secundo indicitur, ut alter conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiat primum conſenſum irritum fuiſſe, ita tamen, ut crimen, ex quo proficiſcitur ipſum impedimentum, minime detegatur. Tertio, his peractis, clam matrimonium renovandum eſt, nempe, iterum mutuus conſenſus præſtari debet.

LXII. Magno ſtudio diſceptatum olim fuit, utrum novus hic conſenſus, qui matrimonium re pſa conſtituit, coram Parocho, ac duobus teſtibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos teſtes præſentes neceſſario requirit, dum matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius ſupereſt, ſi diſcrimen inter occulta, & publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publice initum eſt *coram Parocho, & duobus teſtibus*, & impedimentum quoque publice innotuerit, idem matrimonium rite confirmari nequit, niſi conſenſus iterum *coram Parocho, & duobus teſtibus*, præbeatur. Contra vero eſt, ſi matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, & duobus teſtibus*, & impedimentum dirimens occultum ſervatur. Tunc novus conſenſus certe præſtandus eſt, ſed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque teſtes requiruntur. Nam ſemel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt conjuges, cum primo matrimonium, licet interpoſito occulto impedimento, confecerunt.

LXIII. Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V. Pontificis auctoritate, uti Navarrus (2) fatetur, qui per tot annos eiſdem Sacro Tribunali operam præſtitit ſuam. Id etiam probat Sac. Congregatio Concilii (3), uti tradit Fagnanus (4), qui per plures annos a Secretis præclare munus geſſit; idemque Scriprores docent (5). Inſuper, cum Sacræ Rotæ Auditores hujus ſententiæ veritatem in dubium revocaſſent, Cardinalis Caraſa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iiſdem Auditoribos accivit, Seraphinum nempe, & Comitolum, quibus oſtendit Decreta a Sacra Congregatione ſuper hac re confecta, Pœnitentiariæ inſtitutis, & S. Pii V. declarationi eſſe conſentanea. Qua de re Patres Sacræ Rotæ in poſterum expoſitam paulo ante ſententiam ſequuti conſtanter fuerunt (6). Etenim Tridentina Synodus, cum juſſit matrimonium contrahi coram Parocho, & duobus teſtibus, nihil aliud ſtatuendum voluit, niſi clandeſtina matrimonia impedire, ex quibus graviſſima mala derivare conſueverunt; ac potiſſimum, cum ſecreto matrimonium initum fuerat ſine Parocho, ac teſtibus, novum matrimonium ſimili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis teſtibus, accitoque Parocho; quæ ſane corruptela nequit obtingere, cum publice matrimonium celebratum.

(1) *In allata part. 2. pag. 76.* (2) *In ſuo conſil. 4. de Sponſalib.*

(3) *In Cauſis Hiſpalen. 20. Julii 1609. Decretor. lib. 11. fol. 58., & Conſtantinopolit. 2. Decemb. 1634. Decretor. lib. 15. fol. 130.*

(4) *Cap. is, qui fidem num. 14. de Sponſalib. & Matrim.*

(5) *Zarol. in ſua praxi ad verb. diſpenſatio §. quintum dubium. Vaneſp. in Jur. Eccleſ. univerſ. part. 2. tit. 14. cap. 7. num. 10. de Sacram. Matrim. cap. 18. §. 6. num. 127. & ſeqq. Salmanticen. in curſ. Theologiæ Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrimon. cap. 3. punct. 5. num. 118. & ſeq. Pignatell. conſ. 27. per tot. tom. 8.*

(6) *In deciſ. 900. coram Seraph. & 375. n. 1. coram Ludoviſ. 405. num. 9. & ſeq. part. 18. Recent. & in Spalaten. Nullit. Matrim. die 3. Martii anno 1653. coram Præſul. Albergato.*

Digitized by Google

tum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur; quamobrem, cum Parochus, ac teſtes primo matrimonio jam interſuerint, quod rite celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo ſatis eſt, ut clam inter conjuges novus conſenſus præbeatur, cum ipſum matrimonium Sacræ Pœnitentiariæ facultate rite confirmandum eſt (1).

LXIV. Ex his apertiſſime conſtat, quod ſermo eſt de matrimonio coram Parocho, ac duobus teſtibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus deſumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejuſmodi, novumque aſſenſum præberi: *Secrete ad evitanda ſcandala*: id mutuo a conjugibus perficiendum eſſe, nec Parochum, aut teſtes præſentes requiri, neque ipſum Confeſſarium, qui licet Parochus haud ſit, ad litteras exequendas Pœnitentiariæ deſignatur. Libellus (2) pro novis Confeſſariis inſtruendis Romæ evulgatus idem prorſus docet: *Nihilominus monemus, quoties, ab ejuſmodi conjugibus novus conſenſus præſtandus eſt, ipſos cogi haud poſſe a Confeſſario, ut teſtes, ſeque præſentem adhibeant. Tunc quia id non præcipitur in litteris Sacræ Pœnitentiariæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuiſſe rite celebratum in facie Eccleſiæ.*

LXV. Porro veritati id conſentaneum adeo eſt, ut Silvius hæc docuerit (3): *Quid, ſi diſpenſentur ſuper impendimento occulto, ſed ea conditione, contrahant ſervata forma Concilii Tridentini? Reſpondeo, etiam tunc illos poſſe conſenſum renovare abſque Parocho & teſtibus, ſi prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quam coram Parocho, & teſtibus.* Quam ſententiam Pontas (4) magnopere commendat, Gutierrez (5) tamen adverſatur ob hanc cauſam, quod verba diſpenſationis apertiſſime contrarium præſcribunt, Giribaldus (6), aliique plures eamdem opinionem ſequuntur: nos autem totam quæſtionem ſolvemus affirmantes: *Agi de ſubjecto non ſupponente*. Siquidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis, *Servata forma Concilii*: cum jam peractum matrimonium ſua facultate confirmandum proponitur, ſed tunc ſolum, cum ſolvendum eſt occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id conſtat ex formulis diſpenſationem, quas Navarrus congeſſit.

LXVI. Itaque rei difficultas in eo poſita eſt, nempe, qua ratione fieri poſſit, ut aliter conjugum ignarus impedimenti, certior de ipſo reddatur, ita ut latoris crimen nequaquam innoteſcat; *Dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur*. Vaneſpenius (7) rei magnitudinem, & gravitatem expendens hæc habet: *Magna hic prudentia, ac circumſpectione opus eſt: unde merito executor hic non tantum humana, ſed vel maxime Divina conſilia, & auxilia adhibebit, recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine ſuo illuminet, quid in caſu adeo perplexo agere debeat.* Clericatus autem (8) fatetur plurimum ſe laboris impendiſſe, ut huic Pœnitentiariæ mandato, qua opus eſt diligentia ſatisfaceret.

LXVII. Nonnulli, ut ſe facilius ab hac difficultate expedirent, ſolam inſtructionem, non vero conditionem illis Pœnitentiariæ verbis contineri cenſuerunt, ita ut Confeſſarius moneatur ſedulam curam inſumere, ut illud matrimonium irritum declaret, non autem patefaciat ignaro ex conjugibus cauſam impedimenti. Sin vero reipſa obtineri id nequeat, ſed potius occaſionem diſſidii inter conjuges præberi intelligat, & ineſſe ſuſpicionem, ne alter ex ipſis matrimonii vinculum diſſolvi contendat, aliamque vitæ rationem ſuſpicere, tunc Sacerdos ab eo conſilio deſiſtat, irritum detegere matrimonium omittat, idque ſolum diligenter

(1) *Pontas in ſuo dictionar. caſ. Conſcient. in verbo matrimon. quart. caſ. 4. & 5.*
(2) *Part. 2. cap. 15. num. 326.* (3) *In ſupplem. ad D. Thom. quæſt. 45. art. 2. quæſit. 2. concluſ. 4.* (4) *Loco cit. caſ. 3.* (5) *De Matrim. cap. 46. num. 26.*
(6) *Tract. 10. de Sacr. Matrim. cap. 18. §. 6. num. 132.*
(7) *Part. 2. ſuorum operum tit. 14. c. 7. n. 9.* (8) *Decis. 40. de Sacr. Matrim. num. 31.*

ter curet, ut conſenſus inter ipſos conjuges renovetur eo modo, quem ſuperius indicavimus. Hæc docet de Juſti (1), idemque Sanchez (2) antea ſcripſerat: *Sed mihi perſuadeo non eſſe conditionem, ſed inſtructionem quamdam Confeſſarii, ut certior ſit poſterioris Matrimonii contractus*. Plures alii ſententiam eamdem tradiderunt (3), qui ex verbis Sacræ Pœnitentiariæ conditionem ſaltem inferri reſtantur, ita ut parendum ſit, quoties fieri poſſit, aliter tamen, ſi diſcrimina nuper enumerata impendere videantur.

LXVIII. Nos tamen pro ingenii noſtri tenuitate judicamus haud probari poſſe illorum opinionem, qui inſtructionem ſolum, non vero conditionem indici per illam Sacræ Pœnitentiariæ clauſulam arbitrantur; nam certiſſimum eſt inter Juriſperitos, quod vera conditio ex *ablativo abſoluto* conſequitur: qua de re prætermitti nullo modo poteſt, licet graviſſima incommoda jam expoſita interponantur. Siquidem illud Pœnitentiariæ mandatum innititur juri communi, quod pro matrimonio rite confirmando expoſtulat novum a conjugibus conſenſum, & declarari impedimentum ignaro, ne idem conſenſus *per errorem* elicitus putetur, ſive (ut res clarius explicetur), ne permaneat primus conſenſus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cum matrimonium primo celebraretur. De impedimento conditionis non deeſt juris auctoritas (4), quæ matrimonium inter liberum, ac famulam irritum decernit, ſi ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari poſſe, niſi novum conſenſum præſtiterit, qui ante matrimonium conditionem conjugis neſciverat. Juris autem interpretes in Cap. *Depoſitum*, ad illa verba, *Inſcia de eo, qui duxit in matrimonium*; affirmant conſenſum *per errorem* permanere, donec qui matrimonium cum famula iniit, conſenſum iterum reddat, poſtquam ipſius conditionem deprehendit. His auctoritatibus, & Interpretum ſententia Scotus (5) adductus ita ſcriptum reliquit: *Primus conſenſus non fuit matrimonialis; & ideo ad hoc, quod ſint conjuges, requiritur novus conſenſus: & tunc dico, quod, ſi impedimentum non exprimatur perſonæ inſciæ, ipſa in copula carnali ſequenti non conſenſit novo conſenſu, ſed ſolum reddit in virtute primi conſenſus, qui nullus fuit, & ideo licet perſona ſciens de novo conſentiat, non tamen ſufficit. Hoc expreſſe dicit Gloſſa in cap. 1. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. In primo conſenſu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare, ſicuti probatur de ſervo, qui creditur liber, cum quo contrahatur perdurare, ſicuti probatur de ſervo, qui creditur liber, cum quo contrahatur, ſi poſt manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur matrimonium, quia poſt manumiſſionem factam manendo cum eo, ſemper intelligitur approbare conſenſum primum, qui fuit erroneus, & non matrimonium.*

LXIX. Difficilius ſe res habet, cum aliquis ob vim, ſeu metum in matrimonium conſenſit. Nonnulli ex Theologis aſſerunt pro matrimonio ejuſmodi confirmando ſatis eſſe liberum illis conſenſum, qui ad illud ineundum coactus fuit, non autem requiri, ut qui jam prius libere aſſenſerat, & vim alteri conjugi allatam ignoraverat, rurſum ad exprimendum conſenſum adigatur. Clemens tamen Octavus, a quo ſuperhac re conſilium petitum fuit, expendens primum illum conſenſum pertinuiſſe ad materiam neque legitimam, neque idoneam, reſpondit pro matrimonii confirmatione novum conſenſum ab utroque conjuge eſſe tribuendum; ab eo nempe, qui matrimonium per vim contraxit; & ſimul ab altero, qui vim ejuſmodi ignorans, ultro, ac libenter eodem ſe matrimonio illigavit. Inſuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam libere conſenſerat, prius moneretur, irritum fuiſſe matrimonium,

(1) *Lib. 1. de diſpenſat. Matrim. cap. 8. num. 181.*

(2) *De Matrim. lib. 8. diſputat. 34. num 14. 61.*

(3) *Averſa de Matrim. quæſt. 11. ſect. 4. in verſ. demum juxta hoc. Bonacin. de Matr. quæſt. 2. punct. 9. num. 7. Roſignol. de Matr. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clauſul. 7. num. 57. Giribald. tract. 10. de Matrim. cap. 18. §. 5. num. 124, & ſeq.*

(4) *Cap. propoſuit, & cap. ad noſtram, de conjugio ſervorum.*

(5) *In 4. Sentent. diſt. 35. quæſt. 1.*

Digitized by Google

monium, eo quod uxor ad aſſentiendum coacta fuerit, cum primo celebratæ ſunt nuptiæ: *Admonito prius marito de matrimonii nullitate*. Hoc Pontificis reſponſum Comitolus (1), ac Pontas fuſe commemorant (2). Poſtremo Sanchez (3), cujus auctoritas plurimi facienda eſt, binas opiniones exponit, quarum prima tuetur haud neceſſarium eſſe, ut qui neſcierat impedimentum, de ipſo certior fiat, cum matrimonium novo conſenſu confirmandum proponitur; altera vero id neceſſarium prorſus affirmat; quam procul dubio magis probabilem idem Sanchez (4) fatetur. Porro id ſatis eſt, ut hæc opinio præ ceteris teneatur, cum de Sacramento agitur, juxta proſcriptam his verbis ab Innocentio XI. ſententiam: *Non eſt illicitum in conferendis Sacramentis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia tantum probabili utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis*.

LXX. Ex his duabus opinionibus modo explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueber fuſius verba facit (5). Sacra Pœnitentiaria tutioribus ſententiis adhærere conſueta (6), ſecundam amplexa eſt, uti conſtat ex formula, quam huc uſque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac litteras exequitur, eidem ſententiæ conformare ſe debet, quod Syrus copioſe demonſtrat (7).

LXXI. Qui periti ſunt moris, & instituti Sacræ Pœnitentiariæ jam pro certo tenent, ad confirmandum matrimonium requiri novum conſenſum, & ſimul ignaro conjugi deregendum impedimentum. Quamobrem rationem, modumque perſcrutantur, ne crimen impedimenti cauſa in lucem proferatur. Ac primum, qui impedimenti conſcius eſt, ſe ignarum fingat; deinde oſtendat ſe ſuſpicari, ne ob aliquam cauſam rite celebratum fuerit matrimonium, ideoque mutuum ultro conſenſum præſtari debere, ut in poſterum ab omni ſollicitudine animi, metuque religionis liberentur.

LXXII. Secundo, qui impedimentum cognitum habet, teſtimonium ab altero conjuge novi amoris eliciat, ita ut ſeparatiſſimum fateatur eodem ſe matrimonio adſtringere, ſi adhuc in libertate verſaretur. Tunc novum mutuo conſenſum exprimant, & ſic omnia in tuto collocantur.

LXXIII. Tertio, impedimenti conſcius libere declaret, haud rite matrimonio conſenſiſſe, cum primo celebratum fuit; ideoque oportere conſilio Confeſſarii, atque internæ tranquillitatis cauſa, ut ambo conſenſum renovent, ſeque id libenter facturum oſtendat. Quod ſi alter conjux eamdem voluntatem patefaciat, id ſatis erit, ut novus conſenſus juxta præſcriptam normam elicitus intelligatur.

LXXIV. Quarto, ſi ob graviſſimas difficultates nullus alius modus ſuppetat, tunc maritus impedimenti conſcius *accedat ad conjugem inſciam impedimenti, & cum ea habeat copulam effectu maritali*. Cum enim conjux, quæ impedimentum ignorat, eodem tunc amore permota, ac devincta putetur, id ſatis pro conſenſu utriuſque conjugis exiſtimatur, ut matrimonium confirmari poſſit, nec innoteſcat crimen, ex quo venit impedimentum. Plures (8) hanc rationem exhibent: Auctor vero libelli pro inſtituendis novis Confeſſariis confecti id quidem probat,

(1) *Lib. 1. Reſponſ. Moral. quæſt.* 120. (2) *De Matrim. lib.* 4. *cap.* 24. *&* 25.
(3) *Lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 36. (4) *Sub num.* 4.
(5) *Lib.* 4. *in Decret. tit.* 16. *num.* 60. *& ſeq.* (6) *Card. Petra in allato opere de Sac. Pœnitent. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. *& ſeq.* (7) *In ſuo opere quæſt.* 8. *prælim. Genet.* 4. *ſue Theol. Moral. tract.* 6. *cap.* 11. *quæſt.* 14. *& tom.* 5. *Tract.* 9. *cap.* 7. *quæſt.* 8.
(8) *Navar. part.* 2. *de diſpenſ. Matrim. pag.* 60. *& pag.* 74. *Syrus in praxi executionis mandat. Sacr. Pœnit. tom. pag.* 126. *& ſeq. M. Paulus Leo part.* 2. *formul. diſpenſ. Matrim. pag.* 174. *& ſeq. Giribald. tract.* 10. *de Matrim. c.* 18. §. 5. *num.* 124. *Auctor. lib. pro novis Confeſſar. part.* 2. *cap.* 15. *n.* 326. *& ſeq.*

Digitized by Google

probat, niſi forte conjugem ignarum impedimenti pœniteret ipſius matrimonii, animumque ab eo prorſus alienum haberet. Tunc enim conſenſus eo modo expreſſus nullam vim, nullumque pondus aſſequeretur.

LXXV. M. Paulus Leo (1) rationem primo loco expoſitam minime approbat, & quidem merito. Ipſe prius affert clauſulam Pœnitentiariæ: *Dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nuſquam detegatur*; Et inde aſſerit, quod *hæc clauſula eſt ſubſtantialis, & magni momenti*. Illud etiam ſuperaddit: *Mulier inſcia eſt certioranda de nullitate prioris conſenſus, hoc eſt carta efficienda. Non ſit autem certa per verbum; illud ſuſpicor; ſed ſolum titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit*. Idem M. Paulus ſecundæ rationi nequaquam ſubſcribit, ob quam conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum eſſe matrimonium, quod tamen neceſſarium oſtendimus: *Remanet* (inquit) *in ſua ignorantia*.

LXXVI. Porro, ſi Marcus Paulus Leo improbet rationes primo, ac ſecundo loco poſitas, nos certe rationem quartam graviſſimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæſtionem, utrum *per copulam affectu maritali habitam*, renovari conſenſus intelligatur?. Inquirendum eſt, an id probari poſſit, cum litteris, ſeu diplomatibus Sacræ Pœnitentiariæ, quibrus adjungitur ſuperius allata clauſula, parendum indicitu.

LXXVII. Itaque vel *copula affectu maritali* ante diſpenſationem, vel poſt diſpenſationem ſuſcipitur. Primum abſonum eſt; cum impedimenti conſcius neque petere, neque perſolvere debitum queat alteri Conjugi, licet infamiæ, ſeu vitæ periculum immineat, uti conſtat ex Cap. *Inquiſitione de ſentent. excommunic.*: *In primo caſu, quando alter conjugum pro certo ſciat impedimentum conjugii, propter quod ſine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere*. Tum Innocentius III. ita ſtatuit: *Debet potius excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale*. Idem Jus (2), idem Salmaticenſes confirmant (3), qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur poſt obtentam diſpenſationem*, quo pacto conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium rite confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis: *Dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata*. Hic quartus modus improbandus non eſſet, ſi diplomatibus Pœnitentiariæ ſatisfacienes illorum opinionem amplecti poſſent, qui pro novo conſenſu haud putant monendum eſſe inſcium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium conſtituit. Cum tamen Pœnitentiaria contrariam ſequatur ſententiam, ideo ab ipſa diſcedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac litteras exequitur.

LXXVIII. Quamobrem prima, & quarta ratione prætermiſſa, de ſecunda, ac tertia verba facienda ſuperſunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez (4) ob hanc cauſam, quod licet aſſenſus cum errore, & ignorantia conjungantur, id tamen Theologi *ſe habere concomitanter* teſtantur, neque voluntatis liberum conſenſum adimere. Pontius ab hac opinione ſe alienum præbet, & ejuſmodi conſenſum per dolum expreſſum judicat (5). Cum hæc ita ſint modus tertio locopropoſitus æquitati potius conſentane us videtur. Nam conjux ignarus matrimonium irritum cognoſcit, non tamen crimen notum efficitur, ex quo conſecutum eſt impedimentum; neque que ullum mendacium admiſcetur. Quippe certiſſimum eſt primo matrimonio haud rite traditum fuiſſe conſenſum; neque a veritate abhorreret, ſi impedimenti conſcius affirmaret: primo matrimonio ſe nequaquam conſenſiſſe. Nam verus conſenſus appellari nequit, qui rite præſtitus non

(1) *Part. 2. formul. diſpenſ. Matrim. pag. 174.*
(2) *In cap. liter. de reſtit. ſpoliat.* (3) *Citato tract. 9. punct. 4. cap. 14.*
(4) *De Matrim. lib. 2. diſp. 36. num. 5.*
(5) *In ſuo tractat. de Matrim. lib. 4. cap. 25. n. 5.*

Digitized by Google

non fuit. Poſtremo hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt (1).

LXXIX. Priuſquam in lucem hæc noſtra inſtitutio prodiret, tenuitatem noſtram agnoſcentes, viris doctrina præſtantibus illam oſtendimus, qui judicium ferre poſſent. Rem ſane graviſſimam ipſi monuerunt, quid nempe agendum ſit, ſi conjux haud immerito ſuſpicetur, ne alter conjux de irrito matrimonio certior factus novum conſenſum dare recuſet; ſolutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi tamquam ſpurii habendi ſint; impedimentum tum detegi, aliaque mala, atque diſſidia certo eſſe futura: utrum omiſſa tertia ratione, aliam ſeligere liceat ex his, quas paulo ante improbavimus, quæ tamen plurimum Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

LXXX. Hæc ſane facienda plurimi exiſtimamus. Quare reſpondemus primo legitimam prolem haberi, cum impedimentum non innoteſcit, alterque conjugum rite contractum matrimonium arbitratur; illudque coram Parocho celebratumfuit (2). Deinde prætermittimus pericula omnia, quæ ex ſecunda, ac tertia ratione prius expoſita dimanare queunt, ita ut neceſſario ad quartam deveniendum eſſe videretur. Quapropter ſi graviſſimis incommodis tertia ratio, ac modus obnoxius judicetur, ad Majorem Pœnitentiarium confugiendum eſt eo pacto, quo Delegatus, ſi ob aliquam difficultatem exequi præſcriptam legem nequeat, Delegantem adire debet; ejuſque voluntati, & conſilio acquieſcere. Quippe Major Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortaſſe adductus, aut aliquid de ſeveritate remittet; aut facultates a Pontifice neceſſarias poſtulabit, qui, ſi non agitur de *impedimento erroris perſonæ*, quod refertur ad jus naturale, ſed de aliis impedimentis, quæ a jure ſcripto decernuntur, non ſolum auferre de medio poteſt incommoda, quæ jam ſecuta ab illo ſunt (3), uti conſtat quotidiana experientia, cum *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, ſed etiam ob conſenſum naturalem initio præſtitum, diſpenſare poteſt, ſi velit, a renovando conſenſu, quem admodum apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pucueles, & Quartarones (ſic enim nuncupantur) haud rite iniverant, interpoſita Clementis XI. auctoritate, qui die 2. Aprilis anno 1705. ob hanc rem litteras Apoſtolicas promulgavit. Si vero id ſperandum minime videatur, quod nos ipſi difficillimum aſſerimus, cum ſolum eveniſſe certum ſit, quoties ex impedimento juris poſitivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine, ſi inquam, obtinere id arduum habeatur, & *periculum ſit in mora*, ſi adeundus ſit Pœnitentiarius; tunc Confeſſario, & Parocho liber ad nos aditus ſemper patebit, ut nobis patefaciant impendentia pericula, ſilentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos procul dubio divinam opem prius expoſcentes, illud conſilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Genettus (4) conſulendum monet Epiſcopum, cum ejuſmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortaſſe, ut rebus omnibus diligenter examinatis præter quatuor rationes ſuperius expoſitas, alia deprehendatur, ob quam ignaro conjugi irritum matrimonium declaretur, nectamen pateat crimen, quod impedimentum induxit, & nulla prorſus incommoda conſequantur.

LXXXI. Hæc potiſſimum explicanda duximus, ut Confeſſarii, ac Parochi intelligant, antequam libellos ſupplices offerant Pœnitentiariæ, rem ſedulo expendendam, utrum ad illam pertineat, & circumſtantias omnes accurato ſtudio inveſtigandas; poſt hæc litteris ſuis ad Majorem Pœnitentiarium ſingula complectantur. Statim ac litteræ, ſeu diplomata ipſis a Pœnitentiario reddentur, ſæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter ſatisfaciant, quæ præ-

---

(1) *Sanchez loco cit. ſub num. 7. Pontas allato loco num. 5. Syrus Navar. Marcus Paulus Leo locis cit. Pontas in ſuo Dictionario ad verb Matrim. quart. caſ. 2.*

(2) *Pirhing citat. tit. decret. §. 1. num. 4. & 5.*

(3) *In Clementina unica de Communitate Eccleſiarum.*

(4) *Loco allato.*

præſcribuntur. Id autem peragendum eſt, dum pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, & poſtquam conſueta verba abſolutionis a cenſuris, & peccatis pronunciarunt. Si res agitur de ineundo matrimonio his verbis utantur; *Et inſuper auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento; ut, præfato impedimento non obſtante, matrimonium cum dicta muliere publice, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, conſumare, ac in eo manere licite poſſis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Inſuper eadem auctoritate Apoſtolica, prolem, quam ex matrimonio ſuſceperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

LXXXII. Si de jam inito matrimonio res eſt, poſt conſuetam abſolutionem a cenſuris, & peccatis, hæc ita pronuncient: *Et inſuper auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento, ut eo non obſtante matrimonium conſummare, & in eo remanere licite poſſis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Et pariter eadem auctoritate Apoſtolica, prolem, ſi quam ſuſcepiſti, & ſuſceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

LXXXIII. His peractis litteras, ſeu diploma dilacerent, ſi illud indicatur: *laceratis &c.*

INSTITUTIO LXXXVIII.

Reſponſum redditum dubio a Viro Religioſo propoſito circa Inſtitutionem XXXIII. Iterum oſtenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ ſolent, & earum pariter, quæ in Monaſteriis educantur, contrahenda eſſe præſente Parocho, cujus ditione Monaſterium, aut domus ſubjecta ſit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari conſueſcunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus conſtituta eſt. Hoc idem ſtatuendum eſt de famulis Bononienſibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

I. Singulari in nos benevolentiæ tuæ tribuendum eſt, quod nobis expoſueris difficultatem, quæ ex trigeſima tertia noſtra Inſtitutione concitata eſt, ubi aſſeruimus rite matrimonium iniri a Prætore, Judice, & Medico, & quod gravius videtur, a famulis etiam coram Parocho illius loci, in quo degunt, eoquod obtinuerint, ſi non verum domicilium, faltem quaſi domicilium, niſi forte breviſſimo temporis ſpatio in eodem loco verſati fuerint. Id quidem alienum videri poteſt iis, quæ ibidem conſtituimus, a famulis nempe celebrandum eſſe matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, niſi forte paternum, maternum, ſeu fraternum domicilium in alia Parochia poſitum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius in conficiendo matrimonio accerſendus eſt; idem præſcripſimus cum de matrimoniis puellarum, quæ a Monialibus educantur, ſermo haberetur. Illud pariter ſuperaddis, rationem ex quaſi domicilio delumptam, quæ Judici, Medicis, Profeſſoribus, ac famulis ſuffragatur, aptiſſime convenire puellis educandis, de quibus verba fiunt, & famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicitur, nempe, matrimonium rite contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Prætor, Medicus, & ſtudiis addicti juvenes immorantur, id famulis quoque, & puellis educandis eſſe tribuendum affirmas, nec inveſtigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

II. Præpoſitam difficultatem facile exſolvere poſſumus, ſi afferamus eam nobis mentem non fuiſſe, ut controverſia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitata noſtra illa inſtitutione, judicioque dirimeretur, ſed tantum, ut quædam leges ſtatuerentur Sacerdoti, qui accerſitur, ut matrimonia rite celebrentur. Etenim, cum eamdem inſtitutionem in duas partes diviſimus, his verbis uſi ſumus: *Ut clarius id agatur in duas quaſi claſſes res dividetur. Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem conſtituta fuerunt, & quæ etiam ab univerſis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac civitate, ac Diœceſi obſervanda præcipimus, ut diſſenſiones omnes, ſi fieri poterit, de medio auferantur.* Deinde cum ſecundam partem aggredimur, hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad ſecundam partem, qua certam normam huic noſtræ civitati, ac Diœceſi ſtatuere propoſuimus, ut ſuper ejuſmodi rebus aditus controverſiis omnibus precludatur.*

III.

Digitized by Google

III. Itaque ſolum examinandum ſupereſt, cur nos, qui indicimus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Profeſſoribus, & ſtudioſis juvenibus coram Parocho, ubi quaſi domicilium aſſecuti ſunt; cur, inquam, ſtatuamus, ut puellæ educandæ a Monialibus matrimonium contrahant coram Parocho, in cujus ditione ſitum eſt Monaſterium, niſi paternum, maternum, ac fraternum in alia Parochia domicilium habeant, idemque poſtremo famulis etiam permittimus; qui in Dominorum ædibus verſantur. Porro nos id conſtituimus, quia ad rectam hujus civitatis, ac Diœceſis adminiſtrationem, & tranquillitatem conferre plurimum pro certo putavimus; neque ſane Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione ſponſi domicilium, ſeu quaſi domicilium poſſident; Illud perſcribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipſius Parochi, aut Epiſcopi facultas intercedat (1). *Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipſius Parochi, vel Ordinarii, & duobus, vel tribus teſtibus &c.* Hac facultate utuntur Epiſcopi, cum matrimonia fiunt in Noſocomiis. Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur, ob eam videlicet cauſam, ut controverſiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi frequenter conſueverunt, aut etiam ipſos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Noſocomium poſitum eſſet.

IV. Rem totam confirmare liceat exemplo Epiſcopi, qui ad celebrandum matrimonium Parochum deſignaverat, cui ſubjectum eſſe alterum contrahentium exiſtimabat, quemadmodum falſo delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœpit, an rite peractum fuiſſet? Nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate (2) permoti, illud irritum cenſuerunt; alii tamen contrariam ſententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus ſolum decernat matrimonium, ut rite fiat, non niſi *præſente Parocho, vel alio Sacerdote* de licentia ipſius Parochi, vel Ordinarii eſſe celebrandum. Idque ſententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat (3), plane comprobatur; eamdem opinionem ſequuta eſt Sac. Congregatio die 9. Septembris anno 1684. quam nos integram ex actis deſcripſimus.

DUBIUM MATRIMONII.

Sequens caſus Sacræ Pœnitentiariæ propoſitus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro deciſione remiſſus.

Fulanus, & Berta matrimonium inter ſe contracturi, ſtatum ſuum liberum probarunt apud Acta Curiæ Epiſcopalis, inſtantes ſubinde, juberi Parocho, ut ad trinam denunciationem procederet. Interrogati autem a Notario quiſnam eſſet eorum Parochus, reſponderunt (per errorem tamen, & citra contemptum Clavium), eſſe Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, ſed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta ſibi traditam facultatem denunciationibus, nulloque impedimento detecto Ordinarius impertitus eſt ſolitam licentiam per dictum Notarium extenſam ſub hac verborum formula.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adeſſe poſſit matrimonio contrahendo inter Fulanum, & Bertam ejuſdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, & Teſtibus matrimonium: ſed poſt aliquod tempus Fulanus Librum Moralem caſu legens invenit, communem eſſe ſententiam, quod ad Matrimonii validitatem requiritur præſentia Parochi ſaltem unius ex contrahentibus; unde conſultis

(1) *Cap. 1. ſeſſ. 24. de Reform. Matrimon.*
(2) *Diſc. 1. numer. 4. & ſeqq. de Matrim. & diſc. 26. num. 25. in annotation. Concil.*
(3) *In L. Municeps ff. ad Municipalem.*

Digitized by Google

ſultis pluribus Confeſſariis, quid ſibi agendum eſſet; ſuaſus fuit, ut una ſimul cum Berta conſenſum renovaret coram proprio Parocho, & Teſtibus. At Fulanus, explorata Bertæ voluntate, an caſu, quo non eſſet ipſius conjux, vellet ſibi matrimonialiter copulari, reſponſum habuit abſolute negativum. Nihilominus, habita nuper notitia, quod inter declarationes deſumptas ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, & typis impreſſas, ad caput primum Seſſ. 24. de Reformat. Matrim. extat infraſcripta: Item licet non proprius Parochus, ſed alius de conſenſu Epiſcopi interſit, Matrimonium tenet, etiamſi Epiſcopus credat, fuiſſe vocatum Parochum: ſpem aliquam validitatis matrimonii concepit: ſed ad omnem dubietatem removendam ſuppliciter inſtat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipſum, & Bertam contractum fuerit validum.
Sacra Congregatio Concilii reſcripſit affirmative.

V. Hæc tamen omittimus, cum nihil novi ſancite noſtra illa inſtitutione unquam putaverimus, ſed ea ſolum indicare) quæ a communi jure deſumuntur; propoſitam nobis quæſtionem æquis jam viribus expendamus, nullamque repugnantiam in ſententiis noſtris deprehendemus. Primum de ſamulis agitur, a quibus rite Matrimonium contrahi fatemur coram Parocho in cujus ditione commorantur. Sed de quibuſnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri ſunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, ſed ſolummodo quaſi domicilium, quod ſibi in ædibus ſui Domini comparaverunt. Id apertiſſime colligitur ex verbis ejuſmodi noſtræ inſtitutionis: *Secundo contingit, ut plurimi ſtudiorum cauſa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, ſive ut opulentis Civibus inſerviant, vel aliquo alio munere detineantur.*

VI. Item de Famulis verba ſunt, ſed de quibuſnam? Proculdubio de illis, qui Bononiæ nati, non modo quaſi domicilium in ædibus Domini, ſed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent. Si quis percurrat eam Inſtitutionem, Romani Cleri decretum in eo commemorari videbit: *Qui habent domum & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere ſtatuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.* Inſuper eodem loco Famulis ea omnia præſcribuntur. quæ Puellis educandis antea præſcripta fuerunt. Sed quænam hæc ſunt? *Dicimus itaque, ſi puella, quæ Matrimonii fidem præſtitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc, Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: ſin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem ſubjicitur, pro conficiendo Matrimonio præſens aſſiſtet.*

VII. Quamobrem, ſi uno loco eos Famulos complectimur, qui ſolum quaſi domicilium habent in ædibus Domini; alio vero loco de iis Famulis agimus, qui præter quaſi domicilium, aliud etiam in civitate poſſident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipſorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diverſa capita dignoſci poteſt repugnantia?

VIII. Quamobrem explicemus potius, quæ iiſdem capitibus continentur, & ea quidem optimo jure dicta oſtendamus.

IX. Itaque præcipimus, illorum Matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quaſi domicilium aſſequantur, niſi forte breviſſimo temporis ſpatio, atque ut ita dicam, momentaneo in urbe conſiſtant: neque ſane id nos ipſi commenti ſumus. Plenas Virorum præſtantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii, uti ex ipſius Decreto confirmavimus. Quod ſi aliter ſtatuendum eſſet, illud ſequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud poſſe, niſi prius facultatem ab Helvetico Parocho ſuo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cœleſtinorum, intra cujus terminos, ſtationes, atque ita quaſi domicilium poſſident. Illud autem juris decretum, nempe (1): *Miles ibi habere domicilium videtur, ubi manet, etſi nihil*

(1) *In leg. Municeps. ff. ad Municipalem.*

Digitized by Google

bil in Patria poſſideat , eos tantum milites comprehendit , qui veluti in præſidiis, non vero *in expeditione* verſantur (1).

X. Neque ſané illud temere finximus, videlicet a puellis, quæ in Monaſteriis educantur , matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus Monaſterium collocatum eſt . Equidem Paſſerinus (2) docuit coram Monialium Conſeſſario id eſſe peragendum . Sed quis hanc ſententiam æquo animo probare queat ? Cum præſertim certiſſimum ſit ex Sacris Congregationibus, puellarum ejuſmodi matrimonia, niſi impedimentum aliquod peculiare interveniat , celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monaſterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus (3)) *contractum a puella , quæ exiſtit in Monaſterio ad crates Monaſterii coram Teſtibus , & Parocho Eccleſiæ Parochialis , intra cujus limites ſitum eſt Monaſterium validum reputatur* . Ibique ſententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit. *Validum eſt matrimonium* (inquit Braſchius (4)) *contractum ab educanda ad crates Monaſterii coram Parocho loci , ubi Monaſterium ſitum eſt*. Urſaya pariter iſtarum rerum peritiſſimus , & celeberrimus Canonum interpres ſcriptum reliquit (5) , Juriſperitos conveniſſe, ut propoſitam cauſam diligentius expenderent , eoque cœtu tutiſſimam unanimi conſenſu habitam fuiſſe opinionem, quam nuper expoſuimus . Reliquis omiſſis , hos præ claros Viros , tanquam duces eligendos duximus , ut in hac civitate, ac diœceſi rite fierent matrimonia .

XI. Eodem loco certos quoſdam limites huic ſententiæ ſtatuimus, a puellis nempe educandis matrimonium alia ratione contrahendum, ſi domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant ; tunc enim , præſente proprio Parocho , matrimonium celebrari debere , non autem alio Parocho , cujus ditione Monaſterium continetur ; id etiam famulis præſcripſimus qui , licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum , maternum , , vel fraternum poſſident. Tunc ipſi proprium Parochum acceríere debent , uti modo de puellis educandis oſtendimus; aliter tamen eſt, ſi ſolum quaſi domicilium in ædibus Domini teneant: nam matrimonio fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Do-mini conſtituuntur .

XII. *Si Puella* (ait Clericatus (6)) *ponatur a parentibus in aliquo Monaſterio Monialium , non cenſetur deſerere domicilium paternum , ſed in Parochia ſui domicilii habere ſuam habitationem: & ideo , ſi nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum eſt coram Parocho , ſub cujus Parochia eſt domicilium ejus paternum*. Porro Clericatus longa experientia, ac doctrina præditus fuit, qui per plures annos in Patavina diœceſi Vicarii munus cum laude geſſit, cum Venerabilis Dei ſervus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam occuparet . *Quæres* (inquit Giribaldus (7) ,, *quinam ſit proprius Parochus in ordine ad matrimonium puellarum , quæ educantur in Monaſteriis Monialium ? Reſpondeo , proprium Parochum , qui debet illarum matrimoniis aſſiſtere , eſſe illum , in cujus Parochia ſita eſt domus paterna , ad quam ſe recipiunt matrimonium celebraturæ : non enim amittunt Parochiam , nec domicilium paternum per hoc , quod cauſa educationis degant in Monaſterio &c. Quod ſi puellæ , & fœminæ degentes in Monaſterio nullam habeant in civitate domicilium , non domum paternam , ſeu maternam , aut fratrum , ad quam ſe recipere valeant , tunc proprius illarum Parochus erit ille , in cujus Parochia ſitum eſt Monaſterium* . Cujus ſane Regularis auctoritas plurimi facienda eſt,

tum

(1) *Mansfeld de Juriſdictione & Jure Milit. Belgicæ tract. 1. cap. 6. pag. 68. Villos de Servis fugitiv. cap.* 20. §. *nu* . 46.

(2) *De ſtatu homin. tom. 2. q. 187. art. 1. n. 896.*

(3) *In Formul. Legali practic. tom. 2. tit. 16. formul. 2. num. 34.*

(4) *In ſuo Promptuario Synodali cap. 63. num. 14.*

(5) *Tom. 1. part. 3. diſcept. 19. n. 101. & ſeqq.*

(6) *De Sacrament. Matrimonii decis. 35. num. 15.*

(7) *Tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 7. dub. 7. num. 56. & 57.*

tum ob ejus ſapientiam, tum maxime ob diuturnam experientiam hujus diœceſis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitenriarii functus eſt, & cauſis matrimonialibus præfuit: Pignatellus (1) juxta Romani Cleri ſtatutum aperte demonſtrat puellas, quæ in Monaſteriis vita decedunt, in Parochiali Eccleſia ſepeliendas eſſe, ubi domicilium habent, non vero in Eccleſia Monaſterii, ubi educabantur. Nos pariter idem ſtatutum in medium attulimus, quo ſancitur, ut famuli Cardinalium, Principum, ac Præſulum Romæ commorantium, ſi domicillum in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam abſolvant, ubi quaſi domicilium conſecuti ſunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Poſtremo opus eſt perpendere in additionibus ad ejuſmodi ſtatutum ea, quæ decreta fuerunt a peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI. deſignavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cum hæc ita ſint, quis unquam inficiabitur plurimum habere momenti, ac ponderis id, quod Romano cum inſtituto ſimul, & Bononienſi diſciplina conjungitur?

XIII. Neque ſane infirmare hanc ſententiam tam bene confirmatam poteſt, quod contra objicitur a Prætore nempe, Judice, Mercatore, famuliſque exteris, matrimonium rite confici coram Parocho, in cujus ditione Sedem ſibi delegarunt, eo quod in eo loco quaſi domicilium aſſecuti ſunt, ita pari ratione ſtatuendum eſſe de puellis educandis, ac de famulis Bononienſibus, ita ut liceat ob allatam cauſam iiſdem puellis matrimonium inire coram Parocho, ubi poſitum eſt Monaſterium, famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini ſubjiciuntur. Illud etiam pro augenda difficultate in medium proferatur, quemadmodum puellæ ejuſmodi, ac famuli Bononienſes, in alia Parochia paternum, maternum, aut fraternum habent domicilium, ita Prætorem, artificem, & famulum exterum in alio loco paterno, materno, vel fraterno domicilio non carere.

XIV. Hoc, inquam, argumentum propoſitam antea ſententiam nullo modo labefactat; & quidem conficere diſſertationem facile poſſemus, ut conſtet, quam tenue, infirmumque ſit *argumentum a pari*, cum de rebus ad Theologiam Moralem, ſeu Canonum ſcientiam pertinentibus diſputatur; accedit vero, quod maxima diſcrepantia inter duo exempla, quæ modo prolata ſunt, apertiſſime intercedit.

XV. Etenim licet Prætor, Medicus, miles, aut famulus exterus verum in alio loco domicilium habeat, & quaſi domicilium in Parochia, ubi degunt Bononiæ, idemque prorſus puellæ educandæ, famuloque Bononienſi conveniat; certum tamen eſt, matrimonia plurimis difficultatibus implicatum iri, ſi a Prætore, vel Medico, aut famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus; id vero contingere nequit, ſi puellæ, quæ in Monaſteriis habitant, domicilium paternum, maternum, aut fraternum poſſideant, quod reipſa ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononienſi famulo, qui in alia Parochia ſuum habeat domicilium; quamobrem tum a puellis, tum a famulis Bononienſibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho, in cujus ditione non quaſi domicilium, ſed verum ipſorum domicilium reperitur.

XVI. Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo deſumpta adeo probatur, nos etiam ſimili ratione utemur, ut rem propoſitam magis demonſtremus. Quo tempore ob ignorantiam, rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paſchale præceptum, & ad matrimonium ineundum minime dignoſcebatur, quæſtio concitata fuit, ad quem Parochum accedere deberent exteri juvenes, qui ſtudiorum cauſa in aliquam civitatem, ſive academiam confluerent. Tunc unanimes fere omnes cenſebant, haud exiſtimandum eſſe proprium Parochum illum, intra cujus limites ejuſmodi Juvenes habitarent, licet diuturnitate aliqua temporis quaſi domicilium ſibi comparaſſent; itaque non licere ipſis manu illius Parochi Divinam Euchariſtiam in Paſchate ſuſcipere, niſi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent (2). At vero Cardinalis Oſtienſis (3) ſapienter expendit graviſſimas difficultates, quibus premerentur ejuſ-

(1) *Conſult. 63. tom. 7.* (2) *Sanchez de Matrim. lib. 3. diſput. 23. ſub num. 11.*
(3) *In ſua celebri ſumma lib. 3. tit. de Parochis num. 7.*

Digitized by Google

ejuſmodi juvenes, ut Paſchali præcepto ſatisfacerent, & illum proprium eſſe Parochum docuit, ubi quaſi domicilium obtinerent, eoquod prorſus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere, aut facultatem ab ipſo neceſſariam expoſcere. Hanc eamdem opinionem Navarrus attulit his verbis (1): *Videtur ſufficere habitatio bona fide, & ſine fraude ſuſcepta in aliquo loco, unde non poteſt commode reverti ad ſumenda ſacramenta, in loco Parochiæ ubi habebat domicilium*. Cum igitur Parochus quaſi domicilii ob allatas difficultates ſatis idoneus judicetur, ut cæteris Divinum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate adminiſtret, ita profecto matrimonium ob eaſdem cauſas, atque impedimenta, ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quaſi domicilii; ita tamen, ut ſtatim hic aditus occludatur, ſi nulla interveniat difficultas, uti conſtat exemplo puellæ educandæ, & famulorum, qui verum domicilium in alia Parochia poſſident; ex quo ſequitur, ut nec ejuſmodi puellis, neque famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quaſi domicilii, ſed Parochus veri domicilii accerſendus neceſſario ſit. Hæc pauca habuimus, quæ tibi reſponderemus; interim gratias, quas poſſumus maximas, tibi perſolvimus, qui hanc nobis ſcribendi occaſionem præbuiſti.

INSTITUTIO LXXXIX.

Cum viæ campeſtres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles ſint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis miniſtrandi, vel mortuos efferendi; agricolæ, & vicinorum prædiorum domini liberum illis tranſitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujuſmodi non eſſe inter vias publicas recenſendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via conſtituatur publica: Quomodo ſe gerere debeant Parochi, ſi id forte contigerit.

I. DElatum nobis fuit a quibuſdam Parochis, Dominos, ſeu Colonos prædiorum, cum via publica impedita prorſus eſt, omnes aditus occludere, ne tranſeant iidem Parochi per ipſa prædia, cum Divina Euchariſtia ad ægrotum aliquem, ſeu vita functus ad ſepulchrum defertur. Quare has literas encyclicas promulgare decrevimus; ſed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen ſuum, uti moris eſt, ferre volet, & plures fortaſſe non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam eſſe publicam, qua cadaver effertur, prælato Crucis vexillo; ideo literas etiam has ſcribendas duximus, quibus oſtendamus, nullo pacto intercludi poſſe viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Euchariſtia properat, ſi per viam publicam nullo modo poſſit, vel magna cum difficultate incedere debeat. Idem præſtandum Sacerdoti prohibimus, cum ad ſepulcrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc cauſam privata in publicam viam convertatur.

II. A primo exordiamur, quod a iure liquido decernitur (2): *Cum via publica vel fluminis impetu, vel ruina amiſſa eſt, proximus viam præſtare debet cuilibet de populo.*

III. Inſuper Bartholomæus Cæpolla iuris peritiſſimus ita ſcriptum reliquit (3): *Quæro penultimo, an quis poſſit ire, ſeu tranſire per fundum alienum, & an Dominus poſſit prohibere volentes ire, ſeu tranſire per fundum ſuum; & dic, quod ire per agrum alienum fas eſt, Ius non eſt &c., ſed licet ſit fas, & ſit æquum de Iure Divino, tamen non eſt Ius; ideſt, Ius non dat civilem actionem: ubi enim aliquid mihi prodeſt, & tibi non nocet, æquum eſt, ut me non prohibeas, licet Ius ibi deficiat.*

IV. Deinde plura exempla enumerat, quibus Jus ipſum ſuffragatur, ita ut per fundum alienum tranſire liceat; porro inter alia illud recenſet: *Quando via publica eſt deſtructa.*

V. Quam-

(1) *In conſil. 1. lib. 3. de Parochis num. 3.*
(2) *In L. Si locus ff. quem ad modum ſervitutis amittuntur.*
(3) *in tract. de ſervitutibus ruſticorum prædiorum cap. 1. num. 22.*

Digitized by Google

V. Quamobrem, ſi, quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber tranſitus, quanam ratione id recuſari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Myſteriis accedit, vel defunctum ad Eccleſiam proſequitur, iiſque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur?

VI. Suſpicari profecto haud poſſumus, aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam affirmet, ea tamen conditione, ut aliquid perſolvatur. Nam quis Chriſtianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum depoſcit, ut gravi morbo laborantem Euchariſtiæ Sacramento reficiat, vel preces effundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur? Sed his omiſſis, tunc ſolum aliquod pretium jure poſtulari fas eſt, cum publica via deſtructa per fundum alienum iter ſibi quis ſternere contendit, ut domum ſuam, ſive ad agrum commodius revertatur, ſive aliam ex eo utilitatem percipiat (1): *Si quis ſepulchrum habeat, viam autem apud ſepulchrum non habeat* (ait Ulpianus (2)) *& a vicino ire prohibeatur; Imperator Antoninus cum Patre reſcripſit, iter ad ſepulchrum peti precario, & concedi ſolere, ut quoties non debetur impetretur ab eo, qui fundum conjunctum habeat. Non tamen hoc reſcriptum; quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem inducit, ſed extra ordinem interpelletur*. Concludit etiam Iudicem poſſe impellere, ut tranſitus concedatur, pretio tamen, quod juſtum eſt soluto: *Preſes etiam compellere debet juſto pretio iter ei præſtari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum*. Attamen jure expoſci nequit ab eo pecunia, qui *deſtructa via publica* privatam ſuſcipit ea conditione, ut nullum jus perpetuum aſſequi contendat, ſed tantum *ad tempus*, donec illa in priſtinum reſtauretur (3). Interpretes etiam ad Legem *ſi locus ff. Quemadmodum ſervitutes amittuntur*, ſermonem inſtituunt de privato, qui, corrupta via publica, iter cuilibet præbere tenetur, & inquirunt, an Princeps eidem privato perſolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure affirmant, licet reipſa non obſervetur: *Præſtare debet* (de vicino ſermo eſt) *cuilibet de populo, ut in foſſatis hujus Civitatis Bononienſis, fit ſecundum Azonem, ſed an dato a pretio Fiſco, videtur, quod ſic, contra tamen obſervatur*.

VII. Sed jam deveniamus ad illud, quod ſecundo loco propoſitum eſt, utrum privata via in publicam vertatur, ſtatim ac cadaver prælata Cruce per illam infertur. Haud temere ſuſpicamur, errorem hunc Plebis *ex lege 2. cap. de Religioſis, & ſumptibus funerum* initium traxiſſe, cum in ipſa Antoninus Imperator ita decreverit: *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum corpus in puram poſſeſſionem tuam, vel lapidem, locum religioſum facere non poteſt. Sin autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religioſus iſte efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam prohibente Juris religione poſſe, in dubium non venit*.

VIII. Quidnam ex hac auctoritate contra quæſtionem, quam pertractamus, deſumi poteſt? Agit Imperator de ſepulchro, quod in alieno fundo conſtituitur, nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Eccleſia, aut ſepulchreto humandum eſt. Antoninus non integrum fundum, ſed locum ſepulchri tantummodo religioſum eſſe declarat, *Monumentum*. In noſtra vero quæſtione non ſolum cadaveris translatio cum ſepulchro permiſcetur, ſed illud etiam falſo putatur, non exiguam tantum fundi partem, ſed integram viam religioſam, & publicam exiſtimari.

IX. Illud ſane omnem dubitandi locum abſtulit, quod jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fatentur (4), inter quos Molina hæc ſcripta reliquit (5): *Illud etiam præmittendum eſt, quod quamvis Jure Civili conſiderato, eo ipſo quod quis inferebat mortuum in ſepulchrum, locum religioſum efficiebat, Leg. 2. Cod. de relig.*

(1) *In rubr. 27. num. 33. Statut. hujus Civitatis nuper edit. tom. 1. pag. 63.*

(2) *In celebri L. Si quis Sepulchrum ff. de religioſis & ſumptibus funerum.*

(3) *Manſius conſult. 655. num. 10.* (4) *Gonzalez cap. Abolendæ num. 4. de Sepulturi. Toloſanus in Partitionib. Juris Canonici lib. 1. tit. 15. de Sepulturis cap. 1. Gratianus diſcept. 110. n. 1. & ſeqq.* (5) *De Primogen. Hiſpan. lib. 2. cap. 24. num. 36. & ſeqq.*

llg. & ſumptib. funer. hoc tamen de jure Canonico non procedit: immo, quamvis quis mortuum inferat in ſepulchrum; ſepulchrum ipſum non efficitur religioſum, niſi auctoritate Epiſcopi ad hujuſmodi uſum deputatum fuerit,. *Text. in Cap. Ad hæc*,. *de religioſis domibus. Ex quo infertur, quod tale ſepulchrum factum, non interveniente Epiſcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili conſiderato*,. *alienari non poſſit. Cum enim ratio, & cauſa finalis, quare ſepulchrum, poſtquam corpus in eo humatum erat, vendi*,. *ſeu alienari non poterat, eſſet, quia eo ipſo, quod corpus in eo inferebatur, religioſum efficiebatur, atque per conſequens non erat in hominum commercio, conſequens etiam eſt, ut, ratione Legis ceſſante, ceſſare debeat ejudem Legis diſpoſitio*. Jus autem Pontificium in hac re non ſolum Civili anteponitur in ditione Eccleſiæ, ſed in Orbe univerſo, uti Frances advertit (1).

X. Sin autem hac difficultate omiſſa ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæſtio redigatur, omnis dubitatio diſſolvi facile poterit, ſi, qui hoc in errore verſantur, animo ſuo perpendant, has privatas ædes Archiepiſcopales ob eamdem cauſam habendas fore publicas, ex quo Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Urbis Archiepiſcopus renunciatus, Crucem præſeferre cœpit, & ſic prodire ex ſuis ædibus, atque in eas reverti: eadem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica cenſeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effigiem, aut etiam Divinam Euchariſtiam proſequuntur, cum in feſto Corporis Chriſti per Urbem circumfertur. Tunc enim ſolemnis, ac ſacra pompa eaſdem privatorum ædes, ac Palatia libere pertranſit.

XI. Poſtremo ad viam publicam efficiendam tria requiruntur; ut communis ſit omnibus; ut ſolum illud publicum ſit, aut pecunia publica comparatum;. tandem ut publicum ad locum cum ipſa perducat. Via quoque publica dicitur, quæ per diuturnum & immemorabile tempus publica ſemper habita fuit. Publica vero appellari nequit via,. quæ undequaque occluditur, aut in qua ſuas arbores quis obtinet (2).. Itaque ſi, licet Parochus aliquam privatam viam inierit, cum ad ægrotos Euchariſtiæ Sacramentum detulit, aut cadavera ad Eccleſiam comiratus eſt, ſi, inquam, dici nullo modo queat ſolum illud ærario publico emptum., ſi propriæ arbores ſemper in eo loco permanſerint, & adhuc permaneant, ſi nemo prohibet fundi aditus obſerari, poſtquam via publica reparata fuerit; quis ſanæ mentis unquam putabit viam privatam converti in publicam; cum nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ publicam efficiunt,. quis, inquam, id putabit ob eam ſolum cauſam, quod Parochus eamdem viam aliquando ſuſceperit, cum ſuis muneribus fungeretur? vanum pariter, ac ridiculum eſſet, ſi quis metueret quamdam ſervitutem conſtitui, ſi Parochus id ſrequenter faciat, & etiam diuturnitate temporis fieri poſſe, ut privata via in publicam reddatur. *Nam lege Prætor ait ff. de itinere, actuque privato*., hæc tradunt: *Julianus recte ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propterea quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino uſum eſſe*. Tum quia reſtaurata via publica tranſitus ille ſecluditur; poſtremo, cum notum fecerimus hoc publico mandato vias ejuſmodi privatas non immutari, nec in publicum uſum cedere, quamvis Sacerdos, ut ſuis vacet muneribus, eaſdem vias non ſemel conterat,. id ſatis eſt, ne ulla conſuetudo immemorabilis inducatur,. ob quam illas fieri publicas contingant..

XII. His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium ſibi perſuaſerint. Primum, ſi via publica incedere queas abſque gravi incommodo, privatam in alieno fundo deſeres. Secundo, cum publica via paulatim deſtruitur, Magiſtratus huic negotio præpoſitus de imminenti ruina certior fiat,. aut res ad nos ipſos deferatur, qui hanc viæ reparandæ cauſam cum Magiſtratu ipſo libenter tranſigemus.. Tertio, cum per alienum fundum iter neceſſario habendum eſt,

mone-

(1) *De Eccleſia Cathedra cap. 26. num. 136. & 153.*

(2) *Conſtantin. ad Statut. Urb. lib. 1. annot. 22. art. 1. a num. 4. ad 25.*

moneatur prius qui fundi claves tenet, non modo urbanitatis gratia, quam viri Eccleſiaſtici ſemper excolere debent, ſed potiſſimum ne Sacerdos improviſo adventu fores occluſas deprehendat, ex quo ſcandalum, aut diſſidium aliquod excitetur. Ultimo, ſi privata via tenenda ſit, nullum inferatur detrimentum, & brevior ſemita diligatur.

XIII. Quam conſentanea ſint hæc poſtrema monita, celebri Moyſis exemplo confirmatur (1). Cumiter per regionem Amorrhæorum ſuſcipere deberet, hæc prius nuncianda voluit: *Obſecramus, ut nobis tranſire liceat per terram tuam.* (Enurbanitatis exemplum:) *Non ilimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, ſed gradiemur via publica, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinantes, donec tranſeamus terminos tuos. Cui reſpondit Edom: Non tranſibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Iſrael: Per tritam gradiemur viam, & ſi biberimus aquas tuas nos, & pecora noſtra, dabimus, quod juſtum eſt: Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter tranſeamus.* Quibus verbis ſatisfacturum ſe detrimentum omnibus declarat.

XIV. Proponas tibi ante oculos, cum privata aliqua via tranſeundum erit, Moyſis exemplum, cui publica via in alterius regione iter faciendum fuit. Hoc ſolum diſcrimen intererſit, quod Moyſes Edom reluctantem, ejuſque exercitum diſſipavit, viamque ſibi ferro patefecerit, tu vero manſuetudine, atque officioſa humanitate, ſi quod invenies obſtaculum & impedimentum, ſuperabis; ſecus autem Sacram Euchariſtiam ad ægrotum deferre, vel cadaver ad tumulum comitari quacumque via, ac ratione poteris, non permittes. Deinde nos admonebis quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Poſtremo noſtram tibi benedictionem impertimur.

INSTITUTIO XC.

Invitantur Fideles ad Eccleſiam Metropolitanam promulgataibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambroſio dicatum eſt. Indicantur cauſæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, qua poſſunt, animi devotione religioſum cultum prædictis Sanctis exhibeant.

I. QUamvis anno 1605., cum Alphonſus Palæottus hanc Sedem obtineret, Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cœperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus ſemper caruiſſe duas poſtremas Cappellas non longe a Presbyterio, & Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria condere pro tenuitate noſtrarum virium propoſuimus, poſtquam perfectum a nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Euchariſtia ſervatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expreſſum oculis fidelium ſubjicitur, cum S. Petrus Apoſtolus in Æmiliam S. Apollinarem Epiſcopum, ac Martyrem miſit, ut Chriſtianam fidem diſſeminaret. In tabella vero alterius Altaris haud diſſimili arte, atque induſtria S. Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus exhibetur, cum Theodoſium, Imperatorem ab aditu Eccleſiæ prohibuit poſt nefariam cædem, quæ Theſſalonicæ perpetrata fuerat. Arte peritiſſimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam ſingulari Dei beneficio factum eſt, ut hæc noſtra Civitas adhuc pingendi gloria ſupra ceteras efferatur. Exhiberi voluimus in priori S. Apollinarem a B. Petro in Æmiliam pro annuncianda Chriſti Religione deſignatum, tum quia veritati parum conſentaneum videtur, quod S. Apollinaris hanc Civitatem prætermiſerit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longe a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Epiſcopus Eccleſiam adminiſtraverit, cum ille primus illorum tantum exiſtimari debeat, quorum nomina clare innoteſcunt. Porro affirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Eccleſiæ præfuiſſe, quæ tunc per tercentum fere annos Paſtore caruiſſet, poſtquam opera S. Apollinaris Chriſtiana fides Bononiam illata fuit. Verum alias id fuſius, & clarius demonſtrabimus.

Jam

(1) *Lib. numerorum cap.* 20.

Digitized by Google

Jam de alia picta Tabella verba facimus, quæ S. Ambroſium exprimit, cum Theodoſium, uti diximus, ab Eccleſiæ ingreſſu prohibuit: ſatis eſt percurriſſe ſemel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipſius in hanc Civitatem benevolentia dignoſcatur, & quam libenter in ipſa moratus fuerit; quantaque ipſius lætitia, & majorum noſtrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis oſſa detexerit. Quamobrem merito vetuſtiores inter patronos hujus Civitatis ipſe recenſetur; ſed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambroſio perpetuum monumentum in hac Metropolitana conſtitui voluimus eo quod primis ſæculis hic Epiſcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantum ſubjectus, cum deinde Mediolanenſis Eccleſia in Metropolim redacta fuiſſet anno 374., tunc idem Epiſcopatus S. Ambroſii ſuffraganeus extitit, donec ab ea juriſdictione ſejunctus, Ravennati Eccleſiæ adjudicatus fuit, quæ ſane Eccleſia S. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, & anno 439. in Metropolim converſa eſt. Noſtra vero Eccleſia eamdem conditionem obtinuit, cum Gregorius XIII. ipſam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt cauſæ, quibus nos adducti perficienda ſuſcepimus, quæ nuper expoſuimus. Nihil aliud ſupereſt, quam gregem amantiſſimum curæ noſtræ traditum magnopere hortari, ut eoſdem ſanctitate præſtantiſſimos viros, ac de nobis ita benemeritos omni cultu, pioque ſtudio proſequatur. Quare, cum proximis diebus Natalitiis ipſorum Altaria primo detegenda ſperemus, centum dies Indulgentiarum impertimus univerſis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinaque Euchariſtia ſuſcepta, ſemel per eos dies hanc Metropolitanam Eccleſiam adhibunt, Sanctoſque Apollinarem, atque Ambroſium ſuppliciter rogabunt, ut nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam ſuſtinendam, beatamque in Cœlis comparandam neceſſario requiruntur.

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem Epiſtola, qua oſtenditur, duo vel plura beneficia, quæ ſimplicia nuncupantur, niſi juſta de cauſa, ab eodem retineri non poſſe. Utrum abſque diſpenſatione Apoſtolica Epiſcopus poſſit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium ſimplex idcirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeſte ſuſtentandam ſatis eſſe non videntur. Utrum aliqua intercedat diſcrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus ſpectant. Quid circa hanc rem decerni ſoleat a Sacra Congregatione. Utrum nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri poſſit, quominus ad eamdem obtinendam candidatus interveniat. Senſus Conſtitutionis S. Pii V. quæ ad hoc ſpectat, indicatur.

I. Paucis abhinc diebus quemdam in hac diœceſi reperiri nobis patefeciſti, qui ſecundum Beneficium ſimplex obtinuit, cum primum haud ſufficeret pro honeſta illius ſuſtentatione; cum vero hæc duo ſimul Beneficia ſatis eſſe nondum videantur, tertium Beneficium ſimplex Jurispatronatus Laicalis ipſi proponitur. Revocari tamen in dubium ſignificas, utrum pro retinendo tertio hoc Beneficio Apoſtolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Inſuper, quidam Parochus hujus Diœceſis ſponte dimiſit Eccleſiam ſuam, idque legitimas ob cauſas nos probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex fratre nepotem ſuperioris Parochi eſſe cognovimus. Quamobrem ſuper his opinionem noſtram tibi explicabimus, ut qua ratione in poſterum, conſilioque utaris, tibi clarius innoteſcat.

II. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus (1): *Statuit, ut in poſterum unum tantum Beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.*

III.

(1) *Seſſ. 24. cap. 17. de Reformat.*

Digitized by Google

III. Non deſunt Theologi, qui docent conferri poſſe ab ipſo Epiſcopo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium ſimplex, & optimo jure retineri, ſi duo priora Beneficia pro honeſta vitæ ſuſtentatione non ſufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem expoſcendam. Etenim cum permittat Concilium Tridentinum *aliud ſimplex Beneficium ſufficiens* illi, qui neceſſaria ad vitam honeſte ducendam ex primo Beneficio haud ſatis percipit, ideo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium *aliud ſufficiens* appellari nequeunt, donec *unum ſatis* non conſtituerint. Porro ſic argumentantur Theologi (1).

IV. Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nulla lege vetitum fuiſſe plura ſimplicia Beneficia in unum conferri, ſi ad vitam ſuſtinendam neceſſaria judicarentur (2). Tota in eo diſputatio vertebatur, utrum id liceret, poſtquam ho- neſta ſuſtentatio comparata fuiſſet; quod Innocentius approbavit (3), interpretes vero jure id concedi poſſe recuſarunt (4). Cum igitur Tridentina Synodus hanc ſolum controverſiam de medio auferre voluerit, quiſque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, & ab eo retineatur, ſi duo, quæ prius aſſequutus eſt, ad vitam alendam ſatis eſſe non exiſtimentur, plura vero ſimul congeſta Beneficia ſufficientem ſuſtentationem minime excedant.

V. Poſtremo Tridentina Synodus (5) *conferendi* vocabulo ſemper utitur: *Singulis conferatur &c. cui conferatur &c. eidem conferri &c.*, quo quidam vocabulo continere, & explicari nequeunt Beneficia *Juriſpatronatus*, ſed alia ſolum *Præſentationis*, *Inſtitutionis*. Quare nullo pacto Laicis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, & quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus eſt, licet ſufficere ipſi, vel non ſufficere ad honeſte vivendum videantur. Ita Maſſobrius tradit (6), qui conſuetudinem etiam unanimi aſſenſu comprobatam teſtatur; eamdemque ſententiam Panimollius complectitur (7).

VI. Attamen ſi Sacræ Concilii Congregationi parendum eſt, uti oportet, quæ idem Concilium ſola interpretatur, contrarium omnino ſtatuendum eſt iis omnibus, quæ paulo ante expoſuimus, Concilium *quidem aliud ſimplex beneficium* Clerico permittit, ſi primum jam collatum ad vitæ ſuſtentationem nequaquam ſufficiat, uti ſuperius dictum eſt, quo loco Concilium numero ſingulari utitur. Item de alio Beneficio ſimplici, ſed ſufficienti agit Concilium, de ſecundo tamen Beneficio haud ſufficienti ne verbum quidem facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpres declarare potuit, ſi ſecundum Beneficium minime ſufficiat, conferri haud poſſe alia Beneficia, licet ad Clericum ſuſtentandum ſatis eſſe nequeant. Inſuper notiſſimum *in jure* habetur, nomina *Præſentationis*, *Collationis*, & *Inſtitutionis* non ſemel permiſceri. Itaque cum eodem loco Concilium nomen *Collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari, ac decernere potuit nomine *Collationis*, *Præſentationis*, & *Inſtitutionis* rem eamdem intelligi, ac conſtitui. Qua de re, ſi nequit Epiſcopus ſua auctoritate tertium ſimplex Beneficium in illum conferre, qui duobus aliis, licet non ſufficientibus, præditus eſt, ob eamdem cauſam non conceditur Laicis tertium ſimplex beneficium *Juriſpatronatus* impertire Clerico, qui alia duo Beneficia ſimplicia jam obtinet, ſive pro illius vita ſuſtinenda ſufficiant, ſive non ſufficiant; ideoque neceſſaria utriſque Apoſtolicæ Sedis auctoritas judicatur.

VII. Nunc ſupereſt, ut videamus, utrum hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primum Sac. Congregatio permittit Epiſcopum in eum Clericum, qui ex primo

(1) *Antonell. de Regim. Eccleſ. lib. 3. cap. 2. num. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigliam in Praxi part. 1. annot. 17. num. 1. Panimoll. dec. 3 r. num. 18. Barboſa de Epiſcopo alleg. 62. num. 10.*

(2) *Navarrus conſil. 10. & 19. num. 2. de Præbendis.*

(3) *Cap. Cum jamdudum, de Præbendis.*

(4) *Garzias de Benefic. part. 11. cap. 5. num. 264. & ſeqq. num 279. & 306.*

(5) *Loc. cit.* (6) *In praxi habendi concurſum requiſit. 17. dub. 18. per totum.*

(7) *Deciſ. 21. num. 26. & ſeqq.*

Digitized by Google

mo ſimplici Beneficio ſatis honeſte ſuſtentari nequit, ſecundum Beneficium ſive ſufficiens, ſive haud ſufficiens conſerre licet *ſub eodem tecto*, modo tamen inter ſe diverſa extiterint (1). Illud etiam probat S. Congregatio (2), ut aliquod ſimplex Beneficium in eum conferatur, qui plures habet penſiones Eccleſiaſticas, quæ honeſtam ſuſtentationem ſuppeditare nequeunt. Siquidem Beneficia penſionum nomine non continentur (3). Concedit Sacra Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, ſeu Cappellanias Juriſpatronatus Laicorum, quæ vera Beneficia non putantur, concedit, inquam, ut Episcopi facultate interpoſita, ſimplicia Beneficia conſequantur, uti inferius demonſtrabimus; haud tamen concedit ut abſque Apoſtolicæ Sedis auctoritate tertium Beneficium tribuatur illi, qui duo jam acceperit, licet ad ipſum alendum non ſufficiant (4). Neque tandem concedit, ut, qui duobus Beneficiis præditus eſt, tertium licet Laicalis Juriſpatronatus quoque retineat. Qua de re in ſuffragio Cardinalis Paulucci, cum in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur (5): *Dubitatum fuit, an habens duo Beneficia ſimplicia, tertium de Iurepatronatus ad præſentationem Patronorum auctoritate Ordinaria aſſequi, & retinere poſſit abſque diſpenſatione Apoſtolica. Sacra Congregatio cenſuit, tertium Beneficium ſimplex, etiamſi de Jurepatronatus, non poſſe retineri cum duobus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate*. Item die 14. Novembris anno 1654. Sac. Congregatio hanc ſententiam evulgavit (6): *Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza proviſus ab Ordinario de tribus Beneficiis ſimplicibus Iurepatronatus tenuis reditus ad neceſſariam ſuſtentationem inſufficientibus, humiliter petit declarari, an abſque diſpenſatione Apoſtolica poſſit illa retinere. Sacra &c. reſpondit, non poſſe abſque diſpenſatione Apoſtolica retinere*.

VIII. Cum nos pariter Secretarii munere fungeremur, Epiſcopus Biteſten. plura a Sac. Congregatione poſtulavit, quibus die 22. Novembris anno 1721. Sac. Congregatio his verbis reſpondit: *An obtinens primum Beneficium ſive liberæ collationis, ſive de Iurepatronatus laicorum, ad ſui ſuſtentationem ſufficiens, poſſit abſque diſpenſatione Apoſtolica retinere ſecundum de Jurepatronatus*. Sac. Congregatio reſponſum hoc dedit: *Negative*. Deinde id ſecundum loco petitum fuit: *An obtinens duo Beneficia ſive libere collationis, ſive de Jurepatronatus laicorum, minime ſufficientia ad congruam ſuſtentationem poſſit retinere tertium, & quartum de Iurepatronatus laicorum abſque diſpenſatione Apoſtolica*. Sacra Congregatio ita reſpondit: *Negative & ad mentem*, videlicet, ne Epiſcopus moleſtiam ullam afferret iis, qui præditi jam duobus Beneficiis non ſufficientibus, aut liberæ collationis tertium pariter, vel quartum Beneficium Juriſpatronatus Laicalis bona fide poſſideret. Tertio quæſitum eſt: *An id quod procedit in retentione Beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piis, & Cappellaniis de Jurepatronatus Laicorum*, & a Sacra Congregatione reſponſum fuit: *Negative*. Porro hæ ſententiæ promulgatæ fuerunt die 6. Decembris anno 1721.

IX. His explicatis, verba de eo facienda ſunt, quod ſecundo loco propoſuimus, utrum nepoti jure permittatur in Parochiam ſubrogari, quam ejus avunculus libere dimiſit, quod ſane ab æquitate alienum non judicamus, & facile oſtenditur *ex cap ex part. 1. de Officio Judicis Delegati*. Difficultas aliqua deſumi poteſt ex Conſtitutione S. Pii V., in qua, cauſis expoſitis, ob quas Epiſcopi dimiſſiones ejuſmodi, ac reſignationes excipere poſſunt, hæc ſtatim ſubjiciuntur (7): *Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de Beneficiis, & Officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere. Quod ſi ſecus, ac etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc vires, & ef-*

(1) *In Cauſa Camerinen. die 4. Nov.* (2) *Lib. 66. Decret. pag. 482.*

(3) *Garzia de Beneſic. part. 11. cap. 5. num. 310. & 18. Maſſobrius in Praxi habendi concurſ. requiſit. 7. dub. 17. & 19.* (4) *Fagnanus cap. Cum jamdudum 35. & 71. de Præb.*

(5) *Apud Barboſam Juris Eccleſiaſt. univerſi lib. 3. p. 13. n. 189.*

(6) *In Cauſa Alexana lib. 19. Decretor. pag. 425.* (7) §. 5.

& effectum decernimus non habere. His tamen verbis nepos Parochi dimittentis Eccleſiam nullo pacto ab examine ſecluditur. Nam Pontifex ſolum complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu Beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo ſane Beneficium non arbitrio Epiſcopi, ſed examinantium ſuffragiis confertur.

X. Attamen, licet nepotes, & conſanguinei Parochi dimittentis Beneficium, ad examen publicum alias convenerint, tamen id in poſterum omnino interdicimus. Equidem plurium excuſorum negligentia S. Pontificis Conſtitutio mendoſa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, ſed *dimittentium* vocabulum ſubſtitui oportere Fagnanus ſapienter advertit (1). Profecto eadem Conſtitutio cum exemplari prius comparata libro ſeptimo Decretalium inſerta fuit, quæ Typis editæ, ſed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratiſſimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII. Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, ſed *dimittentium* ibi deprehenditur: ex his conſtat non tantum Epiſcopi, ſed etiam Parochi Beneficium dimittentis conſanguineos per eam Conſtitutionem intelligi.

XI. Aliam pariter Sacræ Congregationis ſententiam Fagnanus commemorat (2), quam nos hoc loco deſumptam ex actis ſubjiciemus (3): *Quærit a Sacra Congregatione Sacri Concilii Tridentini Epiſcopus Cremonenſis, an Conſtitutio Sanctiſſimi Domini Noſtri Pii Papæ V. felicis recordationis &c. habeat locum in Eccleſiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus, & quæ per Concurſum magis idoneis conferri debent ex Decreto Concilii Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24., ita ut ſi familiaris aliquis Epiſcopi, vel conſanguineus reſignantis comparuerit, & in Concurſu ad hujuſmodi Beneficium Curatum, ut ſupra, vacans, cum aliis ſe examinari petierit, admitti non poſſit, & ſi admiſſus ad examen, & ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non poſſit &c. Sanctiſſimus Dominus Noſter Gregorius XIII. etiam ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, & ideo monendum Epiſcopum, ne hujuſmodi familiares, aut conſanguineos admittat ad Concurſum.*

XII. Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium ſuffragiis conferri Beneficium, cum publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantum ſpectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui Beneficium expetunt. Quod ſi paria ſuffragia deprehendi contingat, tum licet Epiſcopo alterum ex idoneis Clericis ad Beneficium ſuo ſuffragio deligere. Ad Epiſcopum tamen ſpectat unice, quis magis idoneus ſit, judicare, ex quo ſane judicio decernitur omnino qui Beneficium aſſequatur. Quare cum Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimum ob hanc cauſam ab Epiſcopo dependeant, prudenter ſancitum eſt, quoties id fieri contigerit, ut Sancti Pii V. Conſtitutio pariter obſervetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

IN-

(1) *Cap. Non ſine, de Arbitris.*
(2) *Loco cit. n. 53.*
(3) *Lib. 1. Decretor. p. 145. & 146.*

INSTITUTIO XCII.

De Miſſarum eleemoſynis, quæ celebrari ſolent in peculiari aliqua Eccleſia Diœceſis. Sacerdotibus omnino vetitum eſſe Miſſam applicare pro iis, a quibus deinde ſtipendium fortutio invenient. Utrum liceat Confeſſariis Miſſas pœnitentibus injungere a ſemetipſis, vel in ſuis Eccleſiis celebrandas. Utrum ſibi, vel ſuis Eccleſiis aliquid tribuere poſſint earum rerum, quæ a pœnitentibus reſtitui ſolent, cum ignoratur adquem Jure pertineant.

I. IN Oppido diœceſis noſtræ, quod Baragazzam nominant, nobiliſſimæ Familiæ Pepulæ Comitatus, SS. Virginis Mariæ effigies magno hominum concurſu, ac pietate, & fama prodigiorum celeberrima collocata eſt in Eccleſia, quæ a Boccadirio nuncupatur. Ab anno 1480. ad hanc uſque diem beneficia ſingularia in eos liberiſſime Deus contulit, qui in eo loco B. Virginis opem, ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis fidelium animos excitarunt, ut eamdem Divinæ Parentis imaginem ſummo ſtudio, ac religione proſequerentur. Attamen quaſdam corruptelas inductas eiſe percepimus in celebrandis, & applicandis Miſſarum Sacrificiis, quæ in ipſa Eccleſia indicuntur. Plures enim, qui Sacrum facere abſque ſtipendio nolunt, ſi illud deſit aliquando, rem divinam conficiunt pro illo, qui primus deinde ſtipendium erit collaturus, licet ipſe Sacerdotis conſilium, ac voluntatem ejuſmodi penitus ignoret. Accedit etiam, quod aliqui Confeſſarii ſibi Miſſarum ſtipendia congerant ab iis, quibus Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant. Quapropter, niſi corruptelis ejuſmodi ſtatim occurramus, muneri noſtro deeſſe plurimum videremur. Ac primum, cum Pontificatum gereret Clemens VIII., illud in Sacra Congregatione Concilii propoſitum, & examinatum fuit: *Superioribus diebus ſignificatum fuit Sanctiſſimo Domino Noſtro, paucis ab hinc annis in Hiſpania novam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam, ſenſim receptam, in dies magis invaluiſſe, ut Sacerdotes Miſſam celebrantes, ejus valorem applicent, his qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro ea eleemoſynam præbituri ſint, tametſi, antequam Miſſæ Sacrificium peragetur, neque a Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa eleemoſynam præſtitiſſent*. Sacra autem Congregatio poſt accuratam rei diſquiſitionem his verbis reſpondit: *Quam rem cum Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejiciſſet, in Sacra Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſime, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejuſdem Congregationis ſententia hujuſmodi conſuetudinem tamquam pluribus nominibus periculoſam, Fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimis abhorrentem, exploſit, ac improbavit*. Clemens VIII., uti modo dictum eſt, rem totam Sacræ Congregationi examinandam commiſit. Paulus autem V. peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis ſententi m auctoritate ſua comprobavit, eamque datis ad univerſos Epiſcopos litteris promulgavit (1).

Perpauca de Confeſſariis verba faciamus, qui a fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt, ſtipendia ſibi comparant pro Miſſis, quibus in eadem Eccleſia, ubi Confeſſiones audiunt, ſive in alia deinde ſatisfaciunt. Non ignoramus licere Confeſſariis Miſſas aliquas celebrandas Laicis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter opera ſatisfactoria merito recenſetur, eo quod crimina ſua conſitentes aliquam pecuniæ ſummam impendunt, & tanquam Sacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructus, qui *ſatisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, & Confeſſariis præcepit (2): *Non modo petat, ſed nec velle ſe habere ſignificet*

(1) *Paſqualigo de Sacrific. novæ Legis qu. 168.*

(2) *In Inſtruct. ad Confeſſ. ad part. 4. Act. Eccleſiæ Mediolanen.*

Digitized by Google

ficet pecuniam, aliamve rem pro ſuſcepti in Confeſſione laboris munere, immo verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonſtret. Cum pro pœnitentia Miſſas injunxerit, ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ, aut Monaſterio dicendas non addicat. Quod idem ſervabitur in reſtitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliiſque hujuſmodi. Nec ipſe pecuniæ, aliuſve rei reſtituendæ provinciam aſſumat, niſi neceſſitas ad id eum adegerit, ne ſcilicet pœnitens dignoſcatur: tumque apocham recipiat ab eo, cui reſtitutionem contulerit, quam poſtea pœnitenti tradet: ita denique ſe gerat, ut nec nimiam avaritiæ labis ſuſpicionem contrahat. Cum hæc ita ſe habeant ſub pœna *ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto* Sacerdotibus interdicimus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui ſtipendium præbituri ſint, & qui a Sacerdote minime id poſtulaverint, antequam Miſſæ Sacrificium conficiatur.

Qui peccata confitentibus Miſſas celebrandas irrogent, *ſub pœna ſuſpenſionis ab audiendis Confeſſionibus ipſo facto* præcipimus, ne ſtipendia ſibi, vel Eccleſiis ſuis tribuenda capiant pro Miſſis, quibus ipſi, vel alii Sacerdotes in iiſdem Eccleſiis ſatisfaciant.

INSTITUTIO XCIII.

Epiſtola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiaturis, qui pecuniam largiter impendit, ut ſe lite eximat, in cauſis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc jure fieri poſſit. De Arbitriis cauſarum ad Beneficia ſpectantium, & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipſi debeant.

I. CUM in Eccleſia Collegiata hujus diœceſis vacatio contigerit Canonicatus de jure patronatus Laicalis, ſuiſque ſuffragiis patroni inter ſe maxime diſcrepaverint, qui diverſus omnino Clericos nominarunt, lis excitata eſt inter ipſos electos ad Beneficium, in qua tamquam Judex Ordinarius cujus eſt rem primo dijudicare, ſententiam Clerico A. propitiam tuliſti: Clericus autem B. ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac ſententia provocavit, ubi cauſa bis propoſita nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B. poſt graviſſimas expenſas rationibus etiam ſuis parum confidens, pollicitus eſt competitori ſe ceſſurum eſſe cauſæ, ſi pecunia quam in peragendo hoc judicio ſolverat, ſibi redderetur. Id minime inficiatur Clericus A., qui remoto Competitore nequaquam dubitat, qui unanimes Patroni ſibi tantum ſuffragentur: ſed monitus fuit cavendum eſſe magnopere, ne veræ Simoniæ labem contraheret, ſi eam pecuniam reſtitueret. Qua de re conſilium a peritiſſimis viris poſtulavit, iique reſponſum ejuſmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros acceſſiri poſſe, qui judicarent abdicandum eſſe a Clerico B., ipſique pecuniam expenſam a Clerico A perſolvendam, quod prius cum arbitris conſtituti poſſet. Heri veſperi, cum nos de more convenires opinionem noſtram ſuper hac re popoſciſti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primum, cum agitur etiam de Beneficiis, lites numerata pecunia licite dirimuntur; negotium tamen, de quo agitur, componi hac ratione nequit, quin Simoniæ labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum eſt conſilium, quod nuper expoſuimus, idque Clericis iiſdem diffidentibus ſtatim patefacies. Nos pariter de errore, in quo verſantur maximo, ipſos ad nos accitos clare, graviterque admonebimus.

II. Lites numerata pecunia dirimi poſſe affirmavimus, quod Cœleſtini III. præclara Decretali comprobatur (1). Etenim Præpoſitus Eboracenſis ſuo Archiepiſcopo pecuniam erogaverat, ut finem moleſtiis faceret ob quædam Beneficia, quibus Præpoſitus ipſe fruebatur. Qua de re Pontifex arguit vehementer Archiepiſcopum, qui poſt datam fidem, acceptamque pecuniam Præpoſitum novis moleſtiis perſequeretur; nec iiſdem litteris Cœleſtinus III.

---

(1) *Cap. Dilect. 27. de Simonia.*

Digitized by Google

III. Præpoſitum improbat, quia pecuniam ob eam cauſam tradiderat: ex his conſtat pecuniam licite ſolvi poſſe, etiam cum de Beneficiis res agatur, ut litigiis aditus occludatur.

III. Porro id Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monimentis, exemplisque corroboratur. Proditum eſt, ab Odoacre Rege Herulorum, qui totam Italiam invaſerat, tributum Romano Pontifici imperatum fuiſſe, antequam Pontificatum ſuſciperet: eamdem legem, & inſtitutum Gothorum Reges, qui deinde Odoacri ſuffecti ſunt, per maximam vim, & injuriam retinuerunt. Juſtinianus Auguſtus idem tributum elicuit, aſſerens, quod Imperium ſimul, & jura Gothorum obtineret. Injuſtiſſima hæc conſuetudo ad Conſtantinum IV. Imperatorem permanſit, qui *barbatus* vulgo nuncupatur. Ipſe S. Agathonem Pontificem, & cæteros in poſterum, qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejuſmodi tributo vindicavit (1).

IV. Cum S. Gregorius Pontifex omnium ſuffragiis renunciatus hunc honorem declinare vellet, ad Mauritium Imperatorem literas dedit, ipſumque maximo ſtudio rogavit, ne ſuam electionem confirmaret. Hæc tamen epiſtola intercepta fuit a Germano Urbis Præfecto, qui ad Mauritium ſcripſit graviſſimis verbis, ac ſententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut ſumma Eccleſiæ regendæ poteſtas Gregorio traderetur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cognitam ſatis, ac perſpectam habuerat, cum ille Conſtantinopoli verſaretur, ejus electionem probavit (2). Itaque S. Gregorius coactus rerum adminiſtrationem ſuſcipere, iniquum tributum ſolvere non prætermiſit.

V. Idem Pontifex graviſſime quæritur (3) de hujus tributi conditione, & Mauritium Imperatorem vehementer redarguit; In dubium tamen vocatur, an commentaria, quibus ejuſmodi querimoniæ continentur, S. Pontifici Gregorio tribuenda ſint (4). Nam Cave potiſſimum advertit eam ſcribendi rationem haud S. Gregorio Magno, ſed S. Gregorio VII. potius convenire, quam opinionem Thomaſſinus quoque amplectitur, uti inferius demonſtrabimus. Hanc igitur controverſiam miſſam faciemus, & id ſolum, quod Chriſtianus Lupus ſcriptum reliquit (5), commemorabimus: *Perſolvit tamen optimus Gregorius, quod nempe, nec Papatum declinare poſſet, nec Principis avaritiam moderari. Solus Princeps, non ipſe fuit ſimoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit*; Idem etiam exemplo Conſtantinopolitani Patriarchæ magis oſtenditur, qui poſtquam deſignatus eſt, ordinari nequit, niſi tributum antea Turcarum Præfecto exſolverit: Quippe: *Non ea crimini* (ait Thomaſſinus (6) *vertenda eſt Græcis neceſſitas tributi, ſed in ambiendo certatim Patriarchatus culmine nefanda cupiditas, qua ad majus in dies tributum ſolvendum ultro proſiliunt*.

VI. Poſtremo affirmavimus lites etiam circa Beneficia componi quidem poſſe, ſi pecunia numeretur, id tamen accommodari nullo modo poſſe cauſæ, quæ nunc in diſceptatione verſatur. Nam rerum ejuſmodi Scriptores inter cætera, quæ neceſſaria putant, ut liceat pecunia finem imponere diſſidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut qui ſolvit pecunium nullum jus ad *Beneficium*, ſed tantum *in Beneficio* obtineat; quæ ſane conditio ex Decretali Lucii III. deſumitur (7). Admonitus fuerat Pontifex quemdam Clericum ad dignitatem Eccleſiaſticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico ſciente, ac probante ipſius amicus *ei qui diſcordiæ magiſter videbatur, certæ quantita-*

(1) *Anaſtaſius Biblioth. in vita S. Agathonis.*
(2) *Joannes Diaconus lib. 1: vitæ S. Gregorii c. 39. & ſeqq.*
(3) *Lib. 10. cap. 1. Gallicæ Hiſtoriæ &c.*
(4) *Graveſon. tom. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. p. 323. Cave in Hiſtor. Script. Eccleſiaſt.*
(5) *Tom. 3. in Concil. General. 1. edit. pag. 1267.*
(6) *De Benefic. part. 3. lib. 1. c. 60. n. 10.*
(7) *Cap. Matth. 22. de Simonia.*

titatis munus exſolvit , & ſic , quam prius ſuſtinebat , contradictio quievit . Quam ob cauſam electo Clerico Pontifex indicit , ut dignitatem quamprimum dimittat , eaque ſententia utitur : *Nihil prodeſt homini , ſi univerſum mundum lucretur , animæ vero ſuæ detrimentum patiatur* . Canonum Interpretes ſimul conferunt ſuperius allatam ſententiam *in cap. Dilectus de Simonia* , cum hac Luci III. *in cap. Matthæus pariter de Simonia* , atque unanimes advertunt fuiſſe *jus in re* pro beneficiis , ſi prima illa ſententia ſpectetur , ſi vero ſecunda perpendatur fuiſſe *jus ad rem* , nempe ad Dignitatem , quod ſane jus imperfectum exiſtimatur . Quippe minor pars , quæ ad eligendum Clericum non conſenſerat , litem inſtituere , ac rationes proferre poterat , ne electio illa confirmaretur (1) , id apertiſſime tradit S. Thomas : *Antequam alicui acquiratur jus in Epiſcopatu , vel quacumque dignitate , vel præbenda , per electionem vel proviſionem , ſeu collationem , ſimoniacum eſſet adverſantium obſtacula pecunia redimere , ſic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam ; ſed poſtquam jus alicui jam acquiſitum eſt , licet per pecuniam injuſta impedimenta removere . Si non eſt ſibi acquiſitum jus per electionem , nullo modo poteſt pecuniam dare adverſario , ut deſiſtat . Si autem eſt ei acquiſitum jus , poteſt aliquid dare , non ut pretium prælationis , ſed ut redemptionem vexationis propriæ* (2) . Sic autem S. Raymundus Sanctiſſimi Doctoris diſcipulus idem teſtatur (3) .

VII. Altera conditio , quæ pariter exigitur , ut liceat pecunia diſſidium circa Beneficia componere , in eo poſita eſt , ut jus clare ſuffragetur illi , qui pecuniam ſolvit , & injuſte vexetur ab eo , qui pecuniam accipit . Quod ſi aliter fuerit , qui pecuniam expendit , non animi tranquillitatem , & quietem eo pretio ſibi comparat , quæ inter res temporarias recenſentur , ſed jus quoddam in rem ſpiritualem pecuniæ vi ſibi conciliat ; equidem S. Thomas eo loco , quem nuper memoravimus , pro certo has duas conditiones interponi ſtatuit : *injuſta impedimenta , & jus in re manifeſtum* : iiſdem fere verbis utitur S. Antoninus (4) : *Quinto ratione redimendæ vexationis , & antequam jus acquiratur alicui in Beneficio , vel dignitate , non licet dare ad redimendam vexationem ſuam , alias Simonia eſſet ; ſed poſtquam fuerit adeptus , & jus ſibi acquiſitum , vexationem ſibi injuſte factam ſuper Eccleſia , vel Beneficio , vel dignitate licet pecunia redimere , ſed non juſtam vexationem , ut ſi juſte accuſaretur vel hujuſmodi* : Ob has cauſas *injuſtiſſimæ vexationis , & apertiſſimi juris* Summi Pontifices tributum abſque Simonia perſolvebant , ut ipſorum electio ab Imperatoribus confirmaretur . Ob cauſas eaſdem Jacob improbandus non videtur , qui ab Eſau jus Primogeniti ſibi comparavit : *Jus* (inquit S. Thomas (5)) *primogenituræ debebatur Jacob ex Divina electione , & ſuam vexationem redemiſſe intelligitur* .

VIII. Cum hæc ita ſe habeant , ſi hæc omnia conferre velis cum cauſa , de qua agitur , certo deprehendes a veritate alienum non eſſe id , quod initio diximus , pecuniam ſolvi jure poſſe ad lites circa Beneficia componendas , id tamen quæſtioni , quæ in medium adducitur , minime ſuffragari . Nam , ut pecuniam liceat exolvere , non debet intercedere *jus ad rem* , *ſed in re* , illudque aperte conſtet neceſſe eſt . Inſuper injuſtam vexationem competitoris , qui pecuniam accipit , manifeſte probari oportet . Clerici vero A. , & B. *jure ad rem* ſolummodo præditi ſunt , ſi ratio *Præſentationis* habeatur , quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit . Neque *ullum jus in re* Clericus A. conſequitur ex prima ſententia , quam propitiam retulit , cum interpoſita fuerit provocatio ad alios Judices , qui rem totam ſecundo loco dijudicare

(1) *Gonzalez cap. cit. Matthæus 22. quæſt. 100. art. 2. ad 5.*
(2) *Et quarto ſententiar. diſt. 25. qu. 4. art. 2. quæſtiune. 1. ad Sept.*
(3) *In Summa lib. 1. tit. 1. de Simonia* §. 20.
(4) *Part. 2. Summ. tit. 1. cap. 4. in fin.* §. 2.
(5) *Quæſt. cit. 100. art. 2. reſponſ. ad quintum argument.*

Digitized by Google

care poſſunt, idque primæ ſententiæ effectum impediverit. Poſtremo quis affirmare unquam valeat jus certum, & manifeſtum a Clerico A. poſſideri, ipſumque a Clerico B. competitore certiſſime, atque injuſte vexari? Siquidem contrarium deſumitur ex eo, quod hæc cauſa bis propoſita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi poſt accuratam diſquiſitionem nihil peculiare ſancitum eſt.

IX. Sed jam de conſilio eligendi arbitros pro dirimenda hac controverſia verba faciamus. Qua ratione id excogitatum fuerit intelligere ſane non poſſumus. Nam ſi ipſi judicium æquitati conſentaneum ferre velint, illud procul dubio expendere debent, utrum Clericus A. *jus habeat ad rem*, *vel in re*, an illud manifeſtum ſit; utrum tandem a Clerico B. injuſte divexetur, atque ita cauſa reducitur ad eadem principia, quæ modo expoſuimus, ipſique arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ ſolutione hanc litem componere.

X. Si, qui conſilium hoc dederunt, parumper in jure Canonico verſarentur, haud novum, & inuſitatum eſſe deprehenderent ejuſmodi arbitros eligere. Alexander III. (1) nequaquam pecuniam in cauſa Beneficiali ſolutam improbavit, quam delecti Arbitri conſtituerant. Inſuper Canonum interpretes (2) docent æquum eſſe Laudum ab Arbitris præſcriptum, ſi jus pecuniam ſolventis manifeſtum appareat; Injuſtum vero Laudum, ſi pecuniam ſolvens omni jure careat. Poſtremo dubium eſſe Laudum, & Simoniæ ſpeciem præſeferre, ſi dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accerſendos eſſe ab Epiſcopo, qui rationes Laudi ab illis expoſcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a jure Pontificio decernuntur (3).

XI. S. Carolus Borromæus de hac re ſapienter, & æquiſſime judicavit (4) in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim ſtatuit: *Ne redimendæ vexationis ſpecie in Cauſis Beneficiorum ſimoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus ad redimendam vexationem ne in caſibus quidem jure permiſſis pecuniam dare, quidquamve paciſci, aut tranſigere, niſi Epiſcopi conſenſus acceſſerit. Cujus partes erunt, & perſpicere diligenter, an ſubſit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & fare permiſſam eſſe cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem ſe a vexatione liberandi.* Hæc habuimus, quæ tibi &c.

IN-

(1) *Cap. non ſine de Arbitris.*
(2) *In cap. idem non ſine de Arbitris.*
(3) *Fagnanus in eodem cap. Non ſine a num. 3. ad 9. ſub tit. de Arbitris.*
(4) *Part. 2. Conſtitut. c. 11.*

INSTITUTIO XCIV.

Epiſtola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœceſis. Facultatem ineſſe Epiſcopo cogendi Parochos, & Eccleſiæ Rectores, ut ſuis impenſis plures adminiſtros auxilio ſibi accipiant, ubi unus tantum minime ſufficiat ad fidelium confeſſiones excipiendas. Non eſſe immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui ſemel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrandum, deinde (poſtquam deſiit facultatis acceptæ deſignatum tempus) recuſat confeſſarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

I. DIE 26. Septembris anno proxime elapſo 1738, Inſtitutionem promulgavimus, ut omnes intelligerent ſuſceptum a nobis conſilium in eligendis Confeſſariis in Civitate, ac diœceſi; ac potiſſimum notum fecimus, facultates audiendi confeſſiones, quæ certis limitibus concludi ſolent, nec unquam anni ſpatium excedunt, antequam prorogentur, novum examen a nobis indici poſſe Sacerdotibus, quibus præſcriptum tempus ad confeſſiones audiendas abſolutum jam fuerit.

II. Confeſſarii quidem Regulares, ac Sæculares Urbani juſſis noſtris paruerunt. Nam peracto tempore ad novum examen acceſſerunt, in quo ratio ſemper a nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præſtantium. Quippe eumdem morem, atque inſtitutum cum illis ſervavimus, quo Romæ in examen vocari ſolent Præſules, qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude inſumpſerunt. Illi cum ordines expetunnt, honoris cauſa ad reliquos examinandos deſignantur.

III. Inſuper Confeſſarii ferme omnes in diœceſi præſto fuerunt ad examen ſubeundum, poſtquam ad finem ſtatuti temporis facultas audiendi confeſſiones pervenit. Quippe nos Bononiam convenerunt, ubi ſingulis feriis ſextis nos ipſi Clericos ordinandos examinamus, vel præſentes interſumus, dum ab aliis examinantur. Quod ſi cauſa adminiſtrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem breviſſimæ ruſticationis Urbem deſerimus, & varias diœceſis partes pervadimus, idem inſtitutum retinemus. Quod pro certo habentes diœceſani Confeſſarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi verſabamur, quos ſtatim examinatos dimiſimus. Profecto nunquam ex Civitate pedem proferimus, niſi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, & finitimos hortemur, ut, ſi opus fuerit, nos conveniant, & pro certo habeant, ſtatim poſt examen a nobis eſſe dimittendos.

IV. Attamen nonnulli ex Confeſſariis diœceſanis, quibus ea facultas *ad annum* permiſſa fuit, cum novum examen poſt id tempus proponi ſibi intelligerent, confeſſiones fidelium excipere omiſerunt, neque deinceps hoc ſe perfuncturos munere polliciti ſunt. Quod etiam gravius eſt, nonnulli ex diœceſanis Parochis illis plurimum ſuis ſermonibus, aut ſcriptis ſuffragantur, eoſque communi approbatione dignos prædicant. Cum enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum abſque ullo emolumento gratis adminiſtrent, alienum prorſus videtur ipſos cum magno incommodo ad novum examen acceſſere, cum vix anni ſpatium peractum fuit. Quod ſi neceſſarium id videatur, aliquem in diœceſi conſtitui poſſe, qui eos examinet, & cui deinde fides ab Epiſcopo præſtetur; poſtremo, ſi illi Presbyteri adminiſtrare recuſent Pœnitentiæ Sacramentum, ad quod munus ſuſcipiendum nullius poteſtate adduci queunt, populum neceſſariis miniſtris brevi cariturum eſſe, qui fidelium confeſſiones excipiant; cum ſolus Parochus univerſum populum confitentem audire, & expiare nequeat.

V. Intelligimus ſane quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipſis rurſum examinandis judices in diœceſi ſtatuantur, a quibus res graviſſimi momenti conſulto fortaſſe peragatur, quod nullounquam pacte concedemus. Quamobrem ſatis eſſet, ſi propoſitum antea conſilium improbemus, & res a nobis decernendas, reliquis vero parendum eſſe affirmemus. Attamen, ut qui ita ſcribunt, aut dictitant ſuam ignorantiam clare dignoſcant, hæc pauca ſubjicimus.

VI. Ponamus primum in Parochias detrimentum aliquod reipſa dimanare, ſi Sacerdotes aliqui confeſſiones audire prætermittant, cum ſolus Parochus toti populo ſatisfacere nequa-

quam poſſit. Id (inquam) ponamus; nam merito ſuſpicari poſſumus rem plus æquo amplificari, & plurimum exaggerationis in hoc negotio intercedere; ſed aliquod revera detrimentum interveniat, utrum remedium aptari queat, & cujuſnam auctoritate id fieri debeat, expoſcimus. Equidem remedium præſto eſt, ſi alios Sacerdotes deſignemus, qui ad confeſſiones audiendas idonei procul dubio a nobis reperientur, & qui per anni ſpatium percurrentes ea, quæ ad novum examen neceſſaria putantur, illud ſubire, cum opus fuerit, minime detrectabunt. Ad Parochum ſpectat, ſi populo ſuo nequit ſufficere, diligenter conſulere, ne populus ipſe detrimenti aliquid capiat. Epiſcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri deſit, & ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro adminiſtrandis Sacramentis, aliiſque Parochiæ ſuæ muneribus obeundis neceſſario requiruntur.

VII. Id apertiſſime decernit Tridentina Synodus, quæ volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut prætii, ſed ita præclarum, ut ſi Presbyteri per anni ſpatium illud lactitarent, neque ineptias ipſi proponerent, neque ſtomachum nobis in iis audiendis moverent: *Epiſcopi etiam* (habet eadem Synodus (1)) *tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati; in omnibus Eccleſiis Parochialibus vel Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum*. Ea verba, *vel alios, ad quos pertinet*, Parochianos indicant, qui ſuppeditare debent neceſſaria iis, qui Sacramentis adminiſtrandis occupatur, cum ſolus Parochus id præſtare nequit, & reipſa tenuem ex Beneficio proventum deſumit. Id ſtatuit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres die 16. Aprilis anno 1639. (2): *Sacra &c. cenſuit, ſuppoſita numeroſitate populi, & tenuitate redditiuum Prioratus, cui annexa eſt cura animarum, cogendum eſſe ipſum Priorem ſibi adjungere pro adminiſtrandis Sacramentis, & cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique ſubminiſtranda eſſe per populum ad vitam ſuſtentandam neceſſaria*.

VIII. Paupertatis nomen, quod ceteris omnibus triſtitiam afferre conſuevit, Parochis fortaſſe cauſam exhibet voluptatis. Nam ſinguli ex ipſis ad paupertatem comprobandam præſto ſunt, & facile intelligunt prorſus arduum videri, populum adducere, ut pro inſolitis expenſis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falſo conjicient hac ratione ſuſceptum conſilium defendi poſſe, & prodeſſe plurimum Sacerdotibus, quibus facultas audiendi confeſſiones ſemel permiſſa fuit, ut abſque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen nobis remotis in diœceſi decernatur, ob eam nempe cauſam, ne populus neceſſariis miniſtris deſtituatur.

IX. Sed toto cœlo aberrant, qui hæc ſecum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, & ignarum eſſe Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confeſſarii munus exerceat, invenire deſperet, poſtquam alius Confeſſarius id facere recuſavit; notum fiat a capſulis in Eccleſia collocatis ſuppeditari nequaquam poſſe ſtipendium Miſſæ Sacerdoti conferendum, qui ad confeſſiones audiendas acceſſerit. Palam evulgetur in tanta paupertate verſari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui miniſtrandis Sacramentis, & peragendo Divino cultui comes adjungitur, ideoque ſtatuendum eſſe omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejuſmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, procul dubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio conſequatur, perſpicuum erit; quin liber accepti, expenſique proferetur, & teſtimonia jurejurando confirmata elicientur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Cappellanum ſive Adminiſtrum a Parocho ſuſtentari commode poſſe, quod tamen ab ipſo negligitur; a capſulis Eccleſiæ certiſſime præberi Miſſæ ſtipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confeſſiones excipiendas accerſetur: neque his tantum limitibus po-

(1) *Seſſ. 21. de Reformat. cap. 4.*
(2) *Lib. 16. Decretor. pag. 190.*

Digitized by Google

populi querimoniæ concludentur. Inſuper affirmabunt nihil ex ſuo patrimonio Parochum poſſidere, quod inconſulto Epiſcopo ſuis conſanguineis dimiſit, cum Parochiam conſequutus eſt, licet ejuſdem Patrimonii titulo ſacros Ordines ſuſceperit. Illud quoque aſſerent Beneficii proventus inſumi, ut ſoror ipſa Parochi, frater, fratriſque uxor, ac nepos ſuſtententur, qui ſuis laboribus, atque induſtria vitam tueri deberent, quæ ſane expenſæ ſi detrahantur, cum ad Eccleſiam minime pertineant, ſi etiam cumulandæ pecuniæ pro conſanguineis minuatur deſiderium, ſupereſſe pluſquam oporteat Sacerdoti, qui ſuam operam Parocho impendit, eumque graviſſima cura animarum valde ſublevat, licet (ſi generatim rem perpendamus) ad eam provinciam ferendam nullo modo teneatur; ſupereſſe, inquam, plurimum prædicabunt, cum præſertim certum ſit nonniſi exiguum aliquid erogandum eſſe pro eodem Sacerdote, ſi Miſſæ ſtipendium non deſit.

X. Diuturna experientia ſatis cognoſcimus indolem, & naturam eorum, qui in civitate, ac diœceſi verſantur. Qua de re facili conjectura perſpicimus finem denique ſtatuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulo ante commemoravimus. Illi certe Parochi, qui Sacramentis miniſtrandis, & Divino cultui celebrando ſe prorſus impares dictitabant, aut tacendi conſilium capient, aut etiam libere fateri non dubitabunt, ſe nullis adminiſtris indigere, ſuaſque vires ſufficere, ut totam deinceps provinciam ſuſtineant; item parvi momenti eſſe, ſi Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro confeſſionibus audiendis deſignati fuerant; cum illi præſertim ad Eccleſiam raro accederent, neque horæ dimidium inſumerent in expiandis fidelibus qui ad Pœnitentiæ Sacramentum confluerent. At vero, ſi oratio noſtra nuper excitata diſſidia compoſuit, nobis tamen inquirendum ſupereſt, cur illi, qui confeſſiones audierunt, donec limites temporis a facultate noſtra præſcriptos attingerent, cur, inquam, prorogationem expoſcere prætermiſerint.

XI. Equidem ex ea parte diœceſis, quæ in montibus ſita eſt, delatæ ſunt querimoniæ, videlicet, haud mediocre detrimentum inferri populo, eo quod Sacerdotes aliqui priſtino Confeſſarii munere fungi recuſent. Inde conſilium nobis tacite ſuppeditatum fuit, ut rem diſſimulemus; ne examen novum, ſaltem nobis præſentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad confeſſiones excipiendas ſemel probati fuerunt, licet definitum ipſis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragozzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavennæ, Guzzani, Lizzani, Monghidoræ, Montiſcereris, Montis S. Joannis, Montiſveglio, Monzuni, Panini, Pianori, Pini, Pitigliani, Roſſeni, Salvari, Sambri, Samoggiæ, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quiſnam ex Parochis ſibi ſubjectis Cappellanum adminiſtrum habeat, & quis illo careat. Inſuper inveſtigent accuratiſſime, utrum revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad confeſſiones audiendas Parocho non adjungatur; de quibus omnibus nos fideliter admoneat datis ad Cancellarium noſtrum Archiepiſcopalem litteris intra ſpatium menſis Julii proxime ineuntis; illudque in fine literarum ſuperaddent, utrum ipſi quoque proconferendis populo Sacramentis novis Miniſtris indigeant. Supervacaneum ducimus eoſdem Foranens Vicarios hortari, ut quam primum juſſis noſtris ſatisfaciant, & nihil a veritate alienum nobis exhibeant. Nam rei magnitudo, & gravitas ad hæc præſtanda ſatis extimulare debent ipſorum animos, qui perpendant etiam oportet, Vicarii rationem, ac munus in hoc poſitum eſſe præ ceteris, & collocatum.

XII. Facillime quidem Sacerdotum nomina ſcire poſſumus, qui pro audiendis Confeſſionibus facultatem acceperunt, & nunc peracto tempore fidelibus idem Sacramentum adminiſtrare renuunt, cum Cancellarius noſter Confeſſarios omnes in acta referre, atque adnotare diligenter conſueverit. Illud tamen incertum nobis eſt, in qua Parochia commorentur, cum ipſi libere ſedem immutent, & varias diœceſis partes ad libitum pervadant. Quapropter ſinguli Parochi hujus diœceſis juſſu noſtro moneant quoſcumque Sacerdotes intra ſuæ ditionis fines conſtitutos, qui aliquando ad Confeſſiones audiendas probati fuerint, & inde munus ejuſmodi deſeruerint, ipſos, inquam, moneant, ut nos conveniant intra menſem Auguſtum proxime ineuntem, & pœnam ſuſpenſionis a divinis coram Notario Foraneo, ac duobus teſtibus, illis indicant, niſi obtemperaverint; cujus rei certum, obſignatumque documentum ad

Can-

Digitized by Google

Cancellarium noſtrum tranſmittant, priuſquam menſis Julius elabatur. Parochis autem urbanis præcipimus accurate perquirere, an diœceſani Sacerdotes in ſuis Parochiis verſentur, ipſorum que nomina ad eumdem Cancellarium deferre, qui Confeſſariorum Indicem percurrens ſtatim deprebendet, an inter illos recenſeantur, qui olim confeſſiones audiverint, piumque hoc inſtitutum poſtea dimiſerint. Ipſe Cancellarius a nobis intelliget qua ratione iiſdem Sacerdotibus præcipiendum ſit, ut noſtrum in conſpectum veniant.

XIII. Ne vero hi Sacerdotes imparati ad nos accedant, pro certo habeant, quod primum a nobis ſedato, compoſitoque animo probabitur; nobis facultatem ineſſe Confeſſarios in examen vocandi, cum præſcriptum tempus audiendi confeſſiones præterierit; ſecundo, jure quodam, & muneris quoque noſtri ratione nos adduci, ut examen coram nobis indicamus; id autem incommodo, ac moleſtia aliqua non carere, quam tamen libenter perferimus, ut graviſſimo muneri, quod nobis impoſitum eſt, pro tenuitate noſtra ſatisfaciamus; tertio, hoc conſilio, atque inſtituto optimis ſemper Confeſſariis diœceſeos affluxiſſe, quibus olim caruerant; tandem in peragendis examinibus humanitatem cum ſermonis, ac rerum perſpicuitate conjunctam ſemper nos præſtituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, non exigendam eſſe eamdem doctrinam, quæ neceſſario requiritur in iis, qui in civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus cauſis judicium ferendum eſt. Verum, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potiſſimum, quæ in LXXXVI. Inſtitutionem congeſſimus, quam ſi aliqua ex parte velint impugnare, per nos licebit. Quippe parati ſumus abſque ullius præſidio univerſa, quæ in eo loco propoſuimus tueri, atque defendere.

XIV. Neque ſane perſuadere nobis poſſumus ab ejuſmodi Sacerdotibus dimitti confeſſiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem aſſidua ſtudiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatius (1) accidiſſe commemorat. Qua de re facile oſtendemus, ipſos ab hoc munere deſiſtere, eo quod novum coram nobis examen ſubire recuſent. Equidem affirmare nequeunt ſe impares eſſe huic oneri ferendo, cum ipſum antea ſponte ſibi depopoſcerint; nec ullo modo ipſum declinarent, ſi facultatem iis primo conceſſam abſque ullo coram nobis examine prorogaremus. Neque pro excuſationis cauſa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum diſtantiam. Tum quia cervis ipſis velocitate comparantur, & longa ſatis itinera ſuſcipiunt, ut illas Eccleſias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipſis ad examen venire renuerunt, cum in illorum Parochiis verſaremur; idque tunc diſſimulavimus, quia neceſſariis Miniſtris carere populum nondum ad nos perveneral. Poſtremo, quia Bononiam frequenter veniunt, cum illis, voluptatis cauſa, libuerit, vel ut privatis negotiis ſuis operam impendant. Immo inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, libere reſpondit, nolle ſe deinceps in confeſſionibus audiendis tempus inſumere.

XV. Illud pariter demonſtrabimus gravi culpæ obnoxios eſſe, ſi Fideles rite confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini ſubjiciantur. Quæſtionem illam miſſam facimus, utrum, ſi nulla alia cauſa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, & Confeſſarii munus retinere; & facile ipſis concedimus tria poſtulari, ut aliqua omiſſio cum peccati labe conjungatur. Primum, quod rem omiſſam perficere quis potuerit; ſecundo, quod rem eamdem gerere debuerit; tertio, quod illam omnino prætermiſerit. Attamen illud expoſcimus, an actio, quæ ex natura ſua bona eſt, in malam converti, & labem admittere poſſit ob nefarium finem, quo ſuſcipitur, aut omittitur (quod proculdubio de omiſſione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum eſt). Id vero affirmandum ab ipſis certiſſime putamus, cum in hanc opinionem unanimes Theologi conſentiant (2). Cum hæc ita ſe habeant, ipſorum ſententiam, ac verba ſerio perpendamus: *Ego confeſſiones audire fidelium recuſo, quia mens non eſt ad novum examen accedendi coram Epiſcopo, quo ſi immunem, ac liberum ipſe me faceret*,

(1) *In ſua Theologia Experimentali tract.* 3. *caſ.* 16. *ub. n.* 486.

(2) *S. Thomas* 1. 2. *quæſt.* 18. *art.* 5. *ad* 4., *& quæſt.* 19. *art.* 7. *ad ſecundum*.

Digitized by Google

ceret, ſuſceptam antea provinciam retinerem. Quæ quidem propoſitio hoc pacto intelligenda, & explicanda eſt: *Confeſſarii munus in poſterum reſpuo non ullo quidem ſcrupulo, aut religione adductus, ſed quia inanis ſuperbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam cauſam, quod antea poſt exercitationem ad confeſſiones audiendas probatus, deinde nullum aliud volumen præter Breviarium, ac Miſſale in manibus habui, ut nempe, Sacrum facerem, & Canonicas horas perſolverem. Nunc vero mecum conſtitui libris omnibus nuncium mittere, illudque experiri, ſi forte contingat abſque novo examine Confeſſarii facultatem mihi prorogari. Nam ſatis erit, ſi fideles inter confitentes, neque ipſum nulla difficultas interponatur, & ſupervacaneum prorſus eſt ab aliis indagari, utrum lepram a lepra probe ſecernam, utrum crimina Pontifici, vel Epiſcopo reſervata bene noverim, utrum fideles ipſos examinare, dum peccata confitentur ſua, didicerim, qua tandem ratione illos excipiam, qui proxima peccandi occaſione, aut prava aliqua conſuetudine detinentur*. Cum opiniones, cauſæque ejuſmodi proculdubio nefariæ ſint, nemo erit communi ſenſu adeo deſtitutus, qui non intelligat in grave ſcelus prolabi eum miſerum Sacerdotem, qui licet neceſſario Confeſſarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob ſuperbiam, quæ ipſum accedere ad novum examen prohibet, aut ob timorem, ne ipſius ignorantia, atque imperitia ad gerendum graviſſimi momenti negotium detegatur, quod tamen ille nequaquam dimitteret, ſi celari aliqua ratione malum poſſet, quo ejus animus labefactatur.

XVI. Poſtremo, ſi poſt reſponſa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis ſpatium, quod ſuperius præſcripſimus, fortaſſe deprehendamus falſum eſſe, quod palam evulgatum fuit, nempe, Divinum cultum imminui, eo quod nonnulli Sacerdotes a confeſſionibus audiendis receſſerint, ſi, inquam, falſum id eſſe cognoſcamus, Sacerdotem, qui cauſa evitandi examinis Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare deſtitit, ſerio admonebimus, ut æternæ ſaluti conſulat, certoque ſciat, ſe eſſe magno in diſcrimine conſtitutum. At vero ſi cognitum, perſpectumque fiat alicujus Sacerdotis cauſa, qui audire Confeſſiones recuſat, uti prius conſueverat, neceſſario in aliqua Parochia novos adminiſtros requiri, qui populum rite confitentem excipiant, curamque animarum non mediocriter labefactari, tunc Sacerdotem, qui priſtinum Confeſſarii munus in eo loco depoſuit, præcepto adigemus, ac pœnas noſtro arbitrio ſtatuendas irrogabimus, niſi dicto obediens fuerit, præcepto, inquam, adigemus, ut in examen veniat, ſuſceptumque antea confeſſiones audiendi pium inſtitutum exerceat, donec alius Sacerdos idoneus, minuſque pervicax pro Sacramentis adminiſtrandis ſufficiatur. Siquidem plane intelligimus momento temporis haud ita facile inveniri Sacerdotem poſſe, qui in remotas diœceſis partes ſe conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento; neque ita facile conſtitui poteſt, ac decerni ſtipendium, quod Parochus, aut Populus eidem Sacerdoti debet impertire; niſi forte aliquis tam ardenti charitate incenſus ſit, ut ſponte hoc onus ſibi deſumat.

XVII. Attamen, ut omnes clare percipiant, graviſſimis rationibus nos moveri, ut hoc pervicaci Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua ſubjiciemus. Siquidem conſulto ſemper agere nobis libet maxime, idque certum eſſe omnibus, ac manifeſtum volumus, non temere, ſed tutiſſimo jure a nobis res adminiſtrari. Itaque pluribus ex cauſis conferre populo Sacramenta præcepto tenemur, primo ob munus, quod gerimus, ſive ob juſtitiam; idque Parocho, certiſque animarum Rectoribus convenit, qui populum ſuum confitentem audire debent, aut per alium populo ſatisfacere, quoties ipſe depoſcat (1); ſecundo, ob charitatis leges, cum aliquis in mortis diſcrimen verſatur, aut aliud ſimile contigerit, & nullus adeſt, qui Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtret; tertio, obedientia cogi poſſumus, cum Epiſcopus ob graves, ac legitimas cauſas Sacerdoti indicit, ut populi confeſſiones excipiat (2). Hac poſtrema ratione, tanquam baſi, præceptum innititur. Quippe, licet immerentes, huic civitati, ac diœceſi præpoſiti ſumus. Inſuper, cum Sacram Ordinationem inſtituimus, obedientiam nobis Sacerdo-

tes

(1) *Barboſa de Offic. & Poteſt. Parochi cap. 19. num. 8.* (2) *Suarez in par. 3. S. Thom. 3. quæſt. 65. art. 4. diſput. 16. ſect. 4. §. Dico tertio, & in eadem part. 3. S. Thomæ tom. 4. diſp. 32. ſect. 1. in principio Card. de Lugo de Sacram. Pœniten. diſp. 22. ſect. 1. in principio.*

Digitized by Google

tes polliciti ſunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, & cauſam in dubium revocare nemo poteſt, quod certis ſolum temporis limitibus concludimus; nempe, donec alius Sacerdos ſubrogetur.

XVIII. Id ſane clarum ſatis videtur, quod tamen, ſi opus ſit, exemplo magis declarabimus. Inquiri ſolet, an Sacerdos, qui neque animarum cura, nec ullo Beneficii titulo præditus, nec ullum ſtipendium accepit, Sacrum tamen facere debeat ſingulis diebus feſtis, an ſolum, cum ſolemniores dies celebrantur. Id vero plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæſtione fuſius alio loco verba faciemus, cum proxime ineunte anno novam lucubrationem typis evulgabimus. Interim ſatis ſit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum diſſentiunt, unanimes tamen aſſerunt Sacerdotem, qui nec animarum curam, neque Beneficium, neque ſtipendium obtineat, rem divinam operari debere, cum neceſſitas id poſtulaverit, veluti ſi die feſto aliqua Parochia ſacrificio careret, eo quod pars populi celebranti Parocho interfuerit, reliqua vero ſatisfacere præcepto nequeat, quia tantæ hominum multitudini Eccleſia ſatis non fuerit. Item, ſi Divinam Euchariſtiam graviter ægrotantibus adminiſtrari oporteat, nec præſto ſint Sacræ Particulæ, & Parochus Sacram jam confecerit. Inſuper communi aſſenſu fatentur iidem Theologi poſſe Epiſcopum, ſi animarum ſalus id requirat, præcipere peculiaribus Sacerdotibus, ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nulla ex cauſis modo expoſitis intercedat. Paſſerinus (1) accurato ſtudio rem pertractat: quamobrem, ſi Epiſcopus Sacerdotem præcepto cogere poteſt, ut aliquando auctoritatem ſuam in verum Chriſti Corpus exerceat, qua ratione indicere nequeat eidem Sacerdoti, ut in myſticum Chriſti Corpus auctoritate ſua utatur, cum id cauſa aliqua poſtulaverit, ea conditione interpoſita, ut prius ad novum examen accedat?

XIX. Jam animi noſtri ſententiam aperte patefecimus. Illud ſupereſt ingenue quoque admonendum, priuſquam acciti Sacerdotes nos conveniant, utrum pœna, quam noſtro arbitrio decernendam contra pervicaces indicavimus, ſuſpenſionem *a divinis* complecti poſſit: quod a veritate alienum minime perſpicimus, ut hoc pacto incommodum ipſis minuamus, quo ad remotiores Eccleſias ſe conferunt, ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt, cum tam difficile, ac moleſtum exiſtiment Bononiam venire, aut in eam partem diœceſis, ubi verſamur, ut a nobis examinentur.

XX. Deliberatum a nobis fuerat inquirere, quænam Parochiæ in montibus ſitæ novis adminiſtris ad confeſſiones audiendas indigerent; ideoque Vicarios Foraneos eorum locorum ſolum nominavimus, ex quibus potiſſimum ad nos uſque querimoniæ devenerant. Sed quoniam non immerito ſuſpicamur idem quoque conſilium ab illis Diœceſis Oppidis ſuſcipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis Diœceſis, ut intra ſpatium temporis antea præſcriptum idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium conſtitutis gerendum propoſuimus.

IN-

(1) *Part. 3. S. Thomæ quæſt. 28. art. 10. a n. 19. ad n. 2. 3.*

INSTITUTIO XCV.

Epiſtola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Eccleſiaſticum conſtituit eo jure, ut ipſe, quoad vitam agat ſuam, deinceps ejus conſanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apoſtolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula careatis, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea amen ratione, ut ad eumdem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jure patronatus Beneficii præditus ſit, Beneficium idem in ſe conferri poſſit petere, & quo pacto.

I. QUidam Eccleſiaſticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex ſuis bonis inſtituere Beneficium exoptat, ea tamen interpoſita conditione, ut ſibi primum, ac deinde poſt ejus mortem quibuſdam conſanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, ſe primum hoc Beneficio frui velle, atque Epiſcopo ob eam cauſam ſeipſum præſentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cum nos heri veſpere convenires id nobis propoſuiſti, & accuratum ſtudium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam poſt ſedulam ipſius rei diſquiſitionem judicium, ac ſententiam noſtram feremus.

II. In Jure Canonico cap. *Tua nos*, *de Simonia* illud inquiritur: *Si aliquis alicui Eccleſiæ de bonis ſuis quædam obtulerit, petens, ut in vita ſua ſibi liceat eadem bona in ipſa Eccleſia pro Præbenda tenere, an bona recipi debeant ſic oblata, & idem Clericus aſſumi valeat in Canonicum ejuſdem Eccleſiæ abſque vitio Simoniæ.* Summus autem Pontifex his verbis reſponſum facit: *Nos igitur devotioni tuæ taliter reſpondemus; quod ſi quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat bona ſua, ut illa poſtmodum pro Præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujuſmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit ſine vitio Simoniæ, cum in talibus omnis pactio, aut conventio ceſſare debeat juxta Canonicas ſanctiones; ſi vero pure, & ſine pacto, & conditione qualibet offerat bona ſua, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona ipſa retinere ſibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ pure conſentiant, hujuſmodi receptio proculdubio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis.*

III. Præclarus vir Fagnanus *in Cap. Idem: Tua nos, num. 4. de Simonia*, hoc pariter ſibi accidiſſe commemorat: *Cum quidam Clericus non ita pridem ſua bona patrimonialia contuliſſet pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Eccleſia, cum reſervatione Juriſpatronatus, eo pacto adjecto, ut poſſet ſeipſum præſentare, & non alias; conſultus ab eodem Clerico reſpondi, erectionem, & inſtitutionem inde ſecutam fuiſſe ſimonicam, & nullam per hanc Decretalem, & opus eſſe nova erectione Sedis Apoſtolicæ, quam poſtea idem Clericus impetravit a Sanctiſſimo D. noſtro Urbano VIII. ex præſentatione enim acquiritur præſentato jus ſpirituale ad Beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum.* Huic ſententiæ Piringhius, Cabaſſutius, & Azorius unanimi conſenſu ſubſcribunt (1).

IV. Recens autem Nicolius (2) tradit ſententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686., ob quam rejicitur, & improbatur, tanquam Simoniaca, conventio a quodam viro propoſita, qui augmentum dotis Canonicatus de Jurepatronatus Laicalis pollicebatur, adjecta ea lege, ut ad eumdem Canonicatum a Patronis deinde nominaretur. Eam ſententiam ex actis nos ipſi deſumpſimus, & hoc loco exponendam neceſſario exiſtimavimus.

Alc-

---

(1) *Ad lib. 4. Decretal. tit. 3. ſect. 6. num. 89. In Theoria, & prax. juris Canonic. l. 5. c. 4. n. 4. Inſtitut. Moral. par. 3. l. 14. c. 7. qu. 2.*

(2) *In Praxi Canonicat. tom. 2. litt. §. n. 41.*

Digitized by Google

Alexandrina Augmenti Dotis Canonicatus.

Vacante a pluribus menſibus Canonicatu in Eccleſia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Jurisſpatronatus Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verrus propoſuit dictis Patronis, ſe dicti Canonicatus dotem aucturum fore mediante aſſignatione cujuſdam vineæ, expreſſa tamen lege adjecta, ut ad eumdem Canonicatum debeat ab illis præſentari.

Timens nihilominus, id aliquam ſimoniæ labem involvere, pro conſcientiæ ſuæ ſerenitate propoſuit infraſcriptum dubium, quod auditum, & narratorum veritatem comprobante Epiſcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cum autem Eminentiſſimi Patres mandaverint, illud in folio adſcribi, decernendum nunc ſupereſt:

An dicta conventio ſit ſimoniaca?

Sacra Congregatio Concilii reſpondit affirmative.

V. Poſtremo non ita facile intelligi poteſt, qua ratione Beneficii Patronus ſeipſum præſentare queat, cum id vetitum ſit *in cap. per veſtras, de Jurepatronatus*. Siquidem inter præſentantem, ac præſentatum diſcrimen intercedere debet (1). Itaque cum Beneficii vacatio contigerit, ſi poſſidens jus nominandi, illud aſſequi deſiderat, ſeipſum præſentare nequit, ſed poſcere ab Epiſcopo, ut idem Beneficium ſibi conferatur, ſi idoneus ſatis exiſtimetur, aut in alium transſerre debet reipſa juſpatronatum, ita ut jure nominandi in poſterum deſtituatur, idque totum auctoritate Epiſcopi comprobari oportet. Ita cenſent præclariores Canonum Interpretes, qui a Pitone recenſentur (2). Alio pariter modo res confici poterit, nempe ſi Epiſcopus ante omnem *præſentationem* Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio conſenſum ſuum impertiatur. Nam ambitus nota ſic impeditur, uti recte Piringhius expendit (3). Hæc vero omnia, cauſæ, quæ initio propoſita eſt, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex ſuis Bonis novum Beneficium erigere depoſcit; eam tamen adjicit legem, ut ipſe, ac deinde conſanguinei jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut ſeipſum præſentare liceat.

VI. Hæc potiſſimum deprehendimus contra Beneficii Inſtitutiones, quam examinamus. Attamen plures aliæ Inſtitutiones nobis occurrerunt conventione interpoſita, ob quam Beneficii Inſtitutori ſeipſum præſentare conceditur, idque ſine ulla controverſia probatum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores ſeipſos revera præſentarunt, eoſque Epiſcopi ſine ulla hæſitatione ad Beneficium admiſerunt. Quæ cum ita ſint, facile conjicimus ejuſmodi Inſtitutionibus nequaquam ineſſe graviſſimam notam, quam paulo ante expoſuimus.

VII. Profecto, ſi Piringhius, & Azorius juxta Fagnani opinionem ſuperius allatam arbitrantur legitimam, & juri prorſus conſentaneam Inſtitutionem, qua Beneficii Fundator filium ſuum, amicum, aut conſanguineum præſentare exoptat, qui fieri poteſt, ut nulla ſimoniæ labes in hoc dignoſcatur, & tamen ejuſdem notæ accuſetur Patronus, qui ſe ipſum præſentare velit. Equidem conventio, ex qua ſolummodo ſimonia dimanat, in utraque parte proponitur, & illud etiam aptiſſime convenit, quod tradit Fagnanus: *ex præſentatione aquiritur præſentato jus ſpirituale ad Beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum.*

VIII. Neque illud magni ponderis haberi debet, quod Beneficii Patronus ambitus culpa vindicari nequeat, ſi ſeipſum præſentet, contra vero immunem, ac vacuum omni labe exiſtimari,

(1) *Cap. final. de Inſtitutionibus.*
(2) *In allegat. 84. n. 4. & ſeqq. tom. 2. controv. Patronor.*
(3) *Lib. 3. Decret. tit. 38. de jure patronat. ſect. 4. §. 2. num. 91.*

mari, ſi filium, amicum, aut cognatum nominet. Quid enim eſt ſimoniæ cum ambitu? Item ſi ambitus crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo ſibi depoſcit animo, ut doctrinam, ac virtutem oſtendat ſuam, ob quam, ſi reliquis competitoribus antecellat, Parochiam conſequatur, quanam ratione accuſabitur ambitus, qui ſeipſum præſentat ad Beneficium animarum cura liberum, quod ipſe inſtituit, ea ſolum mente, ut Epiſcopus accurate perſpiciat, utrum idoneus ad idem Beneficium videatur, illudque ſibi conferatur, ſeu potius Beneficii Inſtitutio permittatur ſi neceſſariis ad ipſum obtinendum meritis exornatus judicetur? Siquidem hoc pacto intelligitur, aut ſaltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cum aliquod Beneficium hac lege inſtituitur, ut Fundatori liceat ſeipſum præſentare, ipſique debeat Epiſcopus Inſtitutionem concedere.

IX. Hæ ſane rationes animum noſtrum magnopere in hac ſententia confirmant, tamen ob ingenii noſtri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuiſſemus, cum præſertim Fagnani auctoritas, quam nos plurimi facimus, adverſetur, niſi acceſſiſſet opinio præclariſſimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem ſupremum obiit, quique in jure Canonico, & cauſis Beneficiorum ſumma cum laude diutiſſime verſatus eſt, & plura ſuper his rebus monumenta in lucem protulit, quæ omnium conſenſu ſummopere commendantur.

X. De Pitonio (1) verba facimus, quem honoris cauſa jam ſuperius nominavimus, qui hanc ſententiam noſtram ob eaſdem cauſas tuetur, quas paulo ante commemoravimus. Igitur, quæ contra propoſita fuerunt, diluenda ſuſcipiamus. Ac primo *cap. Tua nos, de Simonia*, contrarium nobis minime videtur. Nam qui tunc bona obtulerat petens, ut illa tenere pro Præbenda ſibi liceret, & etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum inſtituebat, ſed tantum Canonicus aſſumi cupiebat, mutatoque nomine bona ſua patrimonialia, tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipſum adſcribere ſuo cœtui recuſarent, eo quod præbenda careret. Inſuper, cum eodem loco nulla mentio habeatur, utrum poſteris eadem præbenda ſupereſſe deberet, apertiſſime conſtat, ſimoniam tunc implicitam fuiſſe: contrarium tamen futurum Pontifex teſtatur, ſi abſque ulla conventione bona ſua Eccleſiæ obtuliſſet declarans illis frui velle tanquam præbenda, eumque Canonici, nulla oblati muneris ratione habita, in ſuum cœtum recepiſſent.

XI. At vero pauca de auctoritate Fagnani dicenda ſunt, & diſcrimen ſtatuendum inter illud, quod ipſe affirmat, & id, quod geſtum fuit. Quod Fagnanus aſſerit ab omnibus comprobari nequit ob eas cauſas, quas nuper explicavimus. Id vero, quod peractum tum fuit, adverſari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo ignorat in cauſis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, ſi quis tamen anxius, ac ſollicitus ad Pontificem pro obtinenda abſolutione confugiat, eam facillime concedi, ut ſcrupulis aditus occludatur, omnique ſollicitudine fideles eripientur.

XII. Qui vero percurrent ſententiam ſacræ Congregationis Concilii ſuperius allatam, manifeſtum diſcrimen agnoſcent inter hanc noſtram quæſtionem, & illam, quæ propoſita tum fuit. Etenim nos agimus de Beneficii inſtitutione, quæ ſciente, ac probante Epiſcopo perficitur: agimus de Jurepatronatus retinendo, quæ ſane conditio a ſacris ſanctionibus permittitur, ut fideles ad nova ſtatuenda Beneficia concitentur. Agimus poſtremo de conditione ſeipſum præſentandi, quæ ſimul cum Beneficii inſtitutione conjungitur, quæ nihil quidem ab æquitate alienum præſeferat, uti ſuperius indicavimus. In cauſa vero Alexandrina Canonicatus inſtitutus jam fuerat: qui pro augmento dotis vineam ſuperaddebat, nullum ejuſdem Canonicatus Juſpatronatus ſibi comparabat, quod priſtino Domino permanebat. Augmentum vineæ abſque auctoritate Epiſcopi decernebatur, & licet ipſe rem antea cognoviſſet, ac probaſſet, id tamen ſatis non erat, ut apertiſſima ſimoniæ labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus

(1) *In controverſ. Patronal. tom. 2. allegat. 54. num. 14. & ſeqq.*

rus ſine Beneficii inſtitutione, nulloque Jurepatronatus obtento dotem Canonicatus augebat cum Patronis Beneficii conventione agebat, ut ſe ipſum ad illud nominarent.

XIII. Poſtremo, quod expoſitum fuit de diſcrimine inter præſentatem, ac præſentatum, valet plurimum, cum Beneficium jam inſtitutum eſt, cujus ſi vacatio contigerit, ſibi ipſi Beneficium Patronus depoſcat. Tunc etiam illud diſcrimen vim habet, cum in Beneficio inſtituendo adjecta conditio non fuit, ut ſe ipſum nominare Patrono liceat. Certiſſimum enim eſt ab Inſtitutore Beneficii conditiones decerni poſſe, quæ juri etiam Pontificio repugnent, quas tamen Epiſcopus admittere debet. Quod ſi ipſe recuſet aſſentiri, certum eſt, ejuſdem diſſenſionem a Poteſtate ſuperiore eſſe ſupplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De coma fictitia, & capillorum circulis. Utrum Miſſa tecto capite ſine gravi peccato celebrari poſſit. Non poſſe, abſque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adſcititias in celebratione Miſſæ adhiberi, licet breves ſint, & tonſura clericalis appareat. An liceat Epiſcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & uſu hujuſmodi circulorum.

I. Certiſſimum putamus velato capite Miſſam ſine peccato celebrari non poſſe, quod a jure plane decernitur: *Nullus Epiſcopus* (1), *Presbyter, Diaconus, ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite Altari aſſiſtere, quoniam & Apoſtolus probibet viros velato capite orare in Eccleſia: & qui temere præſumpſerit, communione privetur*. Tunc autem velatum caput arbitramur, cum pileolum, aut comæ fictitiæ in Miſſæ celebratione adhibentur, licet ipſæ breves ſint, & corona Clericalis appareat: cenſemus etiam non licere pileolum, & comas ejuſmodi gerere, dum Sacrum peragitur; niſi facultas a Summo Pontifice comparetur.

II. *Nemo audeat* (ſtatuit Urbanus VIII.) *uti pileolo in celebratione Miſſæ, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacumque contraria conſuetudine*. Idem prorſus conſtituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24. Aprilis anno 1626. his verbis: *Facultas concedendi* (2) *pileolum in Miſſa ſpectat ad Papam*. Si fidem Scortiæ præſtamus, Gregorius XIII. magna cum difficultate Nicæno Epiſcopo hanc facultatem impertivit (3): humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices, qui non ſolum Epiſcopis, ſed aliis quoque Sacerdotibus hoc privilegium indulſerunt, ſi valetudinis diſcrimen intercederet: *Sine valetudinis tuæ detrimento celebrare poſſe non ſperes*. Deinde hæc conditio adjicitur; *Si narrata vera ſint, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus* (4). Inſuper præcipitur, ne pileolo Sacerdos utatur, *a Præfatione ad peractam Sacram Communionem*. Apud Sinenſes non decet nudum, apertumque caput oſtendere: quamobrem Paulus V. Miſſionariis indulſit, dum Sacrum facerent, uti pileolo, quod tamen ab illo diverſum eſſet, quod familiariter gerere conſueverint (5).

III. Non deeſt inter Tranſalpinos ſcriptores, qui affirmet uſum pileoli in celebratione Miſſæ Sacerdotibus concedi poſſe ab Epiſcopo, ſi legitima cauſa interveniat, eo quod ipſorum civitates minime ſubjiciantur iis, quæ Romæ a ſacris Congregationibus decernuntur (6). Sed is magnopere errat; atque id ſine ulla ratione contendit. Inſuper, ſi Canon *Nullus*, etiam Epiſcopo interdicit in Sacro peragendo pileolum gerere, ſatis aperte deprehenditur nullam Epiſcopo

(1) *De Conſecrat. diſt. 1.* (2) *Merat. in Gavant. par. 1. tom. 1. pag. 352. num. 10.*
(3) *Scortia lib. 3. de Miſſa cap. 4.*
(4) *Sarnell. tom. 1. Epiſtol. Eccleſ. epiſt. 65.*
(5) *Theophil. Raynaud. tom. 13. de Pileo, & ceteris capitis tegminibus ſect. 14. pag. 624.*
(6) *Juvenin de Sacram. diſſert. 5. de Eucbariſtiæ Sacrific. quæſt. 8. cap. 5.*

ſcopo facultatem ineſſe, ut id ceteris elargiatur: *An ergo Epiſcopus, cui fuit prohibitum a Papa, ſecum ipſe, & cum aliis diſpenſabit?* inquit Gavantus (1), qui verbis iiſdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum effatum ex jure Canonico deſumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Perſico ſtatuitur (2), nempe Epiſcopo non licere ſeipſum, aut alios ab ea lege diſſolvere, quæ ipſi indicitur.

IV. At vero, ſi uſus pileoli abſque Pontificis facultate in Miſſæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis aſſerendum eſt, licet breves ſint, & corona Clericalis pateat. Non ignoramus contrariam ſententiam ab aliquibus defendi, ſi legitima cauſa, & facultas Epiſcopi non deſit, ob eas potiſſimum cauſas, quas Raynaudus (3) commemorat: *Cum unum moraliter faciat cum capite a coma nativa internoſcatur, contra quam accidat in calantina, ſive pileolo*. Paſqualigus addit (4) appoſitas comas, ſi a naturalibus nequaquam diſcrepent, nihil indecorum præſeferre, ſi in celebrando Miſſæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majeſtas requirit, ut pileolo caput detegatur. In eadem ſententia Theis quoque verſatur (5). Illam tamen veluti falſam, ac nulla ratione corroboratam poſt accuratum examen improbavit peculiaris Congregatio Romæ coacta (6), quæ Legatos Apoſtolicos in frigidiſſimis etiam regionibus immorantes admonuit: *Non eſſe mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apoſtolicis, aut Epiſcopis liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejuſmodi comas, in actu celebrationis geſtandi*. Huic vero ſententiæ potentiores etiam Germaniæ Epiſcopi parere minime detrectarunt (7).

V. Cum in hanc Sedem pervenimus, ſatis perſpectum habebamus vetitum eſſe omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, & Clericis etiam Beneficio præditis comas ejuſmodi nullo loco gerere, quod liquido conſtat ex diſſertatione, quam nos ipſi confecimus, ac typis evulgavimus, cum Melphitana cauſa propoſita fuiſſet in Sacra Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur: non ignorabamus, ſi Clericis Beneficio ornatis, aut Sacros ad ordines aſſumptis comas appoſitas omnino interdicat Epiſcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Epiſcopo contigit, qui Decretum ejuſmodi in lucem ediderat. Nam cum in dubium, ac diſceptationem adduceretur; S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8. Auguſti 1722. cum nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum nobis erat Decretum a Clemente XI. fuiſſe, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus intereſſent ejuſmodi comis (8); idque mandatum executioni nos ipſi vidimus in Vaticana Baſilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Poſtremo, cum munus geſſimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII. de nobis optime meritus coegit (9), non quidem ſtatuit eaſdem fictitias comas quocumque in loco vetitas fuiſſe Clericis. Attamen intelligentes idem Clericis, ac Sacerdotibus interdictum fuiſſe a Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Deceſſoris noſtri (10); *Niſi ex cauſa nobis, vel Vicario noſtro cognita indulgendum ad tempus arbitrabimur*, ea de cauſa noluimus ejuſmodi comas univerſis prohiberi; privilegium illas gerendi conceſſimus iis, qui peterent, & legitimam cauſam afferrent; neque ſecuti ſumus Cardin. Hieronymi Grimaldi Archiepiſc. Aquiſextienſis ſententiam, cum facultatem geſtandi comas appoſitas alicui Sacerdoti tribuebat: *Viſa atteſtatione Magiſtri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ pateris incommoda, unde niſi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte conſe-*

quere-

(1) *Gavant. part. 2. tit. 2. in Rub. de Ingreſſu Sacerd. ad Altare.*
(2) *De præcipuo Sacerd. Offic. lib. 1. artic. 3. cap. 8. num. 87.*
(3) *Loco allato ſect. 2. pag. 591.* (4) *De Sacrif. novæ Legis quæſt. 832.*
(5) *In tract. fictar. comar. pag. 373.* (6) *Urſaya lib. 1. tit. 11. §. 4. num. 51. Inſtit. Crim.*
(7) *Anaclet. in Decretal. lib. 3. tit. 1. de vita, & honeſt. Cler. §. 3. n. 93. La Croix lib. 2. part. 2. de Sacr. Miſſæ n. 411.* (8) *In Bullar. pag. 593.* (9) *Cap. 3. tit. 26.*
(10) *Lib. 2. cap. 1.*

quæretur, cæſarie tibi opus eſſe te ſtatum fecit (1). Illud ſolum indiximus, ut fictitiæ comæ modeſtiam, atque honeſtatem præſeferrent; nihil etiam novi conſtituimus, in eos qui ad divinas laudes celebrandas in chorum conveniunt. Poſtremo declaravimus haud ſitum eſſe in poteſtate noſtra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolum, aut comæ fictitiæ deferantur; permiſimus tamen uti capillis in gyrum compoſitis, dum Miſſæ celebrantur (2).

VI. Hac tamen lenitate noſtra nullum fructum conſecuti ſumus, quin etiam detrimentum aliquod ex ipſa dimanavit. Ita contingere ſoleis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profecto aliqui comas fictas ſine Epiſcopi facultate ſibi tribuerunt: alii vero facultate comparata eas ſibi comas aptarunt, quæ non valetudini ſuffragentur, ſed animi levitatem oſtendant. Quod tamen gravius eſt, aliqui per dies magis ſolemnes Miſſam privatim, aut ſolemniter etiam, comis ejuſmodi nequaquam depoſitis, celebrarunt, & nunc idem pariter inſtitutum retinere non dubitant. Coronam ſolum patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in gyrum aptatis conſultu permiſcent.

VII. Quapropter hanc Eccleſiæ diſciplinam Clero noſtro reſtituere oportet, ne muneri noſtro deeſſe videamur. Igitur ſtatuimus, ne ullus Clericus, licet prima ſolum tonſura, ſed Beneficio præditus, cæterique omnes ſacris Ordinibus initiati comas fictitias gerant, niſi ſcriptam a nobis, aut Vicario noſtro generali facultatem antea impetraverint: Parere recuſantes iiſdem pœnis obnoxios eſſe volumus, quæ in Synodo deceſſoris noſtri in pervicaces ejuſmodi ſanciuntur. Abrogamus etiam quaſcumque facultates, quæ voce tenus expreſſæ fuerint.

VIII. Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modeſtia præſeferant; ſi aliter fieri contingat, conceſſam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modeſtiæ, quam jubemus, exemplum depoſcat, ea quæ ſubjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo deſumpta, accurate perpendat, atque imitetur; *Memineris igitur, non indultum hoc eſſe vanitati, ſed neceſſitati conceſſum: quapropter non ſolum monitum te eſſe volumus, ut Coronam non erubeſcas: ſed & præcipimus tibi, quatenus qui in Tonſuræ Clericalis ſuſceptione capitis comam depoſuiſti, cæſariem ſic componendam cures, ut & color ætati congruat* (quamobrem neque caſtanei, neque flavi capilli ſenibus conveniunt) *& pateant aures, & Corona appareat. Nec enim* (ſequitur Decretum) *ea noſtra mens eſt ut cum in Presbyterali Ordine ſis conſtitutus, & ſimiles, atque graves mores pro ſtatus ratione præferre debeas, juvenile & mundanum ornamentum, quod & Clericalis Tonſuræ, & noviſſimorum memoriam imminuat, aut penitus tollat, laiciſque ſcandalo ſit, geſtare valeas.*

IX. Hæc dicta ſint de comis fictitiis extra Miſſam gerendis. Jam quid fieri debeat, cum Sacerdos Sacrum operatur, explicemus: ac primum declaramus nunquam permiſſum a nobis fuiſſe, ſive a Vicario noſtro generali, ut eædem comæ in Miſſæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejuſmodi petentes, aut ſcripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cum ad Altare Sacrum facturi accederent. Illud quoque repetimus, quod in trigeſima quarta Inſtitutione dictum jam fuit, ſolum Pontificem maximum elargiri poſſe, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expoſitis, præcipimus ſingulis hujus diœceſis Sacerdotibus, & exteris pariter, qui in eadem diœceſi morantur, ne comis fictitiis, dum Sacrum faciunt, utantur, ſive a nobis ipſis, ſive a ſuo Paſtore id privilegium antea conſecuti fuerint, ut legitimam ob cauſam eaſdem comas deferre poſſent. Qui juſſa facere detrectaverit, pœnam *ſuſpenſionis a celebratione ipſo facto* incurret, licet hoc mandatum noſtrum ſemel tantum violaverit. Irregularis pariter *ipſo facto* conſtituitur, ſi poſt indictam ſuſpenſionem adhuc Miſſæ Sacrificium operari non dubitabit. Aliter de illis judicandum eſt, qui a Sede Apoſtolica facultatem habuerint gerendi comas fictitias, dum divinam conficiunt.

X. Qui nec vafre, nec malitioſe cogitare ſoleat, facile ſibi perſuadebit nos graviſſimæ huic corruptelæ remedium ſatis accomodatum attuliſſe. Sed aliter ſe res habet. Nam plerique nullum diſcrimen ſtatuentes inter has fictitias comas, & capillos; qui in gyrum capiti circumducuntur, comas illas retinuerunt, ac retinent, cum Sacrum ad Altare operantur.

XI. Qui

(1) *Thiers loco allato pag.* 373.

(2) *Inſtit.* 34. *hujus libri.*

XI. Extingui facile poſſet hujus mali ſemen, & origo, ſi circuli ejuſmodi capillorum, qui tolerati conſueverunt in celebratione Miſſæ, ob pravum uſum penitus abrogentur. Id vero Concilii Romani auctoritate corroborari poſſet, in quo ſic decernitur: *Comamque fictitiam*, vulgo *Perrucam*, *nunquam adhibeant*. Idem ſapienter advertit P. Meratus (1): *In Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto Papa XIII. ſancitum eſt, quod qui ignominiam ſæcularis habitus, & comas capitum pro Chriſti amore depoſuerunt, veſte, ac Tonſura Clericali congruente ſemper utantur, Comamque fictitiam, vulgo* Parrucca, *aut* Cerchietti, *vulgo* Girelli, *nunquam adhibeant*. Quamvis id Concilium, tanquam provinciale, *vi coactiva* leges inferre nequit huic civitati, ac diœceſi, quæ extra Romanam provinciam ſitæ ſunt, tamen *in vi directiva* normam præbere nobis poteſt, ut obſervanda decernamus in hac diœceſi, quæ idem Concilium in ſua provincia conſtituit. In medium quoque proferri poſſent pro circulis capillorum abrogandis omnia, quæ Braſchius (2) fuſe congeſſit in comas fictitias, & eoſdem capillorum circulos, qui adhiberi ſolent in celebratione Miſſæ, ſive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, ſi lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare poſſit. Itaque quid nomine circuli capillorum intelligi debeat exponemus, & limites etiam, quos indulgentia noſtra præterire nequit eorumdem circulorum ratione, clare indicabimus. Illud pariter libere fatemur, ſi quis in his circulis deferendis præſcriptos a nobis fines exceſſerit; in ipſum decernenda fore a nobis, quæ ſuperius recenſuimus in eos, qui retentis fictitiis comis, audent Miſſæ Sacrificium peragere.

XII. Fictitia coma reticulum eſt tegendo capiti accommodatum, quod faſciolæ circumductæ aſſutum eſt, adſcititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipſum operiunt, ac veluti ſi nativi eſſent, in collum defluunt. Neque ſane fictitia coma nuncupari deſinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipſique breves, & inornati videantur; verum id ſolum comam modeſtam efficit, & Clerico magis conſentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adverſatur, ſi capilli etiam nativi retineantur. Tunc enim reticulum capillis ſuperimpoſitum appellatur. Poſtremo, licet Corona Clericalis in medio reticuli late pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non omittitur; ſed tunc eidem comæ adjuncta Clericalis Corona dicitur. Quinimo Coronæ latitudo nihil omnino ſuffragatur, ut coma illa fictitia non ſit, & nudum caput, apertumque haberi exiſtimetur, dum Sacrum conficitur, ſed aliam quoque pravam conſuetudinem inducit. Siquidem non licet inconſulto, ac temere Coronam ipſam amplificare, ſed leges obſervandæ ſunt, quæ pro dignitatis, Ordinumque ratione præſcribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, ſacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hoſtiæ ſimilis decernitur: tandem Corona Epiſcopi, & Cardinalis ejuſdem Hoſtiæ amplitudinem tantiſper debet excedere. Hæc potiſſimum habentur in Cæremoniali Epiſcoporum; idemque Quartus, Caſtaldus, & Pitoniilius docent (3).

XIII. Circulus vero capillorum nihil aliud eſt, quam faſciola, cui magna cum induſtria ementiti capilli adnectuntur, ut loco deficientium capillorum ſubrogentur. Nativi autem capilli, qui ſuperſunt, capite apparere debent, & ea ſolum parte, qua ipſi rariores ſunt, vel breviores alieni ſubſtitui ſolent, quos etiam ſimiles eſſe oportet reliquis capillis, qui faſciolæ adſuuntur. Hinc ſatis aperte conſtat, eos magno in errore verſari, qui circuli nomen tribuunt illi reticulo, quo totum caput contegitur, & ficti capilli ita adhæreſcunt, ut nativi nequaquam perſpiciantur, aut quia ſucciſi fuerunt, aut quia ob aliam quamcunque cauſam nulli ſuperſunt capilli, vel ſi aliqui ſuperſunt aliis ementitis undequaque teguntur; iſtique ſolum adſuti reticulo populo ſpectandi exhibentur. Clemens XI. eo loco, quem ſuperius nominavimus de circulo capillorum, & comis fictitiis, tanquam diverſis rebus ſermonem inſtituit, neque permiſcenda hæc exiſtimat, licet fictitiæ comæ *breviores fuerint*, *inornatæ*, *nec modeſtiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex, uti dictum eſt, cum circulis ejuſmodi,

aut

(1) *Tom.* 1. *par.* 1. *pag.* 317. (2) *In Promptuar. Synod. cap.* 87. *a num.* 11. *ad num.* 23.
(3) *Lib.* 1. *cap.* 1. *Ad Rubricas Miſſal. par.* 3. *tit.* 6. *ſect.* 1. §. *Reſpondeo*. *Lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 8. *In Enchyrid. lib.* 2. *tit.* 2. *lib.* 2. §. *Quarta pag.* 153.

aut fictis comis in chorum convenire prohibet Canonicos omnes, alioſque Clericos Beneficio præditos. Cum igitur nemo unquam Romæ contenderit ad chorum accedere; comaſque deferre vel nodulis diſtinctas, vel in humeros defluentes, ſed breves tantum, ac modeſtas, in quibus etiam corona pateret, vel comarum loco circulis uti, quos paulo ante explicavimus, & qui nativis capillis omnino ſimiles forent, & ſolum eam capitis partem occuparent, ubi capilli ipſi deeſſent, cum, inquam, hæc ita ſint, clare dignoſcitur a Summo Pontifice magnum diſcrimen inter fictitias comas, & circulos capillorum conſtitutum fuiſſe, & illud potiſſimum, quod nos ipſi nuper oſtendimus.

XIV. Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem divinam facere retentis comis fictitiis, ſub pœna *ſuſpenſionis ipſo facto a celebratione Miſſæ*; ob eaſdem cauſas ſuperius expoſitas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter ſtatuamus, quod certiſſime eveniet, ſi pravus aliquis uſus inducatur, vel Sedes Apoſtolica hanc noſtram Indulgentiam minime probandam judicaverit; præcipimus etiam, ut circuli ejuſmodi intra viginti dies ad nos, vel Vicarium noſtrum generalem deferantur, ut ſcripta a nobis, & obſignata facultas concedatur.

XV. Quoniam vero audiendis rebus prorſus inuſitatis diu aſſueti ſumus, jam perſpicimus magnam Sacerdotum copiam, qui ſimul cum ſuis tonſoribus ad noſtras ædes confluant, ut varia nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem vultu dejecto, mœrentique teſtabitur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui ſtomachum moveat, quæ tamen cauſa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Miſſæ permitti debeat, quemadmodum die 6. Junii anno 1726. Ipſa definivit. Alius vero Tonſor fatebitur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipſos tam breves, biſpidoſque eſſe, ac inæquales, ut nulla arte circulus effingi, aptarique poſſit; ideoque neceſſario reticulum eſſe concedendum una cum alienis capillis, qui ſi comam fictitiam exhibeant, brevis ea tamen erit, modeſtiæ prorſus conſentanea, ita ut circulus capillorum inuſitatus videatur. Attamen ejuſmodi concurſum in noſtras ædes recuſamus, & nullas cauſas excipere volumus.

XVI. Si qui reipſa, vel falſo morbo aliquo vexantur, ſi, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac civitate, vel diœceſi, nudo capite, apertoque divina hæc myſteria conficiant, vel neceſſariam a Sede Apoſtolica facultatem obtineant, cui nos libentiſſime parebimus. Nemini afferre debet moleſtiam per hos menſes æſtivos aperto capite rem divinam facere; & nos profecto in hos uſque dies evulgare noſtram hanc Inſtitutionem protraximus, ut qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circulum falſo nomine appellabat, in Miſſæ celebratione adhibuit, ſine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem expoſcat. Pro certo tamen ſciat, quod ipſi nequaquam licebit caput operire, niſi poſtquam a Sede Apoſtolica reſponſum propitium redditum fuerit. Neque ſane querantur indecorum eſſe, ſi populus Sacerdotem videat nudo, raſoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque obſervantiam Decretis Apoſtolicis exhiberi; & præſertim pietatis ſtudio moventur, cum Monachos raſis omnino capitibus Sacrum facientes inſpiciunt. Poſtremo nemo queri poteſt, ſi illum moneamus pro facultate obtinenda, ad Sedem Apoſtolicam omnium magiſtram eſſe confugiendum. Nos ipſi, cum legitimas ob cauſas, idem privilegium neceſſarium haberemus, prius ſane a Pontifice illud petivimus, & ſumma ipſius humanitate conſequuti ſumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta uſi ſumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque aſperitatem diudum pertulimus cum magno incommodo, quod eo pervenit, ut tuſſim, & convulſiones excitaverit, ut etiam ſanguinem copioſe expuere cogeremur. Medicos magis peritos conſuluimus, & nobiſcum tacite perpendimus, an totum illud incommodum vitio tribui nobis deberet, quod tamen dimanaſſe ab aſſidua ſtudiorum exercitatione deprehendimus, quam ab ineunte adoleſcentia ſuſcepimus, licet exiguo, aut nullo fortaſſe cum fructu; eamdemque viam inſiſtimus, quamvis longæva ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Eccleſia optantes, aliiſque in urbanis templis (quippe alienum a miniſterio noſtro putamus rem divinam aſſidue in Sacello privatim celebrare) neceſſario uti debuimus fictitia coma, quæ brevis eſſet, & canos præſeferret. Item declaravimus proprios a nobis capillos retinendos, comamque appoſitam ſtatim ineunte

X 2 vere

vere deponendam. Neque perſcrutari, ac comminiſci voluimus eamdem comam potius appellandam circuli nomine, eo quod nativi capilli a nobis conſerventur. Neque tandem illis rationibus uti voluimus, ob quas Cardinales haud cenſentur obnoxii illis Decretis, quæ fictitias comas interdicunt, quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non aliena conceſſione rationes eaſdem reipſa probent, & amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quam facultas a Summo Pontifice nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epiſtola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranenſis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod ſimplex nuncupatur, frui poſſit. An Canonici Lateranenſes Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, ſibi comparare queant. Utrum facultate opus ſit, & a quo impetrare illam debeant.

I. INuſitatum prorſus videtur, quod a Laicis quibuſdam patronis expoſci nobis heri veſperi tradidiſti, qui *jus preſentandi* ad ſimplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranenſem conſanguineum tuum nominare contendunt. Ipſe vero concedi ſibi idem Beneficium poſtulat ea conditione, ut vitæ inſtitutum, ac rationem, in qua verſatur, retineat. Equidem id fieri poſſe non arbitramur, niſi Apoſtolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certe aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII. obſignatum anno 1696. Clerico Salvio Placentinæ Diœceſis ex hac provincia noſtra Bononienſi, ut duo ſimplicia Beneficia retineret, etiam ſolemni votorum nuncupatione peracta: eidem privilegio additæ ſunt omnes neceſſariæ clauſulæ, quæ ſtatum, ac rationem Beneficiorum declarant, ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata eſſe putarentur, eoquod Canonicus Regularis Lateranenſis illa obtinuiſſet.

II. Proculdubio Canonici Regulares Lateranenſes Beneficia ſibi comparare poſſunt, quæ curam animarum adjunctam habeant, non autem ſimplicia, cum de primis tantum Caput *Dei timorem de ſtatu Monacorum* verba faciat, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii ſuo Decreto comprobavit, quod etiam Gregorii XIII. auctoritate confirmatum fuit: *Cum dubitaretur* (inquit Fagnanus (1)), *an Canonicus Regularis eſſet capax Beneficii ſimplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia Capitulum quod Dei timorem, loquitur de Parochiali: agendum tamen cum Sanctiſſimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuiſſet Canonicos Regulares obtinere ſæculare Beneficium &c. tamen Jus commune obſtare, quod nonniſi in Parochialibus diſpenſat, dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de ſimplici.*

III. Nunc autem Regulares iiſdem Canonici Beneficia cum animarum cura ſuſcipere prohibentur, niſi Abbatis Generalis facultas, & Apoſtolicæ Sedis Indultum interveniant, uti Clemens X. generali ſuo Decreto die 18. Martii anno 1671. conſtituit. Inſuper illud *in jure* Beneficium ſimplex appellatur, quod ab animarum cura ſejungitur, licet reſidentiam inducat eo modo, quo Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis, uti docet Abbas (2). Nunc pariter ab Apoſtolica Dataria ſimplex Beneficium his ſolummodo verbis definitur: *Beneficium ſimplex perſonalem reſidentiam non requirens.* Quapropter controverſia excitata eſt, utrum Canonici Re-

(1) *In cap. ſuper eo num. 3. & 4. De Regularibus, & cap. Quod Dei timorem, num. 5. De ſtatu Monachor.*

(2) *Pirbing. ad Tit. Decretal. de ſtatu Monachor. lib. 3. tit. 35. §. 2. num. 18. Vaneſp. Jur. Eccleſ. tom. 2. tit. 18. cap. 3. num. 17. Tondut. quæſt. Benef. tom. 1. cap. 80. n. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 6. cap. 1. num. 26. Navarr. Conſilio 11. num. 6. lib. 3. de ſtatu Monac. Bellamera deciſ. 172. tit. de Præbendis. Card. Petr. ad Conſtit. Apoſtol. tom. 1. ad Conſtit. Anaſtaſ. IV. ſect. 1. n. 30. & ſeq.*

Regulares, quibus nequaquam licet conſequi Beneficia ſimplicia, quæ reſidentiam non exigunt, utrum, inquam, obtinere queant beneficia, quibus nulla animarum cura, ſed reſidentia tantum adneſtitur, nempe Canonicatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis. Cum tamen Canonicatus ejuſmodi inter ſimplicia Beneficia recenſeri conſueverint, uti paulo ante dictum eſt, ideo communi fere omnium conſenſu ad eoſdem Canonicatus idonei non exiſtimantur (1).

IV. Revera, cum Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonicatum hujus Metropolitanæ conferre ſtatuiſſet Canonico Regulari Lateranenſi, opus fuit ad Sedem Apoſtolicam confugere, quæſtem totam judicio Sac. Congregationi. Concilii decernendam voluit, cum nos ipſi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea cauſa vocata fuit, & Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, & Collegiatis Canonicatus nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes reſponſum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico impertiri poſſe (2); itaque Innocentius XIII. conſilio Sac. Congregationis adductus ipſum Canonicum Apoſtolica auctoritate idoneum conſtituit, ut Canonicatum in Metropolitana aſſequeretur. At vero, cum eædem cauſæ minime intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem, hortata eſt, ne alium Canonicum Regularem, qui in Piſtorienſi Eccleſia Canonicatum expetebat, habilem, idoneumque Apoſtolica facultate redderet.

V. Non ignoramus, Regulares Canonicos his Decretis, ac ſententiis minime acquieſcere, ipſiſque permiſſum fuiſſe, ut rationes ſuas contra proferrent. Sacra concilii Congregatio die 14. Novembris anno 1693. facultatem tribuit Canonico Regulari, ut ſæcularem Parochiam impetraret; & ſimul eadem Sacra Congregatio indixit, ut collectis in unum Decretis expenderetur, utrum Canonicis Regularibus liceret Beneficia ſæcularia cum animarum cura percipere, interpoſita ſolum Abbatis Generalis facultate, idque Innocentius XII. approbavit (3), & literas Apoſtolicas evulgari juſſit, quæ rem eamdem confirmarent. Cum Pontificatum gereret Clemens XI. Procurator Generalis Lateranenſium poſtulavit examinari, utrum ipſi Parochias, & Canonicatus aſſequi poſſe dicerentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret de ſententiis, ac Decretis Sacrarum Congregationum, aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII. ad illud uſque tempus adverſa, ſeu propitia haberentur, ſed tantum in examen adduci liceret jus commune, Tridentina Synodus, verba quibus vota ſolemnia ab ipſis nuncupantur, & poſtremo ratio Inſtituti, atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 20. Aprilis ann. 1712. ad Sacram Congregationem Concilii hanc cauſam rejecit, *juxta petita*.

VI. Cum tamen poſt illud tempus eadem cauſa propoſita nunquam fuerit, valere plurimum debent ſententiæ, quas ſuperius enumeravimus; & ne quidquam contendunt aliqui eas de medio ſublatas eſſe, eo quod Pontifex conceſſerit ab iiſdem ſententiis provocare: quippe certiſſimum eſt omnibus, expendi debere id ſolum, quod conceditur, non vero id, quod petitur; ideoque parvi faciendum eſſe, quod petendum fuerat, ſed nunquam petitum fuit.

VII. Finis hoc loco tribui poſſet Inſtitutioni noſtræ; ſed ne Canonicis Regularibus, ipſorumque cauſæ contrarii fortaſſe judicemur, pauca alia ſubjiciemus. Ac primum fatemur ex verbis ſolemnis Profeſſionis magnum argumentum deſumi, ut ſe idoneos probent ad Parochias, & Canonicatus cum ſola Generalis Abbatis facultate, ſi ſemel ipſorum cauſa in Sacra Congregatione Concilii proponatur; verba autem, quibus inniti poſſunt, hæc ſunt: *Voveo & promitto &c. & quod nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel ſine cura, intra, vel extra Ordinem noſtrum, abſque licentia Capituli Generalis, vel ejus auctoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, & privilegiis, & conſuetudinibus in contrarium mihi competentibus vel quomodolibet competituris*. Inſtituti ratio cauſam ipſam juvabit plurimum; nam ad laudes divinas in choro celebrandas potiſſimum excogitatum fuit: ea pariter lege S. Auguſtini, quam ipſi Canonici profitentur, cauſa corroborari poterit: *Clericus duas res profeſſus eſt, & ſanctitatem, & Clericatum, interius ſanctitatem; nam Clericatum propter populum ſuum Deus impoſuit*

(1) *Reſol. habita die* 18. *Septembris* 1723. (2) *In cauſa Piſtorien. Indulti die* 16. *Mart. ac* 18. *Maji* 1727. (3) *Decretor. lib.* 43. *pag.* 549.

poſuit cervicibus ipſius , cui magis onus eſt , quam honor . Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob ſuſceptam animarum curam , quam ob pietatem , ac religionem , qua divinæ laudes in choro celebrantur .

VIII. At ſi hos limites velint excedere , & ſibi Beneficia etiam ſimplicia tribui poſſe contendant , *quæ perſonalem reſidentiam non requirant* , & ea conſequi ſperent ob ſolam Generalis abbatis facultatem , & ipſum quoque clauſtrum deſerere , poſtquam Beneficium ſimplex attigerint , ſi , inquam , hæc poſtulant , nihil obtinendum ab ipſis ſuſpicamur , etiamſi jus tantum , & ratio ſpectentur . Univerſa quondam Beneficia reſidentiæ lege tenebantur , uti Canonum Interpretes docent (1) . Temporis diuturnitate Beneficii proventus imminuti ſunt , adeo ut honeſtam ſuſtentationem ſuppeditare nequaquam poſſent . Id conſuetudinem induxit , ut Beneficio præditi fructum perciperent , licet ſuis in ſedibus haud morarentur , ob eam nempe cauſam , ut alia ex parte ſibi victum neceſſarium compararent (2) . Quare Beneficia ejuſmodi obtinentibus ea lex tantum præſcribitur , ut habitum Clericalem , ac Tonſuram deferant , & Canonicas horas perſolvant .

IX. Cum hæc ita ſe habeant , ſi Regularibus Canonicis ad vitam ducendam neceſſaria ab Ordine ſuppeditantur , qua ratione ad Beneficia ſimplicia ipſi idonei putari debeant , cum illa ad alendum Sacerdotem inſtituta fuerint ? Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia idoneos reddere debet , quænam utilitas , aut bonum ex eo dimanare poteſt , qui habitum Clericalem ſuperinduit , & privatim recitando Divino Officio tempus impendit ? Hæc potiſſimum futura cauſæ impedimenta putamus , ſi in medium aliquando proferatur . In hac ſententia magnopere confirmamur ob quamdam diſſertationem a præclariſſimo viro Pitonio confectam , ſed typis minime evulgatam ; cum ille interrogatus , utrum Regulares Canonici exiſtimari deberent idonei ad Beneficia , quibus animarum cura adjungitur , & ad obtinendos Canonicatus , *pro veritate* reſpondit aſſerendum id eſſe , etiam ſacri Canones , & verba ſolemnis Profeſſionis tantum perpendantur juxta eos limites , quos Clemens XI. conſtituit , uti nuper indicavimus . Deinde interrogatus , an Canonicis iiſdem liceret Beneficia ſimplicia , & Penſiones Eccleſiaſticas accipere , id prorſus negavit . Hæc pauca habuimus &c.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptiſmo conferendo . De temporis ſpatio , quo deferendi ſunt infantes ut baptizentur . Illos irregularitati omnino eſſe obnoxios , qui Sacramentum Baptiſmi (niſi urgeat neceſſitas) infantibus privatis in domiciliis conferant . Eos pariter arguendos magnopere , qui tempus protrahant , & infantes domi baptizatos ad Eccleſiam apportare negligant , ubi omiſſæ cæremoniæ rite perficiantur . Legibus adverſari Parochum , aut alium quempiam Sacerdotem , qui Baptiſmi in privatis ædibus collati fidem facere renuat .

I. MAgno cum dolore percepimus in multos dies Baptiſmum protrahi pueris recenter natis , quibus peractis ad Metropolitanam Eccleſiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur , ut ſalutaribus undis abluantur . Alii vero pravam hanc conſuetudinem non ſequuntur , ſed accito Parocho , aut alio familiari Sacerdote Baptiſmalem aquam domi impertiunt infantibus , licet nulla neceſſitas interveniat ; deinde aliud voluntate ſua tempus decernunt , quo infantes ipſi ad fontem Baptiſmi deportentur , ut conſueti ritus , ac cæremoniæ perficiantur . Contigit autem quod Parochus , aut Sacerdos fidem facere recuſaverit , privatim iiſdem Infantibus Baptiſmum fuiſſe collatum . Non ſemel etiam evenit , ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptiſmum a Parocho privatim acceperint , quamvis nulla neceſſitas intercederet . Deinde res occulta permanſit , & ipſi Eccleſiæ ritus prætermiſſi ſunt ; quippe infantes ad

(1) *Innocent. cap. final. num. 1. verſ. Intelligo tamen . Zabarella num. 16. Felinus n. 9. de Clericis non reſidentibus .* (2) *Gonzalez in cap. Conquerente n. 2. de Clericis non reſidentibus .*

Digitized by Google

ad Baptiſmi fontem delati nunquam fuerunt. Poſtremo Baptiſmales undas infantibus adminiſtrari per obſtetrices nimia facilitate cognovimus, quæ ægre patiuntur interrogari qua ratione Baptiſmum contulerint, & non ſemel ſuo loco ſubſtituunt filiam, neptim, aut etiam famulam, de quibus certum non eſt utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejuſmodi Sacramentum rite adminiſtrandum neceſſario requiruntur, ſed jam de his corruptelis ſingillatim verba faciamus.

II. Equidem improbari illos, qui poſt multos dies ad Metropolitanam hanc noſtram infantes deferunt, ut Baptiſmum accipiant, Eugenii IV. auctoritate conſtat, qui ita conſtituit (1): *Quamprimum commode fieri poteſt*. Idem ſancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimum fieri poterit* (2). In libro pariter Romani Catechiſmi hæc leguntur (3): *Nam, cum pueris infantibus nulla alia ſalutis comparandæ ratio, niſi eis Baptiſmus præbeatur, relicta ſit, facile intelligitur, quam gravi culpa illi ſeſe obſtringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam neceſſitas poſtulet, carere patiantur: cum præſertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant*.

III. Variam Eccleſiarum diſciplinam deprehendimus in ſtatuendo temporis ſpatio, quo infantes ad Baptiſmum ſuſcipiendum deferri debent. Romæ promulgatum eſt edictum anno 1723., quo tres ſolum dies ad rem peragendam decernuntur. Idem in Gallia ſervatur inſtitutum (4). Diem nonum in ſuis Conciliis S. Carolus Borromæus conſtituit, eamque ſententiam plures aliæ Synodi ſequuntur, quas Clericatus enumerat (5), & potiſſimum Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita ſanxit (6): *Nefas ſit, ultra nonum diem Baptiſmum infantibus conferri, memores excommunicationis pœna parentes affici, ſi terminum nonæ diei prætererint*.

IV. Hæc tum conſuetudo inducta eſt, cum deſiit priſtina diſciplina, ob quam Baptiſmus in celebritatibus ſolum Paſchatis, ac Pentecoſtes, niſi aliter neceſſitas poſtularet, conferri conſueverat: *Sane ex quo* (inquit eruditus Vicecomes (7)) *ea tempora mutari Sanctis Patribus eſt viſum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati infantes in Eccleſiam quamprimum, aut omnino ante nonum diem ad Baptiſmum deferrentur*.

V. Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptiſmi Sacramentum infantibus ante id tempus adminiſtrari nequeat. Imo res gerenda eſt quamprimum fieri poſſit, ob maxima pericula, quæ vitæ infantium impendent. Sed nonus dies præſcribitur, ne Baptiſmus magis protrahatur. Equidem anno 253. coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Epiſcopus petiit, utrum Baptiſmus pro expiandis ab originali labe infantibus ante octavum diem conferri poſſet, cum in veteri lege ob eamdem cauſam die ſolum octava Circumciſio indiceretur. Patres igitur contra ipſius Epiſcopi ſententiam ita ſtatuerunt (8): *Quantum vero ad cauſam infantium pertinet, quos dixiſti intra ſecundum, vel tertium diem, quo nati ſint, conſtitutos baptizari non oportere, & conſiderandam eſſe Legem Circumciſionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus eſt, baptizandum & ſacrificandum non putares, longe aliud in Concilio noſtro omnibus viſum eſt. In hoc enim, quod tu putabas eſſe faciendum, nemo conſenſit; ſed univerſi potius judicavimus, nulli homini nato miſericordiam Dei, & gratiam denegandam*.

VI. Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque conſtantia celeberrimus, Commiſſarius, ac Viſitator Apoſtolicus cum poteſtate Legati *a Latere* in Indiis Orientalibus, Sinenſi Imperio, Inſuliſque adjacentibus, ut ſacræ expeditiones Madurcenſes, aliæque finitimæ recte adminiſtrarentur, hoc Decretum die 22. Junii annn 1704. in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptiſmum infantium ex Chriſtianis parentibus ortorum, eorumdem incuria ſæpe ſepius diu protrahi, non ſine maximo dictorum infantium ſalutis diſcrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri poſſit, attentis circum-*

(1) *In Conſtitut.* 25. §. 13. *to.* 1. *Bull. Rom.* (2) *Tit.* 9. (3) *De Sacram. Baptiſm. part.* 2. *num.* 34.
(4) *Genett. tom.* 3. *Theol. Moral. pag.* 78. (5) *De Sacram. Baptiſ. deciſ.* 23.
(6) *Lib.* 2. *cap.* 2. (7) *In ſuo Tract de Ritib. Baptiſ. cap.* 23. *in fin.*.
(8) *In Epiſt.* 59. *ad eumdem Epiſcopum inter eas S. Cypriani*.

cumſtantiis, *genitoribus præfigant*, *graviter conſcientiam eorum onerantes*, *niſi filios intra præfixum tempus ad Eccleſiam deferant Sacro Fonte abluendos*.

VII. Plutes ſane huic Decteto adverſati ſunt, aſſerentes diem certum ad Baptiſmum infantibus conferendum inſtitui nequaquam poſſe. Illud tamen Pater Lucinus S. Officii Commiſſatius Generalis multiplici ſolidaque eruditione defendit (1). Idem Decretum Benedictus XIII. (2), & Clemens XII. (3) ſua auctoritate confirmarunt.

VIII. Quapropter nihil novi ſtatuimus, ſed parentes tantum monemus curare magno ſtudio, ut Baptiſmus in Eccleſia ſuis libetis, quamprimum fieti potetit, adminiſtretur, neque diem octavum excedere ſub pœna *excommunicationis*, quam in ſua Synodo Cardinalis Boncompagnus tecenſet. Parochos etiam magnopete hortamur, ut Populum de hoc graviſſimo negotio diligenter imbuant ſemel ſaltem per anni curſum, cum ſacras ad Altare conciones de more ſuſcipiunt.

IX. A legibus autem Eccleſiaſticis ptorſus alienum, ac diſſonum ſatemur ſalutares undas Baptiſmi domi privatim infantibus conſerti accito Patocho, aut alio Sacerdote, licet id nulla neceſſitas expoſcat; deinde, cum patentibus libuerit, ad Sacrum ſontem eoſdem inſantes afferri, ut conſuetæ cæremoniæ, ac ritus in Eccleſia celebrentur. Alienum quippe ab Eccleſiæ legibus eſt, privatim Baptiſma domi conſerre, cum in Eccleſiis ſit miniſtrandum. Id ſatis conſtat ex 31. Canone Trullani Concilii: *Deponitur Clericus*, *qui ſine licentia Epiſcopi intra domum in Oratorio domus ſacrificat*, *vel baptizat*. Idem rurſus in Canone 19. ſic decernitut: *In Eccleſiis*, *non in domibus*, *aut privatis Oratoriis Baptiſma celebretur*. *Contrafaciens Clericus deponatur*; *Laicus excommunicetur*. Clemens V. idem prorſus indixit (4): *Niſi Regum*, *vel Principum*, *quibus valeat in hoc caſu differri*, *liberi extiterint*, *aut talis ne neceſſitas emerſerit*, *propter quam queat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi*. Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modo commemoravimus, hæc habet: *Non in Oratorio*, *nec domi ſine licentia noſtra*, *vel Vicarii Generalis*, *audeat baptizare*, *præter caſum neceſſitatis*.

X. Pervenit ad aures noſtras a quibuſdam dictitari Parochi munus eſſe Baptiſmum conferre. Itaque prætetmiſſis iis omnibus, quæ modo expoſuimus, ut clarum, perſpectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptiſmum adminiſtrari, niſi neceſſitas urgeat, iis, inquam, prætermiſſis, nos ipſi affirmabimus Baptiſmum eſſe a Parocho conterendum. Nam ſic habetur in Rituali Romano (5): *Legitimus quidem Baptiſmi Miniſter eſt Parochus*, *vel alius Sacerdos a Parocho*, *vel ab Ordinario Loci delegatus*. Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium conſertur, Epiſcopus his verbis utitur: *Sacerdotem enim oportet offerre*, *benedicere*, *præeſſe*, *prædicare*, *&* *baptizare*. Quemadmodum (ita docet S. Thomas (6)) Sacerdotis eſt conficere Sactamentum Corporis Chriſti, quod unitatem Eccleſiaſticam explicat, ita Sacerdotis eſt Baptiſmi Sacramentum adminiſtrare, quod ejuſdem unitatis nos participes efficit, & jus ad menſam Domini nobis comparat. Id totum fuſius in Romano Catechiſmo declaratur (7).

XI. Qui tamen ita prædicant, illud patiter expendant, olim a ſolo Epiſcopo Baptiſmum conſerri conſueviſſe, uti prima Inſtitutione demonſtravimus. Præter illorum auctoritatem, quos nos eo loco nominavimus, idem comprobat his verbis Thomaſſinus (8): *Primis illis initiis ſolus vulgo baptizabat Epiſcopus*. Hujus rei documentum deſumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus fons unus Baptiſmalis in Cathedtali, aut prope ipſam poſitus reperitur, ut nos eodem loco cum Martene, ac Lupo indicavimus: accedit etiam Thomaſſini auctoritas (9): *Quare & in maximis quibuſque Urbibus una erat tantum Eccleſia*, *fons unus Baptiſmatis*,

(1) *Anno* 1728. *cap.* 7. *pag.* 112. *& ſeqq.* (2) *Anno* 1727. (3) *Anno* 1743.
(4) *In Clementina unica de Baptiſmo.* (5) *Tit. de Sacram. Bapt.*
(6) *In* 3. *part. quæſt.* 67. *art.* 2. (7) *Part.* 2. *de Sacram. Baptiſ. num.* 23.
(8) *De veteri & nova diſciplina Eccleſiaſt. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 8.
(9) *Loco allato*.

Digitized by Google

tis, quem uſum baptizandi retinet adhuc Italia. Præclarus Vir Du Cange (1), poſtquam fontem Baptiſmi magni operis, atque elegantiæ conſtitutum Florentiæ prope Eccleſiam Metropolitanam deſcripſit, hæc inſuper addere non omittit: *Quæ quidem adnotare libuit tanquam veteris moris inſtitutum, cum olim in Civitatibus in Eccleſiis tantum Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptiſteriis Baptiſmus conferretur*.

XII. Cum hæc ita ſe habeant, qui Parocho tribuunt baptizandi munus, ſecum perpendant, Baptiſmalem fontem hujus civitatis poſt immemorabile tempus in Metropolitana collocari, & ad ipſum ſemper delatos fuiſſe infantes, qui procreantur in Urbe, vel ipſius ambitu, quem Cerchiam appellant, ut Baptiſmum accipiant. Quamobrem nequit Parochus abſque ullo diſcrimine Baptiſmum adminiſtrare, ſed tum ſolum id facere poterit, cum neceſſitas requirat; quippe primus ipſe Miniſter Baptiſmi inter eos proculdubio recenſetur, qui urgente ſolum neceſſitate baptizant. Id vero munus ſibi tribuere nequaquam debet, cum in ſua Eccleſia fons Baptiſmalis non habetur. Qui enim præpoſitus eſt Eccleſiæ, in qua fons idem conſtituitur, ipſe Baptiſmum adminiſtrare debet, uti Romano in Rituali præſcribitur: *Ac licet, urgente neceſſitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptiſmi adminiſtrandi locus eſt Eccleſia, in qua ſit fons Baptiſmalis, vel certe Baptiſterium prope Eccleſiam*. Idem tradit ſapienter Cardinalis Petra (2): *Unde poſt Epiſcopos, Sacerdotes ſunt Miniſtri Baptiſmi, non quidem omnes indiſtincte, ſed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptiſma ſuis ovibus miniſtrare poſſunt, ſed ii tantum, qui Eccleſiis Matricibus, aut Baptiſmalibus præſunt*. Neque illud argumentum ullam vim habet: *Eccleſia eſt Parochialis: ergo etiam eſt Baptiſmalis*. Contrarium enim deſumitur ex Tridentina Synodo, quæ diſcrimen aliquod illis verbis dignoſcit (3): *Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus*. Immo nec veritati conſentaneum eſt ejuſmodi argumentum: *Eccleſia eſt Baptiſmalis, ergo etiam eſt Parochialis*. Nam poteſt Epiſcopus Fonti Baptiſmali locum decernere in Eccleſia haud Parochiali, quæ populo commodior eſſe videatur (4). Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiſcopi hujus Urbis *pa.t. 1. cap 7.*, & etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib. 2. cap. 2.* hæc docentur: *Cum autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus & Eccleſiæ Metropolitanæ, & Eccleſiarum Archipresbyteralium, quæ illæſa ſervari mandamus*.

XIII. Verum ad alia ſuperius propoſita deveniamus. Legibus Eccleſiaſticis plurimum adverſantur illi, qui collato privatim infantibus Baptiſmo, nonniſi poſt longum tempus ipſos in Eccleſiam deportari curant, ut ritus conſueti impleri poſſint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excuſantur illi, qui facultatem ante obtinuerint a nobis, ſeu Vicario noſtro Generali, ut privatim domi Baptiſmus conferatur; ac deinde expectari debeat vir dignitate, aut genere inſignis, qui Patrini munere fungatur, aut alium loco ſuo ſubſtituendum deſignet. Eaſdem tamen Sacras cæremonias in multos dies ſine cauſa protrahere nullo modo ferri, ac diſſimulari poteſt. Nam magna cum bonorum offenſione, ac ſcandalo in eam ætatem aliqui venerunt, ut ipſi ſe contulerint ad hanc Metropolim, ut ritus ac cæremoniæ, quæ domi omiſſæ fuerant, in Eccleſia ſupplerentur. Illud etiam gravius fuit, quod aliqui inter ipſos jam viginti annos attigerant.

XIV. Poſtremo Leges Eccleſiaſticas violant Parochus, ac Sacerdos, qui collato privatim Baptiſmo, hujus deinde rei teſtimonium facere detrectant. Baptiſmus etiam privatus in librum referri debet, in quo pueri omnes baptizati adnotantur, uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id vero qua ratione fieri poterit, ſi illi, qui Baptiſmum adminiſtrarunt, ſcriptum teſtimonium, aut voce ſaltem firmatum dare recuſant? Neque ſane ullus rerum æſtimator, qui ſenſu aliquo præditus ſit, audire ſine ſtomacho, & commiſeratione poteſt rationem illam inaniſſimam, quæ in medium proferri ſolet, nempe fidem obſtetrici præſtandam, cum illa affirmat Baptiſmum collatum fuiſſe a Parocho, vel Sacerdote, ſicuti fides eidem

(1) *In ſuo Gloſſ. ad vocab. Bapt.* (2) *Tom. 4. ſuorum Commentarior. in Conſt. Apoſt. pag. 285.* (3) *Seſſ. 21. cap. 4. de Reformat.* (4) *Card. Petra in eodem loco.*

dem mulieri haberi conſuevit, cum Baptiſmum a ſeipſa fuiſſe adminiſtratum teſtatur. Notiſſima res eſt unius ſolum teſtimonium ſufficere, cum in dubium revocatur, utrum puer aliquis Baptiſmum acceperit (1). Pro certo pariter habetur mulieris teſtimonium ſatis eſſe, uti Froſinus Piſanus Archiepiſcopus luculenta diſſertatione Typis edita ſapienter demonſtravit. Quapropter obſtetrici fides habenda eſt, cum puerum a ſe baptizatum fuiſſe aſſerit. Cum tamen id peractum a Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem geſtam ab aliis, non vero a ſemetipſa declarat. Cum hæc ita ſint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat obſtetrix, eſſe inquirendum? Ipſe vero qua ratione teſtimonium ejuſmodi ferre recuſabit?

XV. Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptiſmum conferendum tanquam extraordinarii Miniſtri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptiſmum in privatis domibus adminiſtrent, ut morem alicui gerant, vel ut alieno munere perfungantur, niſi forte neceſſitas id poſtulaverit, nempe, cum puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui hæc juſſa facere detrectaverint. Quippe neminem futurum ſuſpicamur, qui illis ſtatim non pareat, eo quod ex ipſo jure Pontificio deſumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam ſuſpenſionis, in Parochos, ac Sacerdotes a nobis quidem invitis indicendas eſſe, ſi quis obtemperare neglexerit. Quoniam vero ſuſpicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri poſſe, qui ad evitandas propoſitas pœnas aſſerere non dubitabunt. Baptiſmum urgente neceſſitate a ſe miniſtratum fuiſſe, licet id prorſus alienum a veritate ſit, eos admonendos putamus, ut accurrate perpendat, quod *Speculator adeſt deſuper*, qui parendum Eccleſiæ mandatis jubet, & qui clariſſime videt, utrum revera neceſſitas intervenerit. Jam vero Sacerdos ad miniſtrandum Baptiſmum in hac Metropolitana deſignatus, ad nos ſtatim deferrat illius nomen, qui poſt collatum a ſe Baptiſmum, rei peractæ teſtimonium recuſat obſignare. Ipſum accire non omittemus; ac juſſa facere tum ob cauſæ æquitatem, tum muneris etiam noſtri auctoritatem cogemus, nec timendum nobis eſt, ne dicendi copia, aut ipſius eloquentia obruamur.

XVI. Quiſquis autem facile deprehendit, quot mala ſimul cumulentur, cum Baptiſmus in privatis domibus abſque ulla neceſſitate miniſtratur, neque res peracta iis, ad quos pertinet, innoteſcit, ſi omittantur etiam ſolemnes cæremoniæ, eo quod pueri nunquam ad Eccleſiam delati fuerint, ut Sacri ritus, ac cæremoniæ perſolvi queant. De illis pueris agimus, qui ex legitimo, quamvis occulto Matrimonio procreati ſunt. Primum enim Baptiſmus privatim confertur, quod fieri nequit, niſi aliqua neceſſitas urgeat, uti nuper oſtendimus. Secundo, falſa neceſſitas effingitur, quam in periculo mortis ſolum eſſe conſtitutam explicavimus. Tertio, Baptiſmus a conſuetis Eccleſiæ cæremoniis disjungitur, quod abſque neceſſitate permitti nequit, & ſi contrarium fiat, culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi, quos Romaguerra (2) recenſet. Quarto, aditus quidam recluditur, ut negligantur Sacræ Baptiſmi cæremoniæ, cum aliqua fortaſſe contemptus ſpecie, quas ſane cæremonias Apoſtoli inſtituerunt, & Eccleſia ſemper excoluit; idque contingeret in hac Civitate, in quam ab ipſis Apoſtolorum temporibus Chriſtianam Fidem Sanctus Apollinaris invexit. Equidem Alexander VII. anno 1656. non ſine magna difficultate permiſit omitti aliqua Sacramentalia, dum Baptiſmus conferretur, apud Sinenſes recenter ad Fidem adductos mulieribus jam adultis, ne ullum diſcrimen afferri poſſet pudicitiæ, qua Sinenſes ipſæ mulieres tantopere commendantur. Inſuper clariſſimus vir Cardinalis de Tournon hæc præſcripſit Apoſtolicis viris, qui in Madurenſi Regione, aliiſque finitimis Chriſti Legem diſſeminabant: *Diſtricte prohibemus, ne in baptizandis tam pueris, quam adultis cujuſcumque ſexus & conditionis, omittantur Sacramentalia, ſed omnia palam adhibeantur, & ſignanter ſaliva, ſal, & inſufflatio, quæ ex Apoſtolica Traditione Catholica Eccleſia recepit, & ob recondita in iis Sacris cæremoniis Divinæ erga nos bonitatis Myſteria ſancte & inviolabiliter cuſtodivit*. Neque profecerunt quidquam illi, qui contra dictabant ſalivam, & inſufflationem Sinenſibus exoſas eſſe maxime, ideoque nemi-

(1) *Can. Parvulos, & Can. cum itaque de Conſecrat. diſt.* 4.

(2) *Ad Synod. Gerunden. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 1. *num.* 19. *& ſeqq.*

Digitized by Google

minem deinceps acceſſurum, qui Baptiſmum expoſceret. Quippe P. Lucinus, quem ſuperius nominavimus, eorumdem Rituum vetuſtatem, cultumque ſapienter oſtendit, & rationes omnes, quæ contra afferri ſolebant, omnino refutavit. Item Clemens XII. Miſſionariis ad promulgandum Madurenſibus Evangelium deſignatis hæc præcepit: *Diſpenſationem concedit ad decennium duraturam omittendi in collatione Baptiſmi ſalivam, & occulte utendi inſufflationibus, in caſibus tamen particularibus, & in quibus gravis & proportionata neceſſitas urgeat, ſuper qua conſcientia Miſſionariorum oneratur.* In adultis vero hæc cavenda monent Pontifex: *Dummodo non laborent errore habendi ſalivam, & anhelitum, tanquam materiam ineptam, & incapacem ad inſerviendum pro Sacramentalibus cæremoniis in Baptiſmo, utpote omnino incapaces Baptiſmi: ejuſque Miſſionariis injungendum, ut debitam inſtructionem, aliaſque omnes poſſibiles diligentias adhibeant, ut averſio populorum a ſaliva & inſufflatione amoveatur, & de inſtructione aliiſque diligentiis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiorent. Inſuper monendos eſſe Miſſionarios ſuper gravi negligentia non recurrendi ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate diſpenſandi, & male ſe geſſiſſe Epiſcopos concedendo hujuſmodi diſpenſationem inconſulta Sancta Sede.* Hæc omnia, ſi accurato ſtudio perpendantur, ſatis declarant rei, de qua agimus, magnitudinem, & gravitatem, nempe, ſi negligantur cæremoniæ, quæ Baptiſmo adjungi conſueverunt. Quapropter delinquentes, ut ſibi conſulant, vehementer hortamur; graviſſima pariter detrimenta, quibus innocentes pueri obnoxii fiunt, oculis Parochorum ſubjicimus, qui Baptiſmum privatim a ſe collatum fuiſſe nequaquam monuerunt, ita ut ipſi pueri in librum baptizatorum in hac Metropolitana relati non fuerint. Nam iidem pueri ætate jam adulti ſuſcepti Baptiſmi teſtimonio plures ob cauſas neceſſario indigebunt, ipſumque in libris, qui in templo Sancti Petri ſervantur, fruſtra requirent; ideo nulla conjectura aſſequi poterunt, ubinam Baptiſmum acceperint, eo quod Bononiæ quidem nati, ſalutari lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri ſolum ablui debuerunt. Hinc Baptiſmi teſtimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari neceſſe eſt. Poſtremo admonendi ſunt, qui parere recuſaverint, pœnas a nobis in ipſos arbitrio noſtro decernendas, quæ ipſorum fortaſſe opinionem ſuperabunt.

XVII. Circa obſtetrices inſtitutionem noſtram octavo loco poſitam renovamus, eaſque diligenter examinari præcipimus, uti dictum eſt, nullamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si quæ fortaſſe venire in examen abnuerit, vel ipſo prætermiſſo, ac ſine debita facultate munus exercere ſuum non dubitaverit, illam ex Urbe, ac diœceſis finibus auctoritate noſtra depellemus.

INSTITUTIO XCIX.

Epiſtola Encyclica Parochis diœceſis: cautum eſſe tum a Sac. Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Eccleſiam armatus ingrediatur; diſcrimen oſtenditur inter enſes, aliaque id genus arma, quibuſcum Eccleſias ingredi fas eſt, & inter ſclopetos, aliaque ejuſmodi, quibuſcum ingredi vetitum eſt.

I. Invito, mœrentique animo percepimus, ad plures Eccleſias, aut Parochias hujus diœceſis accedere Fideles cum armis haſtatis, ſive ad concipiendum ignem conflatis, cum ad ſacrum audiendum, aut Officia Divina per feſtos dies frequentes conveniunt. Equidem ſi pravæ hujus conſuetudinis initium repetatur, facile deprehendemus, id Parochis tribuendum eſſe, qui ob privatas amicitias, aut alias ob cauſas inanes neglexerunt, aut diſſimularunt plurimos, qui cum armis iiſdem templum ingreſſi ſunt, quorum exemplum deinde cæteri ſecuti fuerunt.

II. Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent, uti Gonzales fuſe demonſtrat (1). Sanctus Carolus Borromæus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtaurator egregius in primo Pro-

(1) *In Comment. cap. Clerici, num. 7. de vita & honeſt. Clericor.*

Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit (1) *Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Eccleſiam ingredi liceat, neque Haſtam, vel Sclopetos, Baliſtas, aliave ejuſdem generis in eam inferre*. In ſuis quoque Inſtitutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur (2), his verbis utitur: *Satagite diligenter, eaque ratione, quæ magis conſentanea videbitur, ne Fideles, cum ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas ſupplicationes, ne, inquam, arma deferant, ſaltem haſtata, neque alia concipiendo igni accomodata. Inſuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum fieri poterit, viri ſecernantur; ac ne vino, epuliſque populus indulgeat, ſed pietatem tunc exoleat, quemadmodum Religionis inſtituta requirunt*. Cardinalis Jacobus Boncompagnus in ſua Synodo ita conſtituit (3): *Templum Dei, pacis, non armorum locus eſt. Preſenti Decreto arma quecumque haſtata, ſive ad ignem concipiendum conflata, inferri prohibemus ſub pœnis nobis arbitrariis: nec more caſtrorum deponantur apud parietes intus Eccleſiam, aut foris; non enim ſtatio militibus, ſed orantibus ſacræ panduntur Ædes*. Hæc quidem verba deſumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Conſtantius etiam in vita Sancti Germani commemorat (4): *Eccleſia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis ſtatio petulantis*.

III. Profecto, qui Religionis ſolum rudimentis imbutus eſt, perhorreſcat oportet, ſi veterem & recentem diſciplinam ſecum perpendat. Theodoſius Junior Imperator celeberrimum Edictum ſuper hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodoſiano (5), & in Balſamone pariter (6) continetur. Integrum vero in fine Concilii Epheſini deſcribitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Pleniſſimo ſeveritatis juſſione, & horrendis comminationibus precipue ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille ſpem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cum intelligeret id magis exemplo ſuo confirmandum eſſe, ita ſubdit: *Nam & nos, qui jure imperii armis circumdamur, quoſque ſine armatis ſtipatoribus eſſe non convenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema deponimus, & quo ſubmiſſieris imperii ſpeciem præferimus, eo magis imperii nobis majeſtas promittitur*.

IV. Cum ipſe Theodoſius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque ſimile vero putandum eſt, quod ille manibus haſtam gereret. Quapropter, ſi Dei templum ingreſſurus, foris arma relinquere conſuevit, aſſerendum merito videtur, quod enſem deponeret. Equidem Chriſtiani milites enſem in Eccleſiam inferre primo cœperunt, ut ipſum nudarent, vel ſaltem nudare fingerent, cum Sacrum Evangelium legeretur, ut nempe, oſtenderent ſe paratos eſſe vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur, quam ſane conſuetudinem plures adhuc Equeſtres Ordines retinent. Ea fortaſſe a bellicoſis Polonis dimanavit, quod Princeps Micislaus Idolorum cultu depoſito, ſuſceptaque Chriſti Religione indixit populis ſuis gladium diſtringere, quoties in Eccleſia legeretur Evangelium; nempe, ut quiſque ſeparatum ad effundendum ſanguinem ea ratione declararet (7).

V. Hæc quidem non commemoramus, ut conſtet nequaquam licere ad Eccleſiam cum gladio accedere. Quippe id alienum eſt a communi conſuetudine, quæ vulgo obtinuit; & vix enſis dimittitur, cum Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla ſolum indicavimus ob eam cauſam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque potiſſimum, quæ ignem concipiunt.

VI. Quondam eadem ratio Templis, & Principum Ædibus habebatur. Nefas erat gladium Fidelibus gerere, cum templum adirent, quemadmodum ex allato Theodoſii Edicto deprehenditur. Idem inſtitutum ſervari in Palatiis Principum conſuevit, quod Tiridatis Regis exemplo per-

(1) *In Actis illius Eccleſie part. 2. tom. 1. p. 30. edition. Lugdunen.*

(2) *Tom. 1. Oper. pred. pag 695.* (3) *Lib. 1. cap. 23.*

(4) *Lib. 4. cap. 4.* (5) *In lib. 9. tit. 34.* (6) *In Nomocan Photii tit. 5. cap. 2.*

(7) *Gaguinus in Actib. Reg. Polon. apud Theophilum Raynaudum tom. 17. queſt. de Relig. Loricato pag. 192.*

Digitized by Google

perſpicitur. Nam, cum Neronis Imperatoris Ædes peteret, monitus fuit, ut enſem prius deponeret, ne loci illius majeſtatem offenderet. Ita Xiphilinus ſcriptum reliquit.

VII. Nunc vero univerſis permittitur gladium in Eccleſiam deferre, idque ubique gentium fieri conſtat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cum Viros Principes conveniunt, ſed quibuſdam tantum ob dignitatem aliquam ſupra cæteros præſtantibus, atque illis præſertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

VIII. At quamvis gladius, quem deferre coram principibus non licet, in Eccleſiis conceditur, facultas tamen ejuſmodi reliqua quoque arma complecti nequaquam debet, ac ea præſertim, quæ ad ignem concipiendum efformantur, & quæ nemo prorſus inferre poteſt, dum Principis Ædes ingreditur, quamvis ipſe longe abſit juxta leges, quas Menochius recenſet (1). Accedit etiam moris vetuſtas ferendi gladium in Eccleſia, ejuſque inſtituti nobilitas, ac dignitas, uti nos paulo ante poſuimus; recenter autem invecta fuit prava conſuetudo, ut arma quoque cetera in Sacras Ædes inferantur, eaque ſtatim initio improbata, ac vetita fuit; neque ullam ſane originis præſtantiam jactare poteſt: uti de gladio, qui in Eccleſia permittitur, nuper oſtendimus.

IX. Argumenta hæc ſane æquiſſima putamus, quibus adducti ſilere nullo modo poſſumus, cum de tuendo præſertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem, ſtudiumque impendere, ne prava conſuetudo in Eccleſiam deferendi arma, quæ potiſſimum ignem concipiunt, in ſuis locis, adhuc careant hac graviſſima corruptela, ſenſim ipſorum negligentia, propagetur. Cæteri vero Parochi, ubi mos peſſimus jampridem invaluit, haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere, moremque indigniſſimum prorſus eliminare. Id tibi fuiſſe a nobis vehementer commendatum libere declares; qui proculdubio integram valetudinem diutius ad extremam uſque vitæ periodum tueremur, ſi corporis morbis nos eripi poſſemus ea facilitate, qua rationes, dicteriaque hominum ſuperamus. Palant exponas illis, qui inrer Familiares noſtros datis literis cooptati, aut muneris alicujus titulo a nobis decorati fuerunt, ſtarim hoc privilegio ſpoliarum iri, ſi arma, præſertim ignem concipientia, in Sacras Ædes deferant. Idem futurum pro certo affirmabis reliquis omnibus, qui a viris Principibus, aut quocunque Tribunali eaſdem literas conſecuti fuerint, ut arma ferre ipſis liceat. Cum enim dubirandum non ſir de peculiari ſtudio, quo illi Dei cultum proſequuntur, facili negotio eos adducemus, ut prorſus immerenres literis, ac privilegiis deſtituantur; poſtremo notum facies alia quoque conſilia, ſi opus fuerit a nobis ineunda, ur ipſorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obrineri vix poſſe, ut ruſtici arma ſua domi relinquant, cum ad Eccleſiam ſe conferunt, atque irerum domum repetant, ut arma capiant: ideo Parochus, ubi in Eccleſiam arma ferre populus conſuevir, illorum exemplum ſequatur, qui ſuæ Canonicæ porticum, aut aliud cubiculum paratum exhibent, ut ibi deponanr arma, qui templum ingredi volunt, & illa rurſum accipiant, cum Sacris ab Ædibus excedunt. Indecorum quippe eſt arma foribus Eccleſiæ, mænibuſque applicari. Hæc juſſa facere diligentiſſime ne prætermittas, ac de re peracta non certiores efficias: Benedictionem tibi noſtram impertimur.

IN-

(1) *De Arbitrariis* 194. *num.* 39. & 40.

INSTITUTIO C.

Epiſtola Encyclica Parochis diœceſis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Eccleſię & Parochorum ędes, ſi neceſſitas id poſtulet, ſive ſint liberę collationis Epiſcopi, ſive Juriſpatronatus. Utrum Parochus (niſi vetus aliqua obſtet conſuetudo) teneatur eas reficere, & quibuſnam impenſis. Utrum qui gaudet Eccleſiaſticis fructibus in aliqua Eccleſia, quę inſtaurari debeat, pecunię partem conferre adſtringantur. Quo in caſu Dominus teneatur, in quonam populus, & quomodo in aliis circumſtantiis agendum ſit.

I. Nihil mirum, neque ab humanarum rerum viciſſitudine alienum videtur, ſi in ampla diœceſi, quæ multis Parochiis abundat, aliquæ inter ipſas deprehendantur, quarum templa reſtaurari debeant, aut iterum a fundamentis excitari. Neque ſane inuſitatum eſt, ſi ædes alicujus Parochi, quæ Canonicæ vulgo nuncupantur, diuturnitate temporis labefactatæ refici pariter expoſtulent.

II. Porro advertimus Parochos ad nos ſtatim confugere, cum ipſorum Eccleſia, vel privatæ ædes inſtaurandæ, ſeu rurſum condendæ putantur, ſi eam Parochiam conferre libero jure ad nos pertineat, nec ſit de jure Patronatus alicujus communis, aut privatæ cujuſvis familiæ. Id autem a nobis Parochi expoſcunt ea ducti opinione, quod templum, & Parochi domicilium, cum opus fuerit, ab eo reficiendum, ſeu rurſus ædificandum ſit; qui jure gaudeat eamdem Parochiam conferendi.

III. Hæc ſane opinio; ſi veritati conſentanea duceretur, eos ipſos a graviſſimis expenſis liberaſſet, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiſcopali, quæ Canonica noſtra appellanda eſt, meliorem in formam redacta, nos, ac familiares noſtri commodius immoraremur: ſi, inquam, opinio ſuperius expoſita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid nos aggreſſi ſumus, quidquid pecuniæ impendimus, a Sede Apoſtolica peragendum fuiſſet, ad quam ſpectat Bononienſem Archiepiſcopatum libere conferre.

IV. At quamvis id omnino falſum ſit, uti modo oſtendemus, tamen haud prætermiſimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutæ penitus Eccleſiæ Parochiales a fundamentis conderentur, uti conſtat ex Maſſumatici, & Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quæ jam perfecta ſunt, & Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc aſſurgit.

V. Sed vehementer errant, qui jure quodam id ſemper a nobis præſtandum, cum oportuerit, libere affirmant, quive inter Laicos diſſeminant ab hac Sede Archiepiſcopali reſtaurandas eſſe, vel ædificandas Parochiales Eccleſias, & Canonicas, quæ ab Archiepiſcopo jure ſuo conferri debent; illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantiæ cauſa excuſari poſſe videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant, facili negotio falſam hanc ſententiam dignoſcere potuiſſent, ſi libros de his rebus agentes percurriſſent, quos conquirere debent, ſi ipſis careant, eoſque diligenter evolvere, ut Parochi munere recte fungantur; illoſque pariter intelligant neceſſe eſt, cum ſatis perſpicue conſcripti fuerint haud Sinenſi, vel Cophtica, ſed Latina lingua, quam Sacerdos quilibet apprime callere oportet.

VI. Si pro certo haberemus hanc noſtram admonitionem humanitatis, & amoris plenam ſatis futuram eſſe iis, qui falſam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum diſſeminarunt, libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam ſuſpicamur non immerito nullam operam eos daturos, ut erroris tenebras depellant, ideo paucis complectemur omnia, quæ fuſe Scriptores congeſſerunt. Hæc fortaſſe percurrent, vel ſi id facere contemnant ipſi, plures ſane alii hæc, quæ ſcribimus, ſibi ante oculos ſubjiciunt. Quod ſi in poſterum aliquis eadem ſententia perductus a nobis requiret, ut Eccleſiam, vel Canonicæ Domicilium noſtris ſumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito reſpondebimus.

VII. Tridentina Synodus, quam accurato ſtudio legendam alias, nequidquam fortaſſe, monui-

nuimus, ita præſcribit (1): *Parochiales vero Eccleſias, etiamſi Juriſpatronatus ſint, ita collapſas reſici, & inſtaurari procurent, ex fructibus & proventibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus: qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad Matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Eccleſias dirutas, in profanos uſus, non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.*

VIII. Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantum Eccleſias Juriſpatronatus, ſed alias quoque liberæ collationis amplectitur, & qua ratione, ſi opus fuerit, reſtaurandæ ſint, aperte oſtendit. Epiſcopis indicit omnem curam impendere, ut qui ſumptus ob eam cauſam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipſi magna egeſtate impediuntur, conſilium ab Epiſcopo tunc ſuſcipiendum demonſtrat. Cum tamen Tridentina Synodus nunquam Epiſcopo præcipiat reficere, vel labentes Parochias *liberæ collationis* rurſum extruere iis fructibus, quos ipſe percipit; cum nulla etiam Synodus Generalis poſt Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratiſſimam nobis facerent, qui onus ejuſmodi tribuendum Epiſcopis exiſtimant, ſi rationes patefacerent, quibus eorum ſententia innititur.

IX. Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus conſtituunt, qui nullo pacto Epiſcopos afficiunt. Primum, ſi Eccleſia reſtauranda peculiares aliquos proventus ſuppeditat, qui levandis ipſius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas eſſet juxta *Canonem* 30. 12. *quæſt.* 2., tunc iidem proventus ad Eccleſiam reparandam primo conferendi ſunt.

X. Secundo, ſi aliqua Conſtitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ familiæ ſuis ſumptibus Eccleſiam, cum oportuerit, reficere, vel dirutam rurſus excitare teneantur, tunc eidem ſtatuto parendum eſt.

XI. Tertio, ſi loco ſtatuti, vetus, ac certa conſuetudo afferatur, ob quam privati aliqui cives expenſas facere cogantur, tunc ea conſuetudo vim legis habere, aut retinere debet.

XII. Quarto, ſi neque ſtatutum, neque ulla conſuetudo interveniat, tum Parochus ipſe faciendis expenſis ſubjicitur, qui tamen haud fructus ex patrimonio ſuo deſumere, ſed illos, qui ſibi ex Beneficio ſuperſunt, omnino debet. Sic enim ſancitur apertiſſime *ex Cap. de his, De Eccleſiis ædificandis: De his, qui Parochiales Eccleſias habent, duximus reſpondendum, quod ad reparationem & inſtitutionem Eccleſiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ ſunt ipſius Eccleſiæ, ſi eis ſuperſint, conferre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perſpectum eſt omnibus in tres partes diſtribui proventus Eccleſiaſticos a jure Pontificio conſervando, altera juvandis egenis, tertia reſtaurandæ Eccleſiæ tribuitur: *Et quamvis hodie* (inquit Peckius (2) *diſtributio illa antiqui juris in omnibus non ſervetur, illud tamen & Jure & conſuetudine receptum eſt, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis annexum, eum ſequatur, qui eorum uſum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet.*

XIII. Hic duo ſuperaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho ſuperſunt, nequaquam admiſcendas eſſe expenſas, quæ fiunt pro alendis conſanguineis; aut pro ſervanda generis ſui conditione: ea ſolum numeranda ſunt, quæ ad Parochum ipſum ſuſtentandum neceſſaria ducuntur. Equidem Barboſa ſcriptum reliquit (3): *Teneri Rectorem ad reparationem, ſi Beneficii bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, quamvis ad tuendam conditionem, ſeu ſtatutum non ſufficiant; quia Beneficiorum fructus, non ad creſcendos, aut erigendos, ſeu fovendos mundanos titulos, ſed ad pauperes alendos, & Divinum cultum inſtituendum ſunt conceſſi.* Illud quoque monendum eſt non ſolum Parochum, ſed cæteros etiam, qui penſiones ex illa Parochia ſuſcipiunt, ea lege teneri, ut partem ſuam impertiant, cum templum reparandum eſt, niſi for-

(1) *Seſſ. 21. cap. 7. de Reform.* (2) *In ſuo Tract. de reparand. Eccleſiis c. 14.*
(3) *C. 7. ſeſſ. 21. de Reform. num. 9. & 10.*

Digitized by Google

forte penſiones eædem prorſus immunes conceſſæ fuerint, uti plerunque contingit. Inſuper, qui in eadem Eccleſia ſimplex aliquod Beneficium obtinet, idem præſtare debet (1): *Quicumque Beneficium Eccleſiaſticum habent ad tecta Eccleſię reſtauranda, vel ad ipſas Eccleſias emendandas omnino adjuvent, & nonam, & decimam reddant*. Equidem die 13. Martii anno 1657. Narnienſis Epiſcopus a Sac. Congregatione Concilii plura expoſtulavit (2): *An poſſit Beneficia* (quorum tituli tranſlati fuerant in aliam Eccleſiam, quæ reſtauratione indigebat), *quacumque dignitate Beneficiati pręfulgeant, & etiamſi gaudeant Palatinorum privilegiis, ad reſtaurandam Eccleſiam, in quam transferuntur tituli, quatenus reſtauratione indigeat, gravare?* His Sacra Congregatio reſponſum ejuſmodi fecit: *Dictos Rectores Beneficiorum, etiamin quacumque dignitate conſtitutos, teneri poſt translationem ſecutam, ad futuram reſtaurationem Eccleſiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata*.

XIV. Quinto, ſi Parochus ſuſtentationem ſuam ex Beneficio ſolum percipiat, neque ſint ulli, qui Penſiones, aut Beneficium ſimplex ex ſua Parochia deſumentes neceſſariam pro expenſis pecuniam ſuppeditent, tunc ſi eadem Parochia Juſpatronatum adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expenſas decernit, uti ſuperius oſtendimus, non modo, ſi templum reficiendum ſit, ſed etiam, ſi ruina dirutum a fundamentis reſtituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rurſum excitare cogitur, ſi quis ruinam deciderit. Contra vero ſtatuendum Peckius (3) arbitratur, ſi quis interpoſita ſolum hominum cautione, ad reparandum ædificium teneretur. Cum vero Patroni reſtaurare, ac denuo erigere, ſi opus fuerit, Eccleſiam debeant non *præciſe*, ſed *cauſative*, uti explicant Theologi, nempe, ſi jus præſentandi retinere velint (4): hinc factum eſt, ut iiſdem Patronis conſentaneum temporis ſpatium proponatur, quo templum reſtaurent, vel ſi neceſſitas poſtulat, illud rurſum ædificent, aut jus nominandi dimittant. Fama celeberrimus eſt vehementiſſimus terræmotus, quo pene tota Raguſæ civitas a ſuis ſedibus convulſa fuit. Illius Metropolitanæ Eccleſiæ Capitulum jure ſuo Parochos nominabat Eccleſiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini conſecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici neceſſarias ad templum rurſus erigendum expenſas facere declinabant, populoque onus imponere contendebant. Quapropter controverſia nata eſt, ac petitum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3. Auguſti anno 1666.: *An, & cujus expenſis reędificanda, ſeu reparanda ſit Eccleſia?* Illa vero ſic reſpondit: *Pręfigendum eſſe Capitulo terminum ſex menſium ad renuntiandum juri pręſentandi*.

XV. Sexto, ſi Eccleſia Juſpatronatum additum nequaquam habeat; ſi in libera collatione Epiſcopi poſita ſit, nec ullæ Penſiones, neque ullum Beneficium ſimplex interſit, uti dictum eſt, tum Populus expendere debet quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non ſemel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona poſſideri, qui tamen extra ipſam Parochiam degunt, uti conſtat in domorum Conductoribus, quamobrem revocari in dubium foret, utrum ipſi Conductores, an vero Domini ſumptibus ſatisfacere debeant. Cum tamen in Italia mos obtinuerit, ut Forenſes ſolvant tantum pecuniam pro iis bonis, quæ poſſident in loco, ubi collectiones a Magiſtratu præſcribuntur, idem prorſus eſt obſervandum in controverſia, quam modo expoſuimus. Sic unanimes Scriptores affirmant (5).

XVI. Congregatio pro Cauſis Epiſcoporum, ac Regularium conſtituta die 10. Octobris anno 1581. his verbis ſcripſit ad Vicarium Placentinum. *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut ſcribis die prima hujus menſis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro reſtauratione Parochiæ conferant, ubi ſua habent domicilia, illos magno in errore verſari dices. Jam tibi ſignificatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis*

(1) *In C. Quicumque, de Eccleſiis ędifican.* (2) *Lic. 19. Decret. pag. 642. & 645.*

(3) *Tract. cit. de Eccl. reparandis c. 2. n. 1. & 2.* (4) *Sperell. dec. 67. nu. 10. Panimoll. dec. 6. annot. 8. nu. 15. Rota dec. 145. n. 2. coram Bichio, & deciſ. 163. num. 11. p. 17. recent.* (5) *Peckius de Eccl. reparand. quęſt. 11. n. 4. verſ. Communiter tamen. Tondut. Quęſt. Beneficial. part. 1. cap. 38. n. 9. Amoſtazo de Cauſis Piis to. 2. lib. 5. cap. 6. n. 56.*

Digitized by Google

nis pecuniam ad id neceſſariam impendat, ac deinde quidquid ob hanc cauſam expenderint ſibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda perſolvunt: Sacra Congregatio poſt accuratum examen ita ſtatuendum cenſuit, idque pluribus in locis ſervatur, cum expenſæ, quæ ſemel indicuntur, perpetuæ futuræ ſunt, veluti templorum reſtaurationes, cum tamen expenſæ leves fuerint, & annuæ, veluti pro ſuſtentando Parocho, aut pro aliis cauſis ſimilibus, tunc aliud conſilium ſuſcipi poterint. Viam igitur inſiſte, quam jam ingreſſus es in hoc negotio peragendo.

XVII. Septimo, ſi opulenta dote Eccleſia prædita ſit, quæ a Parochi proventibus ſejungatur, facultas pro illius parte alienanda expoſci poteſt, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

XVIII. Ultimo, ſi omnes aditus intercluſi ſint ad pecuniam congerendam, tunc Eccleſia in uſum profanum redigatur neceſſe eſt, & Parochiæ titulus in proximam Eccleſiam transferatur.

XIX. Hos gradus ſtatuunt Theologi (1); ex quibus minime deprehenditur Epiſcopi ſumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Eccleſias. Quapropter illos pudere fas eſt, ſi ullam verecundiam pati queunt, qui falſam hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorſus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque meſſi manum admoviſſe, quæ ad ipſos nullo modo pertineat.

XX. Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac Diœceſis adminiſtrationem gerimus, cognitumque eſt omnibus totum id tempus inſtruendis ædificiis nos inſumpſiſſe. Quippe Metropolitanam Eccleſiam, Ædes Archiepiſcopales, Seminarium, aut alias Parochiales Eccleſias in Diœceſi poſitas, vel etiam domos patronorum, aut agreſtium, quæ ad menſam Archiepiſcopi ſpectant, noſtris ſumptibus ædificavimus. Porro hæc ſuſcepimus diverſis temporibus, ſed & diverſis in locis uno tempore ſuſcepimus, & quod gravius eſt, adhuc in pelago jactamur, nec portum vicinum intuemur; itaque longa experientia ducti, judicium noſtrum ferre poſſumus ſaltem de expenſis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

XXI. Igitur qui ſatisfacere muneri ſuo, magniſque expenſis parcere ſatagit, cum agitur de ſacris ædificiis Canonicis, templorum ſupellectile, vel Aris, quæ nihil differunt ab Eccleſiis ipſis, ſeu Canonicis ædificandis, omnia ſedulo perſpiciat oportet, & nihil, quamvis exiguum, contemnat: ſtatim ac detrimentum aliquod advertit, remedium protinus afferre debet; nam hoc pacto vetuſta etiam ædificia in priſtinam ſpeciem, &, ut ita dicam, juventutem facile reſtituuntur: ob hanc cauſam, cum laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore reſtaurata in novam juventutem redacta fuiſſe prædicavit (2). Ennodius eadem ſententia uſus eſt: *Abjurant priſcam, te Præſule, tecta ſenectam*; idem prorſus ſcriptum reliquit Caſſiodorus (3): *Quorum fabricis dedimus longiſſimam juventutem, ut priſtina novitate reluceant, quæ jam fuerant veternoſa ſenectute fuſcata*. Si hoc ſtudium, ac diligentia impendatur, exiguo ſane pretio illud perficitur, quod, ſi negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ ſummam expoſtulet; ſi Parochus hac via pergat, gradus, quos a Theologis conſtitutos nuper enumeravimus, haud neceſſarii videntur. Nam ſi aliquid tantum ex ſuis proventibus deſumat, & conſuetas populi eleemoſynas addat; quæ tunc augentur, cum Eccleſiam, ſuumque a Parocho domicilium ſedulo curari palam innoteſcit, tum quæ neceſſaria ſunt facili negotio reparantur.

XXII. Cum hæc ita ſe habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum redigitur, qui in eum locum ſubrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Eccleſiæ curam, ipſamque cum domicilio, & Sacra Supellectili magnopere labefactatam reliquit. Nonnulli putant, ſi id contigerit, nullis expenſis novum Parochum obnoxium conſtitui, cum ejuſmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errant vehementer: nam Eccleſiæ reſtauratio debitum reipſa conſtituit, ipſius Eccleſiæ proventibus, tanquam hypothe-

(1) *Sperell. dec. 67. per totam. Panimoll. dec. 6. annot. 8. Ventriglia Rer. Eccl. lib. 2. annot. 18. §. unico. Nicol. in Praxi Canonica lib. 2. lit. P. §. 2.*

(2) *In ſua Epiſt. ad Boethium.* (3) *Lib. 2. Variar. cap. 35.*

thecis, diſſolvendum; quare, cum recens Parochus eos proventus aſſequatur, qui adjunctum habent ejuſmodi pignus, in ipſum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia (1) cum multis aliis ſapienter exponit. Novus tamen Parochus repetere jure poteſt ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipſe expenderit, ut damna alterius vitio illata reficeret; quæ profecto nequaquam eveniſſent, ſi Vicarii Foranei nos, uti debent, ſtatim initio, vel poſt aliquod temporis ſpatium admonuiſſent; nam conſilium rei idoneum ſuſceptum a nobis fuiſſet, dum Parochus adhuc vita fungeretur; vel illud ſaltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant poſt Parochi mortem, nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis nos certiores facere, & utrum aliquid ſupereſſet ex illis bonis, an vero translata alio fuiſſent, ut ipſa ſequeſtro poſita poſt accuratum rei totius examen, divendi poſſent, redactaque pecunia damnum reparari. De his te monendum exiſtimavimus.

INSTITUTIO CI.

Epiſtola Petro Franciſco Peggio Philoſophiæ publico Profeſſori, utrum Clericus gerens Magiſtratum ſecularem, qui capitalem ſententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamſi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoſte conſeruit, irregularis habendus ſit, quamvis certo ſciat nemini mortem, vel mutilationem ſua manu intuliſſe. Quid ſtatuendum ſit, ſi bellum juſtum, aut ſi injuſtum habeatur. Diſcrimen bellorum, quæ cauſa ſui defendendi, aut alterius offendendi ſuſcipiuntur.

I. QUidam Clericus prima Tonſura, ac minoribus Ordinibus præditus Mutina diſceſſit menſe Majo cum Exercitu Gallico in cohortem Equitum Bituricenſium ſponte ſua cooptatus; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum miſſi fuerant, quæ arx ad Mincium poſita, quinque, vel circiter milliariis a Mantua diſtat. Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis, quæ ab hoſtibus explodebantur, tamen eo nunquam devenit, ut ſuum ſclopetum exploderet; certoque affirmat nemini vulnus, aut necem intuliſſe. Menſe Junio nondum abſoluto, facultatem obtinuit, ut negotiis ſuis domeſticis expediendis domum reverteretur, quam deſerere amplius non potuit, eo quod Bituricenſium Equitum cohors in Galliam rediiſſet, quapropter induit rurſus habitum Clericalem, ſtudiis Eccleſiaſticis operam impendit, & curſum, quem primo inierat, proſequi vehementer exoptat. Hinc a nobis poſtulas, utrum aliqua irregularitate devinctus ſit, ob quam ſuſceptos antea Ordines exercere nequeat, nec ad reliquos aſſumi valeat, niſi prius Apoſtolicæ Sedis facultas interceſſerit.

II. Cum igitur hic Clericus neminem interfecerit, neque mutilaverit, uti conſtat ex eo, quod ſclopetum minime diſploſerit in hoſtes, proculdubio reſpondendum videtur, nulli irregularitati fuiſſe obnoxium, quamvis militiæ adſcriptus in acie conſtiterit, & conditionem a Clerico prorſus alienam delegerit, & in eo diſcrimine verſatus ultro fuerit, ut aliquem necaret, aut mutilum efficeret.

III. Ad rem declarandam afferri poteſt exemplum Clerici, qui Magiſtratus ſæcularis perſonam ſuſceperit, quæ ab ipſo longe abhorret, mortiſque ſententiam, in aliquem reum pronunciaverit.

IV. Inquiritur, an hic Clericus irregularis factus ſit, licet ea ſententia demandata executioni nequaquam fuerit. Id plures affirmant. Alii vero, ne Theologis examinandis cum labore tempus inſumant, decernunt petendam eſſe diſpenſationem ab irregularitate *ad cautelam*. (2) Reliqui tamen unanimes aſſerunt eumdem Clericum immunem eſſe ab Irregularitate, ſi ob

(1) *De Reb. Eccleſiaſt. annot. 18. num. 73.*

(2) *Apud Corradum in praxi diſpenſ. lib. 5. c. 2. num. 3. & in additionibus poſt eumdem librum fol. 31. num. 57.*

ob ejus ſententiam reus non perierit, eo quod ex homicidio ſolum irregularitas dimanet (1). Eidem opinioni adhæret (2) Romanæ Rotæ Tribunal, ipſique Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur (3). Sed opinio, quæ poſcendam diſpenſationem tradit *ad cautelam*, probata non fuit a Paluccio, qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit (4), neque illam ſecutus eſt Cardinalis Panciaticus ejuſdem Congregationis Præfectus; quo tempore Secretarii munus commiſſum nobis fuit, uti deprehenditur ex ejus ſuffragio in Cauſa Sancti Severini, quod nos ipſi retinemus; ea vero ratione potiſſimum ductus fuit, nempe ſupervacaneum eſſe diſpenſationem *ad cautelam* expoſcere pro illa re, in qua conſtat nullam fuiſſe a Jure ſancitam Irregularitatem.

V. Agit de hac eadem quæſtione Diana (5), eamque ſententiam amplectitur, quam paulo ante indicavimus, illudque ſuperaddit, ſi irregularis evadit Judex, qui reo mortem edixit, omnique ſtudio contendit, ut ſupplicio reus afficeretur, quamvis conatus ſuos fruſtra contulerit, ac reus mortem declinaverit, ſi, inquam ſtatuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorſus decernatur neceſſe eſt in illum, qui ſclopetum diſplodens grandes plumbeas in alium emiſerit, licet ipſum non attigerit, vel ſi vulnus alicui inflixit, in optimam valetudinem ille reſtitutus fuit, nec ullo membro diminutus. Id vero nemo unquam aſſeruit, & ne quidem ſomnio effinxit. Idem Diana ſapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria, vel Dataria diſpenſationes ejuſmodi, non tanquam neceſſarias, ſed ut omni ſcrupulo, animique ſollicitudine Fideles eripiantur.

VI. Procuidubio exemplum Clerici, qui Magiſtratum haud ſibi conſentaneum gerit, quive ob latam mortis ſententiam nullam contrahit Irregularitatem, ſi reus mortem minime ſubierit; id, inquam, exemplum ſatis fortaſſe oſtendit irregularem haud eſſe Clericum, qui militiam profeſſus eſt, ſi nunquam in hoſtes ſclopetum exploſit, & pro certo habet nemini mortem intuliſſe, neminemque mutilum effeciſſe; imo fortaſſe aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit, allatoque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non eſſe Clericum, qui ad pugnam profectus decertavit, ſclopetum diſploſit, ſed neminem certe occidit, aut parte aliqua corporis imminuit. Attamen ingenii tui vim intelligentes, non immerito timemus id Judicis exemplum haud ſatis eſſe, ut propoſitæ ſententiæ acquieſcas; & cum diſcrepantiam in iis quoque rebus invenire ſoleas, quæ reliquis omnibus ſimillima videntur, fortaſſe hoc diſcrimen in medium proferes, Irregularem, non fore Judicem, qui morte aliquem damnaverit, ſi deinde reus eo ſupplicio eripiatur, eo quod Judici ſolum objici poteſt illius mors, quem ipſe ſententia ſua damnaverat; quare cum reus mortem decretam effugerit, omnis Irregularitas declinatur: Clericus autem, qui pugnam iniit, & ſclopetum ſuum exploſit, ut Irregularitate immunis exiſtimetur, haud ſatis eſt, quod neminem ipſe interfecerit, aut mutilaverit, ſed aliorum quoque homicidia, & mutilationes ipſi tribuuntur, nam cum cæteris, qui hæc commiſerunt, unum veluti corpus ipſe conſtituebat. Id profecto magnum diſcrimen inter Judicem Clericum, & Clericum militem intercedere apertiſſime demonſtrat.

VII. Equidem ſapienter, uti ſoles reſponſum feciſti; tamen tum *in facto*, tum *in jure* ſatisfacere tibi contendemus. Goiti expugnatio ita ſe habuit, quemadmodum non Clericus ipſe, ſed plures alii, qui interfuerunt, fide atque integritate cogniti, nobis expoſuerunt. Dux fœde-

rati

(1) *Suarez de Cenſuris diſput. 57. ſect. 1. n. 3. Navarr. conſ. 9. ſub n. 4. de pœnit. & remiſſ. Theſaur. de Pœnis Eccl. par. 2. c. 2. vocabulo Judicis Laici munus exercentes* §. *Contraria Sperel. dec. 17. Ciarlin. contr. 203. per tot. Capon diſcept. 30. per tot. Paſqualig. quæſt. Moral. Jurid. 17. num. 3. Leand. t. 5. tract. 2. de Irregularit. diſ. p. 7. queſt. 5. & 6.*

(2) *In deciſ. 1191. num. 1. coram Seraphino.* (3) *In Vercellen. die 3. Feb. anno 1629. & in Spoletana die 15. Decem. 1630 in Sutrina 25. Maij 1695. in S. Severini irregularitat. 2. Junii 1703.* (4) *Apud Ciarlin in Civ. controv. 203.* §. *final.*

(5) *In edit. coord. tom. 5. reſol. 89.*

rati exercitus extemplo cohortem miſit, ut parvum Goiti oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors profecta eſt, cui noſter Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Goiti palis munitum, cum tenebræ adhuc cœlum obtegerent. Germani milites de adventu hoſtium admoniti, tormenta bellica ſæpius abſque ullius offenſione diſploſerunt. Poſtea ad exercitum Germanum, qui non longe aberat, tacito noctis tempore ſe contulerunt: ſub lucem fœderati deceſſum hoſtium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingreſſi ſunt, eaque in ſuam poteſtatem redegerunt, ita tamen, ut nullus ex Germanis occiſus, aut mutilatus fuerit (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares): neque ullus ex fœderatis mortem oppetiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amiſit, quod Clerici vitio vertendum non fuiſſet, ut immunis Irregularitate cenſeretur. En tibi rei totius ſeriem, quam polliciti ſumus; nunc ad rationes ex jure deſumptas veniamus; ac primum hoc diſcrimen anteponendum eſt, ac videndum, an bellum æquitati conſentaneum putetur, vel ab ipſa prorſus alienum.

VIII. Nam ſi bellum injuſtum indicitur, Irregulares ſunt illi etiam, qui nullum ex hoſtibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum opera aliqui ex hoſtibus mutilati, vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi (1). Recentiores tamen ſic explicant, ut illos ſolum irregulares exiſtiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen ſuam præbuiſſe cenſeantur illis, qui necem hoſtibus intulerunt, aut illos parte aliqua corporis imminuerunt; porro vicinioribus, & circum adſtantibus id tribui poteſt, non vero illis, qui remota in parte exercitus conſiſtunt. Excogitari quidem nequit poſt aciem inſtructam, quæ longiſſimum agri ſpatium occupat, eos milites, qui in ſiniſtro cornu poſiti neminem mutilarunt, aut occiderunt, eos, inquam, contuliſſe operam ſuam reliquis militibus, qui in dextero complures hoſtes morti dederunt, aut ferro mutilarunt (2). Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laicos, qui bellum injuſtum capeſſunt, ſi ipſorum comites occiderint, aut aliquem ex hoſtibus mutilaverint, quamvis illi nihil tale quidpiam commiſerint; Clericum vero bello injuſto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipſe, nec cæteri milites gladio interfecerint hoſtes, nec eos quidem mutilaverint. At vero, cum jus Pontificium id Clerico ejuſmodi nequaquam decernat, hæc ſententia probari nequit, uti Suarez luculenter oſtendit (3). Majolus, & perpauci alii, qui contrariam opinionem ex hoc canone tuentur (4): *Clerici, qui in quacumque ſeditione* (*alias factione*) *arma volentes ſumpſerint, aut ſumpſerunt, reperti, amiſſo ordinis ſui gradu, in Monaſterio pœnitentiæ tradantur*: Hi Scriptores, inquam, magnopere errant, eo quod is Canon de ſuſpenſione tantum agit, non vero de Irregularitate, quæ quidem ſuſpenſio non *ipſo facto* irrogatur, ſed Judicis ſententia decernenda eſt.

IX. Sin autem bellum juſtiſſimum appareat, tunc bellum defenſionis a bello offenſionis oportet ſecernere, & bellum pariter, ubi quis hoſtem manu interfecit, vel mutilavit, & bellum, ubi nullum ipſe ex his facinus, ſed alii certe milites admiſerunt. Cum bellum juſtum ad defendendam Patriam, Eccleſiamque ſuſcipitur, Laicus, qui pugnando hoſtes interficit, nulla Irregularitate devincitur. Idem prorſus de Clerico ſtatuendum eſt, ſi juſſus bellum ineat, nec pro Eccleſia, vel Patria tuenda Laici ſufficiant (5). Quod ſi bellum juſtum ad offendendum ſuſcipiatur, accurate perpendi debet, utrum Laicus, aut Clericus hoſtem manu ſua peremerint, vel mutilaverint. Nam, ſi ipſi nihil horum patraverint, omni prorſus Irregularitate immu-

(1) *Pontas in ſuo Dict. Caſ. in vocab. irreg. caſ. 70.* (2) *Gibalin. in ſuo tract. de irregul. c. 4. conſectar. 7. difficult. 2. Diana in ſua edit. coordinata tom. 5. tract. 5. reſol. 98. & 99.* (3) *De cenſuris diſp. 47. ſect. 5. Schmalzgrueb. ad tit. decretal. homicid. volunt. an. 137. ad 143.* (4) *In can. Clerici 23. queſt. 8.* (5) *Juxta textum cap. pervenit. 2. de Immun. Eccleſ. Gonzalez cap. petitio num. 7. & 8. de homicidio. Gibalinus de irregul. cap. 40. conſectar. 7. difficult. ult. num. 40.*

immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hoſtes morte affecerint, aut parte aliqua corporis imminuerint. In bello ejuſmodi nihil intereſt, quid alii geſſerint, & ſolum oportet expendere, quid Clericus, aut Laicus, de quibus agimus, manu ſua perſecerint, ut inde ſtatuatur, utrum Irregularitatem ſubjerint; ita fuſe demonſtrat Schmalzgrueber (1), qui plures alios ejuſdem ſententiæ Theologos enumerat.

X. Honorii III. reſponſum rem totam facilius declarat (2). Ipſum datum fuit Sacerdoti Pelagio, ſeu Serotino, qui anxius, ac ſollicitus de interfectis Turcis, qui oppidum ſuum invaſerant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua* (inquit Pontifex) *nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani, caſtrum quoddam, in quo morabaris, graviter invaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quam Laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occiſi quam plurimi exciderunt: Unde cum pro eo quod aliquos percuſſiſti, Irregularitatem metuas incurriſſe: Mandamus, quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia remordet, a miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam temere celebrare.* Ex his ſane verbis deſumitur Irregularitati non eſſe obnoxium Sacerdotem qui bellum juſtum offenſionis iniverit, incertuſque eſt, utrum aliquem in conflictu necaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos reddiderint: id Pontas (3) ductus eadem Pontificis auctoritate, & conventus condomi habiti recte, ac ſapienter perpendunt (4).

XI. Inter cæteros, qui de Irregularitate ſtudio accurato diſſeruerunt, Gibalinus merito recenſetur. Ipſe potiſſimum illud inquirit (5): *Quinam fiant irregulares in bello juſto aggreſſivo, ſecuto aliquo homicidio.* Et ſtatim reſpondet his verbis; *Neminem alium, quomodocumque concurrat ad bellum juſtum, fieri irregularem propter homicidia, quæ committuntur ab aliis, quod fatentur omnes, & colligitur ex cap. Petitio &c. nihil hoc loco diſtinguendum eſſe inter Laicos, & Clericos; omnes enim ſi propria manu mutilent, aut occidant, ſunt irregulares in hoc bello; nulli autem ſunt, ſi a mutilationibus, & cædibus ipſi abſtineant. Neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc in bello aſſiſtentes, ſint in Sacris, quia Capitulum* Petitio *loquitur de Sacerdote, quem non damnat Irregularitatis, niſi illum conſcientia alicujus a ſe occiſi mordeat: neque in his videtur ullus ambigendi locus.*

XII. Poſtremo etiam accedit irregularem haud fore Clericum, aut Laicum, qui manu ſua aliquem peremerit, aut mutilaverit, ſi has cædes patrarit, ut vitam ſuam in diſcrimine poſitam vindicaret; ſic decernitur *in Clementina ſi furioſus, de homicidio*. Equidem plures in dubium revocant, utrum hæc Pontificis Conſtitutio non ſolum privatas rixas, ſed etiam pugnas, & conflictus complectatur (6), tamen unanimi conſenſu major pars Theologorum exiſtimat tum privatis in diſſidiis, tum in præliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ, & pro qua hoſtis necandus eſt. Quapropter, ſi Pontifex immunem Irregularitate declarat eum qui *cum moderamine inculpatæ tutelæ* privatim rixando adverſarium ſuum interficit, immunis quoque Irregularitate cenſendus eſt, qui in acie pugnando ſervatoque eodem moderamine cædem committit (7). Hinc memoriæ proditur, Patrem Anſelmum Petramellaram Capuccinum, qui manu ſua ſeptem Turcas obtruncavit, cum victoria ſuperbi, atque inſolentes navim ejus in-

va-

(1) *Cit. tit. de homicid. voluntar. & caſuali l. 5. decret. a num. 128. ad 136.*

(2) *Cap. petitio de homicidio voluntario.* (3) *In ſuo Diction. Caſ. Conſcien. in vocab. irregular. caſ. 69.* (4) *Tom. 1. Conf. 7. ſect. 2.* (5) *Cap. 4. conſectar. 7. diffic. 4.*

(6) *In Decretis Sorbonicis, quæ collegit. Sainte Beuve caſu 108. tom. 5.*

(7) *Canonum Interpretes in cap. Petitio, de homicidio. Fagnanus n. 3. Gonzalez n. 2. Pirbinghius in 5. lib. decretal. tit. 12. ſect. 4. num. 115. Suarez de cenſuris diſput. 37. ſect. 5. n. 2. Silveſter. in ſum. in vocab. homicid. tertio num. 8. verſ. ſecundum exiſtente in bello. Theophylus Raynaudus de Religioſo loricato pronunt. 1. §. 2. tom. 17. ſuorum operum pag. 221.*

vaſerunt, ad pedes Sancti Pii V. ſupplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo ſolveretur, omni prorſus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuiſſe, omni eo quod parumper depoſito Crucis ſigno, quod manibus gerebat, enſem diſtrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda ſeptem ex hoſtibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant (1).

XIII. Sed ad cauſam noſtram redeamus: certiſſimum eſt nulli Irregularitati ſubjectum fuiſſe Clericum, ſi in Goiti expugnatione nemini ex Germanis, aut fœderatis vulnus, aut mors illata fuit; ſin autem Germanus aliquis interemptus cecidit, aut mutilatus fuit, tum (licet aggreſſio facta ſit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, ſi ſclopetum ſuum nunquam exploſit: ideoque pro certo habet neminem interfectum manu ſua, vel mutilatum extitiſſe: nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum debet exiſtimari. Pontas (2) omni prius Irregularitate ſecluſa ob Caput jam allatum: *Petitio, de homicidio:* monet petendam eſſe diſpenſationem *a portu armorum*. Hoc tamen conſilium ſimile prorſus videtur illi, quod traditur a quibuſdam Clerico Judici, qui ſententia ſua morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit, nempe, ut a Sede Apoſtolica diſpenſationem *ad cautelam* expoſcat. Quapropter iiſdem rationibus, quibus uſi ſumus, ut ſupervacaneam hanc diſpenſationem *ad cautelam* oſtenderemus, iiſdem (inquam) rationibus diſpenſatio *a portu armorum* penitus inania demonſtratur.

XIV. Igitur aperte conſtat ex ipſa re, & Pontificio jure Clericum, de quo agimus, nulla Irregularitate fuiſſe illigatum: tamen haud perſuaſum omnino tibi eſſe putamus, eo quod indolis tuæ præſtantiam, ingeniique vim in diſputationibus perſpectam habemus, ita ut vel minima perſcruteris accuratiſſime. Quare haud facile probabis diſcrimen, quod inter bellum juſtum, & injuſtum interpoſuimus, nempe irregularem fieri militem in bello injuſto, licet haud ipſe manu ſua, ſed alii ejuſdem exercitus homicidium commiſerint, contra vero Irregularitate liberum eſſe, qui in bello juſto manu ſua neminem obtruncaverit, licet alii a cædibus non abſtinuerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem, ac judicium conferre pluſimum Clericos ad patranda homicidia, quæ ab aliis admittuntur, idque radix Irregularitatis, atque origo habetur: Inſuper expoſces fortaſſe a nobis, ut explicemus illud, quod libere aſſeruimus: *Nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum exiſtimari debet*.

XV. Itaque cupientes tibi omnino ſatisfacere, primum aggredimur, nempe, ut allatam rationem belli juſti, atque injuſti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ*, qui bello juſto decertant, & neminem manu ſua interficientes, omnem, quam poſſunt, diligentiam impendunt, ne ulla fiant homicidia. Poſt hæc, ſi aliquis in acie perimatur, illi quidem irregulares non fiunt, quamvis ad homicidium influere videantur (3). Illi vero, qui injuſto certamine præliantur *dant operam rei illicitæ*. Quare cum facili negotio deprehendere potuerint *in eo facinore illicito* cædes evenire poſſe, ideo ſubeunt Irregularitatem, quamvis ipſi a cædibus abſtinuerint, & commilitones tantum alieno ſanguine manus ſuas adſperſerint (4). Inſuper, cum Irregularitas ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectet, Legiſlatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injuſtum ineunt, licet neminem occiderint, & alii ſolum in eadem acie cædes patraverint, nempe, ut homines a ſuſcipiendis bellis injuſtis removeant. Contra vero Irregularitas illis nequaquam indicitur, qui bello juſto cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abſtineant, videlicet, ne ab ejuſmodi bellis ineundis homines nimium retardentur (5).

XVI. At

(1) *In annal. Capuccinor. ad annum 1571. n. 6. loco.* (2) *Allato caſu 69.*

(3) *Cap. Dilectus; Cap. ſignificaſti 1. Cap. ex litteris, Cap. Joannes de homicidio.*

(4) *S. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. Avila de Cenſuris par. 7. diſput. 6. ſect. 3. num. 2. in reſponſ. ad primum.* (5) *Schmalzgrueber eod. tit. 12. lib. 5. Decretal. num.* 133.

Digitized by Google

XVI. At in quo belli æquitas poſita ſit difficillimum eſt judicare. Equidem, cum bellum inter duos movetur, alteri tantum ex ipſis æquitas ſuffragetur neceſſe eſt ob eam rationem, quam Grotius (1), & Vitriarius (2) juris publici peritiſſimi his verbis exhibent; *At, ut neuter bellantium injuſte agat, fieri ſane poteſt. Injuſte enim agit nemo, niſi qui & ſcit ſe rem injuſtam agere; multi enim id neſciunt. Sic juſte, ideſt, bona fide poteſt litigari utrinque. Multa enim & in jure, & in facto, unde jus oritur, fugere homines ſolent.*

XVII. Quapropter ſi contingere queat, ut uterque bellantium injuſte non agat, licet æquitas belli uni ſolum parti conveniat, a Theologis inquiritur, utrum miles arma capere poſſit pro illo, quem certo ſcit bellum injuſtum movere, vel ſi incertus de hac re fuerit, an deceat prius veritatem perſcrutari, quam militiam capeſſat: unanimes autem affirmant nullam illi præſtandam eſſe operam, qui bellum injuſtum aggreditur; neque ab ipſis ſubjectis (3). Quod ſi iſti prorſus ignari ſint, an eorum Princeps juſte, vel injuſte bellum indicat tunc omnes fatentur non opus eſſe, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Auguſtino deſumitur (4). *Ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi.* Sin vero miles Principi bellanti ſubjectus minime fuerit, negotium haud ita facile diſſolvitur. Contendunt aliqui, prius inveſtigandam belli æquitatem, quam miles hujuſmodi nomen ſuum præbeat; id vero alii nequaquam neceſſarium exiſtimant. Inter cæteros Diana (5) hanc ſententiam tuetur, eamque nos ipſi plurimum æquitati conſentaneam judicamus. Nam belli concitandi cauſæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, & velut obductæ tenebris deliteſcunt. Accedit etiam, quod Chriſtiani Principes nullum bellum ſuſcipiunt, quin ante a viris doctrina, ac Theologiæ ſcientia præſtantibus conſilium expetiverint. Quare milites, ſive inter ſubjectos numerentur, ſive a Principe bellante nullo modo dependeant, ob hanc cauſam omnem ex animo ſcrupulum, ac ſollicitudinem deponere queunt, & facere reipſa conſueverunt. Poſtremo Principes cum neceſſitas poſtulat, extemplo milites conſcribere nequirent, ſi concedendum prius eſſet militibus, ut ſerio perpendant, an bellum ejuſmodi defenſionis, ſive offenſionis cum æquitate conjungatur.

XVIII. Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod ſuperius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum exiſtimari debet.* Poſtquam vero tibi ſatisfecimus, nunc ſupereſt, ut noſtras aliquas difficultates exſolvamus. Ac primum Monacellus (6) Romanæ Curiæ peritiſſimus hæc ſcripta reliquit: *Clericus, qui militiæ nomen dedit, & armatus in bello ſervivit, ſtipendium accepit, & expeditionibus militaribus ſe aſſociavit, indiget diſpenſatione ab Irregularitate incurſa, licet moraliter certus ſit, neminem mutilaſſe, læſiſſe, aut occidiſſe.* Eadem prorſus verba Schmalzgrueber (7) commemorat, & ambo teſtantur id ſancitum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii die 13. Januarii anno 1704., cum Iprenſis Cauſa propoſita fuiſſet. Inſuper certum eſt in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Penſione præditum *ipſo jure* illis ſpoliari, ſi inter milites cooptatur, quamvis in nullo ſe conflictu immiſceat, ſive (ut Curiæ verbis utamur) *etiamſi ſæva non exerceat* (8). Immo cum in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis milites adſcribitur, *& ſæva non exercet*: improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, & Clericum ejuſmodi Beneficio, vel Penſione deſtitutum *ipſo facto* Sacra Congregatio conſtituit *die*

13.

---

(1) *De Jure belli, & pacis lib. 2. cap. 23. n. 13.*
(2) *In Inſtit. Juris naturæ, & gentium lib. 2. Cap. 23. num. 16.*
(3) *Diana in edit. coordinata tom. 7. reſol. 36.*
(4) *In lib. 22. contra Fauſtum relat. in Can. Quid culpatur 23. quæſt. 1.*
(5) *In eodem loco reſol. 38. & reſol. 41.*
(6) *In formul. Legali tom. 2. tit. 13. formul. 3. num. 27.*
(7) *Eodem tit. 12. num. 136.*
(8) *In deciſ. 69. & deciſ. 216. coram Cardinali Telſo.*

Digitized by Google

13. *Novembris anno* 1737. *in Cauſa Ulyſſiponenſi Orientalis Penſionis*, uti recens Secretarius ſapienter evulgavit; *& die* 11. *Maij anno* 1716. *in Cauſa Peruſina Penſionis coram Herrera*. Porro hæc deciſio inter cæteras ejuſmodi Herreræ typis editas enumeratur, eamque Fargna commemorat (1), quem ſane nominamus libentiſſime, eo quod ſtudiis noſtris interfuerit, cum Romæ immoraremur.

XIX. Proculdubio Sacram Concilii Congregationem maximi faeimus, in qua magnam vitæ partem impendimus, cum pro tenuitate noſtrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejuſdem Sacræ Congregationis ſententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipſas viderint, eoſque plerumque decipi. Quare ſapientes viri admiratione maxima corripiuntur, dum audiunt aliquid inuſitarum a Sacra Congregatione fuiſſe ſancitum. Itaque ut obſecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propenſæ ad obſervantiam erga Sacram Congregationem, ex actis deſumendam putavimus ſententiam ejuſdem Congregationis, de qua ſermo eſt, idque minime ſupervacaneum fore ducimus, uti paulo inferius demonſtrabimus.

Ipren. Irregularitatis.

Henricus Boſſaert in Sacro Diaconatus Ordine conſtitutus, & Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Ipren. alias ſeculari militiæ nomen tulit pro ſervitio Regis Catholici in Germania inferiori ſe imiſcendo in variis bellicis expeditionibus, in quibus, ut moris eſt, homicidia, furta, rapinæ, incendia, aliaque hujuſmodi ſecuta fuerunt, abſque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, & deinde forſan in ſuis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, ſe exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem promoveri ſupplicem Sanctiſſimo porrexit libellum pro abſolutione cum rehabilitatione, & diſpenſatione ad ordines & Beneficia, dubitans, ne ex cauſa præmiſſa aliquam Irregularitatem contraxerit: illoque ad hanc Sacram Congregationem, & ab iſta ad Epiſcopum pro informatione remiſſo, iſte de expoſitorum veritate teſtatur, & ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetraſſe, ſed metu Irregularitatis incurrendæ ſclopum ſemper in aerem exploſiſſe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum eſſe, neminem occidiſſe, mutilaſſe, aut etiam læxiſſe: & a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari miniſtraſſe, nec ullas ſui Ordinis functiones exercuiſſe, quod juramento declaravit coram eodem Epiſcopo. Teſtatur inſuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reverſum, pœnitentiæ ſigna dediſſe, & ab anno commoratum eſſe in Seminario, in quo etiam de præſenti reperitur, ſpiritualibus exercitiis, ac ſtudiis vacando, proindeque eumdem petita gratia dignum cenſet.

Propoſita igitur Cauſa per ſupplicem libellum duabus vicibus rejecta fuit inſtantia, nempe ſub die 21. *Maji* 1701. *&* 17. *Decembris ejuſdem anni, ac poſtremo ſub die* 30. *Septembris proxime præteritis reſcriptum fuit: Expectet: Modo autem poſt lapſum fere quinque annorum prædictus Orator ſupplex redit ad EE. VV. inſtando declarari.*

Primo, an indigeat diſpenſatione, & quatenus affirmative
Secundo, an ſit concedenda in caſu &c.
Die 13. *Januarii* 1703. *Sacra Congregatio Concilii reſpondit affirmative ad utrumque.*

XX. Examinemus accurate, quid inter Monacellum, Schmalzgrueber, ac Sacræ Congregationis ſententiam ab ipſis prolatam interſit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus; qui militiæ nomen dedit*. Sacra autem Congregatio de Diacono: *Enricus Boſſaert in Sacro Diaconatus Ordine conſtitutus*. Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen

(1) *De Jure patr. part.* 2. *can.* 26. *caſ.* 2.

tamen uſitato vocabulo is Clericus appellatur, qui ſolum primam Tonſuram, aut minores Ordines accepit: Inſuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt; *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Iprenſis*. Iidem Scriptores generatim ſolum affirmant certum eſſe, a Clerico neminem manu ſua fuiſſe interfectum: *Licet moraliter certus ſit neminem, mutilaſſe, læſiſſe, aut occidiſſe*. At Sacra Congregatio, quæ etiam verba diligenter expendit, ſpeciem hujuſce certitudinis exponit, prout ſupplex orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ ſclopum ſemper in aerem exploſiſſe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum eſſe, neminem occidiſſe, mutilaſſe, aut etiam læſiſſe*.

XXI. Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam orator attulerat, ſed tantum memorat ab illo expoſitum fuiſſe, quod a cædibus abſtinuerit, eo quod ſclopetum ſuum ſemper in aerem diploſerit: id autem vix intelligi poteſt: cum enim de pluribus expeditionibus, pluribuſque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri ſolent, quis unquam affirmare certo, ac reipſa poſſit ſemper in aerem ſclopetum ſe exploſiſſe; ideoque cædem nemini intuliſſe? Porro duobus modis id contingere poteſt, nempe, aut linea verticali, aut curva ſclopetum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum ſic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si vero ſecundum fiat, experientia ſatis oſtendit tantam ineſſe vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre poſſint, quod revera contingit militibus in poſteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hoſtibus non quidem verticali, ſed curva linea emittuntur; hanc autem rationem explodendi ſclopetum a Diacono ſervatam fuiſſe in ſuis expeditionibus veroſimile videtur. Nam miles, qui verticali linea ſclopetum ſemper exploderet, pœna immunis nequaquam diſcederet.

XXII. Cum hæc ita ſe habeant, ſi Monacellus, ac Schmalzgrueber aliquid ſtatuere volebant ex ea ſententia Sacri Concilii Congregationis, aliter ſe gerere debuerant. Nam exponi neceſſe fuerat a Sacra Congregatione judicatum fuiſſe diſpenſationem ab Irregularitate neceſſariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, & tamen affirmavit a cædibus ſe abſtinuiſſe, eoquod ſclopetum ſemper in aerem diſploſerit. Si illi hoc modo ſcripſiſſent, tum facile quiſquis dignoſcere potuiſſet, id Clerico, de quo verba inſtituimus, nihil prorſus adverſari. Siquidem ipſe prima ſolum Tonſura, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nulloque Beneficio præditus, qui uni tantum belli expeditioni ſe immiſcuit; & ideo pro certo magis affirmare poteſt, quod neminem manu ſua interfecerit, mutilaverit, aut læſerit, quia ſclopetum ſuum nullo modo exploſit.

XXIII. Reſponſum Honorii III. ſuperius allatum (1) pro Sacerdote datum fuit. Quare ſuſpicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæſtionem, quam modo pertractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato ſecernit. Ut res plane expendatur, illud advertendum eſt, quod Theologi docent, nempe, diſcrimen eſſe inter eum qui militiæ haud nomen dedit, ſed in conflictu ſolum militibus ſe adjungit, & in acie decertat, atque inter eum, qui inter milites adſcriptus bellum ingreditur, etiamſi cum hoſte manum non conferat. Inquiritur ergo, an Clericus ad ſacros Ordines aſſumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati ſit obnoxius (2). Ac primum unanimes Theologi fatentur, levem ſolummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites ſponte cooptatur: lethali vero culpa vacuum non eſſe Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus militiam amplectitur (3). Eamdem pariter culpam tribuen-

(1) *In cap. Petitio de homicidio.* (2) *Canon. Si quis in vocabulo militaverit diſt. 51. Theſaurus de pœnis Eccleſiaſt. part. 2. cap. 1. in vocab. Bello.*

(3) *Lorca in 2. 2. D. Thomæ qu. 40. art. 1. ſect. 3. diſp. 51. n. 12. Caſtropal. in tom. 1. tract. 5. diſp. 5. punct. 6. n. 5. Card. de Lugo in ſuis Reſponſ. Moral. lib. 5. dub. 14. Diana in edit. coordin. tom. 7. tract. 7. reſol. 52.*

buendam Clerico exiſtimo, qui licet minores ſolum Ordines aſſecutus fuerit, Beneficium tamen poſſidet. Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorſus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schlare (1). Quapropter ſi Irregularitas in Eccleſiaſticos conſtituitur, qui militiam ſuſcipiunt; illi ſolum Clerici intelligendi ſunt, qui Sacris Ordinibus initiantur, aut Beneficium aliquod obtinuent. Nam res agitur de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa vero criminis gravitatem pro certo habere debet, ſive *Cenſura* putanda ſit, quemadmodum Thomiſtæ contendunt, ſive, ut aliis placet, gravis tantum pœna Eccleſiaſtica.

XXIV. Neque hic ullam vim habet, quod ſuperius dictum eſt, Beneficiis nempe, ac Penſionibus *ipſo facto* deſtitui Eccleſiaſticum, qui ſe inter milites adſcribit. Quippe id Romanis a Pontificibus decernitur, ac potiſſimum a Sixto V.: neque Irregularitatem conſequitur jactura Penſionum, ac Beneficiorum. Nam Irregularis etiam *ex delicto* niſi forte ob militiam id obvenerit, ſuas Penſiones, ac Beneficia retinet, donec interpoſita Judicis ſententia, ſpoliatus ipſis declaretur; & priuſquam Judex hanc ſententiam pronunciet, jure poteſt Eccleſiaſticus ſua Beneficia alicui dimittere, uti clare deprehenditur *ex Cap. ex litteris, de exceſſibus Prælatorum*, idemque Gibalinus fuſe demonſtrat (2).

XXV. Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus, vel immunis cenſendus ſit aliquis, cum delictum in dubium vocatur, & quæſtionem hoc pacto dirimunt, ſi dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitas deducitur, ut pœnæ ſtatuantur, nempe, ut Clericus ſuo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda eſt, ob eam cauſam, quod nequaquam licet certam pœnam pro incerto crimine conſtituere. Sin autem res agitur de Irregularitate *pro interiori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis ſuis Ordinibus abſtineat, & ne ad alios aſſumi contendat, tunc Irregularitas pro certo habenda eſt; nam cum dubia res videtur tutior pars eſt eligenda (3). Porro hæc ſententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo*, tum *in Foro conſcientiæ* plurimum ſuffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorſus eſſe debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit, de qua re nihil omnino ipſe dubitat, cum tormentum ſuum nunquam exploſerit; *in Foro conſcientiæ* rei dubietas ſatis eſſe putatur, quæ ſane dubietas penitus eximitur ob certiſſimam illam cognitionem, quammodo expoſuimus. Poſtremo Benedictionem noſtram tibi impertimur.

INSTITUTIO CII.

Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœceſanis, teneri ſingulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæſtiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confeſſarios ad eoſdem cœtus convenire debere. Tranſmittenda eſſe ad P. Pœnitentiarium reſponſa propoſitis quæſtionibus reddita. Muneri ſuo deeſſe illos omnes, qui gerunt curam animarum, niſi ſcripta exhibeant eorum nomina, qui Paſchali præcepto minime paruerunt.

I. Fateri revera poſſumus omnem curam impendiſſe, ſtatim ac pervenimus in hanc Sedem, & etiam ſanxiſſe, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæſtiones, ac deinde Parochi his cœtibus peractis ad Pœnitentiarium huic negotio præpoſitum mitterent reſponſa, quæ probata, & conſtituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Eccleſiaſticæ diſciplinæ conferant cœtus ejuſmodi, qui per diœceſim indicuntur. At quo-

(1) *In ſua Theol. bellica tom. 1. lib. 2. diffic. 2. n. 6.* (2) *De Irregular. cap. 2. part. 3. conſectar. 5.* (3) *Cap. Ad Audientiam, & cap. ſignificaſti 2. de homicidio. Eodem cap. Ad audientiam. Abbas num. 2. Marian. Socin. num. 18. Oſtienſ. num. 2. Joannes Andreas n. 7. Fagnan. num. 2. & ſeqq. Barboſa n. 2. & 3.*

quoniam ſuperiori tempore hæc quidem reſponſa Pœnitentiario tradi conſueverunt, ita tamen ut ſemper incertum eſſet, an illa veritati conſentanea forent, ideo Pœnitentiario ipſi præcepimus, ut poſt accuratum examen typis evulgaret, quid reipſa propoſitis quæſtionibus reſpondendum videretur, ut illi nempe, qui falſam ſententiam protulerint errorem agnoſcant, qui vero ſapienter judicaverint, quadam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in Decretis, quæ in lucem edidimus, & ad Parochos tranſmitti curavimus die 22. Novemb. 1731.

II. Quidquid ipſi polliciti ſumus, diligenter peractum fuit; nam Pœnitentiarius deſignatus quotannis promulgare reſponſa, quæ paulo ante expoſuimus, non prætermiſit. Attamen non ſine gravi animi noſtri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non poſſumus; quinimmo queri debemus, quod in hac diœceſi plures juſſis noſtris parere recuſaverint, & nunc etiam illa facere negligant.

III. Id vero deſumitur apertiſſime ex eo; quod nonnulli Parochi cœtus præſcriptos cogere, & multi alii Sacerdotes Confeſſarii ad illos convenire omiſerint, quamvis intereſſe deberent; & ſatis eſſe putaverint ad illum, qui cœtui præſidet, pagellam mittere, in qua ſententiam ſuam deſcriptam affirmarent. In hac diœceſi alii tamen nullos ditioni ſuæ Parochos adjunctos habent, & ſolum Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Deceſſores plerumque noſtri, vel nos ipſi conſtituimus. Cum Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipſe immunem ſe, ac liberum a cœtibus Eccleſiaſticis arbitraretur, ſed nobis pro certo reſponſum fuit, illum etiam daturum eſſe operam, ut cœtus ejuſmodi cogeret, & Sacerdotes, atque Confeſſarios ſuæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cum Diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obſignavimus; nunc autem compertum reipſa fuit, ipſos huic præſcriptos muneri haud ſatisfacere, cum in eorum ditione nulli alii Sacerdotes verſentur præter Cappellanum (ſi tamen aliquem Miniſtrum ſibi adjunxerint): poſtremo (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percurrimus, qui reſponſa propoſitis in conventu quæſtionibus ad Pœnitentiarium haud miſerunt, octo deprehendimus Archipresbyteros, qui id facere contempſerunt annis 1738., & 1739.; inſuper alios viginti novem Archipresbyteros, qui ab anno 1739. munus ejuſmodi ad hanc uſque diem detrectarunt, etiamſi annus ad finem prope jam pervenerit; certumque illud ſit, quod hi Conventus Eccleſiaſtici menſibus Novembris, ac Decembris omittuntur; nam ante illud tempus convocari ſolent, ut hyemis viarumque incommoda declinentur.

IV. Deus bone! Adeoque arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæſtiones coacto cœtu pertractare, ea conditione pariter adjecta, ut illis menſibus, qui minus incommodi afferant, iidem cœtus indicantur, modo tamen anno peracto omnes præſcripti conventus habiti fuerint? Id enim permittunt Decreta; quæ nuper commemoravimus, & quæ die 22. Novembris anno 1731. evulgata fuerunt, licet plures aliæ Diœceſes eos cœtus in ſingulas hebdomadas præſcribere conſueverint. Novum & inuſitatum eſt tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Epiſcopi ſui mandata, quæ haud temere, & inconſulto, ſed juxta Eccleſiæ diſciplinam, atque inſtituta ab ipſo ſanciuntur, quamvis etiam iidem Sacerdotes in Sacra Ordinatione Decretis ejuſmodi obſervantiam polliciti fuerint: *Promittis mihi, & Succeſſoribus meis reverentiam & obedientiam? Promitto*. Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipſa implicitum illis verbis aſſeruit, cum Paſtori ſuo promiſſum illud præbeatur, qui Deum ipſum exhibet, ejuſque perſonam in terris ſuſtinet (1). Incredibile pene eſt inter Sacerdotes etiam qui virtutem excolunt, & ſe omni prorſus macula immunes exiſtimant aliquos non deeſſe in ea cogitatione ſolum defixos, ut Paſtoris ſui juſſa quocumque modo eludant, eaque ſubdolis, & ineptis rationibus interpretentur tanta animi quiete, ac lætitia, quæ etiam ex oris ſerenitate deprehenditur, ut peritiſſimo Mathematico conferri poſſe videantur, qui poſt aſſiduos labo-

(1) *In Tractatu de perfecto Sacerdote cap. 12. §. 2.*

Digitized by Google

bores, diuturnaſque vigilias circuli quadraturam detexerit. Poſtremo inuſitatum videtur, quod plures ex noſtro Clero Sacerdotes, Parochi, & Archipresbyteri acerrime in prima acie arma ſuſcipiant pro tuenda ignorantia, cui nos bellum indiximus, quod ſane omni ſtudio proſequemur, donec hac mortali aura fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam neceſſaria; nec fortaſſe unquam revocarunt in mentem, quod ipſi ſæpius in Evangeliis legerunt, nempe, ſi cæcus cæcum ducat, ambos in foveam cadere.

V. Sed jam præcepta poſt exclamationes ſtatuenda ſunt, quæ omittere non licet, ne muneri noſtro deeſſe videamur. Primum igitur, ſingulis Archipresbyteris præcipimus, ut ſingulis menſibus cœtus pro examinandis Moralis Theologiæ quæſtionibus indicant, edictumque renovamus die 22. Novembris anno 1731. promulgatum, iterumque permittimus, ut illis menſibus hi cœtus ſtatuantur, qui minus incommodi ſint, dummodo labente anno præſcriptus cœtuum numerus abſolvatur. Secundo, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confeſſariis, ut ſimul ad eoſdem cœtus conveniant; & pro certo teneant haud ſatis eſſe, ſi reſponſum ſuum, ac ſententiam tranſmittant, niſi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, ſi gravi morbo laborantibus operam præſtare debeant, vel ipſi vera ægritudine retardentur. Epiſcopus Petricorenſis typis dedit conventus Eccleſiaſticos in ſua Diœceſi peractos, & poſt trecentos annos eam conſuetudinem illic inſtitutam teſtatur. Illam vero præ cæteris utilitatem deſumi commemorat, quæ præcipitur ex ſermonibus poſt ſolutam quæſtionem fieri ſolitis, ex quibus non ſemel ſententiæ æquitati minus conſentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerumque etiam ſeveritas illorum, qui acriori ſtudio Eccleſiaſticam diſciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientia magis excellunt, quemadmodum idem Epiſcopus in libri Præfatione recenſet. Hæc ſatis oſtendunt nihil prodeſſe, ſi reſponſa ad cœtum ſcripta mittantur. Nam qui abſens eſt, ſatisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortaſſe in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem ſuam deponere. Tertio, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur ſibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem ſe conferant cum ſuis Cappellanis, aliiſque Parochiæ ſuæ Confeſſariis, quoties cœtus Eccleſiaſticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero ſe adjungant, cum cœtus eoſdem ſingulis menſibus inſtituunt; neque enim cœtus reipſa nuncupari debet, cum ſolus Archipresbyter, ejuſque Cappellanus conveniunt, qui, utpote Miniſter, & ſtipendio Archipresbyteri vitam ſuſtinens, ab illius ſententiis, ne veſtigium quidem diſcedere, ſed, velut Echo, verba ipſius ſolum repetere conſuevit. Si Titulares Archipresbyteri hæc ſerio perpendent, nos certe humanos, ac leniſſimos judicabunt, qui ſolum eos monendos voluimus, dum rem haud inuſitatam, ac novam proponimus. Id nos eo conſilio fecimus, ut facilius dignoſcere poſſimus eos Archipresbyteros Titulares, qui ad cœtus præſcriptos non Cappellanum modo, ſed alios Sacerdotes vocare queant. Rem pariter haud inſolitam propoſuimus; nam plures novimus Titulares Archipresbyteros, qui ſimul conveniunt, ut de quæſtionibus Moralis Theologiæ verba faciant. Quarto, Titulares Archipresbyteri, quamcumque rationem ex his, quas enumeravimus, elegerint, propoſitis quæſtionibus reſponſum dare haud prætermittant, indictoſque conventus faciant eo modo, quo poterunt, donec aliud a nobis decernatur; diligenter expendant paratum fore remedium, ſi poſt comparatum Archipresbyteri titulum eoſdem cœtus omittant, aut negligant. Quippe is titulus nullum characterem imprimit, ideoque illum penitus obliterandi, quoties id nobis libuerit, facultate non caremus. Quinto, tranſmitti jubemus ab anno proxime ineunte 1740. ad P. Præmuli Barnabitam Pœnitentiarium reſponſa propoſitis quæſtionibus reddita, idque perficiendum menſe Novembri ſtatuimus; nam, uti dictum eſt, & nos minime latet, cœtus, qui menſibus Novembris, ac Decembris cogi deberent, ante illud tempus ob viarum impedimenta fieri conſueviſſe. Porro decet maxime, ut eadem reſponſa in manus Pœnitentiarii eo tempore deveniant, ut illa commode perlegere, & examinare queat, antequam ſententias ſuas exarare, ac typis evulgare debeat, quæ novo ineunte anno ad omnes Archipresbyteros mitti ſolent. Ultimo, præcipimus reddi Pœnitentiario intra menſem Januarii anni 1740. reſponſa, quæ data fuerunt quæſtionibus expoſitis anno 1738., atque an-

no

Digitized by Google

no 1739. Id autem præcipimus iis, qui reſponſa nequaquam miſerunt anno 1739., & cæteris etiam, qui juſſis his noſtris antea minime paruerunt.

VI. In poſterum detrectantes pœnis arbitrio noſtro ſtatuendis puniemus; inſuper, aut Titulares, aut non Titulares Archipresbyteri quoties aliquod ex his mandatis violabunt, decem Romana ſcutata certiſſime perſolvent, quæ piis operibus impendentur; nam experientia compertum eſt, parum prodeſſe argumenta, objurgationes facile contemni, monitiones vero comparari armis, quæ cuſpide careant, & illam ſatyrici Vatis ſententiam veritati prorſus convenire:

Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris:
Non cohibent ſacra verba malum: majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.

His verſibus uſi non fuiſſemus, niſi gravis Auctor Eccleſiaſticus eos prius attuliſſet; cum hoc idem argumentum pertractaret (1).

VII. Quæ huc uſque diximus, cœtus habendos, & reſponſa ad Pœnitentiarium mittenda ſatis oſtendunt, ac conſtituunt, tamen haud conſulunt graviſſimæ corruptelæ, ob quas Parochi, & Confeſſarii ad eoſdem cœtus minime conveniunt, & cæteri omnes, qui id facere debet juxta Decreta, quæ anno 1731. confecta ſunt. Quare renovamus ea, quæ tunc præſcripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Eccleſia cœtus cogitur, præſentes accurate deſcribat, & abſentes etiam cum iis cauſis, & impedimentis, ſi quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cum reſponſa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio decernamus, & ſalutarem quoque medicinam ipſis adhibeamus. Nam Confeſſarios, cum ad facultatem prorogandam accedent, examine ſeveriori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, ſi pervicaces his juſſus faciendis deprehendamus: vel enim mandata noſtra deſpiciunt, vel adeo torpeſcunt otio, ut nullam ſtudiis Eccleſiaſticis excolendis operam præbere velint; equidem primum ſuſpicari nullo modo poſſumus, ſed potius oſcitantem ſocordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat, ideoque novum illis examen indicere jueremerito poſſumus, ſive Parochiam a nobis, ſive a Deceſſoribus noſtris obtinuerint.

VIII. Epiſcopus Petricorii eo loco, quem ſuperius nominavimus, maximas agit gratias illis Eccleſiaſticis, qui cœtus ejuſmodi vel coegerint, vel iiſdem interfuerint; deinde ſe graviter animo perculſum ſatetur aliorum cauſa, qui idem Inſtitutum neglexerant. Ejuſdem Epiſcopi exemplum imitamur, eiſque gratias ſingulares perſolvimus, qui munere hoc ſuo perſuncti ſunt; ſed nobis dolendum non eſt ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perraro acceſſerunt. Nam jure quidem ſuſpicari nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc diſciplinam, & Inſtitutum contempſerint, quin etiam ob pervicaciam inſolenter ſe jactare: ideoque noſter animus fruſtra mœrore tabeſceret.

IX. Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, & Epiſcopus Valentiæ miſit ad Concilium Provinciale Salmanticæ coactum, libellum plenum ſapientiſſimis monitis, quæ ad Epiſcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus fuit (2). Præ cæteris autem illud potiſſimum admonetur (3): *Mittat frequenter Epiſcopus epiſtolas encyclicas, qua Clericis, qua Curatis, qua vero Locorum Incolis, omnes exhortando, ut eorum officia diligenter adimpleant.* Id profecto ſalutare conſilium pluries ſecuti ſumus, ſed, ne moleſtiam, ac faſtidium Parochis hujus Diœceſis afferamus, ac ne novas encyclicas litteras conficiamus, aliquid hic breviter ſuperaddemus, quod ſane aliud argumentum, ſed haud minoris utilitatis, complectitur.

X. In-

(1) *Petrus Bleſenſis epiſt.* 79. (2) *Tom.* 4. *Conciliorum Hiſpanorum.* (3) *Pag.* 99.

Digitized by Google

X. Inſtitutionem quinquageſimam quintam promnlgavimus die 10. Martii anno 1736., ubi de Paſchali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primum aliqui Rectores Eccleſiarum facile negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiario ſcripta referre, qui ad divinam Euchariſtiam in Paſchate non acceſſerunt, vel ea prorſus indigni judicati ſunt. Quare, ne graviſſimum hoc malum invalej.at, ſingulis Parochis tum Civitatis, tum Diœceſis precipimus, ut intra deſignatum temporis ſpatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, ſi forte aliquis in Paſchate Euchariſtie Sacramentum haud ſumpſerit, aut ſi ob ſingularem Dei miſericordiam preceptum ejuſmodi nemo violaverit: ipſius Pœnitentiarii juſſu ad pronunciandum in contumaces Inte rdictum deveniet. Qui hec facere contempſerint, pœnas noſtro arbitrio ſtatuendas perſolvent.*

XI. Porro id alienum non eſt a Synodo Decelloris noſtri cap. 3. lib. 2. Attamen quadraginta rres Parochi Diœceſis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paſchate hujus anni 1739. Divinam Euchariſtiam perceperint.

XII. Jam facile perſpicimus, quid reſpondeant, nempe, in ſuis Parochiis neminem verſari, qui Paſchali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatlo, a nobis patienter intelligant; omittimus contemptum, quo juſſa Paſtoris ſui hac ratione proſequuntur.

XIII. Deceſſor noſter ſingulis Vicariis Foraneis præcepir epiſtolam ſingulis menſibus ſcribere, qua admonerent, an aliquod ſcandalum in ipſorum ditione contigiſſet. Id etiam adjungitur iiſdem litteris, quibus Vicarii Foranei conſtiruuntur. Hæc optima conſuetudo paulatim obſolevit, ita ut ſolus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus Diœceſis, ac ditione Florentina primum hoc Inſtitutum conſtanter retineat. Id cæteri facere prætermiſerunr ob eam canſam, quod nihil mali obtigerit, ut litteræ ſcribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non eſſet! ſed illi vehementer errant. Nam graviſſima facinora ſæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Forauei diſſimulant, nec de illis certiores nos faciunt, ita ut abſtinere a litteris conſcribendis non indicet quidem diſciplinæ, morumque integram obſervantiam.

XIV. Hoc ſane exemplum nos magnopere perterret, adducitque, ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paſchali præcepto minime pareant, ſi conſuetudo ſcribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperaſſe præcepto ejuſmodi cenſendus ſir, cum nullæ a Parochis literæ redduntur. Ipſi vero ſcribere ceſſantes nos etiam monere negligent, ſi aliquis in Paſchate ad ſacram Euchariſtiam non acceſſerit.

XV. Quapropter his noſtris literis præcipimus Parochis omnibus, qui anno 1739. ad Pœnitentiarium nequaquam ſcripſerint eorum nomina, qui Paſchali præcepto non obtemperaverint, vel ipſum Pœnitenriarium non admonuerint ab omni populo perceptam eſſe Euchariſtiam, præcipimus, inquam, huic muneri ſatisfacere, priuſquam menſis Januarius anni ineuntis 1740. abſolvatur, & in poſterum id peragendum a ſingulis Parochis infra octavam Aſcenſionis Domini perpetuo decernimus. Qui hæc juſſa non fecerit, pœnas illi arbitrio noſtro irrogabimus; interim vero ſex Romana ſcutata perſolvet, quæ a nobis pro Locis Piis ſublevandis conferentur.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præſcribitur pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia haberi conſueverunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis diſcutiantur. De his, qui cœtibus hujuſmodi intereſſe tenentur. Utrum omnes qui Canonici dignitate inſigniti ſunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adſtringatur. Utrum Confeſſarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confeſſiones approbati, hoſce Eccleſiaſticos conventus adire teneantur.

I. QUamvis in XXXII. Inſtitutione promulgata die V. Septembris anno MDCCXXXIV. normam aliquam præſcripſerimus pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitaua Eccleſia fieri conſueverunr, ut quæſtiones Theologiæ Moralis examinentur, tamen perpauca neceſſario addenda ſunt.

II. Ac

Digitized by Google

II. Ac primum, monemus omnes, qui convenire debeat, ne id facere prætermittant, iterumque in delinquentes eaſdem pœnas innovamus, quas jam conſtituimus.

III. Sed quoniam nonnulli ſe immunes putant, in fine harum litterarum indicem eorum ſubjiciemus, qui cœtibus iiſdem intereſſe omnino debeant.

IV. Secundo, qui tenetur ad hos cœtus Eccleſiaſticos accedere, ille permaneat, donec univerſa concio dimittatur. Quippe, *non dicitur veniſſe, qui non ſtetit:* nec diſcedat loco, ſtatim ac ab urna nomen illius extractum eſt, qui propoſitæ quæſtioni reſpondeat. Nam quiſque intelligat neceſſe eſt, quibus argumentis eadem quæſtio declaretur, quid deinde P. Theologus, & noſmetipſi ſuperaddamus. Qui non paruerit, poenis iiſdem obnoxius ſit, quæ in abſentes ab his coetibus ſanciuntur.

V. Tertio, qui cum reliquis in coetu verſatur, donec tota res peracta fuerit, modeſtiam præſeferat, mentemque intendat; neque ob inſitam ſocordiam eos corporis motus imitetur, qui ob naturales cauſas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum nos ipſi non ſemel inſpeximus.

VI. Quarto, qui quæſtioni reſpondet, haud novis, & inſolitis opinionibus adhæreat, ſed illas potiſſimum, quæ præſtantium virorum auctoritatibus magis innitantur, quam ſane viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus inſiſtit.

VII. Quinto, curam aliquam impendant omnes, ut ſententiam ſuam clarius exponant. Quæſtionem prius declarent; reſponſum deinde ſubjiciant, aliudque ſuis rationibus confirment, ac poſtremo diluant argumenta, quæ contraria eſſe videntur. Nam ſi confuſe, & incondite ſimul omnia permiſceantur, difficile prorſus eſt intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates deſumantur, certaque de illis cognitio prius comparetur: etenim non ſemel Canones afferri deprehendimus, qui in tota juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro noſtra mediocri experientia juris Pontificii ea nobis voluntas inceſſit, ut Canones illos omnino falſos, vel peſſime exſcriptos oſtenderemus, ob eam rationem, quod notis compendiariis ab Auctoribus editos deſcribere neſciverint.

VIII. Poſtremo, cum tot Parochi, & Sacerdotes Confeſſarii, iis omnibus, quæ ſuperius enumeravimus, accuratiſſime ſatisfaciant, reliquos hortamur ut ipſorum exempla ſibi ante oculos proponant, non vero imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, prætermittunt.

IX. Sed jam illos recenſeamus, qui his cœtibus intereſſe debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæſtionibus ſermo inſtituitur. Itaque omnes id præſtare tenentur, qui vel Sæculares, vel Regulares animarum curam exercent. Neque hoc ſane in dubium revocari poteſt, cum Sac. Congregationis Concilii ſententiis comprobatum ſemper fuerit. Ut vetuſtiores prætereamus, illam tantum afferimus, quæ die 3. Septembris anno 1650. promulgata fuit his verbis: *Sac. Congregatio cenſuit, Epiſcopum cogere poſſe ad intereſſendum Congregationi caſuum conſcientiæ Parochos tam Sæculares, quam Regulares, curam animarum exercentes* (1).

X. Convenire etiam debent Sacerdotes ſæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Eccleſiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus adminiſtrant. Id quondam in Sacra Congregatione propoſitum, ſed nihil prorſus decretum fuit. Tandem poſt novam Diſquiſitionem, & examen reſponſum eſt, etiam Canonicos Confeſſarios teneri, & præ cæteris Canonicum Pœnitentiatium. Quippe die 15. Martii 1692. (2) petitum illud fuit: *An Epiſcopus poſſit compellere Canonicos, Confeſſarios, ceteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem caſuum conſcientiæ*, Sacra autem Congregatio ita reſpondit: *Poſſe compellere omnes Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi ſint Canonici, cæteros vero non poſſe compellere, ſed hortari*. Monacellus alia Decreta commemorat, quibus Sacra Congregatio eamdem ſententiam confirmavit (3).

XI. De

(1) *Tom. 19. Regeſt. pag. 76. in Cauſa Foroſempron.* (2) *Tom. 42. Regeſt. pag. 147.*
(3) *Tom. 1. ſui formul. legal. tit. 3. formul. 15. num. 2. & 3.*

Digitized by Google

XI. De Canonico Pœnitentiario ſatis conſtat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude geſſit, ſuiſque præclaris in Apoſtolicas Congregationis ſententias plurimum illuſtravit (1). Porro ille perpendens certum, decretumque eſſe a Sac. Congregatione, ut ſeculares Confeſſarii his cœtibus Eccleſiaſticis interveniant, ſtatim hæc ſuperaddit: *Cæterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio cenſuit, Epiſcopum cogere poſſe* (ut iiſdem cœtibus interſint) *nedum Parochos, ſed etiam Confeſſarios ſæculares: quod ſane non ſolum procedit quoad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confeſſarii, ut præ cæteris eſt Canonicus Pœnitentiarius; ſed etiam quicumque alii Sacerdotes ſeculares ſine titulo, & voluntarie ad Confeſſiones ab Epiſcopo deſtinati*.

XII. Alias pariter diſputatum ſuit, utrum Regulares Confeſſarii conventus eoſdem pro examinandis Theologiæ Moralis quæſtionibus coactos adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in ſua Synodo ipſos impulit, ut id facerent (2). Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15. cap. 9. Regularibus Confeſſariis idem præcipit, niſi forte in ſuis Monaſteriis cœtus ejuſmodi ſtatuantur. Attamen ex communi jure id neceſſario præſtandum ab ipſis nequit affirmari, quamvis in Monaſteriis non immunibus, ſed Epiſcopi ditioni ſubjectis immorentur.

XIII. Nemo ignorat aliqua Regularium Monaſteria juriſdictioni Epiſcoporum ſubjici ob eam cauſam, quod præſcriptus ab Innocentio X. numerus Religioſorum virorum in illis non habeatur (3). Quare Epiſcopus Foroſempronienſis die 12. Maji anno 1685. illud petiit a Sac. Congregatione (4): *Epiſcopus exponit, in Civitate Foroſempronien. duo adeſſe Regularium Cœnobia, unum ſcilicet Minorum Conventualium Sancti Franciſci, alterum vero Barnabitarum, quæ propter exiguum Religioſorum numerum inibi degentium ſubjecta ſunt juriſdictioni Ordinarii ex Decreto ſanctæ memoriæ Innocentii X. incipien. Ut in parvis: & licet dicti Religioſi hujuſmodi ſubjectionem agnoſcant, atque patiantur, qui tamen ex eis ſæcularium confeſſiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem caſuum conſcientiæ, quæ ſingulis menſibus habetur, cuique Confeſſarii omnes interſunt, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confeſſarios Regulares cogere poſſit ad intereſſendum præfatæ Congregationi caſuum conſcientiæ Sacra &c. reſpondit Negative.*

XIV. Idem argumentum rurſus propoſitum ſuit in Sac. Congregatione, cum nos ipſi Secretarii munere fungeremur, ab Aſculano Epiſcopo, qui exponens Eccleſiæ ſuæ ſtatum, & conditionem, illud præſertim admonuit, plura in ſua Diœceſi Regularium Monaſteria inveniri ſibi ſubjecta juxta Decretum Innocentii X., quod nuper commemoravimus; Regulares autem in ipſis degentes, qui ſæcularium confeſſiones excipiunt, declinare a conventibus Eccleſiaſticis, in quibus Moralis Theologiæ quæſtiones examinandæ proponuntur. Quare idem Aſculanus Epiſcopus expoſcebat, an id præcipere poſſet in litteris, quæ dari ſolent, cum facultas audiendi Confeſſiones illis concederetur. Nos profecto rationes omnes congeſſimus, quæ Epiſcopo ſuffragari poſſent; verum Sac. Congregatio die 12. Martii anno 1718. reſpondit, ſervari Decretum editum in Cauſa Foroſempronienſi, de quo nuper mentionem fecimus.

XV. Poſtremo, cœtibus iiſdem neceſſario intereſſe non oportet reliquos Sacerdotes, qui ad confeſſiones excipiendas deſignati minime ſunt, neque cæteros ex Clero ſæculari; tamen id perutile foret ipſis, nec Epiſcopus prætermittere unquam debet eos vehementer hortari, ut conveniant, quod nos hiſce litteris libentiſſime facere intelligimus.

IN-

(1) *Tom. 4. pag. 460. Epit. Rom. num. 67.* (2) *Num. 8. Notificat.*
(3) *In Conſtit. ut in parvis.* (4) *Lib. 35. Decret. fol. 238.*

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis ſpiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quamobrem initio hujuſmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo præſcribantur, & quo tempore. Oſtenditur hoc Inſtitutum obſervari tam Romæ, tum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excuſationes, quæ adduci ſolent ab iis, qui ſeſe ab hac pia conſuetudine expedire velint.

I. QUiſque intelligere facile poteſt quam utile ſit iis, qui ad Sacros Ordines aſſumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum ſe recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi ſejuncti ab hominum commercio, Divinarum rerum meditationibus, piiſque libris intenti, novi gradus ſanctitatem, ac præſtantiam familiaribus colloquiis aſſequantur, munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ curſu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; poſtremo vires ſuas ad trutinam accuratiſſime revocantes ad Sacerdotium aſcendere non audeant, niſi animum ſatis compoſitum paratumque ſibi ad eam dignitatem ſuſtinendam agnoſcant; quo ſane pacto ad ſeveram priſtini temporis diſciplinam pro imbecillitate hujus noſtræ ætatis conformantur, cum nempe irregularis putabatur, nec ſuſcipiendis Ordinibus idoneus, qui poſt Baptiſmum lethale crimen admiſiſſet: *Non eo tantum* (inquit S. Hieronymus) *quo ordinandus eſt tempore ſine ullo crimine ſit, & præteritas maculas nova converſione diluerit, ſed ex eo tempore, quo in Chriſto renatus eſt, nulla peccati conſcientia mordeatur.*

II. Initium hujus ſacri receſſus ad Auguſtinum referri poſſe videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Hiſtoria parumper verſatus fuerit, primis, beatiſque Eccleſiæ temporibus, ſi ipſius neceſſitas novum aliquem Sacerdotem expoſceret, morem, inſtitutumque fuiſſe, ut populus alicujus meritis, ac virtute adductus eum ſubito teneret, & Epiſcopo ordinandum inferret. Hac ratione S. Paulinus ad Sacerdotium evectus fuit, uti teſtatur ipſe in epiſtola ad Alipium, quæ inter epiſtolas S. Auguſtini vigeſima quarta recenſetur: *Nam ego etſi a Delphino Burdigalæ baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hiſpania per vim ſubito inflammatæ plebis ordinatus ſum.* Idem prorſus accidit Pauliniano S. Hieronymi fratri, cui manu injecta populus os occluſit, ne communi omnium voluntati reclamaret (1). Quamvis autem poſt aliquod tempus conſuetudo ejuſmodi vetita fuiſſet ob graviſſimas corruptelas, quæ inde manabant, uti deſumitur ex ſabula ſecunda Imperatoris Majorani, & melius ex epiſtola prima S. Leonis, tamen S. Auguſtinus poſt hæc Decreta per vim ſubito conciti populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Epiſcopo Hipponenſi Valerio. Poſſidius eidem S. Auguſtino coævus hæc omnia in ipſius vita commemorat (2): *Eodem itaque tempore in Eccleſia Hipponenſi Catholica Valerius Sanctus Epiſcopatum gerebat, qui cum flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate de providendo, & ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, jam ſcientes Catholici Sancti Auguſtini propoſitam & doctrinam, manu injecta (quoniam & idem in populo ſecurus, & ignarus, quia futurum eſſet, adſtabat) &c. Eum ergo tenuerunt, &, ut in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum intulerant, omnibus id uno conſenſu & deſiderio fieri, perficique petentibus, magnoque ſtudio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum eſt deſiderium.* Quare, cum hoc eventu impeditus ſe tantiſper ante Sac. Ordinationem colligere non potuiſſet, ad eumdem Epiſcopum Valerium litteras dedit, ut facultatem obtineret ſecedendi in remotum locum ab hominum ſocietate, ubi per aliquod tempus, nempe uſque ad Feſtum Paſchatis (Ordinatus fuerat juxta Rivium initio Quadrageſi-

---

(1) *Epiſtola 60. apud S. Hieronymum.* (2) *Cap. 4.*

geſimæ) verſaretur, piiſque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum ſane eſt, an Valerius S. Auguſtini voluntati morem geſſerit, vero tamen ſimillimum eſt, quod eidem permiſerit uſque ad Paſcha Sacerdotis muneribus nequaquam perſungi. Id apertiſſime deprehenditur ex vita S. Auguſtini Gallice, & Latine conſcripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc noſtram vernaculam linguam reddidit (1).

III. Hæc ſane ſpiritualium exercitiorum ſpeciem aliquam præſeferunt, quæ ante Sacram Ordinationem ſuſcipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Auguſtinus idem conſilium ante probaverit, quod peracta Ordinatione perfecit; ſed hanc diſciplinam recentioribus, magiſque perſpicuis monumentis explicemus. Ac primum S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576. coegit, hæc præſcribit: *Subdiaconatum ſuſcepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui ſe ille ſuſcipiendo ſancte obſtringit, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priuſquam eo Sacro Ordine initietur; aliquem ſemotum locum adeat, ubi ab omnibus curis, & occupationibus liber, cum omnis anteactæ vitæ ſuæ peccata diligenti conſcientiæ diſcuſſione rite confiteatur, tum in ſalutaribus meditationibus, aliiſque ſpiritualibus exercitationibus totus verſetur, duce & moderatore ſibi adhibito religioſo viro earum uſu perito, quem Epiſcopus in primis probarit. In illis autem vel menſe, vel longiori, breviorive tempore perſiſtat, prout de moderatoris conſilio Epiſcopus expedire curaverit. Quas item exercitationes eodem præſcripto & modo, & tempore Diaconi, cum ad Sacerdotii gradum acceſſuri ſunt, pie ineant, ac præſtent.*

IV. Secundo, Sanctus Vincentius a Paulo anno 1628. cum Auguſtino Boterio Epiſcopo Bellovacenſi cenſuit nihil conferre magis, ut Ordines ea pietate, ac Religione, qua opus eſt, Clerici accipiant, quam in aliquem locum procul a turba, ac negotiis ſecedere, ubi per decem dies pie, ſancteque detinerentur. Qua de cauſa normam propoſuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœleſtibus contemplandis, inſtructionibus audiendis, ſanctis libris perlegendis, conſcientiæ diligenter diſcutiendæ, ſacris rubricis, ac Miſſæ tum privatæ, tum ſolemnis, Breviarii, & Romani Pontificalis cæremoniis addiſcendis, exercendiſque, diem totum accuratiſſime diſtribuit. Quapropter in Decreto Canonizationis, quod in appendice libri IV. de Canonizatione Sanctorum nos ipſi deſcripſimus, hæc habentur: *Ita Clericis in ſortem Domini vocatis, qui in hujus mortalis vitæ terra deſerta & inaquoſa ad Altare Domini miniſtrantes verbo & exemplo, ſanctæ Dei plebi tendenti ad Cæleſtem Patriam, excuſſo Diabolicæ captivitatis jugo, præire debent, author fuit, ut priuſquam ad Eccleſiaſticos gradus aſcenderent, a mundanis tumultibus in ſanctam ſecedentes ſolitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandiſque, ſui muneris officiis vacarent.*

V. Tertio, exponemus ſingularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Epiſcopus Ruthenenſis, & eidem Sancto Vincentio conjunctiſſimus: *In quamplurimis* (inquit) *diœceſibus ad hunc eumdem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admiſſi ſunt, variis exhortationibus, inſtructionibus, collationibus ſpiritualibus, aliiſque piis & aptis exercitiis diſponuntur &c. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hiſce temporibus ſuggeſſit, illud dicere ſufficiat, vix explicari poſſe, quam eximios & uberes fructus producere ſoleant: ita ut ſi eo quo deceat modo peragantur, ſapientiſſimorum, & in rebus Eccleſiaſticis expertiſſimorum virorum judicio, pleriſque aliis modis deficientibus poſſint abunde ſupplere, quod experientia ipſa probatum eſt, & abunde probari poteſt* (2). Quamobrem Romani Pontifices hac pia conſuetudine magnopere probata indixerunt omnibus, qui aliquem ex ſacris Ordinibus ex-

(1) *Lib. 3. cap. 4. num. 5.*
(2) *In ſuo opere quod inſcribitur Enchiridion Epiſc. ſollicitudinis pag. 179.*

expoſcerent, hujuſmodi exercitationibus antea decem dies impendere. Alexander VII. die 7. Auguſti anno 1662. Ordinandis Romæ, & in ſex Epiſcopatibus Suburbicariis ita præcipit: *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus ſuſcipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos ſe conferant, a quibus decem dierum ſpatio ante Ordinationem in eorum domo incluſi, de omnibus ad rite percipiendos, & rite exercendos Ordines requiſitis erudiantur.* Venerabilis Dei Servus Innocentius XI. interpoſitis litteris Sacræ Congregationis pro Epiſcoporum & Regularium cauſis deſignatæ, ſcripſit ad omnes Epiſcopos Italiæ, & Inſularum adjacentium die 9. Octobris anno 1682. (quæ quidem litteræ pluries editæ fuerunt, ac præſertim poſt Synodum Farfenſem habitam a Cardinali Carolo Barberino (1)) quibus litteris initiandos majoribus Ordinibus in tota Italia, & Inſulis adjacentibus eidem Conſtitutioni Alexandri VII. ſubjectos pariter eſſe voluit, ac declaravit: *Sanctitas ſua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt, per decem dies ſpiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorſus modo, qui Romæ Ordinandis præſcribitur in Conſtitutione 126. Alexandri VII.* Idem per encyclicas litteras Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Epiſcopos Italiæ, Inſularumque adjacentium die 1. Februarii anno 1710. Clemens XI. confirmavit (2): *Præcipue vero iis diſtricte injungit, ac præcipit, ut quæ dudum ſanctæ memoriæ Innocentius XI. Pont. Max. per Encyclicam Epiſtolam a Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium conſultationibus præpoſita ad univerſos Italiæ, Inſularumque adjacentium Epiſcopos datam die 9. Octobris 1682. quod hujuſmodi ſpiritualia Exercitia a ſingulis Clericis decem dierum ſpatio antequam ad Sacros Ordines aſſumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter obſervari & exequi curent, & quos iiſdem Exercitiis per antedicti temporis ſpatium minime operam dediſſe cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant.*

VI. Poſtquam Alexandri VII. Conſtitutio evulgata fuit, ſpiritualia Exercitia in ipſa propoſita ad hanc uſque diem diligenter ſervantur. Cardinales ipſi, ac Præſules quacumque dignitate præditi cum PP. Miſſionariis a S. Vincentio a Paulo inſtitutis per decem dies iiſdem mœnibus incluſi verſantur, antequam ſingulos Ordines Sacros ſuſcipiant, & piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profecto per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo ſolum immutatam vidimus Alexandri VII. Conſtitutionem, quod, interpoſita Pontificis facultate, Domui eorumdem Patrum Miſſionis ſubrogatum fuerit Collegium Novitiatus Societatis Jeſu, eo quod Confeſſarius alicujus Cardinalis, aut Præſulis in eo loco moraretur, adjecta tamen conditione, ut idem prorſus a negotiis ſeceſſus, & cætera omnia fierent, quæ ſuperius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiſerit alicui Præſuli, qui publicis, & Eccleſiaſticis negotiis implicitus eſt, per exiguas horas e ſeceſſu prodire, ut iiſdem negotiis expediendis præſens intereſſet, quod omnino neceſſarium videbatur. Id nobis ipſis evenit, cum inter Præſules, & Canonicos Baſilicæ Vaticanæ cooptati, pro aliquo Sacro Ordine ſuſcipiendo ad Patres Miſſionarios ſeceſſimus.

VII. In plures Italiæ Urbes, & Inſularum adjacentium diſciplina ſpiritualium Exercitiorum invecta, & penitus confirmata eſt, quibus Ordinandi ſimul incluſi dant operam, antequam Sacris Ordinibus initientur, uti Alexander VII., & aliorum Pontificum encyclicæ litteræ decernunt. In hac vero Civitate ad hanc uſque diem, cum generales Ordinationes haberentur, ſpiritualibus Exercitiis vacare certis quibuſdam horis Clerici conſueverunt in Eccleſia Regularium Barnabitarum, qui noſtri Pœnitentiarii munere funguntur; at cum peculiares Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentiarii hanc gravem provinciam, uti cetera omnia, laudabiter, & magno ſane cum incommodo ſuſtinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negotiis pro hujus diœceſis utilitate implicantur, magno ſtudio, & ſingulari doctrina Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ penitus animo defigere debent, priuſquam ad Ordines excipiantur. Præſto ſemper fuerunt, ut confeſſiones

(1) *Pag.* 805. (2) *In ſuo Bullario pag.* 547.

nes etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eamdemque viam alii Sacerdotes, quos paulo ante nominavimus, inſtiterunt. Cum tamen PP. Pœnitentiarii, & Parochi ſuis anguſtis domiciliis vix ipſi commode immorentur, ideo mœnibus iiſdem incluſos detinere Ordinandos haud potuerunt, ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco ſilentio libenter, ultroque prætteribimus.

VIII. Patres Soc. Jeſu Novitiatus ſui mœnibus aliquos ſemper exceperunt, ubi liberius ſpiritualibus Exercitiis vacarent: ſed id perpaucis, uti neminem latet, contingebat. Additis contiguis ædibus, ejuſdem Novitiatus ſpatia magis amplificata ſunt, & ante Ordinationem proxime petactam, quæ licet peculiaris, numeroſa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum aſſumendi eo loco concluſi ad pietatem, & religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacerdotium petebant; & ſi qui juſſa facere detrectarunt, paruimus mandato Clementis XI., quod nuper expoſuimus, nempe *Et quos eiſdem Exercitiis per antedicti tempori ſpatium minime operam dediſſe cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant;* licet piis Exercitiis alio in loco conſuetum tempus impenderint, videlicet haud incluſi, & in Eccleſia Sacerdotis, quem veluti Ducem, & Moderatorem ſumendum conſtituimus ab illis, qui juſſu noſtro in Collegium ejuſdem Novitiatus ſe recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis Exercitiis decem dies inſumpſerint, tamen ab ea ratione, & loco, quem nos ipſi decrevimus, ſe alienos præbuerunt.

IX. Itaque, ut futuris Ordinationibus modus ſtatuatur, omnes ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum expoſcent, jubemus ad Domum Novitiatus Societatis Jeſu ſe conferre, ibique clauſos decem dierum ſpatio ſpiritualibus Exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus ſecedendi tempus nos ipſi deſignabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommode queat, incerti tamen ſumus, an ſemper id præſtare tuto poſſimus. Idem conſilium cum illis pariter ſequi maxime in votis habemus, qui Diaconatus Ordinem poſtulant, & fortaſſe Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque beneficium ejuſmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo ſatis eſſe putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus inſtituimus. Qui tamen ex Diaconis, aut Sacerdotibus intra Novitiatus ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipſi per decem dies præſcriptos, mane, & peracto prandio ſtatis horis ad eum locum ſe conferant ut ſactis inſtructionibus interſint; aliiſque iis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri incluſi tunc temporis exercentur. Id vero diligenter, accurateque facere non prætermittant. Quod ſi aliter contingat, eam legem, & inſtitutum Regularium imitabimur, qui cum per anni ſpatium Novitiatus ſeptis concluſi probari debeant, etiamſi parum decreti temporis intermittatur, ad vota ſolemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, ſed novus anni curſus ineundus ipſi proponitur. Nonnulli, ut alieno tempore Ordines ſuſcipiant, a Summo Pontifice Apoſtolicas litteras ſibi comparant, quæ extra tempora nuncupantur. Cum illæ a nobis executioni demandatæ ſunt, monemus univerſos, qui eas litteras aſſequentur in poſterum, vel jam aſſequuti fuerint, ita tamen, ut Exequendæ adhuc ſuperſint, monemus, inquam, vacandum fore ipſis neceſſario ſpiritualibus Exercitiis, priuſquam ordinentur, in ædibus Novitiatus per eos dies, qui a nobis ſtatuentur. Ipſi quoque virum aliquem Religioſum ibi invenient, cujus conſilio per illud temporis ſpatium dirigantur: etenim curam, & cognitionem noſtram in eo ſolum collocare volumus, ut virum ex ipſis idoneum ſeligamus; qui in ſactis Ordinationibus per quatuor tempora fieri conſuetis ordinandos ſpiritualibus Exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc cauſam ſecedere debeant, ſchedula tribuetur, ut in edibus Novitiatus excipiantur, interpoſita tamen ea conditione, ut eodem tempore ſolvatur ea pecuniæ ſumma, quæ ad ipſos alendos ſtatuta eſt. Nam compertum jam, perſpectumque habemus copioſe, ac decenter per eos dies ſuppeditari omnia quæ ad honeſtam vitæ ſuſtentationem requiruntur. Deſcribi autem curabimus eorum nomina, qui ſive Diaconi, ſive Sacerdotes in ædes Novitiatus recipi non poterunt, eumque indicem viro ſummæ probitatis, ac fidei committemus, qui diligentes, ac ſocordes accurate notabit. Hoc vero teſtimonium nos addu-

adducet, ut primos ad Sacram Ordinationem aſſumamus, illoſque rejiciamus, quos negligenter ſe geſſiſſe deprehendemus.

X. Jam facili conjectura perſpicimus fore plurimos, qui ut ſe his vinculis expediant, teſtimonia conquirent, ex quibus conſtet, eos ſine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies anguſtis ædibus includi non poſſe; alii vero contendent tot, tantiſque negotiis ſe implicari, ut per multos dies ea prorſus dimittere nequeant. Nonnulli paupertatem ſuam ita amplificabunt, ut ſe impares faciendis expenſis, quas nuper explicavimus, omnino oſtendant. Nec deerunt fortaſſe Sacerdotes etiam virtutis laude preſtantes, qui nos libenter convenient, ut Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea ſtatuimus.

XI. Quapropter libere, ac perſpicue reſponſum feremus. Illis certe, qui debilitandæ valetudinis cauſam objicient, ut pium ſeceſſum a nobis decretum effugiant, integram fidem præſtabimus, tamen ad Sacros Ordines non eſſe idoneos affirmabimus, veluti qui inſigni corporis deformitate notantur, aut qui pedibus nimis claudicant, quamvis ipſorum vitio id minime tribuendum videatur. Qui negotia ſua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, & ſpiritualibus Exercitiis poſthabere per exiguos dies recuſent, illos pariter a Sacris Ordinibus ſuſcipiendis alienos eſſe fatebimur. Qui vero tam gravi egeſtate ſe opprimi nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam ſuperius commemoravimus, impendere nequeant, reliquis omnibus prætermiſſis, quæ ad reſpondendum nobis ſuppeterent, illos potiſſimum redarguemus, quod in conſtituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus nos in errorem pertraxerint; nam fieri nequit, ut vitæ ſuſtentandæ impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus diœceſis obtineatur. Quare ob illatam nobis fraudem indignos eſſe declarabimus, ut ad Ordines promoveantur. Tandem a præclaris Sacerdotibus, qui Ordinandos a propoſito ſeceſſu immunes facere contendunt, veniam concedi nobis poſtulamus, ut de mortalium pia moderatione ſententiam feramus nos, qui fere per viginti quinque annos conſuevimus ad examen accuratiſſimum revocare virtutes heroicas, ac leviſſimas etiam culpas eorum, qui ſibi comparata ſanctitatis fama ex hac vita migrarunt. Itaque minime probari a nobis ipſorum perpetuam deprecationem libere fatemur, quæ magnum affert Eccleſiaſticæ diſciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, & manſuetudine proficiſci pro certo habemus, ſed ultra limites æquitatis ſtudium ſuum ipſi proferre videntur. Quæcumque, licet exigua cauſa, ſi boni ſpeciem aliquam præſeferat, ſatis ab ipſis putatur, ut Parochi longe a ſuis ſedibus immorari queant, & Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere ſeveriſſimum eſſe judicant, ſi bonam indolem oſtendant, & Ordinibus initiari vehementer expetant: id, inquam, ſeveriſſimum ab illis judicatur. Curam omnem, & ſtudium conferunt, ut ſolvantur interſtitia, eo quod in Epiſcopi voluntate id poſitum eſſe dictitant, fere ac ſi nulla cauſa intercedere debeat, ut ea facultate utatur Epiſcopus. Si illorum ſententia probaretur, ſine conſuetis promulgationibus matrimonia plerumque fierent, licet duo Concilia generalia, Lateranenſe, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc uſque diximus, & quæ dicenda adhuc ſupereſſent, pariter addatur facilitas, ob quam ſtudioſe contendunt, ne ſpiritualia Exercitia Clerici deſignatis ædibus incluſi peragant, antequam ad Ordines promoveantur. Ex his omnibus ſine ulla Chriſtianæ charitatis offenſione quiſquis facile deprehendet, Sacerdotes ejuſmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, & Apoſtolicas Conſtitutiones ignorare (quod veroſimilius eſt) & quam utilis, ac neceſſaria prorſus utrorumque cognitio habenda ſit.

XII. Jam ſatis ſententiam noſtram, noſtraque decreta expoſuimus. Ipſa quidem haud nobis, velut auctoribus tribuenda ſunt, qui ſolum ea promulgamus, ſed Apoſtolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium & originem deſumpſerunt, uti paulo ante demonſtravimus. Cum vero ſuperiori tempore ad hanc uſque diem plene obſervata non fuerint, exequutioni tradi quoque modo incipient, dum nos hanc Sedem occupabimus, ac fortaſſe Deo Opt. Max. juvante vim totam deinceps obtinebunt. Clerici profecto noſtri maximas Deo gratias perſolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latiſſimus aditus aperitur, ut pro Eccleſiæ muneribus obeundis rite aptentur. At ſi forte aliquis hoc propoſitum a nobis inſtitutum nimis ſeverum arbitretur, illudque improbet, ſibi perſuaſum habeat, nos ab illius opinio-

ne

ne quam maxime diſſentire, idemque inſtitutum humanitati valde accomodatum ducere. Id vero clare oſtendemus ex legibus, quas Eccleſia, non prioribus temporibus, ſed poſtremis hiſce edidit. Equidem Romanum Concilium anno 1725. habitum nequaquam juſſit Ordinandos in ſecretum locum recedere, ubi ſpiritualibus Exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent, ſed in Seminariis per ſex menſes ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuſcujuſque indoles agnoſceretur: *Omneſque promovendos per ſex ſaltem menſes ante Ordinationem in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis apud Epiſcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: alias nunc pro tunc ab Ordinibus ſuſcipiendis rejectos eſſe ſciant, nec cum eis, niſi prudenti Epiſcoporum arbitrio, diſpenſandum.* (1) Nec profecto deſunt Epiſcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in ſuis diœceſibus obſervari jubent accuratiſſime, uti deprehenditur ex conſueta pagella Sacræ Congregationis in cauſa, quæ inſcribitur; *Setina Diſtributionum*, quæ die prima Decembris anno 1732. propoſita fuit. Querimoniæ vero, ac ſuſurrationes, quæ ob hanc cauſam fortaſſe in nos concitantur, nullam afferunt nobis moleſtiam. Illud ſolum nos angit vehementer, quod ipſis attribui poteſt Exodi ſententia, quæ in Hebræos ſcripta fuit: cum juſſa Moyſis tanquam ſeveriſſima, & ab omni ratione aliena maledictis proſcinderent, *Audivit Dominus* (ait Moyſes) *murmurationes veſtras quibus murmurati eſtis contra eum; nos enim quid ſumus? Contra nos enim non eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum.* (2)

XIII. Huc uſque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui ſæcularibus Clericis conferuntur. De regularibus, qui petunt iiſdem Ordinibus initiari, perpauca dicenda ſuperſunt. Nam plurimum confidimus Regularium Præfectis, & pro certo habemus neminem acceſſurum ad Sacram Ordinationem, qui prius incluſus aut cella ſua, aut alio loco a cæteris ſecreto decem dies ſpiritualibus Exercitiis non expenderit.

XIV. Poſtremo inhærentes litteris Clementis XI. magnopere hortamur Parochos omnes hujus Civitatis, ac diœceſis, ut ſemel per annum his ſpiritualibus Exercitiis vacent, eoque tempore, cum de ſuarum animarum ſalute cogitabunt, alium Sacerdotem a nobis datum ſuo loco ſubſtituant, qui populi curam ſuſcipiat. Hortamur pariter Canonicos, & aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Eccleſia Civitatis, ac diœceſis, ut idem conſilium, & inſtitutum ſequantur, ita tamen, ut in ipſorum Eccleſiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modo indulgentias, etiam Parochis liberaliter impertit, ſed concedit, ut conſuetos fructus, ac diſtributiones percipiant illorum dierum ſpatio, quos piis Exercitiis in ſeceſſu aliquo conſecrabunt. Inſuper omnibus Eccleſiaſticis plurimum commendamus, ut conveniant frequentes ad ſpiritualia Exercitia quæ tempore Quadrageſimæ in Templo S. Luciæ S. J. fieri magna cum utilitate conſueverunt, de quibus ſatis fuſe in quinquageſima prima Inſtitutione verba fecimus.

XV. Præcipimus has noſtras litteras perpetuo defixas conſervari in noſtra Cancellaria, & ad omnes Parochos Civitatis, ac diœceſis ipſorum exemplum tranſmitti, ut Clericos Ordinandos ſuæ parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iiſdem litteris continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipſi de peractis Exercitiis ſpiritualibus interrogati, cum ad Sacram Ordinationem ſe conferunt, illud tribuant reſponſum nihil ſe unquam de ipſis peragendis audiviſſe.

IN-

(1) *Tit.* 30. *Cap.* 2. (2) *Cap.* 16. *Exodi.*

Digitized by Google

INSTITUTIO CV.

Leges quædam conſtituuntur tum in Urbe, tum in diœceſi circa teſtamenta, quæ ſine Notario, vel a Parocho, vel alio Sacerdote conſcribi ſolent. De iis, quę in aſſociandis deferendiſque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliiſque hujuſmodi. De Tertiariis, quę privatis in ędibus, & quę conjunctim vitam agunt. De diſſidiis quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730. quibus inſcribitur Urbis, & Orbis.

I. QUamvis conſentaneum magis exiſtimemus adhiberi Notarium quam Parochum cum Teſtamenta condenda ſunt; tamen haud ignoramus non ſemel evenire, præſertim in diœceſi, quod Notarius nullus verſetur, aut præſto nequaquam ſit, aut teſtator ipſe libentius Parocho, quam Notario ſeſe committat: Non ignoramus etiam, quæ a jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus, perſpectumque, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum plura teſtamenta ab ipſis confecta concidiſſe, ex quo factum eſt, ut iidem Parochi maledictis proſcinderentur. Quamobrem aliquid a nobis conſtituendum pro muneris noſtri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac diœceſi occludatur. Ac primum, exponemus juris Canonici ſanctiones, ac præcipuas Interpretum quæſtiones, quæ ab ipſis inſtituuntur ad explicanda juris ipſius decreta. Poſtremo, formulam ſubjiciemus, qua utantur Parochi *mutatis mutandis*, cum ipſos acciri contigerit ab aliquo teſtatore, qui ſupremas tabulas condere velit, nullamque Notarii publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Notarius deprehendat, quid gerendum ſit, cum Parochus teſtamenti tabulas ſua manu deſcriptas ipſi tradiderit.

II. Alexander III. duo ſuper hac re decreta edidit, quorum primum *cap. Cum eſſet* 10. Humbaldo Oſtienſi Epiſcopo & Archipresbytero, & Canonicis Veliternis inſcribitur; ſecundum vero Judicibus Veliternis, & habetur *cap. Relatum* 11. *de teſtamentis*, ejuſque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conſervatur, uti commemorat Borgia quondam Epiſcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiſcopus. (1)

III. In prima decretali *Cum eſſes* Alexander III. ita ſtatuit: *Teſtamenta, quę parochiani coram Presbytero ſuo, & tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere*; In altera decretali *Relatum*, idem Pontifex teſtamenta coram duobus, vel tribus teſtibus jure condita eſſe declarat: *Tribus, aut duobus legitimis teſtibus requiſitis: quoniam ſcriptum eſt: In ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum*.

IV. In prima decretali Pontifex preſentem Parochum expoſcit, *coram Presbytero ſuo*, in altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres ſaltem, nempe Parochum, ac duos teſtes requirit; in ſecunda vero duos teſtes ſatis eſſe conſtituit. Quare inter has decretales repugnantia intercedere videtur, quæ tamen evaneſcit penitus, ſi quis advertat in decretali *Cum eſſes* ſermonem haberi de teſtamentis peractis non ad *pias cauſas*, ſed ad *profanas*; in decretali autem *Relatum* verba fieri de teſtamentis ad *cauſas pias* ſolum ſpectantibus. Inſuper decretalis *Cum eſſes* totum Eccleſiaſticæ ditionis ambitum complectitur, niſi forte peculiare loci ſtatutum adverſetur. Decretalis autem *Relatum* univerſo terrarum orbi ſervanda proponitur. (2)

V. Nos

---

(1) *In Hiſt. Eccl. ac Civit. Velitern. lib.* 3. *num.* 60. *& ſeqq.*

(2) *Covarr. Cap. cum eſſes n.* 12. *de teſtamentis. Fagnan. Cap. Relatum n.* 4. *Barboſa n.* 2. *de teſtamentis. Facchin. Controverſię. Jur. lib.* 9. *cap.* 47. *§. ult. Engel. in Summa Jur. Canon. de teſtamentis quæſt.* 7. *Card. Petra tom.* 2. *in Conſt. Apoſt. pag.* 320. *n.* 34. *& ſeqq. Roger. tractat. de teſtam. Canonico lib.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 1.

Digitized by Google

V. Nos igitur teſtamenta prætermus, quæ ad *pias cauſas* inſtituuntur, veluti ſi bonorum hæres Eccleſia declaretur; ſed de teſtamentis agimus *ad Profanas cauſas* pertinentibus, veluti, ſi bonorum hæreditas in conſanguineos, aut amicos conferatur. Hæc vero teſtamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus teſtibus peracta, cum in tota Eccleſiaſtica ditione vim obtineant, Bononiæ pariter, ac per univerſam Diœceſim idem ſtatuendum eſt, quæ Pontificum ditioni prorſus ſubijcitur, cum præſertim nullum ſtatutum decretali *cum eſſes* contrarium afferri poſſit. Ita fatentur Dolphius (1), & Poſtius, aliique plures, quos Romanæ Rotæ Tribunal commemorat.

VI. Cum hæc ita ſe habeant, & cum decretalis *Cum eſſes* Parochum nominet: *coram presbytero ſuo*; inquiritur, utrum teſtamentum coram Cappellano Parochi, aut Confeſſario teſtatoris conditum jure exiſtimari debeat, quidve deliberandum videatur ſi præſto haud fuerint nec Parochus, nec Cappellanus, neque teſtatoris Confeſſarius. Cum in eadem pariter decretali duo, vel tres idonei teſtes exprimantur: *& tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis* nova quæſtio in medium proferetur, an mulieres ipſæ in teſtamentis ejuſmdio poſſint acciri teſtes. Poſtremo, cum ultimam voluntatem eadem decretalis memoret: *In extrema fecerint voluntate*: in quæſtionem adducitur, an teſtamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, ſi teſtator animo, & corpore bene valeat, aut ſi morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

VII. Hæ quæſtiones omnes facili negotio diſſolvuntur, ſi, ingenii vana oſtentatione prætermiſſa, libris evolvendis tempus impendatur, eæque opiniones ſeligantur, quas Tribunalia, forumque ſua auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio civis noſter in ſua epiſtola, quam ſcripſit ad explicandum *caput Cum eſſes de teſtamentis*, probavit ea teſtamenta, licet ad *non pias cauſas*, & etiam ſine Parocho confecta, modo tamen duo, vel tres teſtes intervenerint: ſed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero ſuo*, apertiſſime repugnantem cæteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, aſſerentes teſtamentum coram Parocho agreſti nequaquam rite fieri ab illo, qui in Civitate morari plerumque conſuevit, & dum ruſticatur, improviſo aliquo morbo correptus ſupremas tabulas exarare deſiderat. Attamen contrariam ſententiam aliqui unanimes ſequuntur, qui agreſtem Parochum ruſticantis proprium Parochum exiſtimant, cum Divina Euchariſtia, vel extrema Unctio graviter ægrotanti conferenda eſt; & ob hanc cauſam probant teſtamentum coram eodem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus inſtitutum (2).

VIII. Quod ſi Parochus abſens fuerit, difficile admodum valere teſtamentum conſtabit, ad quod Cappellanus accerſitur, licet illum Parochus ſuo loco ſubſtituerit. Nam ob hanc delegationem adminiſtrandi Sacramenta facultatem Cappellanus tantum aſſequitur. (3) At vero non ſemel in judicio probatum fuit teſtamentum, quod factum fuit coram Confeſſario, & duobus aliis, vel tribus teſtibus. (4) Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui teſtatoris confeſſionem forte excepit, ſed is, qui Pœnitentiæ Sacramento teſtatorem ipſum expiare jam dudum conſueverit. Nam plurimi *facienda eſt fiducia quam ſtatuit* quiſque in Confeſſario, cui reipſa tribui queunt ea verba *coram Presbytero ſuo*, quemadmodum Cardinalis de Luca recte perpendit (5) & Romanæ Rotæ Tribunal declaravit.

IX. Quapropter abſentibus Parocho, & proprio teſtatoris Confeſſario, ad evitandas difficul-

tates

(1) *In controv. 71. num. 94. & 98. deciſ. 33. n. 187. & 212. In Bononien. Legatorum, die 6. Ap. anno 1731. §. Statutum autem Bononiæ coram Rezzonico.*

(2) *In Decretis practicis de teſtament. cap. 35. n. 4. & ſeqq. & cap. 36. n. 217. & ſeqq.*

(3) *Roger. de teſtam. Canon. lib. 1. diſp. 2. c. 5. ſub n. 9.*

(4) *In deciſ. 145. num. 13. coram Alex. VIII. & in dec. 128. n. 5. cor. Caprara.*

(5) *De teſtam. diſc. 25. num. 22. In deciſ. 372. an. 18. uſque ad n. 30. pag. 9. tom. 2. rec. dec. 52. num. 5. & 6. part. 13. recent.*

Digitized by Google

tates omnes, Cappellanus, vel extraordinarius Confeſſarius alium præter conſuetos teſtem accerſant. Si Parochus aut proprius Confeſſarius interſit, duo teſtes ſatis eſſe decernuntur. Si illi abſentes fuerint, tum Cappellanus, vel alius Confeſſarius acciri tertium quoque teſtem curent, qui abſentiam Parochi, vel proprii Confeſſarii ſupplebit, ſi Cappellanus, vel extraordinarius Confeſſarius inter teſtes recenſentur; tum ſi tres alii teſtes vocentur, numerus teſtium ad rem peragendam neceſſarius perficietur. Hujuſmodi cautio primum deſumitur ex Abbate, (1) cui deinde reliqui omnes aſſentiunt (2).

X. Ad reliquas quæſtiones, quæ propoſitæ fuerunt, deveniamus. Primum, decretalis *cum eſſes* teſtes idoneos exigit, non quidem *in ſuperlativo gradu*, cum teſtimonium etiam egenorum probitate, ac fide præſtantium ſatis idoneum putetur (3) ſed requirit ut viri tantum, non mulieres teſtimonium ferant, ut Fagnanus fuſe demonſtrat (4); cujus auctoritate ducti fatemur rite condi teſtamentum coram Parocho, vel conſueto Confeſſario, ac duobus Teſtibus, aut coram quatuor teſtibus, ſi Parochus, aut ſolitus Confeſſarius non intervenerint; rite, inquam, condi hac ratione teſtamentum, licet teſtator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III. in decretali *cum eſſes* morbi quidem implicite meminit illis verbis *In extrema fecerint voluntate*: ſed rem tum ſolum exponebat, pro qua conſilium ab *ipſo* petebatur; ſententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca ſapienter oſtendit (5).

XI. Jam ſatis ſit de iis, quæ a jure Canonico circa hoc argumentum deſumuntur, ac de iis quæſtionibus, quæ a Theologis fiunt; nunc de uſu rei ejuſdem verba faciamus, & ſeriem eorum, quæ peragenda ſunt, explicemus.

XII. Itaque Parochus, vel Confeſſarius ordinarius acciti a teſtatore, qui eos adhibere velit ad ſupremas tabulas conficiendas, cum Notarius publicus deſit, illi, inquam, teſtatorem admoneant neceſſe eſt, duos alios teſtes ſaltem requiri ex viris, non mulieribus delectos. Si vero Cappellanum, aut Confeſſarium extraordinarium acciri contingat ob eamdem cauſam, tres alios teſtes adhibendos teſtatori patefacient. Deinde reipſa teſtes perquiri deberent, & moneri teſtamentum ipſorum teſtimonio obſignandum eſſe eo tempore, ac loco, qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam ob ægrotantis periculum aliquando res celeriter expedienda eſt, tum ferre teſtimonium poſſunt illi, qui fortuito in ædibus teſtatoris occurrunt, & coram ipſis teſtamentum confici poteſt, modo tamen voluntatem ſuam clare ipſis teſtator exponat, ipſique mentem intendant, ut verba teſtatoris intelligant quemadmodum leges iis verbis præſcribunt: *Coram Titio aliquid facere juſſus, non videtur preſente eo feciſſe, niſi is intelligat* (6). Inſuper nulla fraus immiſcenda eſt, atque iis omnibus *rogitus implicitus* continetur, quem ſufficere Juris conſulti tunc exiſtimant, uti Rogerius ampliſſime comprobat (7).

XIII. Coactis neceſſariis teſtibus Sacerdos teſtatorem admoneat, ut ſibi, ac præſentibus ipſis teſtibus extremam voluntatem ſuam declaret, nempe pia legata, ſi aliqua facere pro animæ ſuæ expiatione deliberaverit, item legata profana, ſi tamen aliqua decernere velit, ac poſtremo teſtamenti ſui executores, ſi ipſos nominare cupiat, & hæredis inſtitutionem, quæ ad teſtamentum rite condendum omnino neceſſaria eſt; eos pariter explicet, qui loco hæredis ſubſtituendi ſunt, illos conſtituendos optaverit. Evenire poteſt, quod teſtator ægrotus ita mor-

(1) *In ſolemni repetitione cap. cum eſſes n. 12. de teſtamentis.*

(2) *Vallenſ. tit. de teſtam. §. 1. num. 7. Rocc. diſput. Jur. cap. 40. n. 1. Paul. de Rubeis in allatis Decr. practicis c. 35. n. 121. & ſeq. Roger in opere all. lib. 1. diſp. 3. cap. 1. n. 10. & ſeqq.* (3) *De Rubeis in cit. cap. 35. num. 178. & ſeqq.*

(4) *Cap. Cum eſſes num. 32. & ſeqq. detectam num. 68. & ſeqq.*

(5) *In cit. diſc. 25. de teſtamen. num. 10. Monacell. lib. 1. tit. 10. formul. 19. n. 30.*

(6) *In L. coram Titio ff. de verbor. ſignificat.*

(7) *In ſuo Tract. de teſtam. Canonico lib. 1. diſ. 3. c. 4. n. 12. & 13.*

morbo prematur, ut hæc univerſa exponere nequeat, & opera alterius prorſus indigeat, qui aliqua ipſi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minime interdicitur, præſertim cum de legatis ſtatuendis teſtator moneri debet; ſed prudentia, ſimul ac probitas in Sacerdote appareant, qui ſe prorſus alienos a fraude, privataque utilitate palam debent oſtendere (1).

XIV. Deinde Sacerdos idem manu ſua deſcribat teſtatoris voluntatem ſibi, ac teſtibus expoſitam, idque ſtatim clara voce coram teſtatore, & teſtibus perlegere tenetur, & emendare fideliter quidquid immutandum teſtatori videbitur. Poſt hæc teſtatori ſcriptum ipſum obſignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac teſtes obſignabunt, aſſerentes, quod teſtamento condendo interfuerit. Si Parochus ipſe accitus teſtamentum exaraverit, Eccleſiæ ſuæ ſigillum imprimet. Confeſſarius vero ordinarius, aut Cappellanus, & Confeſſarius extraordinarius proprio ſigillo teſtamentum obſignabunt. Si teſtator nomen ſuum litteris efformare neſciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, ſatis erunt teſtimonia Sacerdotis, ac præſentium teſtium qui ſi litterarum ignari penitus ſint, tum ſolus Sacerdos teſtamentum manu ſua ſignabit; teſtes vero crucis ſignum efformabunt (2); deinde Sacerdos illud crucis ſignum a teſtibus, quos nominabit, appoſitum aſſeret.

XV. Non ſemel aliqua teſtamenta perſpeximus peracta vel a Parocho vel ab aliis Sacerdotibus, quos nuper explicavimus, & illa quidem nec diem, neque annum, neque locum, ubi teſtamentum factum fuit, præferebant, & cæteris quoque clauſulis carebant, quæ neceſſario requiruntur. Inſuper experientia compertum nobis eſt, Parochos, aut alios Sacerdotes ſcripto teſtamento domum ſuam illud intuliſſe, & omnem deinde cogitationem prorſus abjeciſſe. Quapropter poſt ipſorum, vel teſtium mortem, teſtamentum idem penitus concidit, & multa diſſidia concitavit. Itaque formulam in deſcribendis teſtamentis ſervandam Parochis, aliiſque Sacerdotibus in fine hujus Inſtitutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expoſitæ conſulamus. Perpauca etiam inferius decernemus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

XVI. Quantocius fieri poterit, nec fuerit octo diebus poſt obſignatum teſtamentum, Parochus, aut Sacerdos, una cum teſtibus publicum Notarium conveniet, cui notum faciet ſe juſſu Teſtatoris eas tabulas ſcripſiſſe. Ipſas deinde oſtendet, ut in acta a Notario referantur. Teſtamenti ipſius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac Teſtibus non opus eſt, ſi illud a teſtatore ipſo, ac teſtibus obſignatum fuerit (3). Satis erit, ſi teſtes eaſdem tabulas, & obſignationes manu ſua peractas fuiſſe confirment: inſuper hæredem inſtitutum, legata Decreta, & reliqua omnia, prout in teſtamento deſcribuntur, a teſtatore conſtituta fuiſſe comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a teſtatore, ſupremæ illæ tabulæ ſcriptæ, ſignatæque fuerint, quamvis teſtes eaſdem tabulas obſignaverint; tum Parochus exponere palam debet, ac poſt ipſum ſeorſim teſtes, omnia, quæ in illis tabulis continentur (4); id vero faciendum præſertim indicitur, cum teſtes litterarum imperiti crucis ſignum tantum effinxerint. Sed prius ipſi teſtes nomen ſuum tabulis obſignatum agnoſcent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipſorum nomen ſubjecit. Deinde Scriba tradito ſibi teſtamento adjungat, quidquid teſtes depoſuerint. In fine hujus Inſtitutionis totius rei formulam addemus, ut Notariis Foraneis, quo modo res eadem gerenda ſit innoteſcat.

XVII. Non ignoramus hæc omnia non ſufficere, ut ſupremæ tabulæ vim ſuam obtineant, & executioni mandentur, niſi Parochi ac teſtium examen decreto idonei Judicis interceſſerit, & illi vocentur ad hoc judicium, ad quos teſtamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac teſtium nihil aliud præſefert, quam teſtimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momen-

(1) *Rota in cit. Bononien. Legatorum §. Præmiſſo ſiquidem cor. Rezzonico.*
(2) *Monacellus tom. 1. Formul. legal. form. 19. num. 41.*
(3) *Juxta deciſ. 108. num. 6. & 7. & deciſ. 110. num. 20. & seqq.*
(4) *Secundum dec. 312. num. 5. part. 16. Recent.*

menti habetur, niſi quæ modo expoſita ſunt, omnino obſerventur (1): hæc tamen haud neceſſaria Monacellus advertit (2), ſi ob legitimam conſuetudinem teſtamenta ſuum effectum habeant; etiamſi teſtimonia non reputantur, & in publicum tabellarium referri abſque nova promulgatione ſoleant.

Sed hoc negotium a nobis declinandum putamus, & ſolum inſtruendos eſſe Parochos; alioſque Sacerdotes operam ſedulam conferre, ne ipſorum imperitia male teſtamenta condantur, aut in tenebris ſepulta deliteſcant. Reliqui vero, ad quos teſtamenta ipſa ſpectant, ad juris peritos confugiant, ex quorum conſilio faciendum ſuſcipient quidquid utile ſibi, & conſentaneum judicabunt.

Formula teſtamenti, quod abſente Notario conficitur a Parocho.

XVIII. IN nomine Domini. Amen.

NN. quondam N. N. ditionis, ac Diœceſis Bononienſis Dei beneficio ſana mente, ac ſenſibus præditus, viſu, loquela, atque intellectu, ſed corpore ægrotus, & lecto decumbens, ne ipſum improviſa mors opprimeret, antequam de bonis ſuis teſtaretur, me inferius obſignatum ore ſuo, & clara voce rogavit, tanquam ipſius Parochum, abſente Notario publico, ut ejus teſtamentum exciperem, & ſcriberem; ac reipſa coram teſtibus inferius adnotatis, & ob hanc cauſam accitis ab eodem teſtatore N. N., ego excepi, iterumque excipio idem teſtamentum, quod manu mea deſcribo, dum teſtator ipſe tractim enunciat quæ ſuprema voluntate deliberat; haſque tabulas re peracta Notario committam; quibus NN. bona ſua diviſit, ac dividit eo modo, qui ſubjicitur, nempe.

Primum, animam ſuam teſtator Deo Optimo Maximo commendat, cujus opem implorat, morte præſertim proxime impendente, ut ad ſempiterna Cœlitum gaudia excipiatur.

Præcipit corpus ſuum ſepulturæ mandari in Eccleſia N. N. poſtquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ ſuæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, & quocunque meliori modo &c. relinquit ſummam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus ſemoventibus, rebus rationibus, actionibus cum præſentibus tum futuris idem teſtator N. ore ſuo, & clara voce hæredem ſuum inſtituit, nominat, declarat, & vult. N. N. libera voluntate, ac ratione (hoc loco addantur ſubſtitutiones, aliæque conditiones, quas teſtator præſcribet, & quæ notari clare debebunt).

Commiſſarios autem, & executores poſtremæ hujus voluntatis idem teſtator N. deſignat N. N. quibus facultatem tribuit, ut &c. (hoc loco deſcribantur facultates generales, ſeu peculiares, quas illis conferendas teſtator judicabit)

Porro ipſe teſtator declaravit hanc eſſe ſuam poſtremam voluntatem, ac teſtamentum quod ſi ratione teſtamenti vim non aſſequatur, decernit, illud valere tanquam codicillum vel donationem cauſa mortis, aut cujuſcumque poſtremæ voluntatis, quæ valida, & efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, & irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut teſtamentum, quod ipſe alio quocumque tempore, vel ratione condiderit, ita ut hoc poſtremum valere ſolum debeat, & perpetuo obſervari a ſuis hæredibus, & ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocunque meliori modo, qui rationi conſentaneus ſit.

His omnibus, & ſingulis continue præſentes adfuerunt in eodem oppido, ac domo teſtatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipſe ægrotus decumbit, jam nominati teſtes N. filius N. &c. qui

(1) *Panimoll. dec. 90. annot. 1. num. 20. & ſeqq. Roger. de teſtamento Canonico lib. 1. diſp. 2. cap. 1. a num. 37. ad num. 41.*

(2) *In Formular. Legal. tom. 1. tit. 10. formul. 19. num. 34.*

qui teſtatoris ore proprio rogati fuerunt, ut teſtimonium facerent. In fidem &c. manu mea has ſupremas teſtamenti tabulas obſigno, & Sigillum Eccleſiæ meæ ſuperaddo.

Formula ſervanda dum Parochus teſtamentum Notario pubblico committit.

XIX. Reverendus D. N. Filius D. N. N. Rector Eccleſiæ Parochialis N. coram teſtibus inferius ſignatis, ut obſervantiam teſtamenti inferius deſcripti certam, ac perpetuam redderet, commiſit, deditque mihi Notario publico folium, in quo aſſeruit contineri teſtamentum, & voluntatem ultimam N. N. in ſua Parochia commorantis (nempe ſi adhuc ſuperſtes fuerit; ſin autem e vivis deceſſerit, addatur) in ſua Parochia commorantis, dum viveret, & dum animam poſtremo exhalavit, quod teſtamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit rogante ipſo teſtatore, & abſente Notario publico die mensis hujus anni

Idem teſtamentum exceptum coram teſtibus in ipſo deſcriptis, & ſimiliter ab eodem teſtatore rogatis, ſcriptumque fuit manu ipſius Reverendi Parochi teſtatore dictante, quæ vellet; qui ſane teſtator dum ſupremas has tabulas conficeret, corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen ſanitate, ſenſu, viſu, auditu, intellectuque prædicus erat; in quibus tabulis teſtator affirmat legata decreviſſe, hæredem ore ſuo declaraſſe, & reliqua omnia, prout in teſtamento continentur, libere conſtituiſſe; & inſuper poſtulat, ut traditum mihi, exceptumque ſuum teſtamentum publica fide confirmarem, & illud in acta mea referrem; quæ omnia meliori modo &c. ſententia vero ejuſdem teſtamenti eſt hujuſmodi (hoc loco referatur teſtamentum).

Formula depoſitionis Parochi, cum interrogatur de iis, quæ in teſtamento continentur.

XX. Ac deinde interrogatus a me Notario idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in teſtamento mihi tradito, ipſe jurejurando interpoſito, & tacto de more pectore Sacerdotali deferente me Notario publico, reſpondit hæc, quæ ſequuntur:

In teſtamento peracto, ut ſuperius expoſitum fuit, tibique tradicto N. teſtator, anima ſua prius Deo commendata, decretoque ſibi tumulo in Eccleſia N., & pro animæ expiatione Miſſarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. ſummam pecuniæ N. (hoc loco cætera legata, & alia, ſi quæ propoſita fuerint a teſtatore ſingillatim enumeret).

Hæredes bonorum ſuorum generales inſtituit N. N. ore ſuo, & clara voce (hoc loco explicentur ſi qui alii ſubſtituti ſint, vel aliquid aliud circa hæredis inſtitutionem a teſtatore decretum fuerit).

Poſtremo, commiſſarios ſuos deſignavit N. N., & reliqua omnia, prout in teſtamento deſcribuntur, quod ego teſtor, & approbo illud idem eſſe, quod excepi, ſcripſi, obſignavi, addito pariter Sigillo Eccleſiæ meæ Parochialis.

Formula depoſitionis teſtium, cum interrogantur de eodem teſtamento.

XXI. Poſt hæc idem Reverendus Parochus adduxit jam nominatos, & inferius ſcriptos teſtes, qui condendo teſtamento interfuerunt. Ac primum N. filius N. N. oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem teſtamento contentis, jurejurando interpoſito, tactiſque Scripturis, deferente me Notario publico in hunc modum reſpondit: Die

Menſis Anni accerſitus domum in oppido ubi ipſe gravi morbo decumbebat, ore ſuo claraque voce me rogavit, & etiam N. ut teſtes eſſemus poſtremis ſuis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum ſuum illic præſentem exoravi, ut abſente Notario publico, teſtamentum ſuum exciperet; illud Reverendus idem Parochus N. excepit, ſcripſitque enunciante teſtatore, quæ vellet. Is quidem anima ſua Deo commendata, ſepeliri corpus juſſit in Eccleſia &c. (hoc loco deſcribatur reſponſum ejuſdem teſtis ad ſingula capita teſtamenti, quemadmodum in reſponſione a Parocho facienda ſuperius expoſuimus; deinde Notarius hoc modo proſequatur.

Inſu-

Inſuper teſtamenti tabulas ego Notarius teſti N. N. pa'am oſtendi, quas ipſe diligenter expendit, & nomen ſuum in fine obſignatum, vel ejus loco crucis ſignum perſpexit, cui ſubjiciebantur ipſius nomen, & cognomen; quibus peractis teſtis ipſe jurejurando dixit: Hoc eſt revera teſtamentum N. N., cui ego teſtis interfui cum alio teſte, quem ſuperius nominavi. Super his omnibus &c.

Poſt hæc, Notarius depoſitionem eliciet ab illo, vel aliis teſtibus, qui forte interſuerint, & pro hac eadem cauſa coram adducantur.

Quod ſi teſtamentum manu teſtatoris obſignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel teſtium requiritur, & ſatis erit, ſi ipſi teſtamentum idem agnoſcant eo modo, quem explicavimus, & etiam ſuperaddant legata, hæredis Inſtitutionem, aliaque omnia decreta fuiſſe ab ipſo teſtatore, prout in ejus ſupremis tabulis exhibetur; nec opus eſt, ut ſingillatim enumerent &c.

Leges obſervandæ in Civitate, ac Diœceſi Bononienſi pro quibuſdam eventibus, qui in efferendis ad ſepulturam cadaveribus obtingunt aliiſque ſimilibus.

XXII. Quamvis nonnullis corruptelis proſpicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cum mortuorum cadavera ad tumulum efferuntur tamen alia nonnulla ſuperſunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum conſuetudo jampridem in hanc Civitatem noſtram inducta.

XXIII. Cum efferenda ſunt cadavera, Ordines Regularium, aut Sodalitia accerſita ſe conferunt ad Parochiam, cui defunctus ſubjiciebatur, & inde ſimul cum Parocho ad ædes ejuſdem defuncti proficiſcuntur: cum cadaver jam elatum fuerit ad Parochiam, tunc ex eo loco ad Eccleſiam transfertur, ubi ſepulcro condendum eſt, nempe, ſi in ipſa ſepulchrum majores defuncti ſibi, ac poſteris ſuis conſtituerint, aut ſi defunctus ipſe tumulum ſibi in eadem Eccleſia delegerit.

XXIV. Cum ab ædibus, ſive ab Eccleſia Parochiali cadaver effertur, tot Crucis vexilla præferuntur, quot accitæ fuerunt Sodalitates, ut cadaver ipſum proſequantur. Ita omne Sodalitium erigit vexillum ſuum, & ſinguli Ordines Regularium Crucis ſignum quoque deferunt eo prorſus modo, qui in publicis ſupplicationibus præſcribitur. Idem inſtitutum ſervatur, etiamſi Capitulum hujus Metropolitanæ accerſitum fuerit. Singuli enim Ordines Crucem ſuam præferunt, at illa Capituli quam ſequuntur Canonici, locum propiorem cadaveri ſibi ſumit. Quod ſi Eccleſia, ubi tumulus eligitur, inter Parochiales adnumeretur, tunc ipſius vexillum præfertur, non vero Parochiæ, ad quam defunctus pertinebat. Uterque Parochus Crucem eamdem ſequitur Parochiæ, ubi cadaver ſepulturæ committendum eſt, ita tamen ut Rector Parochiæ, *a qua*, dexterum latus obtineat, donec per ditionem Parochiæ ſuæ incedit, vel etiam per alienas Parochias, quæ interponuntur, uſque ad confinia Parochiæ, *ad quam*, & ſtatim ac eos terminos attigerit, locum ſuum Rectori Parochiæ, *ad quam*, concedit, & ipſe latus ſiniſtrum occupat. Si vero Eccleſia tumulando cadaveri propoſita nullo Parochiæ titulo prædita ſit, vexillo Crucis non utitur, ſed illud Eccleſiæ Parochialis *a qua* ſolum præfertur. Inſuper ſi Eccleſia non Parochialis, ubi cadaver ſepeliri debet, addictum ſibi proprium Sacerdotem habeat, veluti Præfectum Regularis Conventus, ubi defunctus tumulum ſibi conſtituit, aut Cappellanum Sodalitii, in cujus Sacris ædibus cadaver condendum eſt, tunc Sacerdotes ejuſmodi proprium ſibi locum deſumunt, atque ita Præfectus Conventus incedit cum ſuis Regularibus, ſi ipſi ad ſupplicationem funebrem interveniant: Cappellanus autem Sodalitium ſuum proſequitur, ſi illud accitum fuerit, ut funebrem pompam comitetur: & tum Rector Parochiæ *qua* reliquis omnibus ſolus anteponitur.

XXV. Si hanc conſuetudinem diligenter expendamus, nonnulla juri communi conſentanea, alia vero prorſus aliena deprehenduntur. Ac primum juri cohæret, quod Sodalitates, vel Ordines Regularium, quæ ad pompam funebrem vocantur, ad Parochiam defuncti prius ſe conferant, & inde ad ipſius domicilium, ſive ad eam Eccleſiam, ubi cadaver expoſitum fuerit; porro id contingit, cum defunctus ita juſſerit, vel ipſius hæredes ita decernunt. Equidem ſæpius conſtitutum, ac ſancitum fuit, haud opus eſſe, ut cadaver in Eccleſia Regularium,

aut

aut alia quacunque ſepeliendum, in Parochiali Eccleſia prius deponatur, niſi forte defunctus ipſe, ſive hæredes id ſtatuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14. Martii anno 1722. (1): *An cadavera defunctorum ſepelienda in Eccleſia Fratrum Minorum de Obſervantia terræ Petræ ſanctæ, antequam ad eorum Eccleſiam deferantur, debeant prius aſportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expoſitio uſque ad horam ſepulturæ?* Sacra autem Congregatio reſpondit *negative* (2). Eadem ſententia die 16. Martii 1726. (3), atque iterum die 6. Februarii anno 1734. (4) confirmata fuit. Inſuper ex jure communi deſumitur, quod Cappellanus Sodalitii, in cujus Eccleſia tumulum ſibi defunctus elegit, ſi ad pompam funebrem veniat poſt Sodales ſuos locum teneat (5). Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus ſuis minime efferatur, neque ab Eccleſia, ubi collocatum fuerit, niſi Parochus interſit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; niſi forte idem Parochus accitus venire recuſaverit, nec alios in locum ſuum Sacerdotes ſufficere velle declaraverit. Decreta ſuper hac re Paſſarinus (6), Donatus (7), Lantuſca (8), ac Pignatellus (9) fuſe commemorant, & ob eadem decreta Scriptores unanimes idem docent (10).

XXVI. Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa funebri, quot Sodalitates, vel ordines Regularium accerſiti contigerit: ſiquidem Eccleſiæ, ubi defunctus terræ mandatur, ſolum elevandum die 16. Martii anno 1726. Sacra Congregatio conſtituit, omiſſis aliis ſententiis, quas eadem Congregatio haud diſſimiles olim promulgavit. Siquidem in Volaterrana petitum fuit: *An Archipreſbyter aſſociando cadavera ſepelienda in Eccleſia Patrum Conventualium, teneatur incedere ſub illorum Cruce, ſeu potius valeat propriam Crucem elevare?* Reſponſum eſt: *affirmative quoad primam, & negative quoad ſecundam partem* (11). Congruit alia quoque ſententia quam die vigeſima nona Januarii anno 1735. Sacra Congregatio edidit, cum *Sabinenſis Cauſa funerum* propoſita fuiſſet: ſed alienum magis a jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium ſuas Cruces præferant, cum Metropolitanæ Eccleſiæ Capitulum ad funebrem pompam invitatur: nam ipſius ſolum vexillum tunc elevandum eſt, & omnes qui ad exequias celebrandas acciti fuerunt, illud ſequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit (12).

XXVII. Cum ob antiquam conſuetudinem in hac civitate, ac diœceſi minime id obſervetur, ſed tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ funebri interfuerint, quemadmodum ab Archiepiſcopali Cardinalis Gabrielis Palæoti (13) primi hujus urbis Archiepiſcopi deprehenditur illis verbis: *Expreſſe præcipimus ut omnes, & ſinguli ſtatis horis ſimul convenire debeant ſub ſuis quique Vexillis & Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut ſepeliri poſſit*, quod inſtitutum quidem tenetur, etiamſi Capitulum Metropolitanæ Eccleſiæ acceſſerit (14), ideo vetuſtatis gratia nihil novi ſtatuendum volumus, & conſuetudines a Deceſſoribus noſtris jam inductas permittemus, ea tamen conditione, ut aliæ quæcumque Sodalitates, Ordines Regularium, & Cappellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum funeribus aſſociandis intervenerit & ex eo loco pompa funebris incipiat uſque ad domicilium defuncti, ſive ad Eccleſiam, ubi cadaver fuerit expoſitum. Ratio enim

---

(1) *In Lucana funerum.* (2) *lib. 72. Decretor. pag. 64.*

(3) *lib. 76. Decretor. pag. 122.* (4) *In Tolentina Funerum.*

(5) *Baſſius de Sodalitiis quæſt. 5. num. 9.* (6) *De ſtatu hominum tom. 2. quæſt. 187. art. 4. num. 153. & 154.* (7) *Rer. Regular. tom. 3. tract. 10. quæſt. 12. & 13.*

(8) *In Theatro Regularium ad vocabulum aſſociatio cadaverum.*

(9) *Conſult. 49. tom. 3.* (10) *Samuel de Sepult. tract. 1. contr. 5. concluſ. 5. Pirbing. §. 1. n. 34. & ſeq. Monacel. in formul. leg. tom. 1. tit. 5. formul. 7. num. 34. & ſeq. Urſaia tom. 2. p. 2. diſcept. 30. n. 84. & ſeq.* (11) *Lib. 76. Decretor. pag. 121.*

(12) *Monacellus in loco cit. num. 38. & 39. Urſai tom. 7. ſuarum diſcept. part. 1. diſcept. 36. num. 69. & ſeq.* (13) *Pag. 185.* (14) *Hieronymus Prediera de funerib. aſſociand.*

Digitized by Google

nim habenda eſt Capituli noſtri juxta ſententias Sacrarum Congregationum, quas Baſſius recenſet (1).

XXVIII. Sed jam ſermonem ad alia convertamus, quæ vetuſtatis conſuetudinem adjunctam non habent. Ac primum nobis delatum fuit unam, vel Plures Sodalitates convenire ad aſſociandum funus defuncti, qui eiſdem Sodalitatibus adſcriptus fuerat. Quare conſilium a nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, & quid peragere tunc debeant?

XXIX. Equidem Romanum Rituale ita præcribit (2): *Ordinatur Proceſſio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, ſi adſint: tum ſequitur Clerus Regularis per ordinem, binique procedunt prælata Cruce, devote Pſalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente feretrum cum luminibus: inde ſequuntur alii funus comitantes, & pro defuncto rite Deum deprecantes ſub ſilentio.*

XXX. In ſtatutis Cleri Romani prorſus idem decernitur (3): *Societates quæ ad funera ſuorum Confratrum ſine Sacco accedunt: non ante feretrum, ſed poſt illud incedunt: e contra vero, quæ cum Sacco comparent, ante ipſum feretrum ſuis locis procedant, hoc eſt ante Clerum Regularem ſive ſecularem.*

XXXI. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere conſueverunt, ſed de illis, quæ Sacco minime utuntur. Hæ vero, ſi cadaver aſſociare oporteat, abſque ullo dubio feretrum ſubſequi debent, & ordinatæ pie incedere, preces Deo perſolventes, veluti Roſarium, pro defuncti expiatione, ſed voce ſubmiſſa: *Pro defuncto* (ita ſtatuit Rituale Romanum) *Deum rite deprecantes ſub ſilentio*. Porro ſubmiſſæ voces comparantur ſilentio, quod a Rituali decernitur: ea quoque ratione minime perturbatur ordinatus illorum cantus, qui feretrum præcedunt.

XXXII. Inſuper deprehendimus non ſemel a Parocho, vel hæredibus defuncti Cappellanos conductitios acciri, non tantum ex clero Sæculari, ſed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Eccleſiaſticis Ordinibus præditi ſunt, ſed inter laicos, ſive converſos Ordinis numerantur: non ignoramus iſtos poſt nuncupata ſolemnia vota Regulares reipſa habendos eſſe, & quibuſdam frui privilegiis, quæ Clericis ſæcularibus tribuuntur; quinimmo iiſdem privilegiis etiam gaudere ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Novitiatu verſantur. Ita profecto Canonis privilegium, aſſequuntur; ſed hæc omnia Converſis ipſis a jure Pontificio conceduntur. Nam clare deſumitur ex Canone: *Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit*: & ex cap. *Religioſo de ſententia excommunicationis in ſexto. Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religioſus conſeri cum effectu non poſſit donec ſit tacite, vel expreſſe Profeſſus; ſiquis tamen violentas manus in eum injiciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit.* Attamen intelligere nullo modo poſſumus, qua ratione Converſus Regularis Perſonam Cappellani gerere poſſit dum juſta perſolvuntur defunctis, vel ipſorum cadavera ad ſepulturam efferuntur: neque facile percipimus Converſum Regularis Ordinis accerſiri ab illo, qui virum aliquem Religioſum invitat, ut Cappellani munere fungatur. Quapropter ſtatuimus non niſi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, dum cadavera efferenda ſunt, acciri poſſe tamquam Cappellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Cappellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, & multo magis Ordinis Converſos, niſi forte haud Cappellani nomine perpauci Regulares, ſed tota ipſorum familia ad aſſociandum cadaver invitentur: nam cum ipſa pluribus conſtituatur, ex quibus alii Laicos inter recenſentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdicimus Converſis Regularibus convenire ad funebres pompas cum aliis Fratribus, ideſt cum univerſa familia.

XXXIII. Inſuper percepimus excitari aliquas controverſias inter Regulares, & Cappellanos Re-

(1) *In cit. trac. quæſt.* 5. *num.* 10. (2) *Tit. exequiarum ordo.*
(3) *Cap.* 7. *de Confraternitatibus ad Funera invitatis.* 7.

Regulari Ordini minime addictos: nam vocantur aliquando ad aſſocianda cadavera quidam Presbyteri ſæculares, & Eccleſiarum quoque Rectores, qui ad pompam funebrem, tamquam conductitii Cappellani interveniunt. Acciri ſolent ob eamdem cauſam, & eodem Cappellani conductitii titulo Parochi Regulares, aut viri Religioſi in Monaſterio degentes. Itaque cum Clauſtrales ſimul interſunt, tum Parochi reliquis Cappellanis, qui curam animarum non habent, præire conſueverunt. Inter Parochos autem Sæculares, ac Regulares illi principem locum obtinere ſolent, qui prius animarum curam ſuſceperint. Cæteri Cappellani ſive Clauſtrales fuerint, ſive Clauſtris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non ſunt, confuſi permixtique funebrem pompam comitantur, quæ non ſemel ordinata ſic fuit, ut Cappellani anteceſſerint Parochis locum feretro propriorem ſibi ſumentibus; & tunc bini Cappellani non Clauſtrales incedebant; illos deinde bini Clauſtrales ſequebantur, & hoc pacto univerſa pompa deſignata fuit. At nunc Clauſtrales aliqui Parochis, & Cappellanis haud Clauſtralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Cappellani nomine ad funebrem pompam conveniat. Quapropter ob has controverſias turbæ concitatæ ſunt, dum cadavera efferrentur.

XXXIV. Ignoramus profecto, quibus rationibus innixi Clauſtrales præ cæteris omnibus locum ſibi depoſcant.

XXXV. Ipſos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certiſſimum eſt, quod nos jubemur a Tridentina Synodo, his diſſidiis aditum occludere (1): *Controverſias omnes de precedentia, quæ perſæpe maximo cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas Perſonas tam ſæculares, quam Regulares, cum in Proceſſionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat.*

XXXVI. Itaque, ut finem diſſidio ſtatuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem ſolum diſſimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit, ipſis præcipimus, ut infra tres menſes ab hac die rationes in medium nobis adducant, ob quas Clauſtrales ſuos ad celebranda funera accitos, tanquam Cappellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Cappellani pariter titulo funeribus iiſdem interſunt. Interim ſe gerant eo modo, quem ſubjicimus, donec Judicis ſententia interpoſita, ſive alio quocumque modo controverſia dirimatur.

XXXVII. Plures ob cauſas Clauſtrales ejuſmodi, tanquam Cappellani conductitii funeribus ducendis intereſſe queunt; vel quia defunctus in ipſorum Eccleſia ſepulturam ſibi deligens, ex ipſis aliquos celebrandis exequiis, tanquam Cappellanos acceſſiverit; vel quia inter Parochias eorum Eccleſia recenſeatur. Quare Parochus cum reliquis ſe conferens ad domicilium defuncti, alios ejuſdem Clauſtri Religioſos viros veluti Cappellanos ſecum adducit. Id etiam contingit, cum defunctus in aliam Eccleſiam deferendus eſt, ubi ſepeliri conſtituit, vel ubi familia ipſius tumulum ſibi decrevit; tunc enim Parochus, ex ſuis Clauſtralibus aliquos, tanquam Cappellanos ſibi adjungere poteſt, qui ipſum cadaver proſequantur. Poſtremo id eveniet, ſi Parochus aliquis, vel hæredes defuncti Clauſtrales ultro depoſcant, ut pompam funebrem Cappellanorum conductitiorum nomine comitentur.

XXXVIII. Igitur ſi cadaver in Eccleſia Clauſtralium tumulandum ſit, ipſique vocentur tanquam Cappellani ad ipſum aſſociandum, tunc in liminibus Eccleſiæ funebrem pompam commode expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut Primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium ſepeliri ſtatuit, ergo ipſi Regulares cadaver aſſociare debent.* Nam reſponſum jam fuit, quod liceat ipſis funebrem pompam in Eccleſiis ſuis expectare. Die 22. Junii, & 13. Julii anno 1675. petitum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares poſſint cogi ad aſſocianda ca-*

(1) *Seſſ. 25. de Regularibus, & Monialibus cap. 13.*

Digitized by Google

cadavera in eorum Eccleſiis; & an in caſu quo Regulares non accedant ad aſſociandum dicta cadavera, amittere debeant intortitia? Sacra Congregatio in hunc modum reſpondit: *Sacra Congregatio reſpondit, regulares non poſſe cogi ad exeundum a propriis Eccleſiis ad effectum aſſociandi cadavera in eiſdem ſepelienda, ſed ſufficere quod illa expectent ad januas. Quo vero ad intortitia remiſit cauſam ad Judices ſuos* (1). Ita refert Lantuſca. Alias pariter ejuſdem Congregationis ſententias Urſaya fuſe commemorat, (2)

XXXIX. Quod ſi Parochus Clauſtralis fuerit, Cappellanos aliquos ſibi adjungere debet, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver efferat ad Eccleſiam. Aut ſi Parochus ipſe Clauſtralis additis ſibi Cappellanis iiſdem defunctum comitari teneatur ad aliam, in qua totius Familiæ tumulus poſitus eſt, vel defunctus ipſe ſepeliri decrevit, tunc ſane ad evitandas aliud conſilium non ſuppetit, niſi quod Parochus ipſe Sacerdotes ſæculares ſibi in Cappellanos aſſumat, vel eos tantum Clauſtrales, qui ſtudio cæteris præeundi non ferantur; ſiquidem perpauci inter ipſos in hac pervicaci ſententia verſantur.

XL. Poſtremo, ſi ob eam cauſam eveniat controverſia, eoquod Clauſtrales ejuſmodi a Parochis, ſive hæredibus defuncti ad aſſociandum cadaver invitantur, univerſis indicimus, ut eos Clauſtrales nequaquam advocent, donec lis dirimatur. Acceſſant ipſos haud veluti Cappellanos conductitios, ſed tanquam Societatem Regularium; tunc enim Crucis ſuæ vexillum ſequuntur, & ſibi deſignatum locum occupant, nec ullus timor eſt, ut primatus obtinendi cauſa pompa funebris impediatur.

XLI. Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriuſque partis cum in *petitorio*, tum in *poſſeſſorio* labefactentur; neminem ſuſpicamur queri de nobis merito poſſe, eo quod ſolum expetimus longe amovere turbas, quæ ſæculares ipſos graviter offendunt; inſuper cum rationes in medium proferentur a competitoribus, judicium ferre integrum parati ſumus, & etiam, quæ modo ſanximus prorſus abrogare: neque ſane hoc totum negotium temporis multum exigit, ut proponatur, ut examinetur, utque ſententia feratur. Quippe magnum diſcrimen intereſt inter hanc controverſiam, & illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranenſi, & Abates, & Monachos Caſſinates de loci primatu interceſſit. Præſtantiores doctrina viri totius Italiæ ſtudium, & operam in eam cauſam contulerunt, quæ tandem trium Cardinal. judicio peracta fuit, quod ſane judicium PP. Pii IV. etiam auctoritate ac diplomate confirmatum eſt. (3)

XLII. Superſunt aliqua, pro quibus conſilium noſtrum expoſcitur; ac primum, in qua Parochia tumulandus ſit, qui morari ſolitus in civitate, in agrum divertit, ut animum parumper relaxet, vel ad valetudinem curandam ibique vita decedit? Item ad quam Parochiam ſpectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in Diœceſi, & urbem petit neceſſitate aliqua adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique ſupremum obit diem?

XLIII. Ex jure Pontificio reſponſum aperte deſumitur (4). *Is qui habet domicilium in civitate vel caſtro quandoque ad villam ruralem ſe transfert recreationis cauſa, vel ut ruralia exerceat in eadem, ſi non electa ſepultura decedat ibidem, non in Eccleſia dictæ villæ, ſed in ſua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipſius ab antiquo ſepulturæ extitit, ſepeliri debebit, dummodo abſque periculo ad ipſam valeat deportari.*

XLIV. Itaque debet expendi, an defunctus ſepulturam in aliqua Eccleſia ſibi conſtituerit, & tunc extremæ ipſius voluntati parendum eſt? Si nihil ille de ſepultura ſua decreverit, in tumulo Majorum ſuorum condatur, ſi ipſius familia peculiarem in aliqua Eccleſia tumuli locum habeat. Quod ſi defunctus nihil de ſuo ſepulchro deliberaverit, ſi ipſius quoque familia peculiari tumulo careat, tum civitatis incola, licet in agro deceſſerit, ad urbanam Parochiam deferendus

(1) *In Theatro Regularium ad vocabulum aſſociatio cadaverum.*

(2) *Tom. 5. par. 1. diſcep. 11. n. 6. & ſeqq. & tom. 7. part. 1. diſcept. 6. num. 72. & 73.*

(3) *Anno 1567.* (4) *In Decretali* Is qui *de ſepulturis in ſexto.*

Digitized by Google

dus eſt, modo tamen abſque ullo periculo, gravique incommodo id fieri queat. Id vero obtingere tunc ſolum declaramus pro evitandis diſſidiis, cum ager, ubi civis occubuit, tribus ab urbe milliariis diſtat. Nam ſi plus quam tribus milliariis diſtet; tum Parochus agreſtis illum tumulo mandare poterit, nec urbanus Parochus cadaver depoſcet, nec aliquid ſepulturæ percipere contendet.

XLV. Equidem decretalis; *Is qui*: de illo verba minime habet, qui ex agro in civitatem venit valetudinis cauſa, vel ut negotiis ſuis operam impendit, ibique mortem oppetit, ſed tantum civem memorat, qui in agro vitam abſolvit, quo ſe contulerat ad confirmandam valetudinem, vel ob alias cauſas, ipſumque ad urbanam Parochiam transferendum ſtatuit, ſi commode fieri poſſe videantur, ob eam nempe rationem, quod ipſe ruri paululum degens, urbis domicilium non amittit, neque ruris incola cenſendus eſt, niſi animum in eo permanendi prius habuerit (1), Itaque cum eadem ratio conveniat aptiſſime rurali viro qui in civitate diem ſupremum oppetiit, ubi fortuito cauſa valetudinis, vel ad explicanda ſua negotia morabatur; ideo conſtituendum de illo prorſus idem eſt, quod nuper expoſuimus de cive, qui ruri caſu quodam occubuit, nempe in urbana Parochia ſepeliendum ruralem virum, qui in civitate vita defunctus eſt, ſi agreſte ipſius domicilium tribus milliariis longe ab urbe ſejungatur, & ad ruralem Parochum ex ſepultura nullum fructum pervenire.

XLVI. At ſi hæc tria milliaria nequaquam intercedant, tum civis cadaver in Parochiam urbis inferendum eſt, & ob eamdem rationem ad ruralem Parochiam viri agreſtis cadaver aſportandum. Tunc autem ruralis Parochus urbanum Parochum, & e contrario Parochus urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipſi, vel alteri Sacerdoti per ipſum deſignato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, niſi proprius Parochus, aut ipſius Cappellanus interſint; neque in urbem, ſive in agrum, niſi feretro impoſitum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, & duo Sacerdotes ſubſequentur, qui Pſalmos recitabunt nempe Rector, aut Cappellanus; Eccleſiæ, ubi defunctus tumulari debet; & inſuper Rector, aut Cappellanus Eccleſiæ, ubi vitam reliquit neque enim decet Fidelium cadavera alio modo ſepulchris inferri. Illud vero quod non ſemel accidit, a religione prorſus alienum eſt, cum plauſtris impoſita cadavera, & fœni, paleæ, vel lignorum faſciculis implicita in civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim ſolvendum pro ipſis transferendis cadaveribus Lagunex (2) & Cardinalis de Luca (3) ſapienter oſtendunt.

XLVII. Non multis ab hinc diebus accepimus quemdam in civitate vita perſunctum ſibi ſepulturam delegiſſe in Eccleſia Parochiali, quæ in diœceſi poſita eſt, Rectorem autem Parochiæ Urbanæ ubi ille expiravit, ruralem parochum monuiſſe, ut ad portam civitatis ſubſiſteret, ubi cadaver ipſi traderetur.

XLVIII. Gratiſſimum nobis eſſet intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inuſitataque ſententia, rationes, inquam, a jure deſumptas, non tamen ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundiſſimum nobis eſſet deprehendere, an Parochus, in cujus ditione alicuis animam exhalavit alium Parochum, in cujus Eccleſia ille ſepelliri debet, impedire poſſit eo ſe conferre, unde cadaver efferendum eſt, & in itinere Crucem præferre; ſed multo magis, an liceat Parocho Bononienſi monere diœceſanæ Eccleſiæ Rectorem, ne urbis mœnia ingrediatur, ſed ad portam ſubſiſtat, ibique cadaver ſibi committendum accipiat.

XLIX. Proculdubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in civitate, non civitatis appellandus eſt: ita ruralis Parochus in diœceſi Rector, non autem diœceſis habetur. Cum hæc ita ſint, nihil aliud repetere jure debent, niſi ut officioſam urbanitatem præſtent illi, qui

(1) *Pirhing lib. 3. tit. 28. de Sepulturis §. 1. num. 5.*
(2) *De Fructibus pag. 227. num. 179.*
(3) *In ſuo magiſtral. diſcur. 166. de Regula urbis.*

qui prælata Cruce ditionis ſuæ fines pertranſeunt, quemadmodum Leo X. (1), & Sacræ Congregationes pluries ſtatuerunt (2).

L. Poſt hæc apertiſſime conſtat nihil aliud ab urbano Parocho, quem ſuperius meminimus, expoſcendum fuiſſe, niſi ut Parochus ruralis officium conſuetum ſibi perſolveret, priuſquam ad efferendum cadaver Cruce prælata in civitatem veniret; ſed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam ſubſiſteret. Quod ſi aliquis urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejuſmodi facultatem ſe nunquam permiſſurum fuiſſe rurali Parocho, quamvis illam petiiſſet, & in eadem ſententia futuros Parochos omnes civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cum domicilium defuncti petendum, vel ab ipſo eſt redeundum: ſi quis, inquam, hæc audeat dicere, illud ſecum perpendat nobis ineſſe poteſtatem cum in civitate, tum in Diœceſi, ob quam ruralem Parochum ab omni conſueto officio prorſus immunem declarabimus: & ſi illo perfunctus fuerit, ſed fruſtra ruralis Parochus tunc nos ipſi facultatem noſtram loco aſſenſus Parochorum civitatis impertiemur, concedentes diœceſanæ Eccleſiæ Rectori, ut prælata cruce in urbem veniat, eademque ratione cadaver ad ſuam Eccleſiam transferat.

LI. Quæ modo diximus, nova, & inuſitata fortaſſe imperitis videbuntur, ſed contrarium agnoſcent, ſi plura alia cogitent, quæ fieri quotidie ſolent. Primum Regulares nullam Proceſſionem facere poſſunt, niſi in ſuis Eccleſiis, & ſub ſtillicidiis Monaſterii, & Sacrarum Ædium, quæ ad ipſos pertinent. Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe Proceſſiones in ſuis tantum Eccleſiis aut Sacellis inſtituant. Quod ſi Urbem circumire velint, facultas a Parochis expoſcenda eſt, quorum fines pervadere debent (3). Quis tamen Parochus adire ſolet ad hanc veniam obtinendam, cum Proceſſiones ſaltem conſuetæ indicuntur? Cum vero Proceſſiones inſolitæ habendæ ſunt, ſi eam Parochi facultatem recuſent, ſcire maxime optamus, an id Proceſſiones eaſdem jure impedire poſſit, quod quidem a veritate prorſus alienum eſt. Nam ſi regulares, vel Sodalitia ad Epiſcopum confugiant, & facultatem pro re gerenda ab illo conſequantur, eamdem nempe, quam pro conſuetis Proceſſionibus accepiſſe pro certo tenent, tunc omnis Parochorum diſſenſus haud ullius momenti exiſtimatur.

LII. Certiſſimum quippe eſt ſolam Epiſcopi licentiam ſatis eſſe, etiamſi Parochi ſe contrarios antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An ſolius Epiſcopi accedente licentia poſſint Regulares dictam Proceſſionem facere* (alienas Parochias circumeuntes) *quamvis Parochus contradicat, conſentire recuſet?* Sacra autem congregatio reſpondit. *Sufficere licentiam Epiſcopi*. Haud diſſimiles ſententias a Sacra congregatione Concilii deſumptas in medium proferre poſſemus, ſed unam eligimus præ cæteris, quæ nobis Secretarii munus agentibus promulgatæ fuerunt, Die 24. Decembris anno 1718. propoſitum fuit: *An liceat, Confraternitati facere Proceſſiones tam intra ambitum Oratorii, quam extra illum, abſque licentia Parochi, per cujus Parochiam tranſeundum eſt;* Sacra Congregatio reſponſum fecit hujuſmodi: *Ad primam partem affirmative* nempe, fieri Proceſſionem intra ambitum Oratorii abſque licentia Parochi: Deinde *ad ſecundam negative*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cum tamen in reſponſo ea quoque verba ſubjiciantur: *Niſi accedat licentia Epiſcopi*, id manifeſtum omnino reddit, quod nuper expoſuimus.

LIII. Quæ cum ita ſint, quoties cadaver ab Urbe in Diœceſim, vel a Diœceſi in Urbem transferri contigerit, nobis ſtatuendum reſervamus, an Rector Diœceſanus prælata Cruce in Urbem ſe conferet privatim a Diœceſano Parocho Civitatem eſſe ſubeundam, qui deinde ædes defuncti, ſive templum petat, ubi cadaver ipſius depoſitum eſt, conſuetum officium Urbano Rectori perſolvat, atque prælata Cruce ambo induti ſuperpelliceo, ſtolaque cadaver aſſo-

(1) *In Conſtit.* 22. §. 9. *in Bullario Romano tom.* 1.

(2) *Paſſerinus de ſtatu hominum tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *obſerv.* 5. *num.* 160.

(3) *Baſſius Tract. ſuperius allato quæſt.* 10. *num.* 1.

Digitized by Google

aſſocient. Idem præcipimus urbano Parocho, cum defunctus in Diœceſi ad ſuam Eccleſiam efferendus eſt: quippe indecorum eſt ſepulchro cadaver inferri, niſi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maxime conſentaneum ſuperius oſtendimus, quod in funebri pompa Crux ejus Eccleſiæ deferri ſolet, ubi cadaver tumulo committitur, ſi tamen inter Parochias recenſeatur; non vero Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

LIV. Parochus primum locum ſemper occupat, donec in ſua ditione verſetur (1) Quare urbanus Parochus dextero incedet latere, donec Parochi Diœceſani limites attigerit. Tunc enim ipſi primum locum concedet. Eodem pacto, cum Parochus urbanus cadaver efferre debebit ex Diœceſi, tum Rector Diœceſanus in ſua parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius Diœceſis pervenerit. Hunc ordinem per urbem, ac Diœc. tenebunt, donec venient ad Eccleſiam, ubi defunctus ſepulturæ mandatur. Aliquod ſane diſcrimen intercedere noſcimus in his officiis, quæ modo præſcripſimus, ſed ita decernendum putamus, & aliquid urbanis Parochis præ Diœceſanis eſſe tribuendum.

LV. Illud etiam deprehendimus, quod non ſemel accidit, cum Parochus urbanus defunctum extra Civitatem in ſua ditione ad Parochiam ſepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in cujus ditione ſita eſt porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, & quaſdam preces cadaveri perſolvit. Quamobrem diſſidia concitata ſunt: Parochus enim, qui cadaver aſſociat, ad portam ſubſiſtere recuſavit, ſuſceptumque iter ad ſuam Eccleſiam proſequutus eſt, veluti ſi alter Parochus in limine Civitatis non adſtitiſſet. Ignoramus profecto hujuſmodi ritum, & qua de cauſa Parochus ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat cum cadaver infertur. Id vero facere prætermittat, cum reliqua cadavera per ſuam Parochiam efferuntur, ut in alia Eccleſia, ſeu Parochia ſepulturam accipiant. At quoniam nullum diſcrimen afferri, nullaque ratio ad probandam hanc conſuetudinem excogitari poteſt, quæ corruptelas potius, ac diſſidia inter Parochos excitat, ideo præcipimus urbanis Eccleſiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis ſuæ ditioni ſubjectis, occurrant cadaveribus, quæ in ipſam Civitatem adportantur, ut in alia Parochia ſive Eccleſia tumulentur.

LVI. Secundo loco quæſitum a nobis fuit, in quanam Eccleſia ſepeliri debeant infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos parentes tradiderunt, ibique celeri morte prærepti ſunt? His facili negotio reſpondemus; nam Romanum Statutum accurate tenendum indicimus, quod propoſitum, probatumque fuit poſt maturam rei diſquiſitionem in peculiari Congregatione, a Clemente XI. ob hanc cauſam deſignata: (2) *Infantes, qui nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur, retinent domicilium in Parochia, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre vero orbatos, quouſque apud ipſam matrem aluntur licet in poteſtate tutorum, non matris exiſtant; de Parochia matris, non tutorum, eſſe declaramus. Si nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a matre, domicilium in Parochia matris; ſi vero utroque parente caruerint, domicilium in Parochia tutorum, non vero nutricum, retinere declaramus. Quod ſi nec tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.*

LVII. Hæc igitur obſerventur pro tumulandis Infantibus, quin domo nutricum intereunt. In templum alias præſcriptum ea ratione deferantur, quæ Chriſtianæ Diſciplinæ conveniat, rectaque via ab ædibus, ubi vitam finierunt, niſi forte concedatur a nobis ob peculiarem cauſam, illos antea transferri ad paternum domicilium, ut inde funebris pompa ad Eccleſiam inſtituatur.

LVIII. Quod ſi aliqua controverſia forte contigerit de Parochialibus emolumentis, Vicarium noſtrum Generalem conveniant, ut ipſius judicio dirimatur: ſed meminerint Parochi nihil de jure repetendum eſſe pro exequiis, & ſepultura; (3) retinendam tamen inductam

(1) *Card. de Luca de Præminentiis diſc.* 16. *num.* 3. & 4.

(2) *In additionibus ad ſtatutum Cleri Romani* §. 7. & 7. & 8.

(3) *Juxta Sac. Canon. cap. Non ſatis; cap. Cum in Eccleſia, cap. Cum abolendæ, de Simonia.*

Digitized by Google

ſtam conſuetudinem aliquid ſolvendi, ita ut nullum judicium fiat in eos, qui hanc conſuetudinem violare contenderint, ſed cauſa hujuſmodi in forum Epiſcopi ſolum adducantur, uti ſancitum eſt *Cap. ad Audientiam* 24. *de Simonia* his verbis: *Per Epiſcopum loci compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare*.

M O N I T A

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in ſuis ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac Diœceſis.

LIX. INſtitutione XXIX. hujus libri copioſe verba fecimus de mulieribus Tertiariis, & earum conditionem ſatis expoſuimus. Deinde, cum Sacram Viſitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe poſſident, ubi conjunctim vitam degunt, plura ſtatuere non omiſimus, ut diſſidia tunc nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus utriſque nonnulla, quæ utilia videbantur, ſed ipſa neglecta ſunt pro more, atque indole quorumdam hominum, qui ſatis ſe feciſſe exiſtimant, ſi multa dixerint de aliquo negotio; deinde curam nullam, aut ſolicitudinem impendunt pro rei eventu, ſolvendiſque quæſtionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, & feliciori Eccleſiæ adminiſtrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua ſuperaddenda pro Tertiariis hujuſmodi muneri noſtro conſentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primum agemus de Tertiariis, quæ privatim in ſuis ædibus vivunt; Secundo, de aliis Tertiariis, quæ in eamdem domum conveniunt, & communem vitam inſtituunt.

§. I.

De Tertiariis, quæ privatim in ſuis Ædibus morantur.

LX. REgulares Ordinum S. Dominici, S. Franciſci, S. Auguſtini, item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Franciſco de Paula inſtituti Tertiarias mulieres juxta Pontificum Diplomata, ac privilegia adſcribere poſſunt. (1).

LXI. Ex ipſis aliæ ſuis privatis ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent ſocietatem; aliæ vero in uno domicilio ſimul conjunguntur. Has quidem S. Pius V. abrogare conſtituerat, uti modo oſtendemus, ob eam cauſam, quod alienos ab Eccleſiaſtica diſciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religioſum habitum induerent, nullis votis ſolemnibus nuncupatis, & quæ nullis clauſtri legibus tenerentur. Attamen Tertiarias, quæ ſejunctim vivunt, Sanctiſſimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Conſtitutionem* (inquit Fagnanus (2)) *Sancti Pii V. qua Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clauſuram obſtringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi & in congregatione vivunt, ad ſupradictas Sorores in conſanguineorum, aut propriis domibus habitantes &c. nihil pertinere; & propterea circa illas Conſtitutionem &c. nec minuiſſe, nec immutaſſe, nec quidquam novi juris induxiſſe.*

LXII. Quare, ſi Conſtitutio S. Pii V. his Tertiariis nequaquam adverſatur, altera Conſtitutione Leonis X. gaudere ipſæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iiſdem elargitur (3). Sed prius oportet conditiones enumerare, quæ interveniant neceſſe eſt, ut hujuſmo-

(1) *Lezana in Summa Quæſt. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 8. & ſeqq. Miranda in Manuali Prælatorum Regular. tom. 1. quæſt. 36. art. 1. & 2. Caſſianus a S. Elia in Arbore omnium opinionum moral. tom. 6. in verbo Tertiariæ & Tertiarii §. 2. num. 7.*

(2) *Cap. Nullus n. 68. de Foro competenti.* (3) *In Bullario Romano tom. 1.*

Digitized by Google

juſmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, aſſequantur. Poſtea recenſenda ſunt privilegia ipſa, quæ Tertiariis a Pontifice conceduntur.

LXIII. Primum igitur ex Leonis X. Conſtitutione deſumitur, quod iſtæ mulieres virginitatis, aut cælibatus votum emittere debeant, quod tamen ſolemne nequaquam eſt, uti Pontifex ipſe declarat. Sacræ autem Congregationes ſuis Decretis addiderunt, neceſſario requiri, ut Regularium Præfecti de morum probitate, ætatiſque ratione certi fiant, antequam his mulieribus habitum religioſum impertiant, quæ quadraginta ſaltem annos attingere debent. Inſuper inquirendum eſt, utrum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem poſſideant, & cum quibuſnam verſari domi neceſſe habeant, quos tantum conſanguineos, & affines eſſe oportet. Poſtremo, inveſtigandum ſupereſt, an Epiſcopi facultas intercedat, quæ concedi nequit ab ipſo, niſi poſteaquam diligenter examinaverit, an eædem conditiones veritati congruant. Quare ſi, quod proprium eſt unicuique tribuatur, ad Prefectum Regularem ſpectat religioſum habitum his mulieribus impertire, ad Epiſcopum vero facultatem tradere, & præſcriptas conditiones accurato examine cognoſcere.

LXIV. Nicolius (1), Lantuſca (2), Donatus (3), aliique plures hæc Decreta commemorant (4).

LXV. Cum nos ipſi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii, Epiſcopus Mazaræ hæc poſtulavit; *Quænam ſint conditiones requiſitę, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum ſuæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare poſſint: & an examen dictarum facultatum pertineat ad Epiſcopum?* die autem 10. Maji anno 1727. in hunc modum reſponſum fuit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apoſtolicam; examen conditionum quoad mulieres veſtiendas, & licentiam veſtiendi, pertinere ad Ordinarium, & conditiones veſtiendarum eſſe expreſſas in Decretis generalibus alias editis: & hæc Decreta eſſe omnino ſervanda.*

LXVI. Sed jam recenſeamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur cum præditæ ſunt iis conditionibus, quas modo expoſuimus. Ac primum Tertiarios a Tertiariis mulieribus diſtinguendos Leo X. decernit. Illi nullo gaudent privilegio, niſi conjunctim vivant, & cum ipſis Clauſtralibus immorentur; ſed mulieribus Tertiariis, quamvis ſuas ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis ſermo eſt) *ſeu cum clauſtralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiarias, quæ ſuas ædes nequaquam deſerunt) *virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem, expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum geſtant, gaudere debeant.*

LXVII. Quod ſi Leonis X. Conſtitutio vim totam, & integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Epiſcopi juriſdictione prorſus immunes eſſe deberent. Eos ſibi Confeſſarios deligere poſſent, qui ad Monialium Confeſſiones, non vero ſæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paſchali præcepto ſatisfacerent. Tandem a Præfectis ſuis Regularibus extremam unctionem percipere, & poſt mortem in Eccleſia ſui Ordinis ſepeliri jure poſſent.

LXVIII. Sed aliter ſe res habet; nam Leonis X. Conſtitutio ad certos quoſdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apoſtolicam tenuerunt. Cum hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis ſolemnibus non adſtringantur, ideo non cenſentur immunes ullo modo ab Epiſcopi facultate (5). Equidem fori privilegio gaudent juxta ſententiam, quæ a Sacra Congregatione Immunitatis probatur, cujus decreta Mo-

na-

---

(1) *In Floſculis ad vocab. Tertiarię,* (2) *In Theatro Regularium ad idem verbum.*

(3) *Rer. Regular. tom. 2. tract. 17. qu. 32. & ſeqq.*

(4) *Matthæuc. in Official Cur. Eccleſ. cap. 52. n. 3. & ſeqq. Pignatell. 34. n. 29. tom. 3. Paſſerinus de ſtatu hominum tom. 2. quęſt. 187. art. 4. obſervat. 10. ſub num. 245.*

(5) *Tamburrinus de Jure Abbatiſſarum diſp. 7. quæſit. 3.*

macellus recenſet (1). Id vero non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis ſuis domiciliis permanent, uti ſapienter oſtendit Urſaya, (2) qui decretum ſuper hac re promulgatum a Sac. Congregatione Immunitatis exponit. Inſuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sacra Congregatio Concilii decernit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ſæpius reſpondit, minime poſſe Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis quas de Penitentia, vel Pinzotheras vocant, Confeſſiones Sacramentales audire, niſi fuerint ab Ordinario approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas: quemadmodum nec poſſe illis Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrare in die Paſchalis Reſurectionis Sanctiſſimi Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Item ex epiſtola Sacræ Congregationis pro cauſis Epiſcoporum Regularium, & conſtitute, ad Epiſcopum Mutinenſem die 17. Junii anno 1639. hæc in ipſas Tertiarias ſancita deprehenduntur: *Circa Tertiariam ſimiliter cenſuerunt* (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) *permiſſum haud fuiſſe Fratribus ejuſdem Monaſterii ob quodcumque privilegium Ordinis adminiſtrare ipſi Sacramentum Divinæ Euchariſtiæ, & Extremę Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre indicta funebri pompa ſine Parocho, aut ſine ipſius licentia. Nam hę revera ad Parochos pertinent, qui debent aſſiduo, ſed hoc præſertim tempore, cognoſcere, juvare, accuratoque ſtudio fideles ſibi traditos inſtituere. Accedit, quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, clauſtro non tenebatur, ſed domi ſuę intra Parochi ejuſdem ditionem habitabat.* Poſtremo de ſepultura harum mulierum hæc habentur in decreto, quod ſuperius attulimus. *Præterea, ſi contingat aliquas ex prędictis Tertiariis ſine ſepulturę electione decedere, eas ſic decedentes ita demum in Eccleſiis Ordinis cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis Communis earum ſepultura reperiatur, ſin minus in Eccleſiis Parochialibus ſepelliendas eſſe decernit.*

LXIX. Litteras quidem Sac. Congreg. quas nuper expoſuimus, Diana (3) Theologus ex Regularibus Theatinis; decreta vero anni 1616. ſuperius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoſcere limites, ad quos redacta fuit Leonis X. Conſtitutio ex Paſſerino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id conſequetur. Illum fuiſſe Sacrarum Congregationum peritiſſimum ex eo maxime conſtat, quod Ordinis ſui Procurator Generalis per multos annos extiterit (4).

LXX. Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui antiqua ſui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, ſtatuit (5), ut viri Religioſi Dominicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis ſuis domiciliis immorantibus adminiſtrarent Divinam Euchariſtiam in Paſchate, Viaticum, poſtremamque Unctionem, cum illæ morti proximæ viderentur; ac etiam ipſarum cadavera ad Eccleſiam ejuſdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re ſuæ poteſtatis amplitudine quidquid contrarium eſſet, & etiam immemorabilem conſuetudinem penitus abrogavit: ex quo ſatis aperte deſumitur, quod jus adverſabatur & propter anteriores Pontificum Conſtitutione imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem nos expoſuimus.

LXXI. Quod ſi Clemens XII. Benedicti XIII. Conſtitutioni modum aliquem non impoſuiſſet, uti inferius ſubjiciemus, certiſſimum eſſet, Tertiarias mulieres, quæ privatas ſuas domos non dimiſerunt, a juriſdictione noſtra liberas, & immunes fore, & eo pariter jure ſolutas eſſe quod Parochis tribui conſuevit. At, cum Pontifex Clemens XII. rem totam in eum gradum reſtituerit, in quo poſita erat, antequam Conſtitutio *Pretioſus*, in lucem ederetur, ideo nemo dubitare poteſt, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, nobiſque ſubjiciantur.

LXXII.

(1) *Formular. Fori Eccl. tom. 1. tit. 6. formul. 14. n. 1.*
(2) *Tom. 7. part. diſcept. 3.*
(3) *Cit. tom. 2. quæſt. 187. art. 4. obſerv. 10. an. 243. ad n. 252.*
(4) *In editione coordinata tom. 7. tract. 1. reſolut. 351.*
(5) *In Conſtitut. Pretioſus edita anno 1727. §. 55. & ſeqq.*

LXXII. Haud ignoramus multas in Civitate, ac Diœceſi verſari mulieres hujus vitæ, atque inſtituti, quæ ſuis privatis ædibus immorantur. Attamen nulla unquam facultatem a nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis ſumeret, neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali noſtro ex conditiones, quæ a Decretis Sacrarum Congregationum neceſſario requiruntur. Dicet fortaſſe aliquis de hujuſmodi Decretis nihil ſe antea percepiſſe: at ſciat nobis haud eſſe ignota: immo nec ipſum laterent, ſi aliquam operam rei cognoſcendæ gratia impendiſſet, cum multis in locis eadem Decreta oculis omnium obverſentur. Quapropter univerſis Parochis in Civitate, ac Diœceſi præcipimus, ut mulieres omnes Tertii Ordinis privatam vitam agentes in ſua Parochia, Cancellario noſtro intra ſpatium Novembris proxime ineuntis recenſeant. Nos autem cum præfectis Regularium negotium diligenter expendemus, ut remedium, ſi opus fuerit, conferatur.

§. II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

LXXIII. QUamvis mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, ad privilegia percipienda ſpeciatim a Leone X. haud nominentur, id tamen ex ipſius Conſtitutione certiſſime deſumi poſſe videtur. Nam cur ipſæ careant iis privilegiis, quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus, & mulieribus etiam ejuſdem inſtituti, quæ ſuis in ædibus privatim degunt, modo veſtem Ordinis præferant, & virginitatis, aut caſtitatis votum emiſerint.

LXXIV. S. Pius V. Tertiariis in Congregatione viventibus novam diſciplinam indixit: *Mulieres quoque* (inquit (1) *quæ Tertiariæ ſeu de Pœnitentia dicuntur, cujuſcumque fuerint Ordinis, in Congregatione viventes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita ut ſolemne votum emiſerint, ad Clauſuram præciſe, ut præmittitur, & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarii una cum Superioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, ut illud emittant, profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem Clauſuræ ſe ſubjiciant. Quod ſi recuſaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint ſcandaloſe vivere, ſeveriſſime puniantur. Cæteris autem omnibus ſic abſque emiſſione Profeſſionis & Clauſura vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorſus in ſuum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod ſi contra hujuſmodi hanc noſtram prohibitionem, & Decretum alias receperint, eas ad ſic vivendum omnino inhabiles reddimus.*

LXXV. Id perpendens Lezana ſcriptum ita reliquit (2): *Quo videtur intentum Pontificis fuiſſe omnino extinguere Congregationes iſtas mulierum votum ſolemne non emittentium*. Porro Sedes Apoſtolica legem a S. Pio V. propoſitam haud neglexit. Nam in Decretis evulgatis anno 1616., poſtquam ſancita fuerunt ea, quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis, quæ privatam in ſuis domiciliis vitam traducunt, ab reliquis ejuſdem conſilii mulieribus ſejunctæ, hæc ſtatim adduntur: *Supradictis vero Decretis mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi, quinimmo eas diſpoſitioni Conſtitutionis Pii V. editæ Romæ anno 1596. IV. Kalendas Julii, quæ incipit. Circa Paſtoralis, &c., pœnitus ſubjacere expreſſe declarat, non obſtantibus, &c.* Rotarius (3) quoque noſter plures auctores, etiam Regulares nominat, qui hanc ſententiam ſequuntur, ac deinde tradit: *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes, debent impediri, ſupprimi, & annullari, niſi Profeſſionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clauſuræ.*

LXXVI. Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregre-

(1) *In Conſtit. 8. Bullar. Romano tom. 2.* (2) *In Summa Quæſt. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 38.* (3) *In ſua Theol. Regular. tom. 3. cap. 6. num. 13.*

Digitized by Google

gatione vivere ſtatuerunt. In hac ſane Civitate duodecim ad ipſas excipiendas domicilia, & quatuor etiam in Diœceſi poſita ſunt. Porro Sedes Apoſtolica ita ſe geſſit, ut eaſdem Tertiarias non quidem ſua auctoritate probaret, ſed illas toleraret, & Epiſcopis ſubjectas declararet: *Controverſia eſt* (inquit Matthæuccius (1) *de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clauſuram vivunt. Sed reſolvitur, eas allegatis privilegiis* nempe conceſſis Ordini Regularium, quem ipſæ profitentur) *non potiri: nam in Decreto relinquuntur ſub diſpoſitione Conſtitutionis Sancti Pii V. quarum Profeſſiones & receptiones Beatus Pontifex irritat, & annullat. Et tales hoc tempore poſſe prohiberi, ne in communione maneant, niſi Profeſſionem ad formam dictæ Pianę emittant, reſcripſit Sac. Congregatio Epiſcoporum. Quare ſunt de juriſdictione Ordinarii*. Eamdem docet ſententiam Cardinalis Petra: *Hinc Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione abſque Clauſura, non utantur tali privilegio, quia debet ſervari Bulla Pii V. & poſſunt cogi ad emittendam Profeſſionem Regularem: alias diſſolvi Congregationem, & rurſus ſubjiciuntur Ordinario* (2).

LXXVII. Epiſcopus Sarzanen, cum nos ipſi Secretarii munere fungeremur, Sacræ Congregationi Concilii expoſuit in ſua Civitate jam poſt centum annos ſitum eſſe domicilium, in quo mulieres ſimul congregatæ S. Franciſci religioſum habitum, & inſtitutum ſequuntur, ſed vota tantum ſimplicia nuncupant; nec ullis clauſtri legibus tenentur; eaſdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciſcani declaratas fuiſſe juriſdictioni ſuæ pœnitus ſubjectas, cum Provinciam inviſendo perluſtraret, Sacra Congregatio cauſis iiſdem perducta, quas nuper explicavimus, die 30. Januarii anno 1723. reſpondit Societatem earum mulierum ſubjectam eſſe, *omnimode juriſdictioni Epiſcopi citra tamen approbationem*, nempe, ejuſdem Sac. Congregationis pro confirmanda ipſarum mulierum ſocietate.

LXXVIII. Hæc diſciplina ad Benedictum XIII. integre permanſit, qui propenſam merito in Regulares Ordines voluntatem ſuam teſtari cupiens, varias Conſtitutiones edidit, quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordinis immunia ab Epiſcopi juriſdictione declaravit, & Regularium ſuorum poteſtati omnino commiſit. Ex his neceſſario ſequebatur eaſdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem eſſe tamen aliqui Parochi hujus Civitatis, cum Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret, controverſiam excitarunt, an illæ mulieres ab Epiſcopi auctoritate ſolutæ, adhuc Parocho ſubjectæ viderentur. Quapropter idem humaniſſimus Cardinalis, ut Parochis obſecundaret, eamdem quæſtionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negotia primo Adminiſtro per litteras propoſuit, qui reſponſum fecit, Romæ evulgatum ex Typographia Rev. Cam. Apoſtolicæ.

Exemplum litterarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit ad Card. Boncompagnum Archiepiſcopum Bononienſem pro ſolvendis quibuſdam quæſtionibus de immunitate, quam ſibi poſtulant mulieres, ab omni juriſdictione Epiſcoporum, & Parochorum ob ultimam Conſtitutionem BENEDICTI XIII. quæ incipit: *Paterna Sedis Apoſtolicæ providentia*.

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime Domine.

EX iis rationibus, ac documentis, quæ litteris Eminentiæ Veſtræ continentur, ſatis, ſuperque ſolvuntur quæſtiones, quas tum iiſdem litteris, tum voce Dionyſii Miniſtri ſui propoſitas movet a Parochis iſtius Diœceſis, ob Conſtitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Franciſci obſignavit. Quamobrem minime dubito, quin E.V. datura ſit operam maximo, quo ſolet, ſtudio, ut Sanctitatis Suæ voluntati morem gerat, utque cæteri Conſtitutionem ipſam exequantur. Interius manus Eminentiæ Veſtræ humiliter deoſculor.

Romæ die 20. Martii anno 1726.

F. Card. Pauluccius.

QUÆ-

(1) *In ſuo Offic. Curiæ Eccleſiaſt. cap. 52. num. 6.* (2) *In ſuis preclaris Commentariis in Conſtit. Apoſt. tom. 4. in notis ad Conſtit. 15. Pontif. Martini V. num. 19.*

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiſcopus Bononienſis inquirit, utrum domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur ob Conſtitutionem Pontificis, ſpectent ad juriſdictionem Fratrum Minorum, & Patris Generalis, ſecluſis etiam Parochis pro adminiſtrandis Sacramentis?

Utrum in Eccleſiis harum mulierum conſervari queat Divina Euchariſtia, & Sanctum extremæ Unctionis Oleum? Ac poſtremo:

Utrum Fratres Minores prælata Cruce ſua, ſtolaque induti aſſociare poſſint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cum ad ipſorum Eccleſiam ſepelienda feruntur, etiamſi alienas Parochias pertranſeant.

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii Ordinis ab auctoritate Epiſcopi eodem modo prorſus eximit, ac Monaſteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujuſmodi pleno jure ſubſint Fratribus Minoribus, *non ſolum excluſis Epiſcopis*, ſed aliis quibuſcumque perſonis cujuſcumque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtant, & quacumque auctoritate fungantur, *ideo neceſſario conſequitur, ut Parochus etiam excludatur, cum præſertim omnis juriſdictio Parochi cum juriſdictione Epiſcopi implicita ſit, cujus ille coadjutor, ac delegatus exiſtit. Immo, cum Sedes Apoſtolica diſſolvit ab auctoritate Epiſcopi quemcumque Regularem Ordinem, illis ſolum verbis uti conſuevit:* Eximimus ab Ordinario: *quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano* ſæpe ſæpius. *Id vero ſatis habitum ſemper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis cenſerentur, uti teſtatur experientia. At ſi res in controverſiam deduci velit, ſtatim omnis dubitatio ceſſabit, ſi in memoriam revocetur Sixti IV. Conſtitutio, quam Pontifex hac recenti ſua Conſtitutione renovavit. Nam Sixtus IV. concedit Fratribus Minoribus omnia adminiſtrare Sacramenta Fratribus Tertii Ordinis; & quos ab Epiſcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos conſtituit.*

Leonis autem X. Conſtitutio, quæ dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiſcopo Bononienſi, & cujus auctoritas in medium ab ipſo profertur; ea, inquam, Conſtitutio Tertiariis potius ſuffragari videtur: quamvis enim Leo X. in Lateranenſi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui ſuas privatas ædes nequaquam deſerunt, Parochis ſubjecerit, tamen quoſcumque Tertii Ordinis, qui ſimul in Congregatione vivant, immunes prorſus declaravit, uti conſtat ex ipſa Conſtitutione. Et profecto multis in partibus Italiæ idem experientia comprobatum ſemper fuit.

An vero mulieres Tertii Ordinis Divinam Euchariſtiam, Sanctumque Oleum in ſuis Sacellis, retinere poſſint, quod ſecundo loco petitum eſt, id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipſum mulieres Tertiariæ habent loco Epiſcopi. Id præſertim oſtendetur ex eo, quod Leonis X. Conſtitutio, & alia deinde ad primam declarandam confecta, & incipiens, Ea, quæ per Sedem &c. *Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quæ in Fratres Minores collata fuerunt. Ipſis autem permittitur utrumque Sacramentum in ſuis etiam Hoſpitiis conſervare. Accedit etiam, quod ejuſmodi privilegium Tertiariis maxime conſentaneum videtur illudque non Romæ tantum, ſed ubique terrarum obtinent univerſa fere domicilia, quibus congregatæ mulieres commorantur.*

Supereſt reſponſum ferre, qua nempe ratione Fratres Minores aſſociare debeant cadavera &c. Itaque, ſi Sacella privata ejuſdem domicilii ſatis idonei ſint, harum mulierum cadavera in illis ſepeliri poſſunt. Quippe ex Leonis X. Conſtitutione id pariter deſumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

LXXIX. Si poſt Benedicti XIII. Pontificatum nihil prorſus immutatum fuiſſet, perpauca addenda viderentur, & nos ipſi curam mulierum tertii Ordinis illis, ad quos pertinent, libentiſſime relinqueremus; & ſi qui Parochi minime acquieſcerent rationibus, quas expoſitæ litteræ Cardinalis Paulucci complectuntur, novæ fortaſſe rationes ad rem plane cognoſcendam a no-

nobis adducerentur: ſed contra eſt; nam Clemens XII. 1732. Conſtitutionem ſuam edidit, quæ ſic incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII. Conſtitutiones, quæ Regularibus ſuffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres Tertii Ordinis communi loco degentes a jurisdictione Epiſcopi vindicantur. In ea vero Conſtitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, & decernimus de omnibus, & ſingulis prædictis litteris, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem Anteceſſore Noſtro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iiſdem contentis eam deinceps deciſionem, ac judicium etiam in foro conſcientiæ habendum, quod ſive ex jure communi, ſive ex Concilio Tridentino, ſive ex Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſive alias legitime habebatur, antequam eædem litteræ, & declarationes ab eodem Benedicto conceſſæ fuiſſent, perinde ſcilicet, ac ſi illę non emanaſſent, ad quam diſpoſitionem, ejuſque priſtinum ſtatum, ac terminum omnia ſuperius enunciata omnino reducimus, & reducta eſſe volumus, ita ut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares earundem Litterarum, & Conſtitutionum uſu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Cum hæc ita ſe habeant, res tota ad eos limites reſtituenda eſt, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur, & quos antea recenſuimus.

LXXX. Itaque redditur Epiſcopo priſtina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, & ob hanc cauſam ipſis Sacram Viſitationem indiximus. Attamen diſſidia cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam ſi bona hæc ducitur argumentatio: *Mulieres tertii Ordinis, quę ſimul in Congregatione vivunt, immunes ſunt ab Epiſcopi juriſdictione: ergo ſolutę quoque ſunt a jure Parochorum*: Illa tamen argumentatio nullius momenti habenda eſt: *Mulieres tertii Ordinis, quę in Congregatione vivunt, juriſdictioni Epiſcopi ſubjiciuntur, ergo juribus Parochorum obnoxię quoque ſunt*: Quippe Moniales clauſtris incluſæ poteſtati Epiſcopi fere omnes obtemperant; tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

LXXXI. Cum Mulieres tertii Ordinis in Congregatione degentes inviſimus, nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Euchariſtiæ Sacramentum ab ipſis in Eccleſia retineri. Quare iiſdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apoſtolicæ privilegium oſtenderent. Verba fecimus de Paſchali communione, de Viatico ipſis mulieribus Tertiariis adminiſtrando, de poſtrema Unctione; ac de Sepultura, & iterum juſſimus in medium proferri ab utraque parte neceſſaria documenta, quibus diſciplina conſtans in hac re, perpetuaque ſtatueretur. At cum neglectum id ſemper fuerit, & querimoniæ, ac diſſidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut ſimul conferant ea omnia, quæ ſententiæ ſuæ plurimum ſuffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc cauſam rejicimus in proximum menſem Novembris, ut pacato, compoſitoque animo a nobis examinetur; & merito quidem ſperamus abſque ulla judicii ſpecie, ſine expenſis, ac ſine ullo ſtrepitu illam feliciter expediendam.

LXXXII. Antequam finem dicendi faciamus, Præfectos Regulares harum mulierum tertii Ordinis, quæ veterem diſciplinam aliquantulum remiſerunt (fatemur priſtinam vitæ, morumque rationem a pleriſque magno ſtudio retineri) eos tamen, Præfectos magnopere hortamur, ut curam ſedulam impendant, ne ipſarum domicilia tum viri, tum mulieres libere pervadant. Qui Tertiariam mulierem alloqui legitimam ob cauſam debet, ipſam conveniat in loco ad confabulandum deſignato. Curent etiam diligenter, ne ſolæ Urbem circumeant, ac præſertim ſine habitu tertii Ordinis conſueto. Item ne verſentur in ædibus ſæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menſes, eo nomine, ac ſpecie, ut nempe, remiſſionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratia, vel ut priſtinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas eſt expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ ſuis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi ſolos conſanguineos, & affines in primo gradu in vitæ ſocietatem admittant. Inſuper præ cæteris neceſſariis conditionibus illa recenſetur, ut ſaltem quadraginta annos attigerint. Hos animi noſtri ſenſus Præfectis Regularium ſerio patefecimus, & non ſemel litteras etiam dedimus Romam ad generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negotio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus hiſtoriarum, nempe, Spartanorum civitatem mœnibus circumductis non eguiſſe, donec illi cives

Digitized by Google

ſortitudinis laude præcellebant; cum virtus ipſorum deinde relanguit, tunc primum Spartani, ut reliqui Græciæ populi, mœnibus urbem concluſerunt.

L E G E S

Obſervandæ in Civitate, ac diœceſi Bononienſi pro iis controverſiis, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, addita explicatione decretorum Urbis, et Orbis, *quæ edita ſunt anno 1703. a Congregatione Sacrorum Rituum.*

LXXXIII. ACturi pro bono hujus Civitatis ac diœceſis de controverſiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, & pias ſæcularium Societates, ſive Præsbyteros ipſarum Cappellanos, omittimus ea, quæ ex veteri Eccleſiaſtica eruditione deſumi poſſunt; nam hæc præſens ætas tantam rerum copiam ſuppeditat, ut plura volumina confici poſſe videantur. Breviter percurremus diſſidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controverſias inter Epiſcopos, & Sodalitates ipſas, ac poſtremo ſententias, ac juſtitia quibus illæ diremptæ fuerunt. Poſt hæc recenſebimus alia diſſidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§. I.

De Controverſiis inter ipſas Sodalitates olim concitatis.

LXXXIV. PRimo quidem de primatu loci Sodalitates inter ſe contenderunt; ſed Gregorius XIII. paucis litem abſolvit (1): *Qui* (nempe Sodales) *in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac juris præcedendi ſunt, ii (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & aliis ſubterfugiis prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.* Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex ſtatuit, ut, *Ii, qui prius Saccis uſi ſunt, in Proceſſionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.*

LXXXV. Nulli unquam limites huic Conſtitutioni poſiti fuerunt niſi ratione Sodalitatum, quæ a Sanctiſſimo Sacramento nuncupantur quibus ſemper præire reliquis conceditur in iis Proceſſionibus, quibus Sacroſancta Euchariſtia defertur, ea tamen conditione, ut Sacco utantur, & aliis quoque Proceſſionibus intereſſe conſueverint. Tunc autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII. præſcribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, & Tribunal Romanæ Rotæ conſtituerunt. Porro Baſſius has ſententias, ac decreta fuſe recenſet (2).

LXXXVI. Compoſito primo hoc diſſidio novum aliud obortum eſt, cum in una civitate duo Sodalitia ejuſdem inſtituti erigerentur; idque plurimis inter ipſa diſſentionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII. (3) prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejuſdem inſtituti permitterentur. Id Capec. Latro (4), Lezana (5), atque Maranta (6) Decreto Pontificis inhærentes animadvertunt. At quoniam aliquæ tam civitates magnæ, copioſæque ſunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio alteri adverſari non debeat, etiamſi prorſus idem inſtitutum ſequantur, ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca exiſtimavit (7). Licere nempe duo Sodalitia ejuſdem inſtituti in una civitate verſari ſi illa ſpatioſa fuerit, & magna populi frequentia redundaverit, & ſpatium inter utrumque Soda-

---

(1) *In Conſtit. 84. Bullar. tom. 2.* (2) *In ſuo tract. de Sodalitiis quæſt. 11. n. 5.*
(3) *In ſua conſtit. 115. §. 3. in Bullario t. 3.* (4) *Deciſ. 169. num. 45.*
(5) *In Conſil. impreſſ. t. 2. Operum Moralium ad vocabul. Confraternitas a n. 18. ad fin.*
(6) *In reſponſ. 3. per tot. tom. 1.* (7) *De Præeminentiis diſc. 10. num. 12.*

Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus cauſis amplexa eſt, ſuiſque Decretis approbavit (1).

§. II.

De controverſiis inter Epiſcopos, ac Sodalitia.

LXXXVII. SOdalitia non ſemel ab Epiſcopi jurisdictione ſe eripere varias ob cauſas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta ſint in Eccleſiis Regularium, qui Epiſcopis minime ſubjiciuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium ſtatuit, & Sacella Sodalitatum ab Epiſcopo viſitari poſſe decrevit, videlicet ea tantum, quæ ab ipſis Sodalitatibus adminiſtrantur. Id præſertim ſancitum fuit die 23. Junii anno 1719. his verbis: *Sacra &c. Inhærendo* (2) *declarationibus jam factis cenſuit, Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas, ſubeſſe juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, necnon illorum Cappellas in iiſdem Eccleſiis Regularium exiſtentes, in his tamen, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt. Et ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi altare, & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Cappellæ, onera Miſſarum, atque divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.*

LXXXVIII. Equidem hoc Decretum pro cauſa peculiari editum eſt; ſed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipſique Sacra Congregatio ſe conformavit, cum ejuſdem generis cauſæ propoſitæ fuerunt: eas ſententias accurato ſtudio nos ipſi congeſſimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus poſt Congregationem habitam die 19. Septembris anno 1722. (3). Eamdem viam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, poſtquam nos Urbe diſceſſimus; nam cum petitum fuiſſet a Sacra Congregatione die 3. Septembris anno 1730. (4): *An Epiſcopo competat juriſdictio viſitandi Cappellam, de qua agitur* (quod quidem Sacellum erat in Eccleſia P. P. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus inſtitutus fuerat, quæ nullo Sacco utebantur) reſponſum eſt: *affirmative ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 24. Junii 1719.* Inſuper propoſitum alias fuit in Sacra Congregatione die 7. Aprilis anno 1731. (5): *An Cappella, & Altare S. Antonii* (cui Sodalitas ſæcularis addicebatur) *ſita in Eccleſia FF. Minorum de obſervantia Ravennæ, ſubſint viſitationi Reverendiſſimi Archiepiſcopi?* parique ſententia decretum eſt: *Affirmative ad formam Nucerinę &c.*

LXXXIX. Aliud conſilium ad evitandam Epiſcopi juriſdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ iden Romanis Archiconfraternitatibus adſcribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibuſdam Regularibus, & Archiconfraternitatibus Romæ, & extra Urbem permiſerant nova inſtituere Sodalitia, eaque ſibi cooptare, & illis conferre ſua privilegia, indulgentias, facultates, bona ſpiritualia, ac diplomata, quæ ipſamet ſibi conſecuta fuerunt. At vero Clemens VIII. (6). Epiſcopi juriſdictionem integram, inviolatamque ſervari voluit, ut nova Sodalitia cooptentur, utque collatis ſibi privilegiis utantur (7). Id ſapienter advertit Pax Jordanus aliique plurimi (8): Quapropter, cum in Sacra Concilii Congregatione peteretur (9) *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ poſſint uti Regulis, Statutis, & Conſtitutionibus* quas

(1) *In cauſa Ulyſſipon. die 3. Decem. 1729.*
(2) *In cauſa Nucerina Paganor. die 23. Junii anno 1719. lib. 14. Decret. fol. 215.*
(3) *In cauſa Coſentina Viſitationis, & Cenſurarum.* (4) *In Cauſa Spoletina.*
(5) *In Cauſa Ravennatenſi.* (6) *In cit. Conſtit. 115. in Bullario tom. 3.*
(7) *§. 5. & duobus ſeqq. ejuſd. Conſtit.* (8) *Lucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 11. num. 7. & 8.*
(9) *In Cauſa Potentina die 29. Maji ann. 1683.*

quas obſervandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, neceſſaria ſit præcedens approbatio Ordinarii loci? Reſponſum ita fuit; *Affirmative*. Inſuper, cum ſecundo loco quæreretur: *An ad effectum, ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti & gaudere poſſint indulgentiis, privilegiis, & indultis Confraternitatum aggregantium, neceſſaria ſit præcedens approbatio Epiſcopi cum interventu duorum de Capitulo?* Sacra Congregatio reſpondit; *Affirmative*. Tertio tandem loco petitum fuit; *An dictæ Confraternitates aggregatæ ſubſint Ordinariis, ita ut earum Officiales adminiſtrationis rationem Ordinario reddere teneantur?* Et pari modo reſponſum dedit; *Affirmative*.

XC. Tertio Sodalitia ſtudium ſuum contulerunt, ut Capitulo S. Joannis in Laterano Romæ adſcriberentur: ſed Paulus V. (1) hos conatus inanes fecit, & Clementis VIII. Conſtitutionem, quam modo nominavimus, ſervandam præcepit illis, etiam Sodalitatibus, quæ a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum eſt, cooptantur. At ſi novas Eccleſias, aut Sacella in Lateranenſi ſolo excitari contigerit, ipſa quidem minime ſubſunt Epiſcopis ob vetuſtiſſimum privilegium Bonifacii IX., quod tribunal Romanæ Rotæ ſæpius commemorat (2). Et quamvis illud a Pio IV. abrogatum fuerit, tamen ipſum Sixtus V. in priſtinum reſtituit (3). Tum valet hoc privilegium, cum Eccleſiæ, Sacella, ſive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Baſilicam Lateranenſem *jure Dominii* pertinebat. Aliter vero ſtatuendum eſt, ſi poſtquam hæ Sacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Baſilicæ ſubjiciantur, manuumque tributum ob hanc cauſam ſolvatur (4). Porro conceſſum a Sixto privilegium Epiſcopo tribuit in Eccleſias, aut Oratoria poſita in ſolo Lateranenſi prorſus idem jus, quod in ipſum Epiſcopum a Tridentina Synodo confertur (5). Ideoque delegata juriſdictio ſarta, tectaque Epiſcopo conſervatur (6). Quamobrem tamquam delegatus inviſere poteſt ſacras ædes ejuſmodi, ac Sodalitia, aut alium loco ſuo ad rem gerendam ſufficere, juxta ſententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenſet (7).

§. III.

De Controverſiis inter Parochos, ac Sodalitia.

XCI. PArochi, ac Sodalitia hujus noſtræ Civitatis gravibus olim diſſidiis inter ſe contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis iſta poſcebant, ut Sodales aliqui, relicto vexillo, quod ceteri ſequuntur, prope feretrum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod quidem plures aperte negaverant, alii vero inter Parochos diſſimulaverant. Cum totum hoc negotium Sacrorum Rituum Congr. diligenter expendiſſet varia decreta confecit, quæ typis edita ſunt anno 1675., & adjecta Synodo Card. Boncompagni (8); quæ ſane decreta Sodalibus penitus interdicunt eum locum prope feretrum ſibi depoſcere.

XCII. At pro componendis diſſidiis inter Sodalitia, ac Parochos, ut ita dicam univerſi Orbis, multis in locis promulgata fuerant decreta a Congregatione Sacrorum Rituum die 10. Decembris anno 1704., quæ Summus Pontifex ſua auctoritate probavit, ut eadem diſſidia ad finem traherentur. At quoniam omnibus minime compertum eſt, quam ob cauſam ea decreta facta ſint;

(1) *Conſtit. 63. Bullario tom. 3.* (2) *Deciſ. 115. & 313. part. 9. Recent. deciſ. 185. part. 15. deciſ. 375. nu. 17. & ſeqq. deciſ. 383. num. 5. & 6. par. 18. recent.*

(3) *Conſtit. 19. tom. 2. Bullar.* (4) *Deciſ. 228. nu. 5. & ſeqq. deciſ. 260. coram Emerix juniore, & in Squillacen. Juriſdict. ſuper bono jure die 7. Junii anno 1723. coram Lancetta.* (5) *Seſſ. 6. c. 4. & ſeſſ. 24. c. 3. de reformat.*

(6) *Juxta deciſ. 115. nu. 6. & 9. & deciſ. 313. num. 9. in fine, & num. 12. cum duob. ſeqq. par. 9. recent. & deciſ. 185. num. 8. & 9. part. 15. recent.*

(7) *In formul. Legali tom. 1. tit. 5. formul. 1. ſub. n. 3.* (8) *Pag. 145. & ſeqq.*

ſint; immo putant aliqui nullam prorſus, aut exiguam rei diſquiſitionem interceſſiſſe; & nonnulli pariter eadem Decreta parvi faciunt, ideo neceſſarium ducimus exponere partem ſuffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus non minus pietate, quam doctrina inſignis, qui cauſam ſuperius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex eodem ſuffragio facile deprehendi poteſt, in primis ob rerum varietatem nonnulla poſt accuratum examen a diverſis Congregationibus, nempe, Concilii, Epiſcoporum, & Regularium, & Sacrorum Rituum ſancita fuiſſe: Secundo varias ob hanc cauſam controverſias emerſiſſe; ideoque diverſas, & contrarias ſententias, ac decreta promulgata; Tertio, leges generales, & uniformes, quantum fieri potuit, indictas fuiſſe: Quarto ad eam rem obtinendam ſimul congeſta fuiſſe antecedentia decreta, quæ nos ipſi deſcripta, & adjuncta vidimus poſt ſuffragium ejuſdem Cardinalis Colloredi, quod non mediocri ſane bono noſtras in manus pervenit: Quinto, priuſquam ullum judicium fieret, impoſitam fuiſſe provinciam, ut *pro veritate* ſententiam ſuam ſcriptam traderent, præclaris viris Sardinio, ac Bottinio Advocatis Conſiſtorialibus, qui ſapienter, accurateque rem geſſerunt, uti conſtat ex ipſorum ſententiis, quæ typis editas nos ipſi conſervamus: Ac denique, ſuſceptam fuiſſe ejuſmodi cauſæ diſquiſitionem ea ratione, ac conſilio, ut nullum, quod fieri poſſet, detrimentum Parochis inferretur: Sed jam ſuffragii ipſius ſententiam ſubjiciamus.

„ Adeo frequentes ſunt controverſiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum vero opiniones, & Sacrarum pariter Congregationum ſententiæ adeo variæ, ac diſcrepantes inter ſe videntur, ut Eminentiæ veſtræ neceſſarium alias duxerint aliquem modum ſtatuere, ac judicium ferre de quibuſdam controverſiis, quæ generatim proponantur, ita ut reliquæ in poſterum difficultates facile componi, aut facilius judicari poſſent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur diſſidia, non ſolum ob æmulationem atque primatum inter Societates ejuſmodi, ſed etiam, quia utræque facile inveniunt auctores, ac decreta, quæ cauſæ ſuæ plurimum ſuffragantur; quæ ſane decreta variis temporibus, atque a diverſis judicibus confecta vim majorem vel minorem a majori, vel minori partium diſſidentium peritia, atque induſtria ſibi compararunt. Et quamvis certum ſit accidere poſſe, ut quædam peculiaria diſſidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, ſi ſpeciales rationum tituli, privilegia, conſuetudines, aut Synodales ſanctiones interponantur, tamen illud etiam manifeſtum eſt, hos peculiares titulos haud ſufficere, eo quod certa, ac generalis norma minime proponatur; quemadmodum cauſæ tum ad forum Eccleſiaſticum, tum ſæculare pertinentes difficili negotio ad finem traherentur, ſi ſolæ diœceſanæ leges ſuppeterent, nec jus commune adjungeretur. „

„ Cum igitur die 22. Februarii anno 1699. retuliſſem cauſam Eugubinam inter Parochum, & Sodalitium Petiæ, & cum EE. VV. ex utraque parte multa decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus deſumpta, juſſerunt congeri ſimul eadem decreta, atque examinari, ut ipſorum fundamenta, ac circumſtantiæ dignoſcerentur. Poſtquam magno ſtudio, ac diligentia id perfecit Secretarius, iterum die 22. Auguſti ejuſdem anni cauſam retuli & reſponſum fuit: *Iterum dilata, & examinentur Decreta aliarum Congregationum*. Juſſo Sacræ Congregationis peracto, rurſum die 30. Aprilis anno 1701. idem argumentum propoſitum fuit, & quamvis cauſa ob moleſtiam, ac temporis diuturnitatem inter diſſidentes compoſita jam fuiſſet, tamen viſum fuit Eminentiis Veſtris, ut aliquis Conſiſtorialis Advocatus *pro veritate* judicium ſuum daret, quod munus Sardinius primo, & deinde Bottinius juſſi ab Eminentiis Veſtris die 1. Julii ejuſdem anni ſecundo loco ſuſceperunt. „

„ Cum ſatis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta & tres quæſtiones ſolvendæ proponuntur, deſumptæ a variis diſſidiis, quæ ante, ac poſtea contigerunt. Porro eæ quæſtiones proferuntur juxta diſcrimen, quod intercedere neceſſario debet inter diverſas conditiones, ac naturas Eccleſiarum, in quibus Sodalitia inſtitui fortaſſe potuerunt. Quippe alio modo ſubſunt Parocho hæ Societates, cum in eadem Parochiali Eccleſia ſunt erectæ, vel in Oratoriis, aut Sacellis, quæ ipſi Parochiæ adjiciuntur, alio autem modo, cum Societates ejuſmodi addictæ ſunt publicis, ac liberis Eccleſiis, quamvis intra limites Parochiæ poſitæ ſint. „

„ Sed

„ Sed priuſquam has quæſtiones examinemus, operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, & contribuentur ea, quæ inferius ſubjicemus; ac primum præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerumque conjunguntur, & de quibus Canonum Interpretes frequenter verba faciunt, munia quoque Parochialia recenſentur, quæ ita dicta ſunt, eo quod ad Parochos reipſa pertineant, aut illis ſaltem conveniant, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob dignitatem, & conjunctionem, quam habent Parochi cum Paſtorali Officio, cujus cauſa Parochus vices Epiſcopi gerit, & exhibet. Ita diſtinguit *ex profeſſo* Epiſcopus Riccius *in ſua praxi aurea tom.* 2. *par.* 4. *a ſolut.* 290. *uſque ad ſolutionem* 311.; cujus opinionem ſequitur Barboſa *in tractat. de officio, ac poteſtate Parochi part.* 1. *cap.* 12. *per totum*. „

„ Secundo, ſi lex generalis conſtitui velit, negligenda videntur ea, quæ auctores ſcripta reliquerint, ex quibus ſane perpauci rem, de qua agimus, accurato ſtudio perſcrutati ſunt. Concilia potius, & inſtituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus exiſtimandus eſt, & nominandus in hoc ampliſſimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Eccleſiæ diſciplinam. Ea pariter conſideranda, & eligenda ſunt, quæ divinum cultum augent, ſacras functiones magis exornant, & magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia inſtituta fuerunt, quæ proculdubio invecta minime ſunt, ut ſacras functiones exerceant, aut in partem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ recipiantur, ſed ut pœnitentiæ actus ſibi utiles, & conſentaneos ſuſcipiant, & opera miſericordiæ proximo ſuo impendant. „

„ Tertio, cum dubiæ quæſtiones proponuntur, ea ſeligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis ſuffragetur; tum quia ſitam habent intentionem in vetuſtiori titulo, & magis univerſali; tum quia hac ratione minus a priſtina Eccleſiæ diſciplina receditur. Accedit, quod Epiſcoporum conſenſione id magis probatur, qui in Synodis, & peculiaribus quæſtionibus, Parochorum cauſam, & partes plerumque tuentur. Poſtremo Eccleſiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius vindicantur contra quotidianas innovationes, & uſurpationes ſæcularium, qui profecto Clerum mercenarium, ac ſubjectum ſibi potius in ſuis Cappellanis expetunt, quam in Parochis liberum, & auctoritate munitum. „

„ Quarto, in mentem revocari poteſt quomodo ſe geſſerit Apoſtolica Sedes, in conferendis privilegiis in Ordines Regularium, quæ Parochorum juriſdictioni detrimentum afferrent. Porro adeo lente, cauteque id factum eſt, & paulatim poſt longum temporis ſpatium, quamvis Eccleſiæ pars ſummopere conſpicua, ac benemerita illis privilegiis cumulari deberet; hinc facile deprehenditur, quam parce, cauteque impertienda ſint Sodalitatibus, quæ a meritis, & conditione Regularium longiſſime diſſident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. „

„ Poſtremo, ſi Romæ conſuetudines, atque inſtituta reliquis inferioribus Eccleſiis proponi poſſunt, veluti norma, quam ſequantur, id tamen fortaſſe haud convenit huic peculiari argumento, de quo agimus. Quippe in urbe Sodalitates ea privilegia conſequutæ ſunt, quæ in aliis locis permitti nullo modo poſſunt. Etenim Romæ dignitas, & primatus Cleri adeo ſplendet, ut nullis facile tenebris obſcurari queat, neque ex aliorum privilegiis diminui. Inſuper Cardinalium dignitas, qui præſentes, & tanquam Patroni Archiconfraternitatibus præpoſiti ſunt, poſtulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earumdem Societatum, ipſæque minus Parochis ſubjiciantur, nempe, ob eamdem cauſam, qua Tridentina Synodus adducta fuit, ut privilegiis, ac diſcrimine digna putaret Monaſteria, ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de Regularibus*. Equidem ſi omnia privilegia, quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus, & juribus Parochorum officiunt, cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum conſtitutis, ubi quandoque ſolus Parochus Superioris Eccleſiaſtici perſonam gerit, abſonum ſane, & alienum id foret eodem modo, ac ſi privatis Monaſteriis traderetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis ſolum Monaſteriis, quæ Præfecti generales Regularium ſibi ut ſedem elegerunt. „

§ IV.

Digitized by Google

§. IV.

De decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda diſſidia inter Parochos, & Sodalitia.

XCIII. POſt accuratiſſimum rei totius examen, uti dictum eſt, propoſitæ fuerunt, ſolutæque triginta tres quæſtiones. Sacra Congregatio diſcrimen propoſuit inter Societates ſæculatium erectas in Eccleſiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis quæ a Parochia dependent, ipſique adjiciuntur, & reliquas inter Societates conſtitutas in publicis Eccleſiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis intra ipſius limites poſita ſint; Sacra Congregatio fere omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recenſuimus; eamdem tamen liberalitatem minime oſtendit, cum de ſecundis Societatibus ſermonem haberet. Nam ipſis, eorumque Cappellanis plurima conceſſit; integras tamen fore decrevit conventiones interpoſitas, cum Sodalitia ſtatuerentur, litium compoſitiones a partibus diſſidentibus ſactis, probataſque a Sede Apoſtolica; item indulta, Synodales Conſtitutiones, vel provinciales, & conſuetudines immemorabiles, aut ſaltem centenarias. Sed ne libri conquirendi ſint, qui has quæſtiones, ſolutioneſque continent, eas hoc loco ſubjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commode innoteſcant:

D E C R E T A

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia Functiones, & præeminentias inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Cappellanos, & Officiales.

Urbis, & Orbis.

AD *debitum imponendum finem controverſiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates ſæculares earumque Cappellanos, & Officiales ſuper juribus Parochialibus, & Functionibus Eccleſiaſticis, nonnulliſque præeminentiis, ſeu prærogativis frequenter exoriri ſolent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino Cardinali Colloredo, propoſitis infraſcriptis dubiis, videlicet:*

I. *An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Eccleſiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis Functionibus Eccleſiaſticis non Parochialibus?*

II. *An dictæ Confraternitates erectæ in Cappellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Eccleſiis, & ab eis dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones?*

III. *An Confraternitates erectæ in aliis Eccleſiis publicis habeant, quoad eaſdem functiones, aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites ſitæ ſunt Eccleſiæ?*

IV. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, ſejunctis ab Eccleſiis Parochialibus, quoad dictas functiones Eccleſiaſticas habeant dictam dependentiam a Parocho?*

V. *An benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum ſint de juribus mere Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & ſimilium ſint de juribus mere Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ ſint de juribus mere Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini, ſit de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulſatio campanarum in Sabbato Sancto, ſit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An celebratio Miſſarum ſolemnium per annum, ſive pro vivis ſive pro defunctis, ſit de dictis juribus Parochia libus?*

XI. *An expoſitio Quadraginta Horarum, & benedictio, quę ſit ſuper populo, ſit de dictis juribus mere Parochialibus?*

XII. *An expoſitio, quæ ſit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis ſit ſuper populo, ſit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in precedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expreſſæ, peragi poſſint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres ſtatis horis recitari poſſint Horæ Canonicæ cum cantu, vel ſine, abſque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis ſit licita celebratio Miſſæ privatæ aſſentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho?*

XVI. *An Cappellani Confraternitatum poſſint populo denunciare Feſtivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada abſque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invitis Confratribus, docere poſſit Doctrinam Chriſtianam in prædictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis, & privatis a Parochiali diviſis, & ſeparatis?*

XVIII. *An in ſepedictis Eccleſiis publicis Confraternitatum poſſint haberi publicę Conciones, etiam per totum curſum Quadrageſimę, vel adventus, cum licentia Ordinarii, & abſque licentia Parochi:*

XIX. *An in ejaſdem Eccleſiis poſſit celebrari Miſſa, ſive lecta, ſive cantata, ante Miſſam Parochialem, ſive lectam ſive cantatam?*

XX. *An ad Parocham ſpectet facere officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſepedictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XXI. *An intra ambitum earumdem Eccleſiarum fieri poſſint Proceſſiones juxta cujuſque Confraternitatis inſtitutum abſque interventu, vel licentia Parochi?*

XXII. *An eædem Proceſſiones fieri poſſint extra ambitum dictarum Eccleſiarum, abſque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium tranſeundum eſt?*

XXIII. *An in dictis Proceſſionibus Cappellani Confraternitatum poſſint deferre Stolam?*

XXIV. *An Epiſcopo accedenti ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quę non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum ſit aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſunt ſitę dictę Eccleſię?*

XXV. *An earumdem Eccleſiarum, & Confraternitatum Rectores, & Cappellanos poſſit Parochus, ceſſante alio ſpeciali, ac legitimo titulo, & ex ſolo jure Parochialitatis, compellere invitos ad aſſiſtendum Functionibus Eccleſię Parochialis?*

XXVI. *An in ſepedictis Eccleſiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri poſſit Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali Indulto Sedis Apoſtolicæ?*

XXVII. *Præſuppoſita facultate retinendi, an poſſit infra annum publice exponi ſine licentia Ordinarii?*

XXVIII. *An poſſit Parochus ſe ingerere in adminiſtratione oblationum vel eleemoſynarum in ſepedictis Eccleſiis recollectarum, vel capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ clavem retinere?*

XXIX. *An in Eccleſia Parochiali Confratres, vel eorum Cappellani immiſcere ſe valeant, invito Parocho, in ejuſdem Eccleſiæ functionibus, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus?*

XXX. *An Confraternitates ſive ſint erectę in Eccleſia Parochiali, ſive extra illam, poſſint pro libito, & juxta uniuſcujaſque peculiaria ſtatuta, Congregationes ſuas facere abſque interventu, vel licentia Parochi?*

XXXI. *An poſſint propria bona adminiſtrare, ac de illis diſponere, abſque ulla dependentia a Parocho?*

XXXII. *Quando Parochus eiſdem Congregationibus interſit de mandato Ordinarii & tanquam ejus Delegatus, an poſſit ſuffragium deciſivum ferre; & quatenus affirmative.*

XXXIII. *An etiam ſuffragium duplex?*

Sacra

Digitized by Google

Sacra eadem Rituum Congregatio re mature diſcuſſa reſpondendum eſſe cenſuit.

Ad primum affirmative.

Ad ſecundum affirmative.

Ad tertium negative.

Ad quartum negative.

Ad quintum negative.

Ad ſextum negative; ſed benedictiones mulierum, & Fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis.

Ad ſeptimum negative prout jacet.

Ad octavum negative, prout jacet, ſed ſpectare ad Parochos.

Ad nonum negative, prout jacet, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem, ad formam Conſtitutionis Leonis X. 22. §. 14.

Ad decimum negative, prout jacet; ſed licere Confratribus dumtaxat in feſtivitatibus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ, vel Oratorii, ut in Brunduſina ſub die 1. Junii 1601.

Ad undecimum negative.

Ad duodecimum negative: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus ſerventur decreta.

Ad decimum tertium, ſatis proviſum in ſuperioribus.

Ad decimum quartum affirmative; niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſa.

Ad decimum quintum affirmative.

Ad decimum ſextum affirmative.

Ad decimum ſeptimum negative.

Ad decimum octavum affirmative.

Ad decimum nonum negative: niſi aliter Epiſcopus diſponat.

Ad vigeſimum affirmative, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium.

Ad vigeſimum primum affirmative.

Ad vigeſimum ſecundum negative; niſi adeſſet licentia Epiſcopi.

Ad vigeſimum tertium negative, extra propriam Eccleſiam.

Ad vigeſimum quartum, negative.

Ad vigeſimum quintum negative.

Ad vigeſimum ſextum negative.

Ad vigeſimum ſeptimum negative.

Ad vigeſimum octavum negative.

Ad vigeſimum nonum negative.

Ad trigeſimum affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.

Ad trigeſimum ſecundum negative.

Ad trigeſimum tertium negative.

Et ita, ſalvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forſan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Conſtitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, conſuetudinibus immemorabilibus, vel ſaltem centenariis, declaravit, ac decrevit, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro videbitur.

Die decima Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis decretis Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, prævia eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obſtantibus quibuſcumque aliis in contrarium facientibus, ſervari mandavit, Die 12. Menſis Januari 1704.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§. V.

Notæ ſuper iiſdem decretis, ac potiſſimum ſuper his, quæ ad Epiſcopos pertinent.

XCIV. EX his, quæ hucuſque dicta ſunt, facile deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates diſſidia componeret, eam non fuiſſe mentem, ut Epiſcoporum juriſdictionem infringeret, aut ipſos impediret, ne unquam a decretis ipſis recederent, etiamſi legitima cauſa interveniat, & Diœceſis utilitas aliud expoſcere videatur.

XCV. Id aperte conſtat ex ipſis decretis. Nam quæſtio decimo quarto loco poſita his verbis exponitur: *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres ſtatis horis recitari poſſint Horæ Canonicæ cum cantu, aut ſine, abſque licentia Parochi* Reſponſumque fuit: *Affirmative, niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſa*. Quippe Cardinalis Colloredus in ſuo ſuffragio id peractum fuiſſe advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio: *videlicet, ne impediantur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipſis avocetur, cum preſertim fidei rudimenta explicantur.*

XCVI. Queſtio decima nona his verbis exhibetur: *An in iiſdem Eccleſiis poſſit celebrari Miſſa ſive lecta, ſive cantata, ante Miſſam Parochialem ſive lectam, ſive cantatam?* Sacra autem Congregatio ita reſpondit: *Negative, niſi aliter Epiſcopus diſponat*. Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Epiſcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter juſtas ob cauſas ſtatuendum ſit, uti ſæpe contigit, cum ratio aliqua peculiaris interceſſit.*

XCVII. In quæſtione 22. hæc petuntur: *An eædem Proceſſiones fieri poſſint extra ambitum dictarum Eccleſiarum abſque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium tranſeundum eſt?* Sic autem reſpondetur: *Negative, niſi adeſſet licentia Epiſcopi*. Siquidem Epiſcopi facultas ſufficitur loco illius, quæ expoſci, & obtineri a Parocho debuerat, uti nos ipſi ſuperius oſtendimus (1).

XCVIII. Verum, ut hæc omnia magis confirmentur, alias ſententias afferemus poſt decreta promulgatas; nam, quæ ante ipſa decreta fuerunt editæ, ſi decretis iiſdem adverſentur, nullius momenti, ac ponderis exiſtimantur. Itaque decima ſeptima quæſtio ſic habet: *An Parochus, invitis Confratribus, docere poſſit Doctrinam Chriſtianam in prædictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali diviſis & ſeparatis?* Reſponſumque eſt: *Negative*. Quapropter die 8. Auguſti anno 1742. propoſitum fuit in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipſi Secretarii munus ageremus: *An ſit removendum exercitium Catechiſmi, & docendi Puellas in venerabili Eccleſia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ?* Id nempe contendebant iidem Sodales contra Epiſcopum, qui legis Chriſtianæ præcepta in eo loco explanari juſſerat. At Sacra Congregatio die 29. Auguſti eodem anno reſpondit: *Negative*. Poſteaquam Roma diſceſſimus, Rector Eccleſiæ, quæ concludebatur limitibus Parochiæ in Aſculana Diœceſi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Eccleſia populum Chriſtiana Doctrina inſtitueret: qua de re petitum fuit a Sac. Congregatione die 29. Auguſti anno 1733. *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Chriſtianam, vel poſſit hoc impedire?* reſponſum eſt: *Arbitrio Ordinarii*.

XCIX. In Decretis Parocho indicitur abſtinere ab eleemoſynis, & oblationibus adminiſtrandis, quæ in Eccleſiis ſodalitatum congeruntur. Permittitur ipſis Sodalibus ut ſimul congregentur ſine Parocho, ipſiuſque licentia; modo tamen divina officia non impediantur: illis quoque conceditur, ut bona ſua adminiſtrent, & libere impendant inconſulto Parocho, uti conſtat ex quæſtionibus 28. 30. 31., & ex reſponſis, quæ data fuerunt. At cum ſodalitium Suffragii

(1) *In Regulis de aſſociatione Cadaverum §. qui uſum non tenet, & §§. ſeqq.*

fragii additum Eccleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis in oppido Offidæ Diœceſis Aſculanæ petiiſſet a Sacra Congregatione Concilii die 3. Martii anno 1725. *An Reverendiſſimus Epiſcopus in aliquo caſu per ſe, vel per alium ab ipſo deputandum, poſſit intervenire Congregationibus generalibus?* Eadem Congregatio die 24. Martii reſpondit: *Affirmative*. Iterum poſtulavit: *An liceat Reverendiſſimo Epiſcopo removere Officiales, & Miniſtros a Confratribus electos, quatenus non ſint idonei, & graves exceptiones patiantur*, iterumque Reſponſum fuit; *Affirmative*. Idem confirmatur aliis quoque ſententiis editis in cauſa Juvenatii, quæ relata fuit in Sacra Congregatione die 21. Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter ſoluta fuit controverſia die 17. Novembris, & indictum ſodalibus; ut rationem peractæ bonorum adminiſtrationis redderent Epiſcopo, & præfectis ſodalitii, non ſolum tempore Sacræ Viſitationis, ſed quoties Epiſcopo libuerit. Hæ quidem ſententiæ plane demonſtrant magnum inter Parochi, & Epiſcopi jura diſcrimen interponi, & ob decreta, quæ ſuperius memoravimus, nequaquam impediri Epiſcopum, ut aliquid iiſdem decretis contrarium ſanciat, ſi opus fuerit, ac Diœceſis utilitas poſtulaverit.

§. VI.

Notæ ſuper iiſdem Decretis, ac præſertim ſuper his, quę ad Parochos ſpectant.

C. Nonnulli Scriptores poſt hæc Decreta Sacram Congregationem nimis in fodalitia liberalem putantes affirmare non dubitarunt plura in ſodalitiis, & ab eorum Cappellanis fieri nequaquam poſſe, licet Sac. Congregatio ſtatuerit, illa ad jus Parochorum minime pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recenſentur, ſed inter munia ſolis Parochis in ſua ditione convenientia: ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua Decreta Sac. Congregationum, quibus ſancitur, hoc vel illud ſpectare ad Parochum, non autem ſodalitiis, eorumque Cappellanis tribuenda.

CI. Hanc viam inſiſtit Baptiſtellius Fulginatum Epiſcopus (1): *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum Ramorum Olivę, Ovorum, delationes Sanctiſſimi Sacramenti, Miſſæ, ac Veſperæ ſolemnes aliæque Eccleſiaſticæ Functiones, quæ etſi ſtricte de juribus Parochialibus non ſunt, aliquam tamen cum eis connexionem, & affinitatem habent, juxta communem in fraſcriptorum Doctorum ſententiam, non ad Confraternitates, earumque Cappellanos, ſed ad Parochos ſpectant, excepto caſu, quo Parochus ipſe requiſitus, hujuſmodi functiones ſe gratis exhibere nolle, alias non poſſe declaraverit*. Idem prorſus inſtitutum amplectitur Monacellus (2), qui admonet præter jura Parochialia, recenſeri quoque munia Parochorum, quæ ipſis ſolum permittuntur, aut quia dimanant, & conjunguntur iiſdem juribus, aut quia neceſſario cum paſtorali officio copulantur. Hinc licet reſponſum fuerit ad quæſtionem quintam, benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; & licet idem reſponſum ſit de expoſitione Divinæ Euchariſtiæ per 40. horas, ac de benedictione populo impertienda, uti conſtat ex undecima quæſtione, tamen negat Monacellus, has functiones a Cappellanis exerceri poſſe in Oratoriis, aut in Eccleſiis Sodalitatum. Rem eamdem confirmat Urſaya, qui hoc argumentum diſceptatione 29. ſapienter illuſtravit (3).

CII. Attamen huic adhærere ſententiæ nullo modo poſſumus, eo quod labefactare prorſus videtur Decreta prudentiſſime confecta, & Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea Decreta promulganda cenſuit: *Ad debitum imponendum finem controverſiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Sæculares, eorumque Cappellanos, & oficia-*

(1) *In Appendice ad ſuam Synodum pag. 257.*

(2) *In ſuo Formular. Legali tom. 2. tit. 13. formul. 1. num. 54. & ſeqq.*

(3) *Tom. 9. part. 2.*

Digitized by Google

ſciales ſuper juribus Parochialibus, & functionibus Eccleſiaſticis, nonnulliſque præeminentiis, ſeu prærogativis, frequenter exoriri ſolent: ſed hæc utilitas minime ſequeretur, nec ullum finem haberent diſſidia, ſi poſtquam Sac. Congregatio conſtituit aliquid *non eſſe de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Cappellanis ſodalitatum non concederetur. Nam Parochi ſemper id impedire poſſent Cappellanis ob eam cauſam quod illud quidem non eſt *de juribus mere Parochialibus*, ſed tamen adſcribitur inter functiones, quæ a ſolis Parochis exerceri debent. Idem prorſus contingeret, ſi poſt decreta noſtra *Urbis, & Orbis* anno 1703. liceret repetere contraria Decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cum Sacra Congregatio poſt diuturnum, & accuratum examen aliqua ex ipſis penitus abrogaverit, alia vero confirmarit, & alia nova condiderit, ut priſtinis controverſiis optatus finis, certaque in poſterum norma ſuper hac re ſtatueretur.

CIII. Accedit, quod diſcrimen inter jura Parochialia, & Parochiales functiones ſatis adverterunt Conſiſtoriales Advocati, quos *pro veritate* conſulendos accivit S. Congregatio. Idem prorſus Cardinalis Colloredus cauſæ relator, & Sacra ipſa Congregatio in ſuis Decretis cognoverunt. Nam Sardinius poſt explicata jura Parochialia, ad recenſendas Parochiales functiones deſcendit: *Jura vero quæ honorifica ſunt & præeminentialia, & quæ vere & proprie verſantur circa functiones Eccleſiaſticas, improprie dictas functiones Parochiales, diſtinguuntur a Juribus Parochialibus, & ea ſunt, quæ in earum exercitio præſeferunt quandam honorificentiam, & præeminentiam in Parocho*. Bottinius etiam collegæ ſui ſententiam ſequutus eſt: *Et primo quidem certa & indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardini diſtinctio inter functiones, & jura mere Parochialia, & alias Functiones pure Eccleſiaſticas*. Poſt hæc affirmat a Cappellanis etiam ſodalitatum has functiones exerceri poſſe, ſi ipſæ ſodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamſi intra limites Parochiæ conſtituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, ſi exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minime adverſetur. Idem quoque diſcrimen perſpexit Cardinalis Colloredus cauſæ relator, quemadmodum ex verbis ipſius ſuffragii deſumitur apertiſſime: neque revocari in dubium poteſt, quin Sacra Congregatio cognitum illud diſcrimen habuerit, uti conſtat ex ſecunda quæſtione: *An benedictiones mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, ignis, ſeminis, ovorum, & ſimilium, ſint de juribus mere Parochialibus?* Cui ſane reſpondit: *Negative*, nempe, inter jura Parochialia non eſſe adſcribenda: *Sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptiſmalis fieri debere a Parocho*, cum hæc munera ſolis Parochis conveniant. Inſuper octavæ quæſtioni: *An celebratio Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini ſit de dictis juribus Parochialibus?* Pari modo Sac. Congregatio reſpondit, *Negative, prout jacet; ſed ſpectare ad Parochos*.

CIV. Quare, ſi illis qui Decreta condiderunt, ignotum haud fuit diſcrimen inter jura Parochialia, & Parochialia munera, quanam ratione affirmari poteſt conceſſum fuiſſe tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

CV. Sacra Congregatio quæſtioni quintæ reſpondit *haud eſſe de juribus Parochialibus* benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, ſeminis, ovorum: neque enumeranda inter Parochorum jura per annum ſolemnia ſacra, Divinæ Euchariſtiæ expoſitionem per 40. horas, *& benedictionem ſuper populo*. Poſtremo hæc omnia congerens quæſt. 13. *An Functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecimum expreſſæ, peragi poſſint in Oratoriis privatis contradicente Parocho?* reſpondit his verbis: *Satis proviſum in ſuperioribus*, ex quibus ſatis oſtendit has functiones exerceri poſſe a Cappellanis in Eccleſiis, & Oratoriis a Parochia ſejunctis, licet ipſius Parochiæ limitibus contineantur.

CVI. Hujus rei veritas ex eo potiſſimum comprobatur, quod Sacra Congregatio, ſi aliter res intelligenda foret, controverſiis nullum finem ſtatuiſſet, quod unum maxime contendebat. Accedit etiam, quod Conſiſtoriales Advocati *pro veritate* conſilium ferentes, aſſeruerunt, nullum a Parochis impedimentum afferri poſſe, ne functiones illæ in aliis Eccleſiis indicantur, quamvis inter Parochiæ ſuæ limites poſitæ fuerint. Tum quidem Cardinalis Colloredus cauſæ relator contrarium ſe præbuit, monuitque ſuffragio ſuo reſponſurum ſe fore, *Negative*: ob hanc cauſam: *Non ſolum, quia Parochus repugnat, ſed quia privata Oratoria his*

fun-

functionibus exercendis idonea non ſunt; ſed reſpondit: *Satis proviſum in ſuperioribus*. Ex quo ſatis patet aſſenſiſſe opinioni, quam Conſiſtoriales Advocati protulerant; & cum antea reſpondiſſet *haud eſſe de juribus Parochialibus* eaſdem functiones, aperte docuit illas inſtitui poſſe in Eccleſiis, & Oratoriis Sodalitatum a Parochia diſcretis, licet ipſius limites non excedant.

CVII. Sed omiſſis priſtinis Decretis, certiſſimum eſt, quod Sacræ Congregationes, cæterique Judices Romæ in cauſis propoſitis poſt Decreta, de quibus verba facimus, perpetuo decreverunt, eas functiones peragi licere in Eccleſiis, & Oratoriis Confraternitatum, niſi vetuſta conſuetudo; aut leges Diœceſanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in noſtris etiam Decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum de quo agimus, confirmat.

CVIII. Sed qui cauſam hujus opinionis penitus inveſtigare cupiat, libros evolvat de iis pertractantes, quæ Parochiali Eccleſiæ tribuenda ſunt ab aliis Eccleſiis, quæ ab illa disjunctæ ſunt, ſed ipſius limitibus includuntur. *Caput final. de Offic. Archidiacon.* decernit, Eccleſias poſitas intra limites Parochiæ ipſi nequaquam ſubeſſe, niſi forte de perſolvendis juribus Parochialibus agatur. Si aliquid aliud ſibi repetat Parochia, cauſas, ac rationes ſuæ petitionis afferre debet (1). Id quoque monuit Altovitus Sacræ Congregationis Concilii Secretarius, cum die 5. Martii anno 1689. cauſa *Bononienſi Jurium Parochialium* propoſita fuiſſet, quæ nullum tunc reſponſum habuit: *Opus eſt* (inquit) *præmittere tanquam principium indubitatum, non ſolum ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum 10. Januarii 1782. & in Forolivien 18. Novembris 1684. & in Nonantulana 13. Januarii 1685. verum etiam a Rota coram Coccino deciſ. 2089. num. 3. & ſeqq. Eccleſias licet fundatas intra limites Eccleſiæ Parochialis, non eſſe huic ſubjectas, niſi quoad jura Parochialia, ſecus autem quoad alia.* Idem Romanæ Rotæ Judices ſanxerunt (2). At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipſa cenſeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas *in Rubrica de Parochis num.* 2., qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus feſtis adParochiam accedat populus, ubi Miſſæ ſacrificio interſit (3). Id tamen conſilium potius, quam præceptum nunc exiſtimatur. Secundo, ut populus manu ſui Parochi Sacramenta percipiat (4). Anunc Euchariſtiam in Paſchate, Viaticum graviter ægrotantibus, extremam Unctionem, & matrimonii Sacramentum ſolus Parochus adminiſtrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertio, ut Fideles in ſua quiſque Parochia poſt mortem ſepeliantur, niſi proprium alio loco familiæ ſepulchrum habeant, aut tumulum ſibi in alia Eccleſia non deſignaverint. Tunc autem pro Conſtitutionibus, & conſuetudine Diœceſum quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quarto, ut Parochiæ ſolvantur decimæ, & oblationes quas juxta leges, & inſtituta Diœceſum indicuntur. Hæc ſane omnia *ex allata Coccini deciſione* ſumuntur.

CIX. Certum eſt, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenſeri, quæ cum iiſdem juribus ita implicitæ, & connexæ ſunt, ut ſoli Parocho liceat ipſas in ſua ditione exercere (5): *Domini procedendum eſſe cum diſtinctione cenſuerunt: quatenus enim hujuſmodi jus privativum exercendi functiones Eccleſiaſticas reſpicit eas, quæ ſunt de jure Parochiales, ſane diverſimode judicari non poteſt, quam favore ipſius Parochi, ad quem procul dubio privative quoad quemcumque Rectorem alterius Eccleſiæ, vel Oratorii, intra fines ſuæ Parochiæ exiſtentis, earum exercitium ſpectat.*

CX. Sed paulo poſt hæc ſuperadduntur (6) *Quatenus vero ad alias extendit prætendatur functiones, quæ Parochiales non ſunt, ſed mere Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet*

eas

(1) *Cap. Dilectus de Cappell. Monachorum dec.* 2089. *num.* 10. *& ſeq. coram Coccino.*
(2) *Dec.* 990. *coram Molines Decano & dec.* 988. *num.* 1. *& ſeq. coram Lancetta etiam Decano.*
(3) *Cap.* 2. *de Parochiis.* (4) *Cap. Nullus, de Parochiis.*
(5) *Cit. de coram Lancetta num.* 11.
(6) *Citata dec. num.* 12.

eas prohibendi Rectori alterius Eccleſiæ, niſi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione poſito ſtatutum eſſe docuerit.

CXI. Reſtat igitur, ut exponamus, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quam ex Decretis editis anno 1703., quibus declaratur Sacerdotale id eſſe cenſendum, quod non Parochiale decernitur; illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Eccleſiarum, & Cappellanis Sodalitatum, quamvis ipſarum Eccleſiæ Parochiæ limitibus comprehendantur (1): *Quales vero* (ita proſequitur eadem Sacræ Rotæ ſententia) *& quot ſint iſtæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, ſed Sacerdotales, Domini non exiſtimarunt ſingulariter explicare; cum ſatis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis & Orbis anni 1703. a Sanctiſſimo approbatis*. Numero autem decimo hæc habentur: *Hujuſmodi vero Decreta a Sanctiſſimo Domino Noſtro ſubinde confirmata, tanquam leges in quocumque Tribunali recepta jam ſunt, & præſertim in hoc noſtro.*

§. VII.

Quid gerendum ſit in hac Civitate, ac Diœceſi pro obſervandis iis, quæ in ipſis Decretis continentur.

CXII. Sacrorum Rituum Congregatio duobus primis Decretis jubet Sodalitia erecta in Parochialibus Eccleſiis ſubeſſe Parocho, in illis etiam functionibus, quæ iter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis, quæ Sacellis, & Oratoriis tum publicis, tum privatis addicuntur, ſi tamen a Parochia dependeant, ejuſque ditioni adjungantur. Conſiſtoriales Advocati, qui *pro veritate* ſententiam ſuam dixerunt, eamdem ſanctionem probarunt, quam etiam virorum præſtantium teſtimoniis confirmarunt. Cardinalis autem Colloredus ſuo ſuffragio ſuperaddidit, opus eſſe, ut ſæcularium Societates in Parochialibus Eccleſiis inſtitutæ, vel quæ Parochiæ junguntur. Parocho ſubjiciantur, cum functiones Eccleſiaſticæ non Parochiales exerceri debent: *Non ſolum* (inquit) *ob jus Parochiale, ſed etiam ob dominium, primatum, & regimen, quod Parochus, & quilibet alius Rector obtinet in ſua Eccleſia, & univerſis ipſius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Eccleſiis addicta eamdem Parocho obſervantiam perſolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fuſius oſtenditur in utriſque ſcriptis, ubi memorantur plura ejuſdem ſententiæ Decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

CXIII. Quæ cum ita ſint præcipimus omnino ſervari in hac Civitate, ac Diœceſi, quæ in his duobus Decretis ſtatuuntur.

CXIV. Decretis autem quinto, ſexto, ſeptimo, & octavo declaratur non eſſe recenſenda *inter jura mere Parochialia* benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, Ignis, Seminum, Ovorum &c., eodemque loco habendas eſſe functiones univerſas, quæ in Hebdomada majori fieri conſueverunt. Quamobrem ſtatuitur, hæc omnia permitti Cappellanis Sodalitatum in ſuis Eccleſiis.

CXV. Porro inter Parochiales functiones enumerantur benedictiones mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, & Sacrum ſolemne feria V. majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones ſolis Parochis tribuuntur, non ſolum ab iiſdem Decretis, quæ antea nominavimus, ſed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Borromæus Mediolani celebravit. Quapropter eadem Decreta plene obſervari jubemus. Profecto reliquæ benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Palmarum &c. functiones item majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, niſi tamen Synodi Diœceſanæ contrarium aliquid ſtatuerint. Quare cum

Car-

(1) *Eadem dec. num. 13.*

Cardinalis Columna Bononienſis Archiepiſcopus anno 1634. in ſua Synodo ita præſcripſerit (1). *Abſtineant quicumque Sacerdotes ſæculares, ſive Regulares, ab omnibus benedictionibus faciendis, puta mulierum poſt partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, rei cujuſcumque comeſtibilis, aliarumve frugum, etiamſi res hujuſmodi pauperibus forent diſtribuendæ, ſub pœna interdicti ipſo facto ejuſdemmet Oratorii*: cum Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698. in ſua Synodo hæc juſſerit (2): *Feria quinta majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto Sacerdoti celebranti; nec die Paraſceves Crucifixum exponant deoſculandum, verum pro adoratione ad Parochialem ſe conferant*: cum, inquam, hæc ita ſe habeant, præcipimus, ne benedictiones, quas nuper expoſuimus, ignis, ſeminum, ovorum, ac ſimilium, & functiones Hebdomadæ majoris peragantur in Eccleſiis, & Oratoriis Sodalitatum. Interdicimus etiam benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum. Eas permittimus, ſi in iiſdem Oratoriis pro Sodalibus tantum inſtituantur, tum quia conſuetudo id pridem induxit, tum quia Cardinalis Colloredus de his benedictionibus ita verba fecit: *Cæteras benedictiones in quæſtione expoſitas arbitror non ſpectare ad Parochum privative, præſertim, ſi pro Sodalibus tantum, & privatim fiant.* Cum pariter a Sacra Congregatione die 24. Septembris anno 1718. petitum fuiſſet: *An liceat Cappellano dictæ Societatis facere benedictionem, & diſtributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in feſto Sanctiſſimæ Purificationis?* Patres reſponderunt, *Affirmative*.

CXVI. Supervacaneum eſt de pulſandis Campanis Sabbato majoris Hebdomadæ, ſermonem inſtituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæſtione nona: nam Leonis X. Conſtitutio obſervanda decernitur, quam nos etiam commemoravimus in vigeſima inſtitutione. Deſcendimus igitur ad quæſtiones 10. 11., ac 12., quibus inter jura Parochialia non adſcribitur celebratio Miſſarum ſolemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipſas indicere, quoties in ſuis Eccleſiis, aut Oratoriis ſolemnes dies celebrantur. Inſuper ſtatuitur haud eſſe *de juribus mere Parochialibus* Euchariſtiæ expoſitionem per quadraginta horas, & benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa benedictiones cum ipſis Reliquiis, aut imaginibus populo impertiendas, retinenda eſſe Decreta alias promulgata præcipitur.

CXVII. Ac primum vetuſta conſuetudine, & pluſquam centenaria factum eſt in hac Civitate, ac Diœceſi, ut ſolus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco ſuffectus ſolemnia Sacra faciat pro vivis, aut defunctis in Eccleſiis, & Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Revera id tanquam certiſſimum habitum fuit, cum inter Parochum S. Mamantis, & Sodalitium Beatæ Virginis *a Libertate* controverſia ageretur in Sacra Congregatione Concilii die 15. Maji anno 1728. Tota ſane quæſtio ad Diaconum, & Subdiaconum eligendum, qui rem divinam ſolemniter facerent, redacta fuit. Nam Parochus id ſibi tribuendum, contra vero Sodalitium id ſibi convenire cenſebat; petitum igitur fuit: *An Parochus interveniens ad canendam Miſſam, vel ad dandam Benedictionem, habeat jus ſibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæteroſque Miniſtros?* Sac. vero Congregatio reſpondit: *Negativæ*.

CXVIII. Id nobis in mentem revocat inductam conſuetudinem, ut Cappellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum ſolemniter conficiat abſque Diacono, & Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi ſubrogantur; quandoque Clerici ſuperpelliceum induentes, etiamſi muſici concentus ſolemne Sacrum coitentur, & in publicis locis Civitatis invitatio prius expoſita fuerit, ut populus magna frequentia conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam ſolemne eſſe contendunt; ideoque permitti ipſis, ut Cappellano, aut

(1) *Par. 2. cap. 11.*
(2) *Lib. 4. cap. 5.*

Digitized by Google

aut alio Sacerdote utantur. At cum Parochi de hoc graviter querantur, aliquid neceſſario ſtatuendum eſt, ut diſſidiis aditus occludatur.

CXIX. Decreta anni 1703. de ſolemnibus Miſſarum ſacrificiis agunt. Conſuetudo pariter, quam modo explicavimus, ſolemnia ſacra complectitur. Equidem diſcrimem agnoſcimus inter ſolemne Sacrificium Miſſæ, & illud quod cum cantu celebratur. Nam ſolemnitas intrinſecus cum ritu implicita eſt, & in pluribus Miniſtris, nempe Diacono, & Subdiacono collocatur. Cantus autem extrinſecus ſacrificio Miſſæ adjungitur, neque modum, & rationem offerendi ejuſdem ſacrificii conſtituit (1). Revera Sacra, qua fiunt pro defunctis in Baſilica S. Laurentii extra muros Urbis non ſolemnia, ſed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdos cum uno ſolum Miniſtro rem divinam facit. Idem canit, ac reſpondet, & ex choro Canonici idem inſtitutum ſequuntur. Propoſita fuit in Sacra Congregatione Concilii Cauſa *Neapolitana celebrationis Miſſarum*, an Carmelitæ ſatisfeciſſent muneri illis demandato, ut Miſſam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipſi quidem facere non prætermiſerant, ſed abſque Diacono, & Subdiacono; nihil reſpondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28. Auguſti anno 1683.: ſed cum quæſtionem eamdem in examen revocaſſet die 29. Januarii anno 1684., videlicet: *An Miſſa quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari cum aſſiſtentia Diaconi, & Subdiaconi, vel ſolius Acolythi:* Reſpondit his verbis; *Satisfactum fuiſſe, & ſatisfieri voluntati teſtatoris, cantando Miſſas etiam ſine aſſiſtentia Diaconi, & ſubdiaconi*. Expendit enim baud ſolemne ſacrificium, ſed cum cantu ſolum indictum Carmelitis fuiſſe.

CXX. Cum hæc ita ſint, *de jure* ſtatuendum videretur nullo modo labefactari jus Parochiæ, quod ſacra ſolemnia tantum complectitur, ſi quandoque abſque Diacono, & Subdiacono Miſſarum ſacrificia in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipſi magna obſervantia Rectores Eccleſiarum proſequantur: & quoniam dubitandum eſt, ne paulatim Parochi a Miſſis canendis in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium amoveantur, ſi Miſſis ſolemnibus alia Sacra cum cantu ſubrogentur, ideo præcipimus, ne in poſterum abſque Diacono, & Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, niſi facultas noſtra, aut Vicarii noſtri generalis interceſſerit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cum in Parochia, indicta Proceſſione, divina Euchariſtia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facultas dabitur, Sodales ſemper hortabimur, ut Parochum accerſant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

CXXI. Circa expoſitionem Euchariſtiæ decreta anni 1702. ſanctiones Synodorum integras eſſe voluit. Quare, cum in ſua Synodo Cardinalis Boncompagnus deceſſor noſter ita præſcripſerit (2): *Cum de exponendo Venerabili quandoque contingat in Eccleſiis, aut publicis Confratrum Oratoriis; a Parocho præſtetur, ſeu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, & Sole occidente, reponat*; Id obſervari diligenter jubemus, cum præſertim Cardinalis Columna (3) idem ſua Synodo confirmaverit: *Si quando publice ſit exponenda Euchariſtia, id ab ipſo Parocho præſtetur, & ab eodem, adveſperaſcente die, recondatur, ſub pœna Interdicti ejuſdem Oratorii, & ulterius viginti quinque aureorum cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tamquam Parochiæ jura perturbanti*. Non ignoramus, auctoritatem noſtram his terminis minime concludi, ſed aliis Sacerdotibus demandari a nobis poſſe, ut Sacram Euchariſtiam exponant, populumque benedictione dimittant. Et profecto die 24. Septembris anno 1718. quæſitum fuit a Sacra Congregatione (4): *An cum licentia Epiſcopi, & ſine conſenſu Parochi fieri poſſit in Oratorio Confratrum Expoſitio infra annum, & præcipue quadraginta Horarum* Et ipſa Congregatio reſpondit, *Affirmative*. Iterum die 21. Februarii anno 1728. peti-

(1) *Paſqualigo de Sacrificio nova legis quæſt.* 344. *num.* 4.

(2) *Lib.* 4. *cap.* 5. (3) *Par.* 2. *cap.* 12.

(4) *In Cauſa Novarien.*

petitum fuit (1): *An Confraternitas poſſit ſine licentia, & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio Sanctiſſimam Euchariſtiam?* Et Sacra Congregatio decrevit: *Affirmative, accedente licentia Epiſcopi.* Poſtremo die 24. *Septembris anno* 1735. poſtquam Secretarii munere perfuncti fuimus, propoſitum eſt (2): *An liceat iiſdem Confratribus in eorum Eccleſia retinere, & exponere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine licentia Parochi?* Idemque reſponſum dedit Sacra Congregatio: *Affirmative de licentia Epiſcopi.* Hæc, inquam, non ignoramus; ſed ut Parochorum noſtrorum ratio habeatur, hac noſtra auctoritate nequaquam utemur. Immo præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipſis ſuffecti in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium Euchariſtiam exponant, & benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

CXXII. Omittimus quæſtiones 14. 15. 16. ac 17., de qua ſuperius verba fecimus. Omittimus etiam 18. & 19. ubi de Miſſis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44. noſtra Inſtitutione ſatis oſtendimus, non concedi Parocho, ut rem divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere poteſtati noſtræ, qua libenter utemur, ſi divinum cultum aliquid detrimenti capere dignoſcamus.

CXXIII. In quæſtione autem vigeſima ſermo eſt de funebri officio, quod cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium perſolvitur. Quæſtiones deinde 21. & 22. verba faciunt de Proceſſionibus, quas Sodalitia pro ratione inſtituti ſui peragunt; & utrum Sodalium Cappellanis Stolam cum deferre permittatur?

CXXIV. Certum eſt, interpoſita facultate Epiſcopi, poſſe in Eccleſiis Sodalium conſtitui ſepulchra (3); certum pariter eſt, ob hanc cauſam liberum eſſe Fidelibus, ut in iiſdem Eccleſiis tumulentur. Porro die 10. Maji anno 1727. cum nos ipſi Secretarii munus ageremus petitum fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat in Eccleſia*, (quæ ad Sodales pertinebat) *habere ſepulchra, & reſpective poſſint cadavera tumulari abſque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium?* His verbis reſponſum datum eſt: *Licere habere ſepulchra, accedente licentia Epiſcopi, & poſſe in eis cadavera tumulari, ſi eligatur ſepultura, abſque licentia Parochi, ſed ſalvis juribus Parochialibus.* Inſuper permiſſum aliquando fuit, ut ſepulchrum pro Sodalibus in propriis Eccleſiis, aut Oratoriis ſtatueretur: hinc nata eſt controverſia, utrum Sodalis, qui moriens nullum ſibi ſepulchrum delegit in Eccleſia ſui Sodalitii, an vero Parochiæ ſepeliri debeat? Unanimes Doctores Parocho ſuffragantur (4). Immo, cum die 13. Februarii anno 1666. in cauſa Neapolitana quæſitum fuiſſet a Sacra Congregatione (5): *An Sodales, qui de ſepultura ſua nihil ſtatuerunt, condi debeant in tumulo ſuæ Eccleſiæ?* Ipſa Congregatio reſpondit: *Negative.*

CXXV. Cum in quæſtione 20. diſputaretur: *An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpedictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* Cumque reſponſum datum fuerit: *Affirmative, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium*, & cum decreta Synodorum leges integras eſſe jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni *lib. 5. cap. 6.* ita faciunt: *Quod ſi Confrater moriens ſponte ſepulturam elegerit in Oratorio, aſſiſtat Parochus officio, Miſſam canet, & idem ſervetur in Anniverſariis, quoties facienda ſit abſolutio, nec Cappellanus Societatis jura Parochialia perturbet ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, aliiſque arbitrio noſtro infligendis:* Cum

(1) *In Cauſa Alexandrina.* (2) *In Cauſa Triventina.*

(3) *Romana Oratorii die* 13. *Januar. an.* 1689. §. *Nullum igitur præjudicium coram Prioli edita poſt Adonel. deciſione* 7. (4) *Sebaſt. de Marand. quæſt.* 8. *num.* 41. *Samuel in eodem Tractat. de ſepult. controv.* 10. *concl.* 1. *Matthæucc. in Officiali Curiæ cap.* 48. *num.* 3. *Pignatell. conſult.* 17. *num.* 18. *tom.* 1. *Panimol. tom* 1. *deciſ.* 5. *annot.* 3. *num.* 53.

(5) *Lib.* 25. *decretor. p.* 29.

Cum denique hæc ita ſe habeant, decernimus officium funebre, tum in civitate, tum in Diœceſi perſolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum ſibi eligat in Eccleſia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamſi defunctus ipſi Parochiæ non adſcribatur. Hæc profecto ſententia non tam Synodi auctoritate, quam rationibus corroboratur, quas Maranta (1), ac Pignatellus recenſent (2). Nos potiſſimum adducimur auctoritate Capitis: *Cum in Eccleſia, de Simonia*; ubi mortuorum exequiæ cum ſepulturis, benedictionibus nubentium, aliiſque Sacramentis comparantur. *Necnon & pro ſepulturis, & Exequiis mortuorum, & Benedictionibus nubentium, ſeu aliis Sacramentis*, Neque prætermitti debet in cauſa Sodalitii dicti *a Salute*, quod inſtitutum eſt in oppido Medicinæ hujus noſtræ Diœceſis, inter cætera fuiſſe propoſitum: *An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in propria Eccleſiæ cadavera Confratrum, & Conſororum, qui ibidem elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Cappellanus abſente Parocho valeat Officium aliaſque functiones ſuper iiſdem cadaveribus explere?* Quibus Sacra Congregatio die 28. Julii anno 1724. ita reſponſum fecit: *Affirmative quoad primam partem; quoad ſecundam negative niſi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non ſubſtituat.*

CXXVI. De Proceſſionibus, in quibus verſantur quæſtio 21., aliæque inſequentes, Cardinalis Columna ita ſtatuit (3): *Proceſſiones nullas faciant ſive intra, ſive extra Oratorium, ſeu Eccleſiam, niſi juxta cujuſcumque Confraternitatis ſtatuta, quibus ſemper interſit Sacerdos ſine ſtola, de ipſius Parochi conſenſu: In iis vero Crux nulla more Parochorum geſtari ſolita, ſed Crucifixi tantum præcedat Imago.* His congruit Synodus Cardinalis Boncompagni (4): *Proceſſiones nullas inſtituant, niſi illas, quæ per approbata ſtatuta conceduntur, comitante ſemper Sacerdote de licentia Parochi, tamen ſine ſtola, precedente Crucifixi Imagine, ſolita geſtari a Confratribus.* Quare præcipimus, ut hæc penitus in noſtra civitate, ac Diœceſi ſerventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam, cum die 15. Maji anno 1728. ageretur de controverſia inter Parochum S. Mamantis hujus Civitatis, & Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris diſceptatum fuit: *An Confraternitas ultima Dominica Septembris ducere poſſit Proceſſionem cum prædicta Imagine ad plateam magnam civitatis cum aſſiſtentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Cappellani, ac Populo benedicere tam in dicta Eccleſia, quam ſub ſtillicidio propriæ Eccleſiæ, & intus eamdem?* Quibus Sacra Congregatio reſpondit juxta Synödorum ſanctiones: *Affirmative, accedente tamen licentia Ordinarii, & comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia.*

CXXVII. Inſuper Parochus, dum Proceſſionem comitatur, Stolam deferat: etenim conſentaneum eſt, ut ipſe a cæteris Cappellanis etiam per externum ornatum ſecernatur: ob hanc cauſam S. Carolus Borromæus Parochis ſimplicibus, tanquam ipſorum inſigne, cucullum tribuit, quem Beccam appellat, vetuitque, reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, & Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere poſſunt amoveri. Inſuper Parochis iiſdem clamydem, & argenteum baculum permiſit, juſſitque his ornatos inſignibus ad publicas proceſſiones convenire, & pœnas illis irrogavit, qui juſſa facere contemnerent (5). Romæ autem illud eſt peculiare inſtitutum, ut Sodalium Cappellani Stola utantur, cum proceſſionibus interſunt (6), quod ſpecialiter ipſis ex Statuto Cleri Romani conceditur (7), uti recte Pignatellus advertit (8).

CXXVIII. In quæſtione 24. petitur: *An Epiſcopo accedenti ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum*

(1) *Tom. 4. reſp. 21.* (2) *Tom. 9. conſult. 73. nu. 131. & ſeqq.*
(3) *Part. 2. cap. 12.* (4) *Loco citato.*
(5) *In Concil. Provinciat. 4. tit. de Parochis, & Parochialibus, & in Synodo Dioceſana I. r.*
(6) *Gratianus diſcept. 298. nu. 66.* (7) *Cap. 7. §. 7.*
(8) *In Conſult. 73. nu. 21. to. 8.*

Digitized by Google

dum ſit Aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſunt ſitæ dictæ Eccleſiæ? Et reſpondetur: *Negative*. Conſiſtoriales Advocati, quos Sacra Congregatio accivit ad ſcribendum *pro veritate*; in eadem fuerunt ſententia, quam etiam amplexus eſt Cardinalis Colloredus cauſæ relator, quamvis propenſam in Parochos voluntatem ſemper oſtenderet. Hæc habet Cardinalis: *Reſponderem* negative, *cum id penitus a jure Parochiali ſejunctum ſit, & alienum: nam ſolum ſignificat obſequium recipientis Eccleſiæ, ideoque præſtandum eſt ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipſa Eccleſia*. Illud magnopere nos perſuadet, quod Epiſcopo accedenti ad Collegiatam Eccleſiam Aſperſorium porrigitur a digniore ejuſdem Eccleſiæ, non vero a Dignitate quacumque Cathedralis, uti Barboſa (1), & Pignatellus (2) commemorant. Quibus addi poteſt decretum, quod Pater Meratus recenſet (3): *Epiſcopo ingredienti aliquam Eccleſiam ſuæ diœceſis, aſſociato a Dignitate, & Canonicis ſuæ Cathedralis, debet porrigi Aſperſorium a digniori illius Eccleſiæ, ad quam Epiſcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Epiſcopum aſſociantibus*. Inſuper alio loco (4) decretum pro hac noſtra civitate conſtitutum his verbis deſcribitur: *Aſperſorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, ſeu Ordinario loci aliquam Eccleſiam ſuæ diœceſis, ſeu juriſdictionis quacumque de cauſa ingredienti, non ab Archidiacono, ſeu aliis de Capitulo cujuſcumque Eccleſiæ porrigi debet, ſed a digniori illius Eccleſiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, ſeu Ordinarius accedit*; Contra vero, ſi Epiſcopus ad aliquam Eccleſiam ſe conferat, eumque Capitulum univerſum, & Canonici cum ſuis propriis indumentis comitentur. Tunc enim decreto 309. ſic indicitur: *Aſperſorium aquæ benedictæ Epiſcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Eccleſias quaſcumque diœceſis*. Leges Synodales nihil prorſus adverſantur. Cum Sacram Viſitationem peregimus, nunc Cappellanus, nunc autem Parochus nobis advenientibus porrexerunt Aſperſorium. Quapropter jubemus hoc negotio Parochos haud immiſceri; nam ratio maxime habenda eſt decretorum Sacrarum Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non conſilio, aut ratione ductus, ſed temeritate facere ſuſcipiat id, quod magis ipſi libuerit.

CXXIX. Satis ex ſe perſpicua ſunt reſponſa 25. 26., ac 27.; quibus decernitur haud poſſe retineri Divinam Euchariſtiam in Eccleſiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minime referuntur, niſi peculiares Sedis Apoſtolicæ diploma fuerit impetratum; neque ipſius privilegii cauſa poſſe exponi Euchariſtiam, niſi Epiſcopi licentia interceſſerit: nam certiſſimum eſt, probatumque omnibus Sacramentum Euchariſtiæ ſine Apoſtolico Privilegio non poſſe in Eccleſiis inferioribus conſervari, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii pluries definivit (5). Genuenſis, ac Ventriglia alia vetuſtiora decreta recenſent (6). Inſuper, cum die 5. Martii anno 1689. propoſita fuiſſet controverſia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus civitatis, & ſodalitium S. Mariæ Coronatæ appellatum videlicet: *An Confraternitas Sanctæ Mariæ Coronatæ, ſeu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Indulto poſſit in ſua Eccleſia retinere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere abſque interventu, ſeu licentia Parochi?* Sacra Congregatio *die 17. Novembris anno 1691.* reſpondit proferri decreta *in Lunen. Sarzanen. die 19. Auguſti* 1690. quibus præ reliquis petebatur: *An Confraternitates retinere poſſint in eorum Oratorio ſine peculiari Sedis Apoſtolicæ indulto Sanctiſ-*

(1) *In ſumma Bullarum in verb. Aſperſorium, & in Collect. Deciſ. Apoſt. c. 46. num. 2.*
(2) *In conſult 18. tom. 3. & conſult. 33 tom. 5.*
(3) *Part. 2. to. 1. ſui operis in Gavant. in ſuo accurato Indice decretor. num. 260.*
(4) *Num. 261.*
(5) *In cauſa Acherontina, & Maceraten die 3. Martii anno 1668. lib. 25. decretor. pag. 552. & in cauſa Nonantulana die 13. Januarii anno 1685. in reſponſ. ad Quæſt. 5. lib. 35. decretor. pag. 20.*
(6) *In praxi Curiæ Archiepiſc. cap. 110. num. 2. in annot. 21. §. unic. num. 16.*

ctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere? Et tum ſtatuit: *Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam negative, niſi adſit licentia Epiſcopi*. De expoſitione Euchariſtiæ ſatis amplum ſermonem habuimus trigeſima Inſtitutione, quam iterum confirmamus.

CXXX. Reliquæ quæſtiones: quæ ſuperſunt, præſertim agunt de oblationibus; & eleemoſynis adminiſtrandis, quæ in Eccleſiis Sodalium colliguntur; ibique ſancitur, ne ipſas Parochus adminiſtret, nec claves capſulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congeſtis bonis ſine Parochi conſenſu, aut conſilio libere ſtatuere; leges, cœtuſque indicere, non accito Parocho, quamvis in ipſius Eccleſia, ſive extra fuerint inſtitutæ; tandem cavetur, ne Parochus ſuffragium ferat, quoties juſſu Epiſcopi, tanquam ipſius Delegatus, ad Sodalium cœtus acceſſerit.

CXXXI. Cardinalis Boncompagnus in ſua Synodo *lib. 4. cap. 7.* interdicit quibuſcumque diœceſim, aut civitatem ad congerendas eleemoſynas circumire, niſi Vicarius Generalis ſcriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes huic decreto obtemperent. De Sodalitiis autem ita ſanxit die 27. Aprilis anno 1700.; nempe ante decreta, de quibus ſermo eſt: *Ne publice exponantur parvæ malluvia, aut Capſulæ ad congerendas eleemoſynas, ne quidem, cum Sodales Sacrum audiunt; item ne ulli Sodalium Miniſtri per Urbem, & Eccleſias ob eamdem cauſam vagentur, neque ad fores templorum cum malluviis, capſulis, aut ſacculis ſubſiſtant: Sodales autem in Diœceſi conſtituti, ne caſtella, terras, & oppida pervadant, ut comparent eleemoſynas.* In cauſa, quam ſuperius memoravimus, Caſtri Medicinæ cum quæſitum fuiſſet: *An eidem Confraternitati liceat quæſtuare tam intra, quam extra territorium caſtri Medicinæ in caſu? Die 28. Julii anno* 1724. reſponſum eſt: *Arbitrio Ordinarii*; In altera quoque cauſa Parochi S. Mamantis, quam jam nominavimus, *die* 15. *Maji anno* 1728. fuit propoſitum dubium videlicet: *An Confraternitas occaſione dictorum Exercitiorum quæſtuare poſſit per Eccleſiam pro Animabus Purgatorii, & quatenus affirmative, cui cedere debeant dictæ eleemoſinæ?* Sacra Congregatio ita decrevit: *Quoad primam partem affirmative de licentia Ordinarii: & eleemoſynas eſſe erogandas in ſuffragium Animarum purgantium:* Cum iterum diſceptaretur: *An Miſſæ cum prædictis eleemoſynis celebrari debeant in Eccleſia Confraternitatis, vel potius in Eccleſia Parochiali?* Statutum ita fuit: *Affirmative quoad primam partem; negative quoad ſecundam*. Cardinalis etiam Palæotus, qui Sodalitium Sanctiſſimi Sacramenti erexit in Eccleſia Parochiali, decernit (1) duas claves ad cuſtodiendam eleemoſynarum capſulam, quarum unam Parochus, alteram Societatis ejuſdem adminiſter retineret. His conſentaneæ ſunt leges, quæ confectæ fuerunt, & a nobis etiam confirmatæ; ut in hac civitate, totaque Diœceſi idem Sodalitium recte, ac prudenter adminiſtretur (2). In quibuſdam Parochiis leges eaſdem Sodalitates quoque reliquæ ſequuntur. Quapropter magno ſtudio retineri volumus hoc inſtitutum, ubi ſemel invectum fuerit.

CXXXII. Sed illud advertendum eſt, quod Sodalibus Eccleſiæ Parochiali addictis, ſive intra limites Parochiæ degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnæ (3): *Officiales* (inquit) *eligantur quotannis coram Vicario Foraneo, ſeu Parocho, alioquin ipſa electio ſit irrita, & nulla ex decreto Congregationis Epiſcoporum. Præteriti quidem recentibus electis rationem redditum, ſuæque adminiſtrationis reddant coram Vicario Foraneo, ſeu Parocho, ſive alio deputando, ut earumdem rationum ſupputatio valide fiat.* Idem ſtatuit Cardinalis Boncompagnus (4): *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo, & neglecto, & non vocato eorum altero, innofficioſam, irritam declaramus electionem: Peracto ſcrutinio, & rite facta electione, rationes reddant, qui officio functi ſunt, & de adminiſtratis redditibus fiant ſupputationes.* Inſuper, cum de controverſia inter Parochum Sancti Mamantis, & Sodalitium Virginis Libertatis diſceptaretur, illud etiam poſtulatum fuit; *An Parochus invitari debeat, ut*

præ-

(1) *In ſuo Archiepiſcopali pag.* 470. *par.* 5. (2) *Inſtitut.* 82. *num.* 29.
(3) *Part.* 2. *cap.* 12. (4) *Lib.* 4. *cap.* 5.

præſideat Congregationibus faciendis tam in imbuſſulationibus, & extractione Priorum, & Officialium, quam in redditione rationum? Et Sacra Congregatio reſpondit: *Affirmative.*

CXXXIII. Hæc documenta magni ponderis habenda ſunt & Parochis magnopere ſuffragantur: ea nobis pariter mens eſt; ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipſa neglexerit, & jam longum temporis ſpatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, & a Parocho immunitatem ſibi vindicaſſe contendat; ſi Parochos inter, ac Sodalitia compoſitiones etiam obſignatæ fuerint, quæ poſt diuturnum tempus ſumma fide ſerventur; ſi demum ob exiguam pecuniæ mercedem quotannis ſolvendam aliquis Parochus ſuis juribus ceſſerit, ut compertum habemus, certiſque documentis confirmatum, ſi hæc ita ſint, quid dicendum, agendumque videbitur? Profecto dicemus id neque vitio noſtro, neque Deceſſorum noſtrorum, ſed Parochis ipſis tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hac vita perfunctis. Illud quoque fatemur paratos nos eſſe in priſtina jura reſtituere Parochos civitatis, aut Diœceſis, ſi inanem, atque irritam conſuetudinem, compoſitionem, conventionem a nobis declarari contendant.

INSTITUTIO CVI.

Epiſtola ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus profeſtis promoveri deſiderat, acceptis Apoſtolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora *initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum uno eodem die ſuſcipere contendit. Nullius ponderis eſſe rationes ab iis, qui ſimilia expoſtulant, adductas. Utrum inter Feſtos referendi ſint dies, quibus duplex Officium præſcribitur, quamvis populus a ſervili opere minime ſeſe abſtineat. Quibuſnam ex his diebus juxta Apoſtolicæ Sedis ſententiam Ordines tribui debent? Vetitum omnino eſſe Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.*

I. QUamvis affirmare teſtimonio tuo poſſis nos haud ullo labore retardari, ne Ordines conferamus, quoties opus fuerit, aut aliquis id poſtulaverit, tamen compertum habemus nonnullos inveniri, qui de nobis querantur. Id aperte conjicimus ex multorum petitionibus, qui contendunt aſſequi minores Ordines die profeſto, ſed quo duplex Officium præſcribitur, vel qui ſuſceptis Sedis Apoſtolicæ litteris, ut ordinentur *extra tempora*, magno ſtudio depoſcunt majores Ordines diebus non quidem feſtis, ſed quibus ritus duplex proponitor. His addi poteſt, quod nuper Præfectus Regularis a nobis poſtulavit, ut Regularem Profeſſum ad primam Tonſuram, Ordines minores, & etiam Subdiaconatum aſſumeremus, ob eam cauſſam, quod Monaſterium in egeſtate verſetur, & plurium Miſſarum ſtipendiis neceſſario indigeat. Id ſane novum, & inuſitatum nobis accidit: tum quia non cenſemus ſtipendium futurum Miſſæ, quo Monaſterium ſublevari debet, afferendum eſſe inter legitimas cauſas, ut Ordines tanta celeritate conferantur; tum quia omnis civitas querimoniis perſonat, haud reperiri ſtipendia pro Miſſis adventitiis, & Templorum Sacraria carere conſuetis oblationibus, ut ſuffragia pro defunctis inſtituantur. Porro id neceſſitatem ſecludit, ut Sacerdotum numerus augeatur, qui rem divinam conficiant, & hac ratione Monaſterio opitulentur. Quod ſi novos Sacerdotes neceſſarios affirment, qui perpetuis Miſſarum oneribus ſatisfaciant, id falſas omnino querimonias oſtendit, nempe in civitate perraro contingere, ut ſtipendia pro ſacris adventitiis offerantur, & Regulares ob hanc cauſam in ſummam rerum inopiam adduci.

II. Sed rem propoſitam aggrediamur, & nos omni moleſtia, ac ſollicitudine uno verbo liberemus. Si quis igitur a te poſtulabit ad minores Ordines admitti, ſive ad majores ob privilegium Apoſtolicum *extra tempora* non feſtis diebus, ſed quibus officium ritus duplicis celebratur, ipſis reſpondebis nulla ratione nos adduci poſſe, ut id concedamus. Eodem reſponſo illos dimittes, qui uno ſolum die primam Tonſuram, minores Ordines, ac Subdiaconatum expoſcant. Etenim, cum a nobis aliquid agendum eſt, haud ſequi volumus dubias opiniones, ſed tutas, & ex Sacris Congregationibus deſumptas, quæ anteferendæ ſunt privatis Auctoribus

qui

qui ſcribentes, ſibi tantum ſatisfacere curant, neque de Eccleſiæ diſciplina cogitant, quam Sedes Apoſtolica tanquam magiſtra, ſola debet moderari.

III. Non ignoramus ex illis verbis Rubricæ Romani Pontificalis (1): *Minores vero Ordines poſſunt dari ſingulis Dominicis, & feſtivis diebus duplicibus ubicumque, mane tamen*, plures cenſuiſſe inter feſtos dies duplices referri eos poſſe, quibus officium duplex indicitur, etiamſi populus ſervilibus operibus non abſtineat. Nam ipſi pariter in Rubricis Breviarii, ac Miſſalis *Feſtum duplex* appellantur (2). Attamen nos minime latet, ejuſmodi ſententiam a graviſſimis viris improbari, quos Diana recenſet, eoſque reliquis contrarium aſſerentibus anteponi debere. Nam ut certum haberetur Ordines minores conferendos eſſe ſolis diebus feſtis de præcepto, quibus opera ſervilia populo interdicuntur, in examine, & correctione Romani Pontificalis juſſu Urbani VIII. ſuperadditum fuit (3) conferri poſſe ſingulis Dominicis, ac diebus feſtis *ex præcepto*. Quamvis autem tit. *de Ordinibus minoribus* eadem correctio non adjiciatur, cujus loco ſufficitur poſſe conferri minores Ordines Dominicis, ac feſtis diebus duplicibus, tamen id contingit ob hanc cauſam, quod ſufficere viſum fuit ſuperiori titulo expoſuiſſe, quid dierum feſtorum nomine deberet intelligi.

IV. Hæc omnia delibavimus ex Cardinali de Luca, qui tunc temporis vitam agebat, & Sedis Apoſtolicæ ſenſus apprime noverat: *Quia tamen* (inquit (4)) *obſtinati erant in priori opinione defendenda, quam ſaltem in praxi probabilem, & tutam putabant, ideo juſſu felicis recordationis Urbani VIII. in nova recognitione, & correctione Pontificalis Romani in tit. de Ordinibus conferendis, expreſſe additum fuit, Ordines Minores conferri poſſe omnibus Dominicis, & diebus feſtivis ex præcepto, ut nemo amplius poſſet prætendere, ibi etiam comprehendi dies, qui in Breviario appellantur Feſta. Nec obſtat, quod poſtea in titulo de Ordinibus Minoribus non repetatur eadem correctio, ſed ſolum dicatur, poſſe dari Ordines Minores diebus Dominicis, & diebus feſtivis duplicibus: judicarunt enim, ſatis fuiſſe in titulo præcedenti indicare, quid intelligi debeat nomine diei feſtivæ, ad tollendam omnem prætenſam æquivocationem.*

V. Sed jam verba facienda ſunt de illis, qui ut Ordines accipiant extra tempora, ſpeciales a Pontifice litteras obtinuerunt, cujus cauſa poſtulant aſſumi ad Ordines non feſta, die ſed qua ritus duplicis Officium recitatur. Porro hæc ſunt verba litterarum Apoſtolicarum (5): *Et ſubinde ad ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Præsbyteratus Ordines tribus Dominicis, ſeu aliis feſtivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extra tempora a Jure ſtatuta promoveri poſſit*. Nunc autem in privilegiis hujuſmodi poſt decretum Innocentii XII. (6) res ita immutata eſt: *Item, nunquam concedenda pro feſtivis diebus continuis, ſed ſemper pro interpolatis aliquo temporis ſpatio arbitrio Epiſcopi definiendo*. Tum priori, tum recenti formula ſuperſunt ea verba, *feſtivis diebus*. Hinc veterem controverſiam in medium proferunt aliqui, iiſdem verbis poſſe contineri dies etiam profeſtos, quibus Officium ritus duplicis præcipitur. At vero ſi pro certo ſtatuatur a Sede Apoſtolica pro conferendis Ordinibus haud exiſtimari dies feſtos, qui ritum duplicem præferunt, ſed illos tantum, quibus populus jubetur ſervilibus operibus abſtinere, atque id pro certo ſtatuatur, omnis difficultas de medio tollitur, & illud neceſſario conſequitur, majores Ordines ob Apoſtolicæ Sedis privilegia conferri nequaquam licere, niſi iis diebus, qui reipſa inter feſtos enumerantur.

VI. Quod ſi hæc manifeſta ratio illis minime ſatisfaciat, qui tibi moleſtiam, ac nobis inferunt, eorum oculis ſubjicies decretum Sacræ Congregationis Concilii, quod ex actis nos ipſi deſumpſimus, cum Secretarii munere fungeremur.

BRI-

(1) *Tit. de Ordinibus conferendis*. (2) *Diana in edit. coordinata tom. 2. tract. 5. reſol. 98.*
(3) *Tit. de Ordinibus conferendis*. (4) *Lib. 1. de reſponſ. Moral. dub. 34.*
(5) *Corradus in Praxi Diſpenſationis l. 4 cap. 4. nu. 11. & ſeqq.*
(6) *Die 14. Decembris Anno 1693. Decreto 93. in ſuo Bullario.*

BRIXIEN. ORDINATIONIS.

Ut altercatio, quæ inter Magiſtros Cæremoniarum ſæpe orta fuit, ex hujus Sacræ Congregationis oraculo dirimatur, Epiſcopus ſupplicat declarari.

An diebus Feſtis duplicibus, non tamen de præcepto, poſſint Ordines Sacri conferri habentibus Breve diſpenſationis Apoſtolicæ ſuper interſtitiis, vel extra tempora?

Sacra &c. die 15. Januarii 1689. reſpondit negative, ſed tantum diebus Feſtis de præcepto.

VII. Ad illos poſtremo deveniamus, qui uno die minores Ordines, & Subdiaconatum expoſtulant. Decretalis *cap. 2. de eo qui furtive Ordinem ſuſcipit*, declarat Ordines ſolum minores exercendos a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu ſimul attigit. Sin autem Subdiaconatus Ordinem exercere velit, jubetur in aliquo Regularium Ordine vota ſolemnia nuncupare. Hinc plures aſſerunt, Clericum hac ratione ordinatum ſuſpenſioni obnoxium eſſe (1); & quamvis Ordinanti nulla pœna irrogetur, tamen Canonum Interpretes id accidiſſe perpendunt, eo quod Clericus imprudenti, & ignaro rei Epiſcopo ſe obtulerat, ut Subdiaconatu initiaretur. Hinc fatentur ipſi Interpretes, Epiſcopum futurum fuiſſe ſaltem a conferendis Ordinibus ſuſpenſum, ſi fraude cognita, eumdem Clericum ad Subdiaconatum admiſiſſet (2).

VIII. Alii quoque Clericum ab omni ſuſpenſione liberum, & immunem futurum teſtantur, ſi, Epiſcopo conſentiente, minores Ordines, & Subdiaconatum ſimul accepiſſet. Quippe animadvertunt eumdem Clericum, reluctante Epiſcopo, fuiſſe illis Ordinibus initiatum. Quamvis enim nequeat Epiſcopus duos ex majoribus Ordinibus uno die conferre, tamen minores Ordines, & Subdiaconatum ſimul eodem die conferre poteſt, ſi juſta, ac legitima cauſa intervenerit (3).

IX. Iterum a Scriptoribus inquiritur an minores Ordines, & Subdiaconatum ob veterem loci conſuetudinem conferre liceat. Id plures affirmant (4), alii vero inficiantur (5).

X. Sed cauſa hujus conſuetudinis omiſſa, quæ in hanc diœceſim non pervaſit, libere reſpondemus, lege vetitum eſſe, ne minores ordines, ac Subdiaconatus eodem die conferantur. Magno revera ſtudio propoſita fuit in Sacra Congregatione Concilii *cauſa Boven Ordinationis* die 29. Januarii anno 1707. & ſoluta eodem die 7. Maji (6) Clericus uno die minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu ſimul initiatus fuerat, neque ſe ob hanc cauſam ſuſpenſum arbitrabatur, eo quod nullam fraudem adhibuiſſet. Epiſcopus etiam nulla ſe dignum pœna cenſebat, quia non duos majores Ordines, ſed minores tantum, ac Subdiaconatum contulerat. Itaque petitum fuit: *An, & quomodo danda eſſet abſolutio?* Sacra Congregatio hoc reſponſum edidit: *Quoad Ordinatum dandam eſſe abſolutionem prævia ſalutari pœnitentia, arbitrio Epiſcopi vicinioris; & quoad Ordinantem, ad mentem.* Mens autem per litteras ipſi explicata fuit, quibus graviter, ac vehementer arguebatur, quod ipſius culpa patratum a Clerico ſcelus ſuperaret ob hanc rationem, quia minores Ordines, ac Subdiaconatum conſulto ſemel uno die contuliſſet. Debita pœna tunc liberatus fuit, ea tamen conditione, ut in poſterum ab hoc gravi facinore abſtineret.

XI. Cum

(1) *Bonacina de ſuſpenſione particulari diſp. 3. quæſt. 1. punct. 4. §. 1. num. 2. verſ. ſi vero ſuſcipiat, & ſub. num. 5. Theſaur. de pœnis Eccleſiæ part. 2. in verbo Ordo cap. 15. §. 2.*

(2) *Zabarella in principia. Joan. Andreas num. 1. Butrius num. 1. Oſtienſis num. 2. Seccinus num. 4. & ſeqq.* (3) *Fermoſin. cap. 1. nu. 10., & ſeq. de temporibus Ordinationum. Diana in edit. coordin. tom. 2. tract. 5. reſol. 97.* (4) *Fagnan. in cap. de eo n. 4. de tempor. Ordinationum. Sanchez. Conſul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 53. nu. 5. & ſeq.*

(5) *Majol. de Irregularitate lib. 3. cap. 24. num. 13. & lib. 4. cap. 11. num. 1. Pax. Jordan. tit. 3. lib. 6. nu. 430. & ſeq. tom. 1.*

(6) *Lib. 57. fol. 32. a terg. & pag. 157.*

XI. Cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munus ſuſtineremus, Calaritanus Archiepiſcopus expoſuit plurimos in Sardinia conjugatos Clericos verſari, qui viles artes exercebant, & gravia delicta committebant. In Sardinia morem inductum jampridem fuiſſe, ut uno die minores Ordines cum Subdiaconatu traderentur; hac ratione pravas conſuetudines, & crimina penitus aboleri poſſe. Nam (inquit) Clerici ſacro Ordine Subdiaconatus initiati, neque de uxore ducenda, neque de vilibus artibus exercendis amplius cogitabunt, ex quibus corruptelæ omnes dimanare ſolebant. Quapropter ſacræ Congregationis ſententiam expoſcebat.

XII. Tum nos utile futurum putavimus, ſi typis ederemus Diſſertationem adjiciendam pagellæ, in qua de more indicantur cauſæ in Sacra Congregatione propoſitæ. Itaque congeſſimus illorum opiniones, qui de conferendis uno die minoribus Ordinibus, ac Subdiaconatu, & qui de conſuetudine hujus rei gerendæ verba faciunt; eoſque magis probavimus, qui hæc minime licere fatentur. Quare diſciplinæ rationem ab Archiepiſcopo Calaritano indicatam, neque conſentaneam, neque tutam oſtendimus: ſed adhibenda eſſe remedia, pro cohibendis Clericis conjugatis, quæ a Tridentina Synodo præſcribuntur, & a Conſtitutione Innocentii XIII., quæ incipit; *Apoſtolici miniſterii*: & poſt Romanum Concilium impreſſa habetur.

XIII. Hanc diſſertationem obtulimus ſacræ Congregationi; Cauſa vero die 21. Februarii anno 1728. his verbis expoſita fuit.

CALARITANA.

IN Diœceſi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Epiſcopatibus, magnus eſt numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

Plerique ex Epiſcopis Regni Sardiniæ uſum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eiſdem perſonis. Cumque Calaritanus Archiepiſcopus putet; methodum hanc futuram eſſe aptam ad evellendos expoſitos abuſus, ex quo videlicet ſi ſtatim ac eodemque contextu, quo Ordinandi Primam Tonſuram, & minores recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus ſupererit reaſſumendi habitum laicalem, & ſe convertendi ad exercendas artes Clericali charactere indignas, ſupplicat pro facultate conferendi Primam Tonſuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iiſdem perſonis una die, hoc eſt in quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, in Sabbatho Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit; quocirca onus erit EE. VV. decernere.

Primo, an ſit indulgendum petitioni in caſu? & quatenus negative.

Secundo, quid ſit in caſu ſtatuendum pro abuſibus ſupradictis eradicandis?

Sacra Congregatio his omnibus in hunc modum reſpondit: *Ad primum negative. Ad ſecundum Archiepiſcopus utatur Juris remediis, & ſignanter ſtatutis in capite 6. Seſſione 23. de Reformat., & aliis indicatis in Conſtitutione 16. impreſſa poſt Synodum Romanam.*

De his te monendum duximus.

IN-

INSTITUTIO CVII.

Congeruntur, ac ſubjiciuntur oculis Canonicorum Eccleſiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœceſis inſervientium quæcumque ſancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejuſdem Concilii interprete de ſervitio, quod præſtare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipſi Canonici, & Manſionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Poſtremo admonentur obſervare diligenter ejuſmodi decreta, quæ ipſorum quoque Conſtitutionibus optime congruunt.

I. IN hac civitate præter Capitulum Metropolitanæ, duo pariter in Collegiatis Eccleſiis conſtituta, & alia tria capitula in tribus Collegiatis diœceſis recenſentur: plura fuiſſe olim numero Capitula certo conſtat. Quippe nos ipſi vidimus decreta Cardin. Gabrielis Palæoti, quibus Canonici Collegiatæ S. Agathæ nuncupatæ ad propriam ſedem redire jubebantur; quod tamen minime accidit; nam iidem Canonicatus rationem ſimplicium Beneficiorum ſemper retinuerunt. Hujus Patriæ Annales alias Collegiatas commemorant, quæ nequaquam ſuperſunt, eoquod Canonicatus ad ſimplicia Beneficia redacti fuerunt, uti de Collegiata S. Agathæ dictum eſt; niſi forte Canonicatus ipſi diuturnitate temporis penitus conciderint.

II. Capitulum Metropolitanæ, & Collegiatas, quæ tum in civitate, tum in Diœceſi ſuperſunt, iampridem inviſimus; de cæteris autem Capitulis, quæ interierunt, nullam prorſus curam ſuſcepimus, eoquod ſupervacaneum id ſtudium putavimus. Accedit etiam, quod hujuſmodi Collegiatæ rurales plerumque fuerint, ac in diœceſi poſitæ. Quare cum longiſſimum temporis ſpatium effluxerit, ex quo Canonici ſedes illas dimiſerunt, & cum de exiguis proventibus res agatur, quemadmodum comprobant tenuiſſima Beneficia ſimplicia, quibus illi Canonicatus commutati ſunt, ideo locum eſſe cenſuimus Pontificio decreto, quod etiam conſilio Sacræ Congregationis (1) editum fuit, illudque Fagnanus commemorat (2); *Sanctiſſimus Dominus, etiam ex ſententia Congregationis Concilii, declaravit, immemorabilem conſuetudinem non excuſare a reſidentia in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. In Collegiatis autem non inſignibus poſſe excuſare, dum tamen ſint rurales, prorſus deſtitutæ, & in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut quæ adeo tenuis redditus eſſent, ut Canonicos aliunde non habentes unde vivant, alere non poſſint.*

III. Cum Metropolitanam aliaſque Collegiatas civitatis, ac Diœceſis perluſtravimus, diligenter inveſtigare non omiſimus, an fierent accurate omnia, quæ pertinent ad divinum cultum, & plura ſtatuimus, quæ ad ipſum conſervandum, vel augendum neceſſaria exiſtimavimus. At vero, qui ſacras viſitationes penitus non ignorat, facili negotio cognoſcet magnam ex illis dimanare utilitatem externis ædibus templorum, quæ oculis Epiſcopi ſubjiciuntur, magnum quoque diſciplinæ, ac moribus emolumentum afferri, ſi Epiſcopus certo lumine deprehendat, quæ neceſſaria ſunt; contra vero, ſi tenebræ ipſius oculis conſulto offundantur: aut ſi ambigua, incertaque reſponſa reddantur, cum rerum examen inſtituitur. Quamobrem Epiſcopus peracta viſitatione novum examen indicere, & perſcrutari debet, cum præſertim diutius in eodem loco eum morari non oporteat, ne faſtidium, aut etiam incommodum cæteris inferatur. Equidem nos affirmare haud poſſumus, in errorem adductos fuiſſe, cum Metropolitanam, & Collegiatas examinavimus; fatemur tamen muneri noſtro non parum defuiſſe, tum noſtram fortaſſe ob negligentiam, tum quia celeritate expediendi negotii urgebamur. Quapropter nobis ſatisfacere volentes perpauca juſſa Canonicis facienda promulgamus.

IV. Arduum, ac longum opus ſuſciperemus, ſi de Canonicis extra chorum ſermo ſtatueretur;

(1) *In cauſa Burges anno 1573. lib. 1. Decretor. pag. 35. a terg.*
(2) *Cap. Cum omnes num. 31. de Conſtitutionibus.*

tur; nam repetenda eſſent, quæcumque a ſacris Canonibus de moribus, & honeſtate Clericorum ſancita fuerunt. Nam ex Canonicis ſumi debet exemplum, quod univerſo Clero proponatur: & Clerici omnes ante oculos ſibi ponant neceſſe eſt vitæ rationem, quam Canonici ſequuntur. Hinc Patres, Concilii Aquenois anno 1585. celebrati, hæc ſcripta reliquerunt: *Quæ de vita, & honeſtate Clericorum ab hac Synodo ſtatuta ſunt, ea omnia quam diligentiſſime a Canonicis obſervari ſub iiſdem, ac etiam gravioribus pœnis decernimus, cum deceat, illos ea morum integritate ornatos eſſe, ut nomen ſuum tueri, & retinere poſſint, ac præ aliis Clericis Canonici, ſeu Regulares ex obſervata Eccleſiaſticæ diſciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus cæteros ſtudium & amorem, ac tanquam regulam Cultus Divini non pigeat accipere.*

V. Vaſtiſſimo huic pelago nos committere alienum putamus, ideoque ſermonem noſtrum ad ea ſolum redigemus, quæ in choro Canonicis præſcribuntur; & primo quidem indicabimus, quæ a jure communi decernuntur; deinde ea, quæ fieri ſolent, ac debent a Canonicis Metropolitanæ, qui choro addicti ſunt, & a reliquis Canonicis, qui Collegiatis in civitate, vel diœceſi poſitis adſcribuntur: nihil ſane temere, a nobis excogitatum in medium proferemus, uti facere ſemper conſuevimus. Porro fatemur, non multum laboris in libris evolvendis inſumpſiſſe; nam ſatis experientia compertum habemus, in rebus ejuſmodi doceri a Scriptoribus ea, quæ, magis ipſis placuerint. Perpaucis ſane omiſſis, plerique pro ſuis ſententiis confirmandis decreta Sacrarum Congregationum afferunt, quæ nunquam condita fuerunt, aut quæ contrarium probant, aut quæ peculiaribus rationibus, & cauſis innituntur, ita ut generalem legem minime poſſint conſtituere: nos ſingularem curam impendimus, ut vera Sacræ Congregationis decreta perſcrutaremur, quæ traderent rationem officii in choro perſolvendi: ea profecto nos ipſi perſpeximus, & non mediocri, ſed utili labore deſcripſimus; ac, ne in dubium revocari ab ullo poſſent, librum Actorum, & paginam quoque nominamus, ut liceat cuique ſibi ſatisfacere: nam ſi quis librum Actorum, & paginam Secretario Sacræ Congregationis indicabit, ſtatim ab ipſo exemplar decreti gratis accipiet, quod certam, firmamque habeat auctoritatem.

VI. Si quis a nobis expoſtulet, cur Sacræ Congregationis decreta Scriptorum opinionibus anteſeramus, cauſa præſto eſt. Primo Scriptores de quæſtionibus verba faciunt, illas autem Sacra Congregatio diſſolvit. Secundo, cum interpretanda Tridentina Synodus plerumque ſit, Summi Pontifices Sacram Congregationem ejuſdem Synodi ſolam interpretem ſtatuerunt. Tertio, impudentiſſimus eſſet, qui contenderet, majoris ponderis habendum eſſe privatum hominem qui ſuæ tantum mentis lumine ducitur, quam ſententia præclariſſimi cœtus, quem ampliſſimi Cardinales, Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ſacrorum Canonum peritiſſimi conſtituunt. Quarto, quia privati Scriptores nullam indicere legem poſſunt, quæ ſane auctoritas a Summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Eccleſiæ diſciplinam per univerſum orbem amplificet. Id conſtat *ex* 74. *Conſtitutione* Sixti V., quam commemoramus (1); *Habeat itidem Congregatio auctoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi nedum in Urbe, & Statu Eccleſiaſtico temporali, ſed etiam in univerſo Chriſtiano orbe in his, quæ pertinent ad divinum cultum propagandum, devotionem excitandam, & mores Chriſtiani populi ad præſcriptum ejuſdem Concilii componendos.* Quinto, ſi controverſia forte exarcitatur ob ea, quæ ſanciuntur, non quidem ad privatos Scriptores, ſed ad ipſam Congregationem provocatio interponitur.

V. I.

(1) *Tom.* 2. *Bull. Rom. Congregat.* 8.

§. I.

De onere recitandi preces in choro, quod jus commune Canonicis præſcribit.

VII. NEmo ignorat Divinum Officium a Clericis ſæcularibus; qui ſacris Ordinibus initiati ſunt, ſingulis diebus eſſe recitandum; idemque indici Clericis Beneficio præditis quamvis ad ſacros Ordines nondum aſcenderint. Quid autem Officii Divini nomine intelligatur ſatis percipitur *ex cap. Presbyter, De Celebratione Miſſarum*, ubi hæc habentur: *Si Matutini* (id Laudes etiam complectitur) *Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, Veſperæ, & Completorii tempore noſtræ ſervitutis officia perſolvamus*. Canonici idem facere jubentur hoc ſolum interpoſito diſcrimine, quod alii Clerici quocumque in loco perſolvere Divinum Officium poſſunt; Canonici vero, ut cæteri omnes, qui addicti ſunt Eccleſiæ Cathedrali, aut aliis Collegiatis, ad chorum convenire, & in ſuis Eccleſiis idem Officium recitare omnino debent. Equidem *Can. ult. diſtinct. 92.* apertiſſime decernitur, Sacerdotem, Diaconum, alioſque Clericos alicui Eccleſiæ adſcriptos, ſi in civitate verſantur, aut quocumque loco, ubi ipſa Eccleſia poſita eſt, ea lege teneri, ut quotidie Divinum Officium in illa celebrent; ſi quis autem hæc juſſa facere neglexerit, & monitus ab Epiſcopo, non paruerit, deponendus judicatur. Porro dubitandum non eſt, quia hæc lex Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias comprehendat, uti colligitur *ex Clementina, prima de celebratione Miſſarum*, ubi hæc traduntur: *In Cathedralibus, aut Collegiatis Eccleſiis*.

VIII. In controverſia, qua diſceptatur, num jure Divino, an Eccleſiaſtico Officium recitari debeat, opinionem veritati magis conſentaneam probamus, quod nempe, ex jure Eccleſiaſtico illud dimanaverit, quemadmodum Suarez fuſe demonſtrat (1): His ſolum adjungimus Officium parvum B. Virginis juxta Rubricas in choro recitandum eſſe illis diebus, quibus feriale Officium, vel ritus ſimplicis præſcribitur, non tamen in pervigilio Natalis Domini, neque in feriis Majoris Hebdomadæ, neque Sabbato, ſi Officium S. Mariæ in Sabbato contingat. Addimus etiam Defunctorum Officium eſſe in choro perſolvendum ſingulis ſecundis feriis Adventus Domini, & Quadrageſimæ, niſi tunc officium novem lectionum proponatur, aut feriæ Majoris Hebdomadæ celebrentur. Inſuper idem Officium Defunctorum prima die cujuſcumque menſis indicitur, niſi Officium novem lectionum id impediat; tunc enim in aliam diem minime impeditam illud transfertur. Poſtremo adjicimus juxta rubricas eaſdem tempore Quadrageſimæ Pſalmos Graduales feria quarta, Pœnitentiales autem feria ſexta recitandos eſſe, quoties Officium de feria Quadrageſimæ contigerit.

IX. Hæc de recitandis precibus Rubricæ conſtituunt: Quæſtio fuit olim, an Defunctorum Officium etiam extra chorum omitti poſſit. S. Thomas (2) cenſuit illud omnino præcipi Canonicis, & Clericis Beneficio præditis, qui addicti ſunt choro ejus Eccleſiæ, ubi ſemel in hebdomada hujuſmodi Officium fieri conſuevit, etiam illo die minime ad chorum conveniant. S. Antoninus (3) docet ab univerſis, qui ad Chorum tenentur, nullo habito diſcrimine Officium Defunctorum etiam extra chorum debere perſolvi. At S. Pius V. (4) interpretatione declarans ea, quæ in Rubricis continentur circa Officium B. Virginis, Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales, ſanxit, onus ejuſmodi non immutari pro illis, qui Breviario recenter ipſius juſſu in novam formam redacto nequaquam uterentur. Reliquos autem, qui novum Breviarium ſibi deligerent, ſi choro intereſſe deberent, vehementer hortatur, ne memorata Officia, ac Pſalmos prætermitterent iis diebus, qui a Rubricis indicantur: atque hoc

(1) *De Religione to. 2. lib. 4. de Horis Canonicis cap. 16.*

(2) *In quodlib. 6. quæſt. 5. Art. 8.* (3) *In 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 3.*

(4) *In ſua Conſtit. 64.*

hoc conſilium, & inſtitutum ſequentibus varias Indulgentias impertivit; eos vero, qui id omitterent, peccati periculo liberos, & immunes aſſeruit, niſi forte Officium B. Virginis veteri conſuetudine recitari in aliqua Eccleſia conſueverit. Qua de re diſcrimen poſuit inter Officium B. Virginis, & illud Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, ac Graduales, pro quibus vererem etiam conſuetudinem minime retinendam decrevit.

X. Hæc potiſſimum S. Pius. V. conſtituit, quæ Suarez, & Perſicus (1) compendio tradiderunt. Præcipua tamen verba Pontificiæ Conſtitutionis hæc ſunt: *Quod vero in Rubricis noſtri hujus Officii præſcribitur, quibus diebus Officium Beatæ Mariæ ſemper Virginis, item Defunctorum, item ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales dici, & pſalli oporteat, nos propter varia hujus vitæ negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præſcriptione removendum duximus; verum debita providentiæ Paſtoralis admoniti, omnes vehementer in Domino cohortamur, ut remiſſionem noſtram, quantum fieri poterit, ſua devotione, ac diligentia præcurrentes, illis etiam precibus, ſuffragiis, & laudibus, ſuæ, & aliorum ſaluti conſulere ſtudeant. Ac, ut fidelium voluntas, ac ſtudium magis etiam ad hanc ſalutarem conſuetudinem incitetur, de omnipotentis Dei miſericordia, Beatorumque Petri, & Pauli Apoſtolorum, ejus auctoritate confiſi, omnibus, qui illis ipſis diebus in Rubricis præfinitis, Beatæ Mariæ, vel Defunctorum Officium dixerint, toties centum dies, qui vero ſeptem Pſalmos, vel Graduales, quinquaginta de injuncta ipſis pœnitentia relaxamus:* & paulo poſt: *Hoc autem concedimus ſine præjudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarum, in quibus Officium parvum Beatæ Mariæ ſemper Virginis in Choro dici conſueverat, ita ut in prædictis Eccleſiis ſervetur ipſa ſancta & laudabilis conſuetudo celebrandi more ſolito prædictum Officium.*

§. II.

De Miſſa Conventuali juxta jus commune.

XI. Quod ſi Miſſæ Sacrificium inter horas Canonicas haud refertur, tamen Officii Divini nomine ſatis intelligitur, uti *conſtat ex Canone de iis, diſtinct. 12. Ceterum Officia publica, id eſt Veſperas, Matutinum, ſive Miſſam, aliter, quam in principali Eccleſia, celebrare non liceat.*

XII. Quapropter cum in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Divinum Officium quotidie indicatur, etiam Miſſa conventualis quotidie celebranda eſt: *Quidam in Cathedralibus*, (inquit Honorius III.) *vel Conventualibus Eccleſiis prætextu Miſſæ ſemel in die pro Anniverſario celebrandæ ſacra Miſſarum ſolemnia, quæ ratione diei, vel Feſti ſolent ſolemnius celebrari, culpabili negligentia pretermittunt. Cum ergo* (proſequitur Pontifex) *Eccleſia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna ſuper candelabrum poſita luceat aliis per exemplum*: juſſit fieri Sacrum Conventuale: *Quatenus univerſi, & ſinguli provide attendentes, quod ſervire Deo, regnare eſt, nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quominus & pro Anniverſariis defunctorum, & pro Feſto, vel feria, ſecundum temporum congruentiam, Miſſarum ſolemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* Hæc habentur *capite: Cum Creatura, De celebrat. Miſſar.*, ac melius etiam idem deprehenditur ex ipſo textu in quinta Collectione Decretalium, quam Innocentius Cironius in lucem evulgavit.

XIII. Præter Miſſam conventualem quotidie celebrandam, Rubricæ ſecundam, ac tertiam pariter Miſſam conventualem præcipiunt, quæ certis anni diebus contingunt. Si officium novem lectionum fiat in Quadrageſimæ, Rogationum, quatuor temporum, ac vigiliarum feriis, tunc

(1) *De Religione tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 13. & ſeq. De Horis Canonicis. cap. 3. dub. 7. pag. 106. & ſeqq.*

Digitized by Google

tunc duo Sacra conventualia jubentur, unum nempe pro celebritate diei poſt Tertiam, alterum pro Feria poſt Nonam; ſi inter octavam Corporis Chriſti pervigilium accidat, etiam duo Sacra ſtatuenda ſunt, primum nempe de Octava, alterum de pervigilio. Quod ſi novem lectionum Officium indicatur in pervigilio Aſcenſionis, tria Sacra Conventualia facienda ſunt, primum de Sancto illius diei poſt Tertiam, alterum de pervigilio poſt Sextam, tertium de Rogationibus poſt Nonam. Primo die cujuſvis menſis, non tamen in adventu Domini, in Quadrageſima, & Paſchali tempore, niſi contingat officium duplex, aut ſemiduplex, Miſſa Defunctorum pro conventuali ſufficitur, ut animæ Sacerdotum, & aliorum, qui benemeriti fuerunt, expientur. At ſi prima die menſis Feſtum ſimplex obveniat, aut feria, quæ propriam ſibi Miſſam depoſcat, aut ſi repetenda ſit Miſſa de Dominica precedenti, nec alia dies per Hebdomadam ad illam repetendam ſtatui poſſit, tunc in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis duo Sacra Conventualia, nempe pro defunctis, ac de Feſto ſimplici, vel Feria celebrantur. Die pariter Commemorationis omnium Defunctorum habentur duo Sacra Conventualia de octava omnium Sanctorum, ac pro Fidelibus Defunctis: Hæc a Rubricis præſcribuntur. Quartus (1) Rectores Eccleſiarum monet curam maximam impendere, ut ipſæ diligenter obſerventur: Clericatus (2) autem oſtendit, nullam contrariam conſuetudinem, nullum tam grave negotium auferri poſſe, ut ipſæ Rubricæ negligantur. Id pariter fuſe demonſtrat P. Meratus (3).

XIV. Cum nos civitatem, ac Diœceſim Sacra Viſitatione indicta perluſtravimus, forte deprehendimus nova prorſus, & inuſitata plurimis videri nonnulla, de quibus ſermonem inſtituimus. Ac primo, a Sacerdote, qui curam gerit animarum, diebus ſaltem Feſtis de præcepto Sacrum pro populo conficiendum eſſe. Porro his noſtris Inſtitutionibus hanc ſententiam ſatis explicavimus, ac tum rationibus, tum auctoritatibus eam comprobavimus, & magnopere hortari ſumus univerſos, ut hoc Inſtitutum ſequerentur: ſed utinam non perpauci, ſed omnes Parochi, ac potiſſimum Regulares id facerent, nec futiles ob cauſas, atque indecora conſilia præceptum Eccleſiaſticum impudenter conculcarent. Secundo, diximus pro iis, qui Beneficia contulerint generatim attribuendum eſſe fructum Sacrificii Conventualis, quod ſingulis diebus celebratur.

XV. De hoc verba faciemus, breviter tamen, eo quod ſermonem alias habuimus de eodem argumento, ut paulo inferius indicabimus. Equidem Eccleſia curam, perpetuumque ſtudium oſtendit de præſtando ſuffragio Fundatoribus, ac benefactoribus, quamvis diuturnum temporis ſpatium jam interceſſerit, nec ipſi ſupremis tabulis id cogitaverint, ut gratum animum in ſuis fidelibus Eccleſia tueatur. Hinc Cathedralibus, ac Collegiatis Conventuale Sacrum quotidie præcipit ea lege, & conditione, ut ipſum pro benefactoribus generatim conficiatur. Quapropter Eccleſiæ juſſo non obtemperat, qui pro legato aliquo peculiari, vel pro ſtipendio accepto Sacrum conventuale Deo operatur. Si quis addictus choro, animarum curam pariter obtineat, & ob eam cauſam diebus Feſtis pro populo rem divinam facere debeat, falſo ſperaret utrique præcepto ſatisfacere, celebrans nempe eamdem Miſſam pro populo, ac pro benefactoribus ſuæ Cathedralis, aut Collegiatæ. Quare decrevit Eccleſia a Sacerdote ejuſmodi, ſi Sacrum conventuale faciat, tanquam Canonicus, aut Beneficiatus, rem Divinam pro benefactoribus generatim applicandam, & alium Sacerdotem accerſendum eodem die, qui pro populo celebret. Compertam quoque habuit Eccleſia falſam illam rationem, quæ ex immemorabili conſuetudine deſumitur, & eam nihili æſtimandam declaravit. Inſuper reſpondit ſapienter paupertatem Eccleſiæ alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ in medium proferentibus; nam ratione paupertatis habita, permiſit diebus ſolum Feſtis celebrari pro benefactoribus ge-

ne-

(1) *In ſuis Comment. in Rubric. Miſſ. tit.* 5.
(2) *De Sacrificio deciſ.* 38. *num.* 13. *& ſeq.*
(3) *In Gavant. part.* 2. *tom.* 1. *pag.* 783. *& ſeqq.*

Digitized by Google

neratim Sacrum Conventuale, quod eſſet quotidie faciendum. Hoc autem præcepto neminem unquam Eccleſia fecit immunem, ac liberum, niſi cum apertiſſime manifeſtum fuit aliquam Eccleſiam haud recenſeri inter Collegiatas, ſed (ut ajunt) *inter receptitias, aut Communales*, quamvis in ipſa Horæ Canonicæ quotidie perſolvantur, & Miſſa cum cantu habeatur. Inſuper declaratum nunquam fuit, utrum plures Miſſæ Conventuales, quæ aliquando a Rubricis uno die ſtatuuntur, omnes pro benefactoribus, an una tantum celebrari, & applicari debeat. Quod ſi a nobis petatur quonam loco ſcriptum ſit hoc præceptum Eccleſiaſticum, reſpondebimus ipſum deſumi ex antiquis, mediis, ac recentibus Decretis Sac. Congregationis Concilii, Pontificum auctoritate confirmatis, quibus in utroque foro parendum eſt. Porro ipſa Decreta hoc loco minime recenſemus; nam ea plene commemoravimus *in libro Adnotationum pro Feſtis Domini, Beatæ Virginis, ac pro Miſſæ Sacrificio* (1), quem librum pro juvandis noſtris Eccleſiaſticis in lucem edidimus.

§. III.

De onere, quod jus commune Canonicis preſcribit, ut Horas Canonicas voce, & cantu pronuncient, quemadmodum fieri ſolet in choro, & qua ratione ſibi ſatisfacere poſſint alium loco ſuo ſufficientes.

XVI. PUtaverunt aliqui eam legem propoſitam eſſe Canonicis, ut in chorum convenirent, Diviniſque Officiis intereſſent, non vero, ut voce ſua ſequerentur; cantum, quo Manſionarii, & Cappellani Canonicas Horas perſolvunt; quare ſilentio totum illud tempus conterere Canonicis permittunt, & comparari ſimulacris, quæ muta ſuis in ſedibus immorantur. Percepimus hanc falſam opinionem evulgatam ab illis fuiſſe, qui ſapientiæ laudem ſibi vindicare contendunt. Alio loco tamen hunc errorem contrarium legibus hujus Metropolitanæ, & aliarum Collegiatarum oſtendemus; ſed ad jus commune veniamus. S. Pius V. ſilentium ejuſmodi vehementer improbat (2), qui Concilium Lateranenſe declarans, ubi fructus Beneficii reſtituendi decernuntur ab iis, qui Divinum Officium omittunt, eamdem pœnam incidit, *tametſi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis preſens adſit, fructuſque, & diſtributiones forte aliter aſſignatas ſola præſentia juxta Statuta fundationis, vel alias ſibi lucrifeciſſe prætendat*. Addimus etiam hoc ſilentium, dum Horæ Canonicæ recitantur ab aliis, adverſari Decreto Concilii Tridentini (3), in quo de Canonicis ita ſancitur: *Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos, compellantur obire Officia, & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti aſſiſtere, inſervire, atque in choro ad pſallendum inſtituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*. Adjungimus pariter ſæpius decretum fuiſſe a Sac. Congregatione ejuſdem Concilii interprete nullius ponderis habendam eſſe contrariam conſuetudinem, neque fungi munere ſuo Canonicos, qui taceant in choro, neque diſtributionum fieri participes: *Sacra &c.* (4) *ſæpius reſpondit, Canonicos in choro teneri omnino pſallere, alioquin obligationi ſuę non ſatisfacere* Item alio loco: *Sacra &c.* (5) *reſpondit, Canonicos in choro alta voce non pſallentes, diſtributiones quotidianas non lucrari, quavis conſuetudine non obſtante*. Si quis expetet omnes percurrere ſententias, ob quas adiguntur Canonici, & reliqui in chorum venientes Cantum Gregorianum addiſcere, ut muneri huic ſuo ſatisfaciant, pagellam intueatur, quam Secretarius *in cauſa Murana Manſionariæ die 19. Novembris anno* 1735. Sacræ obtulit Congregationi promulgarunt, ſa-

(1) *Tom. 2. part. 4. ſeſſ. 2. §. 59. & ſeq.* (2) *In ſua Conſtitut. 25. tom. 2. Bull. Rom.* (3) *In ſeſſ. 24. cap. 12. de Reformat.* (4) *Die 13. Jan. anno* 1619. *lib. 12. Decret. pag. 1.* (5) *In cauſa Vicent. propoſit. die 7. Jun. an. 1626. lib. 15. Decretor. pag. 565. a terg.*

Digitized by Google

ſapientia fortaſſe præferendos eſſe Patribus, qui Concilium Colonienſe ſub Paulo III. celebrarunt: *Statis ergo* (inquiunt) *ad debitis horis Laudes Divinæ, non curſim ac feſtinanter, ſed tractim, non truncate, ſed integre, diſtincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, perſolvanturque: & cum pſallendi gratia conveniatur, ibidem muta, aut clauſa labia nemo tenuerit; ſed pariter ſenes cum junioribus laudent nomen Domini in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulantes: ſic tamen, ne beatus confundat recitationem &c. Quam autem vero aberrant, qui exiſtimant, ſe ſe non alicujus officii cauſa in Eccleſia exercendi, ſed quoties & inertiæ tantum cauſa Canonicatus eſſe adeptos, perinde atque ſatis ſit, paucis quibuſdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini officii committi, quod deinde hujuſmodi mercenarii non ſervatis temporum interſtitiis ſyncopando tranſcurrunt, interim ipſis Canonicis tota vita torpentibus.* Illi fortaſſe Patres Concilii Cameracenſis doctrina longe ſuperarunt, qui ſub Paulo IV. ita ſtatuerunt: *In choro cum pſallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani pſallent, nec ſint in ſedibus otioſi, nec putent ſe functos officio, ſi vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, modo tamen pſallere per valetudinem queant.* Conſulant igitur, qui contrarium putant, Fagnanum (1), conſulant Paſſarinum (2) Romanæ Curiæ peritiſſimum, qui & divinis Officiis intereſſe, & cum aliis canere debeant, ita ſermonem abſolvit: *Sic ergo puerile eſt, immo ſacrilegum, & contra juſtitiam virtutis religionis, imaginari, quod deputatus ad hoc, ut veniat ad Eccleſiam & chorum, ad quotidianum pſallendum Officium matutinis & veſpertinis horis, ſatisfaciat deputationi, ſi ad Eccleſiam veniat ad chorum, & ibi non pſallat, ſed otioſus maneat, vel quodcumque aliud faciat.*

XVII. Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos compelluntur obire Officia*, ſi generatim intelligantur, hæc neceſſario conſequi debent, Canonicum muneri ſuo deeſſe, ſi ſolum Manſionarium, aut Cappellanum pſallere in choro permittat; haud licere Canonico, vel Beneficiario abeſſe choro, aliumque Sacerdotem, vel Clericum loco ſuo ſubrogare, quæ ſane omnia veritati penitus congruunt, ſed illud etiam ex iiſdem verbis ſequitur haud licitum eſſe Canonico, vel Manſionario, ad quos pertinet intereſſe choro (ubi nempe Divinum Officium a tertia parte, vel a dimidio Capituli perſolvi conſuevit) chorum negligere, aliumque Canonicum a Canonico, vel Manſionarium a Manſionario ſubrogari, quamvis ii, qui ſubſtituuntur a choro liberi, & immunes tunc fuerint: verum id nimis ad ſeveritatem accedit; ideoque ſtatuendum videtur hoc ipſum Decreto Conciliari, quod ſuperius expoſuimus, minime comprehendi. Ita reſpondit Sacra Congregatio die 15. Decembris anno 1607 (3): *Sacra &c. ſæpius declaravit, Decreto capitis 12. verſ. Omnes non eſſe ſublatam Capitularibus facultatem ſe ſe invicem ſubſtituendi, dummodo eodem tempore ſubſtituens & ſubſtitutus eidem ſervitio adſtricti non ſint.* Quaſque tamen leges facere pro his ſubſtitutionibus dirigendis eadem Congregatio non prætermiſit: Primo, ne ſubſtitutus ipſe ad chorum venire debeat illis diebus, quibus in locum alterius ſufficitur; ſecundo, ne id frequenter contingat; tertio, ut ſubrogentur Canonici ſolum, vel Manſionarii præſentes in Civitate, non vero, qui extra illam, vel extra ſuburbia verſantur; Ultimo, ne hanc facultatem alterius ſubſtituendi obtineant, niſi Canonici, vel Manſionarii, non autem ipſorum Coadjutores, qui nec reipſa Canonici, neque Manſionarii nuncupari poſſunt.

XVIII. Hæc omnia ſumuntur ex Decretis Sacræ Congregationis, quæ inferius ſubjiciemus. Equidem die 12. Decembris anno 1643. & 2. Decembris anno 1644. (4) poſtquam aſſeruit concedi poſſe ab Epiſcopo facultatem, ut Canonicus choro addictus alium ex Collegis ſuis tunc immunem, ac liberum ſufficiat, ac diſtributiones aſſequatur; hæc deinde ſuperaddit:

Ita

(1) *Cap. licet. n. 89. de Præbendis.*
(2) *Cap. Conſuetudinem regul. 3. num. 28. de Clericis non reſidentibus in ſexto.*
(3) *In cauſa Eugub. l. 10. decret. pag. 142.*
(4) *In cauſa Aquil. l. 17. decret. p. 265. & pag. 390.*

Ita tamen, ut hujuſmodi facultate ſubſtituendi non abutantur, & Canonicus ſubſtituens ſit præſens in Civitate. Inſuper die 24. Martii anno 1612. ita conſtituit (1) *Sacra Congregatio reſpondit ad primum, eos tantum, qui in civitate, ubi eſt Cathedralis, vel in ejus ſuburbiis ſunt præſentes, non autem alios poſſe ſubſtituere. Ad ſecundum, cauſam non requiri ad ſubſtituendum. Quod vero monuit Congregatio, ut Epiſcopo cordi ſit, ne Canonici ea ſubſtituendi facultate abutantur, eo reſpexit, ne ſubſtitutiones hujuſmodi ſint nimium frequentes, quod Epiſcopi erit arbitrio. Ad quartum, abſentes in caſtro Diœceſis non poſſe ſubſtituere.* Item die 22. Martii anno 1721. (2), cum nos ipſi Secretarii munus ageremus, petitum fuit: *An Canonici, & Capitulares Eccleſiæ Cathedralis Fulginatenſis abſentes a civitate, ejuſque ſuburbiis, poſſint ſeſe invicem ſubſtituere in ſervitio chori?* Sacra Congregatio reſpondit *Negative* Tandem die 26. Februarii anno 1650. hæc ſancita habentur (3): *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Caſertanæ exponens, in dicta Eccleſia extare decem & octo Canonicos, qui legitime impediti, de conſuetudine invicem ſe ſubſtituunt diebus, quibus ſubſtituti non ſunt ſervitio adſtricti cumque Archidiaconus ejuſdem obtinuerit a Sede Apoſtolica Coadjutorem, qui prætendit poſſe uti eodem privilegio ſubſtituendi, ideo ſupplicat pro declaratione. Sacra &c. reſpondit: Coadjutorem uti non poſſe privilegio alium ſubſtituendi.*

§. IV.

De loco, ac tempore, quo Canonici, & reliqui choro addicti convenire debent ex jure communi, ut Canonicas horas perſolvant.

XIX. POſtquam generatim percurrimus onera illorum, qui alicujus Cathedralis: aut Collegiatæ choro adſcribuntur, opus eſt cætera recenſere, quæ ipſa onera comitari debent, ut nihil omnino deeſſe videatur. De loco primum verba faciemus, nempe de choro Eccleſiæ, qui (uti cognitum eſt omnibus) ad laudes divinas canendas præſcribitur; ſed adverti debent, quæ S. Carolus Borromæus admonuit (4): *Matutinum in choro Eccleſiæ celebretur quovis anni tempore. At ſi tamen vehementia frigora ſint, vel aliæ juſtæ cauſæ intercedant, de licentia Epiſcopi in Sacriſtia, vel honeſto alio ejus Eccleſiæ loco dici poſſit.* Idem probavit Sacra Congregatio Concilii die 18. Novemb. 1645. in cauſa Florentina *lib. 17. Decretorum pag. 526. Videatur, an expediat tempore hyemali chorum adaptari in aliqua Capella ejuſdem Eccleſiæ, in qua commodius pro conſervatione ſanitatis Divina Officia celebrentur.*

XX. De tempore celebrandi Divini Officii antequam pauca dicamus, afferre liceat, quæ Cardinalis Bona de primis Eccleſiæ Fidelibus ſcripta reliquit (5): *Olim Chriſtiani tribus primis vigiliis, tres Nocturnos diviſim, quarta vero vigilia Laudes recitabant. Tantus erat ardor charitatis, ut quater in nocte ſurgerent ad orationem: prima vigilia ad primum nocturnum, ſecunda ad ſecundum, tertia ad tertium, quarta ad Laudes perſolvendas, vel omnes ſimul, vel diviſi in cohortes.* Sed in feriis, cum Matutinum uno ſolum Nocturno conſtabat, illud fideles initio tertiæ Vigiliæ, nempe media nocte decantabant. Alio loco ducti auctoritate Amalarii nos animadvertimus ex more Romano Matutinum a laudibus ſejungi non conſueviſſe, niſi in Nocte Natalis Domini; ſed abſoluto Matutino Laudibus initium dari ſolitum. (6) Quapropter, ut ſacræ vetuſtatis memoria ſaltem retineretur, cum Fideles *quater in nocte ſurgerent ad Orationem*, inducta fuit diſciplina, quæ nunc etiam conſtans eſt, ut quidam Monachi in Eccleſia vigilia noctis, alii vero ſecunda, alii tertia, & plures etiam quarta vigilia

(1) *In cauſa Alat. tom. 11. decret. pag. 112.* (2) *In cauſa Fulgin.*
(3) *In cauſa Caſert. l. 18. decret. p. 19. a terg.* (4) *Part. 2.*
(5) *In ſuo Tract. de Divina Pſalmodia c. 4. §. 3. num. 2.*
(6) *Inſtitut. 24. num. 9.*

Digitized by Google

lia Matutino, & Laudibus vacent (1). Equidem Clero ſæculari tempus mediæ noctis ad Matutinum canendum indicitur, *Nam cap. Presbyter. de celebrat. Miſſ.* ita legitur; *De nocturnis vigiliis idem ipſe Propheta ait: Media nocte ſurgebam: ergo his temporibus laudes Creatori noſtro ſuper judicia ſuæ juſtitię referamus.* Porro Metropolitana Pariſienſis, & Cathedrales Segobien., & Chonchen., & quædam pariter Eccleſiæ in Italia hanc legem, & inſtitutum adhuc conſervant. Cum tamen eam partem noctis, quæ ad auroram pertingit, mediæ noctis ſpatio contineri S. Thomas docuerit (2), hinc Matutinum ſuo tempore ſtatuitur, ſi aurora ſurgente perſolutum ipſum fuerit, videlicet, ſi circiter horæ ſpatium ad ortum ſolis ſuperſit: ita ſcribit Azorius (3). & S. Carolus Borromæus (4) in primo Concilio Provinciali ita pariter decernit: *Matutinum Officium vel media nocte, vel ſaltem eo tempore inſtituatur, ut ſub ortum ſolis abſolutum ſit*, Quamobrem tempus recitandæ Primæ a jure Pontificio deſignatur poſt horam ab ortu ſolis, uti deprehenditur ex hymno, qui tum canitur: *Jam lucis orto ſidere*; poſt horam tertiam ab ortu ſolis tempus Tertiæ præſcribitur; meridies autem ad Sextam canendam inſtituitur; hora tertia poſt meridiem Nonæ tribuitur; Veſperis autem hora duodecima poſt ortum Solis; completorium indicitur, cum poſt occaſum Solis nox jam apparet: Tempus ad celebrandum Sacrum Conventuale nunc poſt Tertiam, nunc vero poſt Nonam conſtituitur. Hinc fortaſſe contigit, ut tempora pro Sexta, Nona, Veſperis, & Completorio olim propoſita immutata fuerint, quamvis Matutinum, Prima, ac Tertia idem tempus retineant, quod ſuperius indicavimus. Equidem id exemplo comprobamus: Capitulum novæ Carthaginis media nocte Matutinum canere conſueverat; ſed ob peſtem, quæ in Civitate graſſabatur, id facere intermiſerat. Poſtremo cœlo expurgato, ſublataque lue plures Canonici ſtudio religionis adducti dubitare cœperunt, an indici ſub auroram Matutinum deberet, quemadmodum jam diuturna conſuetudo obtinuerat: Tum Sacra Concilii Congregatio varias ob cauſas Pontifici conſilium dedit, ut in poſterum liceret illis Canonicis ſub auroram ad Matutinum convenire, idque peculiari Sedis Apoſtolicæ diplomate obſignare, tanquam ſi poſtremos limites attingeret, ad quos Apoſtolica indulgencia devenire queat. Hæc habentur in Decreto, quod editum fuit die 27. Novembris anno 1690. (5).

XXI. Sed redeamus ad propoſitum argumentum, videlicet, an Matutinum & Laudes inſequentis diei poſt Veſperas, & Completorium precedentis recitare liceat? Profecto S. Thomas (6) id permittit illis, qui choro nequaquam addicti ſunt, ſi juſta cauſa intercedat: *Quantum ad contractus* (inquit), *& alia hujuſmodi, dies incipit a media nocte, ſed quantum ad Eccleſiaſticum Officium, & Solemnitatum celebritatem, incipit dies a veſperis; unde ſi aliquis poſt Veſperas, & Completorium dicat Matutinum, jam hoc pertinet ad diem ſequentem.* Eamdem doctrinam Azorius ſapienter illuſtravit (7): *Doctrina igitur, & ſententia Sancti Thomæ illa mihi ſimplicior, & planior videtur eſſe, ut nocturnum Officium non quidem Jure communi, ſed conſuetudine, & uſu pro more Patriæ, ſeu Provincię cujuſpiam perſolvi queat a Clericis privatim, ſtatim atque Veſpertina, & Completa recitata fuerint eo tempore, quo de more perſolvuntur, tribus videlicet, duabuſve horis poſt meridiem elapſis.*

XXII. At vero de Matutino, & Laudibus, quas in Choro perſolvere debent Canonici Cathedralibus, ſeu Collegiatis cooptati, hæc ſtatuuntur in Clementina *tit. de celebrat. Miſſar. Sancimus, ut ii, ad quos pertinet, omni negligentia, ac incuria relegata, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis pſallatur, ſollicitam curent diligentiam adhibere*

(1) *Vvalden. tom. 3. de ſacramentalibus tit. 3. de Horis Canonicis cap. 4. num. 4. Card. Bellarminus tom. 4. Controv. lib. 1. de bonis operib. in particulari capit. 11.*

(2) *In 3. par. queſt. 51. art. 4. Ad ſecundum.*

(3) *Inſtitut. Moral. par. 1. lib. 10. cap. 9. queſt. 2.* (4) *Part. 2.*

(5) *Lib. 22. Decret. pag. 349.* (6) *Quodlibet. 5. queſt. 13. art. 28.*

(7) *Inſtit. Moral. tom. 1. lib. 10. cap. 9. queſt. 5.*

bere. Porro illud veriſſimum eſt, quod S. Carolus Borromæus ſcriptum reliquit de Matutini tempore (1) *Matutinum veſperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavę feſti ſolemnis Domini noſtri Jeſu Chriſti, cęteriſque diebus, quibus ex Romanę Eccleſię Inſtituto eſt permiſſum*. Quæ cum ita ſint Bralchius in hunc modum tradidit (2): *Matutinum in Cathedrali, Collegiatis receptitiis, & Choralibus Eccleſiis perſolvi mandet Epiſcopus manę diei propriç, non autem ſero prçcedenti poſt Veſperas, & Completorium, niſi forte quandoque juſta cauſa concurrente judicaverit eſſe diſpenſandum ad tempus, ut ſecus fiat. Cauſæ, propter quas valeat diſpenſare, ſunt præſertim ob hyemis rigorem, item propter aeris intemperiem, adhuc & propter inolitam conſuetudinem, vel ob aliam honeſtam rationem, quæ prudentis viri judicio ſufficere videatur. Verum hac in re non niſi caute admodum procedere oportet*. Equidem Sacra Congregatio die 12. Novembris anno 1644. facultatem tribuit Matutini recitandi poſt Completorium; id tamen auctoritati, arbitrioque Epiſcopi relinquendum judicavit (3): *Sacra &c. cenſuit, petitam facultatem recitandi Matutinum, eſſe Oratoribus concedendam poſt Completorium precedentis diei, pro arbitrio tamen Epiſcopi, & dummodo lapſa ſit hora tertia poſt meridiem*. Quiſquis in mentem revocare facile poteſt graviſſimum diſſidium, quod excitatum fuit inter Epiſcopum Papienſem, ejuſque Capitulum, quod libere, & reluctante Epiſcopo contendebat uti facultate, quam a Sacra Congregatione Concilii obtinuerat, ut certis anni temporibus Matutinum Officium poſt Completorium recitaret, etiamſi facultas eadem arbitrio Epiſcopi permiſſa fuiſſet. Quam ſane controverſiam Benedictus XIII. compoſuit diplomate Apoſtolico, quod die 8. Julii anno 1726. promulgavit: *Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficia ad menſem, deinde a Divinis ſuſpenderis eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitare auſi fuerint poſt veſpertinas horas antecedentis diei, obtentu interpoſitæ appellationis, & reſcripti Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctę Romanæ Eccleſię Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus conſilium zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione anſam repugnandi arripuerint Canonici, per præſentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuiſſe, ſemperque fore decernimus, poteſtatem iiſdem Canonicis facere, ſive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, ſtatutis recitationis temporibus*.

XXIII. A propoſito argumento minime recedimus, quamvis pauliſper digrediamur, ut tempus declaremus, quo Canonici, Beneficiati, aut Manſionarii verſari in Choro debent, ne tamquam abſentes notentur, ſed tanquam præſentes jure merito diſtributiones percipiant. Pravæ ſane conſuetudines invaluerunt, quæ, uti moris eſt, diuturnitate temporis corroborantur. Sanctus Carolus ita ſanxit (4): *Si quis non venerit ad Matutinum ante finem Capituli de Beata Virgine, cum de ipſa Officium celebratur, alioqui ante finem Pſalmi, Venite exultemus, in aliis etiam Horis ante finem primi Pſalmi, pro abſente habeatur; illiuſque Horæ diſtributione careat. In Miſſa vero niſi venerit ante finem ultimi Kyrie eleiſon, eamdem negligentiæ pœnam ſubeat*. Cum Epiſcopus Interamnenſis Cathedralem ſuam viſeret, plurima contra diſciplinam, & leges Chori deprehendit, quæ ſtatim ſubjiciemus: ac pro illis, licet pravis uſibus retinendis, immemorabilis conſuetudo in medium proferebatur. Itaque Sacræ Congregationi Concilii rem totam expoſuit, & reſponſa inferius addenda ſuſcepit.

IN-

(1) *In Concilio primo Provinciali Mediolanen. par. 2.*

(2) *In ſuo Promptuario Synodali cap. 86. num. 18. & ſeq.*

(3) *Lib. 17. Decret. pag. 379.* (4) *In Conc. Provinc. Mediolan. par. 2.*

Digitized by Google

INTERAMNEN.

IN Viſitatione ſuæ Cathedralis Eccleſiæ reperit Dominus Epiſcopus Interamnenſis nonnullos abuſus circa ſervitium Chori, quos cum eliminare cupiat, ſupplex quærit ex hac Sacra Congregatione, An tolerandum ſit.

Primo quod diebus feſtis Matutino præſentes habeantur, ac proinde punctis non mulctentur, qui non niſi abſoluto primo Nocturno, videlicet poſt Pſalmos tres, totidemque Lectiones recitatas, Choro interſint?

Secundo, diebus vero ferialibus, qui nonniſi abſolutis ſex Pſalmis.

Tertio, quod ſacris Proceſſionibus diſtributiones aſſignatæ non ſint, ſed contra contumaces pœna dumtaxat trium librarum ceræ conſtituta, quæ nunquam exigi conſuevit?

Quarto, & an prænarratus modus interveniendi, poſſit etiam ratione conſuetudinis immemorabilis tolerari?

Sacra &c. ad primum reſpondit, non eſſe tolerandum.

Idem ad ſecundum reſpondit.

Ad tertium reſpondit, exigendam eſſe pœnam præſcriptam.

Ad quartum, non ſuffragari contrariam conſuetudinem.

Ita Decretum fuit die 24. Maji anno 1674. (1), ex hiſque facile conjicitur, quale reſponſum dediſſet Sacra Congregatio, ſi cognitum a nobis, compertumque perceptiſſet, cum in hanc Sedem pervenimus, in Choro cujuſdam Eccleſiæ nobis ſubjectæ haud conſueviſſe notari tanquam abſentes, niſi illos, qui nondum ad Chorum acceſſiſſent, cum *Te Deum laudamus* inchoaretur.

V.

De ratione recitandi in Choro Canonicas Horas, & aſſiſtendi Miſſæ Conventuali.

XXIV. POſtquam multos perlegimus, qui argumentum hoc perſpicue declarant, neminem invenimus, qui Clementi XI. poſſit comparari. Præclariſſimus hic Pontifex anno 1703., nempe initio fere ſui Pontificatus, litteras dedit ad Epiſcopos Italiæ, Inſularumque adjacentium, quas ipſius juſſu ſacra Congregatio pro Epiſcoporum, & Regularium cauſis conſtituta promulgavit (2): *Jubet Sanctitas ſua* (inquit), *ut plurimum commendes Canonicis, Beneficiariis, Manſionariis, Cappellanis, aliiſque Choro inſervientibus tum in ipſa Cathedrali, tum in Collegiatis tuæ Diœceſis, commendes inquam, graviſſimum onus, quod illis præſcribitur dum in Chorum conveniunt, nempe, ut modeſtiam, & ſilentium decenter in eo loco præſeferant, quemadmodum illos decet maxime, qui ante conſpectum Majeſtatis Divinæ verſantur; ut pſallant magno pietatis ſtudio, vocibus apte comparatis, haud feſtinanter, nulliſque præciſis vocabulis, ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum abſolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipſarum cantu moveatur.*

XXV. Itaque Pontifex Canonicos ad ſilentium, obſervantiam, & modeſtiam hortatur. Quare illud ſequitur haud licitum eſſe confabulare, ſomno indulgere, epiſtolis, aut libris legendis tempus conterere, ac divinum Officium privatim recitare, cum ipſum in Choro ab univerſo cœtu perſolvitur. In Concilio Baſileæ *ſeſſ. 21. cap. 3.* ita ſancitur: *Nemo dum Horæ Canonicæ in communi publice cantatur, legat, vel dicat privatim Officium: nam non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt Choro, ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat.* Inſuper in Concilio Ave-

(1) *Lib. 14. Decr. pag. 143.* (2) *In Bull. pag. 529.*

Avenionenſi Patres ita ſtatuere: (1) *Nullus Canonicus, nec Beneficiatus, neque alius Clericus inter canendum dormiat, nugetur, litteras, aut libros legat, Officium privatim recitet, per Chorum vagetur, indecore ſedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod Chori diſciplinam, & pſallentium devotionem perturbet.* Idem in Narbonenſi (2): *In Choro colloqui non permittantur, non dormiat aliquis, non nugetur, litteras, aut libros non legat, Officium privatim non recitet.* Idem S. Carolus Borromæus ſuos docuit (3): *Ne in Choro, ubi communi Officio opera datur, privatim Officium dicant, neve litteras, libros aliave ſcripta legant.* Navarrus autem illud etiam affirmat (4): *Secundo infero, peccare etiam eos, qui Horis admiſcent jocos, & riſus, cachinnos, aut impertinentia negotia, ſcandalizando cæteros, & alienando aliorum mentes a cogitatu Divinorum, & ſpiritualium.* Sed potiſſimum adverti debet id quod Perſicus exponit (5) *An Canonici confabulantes in Choro, teneantur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum? Omnes conveniunt, peccare, mortaliter, ſed diſputatur, an teneantur ad reſtitutionem: & probabilior ſententia eſt, teneri, quia revera dici non poteſt formaliter præſens alicui rei, qui aliud attendit.*

XXVI. Secundo Pontifex monet, ut Canonici *pſallant magno pietatis ſtudio, & vocibus apte comparatis.* Hoc poſtremum antea quoque admonuerat Joannes XXII. (6): *Modeſta*, inquit, *pſallentium gravitas, placida modulatione decantet.* Pietatis vero ſtudium eſſe neceſſarium S. Thomas his verbis demonſtrat (7): *Triplex eſt attentio, quæ orationi vocali poteſt adhiberi: una quidem, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret; ſecunda, qua attenditur ad ſenſum verborum; tertia, qua attenditur ad finem orationis, ſcilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem eſt maxime neceſſaria, & hanc etiam poſſunt habere idiotæ; & quandoque intantum abundat hæc intentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviſcatur.* Cardinalis Bellarminus idem comprobat explicans Decretalem *Dolentes de celebratione Miſſar.* (8), editam in Concilio Lateranenſi, de qua paulo inferius ſermonem faciemus: *Devotio* (inquit) *quam in Officio Divino rite perſolvendo exigit Generale Concilium Lateranenſe, unde exta caput Dolentes, de celebrat. Miſſar. partim eſt interna, partim externa. Interna devotio eſt promptitudo quædam animi ad Deum laudandum, ac precandum, quam certe non habent, qui cum tædio ad hoc munus accedunt, vel de prolixitate facile queruntur. Devotio externa eſt promptitudo ad genua flectenda, ad ſtandum, ad canendum, & alia id genus præſtanda.*

XXVII. Tertio, Pontifex depoſcit, ne Officium feſtinanter recitetur, nulliſque præciſis vocabulis. Porro hoc idem eſt, ac illud *ſyncopare*, quod vetitum fuit eadem Decretali *Dolentes*, quam modo nominavimus, & Clementina prima: (9) uti S. Antoninus declarat (10): *Secunda negligentia eſt, quando dicuntur Horæ ſyncopando, dimittendo videlicet vel verba, vel verſus, vel ſyllabas.* Quare, ut negligentiæ labes ejuſmodi vitetur, aptiſſimum illud remedium eſt, quod in Concilio Baſileenſi propoſitum fuit (11): *Divinæ laudes per ſingulas horas, non curſim, ac feſtinanter, ſed tractim, & cum pauſa decenti, præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmi, debitam faciendo inter ſolemne, & feriale Officium differentiam, reverenter perſolvantur.* Idem prorſus indicitur a Senonenſi Concilio (12): *Laudes Divinæ per ſingulas* ho-

(1) *Anno* 1594. *cap.* 34. (2) *Anno* 1609. *cap.* 30. (3) *In Conc. Provinc. Mediolan. part.* 1. *cap.* 53. (4) *Cap.* 2. *de Oratione corollar.* 2. *num.* 4.
(5) *De Horis Canonicis cap.* 4. *dub.* 3. *p.* 125. *& ſeqq.*
(6) *Extravaganti unic. de vita, & honeſt. Clericor.* (7) 2. 2. *Quæſt.* 82. *art.* 13.
(8) *In ſuis Controverſiis lib.* 1. *de bonis operibus in particulari cap.* 18. *in Decretali Dolentes de celebrat. Miſſar.* (9) *Tit. de celebrat. Miſſar.*
(10) *In Summa part.* 3. *tit.* 9. *cap.* 5.
(11) *Seſſ.* 12. *tit. Quomodo Officium Divinum ſit recitandum* §. 1.
(12) *Anno* 1527. *cap.* 18.

Digitized by Google

horas, non curſim, ac feſtinanter, ſed tractim cum pauſa decenti (*præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum*) *reverenter ab omnibus perſolvantur*. Additi vero ſunt Aſteriſci in medio cujuslibet verſiculi, ut facilius hoc bonum compararetur, utque canentes certis veluti notis admoniti paululum ſubſiſterent, tantumque unanimes moderarentur (1): *Canentium commoditati*, (inquit Urbanus VIII.) *ob quam interpunctio mutata interdum fuerat, additis aſteriſcis, conſultum eſt*. Idem ſubdunt Rubricæ Breviarii: *Additus eſt aſteriſcus, ut ſit nota muſicæ partitionis in medio verſuum*.

XXVIII. Poſt hæc Clemens XI. ita proſequitur: *Ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum abſolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipſarum cantu moveatur*. Si una pars Chori non expectet, donec altera verſiculum ſuum finierit, proculdubio *tranſcurrere* dicitur, quod a Decretali *Dolentes, de celebratione Miſſar.*, & Clementina prima, quam nuper attulimus, vehementer improbatur. Equidem S. Antoninus vocabulum illud *tranſcurrere* declarans, hæc tradit (2): *Cum dicitur curſim, & confuſe, ut unus non expectet alium in finiendo verſum, ita velociter, quod ipſe, vel audiens non poteſt percipere ſenſum verborum*. Qui paululum verſatus eſt in hiſtoria rerum Sacrarum haud ignorat in Oriente primum cœpiſſe, ut verſiculi pſalmorum alternatim canerentur, idque inſtitutum fuiſſe a Diodoro, ac Flaviano Laicis, deinde Epiſcopis; nam Diodorus Tarſenſem Eccleſiam, Flavianus Antiochenam regendam acceperunt. Hanc conſuetudinem S. Joannes Chryſoſtomus Conſtantinopolim primus invexit (3); deinde ab Oriente in Occidentem pervenit, cum S. Ambroſius Mediolanenſem ſedem teneret. Quemadmodum res contigerit S. Auguſtinus poſteris enarrans (4): *Non longe* (inquit) *cœperat Mediolanenſis Eccleſia genus hoc conſolationis, & exhortationis celebrare magno ſtudio fratrum concinentium vocibus, & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multo amplius, cum Juſtina Valentiniani Regis pueri mater hominem tuum Ambroſium perſequeretur hæreſis ſuæ cauſa, qua fuerat ſeducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Eccleſia mori parata cum Epiſcopo ſuo Servo tuo ... Tunc Hymni, & Pſalmi, ut canerentur ſecundum morem Orientalium partium, ne Populus mœroris tædio contabeſceret, inſtitutum eſt, & ex illo in hodiernum retentum, multis jam, ac pene omnibus gregibus tuis, ac per ceteras orbis imitantibus*. Idemque Sanctus Doctor ſuperiori cap. dixerat: *Quantum flevit in Hymnis, & Canticis tuis ſuaveſonantibus Eccleſiæ tuę vocibus commotus acriter!* Ex quo ſatis aperte deprehenditur haud fuiſſe præcipitem alternum Pſalmorum cantum, ita ut verſiculus inchoaretur, priusquam altera pars Chori verſiculo ſuo finem dediſſet. Nam S. Auguſtinus haud *commotus acriter* fuiſſet, ſi res alio modo contigiſſet. Lacrymas autem tunc effudiſſet non *ſuaveſonantis Eccleſiæ vocibus* perculſus, ſed potius ob graviſſimum dolorem, concitatum ex eo, quod Divina Officia adeo contemnerentur.

XXIX. His explicatis pauca ſuperſunt dicenda de pietate, quam præſeferre Canonici debent, cum Sacrum Conventuale celebratur. Quare finem ſermoni huic dabimus monentes, quod Decretalis *Dolentes de celebrat. Miſſar.*, quam Innocentius III. in Lateranenſi Concilio promulgavit, non modo graviſſime redarguit illos, *Qui Chori ſilentium fugientes* (cum Miſſæ Sacrificio interſunt) *intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos ſermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina*; ſed etiam quod majus, hujuſmodi gravitati criminis pœnam ſuſpenſionis irrogat: *Hæc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus*. In dubium revocatum fuit, utrum hæc pœna *latę ſententiæ*, an ſolum *ferendæ* haberi deberet? Hoc poſtremo eſſe judicandum Honorius III. declaravit; (5) *Ad quod breviter reſpondemus, quod pęnam illam Conſtitutio non infligit, ſed potius comminatur, & exprimit infligendum, quæ merito ad alios extenditur, qui quamvis in Choro*

inter

(1) *Cap. 22. num. 8.* (2) *Cit. §. 3.* (3) *Theodoret. in Hiſtoria lib. 2. cap. 24.*
(4) *Lib. 9. Confeſſ. cap. 7.* (5) *Cap. 3. de vita, & honeſtate Clericorum.*

inter celebrantes exiſtant, ſermonibus tamen illicitis & linguas & aures involvunt, cum non ſolum in ſeipſis offendant, ſed etiam aliis impedimento tales exiſtant.

§. VI.

De preſentia, & abſentia a Choro.

XXX. TRidentina Synodus hæc præcipit (1): *Præterea obtinentibus in iiſdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe ſalvis, nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.* Quamvis hæc verba perſpicua ſatis videantur, tamen eo adducta fuit Sacra Congregatio Concilii, ut falſas quorumdam explicationes compeſceret.

XXXI. Primo, cenſuerunt aliqui fuiſſe impertitum a Tridentina Synodo privilegium univerſis Canonicis, ut tribus menſibus per annum a Choro longe abeſſent, & tamen muneri ſuo ſatisfacerent, nec fuiſſe abrogatam a Concilio conſuetudinem immemorabilem, ſi quæ fuerit, ut Canonici plus quam tribus menſibus a Choro liberentur: ſed longe diverſum eſt, privilegium elargiri Canonicis generatim, ut in Chorum per tres menſes haud conveniant, ac decernere, ne pluſquam tres menſes ſibi deſumant ob quodcumque ſtatutum, aut conſuetudinem; cum prælertim illud ſuperaddtur, quod minime abrogentur leges, & conſuetudines, quæ præbendam obtinentibus vacationem a Choro breviorem tribus menſibus concedunt: Quapropter S. Congreg. Mutinenſi Epiſcopo ita reſpondit 1573. (2): *Sacra &c. cenſuit, trium menſium abſentiam non concedi Canonicis ex Decreto Concilii ſeſſ. 24. cap. 12. ſi Conſtitutionibus Eccleſiæ ſervitium totius anni abſque ulla intermiſſione requiritur.* Inſuper Fagnanus hæc teſtatur (3): *Canonicis majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſibus, adſcriptis, poſtulantibus ex gratia vacationem trium menſium Sacra Congregatio meo tempore ſemper abſtinuit.* Eadem Sac. Congregatio anno 1581. (4) in quadam Calaguritana in hunc modum conſtituit: *Sacra &c. cenſuit, non licere Præbendatis vigore cujuſcumque conſuetudinis etiam immemorabilis ab eorum Eccleſiis ultra tres menſes abeſſe.* In cauſa pariter Mirandenſi, ubi centum dierum vacationem a Choro Sedes Apoſtolica confirmaverat, Sacra Congregatio anno 1585. hoc Decretum edidit (5): *Concordiam a Sede Apoſtolica confirmatam, non eſſe a Concilio ſublatam.*

XXXII. Secundo, quærebatur, utrum juxta Concilii decretum, quo vacatio trium menſium a Choro ſolum conceditur, abſentes dici queant illi, qui dimiſſo Choro verſantur in Civitate, ſeu loco, in quo poſita eſt Cathedralis, aut Collegiata, cui adſcribuntur, reſponſum fuit illos exiſtimandos eſſe, tamquam abſentes cum Tridentina Synodus abſentiam intelligat ab Eccleſia, uti conſtat ex iis verbis: *Ab iiſdem Eccleſiis abeſſe*, Anno 1573. hoc decretum conditum fuit (6): *Sacra &c. cenſuit puniendos eſſe eos, qui abſunt a ſervitio Eccleſiæ, licet in Civitate, locove, in quibus eſt Eccleſia, ſint præſentes.* Inſuper eodem anno, cum Mutinenſis Epiſcopus petiiſſet (7) an cenſendi forent abſentes: *Qui non abſunt ab Eccleſia, vel a Civitate, ſed ab Eccleſiæ ſervitio tot vicibus, ut trium menſium præſcripta quantitas annuo ſpatio ſuperetur?* Sacra Congregatio reſpondit: *Iſtos haberi pro abſentibus.*

XXXIII. Tertio, ut Concilii decretum quidam eluderent id aſſeruerunt, quod Mutinenſis idem

(1) *Cap. 12. ſeſſ. 24. de Reform.*

(2) *Lib. 1. Decret. pag. 168.* (3) *Cap. ad audientiam an. 8. uſque ad n. 16. de Clericis non reſidentibus, & cap. licet n. 48. de Præbendis.*

(4) *Lib. 3. Decr. pag. 186.* (5) *Lib. 4. Decr. pag. 88. a terg.*

(6) *Lib. 1. Decr. pag. 3.*

(7) *Lib. 1. Decr. pag. 178. & ſeqq.*

Digitized by Google

idem Epiſcopus fuſe expoſuit Sacræ Congregationi (1): *Qui abſunt ultra tres menſes, ſed intermiſſis diebus, ut tamen toto anni ſpatio ſimul collecti, & in unum numerum redacti trimeſtre ſpatium ſuperent, vel potius trium menſium continuam abſentiam adeſſe oporteat, quo dato verendum, ne cuivis pateat aditus ad ſuam pro libito, & impune deſerendam, & fraudandam Eccleſiam: nam ſingulo trimeſtri ſpatio ſi per duos, vel tres dies quis inſerviat, nunquam labi patietur tres menſes continuos, & levi negotio illudet Eccleſiæ, & a Concilii pœnis ſe eximit*. Reſponſum fuit his verbis: *Sacra &c. cenſuit non oportere, ſed ſatis eſſe, quod dies abſentiæ, quamquam interpolati, ſuperent trimeſtre*. Immo, cum in ſupputanda vacatione trium menſium, quos indulget Synodus, aut breviori vacatione, ſi ita decernant peculiares locorum Conſtitutiones, horæ, non vero dies numerarentur S. Cong. hanc ſupputandi rationem improbavit die 17. Junii anno 1594. (2) *Sacra &c. cenſuit, ad conſtituendum ſervitium novem menſium non eſſe colligendas punctaturas, quaſi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſervitio totius anni conſtantur, deſerviendo tulerint, ſervitio novem menſium debito ſatisfecerint, ſed ipſos dies reſidentiæ, & ſervitii, ſive continui fuerint, ſive interpolati, numerandos eſſe, ut numerum compleant dictorum novem menſium*.

XXXIV. Proſcriptis igitur falſis decreti Conciliaris explicationibus, Sacra Congregatio ſtudium, & operam contulit, ut quaſdam leges faceret, quæ pertinent ad hanc vacationem trium menſium, ſeu breviorem, ſi peculiares Eccleſiæ ita conſueverint: itaque die 12. Julii anno 1631. ita ſancitum fuit (3): *Sacra &c. cenſuit Eminentiſſimum Epiſcopum facere debere Decretum, ut in Collegiatis Eccleſiis ſuæ diœceſis, quæ vigore Concilii Tridentini gaudent vacatione trium menſium, Canonicos abeſſe non poſſe ultra tertiam partem uno & eodem tempore, & hujuſmodi vacationem contingere non debere tempore Quadrageſimæ, & Adventus, neque in amplioribus anni Feſtivitatibus*.

XXXV. Inſuper anno 1581. ita ſtatuit (4): *An Dignitates, Canonici, Portionarii, Cantores, aut alii Officiales poſſint abeſſe a ſervitio Eccleſiæ ſine licentia Epiſcopi? Sacra &c. cenſuit, non requiri licentiam Epiſcopi, quando Dignitates, Canonici, aut Portionarii habeſſe volunt tempore ipſis a Concilio permiſſo: non tamen omnes ſimul abeſſe poſſe, ne Eccleſia ſuo debito ſervitio deſtituatur, Quota autem pars ſimul poſſit abeſſe, relinqui arbitrio Epiſcopi, & Capituli*.

XXXVI. Idem confirmatum eſt die 12. Martii anno 1594. (5), & anno pariter 1599. (6): Deinde novam conſuetudinem, quæ paulatim a Canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a Diœceſi diſcederent inſcio Epiſcopo, hoc decreto improbavit (7): *Sacra &c. tametſi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abeſſe poſſint in menſibus a Concilio permiſſis; cenſuit tamen, hanc declarationem non vindicare ſibi locum, quoties Canonici abeſſe volunt extra Diœceſim; ac proinde hoc caſu Epiſcopi licentiam eſſe obtinendam. Cæterum Epiſcopum non debere illam abſque rationabili cauſa negare*. Idem reſponſum fecit die 22. Januarii anno 1628. (8). Recenter idem ſtatuit die 4. Maji anno 1737. *in Cauſa Caſtri maris*, in qua diſceptatio habita fuit de edicto Epiſcopi, quo ipſe caverat, ne abſque ſua facultate Diœceſim Canonici relinquerent: Quamobrem Sacra Congregatio ſervari mandavit decretum editum in cauſa Jaderen. die 9. Maji anno 1626. Neque omitti debet, licere quidem Canonicis vacationis præſcriptæ tempore Chorum dimittere; id tamen ſolum ſuffragari, ut fructus

(1) *Anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 178. & ſeqq.*
(2) *In Cauſa Aquil. lib. 8. Decret. pag. 92. a terg.*
(3) *In Cauſa Auximen. l. 14. Decret. p. 467.*
(4) *In Cauſa Abulen. lib. 3. Decret. pag. 79.*
(5) *In cauſa Senen. lib. 8. Decret. pag. 86.* (6) *In cauſa Valiſolet. lib. 9. Decr. pag. 74.*
(7) *In cauſa Paderen die 9. Maji an. 1626. lib. 12. Decret. pag. 253.*
(8) *In cauſa Terracinen. lib. 13. Decret. p. 380.*

ſtus præbendarum accipiant, non autem quotidianas diſtributiones, niſi forte peculiares ipſorum Conſtitutiones a Sede Apoſtolica confirmatæ ante Synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipſis Canonicis impertiant. *In ſeſſ. 24. cap. 12. dicitur, quod obtinentibus Dignitates, aut Canonicatus, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe. Quæritur, an liceat Canonicis, qui haberent Conſtitutiones Sedis Apoſtolicæ auctoritate factas, aut confirmatas ante Concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum menſium, & quod interim haberentur pro intereſſentibus, & lucrarentur diſtributiones, an hujuſmodi Conſtitutiones cenſeantur revocatæ a Concilio Tridentino? Sacra &c. reſpondit, abeſſe licere, ſed non lucrari diſtributiones quotidianas. Ad ſecundum Conſtitutiones a Sede Apoſtolica confirmatas non cenſeri ſublatas.* Ita decrevit Sacra Congregatio *in cauſa Bononien.*, & in alia *Piſtorien.* (1).

XXXVII. Hæc indicanda putavimus, ut verba Concilii Tridentini funditus intelligantur: *Præterea obtinentibus in eiſdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.* Sed quoniam idem Concilium ita rem proſequitur *Alioquin privetur unuſquiſque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos: quod ſi iterum eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: creſcente vero contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur*; ideo non alienum putamus afferre, quæ Sacra Congregatio ſancita voluit anno 1573. (2) *Quæritur de forma procedendi contra Canonicos, qui abfuerunt ab Eccleſia ultra tres menſes, prout cap. 12. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini: videlicet, an hujuſmodi contumaces, & abſentes, ſint prius monendi ad reſidendum, antequam puniantur, ſicut moneri mandat idem Concilium omnes Curatos non reſidentes, juxta cap. 1. verſ. Quod ſi per Edictum ſeſſ. 23.? Sacra &c. cenſuit, non eſſe citandos, aut monendos ad reſidendum; ſed ſi ultra tres menſes abfuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari ſecundum Decretum Concilii ſeſſ. 24. cap. 12.* Quod ſi aliquis Canonicatu, vel Beneficio, quibus onus reſidendi conjungitur, privari debeat, abſentia trium annorum prius neceſſaria eſt, quibus peractis ter ille monendus eſt, & per ſex alios menſes expectandus. Deinde ad privationem, licet ipſe non compareat, devenitur. Hæc ſapienter explicat Fagnanus: *cap. Ex tuæ num. 14. & 35. de Clericis reſidentibus.* Hanc legem inſtitutam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, cum nos ipſi Secretarii munus ageremus, *In cauſa Romana Canonicatus*, quæ die 3. Decembris anno 1718. propoſita fuit.

XXXVIII. Inſuper Epiſcopus aliam quoque viam inire poteſt ad comprimendos ejuſmodi contumaces. Quippe Sacrum Concilium nequaquam abrogavit ea quæ ſancita ſunt *in cap. Ex tuæ de Clericis reſidentibus* (3). Quapropter illo trienni ſpatio permittitur Epiſcopo eoſdem pervicaces *a Divinis* ſuſpendere, quamvis viam inſiſtere cœperit, quam Tridentina Synodus indicavit. Attamen, ſi id faciat, ad privationis ſententiam ferendam devenire nequit. Celeberrimum eſt Decretum die 18. Novembris editum anno 1673. (4): *Ut conſulatur Eccleſiis, quarum ſervitium detrimentum patitur propter abſentiam Canonicorum, vel Beneficiatorum, qui propter redditumm tenuitatem reſidentiæ leges contemnunt, quæritur.*

Primo, an; durante triennio præſcripto a Sacro Concilio cap. 12. ſeſſ. 24. de Reformatione, poſſit adverſus obtinentes in Cathedralibus aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, eoſque non reſidentes, procedi ad Suſpenſionem Capituli: Ex tuæ, *de Clericis non reſidentibus; & quatenus affirmative?*

Se-

---

(1) *Anno 1586. lib. 4. Decret. pag. 168. & 212.*
(2) *In cauſa Vercellen. l. 1. Decret. p. 190. & ſeq.*
(3) *Fagnanus loco cit. num. 35.* (4) *In cauſa Parentina lib. 2. Decr. p. 393.*

Secundo, an id poſſit etiam poſt inchoatam viam procedendi a Concilio præſcriptam?

Sacra &c. ad primum reſpondit affirmative, Ad ſecundum pariter affirmative reſpondit, excluſa privatione.

Cum de eodem argumento diſceptatio fieret (1) die 3. Febr. anno 1680. Sacra Congregatio reſpondit ſervari decretum in cauſa Parentina editum (2).

§. VIII.

De Diſtributionibus.

XXXIX. INitio Eccleſiæ beneficia ex ſolis diſtributionibus conſtare videbantur: nam congeſtis oblationibus, atque eleemoſynis fidelium alebantur in diem clerici, qui Eccleſiæ inſerviebant: Thomaſinus (3), ac Veſpenius (4) graviter, eruditeque hoc argumentum explicant. Cum deinde Beneficia inſtitui cœpiſſent, ipſiſque certus fundus attribui, fecerunt pariter cœperunt fructus præbendæ, & diſtributiones ob eam cauſam, ut Choro addicti facilius hac illecebra ducti, ac frequentius ad illum convenirent. Nam illi tantum participes diſtributionum fieri ſolent, qui divinis Officiis celebrandis interſunt. At vero hujus emolumenti ratio non debet potiſſimum ad Chorum perducere, ſed pietatis ſtudium, ut obſequium Deo præſtetur, ipſiuſque laudes decantentur. Qui ſolum utilitate diſtributionum traheretur, ſimoniæ labem contraheret: *Celebrare divinum Officium* (inquit S. Thomas) (5) *in Eccleſia, eſt actus ſpiritualis ex parte principii; competit enim alicui ex hoc, quod eſt Clericus, & ideo ſimoniam committit, qui hujuſmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur quaſi finis: ſi enim hujuſmodi diſtributiones recipit quaſi finem ſui operis principaliter intentum ſimoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad hujuſmodi autem diſtributiones reſpicit ſecundario, non quaſi in finem, ſed ſicut id, quod eſt neceſſarium ad ſuam ſuſtentationem; conſtat, quod non vendit actum ſpiritualem, & ita ſimoniam non committit, nec peccat: ſi enim acceptio diſtributionum non erit in cauſa, quare ad Eccleſiam vadat, ſed proprie hujuſmodi determinationis, quare nunc vadat, & non alia vice.*

XL. Ivo Carnotenſis diſtributiones ejuſmodi primus excogitavit: *Cum in quampluribus* (inquit) (6) *Canonicorum Carnotenſium deſueviſſet diſciplinæ regularis obſervantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de tardis aſſiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem eis dimidiam Præpoſituram, ut inde fieret quotidianus panis, quem acciperent aſſidui, ammitterent tardi, ut quos panis interni dulcedo non movebat, panis corporis refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda ad hoc ſufficiens eſſe deberet.*

XLI. Idem quoque jus Pontificium conſtituit (7), ac Tridentina Synodus eamdem diſciplinam confirmavit. Nam ipſa juſſit (8) in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis, ubi deeſſent quotidianæ diſtributiones, vel adeo tenues forent, ut facili negotio contemnerentur, ſeparari ab Epiſcopo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, tertiam partem fructuum, aliorumque proventuum, quæ tum Capituli Dignitatibus, tum Canonicatibus obtingunt, eamque partem in quotidianas diſtributiones converti: *Quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros Divinis intereſſentes, proportionaliter juxta diviſionem ab Epiſcopo etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delega-*

(1) *In cauſa Pennen. Reſidentiæ.* (2) *Lib. 31. Decret. pag. 17.*
(3) *De veteri & nova Eccleſ. diſciplina part. 3. lib. 2. cap. 35.*
(4) *Juris Eccleſiaſtici univerſi tom. 1. par. 1. tit. 7. cap. 7.*
(5) *In quodlibet. 8. quæſt. 6. art. 1.* (6) *Ex ipſius epiſt. 19.*
(7) *Cap. Licet de Præbendis, cap. Olim, de verborum ſignificat. & cap. unic. de Clericis reſidentibus in 6.* (8) *Seſſ. 21. cap. 1. de Reformat.*

legato in ipſa fructuum deductione faciendæ dividatur. Deinde illud Sacrum Concilium ſubdit: *Non obſtantibus exemptionibus, aut aliis conſuetudinibus etiam immemorabilibus*. Plura in hanc rem Decreta Sacræ Congregationis Concili Secretarius accurato ſtudio collegit in conſueta pagella, quam typis edidit *in cauſa Nullius, ſeu Terræ Pontiani*, quæ diſceptata fuit die 5. Martii anno 1735. Idem comprobat Tridentina Synodus (1). At cum diſtributiones, quibus carere debent Capituli Dignitates, aut obtinentes in Cathedralibus, ſeu Collegiatis Perſonatus, & officia, ſi muneri ſuo deſint, attribuendæ decernantur a Synodo Tridentina *Fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii*; hinc ejuſmodi ſanctio adverſari videtur alteri, quam ſuperius indicavimus. Nam diſtributiones abſentium hoc loco *fabricæ Eccleſiæ, aut loco Pio* adjudicantur. Alio autem loco diſtributiones abſentium dividendæ inter præſentes ſanciuntur. Sed omnis repugnantiæ ſpecies tollitur, ſi diſcrimen ſtatuatur inter Dignitates, quæ proventus ſuos ex menſa Capitulari percipiunt, & inter Dignitates, quæ ſecretos ab eadem menſa proventus obtinent. Itaque juxta Concilium diſtributiones primarum Dignitatum inter præſentes dividendæ ſunt; Diſtributiones autem aliarum Dignitatum *fabricæ Eccleſiæ, ſive alteri loco Pio* conferendæ. Hæc habet Fagnanus auctoritate Sacræ Congregationis adductus, quæ rem eamdem non ſemel definivit (2).

XLII. Poſtremo Sacrum Concilium ita proſequitur (3). *Diſtributiones vero, qui ſtatutis horis interfuerint recipiant: reliqui, quavis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod Sancta Synodus in uſum revocat, non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis & conſuetudinibus*: Hoc loco duo nominat Concilium, nempe colluſionem, ac remiſſionem. Primum evenit, quando Choro adſcripti invicem conveniunt de non notandis abſentiis quamvis abſentes revera fuerint. Remiſſio tunc habetur, cum pars una ſponte, ac ſine ulla conventione diſtributiones quotidianas alteri parti remittit, & relinquit. Utrumque Sacrum Concilium graviſſime improbat, atque interdicit. Quamvis autem id ſeverum nimis videatur, ut alteri donare non liceat ea, quæ ſibi aliquis comparavit; tamen parendum omnino eſt, cum hæc juſſa indixerit, qui decernendi facultatem habebat. De his fuſe Suarez (4), qui Sacræ Congregationis Decretum his verbis conditum recenſet: *Non licet Capitulo aliquo prætextu diſtributiones quotidianas donare, relinquere, aut quavis colluſione remittere alicui, qui ab Eccleſiæ ſervitio abſuerit, vel alio quovis modo diſtributiones legitimas debeat amittere; nec fas ſit cuipiam eas recipere, & ſi receperit ſuas ne faciat, ſed eas reſtituere omnino cogatur*. Nos alia quoque decreta ſubjiciemus, nempe in cauſa Taracinæ, quæ propoſita fuit die 13. Januarii anno 1624. (5) *Sacra &c. cenſuit, Canonicum, ut proponitur, abſentem punctari debere, nec licere Canonicis eadem puncta, ſeu quotidianas diſtributiones remittere, aut condonare, cum ejuſmodi colluſiones, aut remiſſiones prorſus ſuſtulerit ejuſdem Concilii Decretum*. Item die 14. Decembris eodem anno petitum illud fuit (6): *Quæritur, an Epiſcopus, ſeu Capitulum poſſit condonare diſtributiones quotidianas Canonicis, quibus alias non debentur? Sacra &c. cenſuit, non poſſe*.

XLIII. Verum, ut his obtemperent Canonici omnes in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, deſignantur unus, aut plures Punctatores, qui notent abſentes a toto divino Officio, vel a parte ipſius, ut careant penitus diſtributionibus, aut partem tantum ipſarum pro ratione negligentiæ aſſequantur. Neque putent ejuſmodi Punctatores inane quoddam munus ipſis demandari, eique ſatisfieri, ſi quamdam honeſtatis ſpeciem retineant, quæ nempe in eo poſita eſt, ut aliorum metu, vel negligentia, vel ignavia diſciplinam Eccleſiæ pedibus conculcent. Ut falſam hanc ſententiam deponant, ea percurrant, quæ a S. Carolo Borromæo tradun-

tur

(1) *Seſſ. 22. Cap. 3. de Reformat.* (2) *Cap. quia nonnulli num. 22. & ſeqq. de Clericis non reſidentibus.* (3) *Seſſ. 24. cap. 12. de Reformatione.*

(4) *Tom. 2. de Religione lib. 4. de Horis Canonicis cap. 10. num. 20.*

(5) *Lib. 12. Decr. pag. 149.* (6) *Lib. 12. Decr. pag. 235.*

Digitized by Google

tur (1). *Punctator ſtudioſe exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui Sacras Horas, & Divina officia non obierint, quique contra, quam his, aliiſque Conſtitutionibus præſcriptum eſt, in Choro quidquam fecerint, qua in re ullius non odio, non amore, non ſpe, non metu moveatur. Si aliquem injuria notarit, de ſuo ei ſatisfaciet; ſi vero notandum prætermiſerit, de ſuo idem tantumdem det, quod in Eccleſiæ uſum convertatur, & integras unius hebdomadæ diſtributiones amittat.*

XLIV. Præcipit itaque S. Carolus non ſolum notari eos, qui ad Horas Canonicas recitandas haud convenerint, ſed præſentes etiam, qui hoc munere rite perfuncti non fuerint; ſed quoniam id ſatis eſſe non videbatur, ne Canonici Chorum dimitterent, eo quod diſtributiones adeo tenues, & exiguæ ſunt in quibuſdam Eccleſiis, ut negligi facile queant, ideo Sacra Congregatio die 17. Septembris anno 1650. ita ſtatuit (2): *Sacra &c. cenſuit, non inſervientes Eccleſiæ, nec Divinis intereſſentes, ultra amiſſionem diſtributionum quotidianarum, poſſe ab Archiepiſcopo per mulctas pecuniarias, atque alio Juris remedio compelli.* Quapropter die Junii anno 1659. reſpondit Epiſcopo Caſtellanetæ petenti, an Beneficiariis Eccleſiæ, qui muneri ſuo frequenter deerant, alias pœnas irrogare poſſet, cum diſtributiones quotidianas amittere minimi exiſtimarent: *Licere etiam per alias pœnas* (3).

§. VIII.

De illis qui ob cauſam morbi, aut aliud legitimum corporis impedimentum, licet abſentes a choro, diſtributiones tamen percipiunt.

XLV. Bonifacius VIII. *Cap. Conſuetudinem, de Clericis non reſidentibus, in ſexto*, quod a Concilio Tridentino renovatum ſuperius diximus (4), poſtquam generatim conſtituit diſtributionibus abſentes carere, hæc ſtatim adjungit: *Exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret.* Has duas primas cauſas modo explicabimus: de tertia vero inferius verba faciemus.

XLVI. Eccleſia piiſſima mater morbo vexatos ſumma humanitate, ac pietate proſequitur. Hinc Sacra Congregatio die 15. Aprilis anno 1511. juſſit: *Eos, qui abſunt a ſervitio chori ob infirmitatem, vel aliam cauſam, percipere debere diſtributiones quotidianas ſui Canonicatus, perinde ac ſtatis horis intereſſent; percipere etiam augmentum diſtributionum, quas amittunt illi, qui Divinis non interfuerint* (5). Immo cum petitum fuiſſet die 2. Decembris anno 1666.: (6) *Primo, an diſtributiones quotidianas lucretur Canonicus, vel Beneficiatus, qui ſolitus cæteroquin inſervire, a civitate legitimo vacationis tempore diſcedens, in vicinum oppidum (unde ſub finem dictæ vacationis poteſt opportune ſe reddere ad ſervitium Eccleſiæ) ſe contulit, ibique ſuperveniente infirmitatis corporalis impedimento ita continetur, ut ad civitatem redire, & choro intereſſe non valeat: & quatenus affirmative? Secundo, an hoc locum habeat, quamvis in Eccleſia vigeat contraria conſuetudo?* Eadem Congregatio reſpondit: *Ad primum lucrari; ad ſecundum, non habere locum, ſi conſuetudo ſit legitime præſcripta* (7).

XLVII. Eccleſia, tanquam piiſſima mater, ut diximus, ægrotantibus plurimum indulget, ſed inter morbos haud recenſet leviſſimum etiam capitis dolorem, & quamcumque triſtitiæ cauſam, quæ Canonicum, aut Beneficiatum non impediunt, quin ſuis negotiis operam impendant. Quapropter requirit morbum verum, haud fictum, neque levem, ſed gravem; neque id ſatis habetur, ſi Canonici ægrotantes a choro abeſſe conſueverint, dum incolumes erant

(1) *Part. 2. cap. 42.* (2) *In cauſa Jaderen. lib. 19. Decret. p. 81.*
(3) *Lib. 21. Decr. pag. 651.* (4) *Cap. 12. ſeſſ. 24. de Reform.*
(5) *Lib. 11. Decret. pag. 98. a tergo.* (6) *In cauſa nullius diſtributionum.*
(7) *Lib. 25. Decret. pag. 190.*

Digitized by Google

rant. Tunc enim abſentia non morbo tribuitur, ſed voluntati, qua putantur inhærere eidem propoſito Eccleſiæ minime inſerviendi. Id Sacra Congregatio die 6. Februarii anno 1627. probavit (1): *Diſtributiones quotidianas ita demum Oratori ægroto deberi, ſi alias Eccleſiæ ſolitus erat inſervire, cujus juſtificatio remittitur conſcientiæ Epiſcopi*. Idem confirmavit die 12. Septembris anno 1648. (2). *Sacra &c. cenſuit Canonicos infirmos non lucrari diſtributiones quotidianas pro duabus Horis primis, quibus intereſſe minime conſueverunt*. Idem contigit die 5. Martii anno 1667. (3) *Sacra &c. cenſuit, Oratori dandam eſſe declarationem alias editam ſequentis tenoris: Congregatio Concilii cenſuit, Canonico infirmo, durante ejus infirmitate, quamvis choro non interſit, deberi fructus omnes ſui Canonicatus, necnon diſtributiones quotidianas, non ſecus ac ſi omnibus Horis Divinis perſonaliter intereſſet, dummodo ante infirmitatem fuerit ſolitus inſervire. Cæterum infirmitatem ipſam coram Judice probandam*. Eadem prorſus docent Panimollus (4), ac Paſſerinus (5), qui etiam addit (6): *Poſſet tamen dari caſus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantiſper ex cauſa ſanitatis exire e domo, & non permittere adeſſe choro; unde in his arbitrium boni viri debet attendi*.

XLVIII. Equidem Paſſerinus jure merito rem totam *arbitrio boni viri* relinquendam judicavit: ex hoc tamen deprehenditur non ita frequenter exiſtimari oportere tanquam in choro præſentem, qui ſe ægrotum fatetur, ſed urbem circumire poteſt; nam illud *aliquantiſper* a Paſſerino indicatum non probaretur: neque veluti præſens haberi debet, qui morbi ſpecie domum ſuam diurna luce non deſerit, nocturno vero tempore frequentes cœtus adire non metuit, ut ſatis experientia demonſtrat. Cœcus quidem Canonicus inter ægrotantes numerandus eſt, ipſi plura Sacræ Congregationis decreta ſuffragantur: *Non teneri* (ita reſpondit) *horis Canonicis intereſſe* (videlicet cœcum indicat) *nec in choro eam Officii partem, quam memoriter tenet, recitare, & nihilominus lucrari diſtributiones quotidianas ac ſi intereſſet*. In controverſiam venit, utrum cœco diſtributiones ab eo die concedi deberent, quo lumen oculorum amiſit, an vero a die, quo ſe tanquam præſentem æſtimari velle declaravit, Sacra Congregatio die 29. Januarii anno 1661. reſpondit (7) tribuendas cœco diſtributiones a die quo lumine caruit. Alia quoque controverſia excitata fuit, an cœcus alium ſufficere debeat in locum ſuum, ut Miſſarum oneri, quæ cum Canonicatu junguntur, ſatisfaciat, ſed Sacra Congregatio id minime probavit, uti conſtat ex iis, quæ ſubjicimus: *Joannes de Abreu Portionarius Collegiatæ de Barſellos, viſu orbatus, ſupplicat pro exemptione a ſervitio chori, & interim omnes fructus & diſtributiones quotidianas percipere. Sacra &c. cenſuit danda eſſe Decreta hac de re edita, & ſignanter in Mercatelli die 8. Januarii 1597. tenoris ſequentis: Sacra &c. cenſuit oratorem, ſi vere cœcus exiſtit, a celebratione Miſſarum in Collegiata prorſus immunem eſſe, neque alium ſui loco, cum ſit legitime impeditus, ſubſtituere teneri*. Alia quoque Decreta rem eamdem confirmant (8).

XLIX. Ad illos jam deveniamus, qui intereſſe nequeunt Divinis Officiis ob juſtum, ac legitimum corporis impedimentum, & quibus diſtributiones quotidianas percipere licet.

L. Inter hos merito recenſendi videntur qui abſunt a Cathedrali, vel Collegiata, eoquod peſtis in eo loco vehementer graſſetur. Equidem die 9. Novembris anno 1630. hanc quæſtionem Sacra Congregatio diligenter examinavit, (9) ac ſtatuit, quæ ſequuntur: *Sacra &c. cenſuit, Canonicis cauſa peſtis abſentibus deberi quotidianas diſtributiones, ſi peſtis graſſetur, & petentes ſoliti ſint inſervire, & probetur legitima conſuetudo, quod diſtributiones hujuſmodi dentur*.

(1) *In cauſa Mantuana lib. 13. dec. p. 197.* (2) *In cauſa Ferrarien. lib. 18. decr. p. 522.*
(3) *In cauſa Reatina lib. 25. decr. p. 345.* (4) *Deciſ. 20. annot. 3. num. 60.*
(5) *Cap. Conſuetudinem regul. 4. concl. 5. num. 90. de Clericis non reſidentibus, in ſexto.*
(6) *Num. 9.* (7) *Lib. 22. decret.*
(8) *Lib. 25. decret. pag. 189. & lib. 40 pag. 414. & ſeqq.*
(9) *In cauſa Mediolanen. lib. 14. decret. pag. 527.*

Digitized by Google

tur abſentibus ex juſta cauſa. Quando autem dicatur peſtis graſſari, ut ſit juſta cauſa abſentiæ, judicio Epiſcopi eſſe relinquendum.

LI. Secundo, diſtributionum participes eſſe queunt illi, quibus ob inimicitias, atque injurias in chorum venire non permittitur, modo tamen has injurias immerito patiantur, & ante illas in choro frequentes eſſe conſueverint. Ita S. Congregatio poſt accuratum examen definivit (1).

LII. Tertio, illis pariter has diſtributiones Sacra Congregatio permiſit die 23. Septembris anno 1685. (2), qui carceribus injuſte detinentur: *Sacra Congregatio ſæpius cenſuit, indebite carceribus detento deberi diſtributiones quotidianas, non ſecus ac ſi ipſe continuo Eccleſiæ inſerviſſet*. Eadem Congregatio pluries reſpondit, tunc aliquem carceribus injuſte detentum fuiſſe, cum id declaravit ſententia Judicis, quæ tamen in rem judicatam tranſit (3). Quapropter *in cauſa Romana diſtributionum*, cum ſententia Judicis quemdam Canonicum ab omni criminis ſuſpicione liberum vindicaſſet, tamen ipſe Canonicus diſtributiones, quas petebat, accipere non potuit, eoquod Fiſcus provocationem interpoſuerat. Nam die 5. Februarii Sacra Congregatio reſpondit: *Expectandum, quid ex provocatione interpoſita contingeret* (4).

LIII. Verum, quid nomine propitiæ ſententiæ intelligi debeat Sacra Congregatio plane declaravit die 21. Junii an. 1664. (5): *Sacra &c. cenſuit, oratori dandam eſſe declarationem ſæpe alias dictam tenoris ſequentis: Congregatio Concilii cenſuit, Canonicum primo inquiſitum, & deinde uti innocentem per ſententiam definitivam, quæ in rem judicatam tranſivit, abſolutum, percipere debere diſtributiones quotidianas totius temporis, quo hanc ob cauſam Divinis intereſſe non potuit*. Congruunt alia pariter Decreta, ac potiſſimum illud, quo reus abſolvitur, *ex hactenus deductis*. Ita contigit in alia cauſa Arianen. die 28. Aprilis anno 1635. (6): *Sacra &c. cenſuit, Canonicos primo inquiſitos, & deinde abſolutos uti non culpabiles per ſententiam, licet cum clauſula: ex hactenus deductis: debere utique percipere diſtributiones quotidianas totius temporis, quo talem ob cauſam Divinis intereſſe non potuerunt*. Idem reſponſum fuit in cauſa Ferentina die 2. Auguſti anno 1721. (7). Aliquando reus abſolvitur illis verbis *non moleſtetur*, uti pluries evenit (8). Aliter tamen eſt, ſi reus abſolvitur illa formula: *ex quo ſatis*, quemadmodum eadem Congregatio die 19. Novembris anno 1669. (9).

§. IX.

De percipientibus diſtributiones, licet abſentes fuerint, eoquod abſentia cum Eccleſiæ utilitate jungatur.

LIV. JAm ſuperius diximus permitti a Bonifacio VIII. diſtributiones etiam abſentibus a choro, ſi utilitas ex hoc in Eccleſiam dimanet. Equidem magnæ difficultates in abſentes hujuſmodi ex jure communi deſumuntur: Bonifacius VIII. *cap. unic. de Clericis, non reſidentibus in ſexto* diſtributiones illis impertit; ſed *capite, Cum non deceat, de electione in ſexto*

(1) *In cauſa Maioricen. Diſtributionum die 14. Aprilis 1736.*

(2) *Lib. 25. decr. pag. 405.* (3) *In Cauſa Mediolanen. die 9. Mart. 1629. lib. 14. decret. pag. 41. In Cauſa Sinueſſ. 10. Septemb. 1672. lib. 27. decret. pag. 500. In cauſa Terracinen. 19. Feb. 1669. lib. 20. decret. f. 167. In Cauſa Catanzar. 22. Septemb. 1663. lib. 23. decret. pag. 642.* (4) *In cauſa Rapollen. lib. 24. decret. pag. 190.*

(5) *Lib. 15. decret. pag. 101.* (6) *In Cauſa Camerinen. 22. April. an. 1673. lib. 28. decret.* (7) *Lib. 71. decret. pag. 314.* (8) *In Cauſa Theatina diſtributionum anno 1667. lib. 57. decret. pag. 420. In Reatina diſtribution. 4. die Maji anno 1708. lib. 58. decret. pag. 158. In Lucana 23. Julii an. 1718. lib. 68. decret. pag. 308.*

(9) *In Cauſa Capuana diſtribut. lib. 26. decretor. pag. 325. a terg.*

derit, ac miniſtraverit, tanquam præſens ſit, ac Divinis interſit, in Eccleſiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur. Igitur, qui Canonicatum, ipſique conjunctam obtinet Parochiam, ſed extra civitatem, ſedem in Parochia tenere debet, & *pro tempore*, quo reſederit in Parochia ac miniſtraverit, tanquam in choro præſens habetur, ita ut præbendæ quidem fructus, non vero diſtributiones conſequatur. Id ſanxit S. Pius V. (1), idemque Fagnanus (2), & Gonzalez (3), ſapienter advertunt. Aliter tamen ſe res habet, ſi quis Canonicatum, & adnexam animarum curam in eadem Eccleſia poſſideat. Tunc enim Sacra Congregatio ita conſtituit (4): *Sacra &c. cenſuit, oratorem habentem onus Curæ animarum annexum, ſi tempore, quo Divina Officia celebrantur, audiat Confeſſiones, vel alia ad ipſam Curam ſpectantia exerceat, lucrari debere diſtributiones quotidianas, etiamſi Divinis (5) non interſit.* Idem ſancitum eſt die 19. Septembris anno 1643. *Sacra &c. cenſuit. Præpoſito Eccleſiæ Collegiatæ Caſtri novi, cui annexa eſt Cura animarum cum adminiſtratione Sacramentorum, debere diſtributiones quotidianas tempore Divinorum Officiorum, ſi eo tempore ſit in actu dictam Curam exercendi, & Sacramenta miniſtrandi.*

LVII. Conceditur Epiſcopis accerſere, unum, vel duos Canonicos, qui ipſis inſerviant, (6) non ſolum ex Cathedrali, ſed etiam ex Collegiatis, uti Sacra Congregatio reſpondit die 1. Septembris anno 1663. Alio autem loco (7) Beneficiatos, aut Manſionarios Cathedralis, aut Collegiatæ ad hoc munus eligi poſſe decernit: *Sacra &c. cenſuit, Epiſcopis licere pro ſuo ſervitio adhibere etiam Beneficiatos tam Eccleſiæ Cathedralis, quam Eccleſiæ Collegiatæ ſuæ diœceſis, ideoque declarationes hujus Sacræ Congregationis extendi etiam ad hujuſmodi Beneficiatos; ita tamen, ut ultra duos non adhibeant* (8). Illis tantum Canonicis, vel Dignitatibus uti nequit Epiſcopus, quæ gerunt animarum curam, uti Monteflaſconen. Epiſcopo die 26. Aprilis anno 1659. indictum fuit (9); nequit etiam Coadjutoris operam ſibi depoſcere, quemadmodum deprehenditur ex hoc Sacræ Congregationis decreto, quod promulgatum eſt die 15. Januarii anno 1684.

DUBIUM SERVITII CHORI.

Ex privilegio in corpore Juris clauſo, licet Epiſcopo uti opera duorum Canonicorum, qui ſervitio hujuſmodi durante reputantur præſentes ad effectum lucrandi fructus ſuarum Præbendarum, juxta cap. De cætero, De Clericis non reſidentibus, cum concordantibus. Hoc poſito quærit Epiſcopus Calaguritanus, an vigore dicti privilegii poſſit uti opera Canonici Coadjutoris, qui itidem ſervitio durante reputetur præſens ad effectum prædictum Sacra &c. cenſuit negative reſpondendum.

LVIII. Sed advertendum eſt, quod eadem Congregatio de Canonicis Epiſcopo inſervientibus definiit anno 1587. (10) *Sacra &c. cenſuit, Canonicos inſervientes Epiſcopis lucrari fructus Præbendarum, non autem quotidianas diſtributiones.* Item ſanxit die 22. Aprilis anno 1679. (11): *Sacra &c. cenſuit, dandam eſſe declarationem alias editam tenoris ſequentis: Sacra &c. cenſuit, unum vel duos Canonicos Epiſcopo inſervientes, juxta privilegium ad favo-*

(1) *Conſtit. 65. in Bullario tom. 2.* (2) *Cap. Licet num. 67. de Præbendis.*
(3) *Super regul. 8. Cancel. gloſſ. 6. n. 268. & ſeqq.*
(4) *In Cauſa Mediolanen. propoſita die 3. Februar. ann. 1609. lib. 16. decret.*
(5) *In Cauſa Tortonen. lib. 17. decret. pag. 230.*
(6) *In decretal. de cætero, de Clericis non reſidentibus.*
(7) *In Cauſa Cajetana ſervitii lib. 23. decretor. pag. 317.*
(8) *Lib. 21. decret. pag. 618.* (9) *In Cauſa Colonien. lib. 4. decret. pag. 269.*
(10) *In cauſa Sor. lib. 30. decret. pag. 301.*
(11) *In Brixien. die 18. Septemb. ann. 1626. lib. 13. decret. pag. 346.*

Digitized by Google

vorem Epiſcoporum in cap. De cætero, de Clericis non reſidentibus, lucrari Præbendam ſuorum Canonicatum, non tamen diſtributiones quotidianas; ſi vero redditus omnes ipſius diſtributionibus conſtent, duas tantum ex illarum tribus partibus lucrari.

LIX. Aliquando tamen contingit, ut Canonici Epiſcopo inſervientes licet abſint a choro, diſtributiones percipiant, veluti ſi Divinis Officiis intereſſent. Exemplum ſumitur ex illis Canonicis, qui Epiſcopi juſſu, & loco Romam veniunt ad limina Apoſtolorum inviſenda, vel ipſum Epiſcopum Romam ob eamdem cauſam comitantur, uti Sixtus V. decrevit. Porro id certum eſſe, & comprobatum experientia conſtat apertiſſime ex variis Sacræ Congregationis decretis, (1) at præſertim die 1. Octobris anno 1662. *Sacra &c. cenſuit, deberi diſtributiones quotidianas tempore acceſſus, manſionis, & regreſſus Viſitationis Sacrorum Liminum, quod tempus conſtituit eſſe trium menſium* (2). Attamen hoc privilegio non gaudent Canonici, qui Epiſcopum ſequuntur Diœceſim ſuam perluſtrantem. Ita reſpondit Sacra Congregatio die 5. Decembris anno 1626. (3): *Canonicos ſuum Epiſcopum in Viſitatione Liminum comitantes, diſtributiones quotidianas lucrari debere; comitantes vero in Viſitatione Diœceſis, ſi omnes fructus, ut ſupponitur, in diſtributionibus quotidianis conſiſtant, lucrari duas partes, amiſſa tertia, quæ inſervientibus accreſcat.*

LX. In Tridentina Synodo præ cæteris hæc Canonicis indicuntur, nempe ut *compellantur Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, aſſiſtere, & inſervire* (4). Hinc ortæ ſunt plures controverſiæ, utrum univerſum Capitulum, an pars ipſius ſolum convenire debeat, quoties in Cathedrali Epiſcopus exercet Pontificalia? Quare anno 1573. Sacra Congregatio rem ut ſequitur his verbis (5): *An retinentes Dignitates, Canonicatuſque in Cathedrali Eccleſia Epiſcopo Pontificia obeunti omnes aſſiſtere teneantur, vel major pars ſuppetat: & poſito quod non; an recuſantes aſſiſtere mulctari poſſint? Sacra &c. cenſuit, omnes teneri, ſalvis tamen ſingulorum legitimis vacationibus*. Cum Epiſcopus indicit Pontificalia, ſatis eſſe Canonici non ſemel contenderunt, ſi duo de more Canonici, Sacerdos, ac Diaconus aſſiſtant; nec omnino requiri, ut alius ex Canonicis munere Subdiaconi fungatur. Id autem verbis *ipſis* Pontificalis oſtendere nitebantur Mutinenſes Canonici, qui hanc quæſtionem exercitarunt; ſed anno pariter 1573. Sacra Congregatio illis reſpondit: *Teneri inſervire etiam in munere Subdiaconi* (6).

Sed illud majori ſtudio, & contentione diſceptatum fuit, an iidem Canonici, nempe Diaconus, Subdiaconus, & Sacerdos aſſiſtens, qui operam præbent ſuam Epiſcopo in Cathedrali ſolemni ritu celebranti, præſto eſſe debeant ipſi Epiſcopo Sacras Ordinationes extra Cathedralem obeunti, vel ibidem Pontificalia gerenti; an ſolum intereſſe oporteat duos Canonicos, & Archidiaconum, qui præſentes eſſe conſueverunt, quoties Epiſcopus in ſua Cathedrali generalem ordinationem inſtituit? Sacra igitur Congregatio non ſemel reſpondit debere Miniſtros, quos ſuperius explicavimus, inſervire Epiſcopo, quoties in urbana Eccleſia, vel ſuburbana obire velit Pontificalia (7). Tandem ex decreto, quod ſubjicimus multa alia declarantur, quæ in dubium revocari poſſent.

L I-

(1) *In Regien. 18. Decemb. anno 1627. lib. 13. decret. fol. 362.*
(2) *In Pennen. lib. 27. decret. pag. 512.* (3) *In cauſa Salmonen. lib. 13. decr. pag. 329.*
(4) *Seſſ. 24. cap. 12.* (5) *In cauſa Tudertin. lib. 1. decret. pag. 110.*
(6) *Lib. 1. decret. pag. 14.* (7) *Die 26. Novemb. an. 1616. lib. 11. decret. pag. 185. & in cauſa Fori Cornel. die 30. Martii & die 17. April. anno 1649. lib. 18. decret. pag. 603. & 664.*

LICIEN.

„ AN Decretum Sacri Concilii cap. 12. Seſſ. 24. de reformatione locum habeat, dum Epi-
„ ſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali aſſiſtit cum Cappa Miſſæ, & Divinis Officiis dia-
„ bus Dominicis & feſtivis, etiam non ſolemnibus, & diebus ferialibus Quadrageſimæ?

„ Secundo an locum habeat, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis ſibi ſubjectis, in Civitate
„ exiſtentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cap-
„ pa Divinis Officiis, & Miſſæ ſolemni, vel alia Pontificalia exercet tam occaſione alicu-
„ jus Sancti, qui in ipſis Eccleſiis ſolemnizatur, quam alia occaſione, ſi numerus ſufficiens
„ Canonicorum, & Miniſtrorum in Eccleſia Cathedrali remaneat?

„ Tertio, an habeat locum, cum Epiſcopus cum Cappa in Eccleſia Cathedrali aſſiſtit Con-
„ cioni, quæ ſolita eſt haberi poſt Miſſam Conventualem diebus Quadrageſimæ, & etiam
„ aliis intra annum?

„ Quarto, an ſimiliter habeat locum, quando Epiſcopus intervenit cum Cappa Concioni,
„ quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis etiam exemptis diebus feſtivis, vel ferialibus Qua-
„ drageſimæ, & intra annum, aut ſi ſaltem duo ex iis compelli poſſint ad ſibi aſſiſtendum
„ hinc inde a ſua Sede, & ſi iſti duo debeant eſſe digniores, dummodo non ſint legitime im-
„ pediti, ſeu illi, qui ſolent aſſiſtere in Eccleſia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis
„ vicibus?

„ Sacra &c. ad primum reſpondit, Decretum Sacri Concilii cap. 12. verſ. omnes vero ſeſſ.
„ 24. habere locum.

„ Ad ſecundum & tertium, itidem habere locum.

„ Ad quartum reſpondit, locum non habere. Die 17. Aug.
„ 1641. lib. 16. Decretor. pag. 582. & 583.

LXI. Sed ad rem propoſitam redeamus: certum omnino videtur Canonicis inſervientibus Epiſcopo juxta præſcriptum a Concilio Tridentino, & a decretis Sacræ Congregationis tribuendas eſſe diſtributiones, ſi hoc neceſſario munere impediti choro intereſſe nequeant, uti ſancitum fuit in cauſa Fori Cornelienſis. Hinc autem ſequitur eoſdem Canonicos carere diſtributionibus, ſi Epiſcopo privatim rem Divinam facienti inſerviant. *Queritur, an Canonici inſervientes Epiſcopo Miſſam privatam celebranti lucrentur diſtributiones quotidianas? Sacra &c. cenſuit non lucrari* (1). Itero die 3. Februarii anno 1629. in cauſa Amerina (2): *Sacra &c. cenſuit Canonicis Epiſcopo Pontificaliter celebranti aſſiſtentibus deberi diſtributiones quotidianas, non autem inſervientibus Epiſcopo Diœceſim viſitanti, vel Miſſam privatam celebranti.*

LXII. At ſilentio præteriri non debet, quod petitum fuit a Sacra Congregatione die 6. Februarii anno 1734. videlicet (3): *An Canonicis Eccleſiæ Cathedralis aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificalia exercenti, vel in ſuo palatio, vel in aliis Eccleſiis ſuæ diœceſis, debeantur anniverſariorum emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum diſtribui conſueverunt ſolum inter præſentes. Et quatenus negative, an ſit conſulendum Sanctiſſimo pro conceſſione Indulti ex gratia in caſu &c.?* Reſponſum fuit: *Ad utrumque negative.*

LXIII. Poſtremo Clemens XI. diſtributionum participes eos quoque Canonicos declaravit (4) qui certis per annum diebus in ædem Regularium ſecedunt, ut vacent ſpiritualibus exercitiis; illis enim diebus, licet in chorum non veniant, tamen diſtributiones Pontificis privilegio conſequuntur; ſed multas conditiones Pontifex requirit; primum, ut Epiſcopi facultas

pro

(1) *Die 25. Januarii anno 1625. lib. 12. decret. pag. 253. a tergo.*
(2) *Lib. 11. decret. pag. 17.*
(3) *In cauſa Boſanen.*
(4) *In Bullar. pag. 547.*

pro hac re gerenda prius obtineatur; ſecundo, ne ſeceſſus eiuſmodi tempore Adventus, Quadrageſimæ, vel in Feſtis magis ſolemnibus ſtatuatur; tertio, ne omnes ſimul Canonici has pias exercitationes ſuſcipiant, at ſeorſim, ita ut nullum Divinis Officiis in choro detrimentum inferatur. Illud etiam prætermittendum non eſt fructus, ac diſtributiones a Canonicis etiam, & Manſionariis jure percipi, qui liberi, & immunes a choro declarati ſunt, & qui Coadjutorem ſibi allegerunt.

LXIV. Equidem a jure communi non decernitur illud privilegium, ut immunitatem a choro obtineat, & fructus, ac diſtributiones accipiat, qui per annos quadraginta Eccleſiæ inſerviit (1); ſed cum nonnulla peculiarium Eccleſiarum ſtatuta idem privilegium impertirent, Gregorius XIV. ductus etiam conſilio Sacræ Congregationis Concilii eadem ſtatuta minime improbanda cenſuit (2). Hinc Sacra Congregatio immunitatem hanc generatim elargitur Canonicis, ac Beneficiatis, qui per annos quadraginta aſſidue, ac laudabiliter munere ſuo perfuncti fuerint. Argumentum de his immunitatibus antea difficile, implicatumque valde fuerat, ſed expedire difficultates magno ſtudio curavimus, cum in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus ageremus. Plura decreta ſuper hac re condita ſimul collegimus, ut leges quædam generales ex illis conficerentur; uti contigit die 14. Septembris anno 1718. Primo, decretum fuit Canonicos immunes, neque ullius Reſidentiæ legibus teneri; ſecundo, pro mercede vitæ anteactæ, rerumque præclare geſtarum percipiendos eſſe ab illis, licet abſentibus, fructus, diſtributiones, & augmentum diſtributionum, quod dimanat ex aliorum abſentia, qui ſine legitima cauſa chorum dimittunt; tertio, ſi divinus cultus aliquid detrimenti capiat Canonicos immunes revocari poſſe ab Epiſcopo, ut reſideant, & choro interſint.

LXV. Juſta ſacros Canones, Synodumque Tridentinam haud permittuntur Coadjutores ea conditione, ut ad Canonicatus, vel inferiora Beneficia admittantur (3). Nam hujuſmodi Coadjutoriis alienæ mortis deſiderium inhærere ſolet, quod maxime adverſatur capiti. *Deteſtanda, de conceſſione præbendæ, in ſexto*. Attamen Romani Pontifices, qui ſolum id poſſunt, aliquando Coadjutores concedunt, ita ut in Canonicatus, & inferiora Beneficia deinde ſubrogentur. (4) Petitum fuit die 2. Maji anno 1643. *An Canonicus ſenio confectus, cui datus eſt Coadjutor cum clauſula, quod, Coadjuto impotente, aut inſervire nolente, teneatur Coadjutor inſervire, ſi hujuſmodi Coadjutor poſtea gravi iſirmitate oppreſſus, adeo ut de illius ſalute nulla fere ſpes adſit, & ſic inſervire non valeat, teneatur idem Coadjutus per ſe ipſum inſervire, ad effectum percipiendi diſtributiones quotidianas?* S. autem Congregatio in hunc modum definit (5): *Coadjutorem non teneri inſervire*. Et inſuper declaravit die 29. Maji anno 1677. Coadjutum immunem eſſe, licet ipſius Coadjutor extra civitatem morbo teneatur: *Hæc Sacra Congregatio cenſuit, Canonicum coadjutum non teneri inſervire in locum Coadjutoris infirmi: ſed quia Coadjutor eſt infirmus extra civitatem, ſupplicatur declarari, an etiam in hoc caſu reſolutio præfata locum habeat? Sacra &c. reſpondit affirmative* (6). Inſuper 19. Auguſti anno 1730. Coadjutores petierunt a Sacra Congregatione (7): *An lucra provenientia ex punctaturis, & abſentiis Canonicorum, quæ præſentibus accreſcunt: debeantur Canonicis Coadjutoribus, ſive potius Coadjutis in caſu?* His reſponſum datum fuit: *Deberi Canonicis Coadjutis*.

§. X.

(1) *Navarrus conſtitut. 2. lib. 3. de Clericis non reſidentibus.*
(2) *Garzia de Beneficiis pag. 3. c. 2. §. 1. n. 344.*
(3) *Seſſ. 25. cap. 7. de Reformation.*
(4) *Cabaſſutius in Theologiæ, & Praxi. Juris Canonicis lib. 1. cap. 16. num. 4.*
(5) *Lib. 17. Decret. pag. 177.* (6) *Lib. 29. decret. pag. 434.*
(7) *In Romana Diſtributionum.*

§. X.

De his, qui immerito contendunt percipere diſtributiones ob peculiarem aliquem titulum.

LXVI. Superius affirmavimus Canonicos vacationum menſibus duos item Canonicos, aut Manſionarios accitos ab Epiſcopo, ut ipſi inſerviant, fructus quidem, non vero diſtributiones aſſequi, licet ob has cauſas legitimas choro abſuerint, nunc ſuperaddimus Canonicum, cui munus Vicarii Generalis Epiſcopus demandavit, & Canonicum examinatorem Synodalem, Canonicos pariter, qui Tribunali Sancti Officii, aut Cameræ Apoſtolicæ inſerviunt, aut eos qui pias ſuſcipiunt peregrinationes, vel qui docent jus Pontificium, & Theologiam, aut his diſciplinis excolendis operam impendunt, hos omnes Canonicos, niſi choro interſint, diſtributionibus carere, quamvis ob allatas cauſas chorum dimittant.

LXVII. Afferamus pro ſingulis decreta Sacræ Congregationis. Ac primum die 17. Decembris anno 1627. de Canonico Vicario Generali ita ſtatuit (1): *Sacra &c. reſpondit, Canonicum inſervientem Epiſcopo in officio Vicarii non lucrari diſtributiones quotidianas pro illis Divinis Horis, quibus non interſit*. Item die 9. Maji anno 1671. (2). *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, reſpondit, Canonicum inſervientem Epiſcopo in officio Vicarii non lucrari diſtributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interſit*.

LXVIII. De Canonico examinatore Synodali die 20. Setembris anno 1642. hæc ſancita habentur (3); *An Canonici, qui ſunt Examinatores Synodales, ſi non interſint choro occaſione aſſiſtendi examini, lucrentur diſtributiones quotidianas, non aliter ac ſi Divinis intereſſent? Sacra &c. reſpondit non lucrari*. Id tamen definitum antea fuerat die 19. Junii anno 1638.: (4) *Canonicum Examinatorem Sinodalem, vocatum ad intereſſendum Examini pro Parochialibus Eccleſiis vacantibus, vel pro collatione Ordinum tempore, quo Divina Officia celebrantur, ſi eis non interſit, non lucrari diſtributiones quotidianas*.

LXIX. Sed veniamus ad eum Canonicum, qui Tribunali S. Officii inſervit (5): *Sacra &c. cenſuit, Canonicum, qui Divinis non intereſt, quantumvis ſit Inquiſitor hæreticæ pravitatis non lucrari diſtributiones quotidianas*. Si diſtributiones ipſe lucrari velit, Apoſtolicum privilegium neceſſario requiritur, uti conſtat decreto Sacræ Congregationis edito die 4. Junii anno 1549., (6) quod Garzia recenſet (7), ipſumque die 3. Februarii anno 1635. confirmatum fuit (8). *Sacra &c. reſpondit, prædictos Miniſtros Sanctiſſimæ Inquiſitionis non lucrari diſtributiones quotidianas, niſi ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio: ac propterea Oratorem pro eo obtinendo Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis adire poſſe*. Sed cum privilegium hujuſmodi conceditur, plerumque addi conſuevit: *pro diebus, & horis*. Tunc autem Tribunalis S. Officii Miniſtro contingunt diſtributiones, quamvis ad chorum non acceſſerit, modo tamen obeundis S. Officii negotiis occupatus fuerit eo die, & illa hora; qua Divinum in choro Officium prætermiſit.

LXX. De Cameræ Apoſtolicæ Adminiſtris hæc reſponſa fuerunt die 22. Auguſti 1672. (9) *Dominus Theſaurarius Generalis Cameræ Apoſtolicæ ex hac Sacra Congregatione ſupplex quærit, an ſubcollectores ſpoliorum, decimarum, aliorumque jurium Cameræ Apoſtolicæ, eorum officio*

(1) *In Cauſa Bitteti lib. 13. decret. pag. 277.*
(2) *In Cauſa Tanat. lib. 27. decret. pag. 113.*
(3) *In Cauſa Cremonen. lib. 17. decretor. pag. 95.*
(4) *In Cauſa Brixien. lib. 16. decr. pag. 38.*
(5) *In Cauſa Civitaten. anno 1587. lib. 5. decret. pag. 39.*
(6) *In Cauſa Toletana lib. 18. Decret. p. 40. & ſeqq.*
(7) *De Beneficiis part. 3. cap. 2. num. 326.*
(8) *In Cauſa Mediolanen. l. 15. decr. p. 156.* (9) *Lib. 23. Decret. p. 272.*

Digitized by Google

officio durante, diſtributiones quotidianas lucrentur; quamvis in choro Divinis Officiis perſolvendis minime interſint? Sacras &c. cenſuit non lucrari, & litteras ſan. mem. Sixti V. data ſub annulo Piſcatoris 8. Maji 1590. eſſe locales.

LXXI. Inſuper in cauſa Tudertina petitum fuit: *An Canonici viſitantes devotionis cauſa Eccleſiam Lauretanam, ac Angelorum de Aſſiſio aliaque pia hujuſmodi loca, dum in tali ſunt peregrinatione, poſſint fructus Præbendæ, & quotidianas diſtributiones lucrari juxta conſtitutionem antiquam ipſius Eccleſiæ, qua eis permittitur, ut ipſi peregrinantes certis diebus, & menſibus abeſſe poſſint ab Eccleſia? Sacra &c. cenſuit non poſſe lucrari quotidianas diſtributiones; fructus vero Præbendæ poſſe, ſi intra tres menſes a Decreto Concilii Seſſ. 24. cap. 12. conceſſos fecerint hanc peregrinationem*. Capitulum Ulyſipponenſe peculiari ſtatuto impertiebat diſtributiones pro certo temporis ſpatio iis Canonicis, qui pias aliquas peregrinationes inirent. Ad Sacram Congregationem ſupplex confugit, ut ipſius auctoritate idem ſtatutum firmaretur; ſed illa reſpondit in hunc modum anno 1631. (1) *Sacra &c. cenſuit confirmationem petitam nequaquam eſſe concedendam, niſi aliter Sanctiſſimo Domino Noſtro fuerit viſum; & peregrinare volentes poſſe recurrere ad hanc Sacram Congregationem, quæ juxta ſtylum non denegabit licentiam.*

LXXII. Equidem (quod supereſt) Magiſtris juris Pontificii, aut Sacræ Theologiæ, & has facultates addiſcentibus multa privilegia a jure communi tribuuntur (2), quæ Tridentina Synodus integra, ac perpetua eſſe voluit (3). Attamen hæc privilegia fructus tantum, non ullas diſtributiones elargiuntur: neque a S. Congregatione aliud quidquam impetrari poteſt, quam Præbendæ fructibus non carere: Quod ſi nulli fructus, aut exigui valde fuerint, tum Canonicus privilegium obtinens tertiam partem univerſi proventus amittit, quæ inter præſentes dividitur, ac duæ cæteræ partes eidem Canonico tantum ſuperſunt. Hæc docet Fagnanus (4), & Cardinalis Petra (5): Innocentius XII. decreto conſtituit (6), ne ejuſmodi privilegia, quæ ſtudiorum cauſa concedi debent, illis, qui vigeſimum quintum annum jam attigiſſent, in poſterum conferentur, & ne triennii ſpatium ſuperarent. Idem Pontifex die 15. Martii anno 1692. de medio ſuſtulit aliam corruptelam, quæ jam invaluerat. Plures enim non oſtendebant Epiſcopo privilegium, quod impetraverant, ut chorum relinquerent, ſed illud conſulto, ut ajunt, ſacculo conditum ſervabant. Quapropter juſſit Pontifex hanc formulam eidem privilegio ſuperaddi: *Ita ut præſens Indultum, quoad perceptionem fructuum, & diſtributionum, ac pœnas contentas in Sacro Concilio Tridentino, non ſuffragetur, ac ſi conceſſum non fuiſſet, niſi Ordinario loci, &c. in Actis iſtius Cancellariæ præſentetur, ac inſinuetur intra tempus congruum a Secretario præfigendum* (7). Hæc tamen privilegia Coadjutoribus denegantur, uti ſapienter expendit Sacræ Congregationis Secretarius in cauſa *Tarentina Indulti*, cujus examen habitum fuit die 25. Martii anno 1733.; nam prius expoſuit ſententiam doctiſſimi viri, qui ipſius locum antea tenuerat, & qui Patres Congregationis monuit, cum Indultum *cauſa ſtudii* peteretur a Coadjutore, hujuſmodi indultum a jure Pontificio Canonicis permitti, Coadjutorem vero inter Canonicos minime recenſeri; ſi Coadjutores hujus quoque privilegii participes fiant, cauſam nullam ſupereſſe, cur inſtituantur Coadjutores; cum ob hanc ſolum rationem ipſi debeant eligi, ut nempe loco Canonici coadjuti Divinis Officiis celebrandis interſint: poſtquam hæc Secretarius, uti dictum eſt ſapienter expendit, ſtatim commemorat: Indultum *cauſa ſtudii*, quod poſcebatur, conceſſum minime fuiſſe & quod *Decretum hoc firmavit regulam, quæ ſemper ſervata fuit; rejiciendi conceſſionem Indulti pro abſentia.*

(1) *Lib. 14. Decret. pag. 553.*
(2) *Cap. ſuper ſpecula de Magiſtris & Cap. Cum de diverſis, de Privilegiis in ſexto.*
(3) *Cap. 1. ſeſſ. 5. de Reformat.* (4) *Cap. Licet. num. 127. de Prebendis.*
(5) *In ſuis præclaris Obſervation. in Conſtit. 9. Bonifac. VIII. num. 20. & ſeq. tom. 3.*
(6) *In ſuo Bullar. pag. 262.* (7) *Lib. 42. decret. pag. 266.*

Digitized by Google

tia ob ſtudiorum cauſam Eadem privilegia *cauſa ſtudii* tribui ſolent illis, qui in publica Accademia optimis facultatibus operam navant. Die 23. Martii anno 1675. Sacra Congregatio quæſtionem, quam hic ſubjicimus hac ſententia diſſolvit (1): *Joannes Petrus Strada Canonicus Collegiatæ Sanctorum Celſi & Juliani, obtento Brevi exemptionis a choro cauſa ſtudii, petit decerni, id non ſolum ſuffragari pro diebus, quibus anteceſſor legit in publica Aula Sapientiæ, verum etiam quando in ſuis privatis ædibus legit. Sacra &c. reſpondit, ſuffragari etiam pro diebus, quibus Lector legit domi propriæ, dummodo tunc etiam vere & actu ipſo ſtudiis incumbat.*

LXXIII. Sed alia plura, quæ contingunt, breviter percurramus. Non ſemel Capitulum indicitur, cum Divina Officia celebrantur: conveniunt a choro frequentes Canonici, nec tamen ob hanc cauſam diſtributionibus carere putant. At Sacra Congregatio in cauſa *Oriolen.* pravam hanc conſuetudinem improbavit (2): Quæſitum fuerat undecimo loco: *An tempore celebrationis Divinorum Officiorum poſſint Canonici habere Capitulum?* His reſpondit *Capitulum non eſſe habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, niſi cauſa urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod ſi ſecus fiat, Canonicus nequaquam lucrari diſtributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuerunt.* Idem ſancitum fuit die 2. Julii anno 1633.: (3) *Sacra &c. reſpondit Capitulum non eſſe habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, niſi cauſa aliqua urgens in aliud tempus differri non patiatur: quod ſi ſecus fiat, Canonicos nequaquam lucrari diſtributiones quotidianas pro illis Horis, quibus divinis non interfuerunt, & eo caſu poſſe Archiepiſcopum, non obſtante quacumque conſuetudine, ad ſubtractionem fructuum, & ad mulctas pecuniarias imponendas contra Canonicos procedere.*

LXXIV. Frequenter etiam accidit, quod aliqui Canonici tempore Divini Officii chorum dimittunt, ut pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrent, aut rem divinam faciant: quapropter anno 1573. Sacra Congregatio juſſu Pontificis hoc decretum promulgavit (4): *Quia quandoque in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis ſunt aliqui Canonici, vel alii Officiales, qui in iiſdem habent Cappellanias, vel in titulum vel tanquam mercenarii, quæritur, an eo tempore, quo in dictis Cappellaniis celebrant, diſtributiones recipere debeant licet abſint a choro. & quid de illis Canonicis, qui celebrant in Eadem Eccleſia ſuæ devotionis gratia, an, quando hac cauſa a choro abſunt, diſtributiones recipere poſſint, & dato, quod non, quid, ſi a Superiore Eccleſiæ eis injungatur, ut eo tempore celebrent? Sanctiſſimus Dominus Noſter etiam ex ſententia Congregationis Concilii declaravit, non poſſe, niſi quando ſic juſſiſſent eorum Superiores, quos tamen admoneri voluit, ut ab hujuſmodi juſſu abſtineant.*

LXXV. Equidem S. Carolus Borromæus hanc Pontificis ſententiam ante oculos habuit, cum ita decrevit (5): *Quicumque dum alicujus ſtatæ Horæ Officium a choro peragitur, Miſſam celebrando tunc a choro abfuerit, illius Horæ diſtributionis, tanquam abſens, particeps ne ſit, ut a Sancta Sede Apoſtolica declaratum eſt: Id vero niſi pro abſentia Sacerdotum, qui in Eccleſia tunc Miſſæ Sacrificium faciant, neceſſitas aliquando inciderit, ut Præfectus Canonicum aliquem Sacerdotem e choro exire, a ſtatæque Horæ Officio abeſſe Miſſæ celebrandæ cauſa, jubeat, aut niſi a Sede Apoſtolica aliter conceſſum fuerit.*

LXXVI. Eam perpetuo viam tenuit Sacra Congregatio; nam die 14. Martii an. 1620. (6) *Sacra &c. reſpondit, Canonicos, dum Horæ Canonicæ recitantur, non poſſe a choro abſcedere ad Confeſſiones audiendas, aut Miſſas celebrandas devotionis cauſa; ac qui diſceſſerit, illius horæ diſtributionem amittere.* Magno ſtudio, & contentione propoſita fuit cauſa Reatina die 15. Martii anno 1692., in qua ſecundo loco petebatur: *An Canonici voluntarie Miſſas tempore Divi-*

---

(1) *In Cauſa Romana lib. 29. decretor. pag. 45.* (2) *Lib. 14. decret. pag. 590.*
(3) *In Cauſa Turritana lib. 14. decretor. pag. 731.* (4) *Lib. 1. decret. pag. 51.*
(5) *In 4. Concilio Provinciali Mediolanen. part. 2. cap. 13.*
(6) *Lib. 12. decret. pag. 35.*

Divinorum Officiorum celebrantes, & dicto tempore choro non aſſiſtentes percipere, ſeu potius amittere habeant diſtributiones? Sacra autem Congregatio definivit: *Canonicos non poſſe, niſi illa Hora ad Miſſas celebrandas, ab eo, ad quem ſpectat, compulſi, aut juſſi fuerint*. Paſſerinus (1) quærit, an contraria conſuetudo in hac re probari debeat? ſibique his verbis reſpondet: *Præciſa deputatione, vel legitima licentia Superioris, conſuetudine introduci non poteſt, ut Canonici non intereſſentes choro cauſa celebrandi Miſſas privatas, lucrentur diſtributiones; nam cauſa excitandi Canonicos ad frequentem celebrationem cum præjudicio obligationis ad chorum nec eſt rationabilis, nec nova cauſa, & ſpecialis, ſed generalis & præciſa a Jure, & reprobata; ex eo quod tantum tres aliæ fuerunt approbatæ: & idem dicendum de abſentibus cauſa Confeſſionum audiendarum.*

§. XI.

De precibus, quæ in Choro Metropolitanæ, & in aliis Collegiatis Urbanis, ac Diœceſanis recitantur.

LXXVII. Superius (2) verba fecimus de onere perſolvendi quotidie Divini Officii in choro, tum in Metropolitanis, tum in Cathedralibus, & Collegiatis; ſermonem quoque habuimus de Officio parvo B. Virginis, de Pſalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus, qui certis diebus in choro recitantur. His omnibus plene ſatisfaciunt Canonici in noſtra Metropolitana, & duabus urbanis Collegiatis, eoſque tantum hortamur, ut inſtitutum curſum proſequantur. In Collegiata Sancti Joannis in Perſiceto præter Divinum Officium, illud pariter pro Defunctis, Pſalmi Pœnitentiales, & Graduales ſtatis diebus recitari conſueverunt, ſed Beatæ Virginis Officium prætermittitur. Contra vero in Collegiata Plebis poſt Divinum Officium quibuſdam diebus illud parvum B. Virginis, ac pro Defunctis dicitur, ſed Pſalmi Graduales, ac Pœnitentiales omittuntur. Poſtremo in Collegiata Centenſi (tres enim in Diœceſi Collegiatæ numerantur) certis diebus peracto Divino Officio, B. Virginis Officium parvum recitatur, non tamen illud pro Defunctis, neque Pſalmi Graduales, neque Pœnitentiales. Eodem loco monuimus ſancitum fuiſſe a S. Pio V., ut idem B. Virginis Officium, Pſalmi Graduales, ac Pœnitentiales recitarentur: quod ſane præceptum ad merum conſilium redigere nec poſſumus, nec volumus.

§. XII.

De Miſſa Conventuali, quæ celebratur in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœceſanis.

LXXVIII. Paragrapho ſecundo hujus inſtitutionis plane oſtendimus Miſſam Conventualem in Cathedralibus, & Collegiatis quotidie cum cantu celebrandam eſſe; plures certis diebus celebrandas, fructum Conventualis Sacrificii generatim benefactoribus attribuendum, illis autem Canonicis, qui animarum pariter Curam ſuſtinent, haud licere die Feſto ſimul pro benefactoribus, ac pro populo Miſſam celebrare, & applicare, quemadmodum pro utriſque debet, ſed requiri neceſſario, ut diebus Feſtis alium Sacerdotem accerſat, qui pro Populo Miſſæ Sacrificium celebret.

LXXIX. Deprehendimus a Canonicis noſtræ Metropolitanæ Miſſam Conventualem pro benefactoribus generatim applicari, aliter tamen a Manſionariis fieri conſueviſſe, cum eamdem Miſ-

(1) *Cap. Conſuetudinem regul.* 10. *num.* 163. *de Clericis non reſident. in ſexto.*
(2) §. *I.*

Miſſam celebrare ad ipſos pertinet. Qua de re Sacram Viſitationem peragentes Decreto cavimus, ne in poſterum a Manſionariis id negligeretur; hinc pro benefactoribus generatim Miſſa Conventualis quotidie canitur. Certiores facti ſumus idem Inſtitutum ſervari in Collegiata S. Petronii poſt Decreta, quæ in Sacra Viſitatione condidimus. At in Collegiata S. Mariæ Majoris idem fieri oporteret, ſaltem diebus Feſtis: nam meminimus id Canonicis ejuſdem Collegiatæ Nos conceſſiſſe, eo quod tenues, & exiguas Præbendas obtineant. In his tribus Eccleſiis, quoties a Rubrica præſcribitur, plures Conventuales Miſſæ celebrantur. Quapropter nihil ſtatuendum habemus.

LXXX. In Diœceſanis autem Collegiatis aliter ſe res habet. In Eccleſia Collegiata S. Joannis in Perſiceto Miſſa Conventualis pro Benefactoribus generatim non applicatur. Contendunt enim Canonici liberam ipſis intentionem, cum primum inſtituti fuerunt, relictam fuiſſe. Quoties vero plures Miſſæ Conventuales a Rubricis indicuntur, primam idem Canonici in choro decantant, alteram privatim extra chorum celebrant. In Collegiata Plebenſi, cum Rubricæ id jubent, duæ Miſſæ cum cantu celebrantur. At vero Conventualis Miſſa nunquam pro Benefactoribus generatim, ſed pro aliquo peculiari celebratur. In Centenſi Collegiata idem contigit, quia nullum ſuppetit ſtipendium, nec unquam duæ Miſſæ Conventuales, niſi in primis, & ſecundis Rogationibus, celebrantur.

LXXXI. Id ſane diſſimulare nullo modo poſſumus: nam comperta eſt omnibus Eccleſiæ lex, quæ præcipit Conventualis Miſſæ Sacrificium benefactoribus generatim attribui; Rubricæ pariter apertiſſime plures Miſſæ Conventuales certis diebus præſcribunt; poſtremo ſancitum eſt a Sacra Congregatione abrogandam eſſe quamcumque contrariam conſuetudinem: neque Scriptorum opiniones, qui contrarium doceant, perquirendæ ſunt, ac probandæ, ſed illorum legibus obtemperandum, qui decernendi habent auctoritatem. Attamen nihil novi definire volentes, niſi prius partium rationes audiantur, Canonicis in Collegiatis Diœceſanis indicimus, ut intra tres menſes ab hac die cauſas nobis proferant, quibus putant ejuſmodi conſuetudines comprobari poſſe; ut nos inde judicemus, quæ conſentanea magis videantur. Si minime paruerint his, quæ jubemus, proculdubio ſtatuemus ea, quæ nequaquam a jure abhorreant; permittentes tamen iiſdem Canonicis, poſtquam a nobis decreta exequuti fuerint, ad Sacras Congregationes confugere, earumque judicium, ac ſententiam expoſcere.

§. XIII.

Quod debeant Canonici in Metropolitana, & Collegiatis urbanis, ac Diœceſanis cantum Divini Officii voce ſua proſequi; neque abuti facultate, ob quam Canonicus in locum alterius ſufficitur, ut ejus munere fungatur.

LXXXII. PAragrapho tertio hujus Inſtitutionis falſam illorum opinionem improbavimus, qui Canonicos muneri ſuo ſatisfacere putant, Divinis Officiis præſentes ſint, non vero requiri, ut illorum cantum voce ſua proſequantur. At quoniam hunc errorem penitus evellere cupimus, ſtatuta hic recenſenda duximus, quibus Capitula hæc noſtra parere debent. Igitur capite undecimo Conſtitutionum hujus Metropolitanæ de recitandis Horis Canonicis ita præſcribitur: *Ea vero pſallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Manſionariis ſervetur, quæ ſit decens & congrua tanto muneri*. Conſtitutiones Capituli S. Petronii, quas Zanettus Epiſcopus Sebaſten., & Bononiæ Suffraganeus emendavit, hæc habent: *Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam Dominorum Canonicorum, quam Manſionariorum ſingulo die in aurora, & circa pulſum campanæ Sancti Petri, in Choro, intelligibili & clara voce recitari debeat*. Id prius ſancitum fuerat a Cardinali Angelo Reatino (s), cum Pius II. Pon-

(s) *Rubr.* 13.

Digitized by Google

Pontificatum obtineret: *Item horum Primicerii & Canonicorum miniſterium erit, & ad hæc teneantur in dicta Eccleſia Sancti Petronii ſervatis debitis temporibus & horis, ſicut in Eccleſia Cathedrali, Divina Officia, & Horas Canonicas tam nocturnas, quam diurnas, omnes & ſingulas, qui fuerint præſentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare.* Bartholomæus Raymundus anno 1392. Bononienſi præfuit Eccleſiæ, & leges condidit pro Collegiata S. Mariæ Majoris, quas deinde Cardinalis Gabriel Palæotus anno 1571. Concilii Tridentini Decretis aptavit. In illis itaque jubentur Canonici quotidie ad Eccleſiam convenire *ad Officia celebranda per ſe.* Ex his profecto deſumitur haud ſufficere, ſi Canonici præſentes fuerint, niſi etiam cum Divini Officii cantu vocem ſuam conjungant. Conſtitutiones propoſitæ Canonicis S. Joannis in Perſiceto (2), & Canonicis etiam Plebenſis Collegiatæ (3) prorſus eadem verba referunt, quæ pro Canonicis Metropolitanæ ſcripta fuiſſe nuper commemoravimus. Hæc inſuper habent Conſtitutiones S. Joannis: *Muta, & clauſa labia tenere non debent; ſed omnes (præſertim qui majori funguntur honore) in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur.* Conſtitutiones Collegiatæ Centenſis, quæ typis editæ nuper fuerunt, & modo examinantur, eamdem, præferunt ſententiam. Quapropter quiſque facile intelligit non ſolum ex jure communi, ſed ex peculiaribus noſtrarum Eccleſiarum legibus falſam illorum opinionem, qui arbitrantur Canonicos muneri ſuo nihil deſuiſſe, ſi Divinis Officiis præſentes ſolum interſint. Canonici S. Petronii a Sacra Congregatione privilegium nuper aſſequuti ſunt, ut ipſorum dimidium per hebdomadæ ſpatium in chorum conveniat, alterum inde dimidium alia hebdomada ſuccedat. Quamobrem, ſi uti velint hoc privilegio, & Canonicum immunem a choro in ſuum locum ſubſtituere, cum aliquis Divinis Officiis intereſſe debet, haud parere recuſent iis omnibus, quæ eodem Paragrapho tertio ſuperius indicavimus; ſi aliter eveniat opportunum huic malo remedium comparabimus.

§. XIV.

Quo tempore recitari debeant Horæ Canonicæ in Metropolitana, & Collegiatis tum urbanis tum Diœceſanis.

LXXXIII. Paragrapho quarto tria potiſſimum ex jure communi demonſtravimus; primo, Matutinum Officium ſub aurora abſolvendum eſſe, idque temporis a jure deſignari: ſecundo, certis ſolum diebus poſt Completorium permitti, ut Matutinum cum Laudibus inſequentis diei recitetur: tertio, carere diſtributionibus, qui ad chorum accedat extra tempus præſcriptum, neque illud primi Nocturni fine contineri; quamlibet vero contrariam conſuetudinem, etiam immemorabilem, penitus abrogari.

LXXXIV. Canonicis Metropolitanæ indicitur (3), quod Matutinum *ſummo mane dici deberet. Ob nimiam hujus aeris intemperiem, ea ſaltem hora dicatur, qua in ortu Solis Campana, quæ vulgo dicitur Miſſa Sancti Petri, pulſari ceſſet.* Canonici autem prius monentur ab iis Conſtitutionibus, quas emendatas ab Epiſcopo Zanetto memoravimus, quod *noctu ad eamdem* (Eccleſiam nempe S. Petronii) *pro Matutinali Officio recitando intervenire tenebantur.* Deinde ſuperadditur: *Ut Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam dictorum Canonicorum, quam Manſionariorum, ſingulo die in aurora, & circa pulſum Campanæ Sancti Petri in choro intelligibili & clara voce recitari debeat.* Canonicis S. Joannis ita præcipitur: *Matutinum ſummo mane dici deberet, ob nimiam hujus aeris intemperiem ea ſaltem hora dicatur, in ortu Solis* Canonici pariter Collegiatæ Plebenſis *cap.* 3. idem facere jubentur: *Matutinum ſummo mane, & in ortu Solis dicatur.*

LXXXV. Ipſe Conſtitutiones Primam recitandam decernunt poſt Laudes; deinde Tertiam poſt

(1) *Cap.* 7. (2) *Cap.* 3. (3) *Cap.* 10. *Conſtit.*

poſt horam cum dimidio; poſtea Miſſa Conventualis celebratur, eaque peracta, Sexta, ac Nona ſequuntur, quæ tamen Horæ perſolvuntur ante Miſſæ Sacrificium, quoties a Rubrica id conſtituitur. Canonicis Metropolitanæ interdicitur (1), Matutino Officio vacare poſt Completorium antecedentis diei, niſi in tribus Feriis Majoris Hebdomadæ, ac diebus Feſtis Corporis Domini, Sanctique Petri: Canonicis autem S. Petronii haud permittitur idem Matutinum recitare *ante occaſum Solis*, niſi in privilegio omnium Sanctorum, idemque faciendum jubetur per octavam Corporis Chriſti, in pervigilio Sancti Petronii, ac Pentecoſtes. Conſtitutiones autem S. Joannis nihil prorſus differunt ab illis, quæ Metropolitanæ huic noſtræ præſcribuntur. Cum hæc ita ſe habeant, mirati ſumus vehementer, quod in Metropolitana tempus Matutini Officii media æſtate ad horam duodecimam diei protraheretur, media vero hyeme ad horam decimam ſeptimam. Mirati quoque ſumus, quod peracto Matutino Officio cum Laudibus abſque ullo temporis intervallo, reliquæ Horæ Canonicæ, & Miſſa etiam Conventualis adjungeretur; inſuper, quod decernere vellent quodam veluti jure Canonici Matutinum inſequentis diei poſt Completorium diei antecedentis; idque Inſtitutum ſervari abſque ullo diſcrimine in Collegiatis Plebenſi, ac Centenſi; ſed illud gravius nobis viſum eſt, quod in Collegiata S. Joannis a celebritate omnium Sanctorum ad menſem Majum poſt Veſperas antecedentis diei Matutinum Officium ſemper recitatur; & vix reliquo tempore mane indicitur ipſum Officium, cum quo ſtatim Horæ, quæ ſuperſunt, & Miſſæ Conventualis Sacrificium conjunguntur.

LXXXVI. Originem hujus conſuetudinis repetentes deprehendimus, Canonicos quidem juſſos fuiſſe Matutinum Officium *in ortu Solis* canere, tamen triginta annorum ſpatium præteriiſſe, quo poſt Completorium diei antecedentis idem Matutinum expediebatur. Porro Cardinalis Jacobus Boncompagnus, cum primo Metropolitanam Eccleſiam inviſeret, Decretum edidit, quo certis anni temporibus Canonici Matutinum canerent ea hora, qua Campana, quæ vulgo dicitur Miſſa S. Petri, pulſari ceſſat; aliis vero temporibus poſt Completorium antecedentis diei idem Matutinum perſolvere liceret. Huic Decreto paruerunt omnes Canonici, qui deinde ipſius Cardinalis interpoſito conſenſu Sacræ Congregationi expoſuerunt, certis anni temporibus, quibus ſummo mane indicebatur Officium, vix ullum in templo fuiſſe, qui Divinis aſſiſteret. Tum Sacra Congregatio reliquit arbitrio Cardinalis horam Matutini recitandi, idque Diplomate Innocentii XII. die 24. Novembris anno 1691. fuit confirmatum. Præ cæteris Pontifex illud jubet: *Fraternitati ſuæ per præſentes committimus, & mandamus, ut veris exiſtentibus narratis eiſdem diſponentibus prædictam facultatem recitandi Matutinum de mane hora conſueta per te deſignanda, prædicta Conſtitutione non obſtante, auctoritate Apoſtolica pro tuo arbitrio, & conſcientia gratis impertiaris*. Quare Cardinalis Archiepiſcopus juſtas ob cauſas proculdubio horas pro Divinis Officiis conſtituit, quæ diſciplina nunc etiam retinetur, ſublatumque fuit temporis intervallum inter Primam, Tertiam, aliaſque Canonicas Horas. Tum Collegiatæ Urbanæ, ac Diœceſanæ idem tempus pro Divino Officio ſibi ſtatuerunt: tum fortaſſe Collegiatæ ſaltem Diœceſis morem etiam induxerunt recitandi Matutinum peracto Completorio antecedentis diei vel uſum jampridem invectum confirmari tunc poſſe cenſuerunt, quamvis neque voluntas, neque auctoritas Cardinalis id concedere valeret, cui nempe ſolum arbitrium permiſſum fuit, ut horam canendi Matutini (*de mane* tamen) decerneret.

LXXXVII. Si quis ejuſmodi tempus immutare vellet graviſſimis certe difficultatibus implicaretur, & omnia perſonare querimoniis intelligeret; nec deeſſent peritiſſimi Medici qui teſtimoniis affirmarent id periculoſum eſſe, & futuros, morbos, atque obitus repentinos prænunciarent ob cœli inclementiam hyberno tempore, & ob exiguum ſomnum æſtatis tempore, ſi matutinis horis vigilandum ſit. Attamen non latet has querimonias ex aliis cauſis dimanare, nempe ex vitæ ratione, inſtitutoque, quod in hac civitate, totaque Italia nimis invaluit, ubi

(1) *Loco citato*.

ubi publicos, privatoſque hominum, ac mulierum conventus ipſi Eccleſiaſtici frequentant. Porro id non accideret, ſi ipſi noctis ſpatium ſæcularibus liberum relinquentes, illorum commercium, & familiarem conſuetudinem vitarent, uti oportet, debitiſque horis Eccleſiæ inſervirent; ſed inveteratis moribus, licet inviti, cedentes, tempus pro Divinis Officiis antea deſignatum permittimus; verba ſolum faciemus de Matutino, quod poſt Completorium antecedentis diei perſolvitur, & certos limites indicabimus, quos qui non attigerint, tanquam abſentes notari debebunt.

LXXXVIII. Non ignoramus a Canonicis in Metropolitana perraro Matutinum recitari poſt Completorium diei antecedentis; rarius quoque id contingere in Collegiata S. Petronii, idemque inſtitutum retinere volumus; ipſique conformari Collegiatam etiam S. Mariæ Majoris. Deinceps peculiares quaſdam leges condemus, quæ huic negotio aptiſſime conveniant. Canonici S. Joannis Decretum jactant Deceſſoris noſtri, quo liceat ipſis certis anni temporibus Matutino Officio vacare poſt Completorium alterius diei. Quare jubemus afferri Decretum ejuſmodi intra ſex menſes, idem temporis ſpatium præſcribimus reliquis duabus Collegiatis Plebenſi, ac Centenſi, ut nobis declarent, utrum veterem conſuetudinem retinere velint, & qua ratione ducantur; an vero aliud ſumere conſilium deliberent, ut peractis bis ſex menſibus, opportuna, & conſentanea a nobis decernantur.

LXXXIX. Sed jam pauca dicamus, quo tempore veluti abſentes notandi ſint Canonici; ac primum ſilentio præteribimus cœtum illum Canonicorum, ubi diſtributiones Matutini Officii lucrabatur, qui non abeſſet, dum hymnus *Te Deum* caneretur. Haud nominabimus alium cœtum, ubi tanquam a Matutino abſens notatur, qui poſt tertium Pſalmum in chorum venerit; & illum pariter cœtum, ubi nota dignus tantum habetur, qui peracto ſecundo Pſalmo (videlicet Matutini) ad chorum acceſſerit. Quapropter ſtatuimus in poſtremum notandos eſſe, velut abſentes a Matutino Canonicos tum in civitate, tum in Diœceſi, qui poſt primum Pſalmum in chorum convenerint; eodemque modo notandos, qui reliquis Horis Canonicis primo Pſalmo peracto, & Miſſæ Sacrificio poſt ultimum *Kyrie eleiſon* intererint. Hæc prorſus conſentanea ſunt conſuetudini, quam exercent Romanæ Baſilicæ, & legibus, quibus uti debent Canonici noſtræ civitatis, ac Diœceſis, quemadmodum intelligent, ſi ipſas leges ſemel percurrant, quas ſæpiſſime quidem nominant, licet nunquam viderint. Hortamur Punctatores, ut rationem ipſis propoſitam accuratiſſime teneant. Inſuper eos monemus, ſi negligenter ſe geſſerint, teneri de ſuo reliquis Canonicis perſolvere omnem fructum, quem ex aliorum abſentia percepiſſent, ſi notati diligenter, ac merito fuiſſent. At quoniam admoniti fuimus plures inveniri, qui petulanter minitentur, ſi notentur abſentes & qua lubet hora ad Officia Divina convenire ſibi arrogant, ideo præcipimus, ut eorum nomina Punctator nobis deferat, quibus ob inſolentiam debitas pœnas irrogabimus, ut reliquæ omnes ſolicitudines vindicentur.

§. XV.

De modo recitandi Horas Canonicas in choro a Canonicis tum urbanis, tum Diœceſanis.

XC. PAragrapho quinto auctoritate ſacrorum Canonum adducti plane oſtendimus in recitandis Divinis Officiis voces ante comparari debere, aliquando genuflectendum, haud feſtinanter canendum, nulla vocabula præcidenda, pauliſper voce ſubſiſtendum, ubi aſteriſcus interponitur; poſtremo ſtudium in eo conferendum, ne chori pars verſiculum canere incipiat, cum pars altera verſiculum ſuum nondum abſolverit.

XCI. Hæc niſi fiant accurate, præceptum ſane recitandi Divini Officii graviter violatur. Quamobrem remoto quocumque arbitrio, atque indulgentia, oportet indicere, ut univerſi Canonici his omnibus diligentiſſime ſatisfaciant. Ita legitur in Conſtitutionibus Metropolitanæ *cap. 11. Ea vero pſallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Manſionariis ſervetur; quæ ſit decens & congrua tanto muneri, ut non curſim, non perturbate, non oſcitanter, ſed leniter, diſtincte, ac ſtudioſe pſallant, facta convenienti in medio uniuſcujuſque Pſalmi verſiculo*

culo ſuſpenſione, qua pars a parte diſtinguatur. Si quis autem ab una parte chori incæperit, antequam ab altera verſus finiatur, vel voce evagaverit, ſe continens intra tonos & modulos jam datos, ſemel admonitus ſe non emendaverit, pro qualibet vice omnes unius diei diſtributiones debitas, aut debendas, omnino amittat. Cardinalis Reatinus in legibus ab ipſo conditis pro Collegiata S. Petronii Canonicas Horas hoc pacto recitandas docuit (1): *Omnes & ſinguli, qui fuerint præſentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare teneantur.* Conſtitutiones Capituli S. Joannis hæc præſcribunt Canonicis (2): *Ea vero pſallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam cæteris Presbyteris ſervetur, quæ ſit decens & congrua tanto muneri, ut non curſim, non perturbate, non oſcitanter, ſed leniter, diſtincte, ac ſtudioſe pſallant, facta convenienti in medio uniuſcujuſque Pſalmi verſiculo ſuſpenſione, qua pars a parte diſtinguatur.* Eadem prorſus verba leguntur in Conſtitutionibus Collegiatæ Plebenſis *cap.* 3. Cum hæc ita ſe habeant, & cum Miſſæ Conventualis Sacrificio maximum ſtudium a Canonicis impendendum ſit, quiſque facile intelligit haud licere libros, vel quæcumque ſcripta in choro legere, dum Officia, aut res Divina peraguntur. Hoc idem quibuſdam ex recenſitis Capitulis expreſſe indicitur, ſed apertiſſime præcipitur a Conciliaribus Decretis, quæ ipſo §. quinto ſuperius recenſuimus. Itaque, ſi quis Canonicus hæc facere detrectaret, & vix chorum ingreſſus fuit, ſtatim prodiret, idque ſæpius iteraret, ut cum externis in alia Eccleſiæ parte, ſive Sacrario ſermones intermiſceat; ſi quis etiam libros, aut alia ſcripta præ manibus haberet, quæ plerumque negotia præſeferunt parum illis conſentanea, qui inter initiatos Sacris cooptantur, is compertum, certumque habeat id ſibi nequaquam licere, diſtributiones haud lucrari, & inter notandos tanquam revera abſentes a choro debere referri.

§. XVI.

De aſſiſtentia, & vacatione a Choro in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis ac Diœceſanis.

XCII. PAragrapho ſexto ſententiam Tridentini Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de Reformatione* fuſe explicavimus, videlicet haud impertiri Canonicis trium menſium vacationem, ſed tantum conſtitui, ne vacationes ejuſmodi ſpatium trium menſium ſuperent. Oſtendimus licere Canonicis abeſſe a Choro tempore vacationum abſque licentia Epiſcopi, non autem Diœceſanos fines relinquere, niſi prius facultatem ab illo impetraverint; eam rationem in his vacationibus habendam eſſe, ut non omnes uno tempore illas ſibi depoſcant; eas tandem ſtatui nequaquam poſſe tempore Adventus Domini, Quadrageſimæ, & diebus feſtis, quæ per annum majori ſolemnitate celebrantur; abſentes a Choro tempore vacationum fructus quidem præbendæ, non vero diſtributiones lucrari: tandem vacationum tempus haud ſupputandum eſſe hac ratione, ut anno peracto notæ, ſive punctationes ſimul congerantur, ſed dies integri numerandi ſunt, quibus Eccleſiæ Canonicus inſerviit.

XCIII. Gregorius XV., qui antea præfuerat huic Bononienſi Eccleſiæ, & Canonicos, ac Manſionarios divinis Officiis in Choro celebrandis aſſiduos ita perſpexerat, ut nullo unquam tempore vacare liceret; poſtquam renuntiatus fuit Pontifex Diploma promulgavit die 25. Junii anno 1621., in quo Canonicis, ac Manſionariis hæc liberaliter elargitur: *Mandamus, ut poſthac in perpetuum eiſdem Canonicis duorum, Manſionariis vero prædictis unius menſis vacationem ſingulis annis a reſidentia perſonali in dicta Eccleſia per ipſos facienda certis anni temporibus, & alternatim juxta diſtributionem per eumdem Ludovicum Cardinalem,* (Cardinalem Ludoviſium nominat Nepotem ſuum, & Bononienſem tunc Archiepiſcopum) *modernum & pro tempore exiſtentem Præſulem hujuſmodi faciendam libere permittat, ita ut eiſdem tempori-*

(1) *Rubr.* 13. (2) *Cap.* 7.

Digitized by Google

poribus non reſidendo, *ac Divinis Officiis minime intereſſendo*, *nihilominus fructus*, *redditus*, *proventus*, *jura*, *obventiones*, *& emolumenta quaecumque*, *ac etiam diſtributiones quotidianas*, *quae ſolis praeſentibus*, *& Divinis Officiis intereſſentibus dari ſolent*, *ipſi Canonici & Manſionarii praedicti percipere*, *exigere*, *ac in ſuos uſus*, *& utilitatem convertere libere*, *& licite valeant*.

XCIV. Quapropter, cum idem Cardinalis Ludoviſius Apoſtolicum hoc privilegium executioni demandare vellet, die 10. Decembris anno 1621. monumentum, ſeu Decretum ſolemne condidit, ubi prae caeteris haec leguntur: *Ut diebus feſtis Chorus frequentior habeatur illa hora*, *qua magno numero populus ad Eccleſiam confluere ſolet*, *indicitur haud licere vacationem a Miſſae Conventualis Sacrificio*, *neque a Veſperis ejuſdem diei ſibi deſumere*, *quoties feſti dies ab Eccleſia praecipiuntur*. *Item vacare non liceat a Matutinis in pervigilio Natalis Domini*, *ac feriis 4. 5. & 6. majoris Hebdomadae*, *die ſolemnis Paſchatis*, *Pentecoſtes*, *Corporis Chriſti*, *S. Petri*, *& Sanctorum omnium*: *reliquis anni diebus vacatio a Pontifice permiſſa libere ſumatur*, *donec numerus duorum menſium pro Canonicis*, *unius tantum menſis pro Manſionariis abſolvatur*. Ex his poſtremis verbis facile colligitur permiſſum ab eodem Cardinali fuiſſe, ut notae, ſeu punctationes anni curſu a Canonicis abſentibus contractae ſimul jungerentur, totidemque dies ipſi ex vacatione duorum menſium, Manſionarii tamen ex numero unius menſis detraherent.

XCV. Nihil novi Metropolitanae noſtrae ſancimus, ſed Cardinalis Ludoviſii decretum obſervari plurimum commendamus, ſartum, tectumque perpetuo cupientes diploma Gregorii XV., & illud pariter monemus, ne Canonicus ullus dioeceſis finibus excedat, etiam vacationum tempore, niſi prius a nobis facultatem conſequutus fuerit.

XCVI. Quondam in Collegiata S. Petronii quadraginta dierum vacationem ſingulis annis Paulus III. Canonicis indulſerat, cujus participes nequaquam eſſe Manſionarios Sacra Congregatio die 30. Martii anno 1685. declaraverat. Nunc autem interpoſita Sacrae Congregationis auctoritate novam rationem, & inſtitutum Canonicis propoſuimus; ita ut dimidia pars illorum per unius hebdomadae ſpatium in Chorum conveniat, & tunc altera pars vacationem obtineat: Pars, quae vacat a Choro immunis diſtributiones quidem amittit, ſed ipſae augentur pro illis diebus, quibus divinis Officiis recitandis Canonici vacantes ſubrogantur. Dies quoque enumeravimus, quibus, nullo habito diſcrimine, Canonicos omnes convenire oportet. Permiſſum Manſionariis pariter fuit, ut quadraginta dierum ſpatio vacarent; quae ſane omnia explicantur iis decretis, quae die 28. Maii, & die 2. Septembris anno 1735. in lucem dedimus. Quare ſingulos hortamur, ut iiſdem decretis pareant; ac ne ullus a dioeceſi abſcedat, niſi prius facultas noſtra intercеſſerit, ac ne parvi uſus, quos ſuperius indicavimus, cum aliquis immunis Canonicus alterius loco ſufficiendus eſt, iterum revocentur.

XCVII. Conſtitutiones, quas Bartholomaeus Bononienſium Epiſcopus pro Canonicis S. Mariae Majoris confecerat anno 1394. obſoleverunt, ita ut moribus hujus temporis aptari nequeant. Teſtatur ipſe Epiſcopus eam legem propoſitam eſſe Canonicis, ut quotidie ad Chorum accedant, quod tamen quotidie facere pretermiſerant. Quapropter dies omnes deſignavit, quibus intereſſe Choro tenebantur *ad Divina Officia celebranda per ſe*, *vel per ſubſtitutum idoneum*, *ceſſante juſto impedimento*. Nunc Canonici S. Mariae Majoris per duos menſes vacationem habent, quo tempore diſtributiones quoque percipiunt; tamen diebus feſtis vacare ipſis non licet; Initium, & cauſa diuturnae hujus vacationis penitus ignoratur: id nos conſentaneum exiſtimamus, ideoque nihil innovandum ducimus; Canonicis ipſis facile indulgemus ob exiguos ipſorum proventus, ut etiam dum vacant a Choro, diſtributiones lucrentur: ſolum commendamus illis ſummopere, feſtis diebus Chorum ulla ratione dimittant.

XCVIII. Canonici S. Joannis, ac Centenſis Capituli nullis utuntur vacationibus. Sed Collegiatae Plebenſis Canonicis vacatio per duos menſes conceditur. Quamobrem Capitulum S. Joannis idem privilegium a nobis petierunt. Examinibus, quid vel noſtra, vel ampliori alterius Judicis auctoritate tribuendum ipſis Canonicis videatur: ſed opus eſt, ut intra ſex menſes ipſi, & Centenſes etiam Canonici hoc privilegium expoſcant ea conditione, ut dies feſti a vacationibus ſecernantur. Opus pariter eſt, ut Canonici Plebenſis Collegiatae nobis oſtendant intra

ſpa-

Digitized by Google

ſpatium ejuſdem temporis, cur duobus menſibus, & feſtis etiam diebus a Choro immunes habeantur.

§. ULTIMUM.

De his Canonicis, qui diſtributiones quotidianas lucrantur, & qui ipſis privantur tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, & Diœceſanis.

XCIX. PAragrapho ſeptimo fuſe jam expoſuimus hoc argumentum. Quare repetenda minime ſunt, quæ diximus, ſed tantum omnes in Civitate, ac Diœceſi Canonicos monemus, ut ipſis diligenter obtemperent. Nam ſunt leges a Sacra Congregatione præſcriptæ, ex jure Pontificio, & Synodo Tridentina deſumptæ. Attamen pauca ſupperaddenda putamus de corporis ægritudine, de animarum cura, de Miſſa celebranda, cum divina Officia peraguntur, quæ frequenter contingunt, aut veluti impedimenta pro dimittendo Officio ſolent afferri.

C. In mentem venit quidam cœtus Canonicorum ultra montes, qui diſtributiones percipiendas aſſerebat a Canonicis, & Manſionariis, qui choro abeſſent, ut barbam deponerent, eumque diem comparandum diebus ægrotantium contendebat. Hic *dies de barba* nuncupatur, quo Sacra Congregatio permiſit quidem Canonicis abeſſe a Choro, & diſtributiones lucrari: decrevit tamen, ipſum diem recenſeri inter varationum dies, quos illi Canoniri ſingulis annis per trium menſium ſpatium obtinebant. Veteres Conſtitutiones S. Mariæ Majoris in hac re nimis Canonicis indulgent. Omittimus illas etiam, quas anno 1394. Bartholomæus Epiſcopus confecit, uti dictum eſt. De illis verba facimus, quæ conditæ fuerunt ab Epiſcopo Uberto, qui circiter annum 1303. Bononienſem Eccleſiam adminiſtravit. Jubet ipſe, diſtributiones ſolum iis Canonicis impertiri, qui præſentes Divinis Officium interſunt. *Niſi quem corporalis infirmitas, ſeu debilitas, aut ſanguinis minutio, ſeu ſumptio potionis, vel medicinæ, excuſaverit, qui potionatus, vel minatus, tribus diebus ab ipſis Horis poſſit abeſſe.* Laxa nimis procul dubio videtur hæc Conſtitutio, niſi ad eos redigatur, qui morbi cauſa ſanguinis copiam imminuere, aut potionem aliquam ſumere debent, illis omnino ſecluſis, qui purgandi corporis gratia hæc eadem facienda ſuſcipiunt. Statuta vero Canonicis S. Petronii ab Epiſcopo Zanetto propoſita, cum Clemens VII. Pontificatum gereret, nimiam ſeveritatem præferunt; nam ſi qui Matutino Officio ſub auroram præſens non fuerit, etiam ſi morbo impediatur, caret omnino diſtributionibus: *Neque in hoc abſentes aut infirmi excuſari valeant; ſed portio tam abſentium, quam infirmorum, ſi qui fuerint, cæteris præſentibus accreſcat.* Sed Eccleſia mater piiſſima indulget ægrotantibus diſtributiones etiam percipere, quamvis abſentes a Choro extiterint, ſi tamen (dum incolumes erant) Eccleſiæ diligenter inſervire conſueverint, ut jam fuſe demonſtravimus. Quapropter morbi gravitas, ac veritas ſolum examinanda ſupereſt. Hinc denuo repetimus, quod ſuperius a nobis dictum eſt, inter ægrotantes haud numerandos eſſe, qui urbem circumit, & negotiis ſuis operam præbet: & qui per diem ſuis ædibus clauditur, ſero tamen conventus hominum inviſit, ibique ad multam noctem verſatur: Medicos autem rogamus, & obteſtamur, eoſque faciles votis noſtris futuros eſſe pro certo habemus, ob noſtram in ipſos benevolentiam, & obſervantiam, ne tam moleſtu ſibi negotium exhibeant probandi nobis, uti non ſemel evenir, quod triſtitia Chori non exiguum afferet detrimentum, contra vero voluptas, quæ dimanat ex hominum commercio, & conſuetudine tuendæ incolumitati confert maxime; ex quo tanquam præſentes exiſtimari volunt Canonicos, qui Chorum dimittunt, nocturnis vero cœtibus longum tempus inſumunt. Porro triſtitiam, quam Divinis Officiis adjunctam eſſe prædicant, Dœmonis impulſu concitari non immerito putamus, nec ſatis tutam eſſe innocentiam, præſertim in iis, quibus etiam mulieres admiſcenter; hinc morum Magiſtros Phyſiræ Profeſſoribus anteferendos judicamus, neque immunes eos habendos eſſe, qui triſtitiam, & voluptatem ex his percipiunt, quæ Dæmoni ſummopere arrident.

CI. Prior Collegiatæ S. Mariæ Majoris juxta Decreta Romanæ Rotæ curam gerit animarum, & pri-

Digitized by Google

& primam in eo Capitulo dignitatem obtinet; eumdem principem locum tenent Archipreſbyteri in Collegiata S. Joannis, in Plebenſi, ac Centenſi, & ipſis animarum cura committitur: hi omnes Divinis Officiis adeſſe tenentur. Equidem diſtributiones aliquando percipiunt, licet ad Chorum minime accedant ſed tunc ſolum id accidit, cum animarum cura diſtenti occupantur. Quare in mentem ipſis revocamus, ut hoc privilegio, cum opus fuerit, ſolum utantur. Meminerint præter Canonicum notandis abſentibus conſtitutum, alium quoque Cenſorem, ac Judicem in cœlis verſari, quem nemo decipere poteſt, & qui falſas rationes reliquis mortalibus impervias, ſuo lumine deprehendit, nec debitis afficere pœnis omittit.

CII. In vetuſtis legibus, quas pro Canonicis S. Petronii Epiſcopus Amerinus edidit, hæc leguntur (1): *Item quod ſignentur illi, qui celebraverint Miſſas in Eccleſia prædicta tempore Officii, vel Miſſæ in Choro, dummodo non maneant extra Chorum; niſi dicta de cauſa.* Hinc videntur diſtributiones illi concedi, qui Chorum relinquit, dum Officia Divina peraguntur, ut in eadem Eccleſia, non autem in aliena Miſſæ ſacrificium celebrent. Si quis id facere pariter contendat, & hujus Conſtitutionis auctoritatem nobis objiciat; duo potiſſimum reſpondemus. Primum, Canonicis S. Petronii Matutinum Officium tempore noctis olim indicebatur, deinde recentius ſub auroram; & illi, tanquam abſentes notabantur, qui matutino abeſſent, licet morbo premerentur. Quare vel univerſæ leges vetuſtæ vel nullæ in priſtinum revocentur, uti dici ſolet *in ſubjecta materia*. Non enim licere debet partim probare, & partim improbare vetuſtatem, nempe, probare in iis, quæ commodum afferunt, in illis autem improbare, quæ nimis incommoda, & moleſta videntur. Secundum, cum poſteriori tempore Sacra Congregatio ſuis decretis a Pontifice confirmatis, declaravit, carere diſtributionibus Canonicum, qui Divinum Officium in Choro dimittit, ut Miſſam celebret, hinc juris effatum locum habet, nempe, *poſteriora derogant prioribus*. Ob has cauſas die 28. Maji anno 1735. hoc decretum pro Canonicis S Petronii vidimus: *Et quia non dicitur veniſſe, qui non ſtetit, mandamus ulterius, ut habeatur pro abſente, qui tempore Divinorum Officiorum non ſtat in Choro, ſed vel in Eccleſia; aut in Sacrario, & ſic extra Chorum, vel a Choro exit, ut Miſſam tempore prædicto celebret, niſi forte ad Miſſam celebrandam accedat vocatus a Tabulario, & petita, & obtenta licentia a Canonico Camerario, vel ab alio Canonico in ejus vices ſuffecto, ſtricte onerata conſcientia Punctatoris, ſi in quolibet ex dictis caſibus punctare omittat pro rata abſentiæ.*

CIII. Idem Decretum renovamus, iterumque præcipimus Canonicis tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac Diœceſanis, ne Divinum Officium in Choro intermittant, ac deſerant Miſſam Conventualem, ut ipſi Miſſæ Sacrificium privatim Eccleſia celebrent: niſi vocentur a Cuſtode Sacrarii, & petita prius, ac obtenta licentia ab eo Canonico, qui primum in choro locum teneat, qui eam rationem habebit, ne multis uno tempore id concedatur, an ne Chori frequentia ob nimiam facultatem plurimum imminuatur. Si quis Miſſam celebrabit contra hæc, quæ præſcripſimus tanquam abſens notabitur per illas horas, quibus Chorum relinquet. Si punctator munus ſuum prætermiſerit, de ſuo ſatisfacere tenetur, illatumque cæteris damnum reparare. Ipſe pro certo habeat ſe nullam ob cauſam remiſſionis, vel condonationis excuſari, uti ſuperius comprobavimus: ut uno verbo complectamur omnia, Chorum dimittere non licet pro Miſſa celebranda, niſi Eccleſiæ commodum, non vero Sacerdotis utilitas id poſtulaverit. Perpendant Canonici, & Manſionarii ſingularem indulgentiam, qua horæ ſtatuuntur ad Matutinum Officium peragendum, & inde facile cognoſcent, an Miſſa celebrari commode poſſit, priuſquam Divinis Officiis initium fiat.

CIV. Poſt ſex menſes ab hac die, delatiſque petitionibus, quas nuper indicavimus, Tabellam promulgabimus, quæ horas ad Officium Divinum canendum in ſingulis Collegiatis deſignet: interim nullos immunes facimus ab iis omnibus, quæ ſuperius decrevimus, neque a pœnis, quæ juſſa hæc detrectantibus irrogantur, ſi forte contingat ante ſex menſes, vel etiam hoc tempore eadem juſſa violari.

EPI-

(1) *Rubric.* 10.

EPISTOLA PASTORALIS

EMINENTISSIMI ET REVERENDISS. DOMINI CARD. PROSPERI DE LAMBERTINIS

Bononienſis Archiepiſcopi, & Principes tunc Archiepiſcopi Theodoſienſis.

AD CLERUM POPULUMQUE ANCONITANUM, CUM EORUM EPISCOPUS RENUNCIATUS EST.

Rationem reddit, quare hæc Epiſtola non ſtatim ab adepto Epiſcopatu data ſit. Fuſe ſibi de illo gaudet. Ait ſe ejuſdem muneribus imparem; ob idque preces omnium apud Deum expoſcit.

PROSPER DE LAMBERTINIS

Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopus, Epiſcopus Anconæ, & Humanæ Comes Pontificii Solii Aſſiſtens, Sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Secretarius, Fidei Promotor, in ſuprema Univerſali Inquiſitione Conſultor, & in Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ Doctor in Decretis.

DILECTISSIMO CLERO, POPULOQUE SUO SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

Mirati eſtis fortaſſe, Venerabiles Fratres; dilectiſſimi Filii, quod ego ſingulari Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti XIII. *beneficentia nobiliſſimæ Civitatis veſtræ Epiſcopus, nullo ſane merito, renunciatus, non ſtatim vos, ut fieri ſolet, Paſtorali Epiſtola hac de re certiores fecerim, ſed ad hanc diem omnem animi mei erga vos ſignificationem diſtulerim: At vero, ſi tempus, in quo id contigit, & interjectum Epiſcopalis Poſſeſſionis intervallum animadvertatis, deſinetis præfecto mirari, atque etiam intelligetis, me partim neceſſitate, partim voluntate ejuſmodi officii genus ad hæc tempora reſervaſſe. Cum enim ſatis intelligerem, ſuſcepti muneris felicitatem ab orationibus veſtris eſſe potiſſimum auſpicandam, nullum quidem tempus Quadrageſimali ad hanc rem opportunius eſſe putavi, quod & jejuniis, & ferventioribus obſecrationibus veſtris Deo magis acceptabile fore minime dubito. Hoc autem vel alacriori animo facturos eſſe confido, ſi compertum habeatis, me animarum veſtrarum curam ingenti gaudio, ſummaque lætitia ſuſcepiſſe. Quamobrem nihil Romæ amplitudo, ac majeſtas, ubi annos quadraginta perpetuos vixi, nihil complurium Officiorum dignitas, quæ in hac Aula omnium principe ſuſtinui, efficere potuerunt, quo minus ad vos commigrare, Civis veſter fieri, & una cum vobis vivere gauderem. Quamquam enim (teſtis ſit mihi Deus) neque veſtræ, neque alterius Civitatis Epiſcopalem dignitatem quæſierim unquam vel optaverim: nihilominus ad vos venire juſſus, ſtatim parui, lætoque animo præſto fui: omne id voluntatem Dei eſſe non dubitans, quod Benedictus* XIII. *in terris* JESU CHRISTI *Vicarius ſponte ſua, nulloque humano conſilio decreverat. Aliæ quoque fuerunt mihi lætandi cauſæ: Pontificalis ſcilicet iſtius Sedis ſplendor, & tot clariſſima Prædeceſſorum lumina, qui cum Purpuræ dignitate, tum etiam zelo ac vitæ ſanctitate Orbi univerſo præluxerunt. Huc etiam accedit ſingularis amor-,*

mor, & ſtudium, quo majores veſtri proſequuti ſunt Joannem Matthæum, & Vincentium e pervetuſta Lucborum familia Bononienſi, Cives meos, qui poſterior inter Venerabiles Tridentini Concilii Patres ſumma cum laude ſedit, eique majores veſtri in Epiſcopali Eccleſia monumentum poſuere, perenne erga illum voluntatis ſuæ teſtimonium: ut nibil loquar de Egano, & Ludovico Lambertini, Gentilibus meis: quorum ille a majoribus veſtris anno 1384. ad veſtræ Reipublicæ gubernacula vocatus, tantam ſibi ab univerſis conciliavit benevolentiam, ut ego pudore officiar boc loco referre ampliſſimas laudes, quibus illum Annales veſtri ad cœlum efferunt; alter vero, cum varia pro Apoſtolica Sede obiiſſet Præſulis munera, ad veſtram Civitatem adminiſtrandam acceſſit anno 1573. pro Cardinali Guaſtavillano, qui tunc Piceni Legatione fungebatur. Preterea gaudium cum privatum, tum publicum, quo Civitas veſtra Paſtoralis dignitatis ad me delatæ nuntium excepit, tum etiam pietas, ad quam maxime propenſi eſtis, mores veſtri ingenui, & ſinceri, cum ſingulari erga Paſtores animarum veſtrarum obſervantia conjuncti, mirum, quantum animum meum recreant, & ſuaviſſima voluptate perfundunt. Sed ob quam metuo, ne iſthæc communis lætitia brevi vertatur in luctum, atque mœrorem! Video enim, video, quam ſublime, quam arduum, & vel ipſis Angelorum humeris formidandum onus ſuſceperim. Video, quam magna, & peculiari Dei gratia opus ſit, ut Epiſcopalis officii partem explcam, cum de colenda Vinea Domini, & de ſempiterna animarum ſalute res ſit. Diſſimulare tamen non poſſum, Eccleſiarum regendarum rationem non eſſe mihi prorſus ignotam, atque obſcuram. Nam, præter ea plura Eccleſiaſtica munera, in quibus Summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIII. opera mea qualiſcumque illa ſit, uti voluerunt, accedit quoque uſus, & exercitatio diuturna in iis, quæ ad rem Eccleſiaſticam pertinent, quam a decem annis habeo Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Secretarius. Ad hanc enim, ut perpetuam ejuſdem Tridentini interpretem, & adminiſtram, ex omnibus fere Catholici Orbis partibus Eccleſiarum Status deferuntur & plurima quotidie confluunt expedienda Epiſcoporum negotia. Nec me quidem latet, quæ, & quanta pro Dei gloria, & animarum ſibi commiſſarum ſalute egerint quamplurimi fortiſſimi Præſules doctrina & ſanctitate illuſtres; quippe qui viginti circiter annos Fidei Promotor in Sacra Rituum Congregatione præ oculis habuerim veneranda eorum acta, admirandaſque virtutes. At vero, quid iſta valent, niſi ut infirmitatem meam illuſtriorem efficiant, cum præter dignitatis nomen, ac poteſtatis inſignia, nihil me eorum ſimile habere agnoſcam, & ingenuo pudore conſitear? Quid preclara virtutum exempla quæ in illis miratus ſum, atque ſuſpexi, niſi me ipſum prebeam in omnibus, ut Apoſtolus monet, exemplum bonorum operum? Cum enim Epiſcopus ad ejus vitæ genus vocatus ſit, in quo ut ab Apoſtolo iterum admonemur, providere debet bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus; profecto nos ſatis eſſe intelligo, ut a Divo Joanne didici, ſi cor meum non reprehenderit me: ſed illud præterea totis viribus enitendum, ut vos omnes ad normam Divinæ Legis, & Sacrorum Canonum præſcriptiones in via juſtitiæ, & veritatis una mecum ambuletis. Quamobrem, dilectiſſimi, oro vos, atque obſecro per viſcera JESU CHRISTI, *ut aſſiduis orationibus veſtris imbecillitati meæ robur, & auxilium gratiæ Dei poſtuletis, ne tanto oneri ferendo impar omnino deficiam. Vos Venerabiles Sacerdotes in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio mei memoriam agite. Vos ceteri cujuſque Ordinis, tam Regulares, quam Seculares, pro me ad Deum Patrem Omnipotentem ex animo preces effundite, ut immiſſo celeſti lumine valeam vos in viam ſalutis opportune dirigere. Hoc quidem & charitas veſtra, & meus erga vos amor, certe a vobis ut ſpero, obtinebunt. Ego enim, ex quo ſum in Epiſcopum Civitatis veſtræ ſuffectus, in Sacrificiis, & orationibus meis præſentes vos habere numquam deſtiti. Vos ergo pariter ad Deum pro me interceſſores eſtote: ut per vos equitatem, & ſcientiam, & fortitudinem, ceteraſque virtutes, quæ mihi opus ſunt, pro ſalute animæ meæ, ac veſtre, ut plane confido, conſequi valeam. Interim benedictio Dei, quam vobis ex intimo cordis affectu impertior, & gratia Domini Noſtri* JESU CHRISTI *ſint ſemper cum omnibus vobis. Valete.*

Datum extra Portam Flaminiam Sexto Kalendas Martii anno 1727.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM

NUMERO ROMANO INDICATUR INSTITUTIO.

Abbates.

TEmpore Sacrificii non poſſunt uti inſtrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*. inſt. XXXIV. num. 17.

Neque conſecrare, niſi in propriis Eccleſiis Vaſa pro Sacrificio ſine ſpeciali Pontificis privilegio. XXI. num. 19.

Poſſunt tamen Veſtes, & Vaſa Sacra benedicere. XXI. num. 13.

Conferre primam Tonſuram, & Ordines Minores ſibi Subditis de licentia Epiſcopi. *ibid.*, & num. 14.

Minime vero ſibi non Subditis, etiam de licentia Epiſcopi. *ibid.*

Abbates Regulares.

In Miſſis, ac Veſperis Pontificalibus tantum impertiri poſſunt benedictionem cum trina Crucis productione. XXXIV. numer. 19.

In Miſſis privatis, quoad omnia, a ſimplici Sacerdote non differunt. *ibid.*

Abſolutio Sacramentalis.

Variæ Auctorum ſententiæ circa Eccleſiaſticam diſciplinam de abſolutione: an concederetur, vel negaretur etiam in mortis articulo quibuſdam peccatoribus. XXI. num. 2. uſque ad 7.

Nullum eſt tamen grave peccatum, quod accedente pœnitentia abſolvi nequeat. XXI. nu. 4.

Quinam ejus ſint incapaces. LXXII. num. 19.

Acceptio Perſonarum.

Quando committatur occaſione nominationis ad beneficia. XII. num. 8.

Si præferatur amicus, vel conſanguineus, meritis æqualibus, non committitur. *ibid.*

Actus Fidei, Spei, & Charitatis.

Non ſufficit eos elicere aliquando intra quinquennium. LXXII. n. 4. uſque ad 8.

Propoſitiones in hac materia damnatæ. LXXII. num. 10.

Divino, naturalique præcepto tenemur eos proferre aliquando in vitæ curriculo. *ibid.*

In quibus circumſtantiis eos teneamur iterare. *ibid.*

In ſalutis diſcrimine verſatur, qui frequenter eos non elicit. LXXII. num. 21.

Adminiſtratores Eccleſiarum.

Quando teneantur adminiſtrare Celebrantibus utenſilia. LVI. numer. 13.

Utrum, & quando poſſint ſibi retinere partem eleemoſynæ pro utenſilibus in Miſſæ Sacrificio. LVI. num. 17.

Adrianus Secundus.

Quid fecerit, ut Regem Lotharium ab impudicis amoribus cum pellice Valdrada averteret. XLV. num. 17.

Adventus Domini.

Celebritas Adventus Domini a quo fuerit inſtituta. XI. num. 7.

Quot ſint Adventus Domini, ob quos Eccleſia celebritatem inſtituit. *ibid.*, ſed num. 8. & 9.

Jejunium in eo ſervari ſolitum tam apud Orientalem, quam Occidentalem Eccleſiam. XI. n. 9.

Eodem tempore non incipit apud Ordines Regulares. num. 5.

Antiquitus Jejunium erat indictum. num. 5.

Quando hæc diſciplina fuerit immutata: *ibid.*

Celebritas Adventus Domini juxta Durandum a S. Petro inducta. XI. num. 7.

Probabilius a S. Gregorio Magno. *ibid.*

Quare die primo Dominico Adventus legatur Evangelium de Judicio finali. *ibid.* num. 9.

Quare eo tempore omittatur *Gloria in Excelſis*, & Hymnus *Te Deum*. *ibid.* num. 9.

Quare a Diaconis Dalmaticæ, & Subdiaconis Tunicellæ deponantur, & Caſulas complicatas ipſi aſſumant. *ibid.*

Tempus Adventus Domini non modo a Clauſtralibus ſed ab omnibus obſervandum num. 10.

Antiquitus eo tempore Conjuges ab omni commercio abſtinebant. *ibid.*

Quid a Parocho præſtandum hoc tempore ex S. Carolo Borromæo. num. 11.

Novendiales preces faciendæ ante diem Natalem Domini. n. 13.

Agapæ.

Quid eſſent, & quomodo celebrarentur. LIV. num. 3.

Corruptelæ inductæ earum occaſione primis Eccleſiæ temporibus, quam graviter a S. Paulo reprehenſæ. num. 13.

Quanto tempore perſeveraverint. *ibid.* & n. 14.

Agobardus Lugdunenſis Archiepiſcopus.

Quam improbaverit Magnatum conſuetudinem utendi Sacerdotibus ad res domeſticas. XXXIV. num. 6.

Aiſtulphus Longobardorum Rex.

Quadraginta Lucios quotannis exigit a Monachis Nonantulæ pro S. Martini Quadrageſima. XI. num. 5.

Alcuinus.

A Carolo Magno in Anglia accitus, ut in ejus ditione Accademias novis legibus inſtitueret. XLII. n. 9.

Quam neceſſariam ad Sacras facultates putaret Logicam. *ibid.*

Alexander Cardinalis Sfortia.

Legatus Civitatis Bononienſis luxum prohibuit in veſtibus, conviviis, & exequiis celebrandis. XXXVI. num. 1.

Digitized by Google

Alexander III.

Peſſimam conſuetudinem, quæ in Galliis ætate media obtinebat, de injuriis ab unoquoque privata auctoritate puniendis, conatur evellere. XI. num. 10.

Saltem tempora Adventus Domini. *ibid.* Canonicatum Theologalem primus inſtituit. LVII. num. 2.

Interrogatus a quibuſdam populis prope mare degentibus, an liceret piſcari diebus feſtis Haleces, ſi forte ad littus acceſſiſſent, quid reſponderit. LV. num. 17.

Valida decernit teſtamenta facta coram Parocho, & tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis. CV. num. 2., & 3.

Alexander Severus.

In eligendis provinciarum Rectoribus, vel Procuratoribus qui am eſſet ejus mos, & conſuetudo. LII. num. 22.

Alexander VII.

Ob graviſſimas cauſas permiſit omitti aliqua Sacramentalia in Baptiſmo conferendo Mulieribus Sinenſibus. XCVIII. num. 16.

Initiandis Romæ Sacris Ordinibus ſpiritualem receſſum decem dierum præſcribit. CIV. num. 5.

Altaria Privilegiata.

Quo fundamento Summus Pontifex innitatur declarans Altaria privilegiata. LVI. num 15.

Altarium hujuſmodi antiqua monumenta. *ibid.*

Quænam ſint eæ Eccleſiæ, quibus conceditur Altare privilegiatum. num. 16.

Quot numero Miſſæ debeant quotidie celebrari in Eccleſia, ubi eſt Altare privilegiatum. num. 16.

Quando Altare privilegiatum maneat ſuſpenſum ratione obligationis numeri Miſſarum, quæ non adimplentur. n. 17.

Ancillæ.

Quis earum Parochus. XXXIII. num. 17.

Annulus in digitis.

Interdicitur quibuſcumque Sacerdotibus tempore Miſſæ. XXXIV. num. 15.

Apoſtoli.

Rem Divinam non fecerunt triduo mortis Domini. XXI. numer. 2.

Quando prima fecerint. n. 3.

Qua veſte induti. n. 4.

Super Altara ſacrificaverunt. n. 7.

Ad Græcorum querimonias contra Judæos eleemoſynarum diſtribuendarum munus iis demandant. LXXII. num. 26.

Mulieres ſuorum itinerum comites habebant, quæ alimenta neceſſaria ſubminiſtrarent. LXXXIII. num. 23.

Quare poſtea eas dimiſerint. *ibid.*

Archipresbyteri.

Singulis menſibus tenentur cœtus pro examinandis quæſtionibus Theologiæ Moralis indicere. CII. n. 5.

Sive Titulares ſint, ſive alios Parochos ſubjectos habeant. CII. numer. 3.

Quomodo ſe gerere debeant, cum nullos habent ſibi ſubjectos Parochos. CII. n. 5.

Quænam ſtatuantur pœnæ in eos, qui hujuſmodi cœtus omittunt. *ibid.*

Non ſatis eſt ſi ſuam ſententiam ſcriptam transmittant, niſi legitime impediti *ibid.*

Archidiaconi.

Quænam eſſent eorum partes, & munus erga Ordinandos. LXXII. num. 22.

Arſaces Sicariorum Princeps.

Mittit nonnullos qui S. Ludovicum Galliarum Regem obtruncarent. XLI. n. 6.

Articuli Fidei.

Quinam explicite, & quinam implicite credendi, & qua neceſſitate. LXXII n. 14. & 15.

Propoſitio in hac materia ab Innocentio XI. damnata. n. 14.

Utrum omnes Fideles æqualiter teneantur ad notitiam explicitam articulorum Fidei, qui ſunt neceſſarii neceſſitate medii n. 19.

Laborans ignorantia myſteriorum, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate medii, non eſt capax abſolutionis. *ibid.*

Propoſitio in hac materia damnata ab Innocentio XI. *ibid.*

Aſylum, ſeu localis immunitas Eccleſiarum.

Rei omnes in Eccleſiis gaudent Aſyli Beneficio, niſi crimina talia ſint, quibus denegatur hoc privilegium. XLI. num. 2.

Aſyli inſtitutionem approbant Sacræ litteræ. *ibid.*

Crimina, quibus Aſyli privilegium denegatur ex jure communi, & antiquis Pontificum decretis. n. 5.

Crimina, quibus idem privilegium denegatur ex Conſtitutionibus Gregorii XIV., Benedicti XIII., & Clementis XII. num. 9. uſque ad 13.

Utrum decoctores per luxuriam, vel qui ſe tales ſimulant, gaudeant privilegio Aſyli Eccleſiaſtici num. 9.

Non gaudentes privilegio Aſyli Eccleſiaſtici, qua ratione extrahendi num. 26.

An poſſint extrahi cauſa indicta. *ibid.*

Utrum illi ſint extrahendi, qui ſolum ex conjecturis cognoſcuntur non gaudere hoc privilegio. *ibid.* uſque ad num. 29.

Non obſtante immunitate, ſi quis gravium criminum reus ſit, vel ſæpius illa commiſerit, interpoſita Summi Pontificis auctoritate, deinde poteſt in carceres detrudi Judicis Eccleſiaſtici, & pœna extraordinaria puniri. num. 33.

Rei qui Aſylo non gaudent, extrahendi; legumque auctoritate a ſuis Judicibus plectendi n. 29.

Confugientes ad loca Sacra, ſi longe ab ipſis capiantur, non gaudent privilegio Aſyli, etiamſi dolo inde ſubducti. num. 31.

Aſperſorium.

A quo debeant porrigi Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam ſuæ Diœceſis. CV. num. 118.

Auctor Cantus

Pſalmorum in Eccleſia. Vide. *S. Ambroſius.* Vide. *Diodorus.* Vide. *Flavianus Antiochenus.*

Bacchanalia.

Inde dicta vulgo *Carnovale*. XIV. n. 3.

Quam perniciosa ſint, & nequam. LXXVI. n. 9.

Cle-

Digitized by Google

Clericis, & Sacerdotibus vetitum Larvas, ſeu Perſonas induere. LXXVII. num. 1.
Perſona non ſit veſtis Sacra, vel habitus Regularis. num. 4.

Bagos Societatis Jeſu Theologus

Docet Epiſcopum ſemper eſſe verum, & proprium ſuorum Diœceſanorum Sacerdotem. XVIII. num. 6.
Ejus opinionem Clerus Gallicanus amplectitur contra impugnantes *ibid.*

Baptiſmus.

Antiquitus conferri ſolebant tantum Sabbato Majoris Hebdomadæ & in pervigilio Pentecoſtes. I. n. 3. XCVIII. num. 4.
A ſolis Epiſcopis. I. num. 4.
In Eccleſia tantum omnium Principe *ibid.*
Ritus, & cæremoniæ in Baptiſmo antiquiſſimæ. VIII. num. 6. & 7.
Baptiſmus ſub conditione quando conferendus. VIII. num. 6.
Nunquam in privatis ædibus, niſi graviſſimas ob cauſas. XCVIII. num. 9.
Pœnæ contrafacientibus irrogatæ a Sacris Canonibus *ibid.*
Si omittantur cæremoniæ abſque urgente neceſſitate culpa lethalis admittitur. XCVIII. num. 15.

Baptiſmus collatus ab Hæretico

Non eſt iterandus, etiam ſub conditione, quoties non dubitatur de materia, forma, & intentione LXXXIV. num. 6.

Baptiſmus ſub conditione

In quibus caſibus conferri poſſit? n. 2. uſque ad 4.

Baptizans ſub conditione

In quo caſu irregularitatem contrahat? num. 9.
Utrum irregularitate contracta poſſit ſuſceptos Ordines exercere? num. 11.
Utrum etiam Miniſtri in aliquo caſu contrahant irregularitatem? *ibid.*

Barbitonſores

Diebus feſtis ſanguinem mittere, & ægrotis mederi poſſunt XLIII. num. 3.
Olim iis Bononiæ, & alibi vetitum fuit caput tondere, barbam radere. *ibid.*
Qua hora, & tempore illis modo permiſſum id ſit. num. 9.

Baſilica Lateranenſis

A Sancto Silveſtro conſecrata; per Clementem VIII., & Innocentium X. reſtauratur. LXVII. num. 7.
A Benedicto XIII. iterum dedicatur. *ibid.*

Bellarminus Cardinalis

Indicat rationem pie recitandi Divini Officii. CVII. num. 16.
S. Franciſco Saleſio conſulenti, an Clauſtris deberet includere quaſdam Virgines, & Viduas communem vitam agentes ſine votis, quid reſponderit. LVI. num. 1.

Bellum.

Quodnam appelletur Bellum juſtum. CI. num. 16. & 17.

Benedictiones.

Benedictionum virtus XLVII. n. 16.
Benedictiones impertiri poſſunt cum Sacra Effigie aut Reliquiis. n. 23. uſque ad 28.
Hujuſmodi benedictionum aliquot præclara monumenta. *ibid.*

Benedictiones ſolemnes in Matrimoniis.

In Matrimoniis, quæ contrahuntur vetitis temporibus, benedictiones ſunt interdictæ ſub gravi culpa. LXXX. num. 1. uſque ad 7.
Quænam intelligantur eſſe ſolemnes, & non ſolemnes benedictiones num. 8. uſque ad num. 11.

Benedictiones Mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis ignis, Seminis, Ovorum &c.

Non ſunt de juribus mere Parochialibus. Benedictiones tamen Mulierum poſt partum, & Fontis Baptiſmalis debent fieri a Parocho. CV. num. 91. §. 4. num. 5., & 21.
Prohibentur fieri in Eccleſiis Sodalitatum. CV. num. 115.

Benedictio Cerei Paſchalis, & Ignis.

Quo die debet peragi. Quis ejus Auctor XXXIX. num. 6. & 7.
Quid præſeferat. num. 8.

Benedictiones, diſtributiones Candelarum, Cinerum &c.

Non ſunt de juribus mere Parochialibus. CV. num. 93. ſub §. 5. & 11.
Prohibentur fieri in Eccleſiis Sodalitatum, niſi pro Sodalibus. CV. num. 115.

Benedictio Campanarum.

Ritus benedicendi Campanis qui fuerit primus Auctor. XVII. num. 30.
Cur Campanis Sancti alicujus nomen imponi ſoleat. num 32. 33 34. & 35.
Hujuſmodi benedictio non eſt verus Baptiſmus, *ibid.*
Beneficia, quæ ex Campanarum benedictione ad nos profluunt. num. 36.
Eſt ſolius Epiſcopi Campanis benedicere, n. 38.

Benedictionum aliquarum ritus.

Ritus benedicendi Equis, & animalibus. num. 12.
Ritus benedictionis contra Mures, Locuſtas, Bruchos, & Vermes noxios. num. 20.
Ritus benedicendi Agris. num. 21. uſque ad 28.
Ritus benedicendi Campanis. num. 31.

Benedictus XIII.

Antiquum ritum renuvat inter Patrinum, & Confirmandum ætate adultum. VI. num. 16.
Præbendam Theologalem ſoli Doctori laureato in Sacra Theologia jubet conferri per concurſum. LVII. num. 3.
Indulgentiam Plenariam iis conceſſit, qui poſt peractam ſemel in menſe Confeſſionem, acceptamque Sacram Euchariſtiam ad pulſum Campanæ tres Angelicas ſalutationes flexis genibus recitaverint. LXI. num 2.
Probavit Decretum Cardinalis de Turnon de conferendo Baptiſmo Infantibus quamprimum fieri poteſt. XCVIII. num. 7.
Antiqua privilegia Tertiariis Mulieribus confirmavit, & auxit. CV. num. 70.
Reliquit arbitrio Epiſcopi facultatem permittendi Canonicis, ut Matutinum diei ſequentis recitent

poſt

poſt Completorium diei præcedentis. CVII. num. 22.

Beneficia

Univerſa Reſidentiæ lege olim tenebantur. XCVII. num. 8.

Quare lex ejuſmodi obſoleverit. *ibid.*

Beneficiorum fructus in tres partes diſtribui, & erogari debent C. num. 12.

Beneficia ſimplicia obtineri nequeunt a Canonicis Regularibus Lateranenſibus. num. 2.

Aliter vero, ſi conjunctam habeant animarum curam, & facultas Abbatis Generalis intercedat. num. 3.

Quicumque ſimplex Beneficium, aut penſionem obtinet in aliqua Eccleſia, partem ſuam conferre debet, cum illa reparanda eſt. C. num. 13.

Beneficia Eccleſiaſtica.

Qui multis ambitioſis precibus Beneficium petit, quam pœnam incurrat ex S. Carolo Borromæo XII. num. 8.

Eſt ſuperbus, & injuſtus, ſi alicujus Eccleſiæ Procurationem virtuti ſuæ debitam jactet. n. 10.

Quid de eo ſentiat S. Thomas. *ibid.*

Beneficium ſimplex.

Quid ſit Beneficium ſimplex. XCVII. num. 3.

Utrum præter unum ſimplex Beneficium, quod non ſufficiat ad vitam ſuſtentandam, poſſit ab Epiſcopo conferri ſecundum. XCI. num. 1. uſque ad 4.

Suppoſita collatione duorum Beneficiorum, quæ non ſufficiunt pro honeſta vitæ ſuſtentatione, utrum poſſint conferri ab Epiſcopo tertium, quartum, & quintum abſque Pontificis facultate. *ibid.* & uſque ad num. 8.

Suppoſita collatione duorum Beneficiorum, ſive ſufficientium, ſive non, pro honeſta vitæ ſuſtentatione, utrum poſſint alia alicui conferri, quæ jure ad illum pertinent abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. *ibid.*

Admitti poteſt cum pluribus penſionibus Eccleſiaſticis, quæ nequeunt ſuppeditare honeſtam ſuſtentationem. num. 7.

Etiam quando eſt ſimplex, admitti poteſt in eadem Perſona cum pluribus legatis piis, ſeu Cappellaniis juriſpatronatus Laicorum abſque Sedis Apoſtolicæ facultate. *ibid.*

Beneficiati

Proviſi de Beneficiis curam animarum habentibus, tenentur ex Tridentino elicere profeſſionem Fidei coram Epiſcopo, ſeu ejus Generali Vicario intra duos menſes a die poſſeſſionis. LX. num. 1.

Benvenuti

Vitam S. Auguſtini Latine prius, & Gallice conſcriptam convertit in Italicam linguam. CIV. num. 2.

Bona Eccleſiæ

Jubentur adminiſtrari ab Epiſcopis per œconomos in Concilio Chalcedonenſi. LXXII. n. 27.

Bona Temporalia

Precibus a Domino expoſci poſſunt, & quare. LXII. num. 6.

Bonhomus Vercellenſis Epiſcopus

Libellum edidit complectentem varia Decreta ſuper Eccleſiaſtica Reformatione. XVII. num. 20.

Bonifacius VIII

Quam caute Wenceslaum Regem a legibus Quadrageſimæ ſolverit? XV. num. 18.

Anni Sancti celebritatem induxit; Qua occaſione id fecerit? XXV. num. 5.

Monialibus Clauſtrorum legem obſervandam primus præcepit. XXIX. num. 13.

Excommunicationis pœnæ eos ſubjecit, qui a foro Eccleſiaſtico alios abducunt, vel impediunt, vel de eo per ludibrium, vel jocum verba faciunt. XL. num. 9.

Librum ſextum ſuarum Decretalium promulgat hortationibus Jacobi Caſtelli Bononienſis Manſionarii. LIX. num. 10.

Eumdem nuncupat Accademiæ Bononienſi. *ibid.*

Prohibet defunctorum corpora exenterari, in fruſtra concidi, vel ab eis carnem excuti ſub pœna Excommunicationis ſoli Pontifici reſervata. LXIV. num. 6.

Ejus Conſtitutio de membris defunctorum non incidendis, quomodo ſit intelligenda. *ibid.*

Permittit diſtributiones abſentibus a Choro ob infirmitatem, vel Eccleſiæ utilitatem. CVII. num. 45.

Bonifacius IX.

Exemit ab Ordinario Sodalitia excitata in ſolo Lateranenſi. CV. num. 90.

Bononia

Studiorum Parens quare dicatur? LVII. num. 8.

In ea celebris Theologiæ Academia inſtituta per Innocentium VI. *ibid.*

Magna Theologorum copia ſemper abundans. *ibid.*

Bruta.

Utrum in ſtatu innocentiæ futura fuiſſent manſueta, quæ nunctunt ferocia tum inter ſe, tum erga homines? XLVII. n. 9.

A quo moveantur ad nocendum hominibus. num. 13., & 14.

Ritus benedictionis contra Bruta infeſta. num. 20.

Cadavera Defunctorum

Non poſſunt exenterari, membratim concidi, neque ab illis carnis tegumentum excuti ſub pœna excommunicationis ſoli Pontifici reſervata. LXIV. num. 2.

Campana.

Quis eas adinvenerit, & quis in Eccleſiam induxerit. XX. n. 2. uſque ad 4.

Cur earum ſonitus certis majoris Hebdomadæ diebus prætermittatur. num. 6., 7.

Variæ de hujuſmodi re Auctorum ſententiæ. *ibid.*

Quæ Eccleſia debeat eſſe prima in reſtituendo Campanarum ſono Sabbato Majoris Hebdomadæ. n. 8., & 9.

Inventæ, ut Populus ad Templum vocetur ad orandum. LXI. num. 4.

Suffectæ fuerunt tubis argenteis, quibus Judæi utebantur *ibid.*

Signum iis daudum pro Angelica ſalutatione ter in die. *ibid.*

Item

Digitized by Google

Item prima noctis hora pro recitando Pſalmo *De profundis. ibid.*

Canonici

Honeſtæ vitæ rationem, & exemplum Clero univerſo præferant neceſſe eſt. CVII. num. 4.

Horas Canonicas in Choro perſolvere debent. n. 7.

Silentes in Choro, dum recitatur Divinum Officium, carent fructibus Beneficii, ac diſtributionibus. num. 16.

Debent callere cantum Gregorianum. *ibid.*

Vacare debent ſpiritualibus exercitiis ſemel per annum. LI. num. 2.

Non poſſunt diſcedere a Choro ad confeſſiones udiendas; alias carent diſtributionibus. CVII. n. 79.

Choro addictus poteſt alium Canonicum in urbe præſentem ſuo loco ſubrogare, atque ita diſtributiones percipere. n. 17. & 18.

Coadiutoribus vero Canonicorum id non licet. num. 17.

Nequit in Choro privatim Officium Divinum perſolvere, dum ab aliis cantatur. num. 16.

Canonici confabulantes in Choro graviter peccant; an etiam teneantur ad reſtitutionem diſtributionum. num. 25.

Proviſi de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus tenentur ex Tridentino Concilio emittare profeſſionem Fidei intra duos menſes, non ſolum coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo: ſecus in Eccleſiis Collegiatis. LX. num. 2.

Accerſitus Canonicus pro ſervitio Epiſcopi percipit fructus præbendarum, non vero quotidianas diſtributiones, CVII. n. 58.

Si vero Epiſcopum limina Apoſtolorum inviſentem comitetur, vel ejus loco ſufficiatur ab Epiſcopo, tunc percipit etiam diſtributiones *ibid.*

Qui conveniret in chorum ductus ſola utilitata diſtributionum ſimoniæ labem contraheret. n. 39.

Tenentur omnes Canonici inſervire Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, *ibid.* & gaudent diſtributionibus. n. 61.

Debent inſervire etiam in munere Subdiaconi. n. 60.

Etiam in Eccleſia ſuburbana. *ibid.*

Confabulantes in choro, dum Sacrum peragitur, ſuſpenſioni obnoxii declarantur. n. 29.

Non poſſunt celebrare Capitulum tempore Divinorum Officiorum, niſi ob graviſſimam cauſam; alias amittunt diſtributiones. num. 73.

Inſervientes Epiſcopo privatim celebranti, vel diœceſim viſitanti non percipiunt quotidianas diſtributiones. n. 60.

Non poſſunt vacare ſpiritualibus exercitiis tempore Adventus, & Quadrageſimæ, & in feſtis ſolemnibus; & ſolum permittente Epiſcopo, & non omnes ſimul. n. 63.

Gaudent fructibus, ac diſtributionibus poſtquam inſervierunt Eccleſiæ per quadraginta annos laudabiliter. n. 64.

Canonici immunes a choro poſt quadraginta annos poſſunt ab Epiſcopo revocari, ſi opus fuerit. *ibid.*

Canonicus coadjutor non tenetur inſervire loco coadiutoris etiam infirmi. n. 66.

Omnia emolumenta provenientia ex abſentiis Canonicorum debentur Canonicis coadiutis. *ibid.*

Canonici abſentes a Choro

An lucrentur diſtributiones quotidianas. n. 36.

Quid ſtatuatur contra Canonicos abſentes ultra tres menſes. *ibid* & num. 37.

Abſentes poſſunt compelli etiam per mulctas pecuniarias. num. 43. & num. 44.

Infirmitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas ita excuſant a choro, ut non amittantur diſtributiones. n. 45. & 46.

Canonicus cæcus inter infirmos recenſendus. n. 46.

Quid ſi Canonici infirmi negligentes prius eſſe conſueverint. num. 47.

Qui chorum dimittit ob inimicitias, & injurias, quas tamen immerito patitur, non caret diſtributionibus. *ibid.*

Item, qui carceribus injuſte detinentur. *ibid.*

Abeſſe poſſunt per tres menſes ab Eccleſia juxta Concilium Tridentinum, niſi tamen Eccleſiæ ſtatuta contrarium præcipiant. num. 31.

Quid revera intelligatur pro abſentia ab Eccleſia. num. 31.

An abſentia trium menſium debeat eſſe continua. *ibid.*

Canonici nequeunt gaudere vacatione trium menſium ultra tertiam partem, uno, & eodem tempore, neque diebus Quadrageſimæ, Adventus, & amplioribus feſtivitatibus. n. 34.

An requiratur licentia Epiſcopi, quando Canonici abeſſe volunt tempore per Concilium permiſſo. *ibid.*

Quid ſi abeſſe velint extra diœceſim. num. 36.

Canonici, & Canonicales Dignitates

In Miſſæ Sacrificio non debent habere Miniſtrum, qui Miſſali aſſiſtat, pagellas evolvat. XXXV. num. 18.

Canonici Cappellani

Nequeunt dimittere chorum ut Sacrum faciant; alias carent diſtributionibus. n. 74. uſque ad n. 76.

Canonici Civitatis, ac Diœceſis Bononien.

Vide *leges præſcriptæ* &c.

Canonici Magiſtri

Juris Pontificii, aut ſacræ Theologiæ; inſuper Canonici operam dantes iis facultatibus addiſcendis cum indulto abſentiæ *ratione ſtudiorum*, non percipiunt diſtributiones. n. 72.

Canonici inſervientes

Cameræ Apoſtolicæ non percipiunt diſtributiones. n. 70.

Canonici viſitantes

Devotionis cauſa Eccleſiam Lauretanam non percipiunt diſtributiones. n. 71.

Canonicus cæcus

Vide *Canonici abſentes*.

Canonicus examinator Synodalis

Non percipit diſtributiones, niſi interſit Divinis Horis. n. 68.

Ca-

Digitized by Google

Confirmatum, & pluribus auctum ab Innocentio X., & Benedicto XIII. *ibid.*

Chocolates.

Vide *Jejunium Quadrageſimale.*

Choreæ.

Utrum permitti poſſint. XIV. n. 34.

Utrum de ſe ſint peccaminoſæ nec ne? LXXVI. num. 3. uſque ad num. 5.

Variæ circa hoc Doctorum, & Patrum ſententiæ *ibid.*

Quam ſint periculoſæ. *ibid.*

Quando ſint certo peccaminoſæ. num. 7. & 8.

A Sacerdotibus, & Parochis initæ quam ſcandaloſæ. num. 5.

Sunt Eccleſiaſticis interdictæ tempore bacchanalium. num. 8. & XXXVII. num. 6.

Chriſma.

Vide *Conſecratio S. Olei.*

Chriſti fideles.

Initio Eccleſiæ quater in nocte ſurgebant ad Orationem, & preces recitandas. CVII. n. 20.

Chriſtus Dominus.

Utrum Sanctiſſimam Euchariſtiam ſuſceperit in ultima Cœna, antequam illam Apoſtolis tribueret. XXXVIII. num. 6.

Quo die, & hora reſurrexerit. XXXIX. num. 8.

Quanto tempore fuerit in ſepulchro. num. 7.

Circulus ex capillis confectus.

Interdicitur Sacerdotibus tempore Sacri. XXXIV. n. 24.

Vide *Coma fictitia.*

Clauſtra Monialium.

Pueri, & Puellæ teneræ ætatis Clauſtra Monialium ingredi non permittantur. XXIX. n. 24.

Clemens V.

Quoſdam Judices comprimit, qui damnatos capite impediebant, ne ſua ſcelera Sacerdoti confiterentur. XXII. num. 3.

Solis Principum Liberis, & ob ſolam neceſſitatem permiſit Baptiſmum adminiſtrari in privatis domibus. XCVIII. n. 9.

Clemens VIII.

Statuit Sodalitia cooptata Capitulo Sancti Joannis Lateranenſis ſubeſſe Ordinario. CV. n. 89.

Statuit Confraternitates aggregatas aut Regularibus, aut aliis Archiſodalitiis ſubeſſe Ordinario. *ibid.*

Prohibuit, ne plures in ea civitate Sodalitates ejuſdem inſtituti permitterentur. n. 86.

Clemens X.

Permittit Canonicis Regularibus Lateranenſibus obtinere Beneficia cum animarum cura, ſi Abbatis Generalis facultas intercedat. XCVII. num. 3.

Clemens XI.

Ejus Epiſtola Encyclica de non faciendis expenſis a Monialibus in ſuſcipiendis, obeundiſque Monaſterii muneribus. XXIX.

Irreverentias in Miſſæ Sacrificio avertendas maxime curat. XXXIV. num. 2.

Præſcribit rationem recitandi Divini Officii. CVII. n. 24. & 28.

Ejus Decretum de unica Miſſa in Oratoriis privatis celebranda: de tempore, quo in iis celebrari non licet: de Privilegiis Regularium abrogatis. n. 20.

Decernit Infantes, qui decedunt in agris apud Nutrices pertinere ad Eccleſiam Parochialem ſuorum Parentum, & in ea ſepeliendos: ſi vero caruerint Parentibus ſpectare ad Parochiam Tutorum, ſi etiam Tutoribus caruerint, ad parochiam, in qua decedunt. CV. num. 86.

Litteras dat ſua manu exaratas ad ampliſſimum, & nobiliſſimum virum curam animarum habentem, quibus eum monet de muliere dimittenda, licet nulla intercederet conſuetudo. LXXXIII. num. 12.

Permittit Parochis, & Canonicis, qui vacant ſpiritualibus Exercitiis, diſtributiones, & conſuetos fructus, qui inter præſentes percipiuntur CIV. num. 24.

Decernit participes eſſe diſtributionum Canonicos, qui vacant ſpiritualibus exercitiis. CVII. n. 63

Clemens XII.

Abrogavit privilegia conceſſa Mulieribus Tertiariis a Benedicto XIII. num. 71.

Chirographum publicat utilitate propoſita pro deferendis in officinam monetariam vaſis argenteis ſuperfluis ad ſolvendum æs alienum contractum. LII. num. 1. & 2.

Indulgentiam plenariam promulgat in forma Jubilæi. LIII. n. 1.

Permiſit ad decennium Miſſionariis in Regione Madurenſi omittere quædam ſacramentalia in conferendo Baptiſmo. XCVIII. num. 16.

Indulgentiam plenariam concedit Deum orantibus contra Turcas. LXXXIX. num. 4.

Quas orationes indixerit pro ea obtinenda. n. 7.

Probavit Decretum Cardinalis de Tournon de conferendo Baptiſmo infantibus quamprimum fieri poteſt. XCVII.I. num. 7.

Quam Indulgentiam iis impertiverit, qui ad pulſum Campanæ flexis genibus pſalmum; *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica addito verſiculo *Requiem æternam* &c. LXI. num. 2.

Benedicti XIII. Conſtitutiones circa Tertiarias Moniales viventes in privatis ædibus ad jus commune revocat. XCII. num. 16.

Clerici.

Non debent nutrire comas. LXXI. num. 6.

Debent gerere tam Coronam, quam Tonſuram. *ibid.*

Si iter habeant uti poſſunt veſte breviori, ſed decenti. num. 9.

Item permittitur, ut ſine pallio extra mœnia civitatis deambulent, & hyemis, vel alterius modeſti coloris. num. 10.

Habitum Clericalem contra ſtatuta non deferentes, quibus pœnis ſubjecti fuerint a Synodo Tridentina, & Sixto V. num. 12.

Quibus aliis pœnis declarentur ſubjacere in Diœceſi Bononienſi. num. 13.

Habitum Clericalem ubicumque deferre ex Trullano Concilio, aliiſque jubentur. num. 2.

Digitized by Google

Habitus Clericorum debet eſſe veſtis oblonga. num. 2.
Quo tempore uti tentaverint brevioribus veſtibus pro oblongis. *ibid.* & num. 3.
Non poſſunt incedere cum veſte colorata ſine pallio, cum bacilis retento collari. num. 5.
Uti poſſunt comis appoſitis de facultate Epiſcopi, decentibus tamen, & ita ut appareat Corona. n. 6.
Quodnam eſſet eorum munus juxta veterem diſciplinam in corporibus Chriſtianorum deferendis, iiſque tumulandis. XXXVI. num. 14.
Clericus, qui Minores, & Subdiaconatum ſimul attigit, minores ſolum poteſt exercere. CLVI. num. 7.
An Ordinatus hac ratione ſuſpenſioni ſit obnoxius. *ibid.*

Clericus irregularis.

An ſit irregularis, qui militiam ſecutus, neminem tamen interfecit, aut mutilavit. CI. n. 5.
An irregularitatem contraxerit, qui Magiſtratum ſæcularem agens, in reum mortis ſententiam pronunciavit, quæ tamen executioni mandata non eſt. num. 6.
Quid autem ſi bellum ſit injuſtum. num. 8.
Quid ſi bellum juſtum pro defenſione, vel offenſione ſuſcipiat Clericus. num. 9.
Non eſt irregularis Clericus, qui ad ſuam vitam defendendam aliquem interficit. n. 11.
Clericus inter milites etiam Pontificios cooptatus *licet ſæva non exerceat* ſpoliatur ipſo facto ſuis penſionibus, ac Beneficiis. num. 18.
Si Initiatus ſit Ordinibus Sacris, aut Beneficio præditus lethaliter etiam peccat, aliter, ſi Tonſuram, & minores ſolum Ordines habeat. n. 21.

Clingius Corradus.

Quomodo choreas definiverit. LXXVI. num. 5.

Coadjutores.

Canonicorum Choro addicti non poſſunt alium loco ſuo ſubrogare. CVII. num. 17.
Non poſſunt petere indultum abſentiæ a Choro ratione ſtudiorum. num. 72.
Cardinalis Columna Archiepiſcopus Bononienſis præcipit confeſſariis etiam Regularibus convenire ad Congregationem caſuum conſcientiæ. CIII.

Cæcutientes, & Cæci.

Cæci ſunt irregulares. XXXIV. num. 5.
Neque ad primam Tonſuram admittuntur. *ibid.*
Cæcutientibus Presbyteris quid concedi ſoleat a Sac. Congregatione. *ibid.*
Vide *Vicarius cæcus.*

Cæleſtinus I.

Improbat conſuetudinem de reis non abſolvendis in mortis articulo. XXII. num. 3.

Cœtus Eccleſiaſtici.

Parochis præſcribitur, ut peractis cœtibus reſponſa mittant Pœnitentiariis. CII. num. 1.
Non ſatis eſt pagellam mittere ad illum, qui cœtibus præſidet. num. 3.
Conventus Eccleſiaſtici menſibus Novembris, ac Decembris omittantur. *ibid.*
Decreta circa Eccleſiaſticos conventus conſtituta. num. 7.
Delinquentes ſex ſcutata Romana perſolvant. CII. num. 15.
Vide *Conventus Eccleſiaſtici.*
Convenire tenentur omnes Sæculares, vel Regulares curam animarum habentes. CII. num. 9.
Vitandæ ſunt novæ opiniones in ſolvendis moralibus quæſtionibus num. 6.

Collegium Montaltum.

Per Sixtum V. Bononiæ erigitur LIV. num. 15.
Laudabilis, & utilis in eo ſtudiorum ratio. *ibid.*

Comæ fictitiæ Pileolus, & circuli capillorum in Sacerdotibus, & Eccleſiaſticis.

Facere rem divinam velato capite peccatum eſt. XCVI. num. 1.
Non licet gerere Pileolum, aut comas fictas, dum Sacrum peragitur abſque facultate Summi Pontificis. *ibid.* & XXXIV. num. 14.
Neque Epiſcopi, neque Nuncii habent facultatem permittendi Pileolum, aut comas fictas tempore Sacri, etiam juxta de cauſa XXXIV. n. 14.
Quibus pœnis ſubjecti fuerint Sacerdotes in Diœceſi Bononienſi, qui pileolum, vel Comas fictitias geſtaverint tempore Sacri. XCVI num. 9
Quænam ſit differentia inter Comam fictam, & circulum capillorum. num. 11, & 13.
Utrum Epiſcopus poſſit permittere in Sacerdotibus circulum capillorum tempore Sacri. n. 4.
Vana Sacerdotum effugia, ut ſibi liceat uſus comæ fictitiæ. n. 18.

Communio Paſchalis.

Non adimpletur præceptum, ſi Communio ſumatur in Metropolitana Eccleſia, quæ non ſit ejuſdem ſumentis Parochia. LV. num. 5.
Sæculares Monialibus, vel Regularibus inſervientes: quando poſſint præcepto Communionis Paſchalis ſatisfacere in eorum Eccleſiis extra Parochiam. num. 7.
Excuſationes, quæ adduci ſolent ab iis, qui huic præcepto non ſatisfaciunt, ne declarentur excommunicati, XLV. num. 16.
Quam vanæ ſint, & quomodo iis reſpondendum n. 17.
Ad feſtum Nativitatis B. Virginis in Diœceſi Bononienſi prorogatur præceptum Paſchalis communionis iis, qui illam ſumere in Paſchate omiſerunt. n. 18.

Communionis præceptum.

Obligat fideles ad ſumendam Euchariſtiam tempore Paſchali in propria Parochia. XIII. num. 6. & 8.
Quid intelligatur pro tempore Paſchali. num. 9.
Non ſatisfacit huic præcepto, qui relicta propria Parochia, Metropolitanam aut Cathedralem Eccleſiam adit. num. 11.

Communio Sacrilega.

Maxime Deum provocat. XLV. num. 17.
Regi Lothario ejuſque familiaribus quantum fuerit exitioſa. *ibid.*

Concilium Baſileenſe.

Decretum Innocentii III. de inſtituendo Canonicatu Theologali in omnibus Metropolitanis extendit ad omnes Cathedrales. LXII. num. 3.

Digitized by Google

Concilium Conſtantienſe.

Opinionem proſcripſit, qua afferebatur Orationes ſpeciales uni perſonæ applicatas non magis eidem prodeſſe, quam generales cæteris paribus XXXVI. n. 9.

Concilium Lateranenſe

Decernit reſtituendos Beneficii fructus ab iis, qui Divinum Officium omittunt. CVII. n. 16.

Concilium Romanum.

Sub Benedicto XII. utrum Regularibus poteſtatem fecerit, qua extra tempora ordinari poſſint. XXIII. n. 5.

Concilium Colonienſe.

Rationem perſolvendi Horas Canonicas pie, devoteque præſcribit. CVII. n. 16.

Concilium Tridentinum.

Decernit inſtituendum eſſe in Eccleſiis etiam Cathedralibus Canonicum Pœnitentiarium; ejus munus, ac Privilegia deſcribit. CVII. n. 55.

Habendum pariter eſſe veluti in choro præſentem Canonicum, qui curam gerit animarum extra civitatem pro tempore, quo reſidet ac miniſtrat in ſua Parochia. num. 56.

Statuit compelli poſſe Canonicos, ut inſerviant Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti n. 60.

Silentes in choro Canonicos, dum Officium Divinum celebratur, damnat. num. 16.

Concionatores.

Non poſſunt eſſe ſæculares. XXVII. num. 8.

Debent impetrare facultatem ab Epiſcopo. *ibid.*

Quales ſe gerere debeant. num. 9. & 10. & 16.

Utrum peccent concionando in culpa mortali. n. 13.

Utrum expediat doctiſſimos habere Concionatores, an mediocres. num. 15.

A fabulis poetarum abſtinere debent. *ibid.*

Et a nimia dicendi ratione. *ibid.*

Concionatoribus ſtipendium debetur. num. 10.

Quomodo illud accipere debeant. *ibid.*

Confeſſarii Regulares Monialium.

Debent approbari ab Epiſcopo. XXIX. n. 4.

Confeſſarius.

Nequit abſolvere complicem criminis etiam tempora Jubilæi. LXXXIII. n. 22.

Condere poteſt teſtamentum illius, cujus confeſſiones excipere ſolet, ſi adſint neceſſarii teſtes. CV. n. 9.

Etiamſi Canonicus ſit, aut Regularis intereſſe debet Congregationi Caſuum Conſcientiæ. CIII. n. 10.

Id præſertim indicitur Canonico Pœnitentiario. *ibid.*

Utrum Confeſſarius, qui abſolutionem pœnitenti impertiri non potuit, eidem teſtari poſſit, ſe illi pœnitentiæ ſacramentum adminiſtraſſe. XLV. n. 10.

Nullus Sacerdos poteſt ſine Epiſcopi facultate ſæcularium Confeſſiones audire tum in civitate, tum in diœceſi. LXXXVI. num. 7.

Quænam fuerint de hac re Pontificum decreta. *ibid.*

Nunquam debet Theologiæ Moralis ſtudium intermittere, etiamſi peritus antea fuerit. XXXII. n. 4.

Confeſſarius cum facultate Sacræ Pœnitentiariæ.

Si poſt contractum matrimonium in vim diſpenſationis, impedimentum ex occulto fiat publicum, poteſt Epiſcopum certiorem facere de reſolutione, & diſpenſatione LXXXVII. num. 5.

De quibus monere debet conjuges. ſi vel uterque vel alter cognitum habeat impedimentum, donec diſpenſatio reddatur. n. 60.

Qua formula uti debeat diſpenſando, & abſolvendo. num. 81. & 82.

Quando aperire poſſit litteras Sacræ Pœnitentiariæ. n. 31. & 32.

Debet omnem diligentiam impendere, ut cognoſcat, an verum expoſitum fuerit Summo Pœnitentiario. n. 34.

Non poteſt uti ad ſuum libitum facultate conceſſa per Sacram Pœnitentiariam, ſed ſolum in ſacramentali Confeſſione. n. 35.

Debet irrogare pœnam conſentaneam crimini. *ibid.*

Quando indicare debeat impedimentum occultum. n. 40.

Quam pœnam incurrat, niſi literas Sacræ Pœnitentiariæ laceraverit. num. 53.

Confeſſarius Monialium.

Utrum clauſtra Monialium ingredi poſſit Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtraturus ægrotis. XXIX. num. 18.

Poteſt celebrare Miſſas Sanctorum, de quibus Moniales recitant Officium, ſed in Miſſali Romano, & de Communi XXXI. num. 10.

Idem dicendum de Cappellano, qui Monialibus inſervit. *ibid.*

Confeſſarius in aliena Diœceſi.

Confeſſarius non poteſt licite adminiſtrare ſacramentum Pœnitentiæ in aliena Diœceſi ſine Epiſcopi diœceſani facultate etiam tempore Jubilæi. LXXXIV. n. 16.

Utrum ſaltem valide. *ibid.*

Confeſſio Sacramentalis.

Quilibet Fidelis ex jure Eccleſiaſtico tenetur ſemel in anno omnia peccata ſua proprio Sacerdoti confiteri. XVIII. n. 1.

Quid intelligatur nomine *proprii* Sacerdotis. n. 5.

Quid circa hoc ſanxerit Clemens VIII. & X. n. 7. & n. 8.

Impendente mortis articulo obſtringuntur omnes ad confitenda peccata. XXII. num. 4.

Confirmandi.

Debent eſſe modeſti, & jejuni. VI. n. 12.

Sicuti etiam Epiſcopus confirmans. *ibid.*

Quænam fuerit conſtans Eccleſiæ praxis circa hoc uſque ad ſæculum XII. *ibid.*

Juxta veterem diſciplinam parvuli immediate poſt Baptiſmum confirmabantur. *ibid.*

Ægroti morbo periculoſo etiam infantes confirmandi. *ibid.*

Imparatis & indignis confertur character, non gratia. n. 21.

Oo 2 *Con-*

Confirmatio.

Confirmationis forma quantum eſſet apud antiquos arcana. n. 25.

Confirmationis materia antiquitus ſimul oleum, nunc Chriſma ex oleo, balſamoque per Epiſcopum benedictio. *ibid.*

Quid per oleum quid per balſamum deſignetur ex S. Thoma *ibid.*

Cur antiquitus haberetur tantum diebus Paſchatis, & Pentecoſtes. num. 2.

Cur ea diſciplina poſterioribus temporibus immutata. *ibid.*

Tempore Viſitationis ſacræ convenienter habetur. *ibid.*

Quot nominibus appelletur n. 3.

Eſt verum ſacramentum, eique conveniunt omnes ſacramenti conditiones *ibid.*

Quo tempore Chriſtus Confirmationem inſtituerit. num. 5.

Perpetua fuit conſuetudo in Eccleſia confirmationis adminiſtrandæ. *ibid.*

Duplicem confert gratiam ſcilicet Miraculorum, & ſanctificantem num. 6.

Quare non omnes gratiam miraculorum accipiant. *ibid.*

Eſt ſacramentum vivorum, & producit gratiam ſecundam. n. 7.

Producit characterem diverſum a charactere Baptiſmi. *ibid.*

Iterari non poteſt. *ibid.*

Non eſt neceſſaria neceſſitate medii n. 10.

Sine ea acquiri poteſt vita immortalis num. 8.

Diſputationes ſuper hoc excitatæ inter Doctores Catholicos facultatis Pariſienſis, & Anglos. n. 9.

Graviter peccat, qui ob contemptum, vel ſocordiam hoc ſacramentum non ſuſcipit. n. 10.

Item Parochi, Parentes, Domini, Tutores, ſubditos ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum non ſtimulantes. *ibid.*

Precandi formula, quæ ab Epiſcopo confirmante adhibetur, antiquiſſima. n. 15.

Confirmationis conferendæ ritus: eorum figura, ſignificatio, & ratio. *ibidem* & num. 17.

Confraternitates in ſuis Oratoriis, vel Eccleſiis.

Non poſſunt compelli a Parocho ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis. CV. n. 93. not. XXV.

Non poſſunt retinere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. *ibid.*

Suppoſita facultate retinendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non poſſunt infra annum illud publice exponere ſine licentia Ordinarii. *ibid.* ſed not. XXVI.

Poſſunt ad libitum facere ſuas Congregationes abſque interventu & licentia Parochi. *ibid.* ſed not. XXX.

De licentia Epiſcopi ſine conſenſu Parochi poſſunt infra annum exponere Sanctiſſimum Sacramentum. n. 122.

Poſſunt habere ſepulchra, & in eis tumulare cadavera de licentia Epiſcopi abſque Parochi facultate ſalvis juribus Parochialibus. num 124.

Poſſunt ducere proceſſiones de licentia Ordinarii Parocho comitante, vel alio Sacerdote de ejus licentia. num. 126.

Utrum poſſint quæſtuare, & quomodo. num. 131.

In Feſtivitatibus ſolemnibus Eccleſiæ vel Oratorii poſſunt celebrare Miſſam ſolemnem independenter a Parocho. num. 93. not. IV.

Poſſunt recitare Horas Canonicas cum cantu abſque licentia Parochi, ſub num. 93.

Poſſunt celebrare Miſſas privatas, aſſentiente Ordinario loci, & Parocho contradicente. n. 91.

Poſſunt benedicere, & diſtribuere Candelas, Cineres, Palmas &c. abſque licentia Parochi. n. 93.

Poſſunt benedicere ſemina, ova, & ſimilia independenter a Parocho. num. 93.

Poſſunt denunciare per Cappellanos Populo Feſtivitates, & Vigilias occurrentes in Hebdomada. n. 93. §. 719.

Poſſunt admittere publicas Conciones tempore Quadrageſimæ, vel Adventus de licentia Ordinarii, contradicente Parocho. num. 93.

Non poſſunt celebrare Miſſas ante Miſſam Parochialem, niſi de licentia Ordinarii. *ibid.*

Non poſſunt ſine Parocho facere Officium funebre ſuper cadaveribus in eorum Eccleſiis ſepeliendis, quando tumulandi ſunt in ejus Parochia. *ibid.*

Poſſunt abſque licentia & interventu Parochi facere ſuas Proceſſiones intra ambitum ſuarum Eccleſiarum, non tamen extra ambitum, niſi de licentia Epiſcopi. *ibid.*

Non dependent circa functiones Eccleſiaſticas a Parocho, intra cujus Parochiæ limites ſunt erectæ. *ibid.*

Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Parochialibus, earumque annexis

Dependent a Parocho in explendis functionibus Eccleſiaſticis non Parochialibus. *ibidem.*

Non poſſunt ſe committere invito Parocho in functionibus ejuſdem Eccleſiæ, ſive Parochialibus. *ibid.*

Poſſunt juxta peculiaria earum ſtatuta, & pro libito facere ſuas Congregationes abſque interventu, & licentia Parochi, dummodo non impediunt functiones Parochiales. *ibid.*

Poſſunt adminiſtrare ſua bona independenter a Parocho. *ibid.*

Congregatio Caſuum Conſcientiæ.

Vide *Cœtus Eccleſiaſtici.*

Vide *Conventus Eccleſiaſtici.*

Conſecratio, & Benedictio Monialium

Utrum in exteriori an interiori Eccleſia peragenda. LXXXV. n. 12., n. 15., & 18. & 20. & 30.

Utrum hac occaſione Moniales poſſint egredi extra Clauſuram. n. 26., & num. 28.

Utrum ex permiſſione Epiſcopi occaſione Conſecrationis Magiſter Cæremoniarum, conſanguineæ, & conſanguinei Clauſuram poſſint ingredi. *ibid.*

Conſecratio, & Benedictio Veſtium, & ſacrorum Vaſorum

Quam ſit antiqua in Eccleſia. XXI. n. 8.

Ad

Ad quem pertineat de jure. n. 9. pag. 124.
Utrum Epiſcopus ad hoc poſſit alium Sacerdotem delegare. *ibid.*
Utrum Cingulum, Pluviale, & Pixis benedictione indigeant. num. 12.
Quinam poſſint benedicere. n. 13. uſque ad 19.

Conſecratio S. Olei

Traditione Apoſtolica ad nos dimanavit. LXXXI. n. 1.
Non poteſt fieri a ſimplicibus Sacerdotibus, ſed ſolum Epiſcopis. *ibid.*
A quo fieri decreta fuerit feria quinta in Cœna Domini. *ibid.*
Debet fieri in Eccleſia Cathedrali. *ibid.*
Quam ſit antiquus ritus, ut tot numero Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Acholythi interſint conſecrationi, & benedictioni S. Olei. *ibid.*

Conſecratio Templi & Altaris.

Templum, vel Altare conſecratum, & poſtea dirutum, ſi renovetur, poteſt iterum conſecrari, & quare LXVII. n. 2.
In hoc caſu Officium debet fieri de prima Conſecratione, & quare num. 5.
Conſecratio Altaris ab Eccleſiæ Conſecratione ſejungitur. n. 8.

Conſtantinus.

Ejus lex de operibus ruralibus diebus feſtis exercendis per Leonem ſapientem male accepta. LXV. n. 14. & 15.
Quomodo intelligi debet num. 15.

Conſtantinus IV. Imperator.

S. Agathonem, cæteroſque in poſterum Pontifices a tributo ab Imperatoribus impoſito ſolvit. XCIII. num. 2.

Conſuetudo.

Conſuetudo etiam conſtans, ſi Concilio Tridentino aperte repugnet, nihil facienda. LX. num. 7.

Conventus pro examinandis caſibus moralibus

Haberi debent cum Epiſcopo, ut ea decernatur, quæ ad doctrinam, & mores pertinent. XXXII. num. 6.
Qui debeant intereſſe. *ibid.*
Quam utiles, & neceſſarii. *ibid.* n. 7.
Quantum commendentur a Synodis, & Viris clariſſimis. *ibid.*
Conventus Eccleſiaſtici habiti per Epiſcopos Petricovien. & Lucionen. num. 6.
Frequentes olim in Diæceſi Bonon. n. 7.
Quid circa eos ſtatutum in Synodis *ibid.*
Quoties fieri ſtatutum fuerit in Civitate, & Diœceſi Bononienſi, & quomodo. num. 8.
Vide *Cœtus Eccleſiaſtici.*

Convictores in Collegiis, & Seminariis

Si vita decedant cuinam Parocho perſolvenda pecunia pro funeribus XXXIII. num. 16.

Convictus Puellarum in Monaſteriis.

Mos educandi puellas in Monaſteriis antiquiſſimus. XXIX. numer. 25.
Hujuſmodi Puellæ habeant locum in Monaſterio a Monialibus ſeparatum. *ibid.*

Convivia.

Convivia fieri ſolita in Diœceſi Bononienſi cum indicuntur Officia pro Defunctis, eorumque corruptelæ LIV. num. 1.
Eorum conſuetudo abrogatur. n. 11. & 12.

Corpora Defunctorum

Poſſunt indui aliquo Regularium habitu, niſi fuerint Subdiaconi; Diaconi, & Sacerdotes. XXXVI. num. 26.
Corpora Laicorum a Laicis, Clericorum a Clericis, Sacerdotum a Sacerdotibus efferri debent. LXX. num. 6.
Non debent deferri ad Eccleſiam in curru XXXVI. n. 26.
Corpora Defunctorum pauperum non debent ad Eccleſiam deferri ab unico Sacerdote, & quare n. 5.
In iis deferendis Pſalmi canendi. *ibid.* & num. 14.
Debent deferri cum facibus, & debita funeris pompa. n. 22.
Ritus deferendi faces quam antiquus *ibid.*

Corcyrenſis Civitas

A Turcis obſidentibus eripitur ope Beatæ Mariæ Virginis. LXXIX. num. 5.

Dataria.

Quando ad ipſam ſit confugiendum pro diſpenſatione ſuper impedimentis Matrimonii contracti, vel contrahendi LXXXVII. per tot.

Deciſiones Caſuum Moralium

Habitæ per Clerum Patavinum, in lucem editæ per Joannem Clericatum XXXII. num. 6.
Quomodo fierent in Civitate Bononienſi num. 7.
Quinam ritus in ea modo ſervandus num. 11. ad 13.

Decreta Concilii Tridentini

Etiam ſine ulla ipſius mentione judicantur ſublata, quoties contrarium a Sede Apoſtolica præſcribitur LX. n. 8.
Decreta SS. Congregationum opinionibus Scriptorum quare anteponenda ſint. CVII. num. 5.

Dies Dominica

Quare Sabbati loco ab Apoſtolis ſubrogata. XLIII. n. 14.

Dominica Reſurrectionis Chriſti Domini.

Qui fuerit ritus celebrandi Miſſam in Dominica ante ſæculum decimum. XXXIX. n. 8.
Quid de eo ſequentibus temporibus immutatum. *ibid.*

Dies feriati pro Matrimoniis contrahendis.

Primis temporibus dies feriati impedimentum dirimens inferebant. LXXX. n. 19.
Quodnam tempus olim complecterentur. *ibid.*
Quonam modo eſſe intelligantur. *ibid.*

Dies Feſti

Ex præcepto pro Ordinibus conferendis ſolum definiti ſunt, non vero, qui in Breviario *feſta* appellantur. CVI. n. 3.
Qua ratione ſanctificandi. XLIII. num. 14.
Contemptores dierum feſtorum etiam in hac vita puniendi. n. 15.
Quando inciperent, & abſolverentur ſæculo nono. XIII. n. 8.
Quid ſanxerit Alexander III. *ibid.*
Corruptelæ Ruſticorum in diebus feſtis obſervandis. LXV. n. 1.

Ex

Ex violatione dierum feſtorum quot damna in Eccleſia. LXV. num. 7.
Diebus feſtis ab omni opere ſervili, ac nundinis, ac cauſis forenſibus abſtinendum. n. 8. & ſeqq.
Opera ruralia, cum ſint ſervilia, diebus feſtis fieri nequeunt. *ibid*
Præceptum dierum feſtorum non diſſolvitur ex neceſſitate operum ſervilium. *ibid.*
Quando piſcari liceat diebus feſtis. n. 17.

Diaconi in Sacrificio Miſſæ

Quomodo vinum prius in Calicem infundereot. LXXVII. n. 1.

Diodorus Tarſenſis Epiſcopus

Inſtituit alternatim canere verſiculos Pſalmorum. CVII. n. 18.

Diſtributiones.

Vide *Proventus &c.*

Divites

Quantum ad pœnæ expiationem ſunt melioris conditionis, quam pauperes. XXXVI. n. 17.

Eccleſia

Magno honore proſequenda, & nefas ad illam accedere cum armis, aut canibus venaticis. XCIX. num. 2.
Chriſtiani Milites enſem in Eccleſiam inferre primi cœperunt, & quare. num. 4.
Quibus expenſis reparari debeant Eccleſiæ tum Parochiales, tum liberæ collationis. C. per tot.
Eccleſiæ juris patronatus quando reparari debeant a Patronis. C. n. 9. & ſeqq.

Eccleſia Bononienſis

Olim erat ſuffraganea Eccleſiæ Mediolanen. LXXI. n. 3.

Eccleſiaſtici.

Multa ſunt Eccleſiaſticis illicita, quæ ſunt licita Laicis, uti choreæ. LXXVI. num. 5. & 6.

Effigies S. Crucis, & Sanctorum

Eccleſia non ſolum tolerat, ſed probat, ut Effigies Sanctæ Crucis, & Sanctorum in vicorum angulis; & Urbium compitis collocentur. LXXIII. num. 3.
Quam indignum illas humi exprimi, & locis ſordidis, & inquinatis. n. 5. & ſeqq.
Imperatorum edictis, & Sacris Canonibus id vetitum eſt. *ibid.*
Quæ pinguntur Sacræ immagines in muris externis Templorum, vel domorum, altius a terra pingendæ, n. 10.

Effigies B. M. V. a S. Luca depicta.

Quis Sacram Effigiem Bononiam deportaverit; unde, & ubi primum illam collocaverit. LXXVIII. n. 1. III. 7.
Eleemoſynæ, quæ ab oppidis ditionis Bononienſis deferuntur Sacræ Immagini: utrum, & quando pro ædificio novi Templi debeant inſervire. LXXVIII. num. 2.
Geſtari per Urbem ſolita triduo Rogationum ſummo Populi concurſu LXVIII. n. 1. III. 0. 7.
Ejus cultores beneficiis cœleſtibus cumulati. III. n. 8. & ſeq.
Qua pompa, & devotione deferenda. n. 9.
Ejus ſupplicationis celebritas, & hiſtoria. LXVIII. n. 3.
Ex decreto Cardinalis Jacobi Boncompagni clara luce, non noctu in Urbem deportanda. *ibid.* num. 4.
Quo loco Antiani, cæterique Magiſtratus cum Clero antiquitus illi occurrerent. *ibid.* 0. 5.
Quid præſtandum in illius occurſu. *ibid.*
Aliquot abuſus in ea circumferenda tollendi, & quomodo. *ibid.*
Indulgentia centum dierum iis Sodalibus conceditur, qui ſupplicationi interſunt. n. 8.
Qua devotione, & pietate habenda ſupplicatio. *ibid.*
Abuſus prohibetur celebrandi Sacrum privatum, & ſolemne tempore intempeſtivo, ſive cum Sacra Effigies recedit, ſive cum refertur ad Eccleſias, in quibus exponitur. *ibid.*

Ægidius Cardinalis Albernozzius

Fundat nobile Collegium majus a S. Clemente nuncupatum pro Hiſpanis in Urbe Bononien. LIX. n. 11.

Ægroti

Diſpenſandi a jejunio, illiſque permittenda facultas carnium XV. num. 15.

Elbertus, ſeu Ubertus Epiſc. Bonon.

Leges condidit pro Canonicis anno 1303. CVII. n. 100.

Eleemoſinæ Fidelium

In capſulis deponendæ, & duabus clavibus cuſtodiendæ, earumque quotannis reddenda Epiſcopis ratio LXXII. n. 28.
Circa eleemoſynas habenda ratio querelis populi, & occludendus aditus corruptelis, & quomodo n. 16.
Vide *Capſulæ.*
Utrum unius eleemoſynæ largitione poſſit ſatisfieri duobus diſtinctis præceptis. LIII. n. 7.
Non facientes eleemoſynam quantum Deo exoſi. L. n. 8.

Eloquentia

Eccleſiaſticis viris prorſus neceſſaria LIX. 0. 14.

Epiſcopus

Poteſt mulctas irrogare, quæ ſolum ſancitæ ſunt a jure, vel a ſtatuto, & ex conditione, ut piis operibus inſumantur. LXII. num. 29.
Cur non debeat mulctas imponere judicio ſuo. *ibid.*
Debet habere Cuſtodem mulctarum, eique deinde obſignare mandatum quo pecunia ad conſtituta opera pia depromat. *ibid.*
Debet cognoſcere cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima earum inſtantia. XL. n. 2.
Eſt verus & proprius Sacerdos ſuorum Diœceſanorum non ſolum quando confert Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, vel abſolvit a reſervatis, ſed ſemper. XVIII. n. 6.
Viſitaturus Clauſtrum Monaſteriorum Monialium non tenetur ante acceſſum eiſdem Monialibus præfinire diem, & horam viſitationis. XXIX. n. 18.
Neque in ingreſſu ſecum ducere Priorem, Abbatem, & Confeſſarium earumdem Monialium *ibid.*

Po-

Digitized by Google

Poteſt communicare Moniales ſub poteſtate Regularium degentes num. 89.

Poſt interdictum poteſt devenire ad excommunicationem contra pervicaces. LV. n. 11.

Non poteſt denegare Monialibus Confeſſarium extraordinarium ter, aut quater in anno LXVI. n. 8.

Occaſione viſitationis Sacrorum Liminum debet inter cætera referre Sacræ Congregationi, utrum habeantur in Diœceſi cœtus ad examinandas quæſtiones Theologiæ Moralis XXII. n. 7.

Superveniente rationabili cauſa poteſt ex officio etiam extra viſitationem examinare Parochos jam approbatos ad Eccleſias Parochiales. IX. n. 16.

Non habet facultatem comam fictitiam permittendi tempore Sacri. XXXIV. n. 14.

Debet invigilare ad cuſtodiam Monialium tamquam Delegatus Sedis Apoſtolicæ XXXIX. n. 4.

Habet facultatem cogendi curatores bonorum Monialium Regularibus ſubiectarum ad reddendam rationem, eoſque ſi opus fuerit removendi. *ibid.*

Poteſt punire etiam cenſuris Regulares violantes Clauſtra Monialium ipſis ſubjectarum. *ibid.*

A Synodo Tridentina jubetur in uſum revocare, quæ per Canones conſtituta fuerunt de vitæ diſciplina, & honeſtate Clericorum impoſita culpæ lethalis pœna. XXXVI. n. 6.

Poteſtate ordinaria poteſt interdicere Miſſarum celebrationes extra præſcriptas horas, & cenſuras, & pœnas arbitrio ſuo decernere contra Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares. LXVIII. num. 12.

Poteſt examini ſubjicere quemcumque Sacerdotem etiam Regularem antequam eum admittat ad Confeſſiones audiendas. LXXXVI. num. 8.

Quid ſtatuere poſſit contra Canonicos abſentes ultra tres menſes permiſſos a Concilio Tridentino. CVII. n. 38.

Debet in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis diſtributiones proponere inter præſentes in Choro ex deductione fructuum per ipſum facienda ubi deſunt, vel ubi ſunt tenuiſſimæ. n. 41.

Poteſt permittere Regularibus, & Sodalitiis circumducere Proceſſiones per Parochias, quamvis Parochus contradicat. CV. num. 52.

Cogere poteſt Parochos Sæculares, & Regulares, ut interſint Congregationi caſuum conſcientiæ. CIII. n. 9.

Habet juriſdictionem in ea Monaſteria, quæ carent numero Regularium præſcripto ab Innocentio X. num. 11.

Poteſt cogere Parochos, ut tot Sacerdotes ſibi adjungant, quot pro adminiſtrandis Sacramentis, aliiſque Parochiæ muneribus obeundis neceſſario requiruntur. XCIV. n. 6., & 7.

Poteſt concedere facultatem alienandi Eccleſiaſticam ſupellectilem non pretioſam. LXIX. n. 9.

Hæc poteſtas nunquam fuit ablata, vel imminuta. *ibid.*

Quando poſſit diſſolvere ſibi ſubjectos ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, quæ proveniunt ab occulto crimine. LXXXVII. num. 49.

Ordines conferre debet diebus feſtis, ſed ſemper interpolatis aliquo temporis ſpatio pro ſuo arbitrio definiendo. CVI. n. 5.

Solus debet examinare, an mulieres Tertiariæ præditæ ſint præſcriptis conditionibus. CV. n. 65.

Habet juriſdictionem in illas. *ibid.*

Habet juriſdictionem in Sodalitates, etiamſi erectæ fuerint in Eccleſiis Regularium. num. 87.

Tamquam Delegatus Apoſtolicus inviſere poteſt Sodalitia, ac Sacella, etiam erecta in ſolo Lateronenſi. num. 90.

Poteſt mulctas etiam pecuniarias irrogare Canonicis volentibus habere Capitulum tempore Divinorum Officiorum. CVII. n. 71.

Quando Sacerdotes cogere poſſit, ut Sacrum operentur iis etiam diebus, quibus id facere nulla lege adiguntur. XCIV. n. 18.

Poteſt adhibere pro ſuo ſervitio unum, vel duos Canonicos, illis ſolis exceptis, qui gerunt curam animarum. CVII. n. 57.

Epiſcopi in Matrimoniis contrahendis.

Ubi non eſt conſuetudo contrahendi matrimonia temporibus vetitis, etiam ſine pompa, habent facultatem eadem permittendi. LXXX. num. 15.

Utrum vetitis temporibus poſſint matrimonia permittere cum aliqua ſolemnitate. *ibid.*

Poſſunt in ſua Diœceſi impertiri facultatem matrimonii ineundi abſque ſolitis promulgationibus. LXXXVII. num. 22.

Item in foro conſcientiæ diſpenſare innocentem ex conjugibus, ut debitum expoſcat, ſi conjux poſt initum matrimonium affinitatem cum altero conjugum contraxerit per copulam illicitam. *ibid.*

Utrum diſſolvere poſſint impedimenta dirimentia in foro conſcientiæ ante, & poſt matrimonium contractum. *ibid.*

Si impedimentum ex occulto fiat publicum etiam poſt contractum in vim diſpenſationis matrimonium, poſſunt procedere contra conjuges, eoſque ſeparare. n. 50.

Debent tamen in tali caſu acquieſcere teſtimonio Confeſſarii. *ib.*

Epiſcopus Titularis.

Poteſt conſecrare, & benedicere veſtes, & vaſa ſacra. XXI. num. 13.

Ubi tamen requiritur Chriſmatis unctio, indiget permiſſione Epiſcopi num. 14.

Epiſcopus in Collatione Beneficiorum.

Præter unum ſimplex beneficium non ſufficiens ad congruam vitæ ſuſtentationem poteſt conferre etiam ſecundum abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. XCI. numer. 2. & 3.

Suppoſita collatione duorum beneficiorum non ſufficientium ad congruam vitæ ſuſtentationem non poteſt conferre tertium abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, etiamſi ſit de jure patronatus Laicorum *ibid.* & numeris ſeqq.

Poteſt conferre plures penſiones, Legata pia, ſeu cappellanias juris patronatus Laicorum habenti duplex Beneficium abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. n. 6.

Epi-

Epiſcopus Petricorienſis

Typis evulgavit conventus Eccleſiaſticos in ſua Diœceſi peractos, eorumque utilitatem commemorat. CII. n. 5.

Euchariſtia

Ex veteri diſciplina ſumebatur ab univerſo populo feria quinta, & ſexta majoris hebdomadæ XXXVIII. n. 1.

Ad eam quomodo Sacerdotes, & Diaconi accedere debeant. n. 2.

Utrum ſumpta fuerit a Chriſto Domino, antequam illam Apoſtolis tribueret in cœna ultima. n. 5.

Primi fideles Sacram Euchariſtiam ſingulis diebus ſumebant. XLV. num. 1.

Utrum hoc fuerit ex præcepto, incertum. n. 2.

Quæuam fuerit hujuſce rei conſuetudo circa ſæculum octavum. *ibid.*

Quid circa hoc ſtatutum fuerit in Conciliis Lateranenſi, & Tridentino. n. 4 & 5.

Saltem in Paſchate ſumenda in propria Parochia. *ibid.*

Quibus pœnis hoc præceptum fideles urgeat. n. 5. & 6.

Qui in Paſchali celebritate hoc præceptum non impleverunt, alio tempore ipſum implere debent. n. 9.

Euchariſtiæ expoſitio.

Quando prima exponi cœperit Sacra Euchariſtia. XXX. num. 2. & 3. & 4.

Utrum prius deferri cœperit in ſupplicationibus, quam exponi. n. 3.

Utrum expediat Sacram Euchariſtiam frequenter populo exponere. num. 5. & ſeqq.

Variæ de hac re Auctorum ſententiæ. *ibid.*

Euchariſtiæ expoſitio publice haberi non poteſt etiam in Eccleſiis Regularium ſine facultate Epiſcopi, & cauſa publica. num. 9. & ſeqq.

Si expoſitio ſit privata, qui ritus ſervandus. num. 16.

Quid ſi ſit publica. num. 17.

Tempore Expoſitionis ſemper eſſe debet, qui flexis genibus oret. num. 18.

Ad hunc finem appendenda Tabella, in qua eorum nomina deſignentur, qui ſtatis horis orare debent n. 20.

Eugenius IV.

Statuit deferendos ad Eccleſiam pueros, quamprimum fieri poteſt, ut Baptiſmum accipiant. XCVIII. num. 2.

Eugenius Sabaudiæ Princeps

Præſidio Beatæ Mariæ Virginis in Hungaria magna clade Turcas fudit LXXIX. num. 5.

Eutropius

Cum auctor fuiſſet Legis latæ ab Arcadio contra jus Aſyli in Eccleſia, anno vix præterito ad Eccleſiam confugere coactus fuit, ut Aſyli privilegio gauderet. XLI. num. 2.

Excommunicatio, Suſpenſio, Interdictum.

Cui competat relaxare latam excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. LV. num. 11.

Excommunicati publice, & interdicti

An Templa adire poſſint, ut preces tantum Deo perſolvant. *ibid.*

Si in Eccleſia verſentur, res divina non poteſt confici. *ibid.*

Expellendi ſunt ab Eccleſia, ſi per vim cogi poſſint. *ibid.*

Exequiæ pro defunctis.

Exequiæ pro defunctis etiam pauperrimis ſemper faciendæ: pro iis unum ſaltem Sacrum offerendum. XXXIX. n. 15.

Hujuſmodi ritus quam fuerit antiquus. *ibid.*

Exercitia Spiritualia.

Neceſſitas, & utilitas vacandi Spiritualibus exercitiis priuſquam Sacri Ordines ſuſcipiantur. CIV. n. 1.

Quis auctor habendus ſit hujus piæ inſtitutionis. n. 2.

Subdiaconatum, & Diaconatum petentibus Spiritualia exercitia præſcribuntur. n. 3. & ſeqq.

Romæ, in tota Italia, & inſulis adjacentibus receſſus decem dierum indicitur Ordinandis. n. 5.

Nulla ratio, neque Apoſtolicæ litteræ quæ vocantur *extra tempora*; excuſare poſſunt ab onere vacandi Spiritualibus exercitiis. n. 9.

Expoſitio quadraginta horarum

Non eſt de juribus mere parochialibus. CV. numer. 93. nota x1.

Expoſitio cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus

Non eſt de juribus mere Parochialibus. *ibid.*

Ezechia Rex.

Ad ejus preces ab Angelo 175. hominum millia in exercitu Sennacherib trucidantur. LXXIX. num. 4.

Fabiola nobilis Romana

Prima omnium Romæ pro ægrotis Noſocomium inſtituit. LXIII. num. 3.

Quam miſericors, & pia erga ægrotos, & pauperes. *ibid.*

Fabrica Sancti Petri

Nullam compoſitionem elargitur pro miſſis malitioſe omiſſis LVI. num. 14.

Facultas audiendi confeſſiones

Quibus ſit neceſſaria. LXXXVI. n. 7.

Certis ſemper limitibus concludenda, præcipue in Regularibus. num. 9.

Abſque examine non concedenda, non obſtante quocumque prætextu num. 11. & ſeqq.

Famuli, & Ancillæ.

Quis eorum, earumque Parochus. XXXIII. n. 17.

Ubi, & coram quo Parocho debeant celebrare matrimonium. LXXXVIII. num. 1. & ſeqq.

Feria quinta Majoris Hebdomadæ.

Ab antiquis patribus vocabatur natalis Calicis, & quare. XXI. num. 7.

Feria quinta, & ſexta Majoris Hebdomadæ.

Ex veteri diſciplina feria V. majoris hebdomadæ univerſus populus Sanctiſſimam Euchariſtiam ex præcepto ſumebat. XXXVIII. num. 2.

Idem fiebat feria VI. ex aliquorum opinione. *ibid.*

Hæc

Hæc conſuetudo in quibuſdam Eccleſiis adhuc a Clericis retinetur. *ibid.* ſed num. 2.
Quinam mos circa hoc noſtris temporibus obtinuerit. num 3.
Quare feria V. Sacerdotes omnes, & Diaconi ad ſumendam Sanctiſſimam Euchariſtiam accedant. n. 5.
Feria V. VI., & Sabbato Majoris hebdomadæ privatæ miſſæ prohibitæ ſunt in omnibus quibuſcumque Eccleſiis tam Sæcularium, quam Regularium. num. 7. & ſeq.
Si Feſtum Annunciationis Beatæ Virginis feria VI. contingat, nullum poteſt fieri ſolemne, aut privatum Miſſæ Sacrificium. num. 9.
Si contingat feria V. debent celebrari aliquæ Miſſæ privatæ ante celebrationem Miſſæ Conventualis pro adimplemento præcepti. *ibidem* & n. 10.
Idem ſervari debet, ſi eadem feria contingat Feſtum S. Joſephi. *ibid.*
Sacerdos, qui prædictis feriis celebrare privatim auſus fuerit, quibus pœnis plectendus. num. 11.

Feſtivitates.

Vide *Dies Feſti.*

Feſtum SS. Nominis Mariæ

Qua de cauſa ab Innocentio XI. ad univerſam Eccleſiam propagatum. LXXIX. n. 5.

Feſtum S. Petronii

Magna pietate Bononiæ celebratur die 4. Octobris. LXXX. num. 1.
In ejus pervigilio Sacrum illius Caput a Templo S. Stephani ad illud S. Petronii ſolemni ſupplicatione transfertur, & die 5. Octobris eadem pompa in locum priſtinum reſtituitur. *ibid.*
Quis has ſupplicationes primus indixerit. n. 2.
Quis illis debeat intereſſe, & quomodo. *ibid.*

Fidei rudimenta.

Quid ſtatutum fuerit de tradendis Fidei rudimentis in pluribus Synodis Bononienſibus. IX. n. 6. & 7.
Quid ſtatutum a Sacra Congregatione Concilii. num. 12.
Fidei rudimenta Parochianis tradenda a proprio Parocho in ſua Parochia. num. 6. & 7.
A Majoribus, Parentibus, & Tutoribus ſubditi ad Fidei myſteria addiſcenda conducendi ad Parochiam ſub gravi culpa. num. 12.
Quam præclarum ſit illa pueros edocere. Vide *Gerſon Cancellarius Accademiæ Pariſienſis.*

Fides, Spes, & Charitas,

Vide *Actus Fidei.*

Flavianus Antiochenus

Alternatim canere verſiculos Pſalmorum primus induxit. CVII. num. 10.

Fons Baptiſmalis.

Conſecratio Fontis Baptiſmalis ab Apoſtolis tradita. I. num. 2.
Miraculis confirmata. *ibid.*
Fieri ſolita Sabbato Majoris Hebdomadæ, & in pervigilio Pentecoſtes. num. 3.
Quibus de cauſis id factum ſit. *ibid.* num. 4.
Fons Baptiſmalis erat tantum in Eccleſia Principel. *ibid.*

Inſtit. Eccleſ.

Quænam fuerit hujuſce rei diſciplina ſæculo XII. & XIII. *ibid.* num. 5.
Quid ſtatuerit circa hoc Clemens VIII. *ibid.*
Quid poſterioribus temporibus Sacræ Congregationes ſtatuerint. *ibid.*
Quænam ſint circa hoc ſtatuta Eccleſiæ Bononienſis. n. 7.
Pœnæ in tranſgreſſores impoſitæ. num. 8.

Formula Teſtamenti

Quod a Parocho conditur abſente Scriba. CV. num. 18.
Aliæ formulæ ſervandæ a Parocho, dum teſtamentum a ſe conditum tradit publico Scribæ, & dum per ipſum interrogatur circa teſtamentum. n. 19. & 20.

Forum Eccleſiaſticum.

Excommunicationem incurrunt, qui alios ab eo avertunt, vel de eo per ludibrium verba faciunt. XL. num 9.
Ejus juriſdictio cauſas Civiles univerſas, quibus implicantur Eccleſiaſtici, comprehendit num. 5. & ſeqq.
Non comprehendit eas cauſas, in quibus Eccleſiaſticus eſt Actor, Reus vero eſt Laicus; niſi aliter conſuetudo obtinuerit. num. 5.
Ubi hæc conſuetudo obtinuit, Eccleſiaſticus Actor tenetur ad Forum Eccleſiaſticum confugere. *ibid.*

Functiones Majoris Hebdomadæ Sanctæ

Non ſunt de juribus mere Parochialibus. CV. o, 93. nota v11.
Vide *Feria V., & VI. Majoris Hebdomadæ.*

Funera.

Quis præcedere debeat inter Cappellanos conductos ad celebranda funera. n. 33. & ſeqq.
Nihil ſolvendum eſt pro translatione Cadaverum ex agro in Civitatem, & ex Civitate ad Parochiam ruralem. num. 44.
Ordo funerum, qui Bononiæ obſervatur num. 23. & 24.
Officia, quæ ſibi mutuo præſtant Parochi, Regulares, & Capellani Sodalitatum, qui funeribus interſunt. *ibid.*
Solum Vexillum Eccleſiæ, ubi Cadaver ſepeliendum eſt, deferri debet ex jure communi in pompa funebri. num. 26.
Si Capitolum Eccleſiæ Metropolitanæ ad funera invitetur, ſolum ipſius Vexillum elevandum eſt. num. 24.
Sodalitates in Sacco poſt feretrum, aliæ vero, quæ funeribus interſunt cum Sacco ante feretrum incedere debent. n. 30.
Regulares Converſi, ſeu Laici in aſſociandis Cadaveribus nequeunt perfungi munere Cappellani. num. 32.
Parochi reliquis Cappellanis præire debent in funeribus ducendis. n. 33.
Parochus ſenior cæteris Parochis Sæcularibus, aut Regularibus antecedit. *ibid.*

Gabriel Cardinalis Paleottus Archiepiſcopus Bononienſis.

Ejus vita, ac res geſtæ Typis editæ per Patres Benedictinos in Gallia IX. n. 5.

Pp

Quid

Quid in Synodo decreverit de tradendis Fidei rudimentis n. 6.
Parochos nimis libere vagantes quibus ſubdiderit pœnis XVII. num. 25.
Luxum prohibet in Civitate Bononienſi in Veſtibus, Conviviis, & Exequiis celebrandis. XXXVI. num. 1.
Aram maximam Templi Metropolitani Bononienſis excitat. LXVII. num. 2.

Gelaſius Papa

Interſtitiorum tempora a Siricio, Cœleſtino, & Leone Magno definita, reſtrinxit. LVIII. numer. 1.

Gerſon Cancellarius Facultatis Pariſienſis.

Pueros Prima Fidei elementa docet matura jam ætate, IX. numer. 11.
Celebrem de hac re conſcribit contra improbantes Apologiam. *ibid.*

Gotifredus Rex Hieruſalem

Ope Beatæ Mariæ Virginis Sanctam Civitatem a Turcis occupatam expugnat. LXXIX. n. 5.

Gratianus Monachus

Bononiæ condidit Canonum collectionem LIX. n. 9.

Græci Schiſmatici

Turcarum preſidio uſurpant loca Sancta Hieroſolymæ de manu Fratrum S. Franciſci iis ipſis ſubſidiis, quæ ipſi a Catholicis perceperant. LXXV. num. 1.
Alexandri III. Decretum contra abripientes in ſervitutem Mercatores Chriſtianos per Sedem Apoſtolicam extenditur etiam ad ipſos Græcos. *ibid.*
Quam inconſtantes, & infideles. *ibid.*
Quam doloſi, & fallaces in congerendis pecuniæ ſubſidiis a Catholicis. *ibid.*
Quomodo cum iis agendum, ſi veniant in Italiam eleemoſynas petituri. *ibid.*

Gregorius IX

Collectionem ſuam nuncupat Magiſtris, & Diſcipulis Academiæ Bononienſis. LIX. num. 10.

Gregorius XI

Eos tanquam hæreticos damnat, qui afferebant, Laicum non teneri ad aliquem fidei articulum explicite credendum LXXXII. num. 7.

Gregorius XIII

Edictum confirmat, quo Gabriel Cardinalis Paleottus Archiepiſcopus, & Alexander Cardinalis Sfortia prohibuerunt luxum in Civitate Bononienſi in Veſtibus, Conviviis, & Exequiis celebrandis. XXXVI. num. 1.
Approbat Canonicos Regulares Lateranenſes capaces eſſe Beneficiorum, quæ habent annexam curam animarum XCVII. n. 2.
Item de Primatu loci inter Sodalitates abſolvit. CV. n. 84.

Gregorius XIV

Probavit ſtatuta peculiarium Eccleſiarum permittentium fructus, ac diſtributiones Canonicis abſentibus, qui per annos quadraginta Eccleſiæ laudabiliter inſervierunt. CVII. n. 64.

Gregorius XV

Confirmat conſuetudinem in Diœceſi Bononienſi, quod Clerici Actores Cauſas Civiles referant ad Forum Eccleſiaſticum. XL. num. 7. & 10.
Ejus Decretum non fuit ſublatum a Clemente XII. n. 10.
Elargitur Canonicis, ac Manſionariis Bononienſibus vacationem a Choro certo temporis ſpatio definito, alternatim tamen juxta diſtributionem faciendam per Archiepiſcopum. CVII. num. 93.

Guglielmus Pariſienſis

Quo argumento uſus ſit contra nominantes perſonas minus idoneas ad regendas Parochias. XII. n. 9.

Habitus Clericalis, & Sacerdotalis

A Clericis, & Sacerdotibus deferri ubicumque jubetur ex vetuſtiſſimo tempore. LXXI. num. 1.
Quinam illis unice conveniat. n. 2.
Quo tempore veſtibus brevioribus pro oblongis uti tentatum ſit ad Laicorum exemplum. *ibid.*
Antiquo tempore habitus Clericorum, & Sacerdotum erat ſatis probabiliter coloris caſtanei, vel violacei. n. 7.
Quando cœperit eſſe coloris nigri *ibid.*
Corruptelæ in Diœceſi Bononienſi circa habitum Clericalem. num. 5.

Heli.

Ejus duo filii quam graviter a Deo puniri, & quare. LIV. numer. 7.

Heraclius Imperator

In Græcam Eccleſiam morem induxit, ut Dominica Sexageſimæ, totaque illa hebdomada carnibus interdictis ova ſolum, ac lacticinia permitterentur, & quare. XVI. n. 5.

Homicida

Si rixæ auctor fuerit, mortis ſupplicio puniendus in Pontificia ditione. XLI. n. 30.
Etiamſi non fuerit auctor rixæ, & inter homicidium, & rixam ſex horarum ſpatium interceſſerit, morte item puniendus *ibid.*
Homicida eſt inſignis ſacrilegus n. 34.

Honorius III

Miſſam Conventualem quotidie celebrandam admonet. CVII. num. 12.
Reſpondit non fuiſſe obnoxium irregularitati Clericum, qui bellum juſtum offenſionis cauſa inierat, in quo tamen nullum vulneraverat Cl. num. 10.
Declarat eſſe ſolum comminantem ſuſpenſionem, quam Innocentius III. in Concilio Lateranenſi irrogavit Canonicis confabulantibus in Choro, dum Sacrum Conventuale peragitur. CVII. num. 19.

Hora Celebrandi.

Non poteſt celebrari, niſi ante auroram tertia pars horæ defluxerit. XXXIV. n. 6.
Etiam in privatis Magnatum Sacellis. *ibid.*

Horæ Canonicæ

In Choro recitandæ ſunt a Canonicis. CVII. n. 7, n. 16.
Utrum perſolvendæ quotidie ſint jure Divino an Eccleſiaſtico. num. 8.
Quando recitari debeat in Choro Officium Beatæ Virginis, vel Defunctorum. *ibid.*

Qua

Digitized by Google

Quæ pietate, ac ratione horæ Canonicæ perſolvendæ ſint. num. 26.
Plura ſuper hac re Conciliorum Decreta. *ibidem* & n. 24. & ſeqq.
Tempus olim, & nunc præſcriptum perſolvendis horis Canonicis. n. 19. & 20.
Matutinum, ac Laudes ſequentis diei poſt Veſperas, & Completorium diei præcedentis recitare licet ob juſtam cauſam, non tamen a Canonicis Choro addictis. n. 21. & 22.
Quibus diebus Canonicis etiam id permiſſum ſit. num. 22.
Quæ horæ poſt meridiem ad Matutinum recitandum. *ibid.*
Tempus indicatur, quo Canonici, Beneficiarii, & Manſionarii convenire debent in Chorum, ne tamquam abſentes notentur. num. 23.
Nequeunt privatim recitari horæ Canonicæ, dum publice in Choro cantantur. n. 25.
Statutis ab Eccleſia temporibus perſolvendæ. XXIV. n. 7.
Qui ſtatutis temporibus horas non perſolvit, utrum peccet. *ibid.* & num. 8.
Quænam ſint ſtatuta tempora. n. 9.
Vide *Officium Divinum*.

Hoſpitia Puellarum expoſitarum, ſeu ſpuriarum.

Confeſſarius, aut alius Sacerdos, qui ſingulis Dominicis diebus illis explanet legem Dei, decernitur. LVI. n. 1.
Moderatrix eodem inſtituto illas exercere debet per hebdomadam. *ibid.*

Hoſpitalarii S. Antonii Viennenſis.

Unde, & a quo initium habuerit hujuſmodi inſtitutum. XLVII. n. 22.
Ipſis unice Apoſtolicum privilegium conceſſum eſt tribuendi benedictionem beſtiis, in iis locis, ubi degunt *ibid.*

Jacobus Cardinalis Boncompagnus

Vetuit accedere ad Eccleſiam cum armis haſtatis, vel ad ignem concipiendum conflatis XCIX. num. 2.
Nefas eſſe decernit ultra nonum diem conferri Baptiſmum Infantibus XCVIII. num. 3.
Et pœnam excommunicationis Parentibus indicit, ſi rem negligant. *ibid.*
Ob ſolam neceſſitatis cauſam permittit conferri Baptiſmum in privatis domibus. num. 9.
Baptiſmum privatim collatum referri jubet in Librum, quo omnes Baptizati adnotantur. num. 13. & 14.

Ibas Edeſſæ Archiepiſcopus

In Epheſino Concilio accuſatur, quod ad Sacrificium Altaris vinum proponeret exiguum, vitioſum, lutoſum &c. LXXVII. num. 1.
In Concilio Chalcedonenſi in judicium adductus, tamquam miniſter infidus pecuniæ, & ſupellectilis Eccleſiæ, per œconomos eam cuſtodire jubetur. LXXII. n. 16. & 17.

Jejunium

Utrum, & quando ſolvatur ex potu Chocolatis. XV. n. 10.

Jejunium naturale

Servandum eſt ab iis, qui ſequenti die vel volunt Sacrum facere, vel ad Sacram Synaxim accedere a tempore noctis mediæ uſque ad Sacrum factum, vel ſumptam Euchariſtiam XIII. n. 10.

Jejunium Eccleſiaſticum.

Quo tempora liceret cibum capere tempore Quadrageſimæ, ceteriſque jejunii diebus uſque ad ſæculum XII. n. 7.
Quænam fuerit hujuſce rei diſciplina ſæculo XIII. & ſæculo XIV. *ibid.*
Quænam noſtris temporibus. n. 10.

Jejunium Quatuor Temporum.

Variis de cauſis inſtitutum. IV. n. 1.
Apoſtolica traditione ad nos dimanavit. n. 4.
Ejus inſtitutio Sancto Calliſto Papæ ab aliquibus tribuitur n. 3.
Saltem tribus jam fieri ſolitis quartum adjunxit. *ibid.*
Adhibitum ad peragendas Sacras Ordinationes. n. 2.
Vernum, & æſtivum a Gregorio VII. immutatum, n. 4.
Jejunium, cujus meminit Zacharias cap. 7., illud ipſum eſt, quod fuit indictum, & traditum ab Apoſtolis n. 5.
Male a Dallæo impugnatur. *ibid.*

Jejunium tempore Adventus Domini

Pro quibus fuerit inſtitutum. XI. n. 1. & 2.
A quibus nunc obſervetur n. 3. & 4.
Priori tempore omnibus erat indictum n. 5.
Quando hæc diſciplina fuerit immutata. *ibid.*

Jejunium Quadrageſimale.

Quibus diebus olim inciperet. XIV. *n.* 6.
Quibus diebus incipiat noſtris temporibus in Eccleſia Orientali, & a quibuſdam Religioſis Ordinibus *ibid.*
Quibus inciperet apud Polonos uſque ad Innocentium IV. *ibid.*
Incertum eſt, utrum fuerit inſtitutum a Chriſto. XV. n. 1.
Eſt ad normam jejunii peracti a Moiſe, Elia, & Chriſto Domino. *ibid.*
Apoſtolica traditione ad nos devenit. num. 2.
Quis ejus Auctor per aliquos Auctores. *ibid.*
Quanto cum rigore vetuſtioribus ſæculis ſervaretur. num. 3.
Solvitur poſt meridiem num. 5.
Vinum, & electuaria etiam ſumpta poſt horam cibationis non ſunt contra jejunium n. 6. & 7.
Utrum cocholates jejunium ſolvat n. 7.
Hujuſmodi potio ſæpius ſumpta, vel in nimia quantitate ſolvit jejunium n. 10.
Præter unicam comeſtionem utrum ſit licita refectio veſpertina num. 8.
Unde originem ipſa duxerit. *ibid.*
Qui immoderate in una comeſtione licitos cibos aſſumit, vel per diem ſæpiſſime potui indulget, non ſolvit jejunium, ſed peccat contra temperantiam. n. 11.
Quid ſenſerint priſci Theologi de obligatione pauperum, & egenorum circa jejunium. n. 13.

Pp 2 Quæ-

Quænam ſit noſtri temporis divitum peſſima conſuetudo circa jejunium *ibid.*

Utrum diſpenſatus ad carnes, ſit etiam diſpenſatus a jejunio. n. 20. & ſeqq.

Theologorum de hac re diſſidium *ibid.*

Quænam amplectenda verior opinio *ibid.*

Fundamenta oppoſitæ ſententiæ ſoluta. *ibid.*

Improbanda eorum opinio, qui tenent, diſpenſatis parentibus, vel dominis, diſpenſari etiam filios, & ſervos ratione duplicis menſæ, quam deberent inſtruere n. 24. & 25.

Scandaloſa ſolutio Quadrageſimæ ſine licentia in ſcriptis, ſeu doloſa licentia conceſſa per Medicos eſt crimen Archiepiſcopo reſervatum Bononiæ. num. 26.

Majoris Hebdomadæ diebus jejunium ſtrictius ſervandum. XVI. num. 11.

Illiterati.

Per ſacros Canones declarantur irregulares. XLII. n. 5.

Immunitas Eccleſiæ.

Vide *Aſylus*.

Impedimenta Matrimonii

Quando intelligantur eſſe occulta. LXXXVII. num. 39. & 40.

Utrum, quæ aliquando fuerunt publica, poſſint fieri occulta. num. 47.

Utrum occultum habeatur impedimentum, ſi crimen ſit quidem publicum, conſcii tamen criminis ignorent, an impedimentum dirimens cum tali crimine conjungatur. num. 40. & n. 47.

Utrum impedimentum cenſeatur occultum, ſi publicum ſit, ubi contractum, occultum tamen, ubi ii degunt, qui diſpenſationem poſtulant, & ubi diſpenſatio conceditur. n. 46.

Si ex occultis fiant publica, etiam ſuppoſita diſpenſatione in foro conſcientiæ, ſubeunt judicio Ordinarii num. 50.

Quomodo exponenda, ut obtineatur diſpenſatio. num. 23.

Quando incurrantur. *ibid.*

Indulgentia.

Opera, quæ alioquin debita ſunt, quando habeantur ſatis ad aquirendam Indulgentiam. LIII. num. 6.

Quando, & quibus neceſſaria ſit Confeſſio Sacramentalis ad acquirendam Indulgentiam. *ibid.*

Indulgentiarum theſaurus Sancto Petro ejuſque ſucceſſoribus conceſſus num. 8.

Summi Pontifices quam eſſent olim parci in concedendis indulgentiis num. 10.

Nihil illi proſunt, qui eſt in peccato mortali XLVIII. n. 4.

Utrum ad acquirendas indulgentias neceſſarium ſit, ut omnia præſcripta opera adimpleantur in gratia. num. 6.

Indulgentiæ conceſſæ a Martino V. comitantibus Corpus Chriſti in publicis ſupplicationibus. V. n. 7.

Indulgentia in forma Jubilæi

Per Clementem XII. promulgata. XXXV. n. 1.

Ad impetrandam inter Chriſtianos Principes pacem, quam opportune promulgata tempore Adventus Domini. n. 5.

Indulgentiæ pro defunctis

Non proſunt ex poteſtate judiciaria ſicuti proſunt vivis, ſed tantum per modum ſuffragii. LVI. n. 15.

Indultum abſentiæ a Choro.

Conceditur Canonicis in publica Accademia ſtudentibus. CVII. num. 72.

Infantes

Ab Obſtetricibus baptizati ad Eccleſiam deferri debent, in qua cæremoniæ perficiantur. VIII. n. 6.

Expoſiti etiam cum ſchedula de baptiſmo illis collato, niſi conſtet de certitudine, ſunt baptizandi ſub conditione. n. 8.

Quid de hoc ſenſerit Sacra Congregatio. *ibid.*

Quamprimum fieri poteſt, deferendi ſunt ad Eccleſiam, ut baptiſmum accipiant. XCVIII. n. 3. 4. & 5.

Romæ poſt tres dies Baptiſmus protrahi non poteſt Infantibus. num. 3.

Si in agro apud nutrices moriantur, in Parochia ſuorum parentum ſepeliendi ſunt. CV. n. 56.

Si parentibus caruerint, in Parochia tutorum. *ibid.*

Si etiam tutoribus caruerint, in Parochia ubi decedunt. *ibid.*

Infirmi in Xenodochiis.

Quid ſit faciendum, ſi neceſſe ſit eos contrahere matrimonium. XXXIII. n. 13.

Quanta, & quanam iis cura, & diligentia inſerviendum. LXIII. num. 24.

Innocentius III.

Acriter reprehendit Eccleſiaſticum Galliæ, qui alcis luſerat, ſuæque regionis uſum pro excuſatione attulerat. XXXVII. n. 5.

Confirmat Decretum Alexandri III. de Canonicatu Theologali inſtituendo in omnibus Eccleſiis Metropolitanis. LVII. n. 2.

Noſocomium Sancti Spiritus in Saxia pro ægrotis curandis Romæ magno ſumptu fundat. LXIII. n. 4.

Comitem Guidonem ad illud gubernandum a Monte Peſſulo Romam vocat. *ibid.*

Nobili Matronæ facultatem percipiendæ Euchariſtiæ in privato domus ſacello impertiri renuit, niſi cum morbo detineretur. XXXIV. num. 11.

In Concilio Lateranenſi pœnam ſuſpenſionis irrogat Canonicis, qui dum Miſſæ Sacrificio interſunt in Choro, externis collocutionibus vacant. CVII. n. 29.

Innocentius X.

Præſcribit numerum Regularium, qui ſimul degere in Monaſteriis debent, ne ipſi in juriſdictioni Epiſcoporum ſubjiciantur. CIII. num. 13.

Innocentius XI.

Declaravit nullam ineſſe Epiſcopis facultatem permittendi Sacerdotibus comam fictitiam tempore Sacri. XXXIV. n. 14.

Extendit ad totam Italiam, & inſulas adjacentes Decretum Alexandri VII. quo præcipitur ſpiritualis ſeceſſus decem dierum petentibus Sacros Ordines. CIV. n. 5.

Qua

Qua de cauſa propagaverit ad univerſam Eccleſiam Feſtum SS. Nominis Mariæ, LXXIX. n. 5.
Græcis interdixit eleemoſynas petere, eorumque patentes litteras ad Sac. Congregationem de Propaganda Fide mitti juſſit. LXXV. num. 1.
Ejus Decretum a quibus Pontificibus confirmatum. *ibid.*

Innocentius XII

Decernit non conferenda privilegia ſtudiorum cauſa iis, qui vigeſimum quintum annum jam attigerunt, ac ne triennii ſpatium ſuperarent, & oſtendenda eſſe prius Epiſcopo. CVII. n. 71.
Decernit haud eſſe conferendos Sac. Ordines diebus feſtis continuis, ſed interpolatis aliquo temporis ſpatio. CVI. n. 5.

Innocentius XIII

Apoſtolico privilegio ob graves cauſas quemdam Canonicum Regularem Lateranenſem conſtituit idoneum ad obtinendum Canonicatum in Metropolitana Bononienſi. XCVII. n. 4.
Alium vero Canonicum Regularem petentem in Eccleſia Piſtorienſi Canonicatum rejecit. *ibid.*

Inſtituens Beneficium Eccleſiaſticum

Utrum, & quando ſit ſimoniacus, ſi inſtituat ea lege, ut prius ipſe, deinde ejus conſanguinei illud teneant XCV. n. 1. & ſeqq.
An hoc perficere poſſit ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ. *ibid.*

Interſtitia.

Quibus limitibus comprehenſa pro unoquoque Ordine a Concilio Tridentino. LVII. num. 1.
Ab interſtitiis non ſunt Regulares exempti. *ibid.*
Remittere Interſtitia quoad Regulares ordinandos pertinet ad Epiſcopos, & non ad Superiores eorum. *ibid.*
Quis primus Interſtitia propoſuerit *ibid.*
Interſtitiorum tempora qui primi definierint. *ibid.*
Interſtitiorum tempora quis reſtrinxerit. *ibid.*
Facultate remittendi Interſtitia, quando utendum. *ibid.*

Joabus

Per dolum interfectis Abner, & Amaſa, juſſu Salomonis in ipſo Templi Altari occiditur. XLI. n. 2.

Joanna Belgii Comes, & Balduini Imperatoris filia

Ab Honorio III. objurgatur, eo quod aliquos ſe nominaturam ad Sacerdotia promiſiſſet antequam contigiſſet vacatio. XII. n. 8.

Joannes XXII

Modeſtiam, placidamque modulationem Canonicis pſallentibus in Choro valde commendat. CVII. n. 16.
A Concilio Conſtantienſi objurgatus inter cætera, *quod miſſam raro, currenter* ſine devotione celebraret. XXXIV. n. 31.
Errorem damnat Joannis Poliaci, aſſerentis, iterandam eſſe confeſſionem proprio Parocho a Sæcularibus, qui Regularibus peccata, ſua confeſſi ſint. XVIII. n. 5.
Confirmat privilegium a Clemente acceptum, ut Clerici ſæculares Bononienſes jus civile addiſcerent. XLII. n. 15.
Improbat conſuetudinem tondendi caput, & barbam radendi diebus feſtivis. XLIII. n. 1.

Joannes de Avila.

Quomodo Sacerdotem objurgaverit irreligioſe celebrantem. XXXIV. num. 19.

Joannes Auſtriacus.

Præclariſſimam victoriam de Turcis refert ad Echinadas inſulas auxilio Beatæ Mariæ Virginis. LXXIX. n. 5.

Joannes Poliacus Pariſienſis.

Erronee affirmat, Sæculares, qui Regularibus Sacerdotibus ſua peccata confeſſi ſint, teneri ad iterandam Confeſſionem proprio Parocho. XVIII. n. 5.

Joas

Eleemoſynas pro reſtaurando Templo a poteſtate ſummi Sacerdotis, & Levitarum aufert. LXXII. n. 26.

Jojadas Sacerdos

Accuſatus a populo, quod pecuniam pro templo reſtaurando, ad eum uſum non impenderet, quomodo impoſuerit finem querimoniis. LXXII. num. 27.

Joſaphat Rex

Precibus ſuis ſingularem victoriam obtinet a Deo contra maximum exercitum Moabitarum, & Ammonitarum. LXXIX. n. 4.

Irregularitas.

Vide *Clericus Irregularis.*

Jubilæum.

Clemens XII. Jubilæum promulgat. IV. num. 7. & 8.
Poteſtas mutandi vota tempore Jubilæi quomodo a Confeſſariis ſit adhibenda ex S. Carolo Borromæo n. 12.
Facultas liberandi fideles a cenſuris, & criminibus tempore Jubilæi, debet eſſe expreſſa in Decreto Pontificis. n. 13. & 14.
Ita ſanxit Alexander VII. num. 15.

Judas proditor

Cur eam miſericordiam non ſit conſecutus, quam conſecutus eſt S. Petrus Apoſtolus. XLV. n. 17.
Cur a Chriſto electus fuerit inter Apoſtolos, cum futurus proditor cognoſceretur. LXXII. num. 9.

Judæi

Tubis argenteis utebantur, ut populum Orationis cauſa ad templum vocarent LXI. num. 4.
Matutina, & Veſpertina Sacrificia offerebant. XIII. num. 6.

Judex

Si legum, Canonum, & legalium effatorum cognitione careat, lethaliter peccat. XLVI. n. 24.
Idem dicendum de cauſarum Patrono *ibid.*

Ivo Carnotenſis

Primus excogitavit Diſtributiones inter præſentes in Choro, & quare CVII. num. 40.

Jura Parochialia

Quomodo differant, & in quibus a functionibus Parochialibus. CV. num. 102.
Quænam ſint. *ibid.*

Juſtinianus Auguſtus

Tributum ab Odoacre Rege Erulorum impoſitum Romano Pontifici antequam ſuſciperet Ponti-

tifica-

Digitized by Google

ficatum & ipſe repetit, & quare. XCIII. num. 3.

Juſtinianus Cardinalis.

Cum eſſet Bononiæ Legatus quid ſtatuerit circa Barbitonſores diebus feſtis. XLIII num. 9.

Juvenes ſtudentes extra Patriam

Ubi, & coram quo Parocho debeant Matrimonium inire. LXXXVIII. n. 3.

In qua Parochia tempore Paſchali teneantur ſumere Sanctiſſimam Euchariſtiam. num. 16.

Lampius Epiſcopus Barcinonenſis

Paulinum ſtudio inflammatæ plebis Sacerdotem ordinavit CIV. num. 2.

Lanii, & Macellarii.

Qua hora, & tempore carnes ipſis vendere permittatur Bononiæ. XLIII. num. 12., & 13.

Larvæ, ſeu Perſonæ.

Vide *Bacchanalia.*

Launojus.

Ejus falſa ſententia de peccatorum Confeſſione a quolibet ſemel in anno proprio Parocho facienda. XVIII n. 5.

Laurentius Cardinalis Cozza

Egregie de jejunio ſcripſit contra Dallæum. IV. n. 15.

Leandri Cardinalis Colloredi

Suffragium pro diſſidiis inter Parochos, & Sodalitia componendis. CV. num. 92.

Lectores Minores Obſervantiæ S. Franciſci

Poſſunt aperire, & exequi litteras Sacræ Pœnitentiariæ, licet non fuerint proclamati Doctores in publica Academia, modo ſint Confeſſarii approbati ab Epiſcopo. LXXXVII. n. 32.

Leges præſcriptæ Canonicis

Civitatis & Diœceſis Bononienſis pro recitatione Divini Officii. CVII. num. 82.

Leo X

Officia præſcripſit ſibi mutuo reddenda a Parochis. CV. n. 49.

Multa privilegia Tertiariis mulieribus ſimul viventibus conceſſit. num. 62.

Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ

Ad quos dirigi ſoleant. LXXXVII. n. 31.

A quibus legi poſſint, & executioni mandari. *ib. & ſeqq.*

Si ſemel traditæ fuerint Confeſſario idoneo, utrum repeti eædem poſſint, & tradi alteri Confeſſario pariter idoneo n. 33.

Quando lacerandæ, & quænam pœna, niſi lacerentur n. 53.

Si contineant diſpenſationes ab impedimentis occultis matrimonii, quibus clauſulis limitentur num. 57. & ſeqq.

Hujuſmodi clauſulæ quomodo intelligendæ. *ibid.*

Litteræ ad Sacram Pœnitentiariam

Quomodo ſcribendæ, qua cautela, & diligentia num. 29.

Lites de Beneficiis

An dirimi poſſint numerata pecunia. XCIII. numer. 1.

Quænam conditiones ad hoc ſint neceſſariæ num. 6. & 7.

Quando diremptis litibus numerata pecunia admittatur crimen ſimoniæ, num. 7. & ſeqq.

Quando ad dirimendas lites de Beneficiis arbitrorum judicio liceat numerare pecuniam. n. 10.

Locus celebrandi.

Nullus Sacerdos Regularis, aut Secularis celebrare poteſt in Eccleſiis Monialium Archiepiſcopo Bononienſi ſubjectarum. XXXIV. num. 7.

Nullus Sacerdos Secularis poteſt celebrare in Eccleſiis Monialium Regularibus ſubjectarum. *ib.*

Id vetitum fuit a Sancto Cardinali Carolo Borromæo in ſecundo Provinciali Concilio. *ibid.*

Huic legi non intelligitur derogatum per clauſulas fieri ſolitas in litteris Apoſtolicis, in quibus conceduntur Eccleſiis Monialium Altaria privilegiata. *ibid.*

Logica

Quam neceſſaria ad Sacras facultates ediſcendas. XLII. n. 9.

Ab Alcuino, & Photio maxime commendata. numer. 9.

Ludi Magiſtri

Sive Clerici, ſive Laici tenentur Parochos adjuvare pueros edocendo Fidei Myſteria in Eccleſia. IX. n. 13.

Ludovicus Archiepiſcopus Magdeburgenſis

Quam graviter a Deo punitus, eo quod intereſſet Choreis. LXXVI. num. 9.

Mabillonius Joannes.

Ejus opus egregium de ſtudiis Monaſticis vindicatum. XLII. n. 9.

Logicam commendat. *ibid.*

Machabæi

Dum ſperant in Domino, inſignes victorias de hoſtibus referunt. LXXIX. num. 4.

Magnates

Patientia domeſtici Sacerdotis non abutantur. XXXIV. n. 6.

Mandatum de immitendo

Quomodo debeat intelligi, ſi nulla in eo fiat mentio de Fidei profeſſione facienda. LX. numer. 8.

Maria Virgo.

Cum quanta fiducia ad eamdem ſit ab omnibus confugiendum. L. n. 9. 10.

Martenes

Erudite ſcripſit de antiquis ritibus. I. n. 4.

Matrimonia

Contracta per verba de præſenti abſente Parocho coram Notario, & Teſtibus, adeo nulla ſunt, ut neque tranſeant in ſponſalia de futuro. XLVI. num. 23.

Quæ coram Sacerdote, vel Parocho non fiunt, ſemper fuerunt illicita. XXXIII. num. 1.

Poſt Concilium Tridentinum in illis locis ubi ſuper hac re Decretum promulgatum eſt, ea illicita ſunt, & invalida, quibus proprius Parochus, & duo Teſtes non interſunt. *ibid.*

Per hoc Decretum neque materia, neque forma hujus Sacramenti immutata eſt. num. 2.

Irritum, & nullum eſt Matrimonium illius, qui non relinquens domicilium ſuum ex Civitate

in

Digitized by Google

in alium locum proficiſcitur, quin antea *quaſi domicilium* ibi comparaverit n. 8.

Valida ſunt illorum Matrimonia, qui ad evitandas cum parentibus altercationes ex Parochia Domicilii in alium locum migrant, ibique *quaſi domicilium aſſequuntur*. n. 9.

Valide item ineunt Matrimonia judices, Medici, Profeſſores alicujus facultatis, Diſcipuli, & famuli licet exteri. n. 11.

Matrimonii contractus temporibus vetitis.

Matrimonium de jure communi contrahi poteſt quocumque tempore. LXXX. num. 2., & 3.

In Matrimoniis certis temporibus contrahendis, quid ab Eccleſia prohibeatur. n. 7.

In Matrimoniis, quæ contrahuntur temporibus vetitis interdicitur omnis pompa. *ibid.*

Sicuti etiam prohibitæ ſunt benedictiones ſolemnes a Miſſali indictæ, ſub gravi culpa. *ibid.*

Contrahentes his temporibus utrum cohabitare poſſint, & matrimonium conſummare ſine peccato. n. 17. & ſeqq.

Matrimonium temporibus vetitis etiam ſine pompa intelligatur probatum. n. 13. & 14.

Ubi non eſt conſuetudo Matrimonia contrahendi ſine pompa temporibus vetitis, requiritur facultas Epiſcopi. n. 15.

Primis temporibus dies feriati inferebant impedimentum dirimens. num. 19.

Falſa vulgi opinio de non contrahendo Matrimonio menſe Majo. num. 23.

Matrimonium cum diſpenſatione

Si contractum ſit ab aliquo ex Conjugibus ob vim, & metum, utrum confirmari debeat novo conſenſu. LXXXVII. n. 69.

Suppoſita neceſſitate renovationis conſenſus, quomodo hæc haberi poſſit ab altero ex Conjugibus ignaro nullitatis matrimonii. *ib.* & num. ſeqq.

Utrum hæc renovatio conſenſus habeatur per copulam affectu maritali. num. 73.

Utrum, qui ex Conjugibus inſcius eſt, debeat aperte certus fieri de nullitate prioris conſenſus. n. 69.

Utrum ſufficienter certus fiat per hoc, quod alter dicat ſe ſuſpicari de nullitate conſenſus. n. 76.

Utrum ſufficiat elicere teſtimonium novi amoris maritalis ab altero Conjuge, tamquam ſi adhuc in libertate maneret. n. 73. & ſeqq.

Proles habita poſt matrimonium, cujus impedimentum alteri ex Conjugibus non erat notum, utrum ſit legitima. n. 79.

Medici

Rite ineunt matrimonium coram Parocho illius loci, in quo degunt, & quare. LXXXVIII. numer. 1.

A veteribus Canoniſtis acriter objurgantur, & quare. XV. n. 24.

Quid agere debeant antequam infirmos diſpenſent a jejunio. numer. 17.

Ante omnia ægrotos monere debent de vocando Medico animarum. XXII. num. 10.

Niſi fecerint, quibus pœnis ſubditi a Conciliis, & Pontificibus num. 11. & 12.

Utrum hoc facere debeant vel per ſe, vel per alium. n. 16.

Utrum, & quando ægrotum deſerere teneantur, ſi poſt tertium diem confiteri recuſet. n. 17.

Quæ morbi gravitas requiratur, ut ægrotum de ſuſcipiendo Pœnitentiæ Sacramento commoneſaciant num. 18.

Melita Inſula.

Quænam vere illa fuerit, ad quam S. Paulus Apoſtolus appulit. XLVII. n. 16.

Quare in opinione aliquorum viperæ ibidem veneno careant, eaque tellus morbis ex veneno contractis medeatur. *ibid.*

Michael Cerularius

Auctor odii Græcorum ſchiſmaticorum contra Apoſtolicam Sedem, & Fideles Occidentales. LXXV. n. 2.

Miecislaus Polonorum Princeps

Indixit populis ſuis gladium diſtringere, cum Evangelium legeretur, & quare. XCIX. n. 4.

Miles

Arma capere nequit pro illo, quem certo ſcit bellum injuſtum movere. CI. n. 17.

Neque ſi miles ſit illi ſubjectus. *ibid.*

Si incertus ſit de æquitate belli non tenetur id perquirere, ſed Principi ſuo operam præſtare. *ibid.*

Miniſter Baptiſmi.

Parochus de jure legitimus Baptiſmi miniſter. VIII. n. 1.

In caſu neceſſitatis quilibet, etiam Mulieres, & Infideles. *ibid.*

Iterans Baptiſmum, in quas pœnas incidat. n. 6.

Miniſtri Montium Pietatis

Si in pignus acceperint rem cognitam furto ſublatam, corporis pœnam ſubeunt, & tenentur illam Domino reſtituere abſque ulla illius impenſa. LXIX. n. 12.

Ad probandam in ipſis hanc cognitionem, ſufficiunt conjecturæ. *ibid.*

Non poſſunt in pignora accipere, quæ furti ſuſpicionem præſeferunt. num. 5.

Si acceperint, reddenda Dominis ſuis, detractis tamen expenſis. *ibid.*

Neque ullam Eccleſiaſticam ſupellectilem, ſive integram, ſive fractam ſine facultate Sacræ Congregationis Viſitationis, vel Epiſcopi, ſi non ſit pretioſa. *ibid.* & LXVIII. n. 11.

Qui aliter fecerint, quibus pœnis ſubjaceant. *ibid.*

Miſſa Conventualis.

Quotidie celebranda in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis. CVII. n. 12.

Pro quibus applicanda n. 14.

Variæ in hac re propoſitæ quæſtiones explicantur. *ibid.* n. 5.

Quibus diebus celebrandæ ſint plures Miſſæ Conventuales. *ibid.*

Primo die cujuſvis menſis Miſſa Defunctorum ſubrogatur, niſi intercedat impedimentum. numer. 13.

Quid ſtatuendum de Eccleſiis Receptitiis, aut Communalibus. num. 15.

Miſſa

Miſſa pro Sponſo, & Sponſa

Quando, & quo tempore celebrari non poſſit in Matrimoniis contrahendis. LXXV. nu, 10.

Miſſa ſolemnis

Differt a Miſſa cum cantu, & quare CV. n. 119.

Miſſa, quæ Bononiæ dicitur Sancta.

Indulgentiæ iis conceſſæ, qui hujuſmodi Miſſæ adſunt poſt Pœnitentiæ, & Eucha iſtiæ Sacramentum ſuſceptum. XXV. n. 6.

Qua hora per annum ſingulis menſibus celebranda. n. 8.

Miſſæ adventitiæ

Quando poſſint accipi. LVI. n. 24.

Miſſæ Defunctorum.

Quare quidam pii homines Miſſas Defunctorum quotidie celebrare voluerint. XXXIV. n. 23.

Quibus diebus celebrari poſſint. n. 24., & 25.

Quibus circumſtantiis celebrari poſſint die feſto. *ibid.*

Utrum Miſſa celebranda ad Altare privilegiatum debeat eſſe ſolum Defunctorum. n. 27.

Onus celebrandi Miſſas pro Defunctis ad Altare Privilegiatum impleri poteſt diebus impeditis, in quibus fit de Feſto currenti. *ibid.*

Miſſæ, quæ dicuntur S. Gregorii

Abrogatæ a Sacra Rituum Congregatione. n. 21.

Unde earum origo num. 22. & 23.

Non intelligitur tamen abrogata conſuetudo a S. Gregorio inducta, ut celebrentur triginta Miſſæ pro eo, qui e vivis decedit. *ibid.*

Si eo dierum ſpatio Sacrum pro defunctis fieri nequeat, celebretur pro Defuncto Miſſa ab Eccleſia præſcripta. *ibid.*

Si occurant poſtremi tres dies Majoris Hebdomadæ, numerus abſolvatur diebus ſequentibus *ibid.*

Quis de Miſſis Sancti Gregorii ſcripſerit. *ibid.*

Miſſæ Sacrificium

Non fuit factum ab Apoſtolis triduo mortis Domini. XXI. n. 2.

Quid ſub ſpeciebus contentum fuiſſet, ſi Apoſtoli eo triduo celebraſſent. *ibid.*

Quo tempore Apoſtoli primum Sacrum fecerint. n. 3.

Diverſæ de hac re ſententiæ Cardinalis Bonæ, & Theophili Raynaudi *ibid.*

Qua veſte Sacrificium Apoſtoli conficerent. n. 4. & ſeqq.

Vide *celebratio Miſſarum.*

Vide *Sacerdotes &c.*

Monaſterium Monialium Sancti Dominici In Monte Guardiæ Bononiæ

Qua occaſione renovari juſſum. LXXVIII. n. 1.

In eo magna devotione cuſtoditur Sacra Effigies B. M. V. quæ dicitur picta a S. Luca. *ibid.*

Moniales:

Præter Confeſſarium Ordinarium non poteſt illis denegari Confeſſarius extraordinarius ter, quater in anno LXXI. num. 1.

Antiquo tempore non erant ita clauſæ in Monaſteriis, ut non exirent, quando opus erat. *ibid.*

Moniales Clauſtrales

Debent vacare exercitiis ſpiritualibus per decem dies, antequam ad habitum admittantur, & totidem, antequam Vota ſolemnia mittant. XXIX. num. 12.

Quæ nihil quid piam peculiare habent, maxime commendabiles. num. 27.

Quot eſſent numero Romæ tempore Sancti Gregorii Magni. numer. 30.

Earum precibus Roma per Longobardos oppreſſa non fuit. *ibid.*

Nullas debent facere expenſas in ſuſcipiendis, & obeundis Monaſterii muneribus.

Vide *Conſecratio & Benedictio Monialium.*

Moniales S. Benedicti

A quo inſtitutæ, an tempore S. Benedicti fuiſſent veræ Moniales, quæ Clauſtri, Chorique legibus tenerentur. LXXXV. n. 6. & 7.

Moniales S. Chriſtinæ in Diœceſi Bononienſi.

Conſecrari ſemper conſueverunt per Archiepiſcopum Bononienſem, etiam cum eſſent ſubjectæ Camaldulenſibus. n. 1.

Moniales S. Margaritæ in Diœceſi Bononienſi

Qua ratione conſecrari potuerint ab Archiepiſcopo, & qui ritus in conſecratione ſervatus. n. 10. & ſeqq.

Moniales Tertiariæ

Ex Decreto S. Pii V. non poſſunt admitti ad Habitum Regularem, niſi nuncupent Vota ſolemnia, & ſe perpetuo Clauſtris adſtringant. LXVI. num. 1.

Quæ poſt Decretum aliter faciunt, non probantur a Sede Apoſtolica, ſed tolerantur. *ibid.*

Monialium Proventus

Recte adminiſtrentur. XXIX. n. 18.

An ſolutio dotis, quæ ante Vota pro aliqua a parentibus impenditur, ſit ſimoniaca. *ibid.*

Mulieres

Juxta ritum Hebræum Magiſtros ſuos ſequebantur, & eis neceſſaria adminiſtrabant. LXXXIII. numer. 13.

Myſterium Incarnationis, & Sanctiſſimæ Trinitatis.

Utrum explicite poſſit credi Myſterium Incarnationis, niſi eadem fide teneatur Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis. LXXII. n. 15.

Utrum ignorantibus explicite hæc duo Myſteria invalide, vel tantum illicite conferatur abſolutio. n. 19.

Natalis Alexander

Launojum confutat de peccatorum Confeſſione ſemel in anno proprio Sacerdoti, ideſt proprio Parocho facienda. XVIII. n. 5.

Nativitas Domini

Si contingat feria ſexta, vel Sabbato poſſunt Fideles veſci carnibus, niſi voto, vel regulari obſervantia adſtricti ſint. XXXV. num. 6.

Attamen non tenentur immo laudandi, ſi non veſcantur. *ibid.*

Nepotes, & Conſanguinei Parochorum

Non debent ſubrogari in Parochiam ab Avunculis libere dimiſſam; immo nec admitti ad examen publicum. XCI. num. 9. & ſeqq.

Nicolaus V

Quid reſponderit populis Tranſilvaniæ petentibus, an die Dominico peracto prandio liceret frumentum ſecare, fœnum, & fruges colligere & ſimilia. LXV. num. 12.

Nominantes Parochos

Si nominent, ut Parochiam quis obtineat tamquam præmium pro aliquo ſibi benefacto, ſunt ſimoniaci. XII. n. 6.

Sicuti etiam ſi nominent, ut Parochus juri ſuo cedat, vel eos liberet a ſumptu Parochis tribui ſolito. *ibid.*

Nominationes hujuſmodi invalidæ ſunt, & habent adnexam excommunicationem non diſſolvendam, niſi quidquid acceptum eſt, vel in quo nominans factus eſt ditior, fuerit reſtitutum. *ibid.*

In nominando nullam debent habere rationem amicitiæ, vel cognationis, vel etiam fidei datæ n. 7.

Non moveri debent commendationibus. n. 8.

Nominatus ad Beneficium

Antequam Parochiæ regimen ineat quid jurare debeat ex S. Carolo, & conſuetudine Eccleſiæ Bononienſis. n. 11.

Novatus

Fidem turpiter deſeruit, eo quod confirmari neglexiſſet. VI. n. 10.

Nundinæ

Diebus Feſtis prohibitæ. LXV. n. 9.

Nuptiarum ritus.

Variæ corruptelæ, quæ Nuptiarum Ritus offendunt. XLVI. num. 25. & 26.

Obſtetrices

Quomodo examinandæ, & a quo. VIII. n. 3. 4. & 5.

Odoacer Rex Erulorum.

Romano Pontifici tributum imperabat, antequam ſuſciperet Pontificatum. XCIII. n. 3.

Idem inſtitutum ſervatum eſt a Gothorum Regibus. *ibid.*

Officium Defunctorum

Quibus diebus in choro recitari debeat a Canonicis. CVII. n. 8.

An abſentes a choro ad illud perſolvendum teneantur. n. 9.

Officium Divinum

Quot, quibuſque nominibus appellatum fuerit. XXIV. n. 2.

Quare Breviarium. n. 3.

Vide *Horæ Canonicæ*.

Vide *Canonicus*.

Officium B. Mariæ Virginis

A Clericis ſingulis diebus recitari juſſum, & qua de cauſa. LXXIX. num. 5.

Hujuſmodi inſtitutum a Clericis ad laicos dimanat. *ibid.*

Quando recitari debeat in choro. CVII. n. 8.

An abſentes a choro teneantur illud recitare. n. 9.

Oleum Sacrum

Debet ſingulis annis renovari. LXXXI. num. 3.

Sacrum Oleum anno antecedenti conſecratum debet comburi. n. 4.

Valide, ſed non licite adminiſtratur ſacramentum Extremæ unctionis oleo veteri benedicto, niſi adſit neceſſitas. *ibid.*

Quo tempore a Parochis accipiendum. n. 5.

Onera Miſſarum.

Quid Miſſæ adventitiæ, & quid perpetuæ. LVI. num. 10.

Quodnam debeat eſſe illarum ſtipendium. *ibid.*

Figenda in Sacrario tabella onerum Miſſarum. num. 14.

Quando poſſint ſuſcipi nova onera *ibid.*

Veteribus oneribus non adimpletis, & ſupervenientibus novis oneribus quid faciendum. *ibid.*

Opera Regularis

Inter opera ſervilia connummerantur. LXV. n. 10.

A Conſtantino diebus Feſtis non permiſſa, n. 14. & 15.

Quænam eſſe intelligantur in particulari. num. 19.

Opera ſervilia

Diebus feſtis prohibita, & quare? XLIII. n. 6. & ſeqq.

Permittuntur urgenti neceſſitate LXV. n. 22.

Quando hæc neceſſitas eſſe intelligatur. num. 15.

A quonam hæc neceſſitas cognoſcenda. num. 26. & 27.

Orandi ritus flexis genibus

A primis fidelibus ad nos dimanavit. LXI. num. 3.

Quam Deo acceptus. *ibid.*

Gratias etiam Ethnicis Imperatoribus obtinuit. *ib.*

Oratio quadraginta horarum

A quo primo inſtituta. XXX. n. 19.

A quibus Summis Pontificibus promota. *ibid.*

Utrum ſemper fuerit cum ſanctiſſima Euchariſtia conjuncta. *ibid.*

Conſuetudo quadraginta horarum per tres dies a Quinquageſima, uſque ad feriam quartam Cinerum, quo ſæculo fuerit introducta, & ad quem finem. *ibid.*

Orationes

Factæ per homines improbos utrum, & quando ſint apud Deum impetratoriæ. LXII. n. 7. & ſeqq.

Ordinandi

Pauci, iique idonei Sacris Ordinibus admittendi. II. n. 1.

S. Leonis Papæ precibus S. Petri dimittuntur omnia peccata præter impoſitionis manuum. *ibid.*

Nullus ordinandus, niſi fuerit adſcriptus ſervitio alicujus Eccleſiæ. num. 2.

Quid ſtatutum ſit ad hunc effectum in Eccleſia Bononienſi. n. 4.

Nullus ad Sacros Ordines aſſumendus, niſi ſaltem Theologiæ morali operam dederit. *ibid.*

Mens Concilii Tridentini circa hoc declarata a peculiari Congregatione inſtituta ab Innocentio XIII. confirmata a Benedicto XIII. *ibid.* & num. 5.

Ordinandi afferre debent teſtimonium de prædicto ſtudio a Parochis, & profeſſoribus. n. 6.

Initiandi Minoribus Ordinibus callere ſaltem debent linguam latinam. num. 7.

Præpoſiti probandis Clericorum meritis præcipue cura-

curare debent, num vocati in jus fuerint alicujus criminis rei. *ibid.*

Quænam ſit circa ipſus, antequam ad Ordines admittantur, nova Eccleſiæ diſciplina, LXXII. numer. 23.

Olim viri magni meriti a populo per vim proponebantur, ut Ordinibus Initiarentur. n. 22.

Ordines non conſeruntur etiam iis, qui Litteras Apoſtolicas extra tempora obtinuerunt, niſi diebus feſtis. CVI. n. 2.

Tonſura, Minores Ordines, & Subdiaconatus ſimul conſerri nequeunt num. 7. & ſeqq.

Ordines matutino tempore ubicumque Feſtis diebus conſerri debent. num. 3.

Falſo putant nonnulli, Ordines conſerri poſſe iis diebus, quibus officium ritus duplicis celebratur. *ibid.*

Ordinandi ad Ordines Majores.

Quæ debent eſſe eorum merita, & quid ſcire & facere teneantur. XLII. n. 3. & 7.

Varia eorum effugia, ut Epiſcopos, & Examinatores eludant. num. 4.

Niſi per annum Logicæ operam dederint, ad examen non recipiendi. num. 11.

Theologiæ Scolaſticæ, & Morali per tres annos vacent, vel juri Canonico, cui per annum Juris Civilis ſtudium præmittant. num. 15.

Ordinandi ad Ordines Minores

Circa quæ interrogandi ab Examinatoribus. numer. 2.

Niſi linguam latinam calleant, etiamſi bona Indole præditi, non ſunt ordinandi. *ibid.*

Ordinandi ad Sacros Ordines

Debent per ſex menſes degere in Seminariis. CIV. num. 12.

Initio Eccleſiæ idoneus non putabatur Sacris ordinibus, qui lethale peccatum poſt Baptiſmum admiſiſſet n. 1.

Primis Eccleſiæ ſæculis Epiſcopo offerebantur a populo Sacris Ordinibus initiandi. n. 2.

Vacare debent per decem dies ſpiritualibus exercitiis. n. 5.

Ordinationes Sacræ

Habebantur antiquitus tantum menſe Decembre. IV. n. 2.

Peragebantur cum jejunio. *ibid.*

Ordinatus.

Ordinatus cum titulo Patrimonii fictitii, etiam prævia conventione, & juramento de fructibus non recipiendis, habet verum jus ad illos XXVI. n. 18.

Ordinatus ad titulum Beneficii cum pactione vel expreſſa, vel tacita cum nominante de non percipiendis fructibus, quas pœnas incurrat n. 25. & ſeqq.

Idem qua conditione poſſit in alium tranſferre Beneficium. num. 31.

Ordines.

Solum Minores exercendos eſſe Ordines a Clerico qui illos cum Subdiaconatu ſimul attigit. CVI. n. 7.

Si Subdiaconatus Ordinem exercere velit, debet in aliquo Regularium Ordine vota ſolemnia nuncupare. *ibid.*

An Clericus hac ratione ordinatus ſuſpenſioni ſit obnoxius. *ibid.*

Ordines Equeſtres.

Nonnulli ſolent gladium diſtringere, dum legitur Evangelium, & quare. XCIX. n. 4.

Ordo Clericor. miniſtrantium infirmis

A quo initium habuerit, & quod ſit illius Inſtitutum. LXIII. num. 21.

Ordo Clericorum S. Pauli

Diœc. Bononien. maxime utilis num. 12.

Ordo Equitum Meliſenſium

Quando, & per quem inceperit n. 4.

Quodnam ſit ipſius inſtitutum. *ibid.*

Ordo S. Antonii Viennenſis

A quo inſtitutus, & quibus adjutoribus. *ibid.*

Ordo S. Joannis de Deo

Quando, ubi, & ad quem finem inſtitutus. *ibid.*

Paulus V. permiſit, ut ſingulis ejus Cœnobiis unus eſſet Sacerdos num. 8.

Ordo Societatis Jeſu

In quo diſtet ab aliis. n. 11.

Ordo S. Spiritus in Saxia

Quem Auctorem habuerit, & qua occaſione. n. 4.

Oſius Epiſcopus Cordubenſis

interſtitia pro Ordinandis primus propoſuit in Concilio Sardicenſi. VIII. n. 2.

Paleottus Cardinalis.

Vide *Gabriel Paleotus.*

Panis conſecratus

Utrum a Chriſto Domino in patena poſitus fuerit. XXI. n. 7.

Ejus uſus a quo tempore inceperit. *ibid.*

Parochi Diœceſani.

Tenentur ſuſcipere ſingulis annis S. Oleum ab Epiſcopo Diœceſano conſecratum ii omnes Parochi, qui habeant Fontem Baptiſmalem. LXXXI. numer. 2.

Non poſſunt uti Sacro Chriſmate anno antecedenti conſecrato num. 3.

Quo tempore accipere debeant S. Oleum. n. 5.

illud debent accipere, vel per ſe vel per Sacerdotem, aut Sacris Ordinibus initiatum. *ibid.*

Parochi quoad habitationem cum mulieribus.

Habitare poſſunt cum mulieribus in primo, & ſecundo cognationis gradu, & eorum ancillis, vel affinibus in primo vel etiam ſecundo, ſi alter alteri reverentiam debent. LXXXIII. num. 1. & ſeqq.

Si famulus uxorem habeat, poteſt Parochus eam detinere in ſuis ædibus ſimul cum illo. *ibid.*

Quibus conditionibus poſſit recipere unam, vel duas famulas, *ib.* n. 10. & 11.

Varia Conciliorum decreta, & Doctorum opiniones in hac re. *ibid.*

Non poſſunt cohabitare cum mulieribus ſubintroductis, & Agapetis, & quænam ſint hujuſmodi mulieres. n. 9.

Va-

Vana Parochorum effugia pro retinendis apud ſe mulieribus juventute florentibus. n. 19.

Famula Parochi etiamſi habeat Paternum domicilium in aliena Parochia, pertinet ad ejus ditionem circa mandatum paſchale, non autem circa matrimonium ineundum. n. 22.

Parochus.

Quiſnam cenſendus *proprius* Parochus in Matrimoniis contrahendis. XXXIII. n. 8.

Quiſnam ſit proprius Parochus illius qui rei familiaris, aut ruſticationis gratia in agrum concedit. n. 7.

Parochus vagorum ille cenſendus eſt, in cujus diſione verſantur, n. 10.

Quis eorum Parochus, qui in carcere detinentur in pœnam. n. 11.

Quis eorum Parochus, qui in carcere detinentur in cuſtodiam. *ibid.*

Quis eorum Parochus, qui ſunt in Xenodochiis. n. 53.

Quis Parochus earum Puellarum, quæ in Hoſpitiis degunt. n. 14.

In tradendis Fidei rudimentis a quibus Parochus adjuvandus Bononiæ IX. n. 15.

Non debet tradere ſchedulam per confirmationem, vel Euchariſtiam niſi inſtructis circa Fidei rudimenta. n. 22.

Non debet promulgare Matrimonia niſi explorata voluntate, & cognita ſufficienti inſtructione circa Fidei Myſteria. *ibid.*

Examinari iterum ab Epiſcopo ſuperveniente rationabili cauſa poteſt. n. 16.

Vel per ſe, vel per alium ſi fueris legitime impeditus, diebus ſaltem Dominicis debes habere concionem ad populum ex Trident. n. 2.

Paſcere verbis ſalutaribus plebem Chriſtianam.

Non excuſatur neque a contraria conſuetudine, neque ab exiguo populi numero. *ibid.*

Tenetur applicare Miſſam pro populo ſaltem diebus Feſtis etiamſi non habeas *congruam*. n. 4.

Habens pingues redditus tenetur ſingulis diebus. *ibid.*

Quando poſſis denegare communionem in Paſchate non exhibenti ſchedulam peractæ Confeſſionis. XLV. n. 15.

De quibus rebus debeat admonere ineuntes ſponſalia. XLVI. numer. 14. & 15.

Diebus Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & tempore Miſſæ Parochialis debet populo ſignificare concionem habendam per certos dies tempore Quadrageſimæ XXVII. n. 2.

Debet Concionatores cum omni humanitate recipere. n. 3.

Tempore Sacri non poteſt uti inſtrumento argenteo cum candela quod vulgo dicitur *bugia*. XXIX. n. 16.

Quiſnam Parochus Convictorum in Collegiis, & Seminariis degentium. XXXIII. n. 6.

Famulorum, & Ancillarum. n. 17.

Habet jus in mulieres Tertiarias quoad Sacramenta adminiſtranda & ſepulturam, niſi in Eccleſiis Ordinis tumulum communem habeant. CV. n. 68.

Non debet permittere, ut præceptum Communionis Paſchalis adimpleatur extra propriam Parochiam n. 5.

Debet ponere eleemoſynas Fidelium in capſula duabus clavibus obſignata & de iis quotannis rationem reddere. LXXII. n. 18.

Non poteſt inſtituere ex eleemoſynis convivia. *ib.*

In ducendis funeribus Capellanis omnibus præire debet. CV. num. 33.

Qui prior animarum curam ſuſceperit reliquis Parochis antecedere debet in aſſociandis cadaveribus. *ibid.*

Parochi, & Canonici debent vacare ſemel per annum ſpiritualibus exercitiis. CIV. n. 14.

Tenentur populum admonere de periculo quod ineſt choreis. LXXVI. n. 5.

Tenentur Parochi reſponſa ad quæſtiones Morales Pœnitentiario tranſmittere cœtibus jam peractis. CII. n. 1.

Quam male ſe gerant, ſi temere, & inconſulto obſignent teſtimonia pro Ordinandis. LXXII. n. 9.

Duplex eorum primarium munus, alterum ſupra corpus Chriſti verum, alterum ſupra corpus Chriſti myſticum. n. 17.

Quanta eſſe eorum debeat diligentia in inſtruendo Populo. *ibid.*

Debent ad Pœnitentiarium ſcribere nomina eorum, qui Paſchali præcepto haud ſatisfecerint. CII. n. 15.

Vana eorum effugia, qui negant alios ſibi Sacerdotes adjungere poſſe, qui Parochiæ adminiſtrandæ ſunt neceſſarii. XCIV. n. 7.

Nihil ex jure communi repetere poſſunt pro exequiis, & ſepultura ſed tantum ex indirecta conſuetudine. CV. n. 58.

Convenire debent ad cœtus Eccleſiaſticos pro examinandis quæſtionibus moralibus. CIII. n. 9.

In litteris teſtimonialibus Ordinandorum debent certiorem facere Epiſcopum de Ordine exercito in iis locis, ubi Ordinandi moram traxerunt. LVIII. n. 1.

Utrum Parochi poſſint ingredi in Eccleſias Regularium Cruce prælata quando Cadavera comitantur. XXXVI. n. 16.

Si choreis indulgeant quam ſint ſcandaloſi LXXVI. n. 7.

Parochus Confeſſarius.

Parochus Diœc. acciſus a Parocho alterius Diœc. poteſt audire Confeſſiones ſuorum ſubdit., ſecus vero alienorum. LXXXVI. num. 7.

Quo ſe extendat ejus facultas in Confeſſionibus audiendis. n. 2.

Parochus in Cadaveribus efferendis.

Debet ipſe viam determinare pro pompa funebri. LXX. n. 9.

In funeribus nobilium, vel etiam ignobilium ſi pompa ducantur, decem Sacerdotes a Parocho acciri mandantur, etiamſi adſit Sodalitium, quod funus proſequatur. n. 8.

Parochus in Eccleſiis Confraternitatum, ſeparatis a Parochiali

An poſſit invitis Confratr. docere Doctrinam Chriſti. CV. n. 93.

Ad ipſum ſpectat facere officium funebre ſuper cadaveribus in iiſdem ſepeliendis, ſi tumulandi ſint ex ejus Parochia. *ibid.*

Non habet jus prohibendi Proceſſiones Confraternitatum intra ambitum ſuarum Eccleſiarum. *ibid.*

Non habet Jus porrigendi aſperſorium Epiſcopo accedenti ad Eccleſias Confraternitatum. *ibid.*

Non poteſt ſe ingerere in adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in earum Eccleſiis collectarum, vel retinere clavem capſulæ pro illis recipiendis. *ibid*

Non poteſt prohibere Confraternitatibus, ne faciant ſuas Congregationes, dummodo non ſint impedimento functionibus Parochialibus *ibid.*

Non habet jus adminiſtrandi illarum bona *ibid.*

Non habet ſuffragium deciſivum quando intereſt earum Congregationibus de mandato Ordinarii, & tamquam ejus delegatus. *ib.*

Ex conſuetudine acciri debet a Sodalibus ad faciendа Sacra ſolemnia pro vivis, & pro defunctis n. 107.

Non poteſt ſibi eligere Diaconum, & Subdiaconum *ibid.*

Debet invitari ut preſideat Congregationibus faciendis tam in electione, & extractione Officialium, quam in redditione rationum. n. 132.

Parochus in Matrimoniis.

Utrum ſit ſemper neceſſaria præſentia Parochi, in cujus ditione ſunt ſponſi, an ſufficiat præſentia alterius Sacerdotis de licentia ejuſdem Parochi, vel etiam ſolius Ordinarii. LXXXVIII. numer. 3. & 4.

Parochus in Matrimoniis cum diſpenſatione.

Utrum Matrimonio contracto, occurrentibus impedimentis, eorumque diſpenſatione, debeat novum conſenſum conjugum indicere coram ſe, & duobus teſtibus. LXXXVII. numer. 62., & ſeqq.

Suppoſita neceſſitate renovationis conſenſus, utrum ſit neceſſaria præſentia teſtium. *ibid.*

Quid agere debeat ſi neceſſaria ſit renovatio conſenſus, & alter Conjugum impedimentum ignores. *ibid.*

Quid agere debeat ſi neceſſitate ſuppoſita renovationis conſenſus alter conjugum nolit conſenſum renovare. n. 79.

Quomodo ſe gerere debeat occurrentibus occultis impedimentis matrimonii. n. 24.

Quando debeat lacerare litteras Sacræ Pœnitentiariæ, pro diſpenſationibus, & abſolutionibus, & quam pœnam incurrat niſi laceret. n. 53.

Qua formula uti debeat diſpenſando, & abſolvendo. num. 81. & 82.

Parochus in Matrimoniorum contractione.

In Matrimoniis contrahendis quid agere debeat. LXXX. num. 8. & ſeqq.

Si Matrimonia contrahantur temporibus vetitis, non poteſt impertiri ſolemnes Benedictiones ſub pœna lethalis peccati. n. 1. & ſeq.

Parochus quoad Confraternitates erectas in ſua Parochia.

Non poteſt Confratribus prohibere ne faciant ſuas Congregationes, dummodo non impediant functiones Parochiales. CV. numer. 93.

Non habet jus adminiſtrandi illarum bona, & de illis diſponendi. *ibid.*

Parochus Ruralis

Jus habet in Cadaver ſui Parochiani, qui forte in Civitate moritur ſi defuncti domicilium tribus milliariis ab Urbe ſolum diſtet, & quare. n. 42. & ſeqq.

Vide *Parochus Urbanus.*

Parochus in Teſtamentis condendis.

Exarare poteſt Teſtamentum Parochiani coram tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis. n. 3.

Monita tradenda teſtatori, priuſquam ſupremas tabulas conficiat n. 12. & ſeqq.

Tradere debet poſt octo dies publico Scribæ teſtamentum a ſe conditum, ut in acta referatur, & qua ratione. n. 16.

Tota ratio condendi per Parochum teſtamenti. n. 12., & ſeqq.

Formula condendi per ipſum teſtamenti, ejuſque tradendi publico Scribæ. n. 18., & 19.

Parochus Urbanus

Jus habet in Cadaver Civis, qui forte moritur in agro, niſi aliter ipſe declaraverit ſupremis tabulis, aut tumulum Familiæ ſuæ proprium habuerit. 43., & 44.

Officia quæ tum ſibi perſolvere debent Parochi Urbani, & Rurales. n. 50.

Ordo tradendi, & transferendi cadavera ex agro in Urbem n. 44.

Parochiales Eccleſiæ

Quibus committendæ ex SS. Conciliis VII. n. 1.

Parochiali Eccleſia vacante, publicum examen indicendum. 2.

Contentione inter concurrentes exorta, quid S. Pontifex Pius V. decreverit n. 1.

Quid Sacra Congregatio Concilii. num. 2.

Magis doctus non eſt ſemper magis idoneus judicandus n. 2.

Quid requiratur, ut quis judicetur idoneus. *ibid.*

Præſentatus a Laico, de cujus Jurepatronatus ſit Eccleſia, non admittendus, niſi per examen idoneus reperiatur. *ibid.*

Peccat Laicus ex S. Thoma, qui habet privilegium nominandi, ſi idoneum nominet, omiſſo magis idoneo, & utili. n. 8.

Auctoritas Concilii Tridentini de hac re ab aliquibus male interpretata, ab Innocentio XI. vindicata in propoſitione a ſe damnata. *ibid.*

Quid de hoc ſenſerit Dominicus Viva Societatis Jeſu Theologus. *ibid.*

Parochiales Eccleſiæ Labentes

Quarum expenſis reparari debeant. C. n. 7., & ſeqq.

Si reparari nequeant ob egeſtatem ad matrices ſeu viciniores Eccleſias transferri debent cum facultate

tate

Digitized by Google

tate illas convertendi in profanos uſus. numer. 7.

Quando populus cogi poſſit ad illas reficiendas. n. 15.

Paſcha.

Vide *Dominica Reſurrectionis.*

Pater Dominicus a Jeſu Maria Carmelita

Romam defert Effigiem Beatæ Virginis, quæ in Victoriæ Templo aſſervatur. LXVIII. n. 5.

Pater Ludovicus a Ponte

Contendit votum implicitum eſſe his verbis, *promittis mihi* &c. CII. n. 4.

Pater Marchettus

Diſſertationem Clementi XI. exhibet de diſpenſatis ad carnes, non diſpenſatis a jejunio XV. n. 21.

Patres Societatis Jeſu

Litteras Sacræ Pœnitentiariæ aperire poſſunt, & exequi, licet Doctores in publica Academia proclamati non ſint, modo ſint Confeſſarii approbati ab Epiſcopo, & deſignati a Præpoſito Generali Societatis Jeſu. LXXXVII. n. 23.

Soli gaudent privilegio Ordines recipiendi extra tempora. XXIII. num. 4.

Poſſunt ordinari a quolibet Epiſcopo n. 11.

Patrimonium ordinandorum.

Patrimonium ad cujus titulum, quis vult ordinari, debet eſſe certum, fixum, & ſtabile. XXVI. n. 7.

Non poteſt conſiſtere in proventibus, qui ingenio, & virtute ordinandi comparari facile poſſunt. *ibid.*

Neque in bonis mobilibus. n. 8.

Poteſt conſtitui in perpetuis Cenſibus. n. 12.

Hujuſmodi Cenſus ſi a debitoribus diſſolvantur, quid faciendum. *ibid.*

Poteſt conſtitui in bonis donatis cum quibuſdam tamen conditionibus a Sacra Congregatione præſcriptis. n. 13.

Patrimonium fictitium quodnam ſit n. 14., & 15.

Patrimonio fictitio quænam per Sacros Canones ſtatutæ pœnæ n. 16.

Quomodo fieri debeat Patrimonium ad cujus titulum quis ordinatur. Quid requiratur ex parte Conficientis, ex parte Ordinati, & ex parte Parochi. n. 20.

Qui Patrimonium vendit nulla facta mentione, ſe ejus titulo fuiſſe Ordinatum, inaniter, & invalide vendit. n. 28.

Si pro ſponſione pecunia ſolvenda ſit, jus tantum exerceri poteſt in illa bona, quæ Ordinato ſuperſunt poſt honeſtam vitæ ſuſtentationem n. 30.

Patrini in Sacramento confirmationis

Adeſſe debent, & qua de cauſa. VI. n. 13.

Nondum confirmati Patrini eſſe non poſſunt *ibid.*

Parentibus erga liberos, maribus erga Fœminas, Fœminis erga mares id præſtare non permittitur *ibid.*

Quinam eſſet antiquus ritus inter Patrinum, & Confirmandum ætate adultum n. 16.

Paulus V

Statuit Sodalitia cooptata Capitulo S. Joannis Lateranenſis ſubeſſe Ordinario. CV. n. 90.

Peccatum omiſſionis.

Ad illud committendum quot requirantur. XCIV. n. 15.

Penitentiarius major

Poteſt diſpenſare Oratores, qui obtinuerunt diſpenſationem a Dataria ſuper impedimento primi, & ſecundi, ſive ſecundi dumtaxat gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, cum expreſſione quidem carnalis copulæ, ſed tacita, occulta, & malitioſa intentione. LXXXVII. n. 17.

Poteſt diſpenſare ſuper occulto impedimento affinitatis ex copula illicita in foro conſcientiæ ſive Matrimonium initum fuerit ſive ineundum; ſecus ſi fuerit publicum vel coniugi mors illata fuerit, altero aut utroque machinante, niſi neceſſitas poſtulaverit, vel grave periculum immineat, n 19. 20., & 21.

Poteſt impertiri facultatem ineundi matrimonii abſque ſolitis promulgationibus. n. 22.

Item in foro conſcientiæ diſpenſare innocentem ex coniugibus, ut debitum expoſcat, ſi Coniux poſt initum matrimonium affinitatem cum altero Coniugum contraxerit per copulam illicitam *ibid.*

Quomodo ad ipſum ſcribendum ſit pro diſpenſationibus. num. 24., & ſeqq.

In Matrimoniis contrahendis poteſt diſpenſare, vel diſpenſari mandare in foro conſcientiæ ſuper impedimentis occultis, quæ non dirimunt matrimonium. n 2.

Habet omnimodam facultatem pro commutandis votis ſimplicibus in foro conſcientiæ, legitima cauſa interveniente, n. 3.

Item juxta de cauſa poteſt ſolvere ſponſalia occulta in foro conſcientiæ, ut quis aliam mulierem in matrimonium ducat n. 4.

Non poteſt ferre judicium de interdicto Eccleſiæ, & rebus publicis. *ibid.*

Non poteſt diſpenſare in matrimoniis contrahendis ſuper quocumque impedimento ex quovis gradu ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis ex copula licita, ſive ex cognatione ſpirituali proveniente etiam in foro conſcientiæ, tametſi impedimentum ſit occultum, & immineat periculum ſcandalorum n. 5.

Poteſt ſolvere in foro conſcientiæ impedimentum occultum publicæ honeſtatis, quod dimanat ex occultis ſponſaliis inter virum & mulierem n. 7.

Utrum, & quando in matrimoniis contractis etiam occultis poſſit diſpenſare in gradibus primo, & ſecundo, ſeu ſecundo tantum conſanguinitatis ſeu affinitatis ex copula licita n. 8.

Quando in tertio, & quarto gradibus publicis poſſit revalidare matrimonia nulliter contracta ex cauſa ſubreptionis, vel obreptionis occultæ litterarum Apoſtolicarum n. 9. & 13.

In matrimoniis contractis poteſt diſpenſare ſuper occulto impedimento cognationis ſpiritualis n. 25

Utrum, & quomodo poſſit diſpenſare pro matrimonio contrahendo, ſeu revalidatione matrimonii contracti, Oratores, qui obtinuerunt a Dataria diſpenſationem ſuper gradu prohibito, tam in primo, & ſecundo, quam ſecundo tantum, ac

etiam

etiam in tertio, & quarto tacita copula inter eos ſequuta n. 14.

Pœnitentiariæ Tribunal.

Vide *Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ*.

Peregrinus Philoſophus

Simulata Chriſtianorum Religione ingentem pecuniam congerit, & graves itinerum expenſas ab illis obtinet LXXV. n. 1.

Petrarcha Franciſcus

Quam male ſenſerit de Choreis. LXXVI. n. 5.

Petrus Bleſenſis

Auctor ſatis incertus ſermonis decimi tertii XIV. n. 6.

Pharao

Inter Joſephi fratres magis induſtrioſos conſtituit ſuorum pecorum magiſtros. XII. n. 8.

Photius Epiſcopus Conſtantinopolitanus

Pravus, ſed eruditus XLII. n. 9.

Ejus præclarum teſtimonium de utilitate Logicæ *ibid.*

Eccleſiæ Romanæ calumniator, quod quadrageſimæ tempore ova, & lacticinia permitteret. XVI. n. 2.

Pileolus.

Vide *Coma fictitia*.

Piſtrinarii, & Molitores

Diebus feſtis fruges non poſſunt mola conterere, vel advehere ſecluſa neceſſitate LXV. n. 29., & ſeqq.

Si ſermo ſit de Piſtrinis circumactis impulſu venti, vel aqua, abſque multa hominis opera, poſſunt molere, ubi eſt conſuetudo num. 30.

Hæc conſuetudo in Archidiœc. Bononien. eſt interdicta ſecluſa neceſſitate n. 31.

Si neceſſitas proveniat a timore aquarum penuriæ, quæ poſſit contingere finitis diebus, poſſunt molere, ſed non fruges vehere, aliaque ſimilia facere n. 34.

Pius IV

Abrogavit privilegium conceſſum a Bonifacio IX. Sodalitiis erectis in ſolo Lateranenſi. CV. n.90.

Finem impoſuit celebri controverſiæ de primatu Loci inter Regulares Lateranenſes, & Caſſinenſes n. 91.

Polus Cardinalis

Recentia Epiſcoporum Seminaria primus propoſuit. LIX. n. 6.

Præceptum Quadrageſimalis abſtinentiæ

Poteſt a Romano Pontifice ſolum juſtis de cauſis diſpenſari. L. n. 3.

Diſpenſatum fuit pro Civitate Bononien. certis conditionibus anno 1736. n. 4.

Quænam fuerint conditiones, & quomodo adimplendæ. *ibid.*

Non a Teleſphoro Romano Pontifice, ſed ab Apoſtolis eſt repetendum. n. 6.

Qua Apoſtolica traditione ad nos devenerit. *ibid.*

Non debet a Romano Pontifice diſpenſari, niſi gravibus ex cauſis, inter quas eſt morborum prudens periculum. n. 7.

Vide *Jejunium*.

Præfecti Regulares

Debent ſingulis annis petere Sacrum Oleum ab Epiſcopo Diœceſano, & ea omnia ad quæ eorum facultas extenditur. LXXXI. n. 2.

Prætor, & Judex

Rite ineunt matrimonium coram Parocho illius Loci, in quo degunt & quare. LXXXVIII. n. 1.

Proceſſio Corporis Chriſti.

Vide *Celebritas annua*.

Profeſſio Fidei

Facienda ex Tridentino ab omnibus proviſis de Beneficiis curam animarum habentibus a die adeptæ poſſeſſionis intra duos menſes in manibus Epiſcopi, vel eo impedito, coram ejus Generali Vicario. LX. n. 2.

Item ab omnibus proviſis de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo. *ibid.*

Fieri poteſt per Procuratorem. num. 3.

Fieri debet etiam ab iis, qui proviſi ſunt per Sedem Apoſtolicam num. 4.

Lex de facienda Fidei profeſſione non ſolvitur per conſuetudinem etiam conſtantem, ſed ſolum per expreſſam exemptionem n. 7.

Qui Fidei profeſſionem omiſerint etiam ex imprudentia, & ignorantia, quibus pœnis ſubjaceant & utrum non ſolum fructus, ſed etiam diſtributiones ab eiſdem repetendæ n. 13.

Propoſitiones damnatæ

Quid in iis ſit attendendum, ut poſſit cognoſci, utrum propoſitio affinis judicari debeat æque falſa, & improbabilis. LXXII. n. 9.

Protonotarii Apoſtolici

Tempore Sacri non poſſunt uti inſtrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*, niſi fuerint participantes. XXXIV. num. 17.

Proventus, ſeu diſtributiones.

Ex tertia parte proventuum deducendæ per Epiſcopum de omnibus fructibus Canonicatuum, Dignitatum, & Officiorum debent conſtitui diſtributiones in omnibus Cathedralibus, & Collegiatis, ubi ipſæ deſint, vel ubi ſunt tenuiſſimæ. CVII. n. 41.

Unde originem duxerint hujuſmodi diſtributiones, n. 39. & 40.

Ad excitandam diligentiam in Canonicis propoſitæ fuerunt, & quo auctore. *ibid.*

Diſtributiones abſentium Canonicorum, vel dignitatum Capituli quibus elargiendæ ſint *ibid.*

Non licet diſtributiones abſentibus donare, relinquere, aut quavis colluſione remittere n. 42.

De Punctatoris officio, ac diligentia n. 43.

Vide *Canonici abſentes*.

Pſalmi

Canendi in Cadaveribus Chriſtianorum deferendis. XXX. 2. 5.

Vide *Cantus Pſalmorum*.

Pſalmi Graduales, ac Pœnitentiales

Quando recitari debeant a Canonicis in Choro CVII. n. 8.

An abſentes a Choro teneantur illos recitare n. 9.

Pſal-

Digitized by Google

Pſalmus De profundis.
Recitantibus Pſalmum *de profundis* prima noctis hora ad ſignum Campanæ flexis genibus quænam conceſſæ Indulgentiæ LXI. numer. 5.
Puellæ educandæ a Monialibus
Ubi, & coram quo Parocho debeant matrimonium inire. LXXXVIII. num. 3.
Puellæ expoſitæ ſeu Spuriæ
Debent ſingulis diebus Dominicis exerceri in lege Dei percipienda per Confeſſarium, aut alium Sacerdotem deputatum LXVI. num. 1.
Item a prima Moderatrice in hoſpitiis per hebdomadam. *ibid.*
Debet iliis concedi, ter, aut quater anno Confeſſarius extraordinarius.
Debent aliquando valetudinis gratia duci ad deambulandum, & qua ratione id caute fieri poſſit. *ibid.*
Puellæ expoſitæ, detentæ in Hoſpitio Spuriorum.
Quis earum Parochus. XXXIII. num. 54.
Puellæ legitimæ in Hoſpitiis ſervatæ.
Quis earum Parochus. *ibid.*
Pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto
Non eſt de juribus Parochialibus, ſpectat tamen ad Eccleſiam digniorem. XIV. num. 10.
Purificatio Beatæ Mariæ Virginis.
Quarum lege juſſa Purificatio. XV. n. 10.
Beata Maria Virgo huic legi ſubjecta non erat n. 11.
Sententia contraria damnata ab Alexandro VIII. *ibid.*
Quare B. M. Virgo voluerit purificari, *ibid.*
Quid ea occaſione actum fuerit in Templo *ibid.*
Quando introductum fuerit hujuſmodi Feſtum, & qua occaſione num. 12.
Quare Candelæ accenſæ in hoc Feſto manibus præferantur, *ibid.*
Quadrageſima.
Quare tempore Quadrageſimæ ſub meridiem Veſperæ celebrentur, XV. n. 3.
Orientalis Eccleſiæ inſtitutum rigidiſſimum de carnibus per Quadrageſimam non permittendis ægrotis in extremo vitæ diſcrimine conſtitutis n. 15.
Eſt tempus pœnitentiæ tam pro non diſpenſatis, quam pro diſpenſatis, n. 17.
Non ſolum carnes, ſed lacticinia, & ova tempore Quadrageſimæ prohibentur. XVI. n. 1.
Utrum hoc ad conſuetudinem, an ad jus poſitivum referendum ſit num. 3.
Etiam ſuppoſito, quod conſuetudini tribuendum ſit, hæc conſuetudo obligationem inducit. n. 4.
Quare quædam regiones ad ova, & lacticinia fuerint diſpenſatæ num. 5.
Quare aliquando per Summos Pontifices Italiæ etiam populi diſpenſentur. n. 6.
In tali circumſtantia non intelligitur diſpenſatum jejunium. n. 8.
In dubio, an ſit cauſa pro diſpenſatione a cibis quadrageſimalibus, utrum poſſit concedi licentia. XV. n. 15.
An diſpenſatus a carnibus ſit etiam diſpenſatus a jejunio n. 10.
Regulares
Qui Miſſali Romano non utuntur illud retinere debent pro exteris Sacerdotibus in Sacrario XXXIV. n. 20.
Utrum extra tempora ordinari poſſint XXIII. n. 2., & 3.
Quam male ſe aliquando gerant cum Epiſcopis, in quorum Diœceſi ſunt, circa Ordines recipiendos, non ſervatis interſtitiis num. 6.
Tenentur Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo in cujus Diœceſi ſitum eſt Monaſterium n. 8.
Varia Pontificum Decreta hoc confirmantia. *ibid.*
Non poſſunt concionari in Eccleſiis non propriis ſine Epiſcopi facultate XXVII. n. 8.
In propriis vero tenentur petere benedictionem. *ibid.*
Circa Interſtitia comprehenduntur in Decreto Concilii Tridentini, LXIII. n. 1.
Poſſunt circumducere Proceſſionem per Parochias, ſolius Epiſcopi accedente licentia, quamvis Parochus contradicat. CV. num. 51. & 52.
Converſi, ſeu Laici in aſſociandis Cadaveribus nequeunt perfungi munere Capellani n. 31.
Non poſſunt vendere, vel pignorare pretioſam Eccleſiaſticam ſupellectilem ſine facultate Sedis Apoſtolicæ, abrogatis quibuſcumque privilegiis LXIX. n. 7., & 8.
De facultate Epiſcopi poſſunt alienare ſupellectilem non pretioſam. *ibid.*
Quibus pœnis ſubjaceant, ſi aliter fecerint. *ibid.*
Regulares Confeſſarii
Si habeant facultatem non limitatam audiendi Confeſſiones, utrum eis adimi poſſit ſine cauſa legitima. LXXXVI. n. 5.
Pontificum de hac re Decreta n. 7.
Regulares Converſi, ſeu Laici
Etiamſi vota ſolemnia nondum emiſerint, tamen Canonis privilegium aſſequuntur. CV. n. 52.
Regulares Cuſtodes Sacrarii
Quomodo debeant recipere, retinere, & adminiſtrare eleemoſynas Miſſarum tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium, & de iis rationem reddere, LXXII. n. 19.
Reliquiæ S. Annæ.
Corpus S. Annæ a Paleſtina Conſtantinopolim delatum anno 750. XLIX. n. 3.
Caput S. Annæ in Galliam dono miſſum anno 1200. *ibid.*
Cranium S. Annæ Beato Nicolao Cardinali Albergato Bononienſi tributum. *ibid.*
Ab eodem Bononiam delatum anno circiter 1435. n. 4.
Publice in Eccleſia Carthuſienſium exponitur diebus 29. 30., & 31.
Menſis Januarii numer. 8.
Reprobi.
Utrum major reproborum, an electorum numerus ſit. XXVII. num. 17.
Reſidentia Beneficiatorum.
Controverſia, utrum ſit de jure Divino reſidentia, agitata in Concilio Tridentino, ad finem nunquam perducta XVII. n. 5.

A Con-

A Concilio Tridentino, & Summis Pontificibus ſub pœnis gravibus inculcata n. 4.
Quænam conventa fuerint inter Apoſtolicam Cameram, & Capitulum, Clerumque Bononienſem circa immunitatem ſpoliorum, illorum favore, qui obſtricti ſunt vinculo reſidentiæ. n. 5.
Qui Corpore reſident, inertes tamen ſunt, & otioſi, graviter peccant, & ex multorum ſententia tenentur ad reſtitutionem fructuum n. 6.
Quænam cauſæ excuſent a præcepto reſidentiæ, *ib.*
Utrum ſemper requiratur expreſſa licentia Epiſcoporum Parochis, ut excuſentur reſidentia per aliquod tempus n. 7.
Neque aeris intemperies, neque ſenectutis incommoda, neque exiguus Parochianorum numerus excuſant Parochos a reſidentia. n. 14. 15., & 16.
Reſidentia qualis, & quo tempore intelligatur *ib.*
Quid pro ea firmanda ſtatutum ſit in Archidiœceſi Bononienſi n. 14.
Immemorabilis etiam conſuetudo non excuſat a Reſidentia in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. CVII. n. 2.
Aliter decernitur in Collegiatis non inſignibus, ac ruralibus, ac tenuiſſimi proventus *ibid.*

Reſurrectio Chriſti Domini

Quo die, & hora contigerit. XXXIX. n. 7. & 8.

Rex Lotharius

Ab Adriano II. acriter reprehenſus per ſacrilegam Communionem, Roma profectus Placentiæ miſere decedit. XLV. n. 17.

Ritus pro benedictione Campanarum, Animalium &c.

Vide *Benedictiones.*

Robertus Scotus Archiepiſcopus Armacanus.

Utrum a Sede Apoſtolica collata illi fuerit immunitas ab Irregularitate contracta pro cæcitate. XXXIV. n. 8.

Rogationes

Duæ; Major, & Minores. Quare ſic appellatæ iii. n. 1.
Majoris Auctor S. Gregorius Magnus *ibid.*
Minorum Mamertus Epiſcopus Viennenſis in Galliis. *ibid.*
Non S. Auguſtinus n. 2.
Quare Inductæ. n. 7.
Id inſtitutum, quando ab Eccleſia Romana receptum n. 4.
Quanta cum pietate Fideles antiquitus proſequerentur dies Rogationum. *ibid.*
Triduo Rogationum Mediolanenſis Eccleſia ex veteri Inſtituto jejunium ſervat n. 5.
Viennenſis Urbs fuſis ad Deum precibus triduo Rogationum a vaſtitate per Sanctum Mamertum ſervatur, n. 6.

Rogerius Epiſcopus Saliſtinenſis

Miſere vitam abſolvit, quod Sacrum nimis feſtinanter, & ſine devotione peragereт. XXXIV. n. 31.

Roſarium B. Mariæ Virginis.

Recitantibus Roſarium a Summis Pontificibus plures elargitæ indulgentiæ. LXXIX. numer. 8. & ſeqq.
Albigenſium hæreſis Roſarii præſidio vehementer extenuatur numer. 12.

Rubricæ

Quam diligenter obſervandæ. CVII. num. 13.

Sabbatum majoris Hebdomadæ.

Eo Sabbato debet fieri benedictio Cerei Paſchalis XXXIX. n. 2.
Ejus benedictionis ritus quam antiquus in Eccleſia *ibidem* & num. ſeqq.
Quis ejus auctor. *ibid.*
Debet etiam fieri benedictio Ignis n. 7.
Hujuſmodi benedictiones in alium diem transferri non debent. num. 2.

Sacella domeſtica, ſeu aræ portatiles.

In ſacellis domeſticis unum tantum Sacrum peragi poteſt iis præſentibus, quorum gratia datum eſt privilegium. XXXIV. numer. 8.
Sacella domeſtica, & aræ geſtatoriæ, quæ permiſſæ antea fuerant Concilii Tridentini decreto ſublatæ penitus ſunt. n. 10.
In iis neque Pœnitentiæ, neque Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrandum. n. 11.

Sacella publica.

Quibus diebus non liceat in illis Sacrum facere. XLIV. n. 7.
In iis Sacellis, quæ a Parochia non diſtant mille paſſibus, non debet fieri Sacrum, niſi poſtquam factum fuerit in Parochia num. 8.
Solius Epiſcopi eſt decernere, ut in Sacellis Sacrum fiat poſt Miſſam Parochialem n. 9.
Sacerdos celebrans in his Sacellis ſacrum Evangelium debet explicare, & Legis Chriſtianæ præcepta explanare n. 3.

Sacerdos.

Vide *Locus celebrandi.*

Sacerdos Confeſſarius

Poteſt Laicis indicere Miſſas celebrandas. XCII. num. 1.
Non debet addicere vel ſibi, vel Monaſterio ſuo eleemoſynas pro Miſſis, quas celebrandas indicit. *ibid.*
Qua pœna in Diœceſi Bononienſi id interdictum ſit. *ibid.*

Sacerdotes

Utrum peccent, qui recuſant audire confeſſiones fidelium, eo tantum titulo, ne novo examini ſubjiciantur. XCIV. n. 15.
Quot ſint cauſæ ex quibus populo conferre Sacramenta tenentur. num. 17.
Quando rem Divinam operari teneantur, etiamſi nullam habeant curam animarum, & nullum Beneficium, vel ſtipendia n. 18.
Aris geſtatoriis celebrare non poſſunt, abrogatis per Tridentin. quibuslibet privilegiis. XXXIV. n. 6.
Non poſſunt Celebrare Miſſam ante auroram. XIII. num. 2.
Neque poſt meridiem, niſi tertia parte horæ n. 3.
Excipiuntur, qui gaudent facultate Apoſtolica non abrogata n. 5.
Quinam ii ſint in Urbe. *ibid.*
Non debet Magnatibus inſervire in negotiis. XXXIV. n. 6.

Digitized by Google

Id in Gallia vetitum eſt, etiam Regum edictis. *ibid.*
Ubi poſſint celebrare, & quando.
Vide *Locus Celebrandi*.
Vide *Sacella domeſtica*.
Quibus veſtibus uti debeant.
Vide *Veſtis Sacerdotalis*.
Non poſſunt uti Annulis in digitis tempore Sacri n. 25.
Neque inſtrumento vulgo dicto *bugia* n. 26.
Læthale crimen admittunt, niſi ſolemnioribus feſtis Sacrum conficiant. LV. n. 9.
Obſtringuntur ejuſmodi Sacerdotes a ſuis Parochis in Paſchate communionem accipere. *ibid.*
Prohibentur incedere per Urbem cum veſte colorata ſine pallio, cum ſolo collari. LXXI. numer. 3. & 5.
Sacerdos rem ſacram facturus.
Vide *Veſtis Sacerdotalis*.

Sacerdotes celebrantes in Sacellis ruralibus

Sub pœna ſuſpenſionis a Divinis jubentur populum monere de futuris proxime diebus Feſtis, Evangelium ab Altari declarare, & Chriſtianam legem explanare. LXXII. n. 22.

Sacerdotes exteri, & ignoti.

Quid Synodus Chalcedonenſis ſtatuerit circa Sacerdotes exteros, & ignotos. XXXIV. n. 4.
Sacerdotibus exteris; & ignotis etiam Regularibus ſine litteris Epiſcopi commendatitiis non eſt permittendum, ut celebrent *ib.*

Sacerdotes in Celebratione Miſſarum

Si habuerint ſtipendium Miſſæ minus ſolito in Diœceſi, debent tamen fructum illi tribuere, a quo ſtipendium acceperunt. LVI. n. 6.
Si plura exigua ſtipendia a diverſis ſumpſerint, tot Miſſas debent celebrare, quot poſſunt celebrari pro ratione pecuniæ. *ibid.*
Si habuerint ſtipendium majus ſolito & alium Sacerdotem ſibi ſuffecerint, debent illi integram conferre pecuniam, etiamſi recognita ille minori pretio contentum ſe fateatur. *ibid.*
Non poſſunt ſumere duplex ſtipendium Miſſæ pro fructu ſatisfactorio *ibid.*
Non poſſunt duplicatum ſtipendium pro eadem Miſſa accipere applicando petenti partem ſpecialiſſimam fructus ipſi celebranti correſpondentem. *ibid.*
Non poſſunt ſatisfacere per alium, ſtipendii parte ſibi retenta. *ib.*
Poſſunt juſtis de cauſis aliquando a celebratione vacare, licet debeant celebrare quotidie per ſe ipſos. *ibid.*
Non poſſunt diebus licitæ vacationis celebrare pro ſe ipſis, vel pro aliis *ibid.*
Si in tali caſu celebrent pro aliis, non poſſunt ſtipendium accipere *ib.*
Obligati celebrare quotidie ſine onere celebrandi per ſe ipſos non poſſunt a celebratione vacare. *ibid.*
Utrum Sacerdotes poſſint accipere duplex ſtipendium, unum pro celebratione, alterum pro Miſſæ applicatione, n. 7. & 8.
Inſtit. Eccleſ.

Sacerdotes recenter ordinati

Poſſunt ſe convertere ad populum in medio Altari, & accipere munera oblata ea die, qua primum Sacrum faciunt. *ibid.* n. 7.

Sacerdotes Sacrum conficientes

Quam ſit indignum Sacerdotibus Sacrum nimia celeritate conficere. XXXIV. n. 28. & 29.
Qua voce, qua verborum diſtinctione, & quanto tempore Sacrum peragi debeat. *ibid.*
Nimia Sacerdotum celeritas in Sacro peragendo male a quibusdam laudatur. *ibid.*
Multi Sacerdotes improviſa morte objerunt, quod nimis feſtinanter celebrarent n. 31.

Sacerdotes ſæculares

In Eccleſiis Regularium, ubi feſtum duplex per ipſos celebratur, poſſunt celebrare Miſſam ſub ritu duplici de feſto n. 20.
Si vero Miſſa ſit propria omnibus non conceſſa, ſit quidem de feſto ſed cum Miſſali Romano. *ibid.*

Sacramentum.

Quatuor conditiones ad Sacramentum requiſitæ. VI. n. 3.
Quid intelligatur nomine Spiritus Sancti, cum ſermo eſt de effectu Sacramenti. *ibid.*
Chriſto Domino ad inſtituenda Sacramenta tradita poteſtas excellentiæ. n. 5.

Sacramentum Extremæ Unctionis

Valide, ſed non licite adminiſtratur Oleo veteri benedicto, niſi adſit legitima cauſa. LXXXI. num. 4.
Quando poſſit licite adminiſtrari immiſcendo cum oleo conſecrato oleum non conſecratum. *ibid.*

Sacrificium Miſſæ

Nimia celeritate non peragendum, ſed ſumma cum pietate. XXXIV. num. 28., & ſeqq.
Vide *Sacerdotes*.

Sacrificium Miſſæ quoad applicationem.

Non poteſt applicari iis, qui poſtea eleemoſynam ſunt præſtituri. XCII. n. 2.
Vide *Miſſa*. Vide *Sacerdotes*.

Salutatio Angelica.

Recitantibus quotidie ad pulſum Campanæ, ſeu mane, ſeu meridie, ſeu veſpere flexis genibus Salutationem Angelicam quænam impertita a Benedicto XIII. Indulgentia. LXI. n. 1. & ſeqq.
Conſuetudo ſalutandi B. Virginem tribus diverſis horis in die, quando, & a quo fuerit introducta, & renovata. XIII. n. 12.

Sanctus Ambroſius

Qua benevolentia fuerit erga Civitatem Bonon. XC. n. 1.
In Urbe Bononienſi SS. Martyrum Agricolæ, & Vitalis oſſa detexit *ibid.*
Eidem a Proſpero Cardinali Lambertino erectum monumentum in Eccleſia Metropolitana Bononienſi. *ibid.*
In Occidente propoſuit morem recitandi verſiculos Pſalmorum alternatim, & qua occaſione. CVII. n. 28.

Sanctus Antonius Abbas

S. Antonii Abbatis res geſtæ præclarius laudibus
Rr a plu.

Digitized by Google

a pluribus SS. Patribus exaltatæ. XLVII. n. 2. 3., & 4.

Quid ſignificent ea Symbola, quibus ejus effigies depingi ſolet. n. 5.

Cur ſus potius, quam aliud brutum S. Antonio appingatur. n. 7.

Cur ejus patrocinium pro brutis conſervandis ſingulariter imploretur, eorumque Patronus habeatur n. 10.

Sanctus Appollinaris.

A S. Petro miſſus in Æmiliam pro Chriſti lege enuncianda, num Bononiæ fuerit. XC. n. 1.

Eidem in Eccleſia Metropolitana Bononienſi a Cardinali Lambertino Altare erectum. *ibid.*

Sanctus Athanaſius.

S. Athanaſii adhuc pueri pueros baptizantis hiſtoria non ſatis certa. VIII. n. 7.

Sanctus Auguſtinus Epiſcopus

Eos vehementer arguebat, qui queruntur de prolixitate Miſſæ. X'XIV. n. 31.

Sanctus Baſilius

Quid reſponderit Theodoro Sacerdoti, qui monitus de dimittenda ancilla dixerat, ſe eſſe ſeptuagenarium. LXXXIII. n. 23.

Sanctus Benedictus

Utrum inſtituerit Ordinem Monialium. LXXXV.

Sanctus Bernardus

Apoſtolica libertate Eugenium III. objurgat, quod pœna iis Clericis impoſita, qui non deferebant habitum clericalem, non infligeretur. LXXI. n. 16.

Furem celeberrimum eripit a ſupplicio & inter Monacos cooptat. XLI. n. 31.

Sancta Birgitta

Parochos rotæ frumentariæ comparabat, & quare XLIV. n. 16.

Sanctus Calliſtus Papa

Auctor non ſatis certus Epiſtolæ Decretalis ad Benedictum Epiſcopum. IV. n. 3. & 4.

Sanctus Carolus Borromæus

Sac. Ordines petentibus exercitia ſpiritualia præſcribit. CIV. n. 3.

Decernit carere diſtributionibus Canonicum, qui chorum dimittit, ut Miſſam celebret, niſi neceſſitas id poſtulet, & Sedes Apoſtolica permittat. CVII. n. 75.

Decernit tempus, quo Canonici debent adeſſe choro, ne merito notentur n. 23.

Sancta Clara Aſſiſias

Sanctiſſimam Euchariſtiam capſa argentea incluſam intra ebur ad portas Monaſterii deferri jubet contra Saracenos. XXX. n. 4.

Sanctus Cyprianus

Utrum fuerit auctor libri *de ſpectaculis*. LXXVI. n. 5.

Quam prudenter populum ſuum initio ejus libri alloquatur. *ibid.*

Sanctus Dominicus

Auctor, & Inſtitutor Roſarii B. M. Virginis. LXXIX. n. 12.

Roſarii præſidio Albigenſium hæreſim vehementer extenuat *ibid.*

Natus Calaguriæ in Hiſpania cur merito poſſit dici Civis Bononienſis n. 15.

Sanctus Florianus

Martyrium Gazæ conſequitur ſub Imperatore Diocletiano. LXXII. num. 2.

Ejus corpus per S. Petronium a Paleſtina Bononiam defertur. *ib.*

Inter Patronos, & tutelares Urbis Bononiæ perpetuo adnumeratur num. 2.

Sanctus Franciſcus Saleſius

Pœnam ſuſpenſionis inflixit Sacerdotibus qui ſaltationes inirent. LXXVI. n. 8.

Corpus ſuum Medicis, & Chirurgis diſſecandum tradi juſſit, ut diſſidia, & cædes impediret LXIV. n. 5. & 6.

Choreas permiſit, ſed cum debitis legibus XIV. n. 24.

Sanctus Fructuoſus Epiſ. Tarracon.

Cum ad Martyrium raperetur, recuſavit hauſtum aquæ frigidæ: eo quod eo die jejunium ageretur. XV. n. 3.

Sanctus Gratus Auguſtæ Prætoriæ Epiſcopus

Agros Auguſtæ Prætoriæ ad tria milliaria devaſtatos muribus Aquæ benedictæ aſperſione liberat. XLVII. n. 7.

Sanctus Gregorius Magnus

Pontificatus adminiſtrationem coactus ſuſcipere tributum Mauritio Imperatori ſolvere non prætermiſit, & quare. XCIII. n. 4.

De hujuſmodi tributo Mauritium vehementer redarguit. n. 5.

Marinianum Epiſcopum Raven. eruptione frequenti ſanguinis laborantem a legibus Quadrageſ. ſolvit. XV. n. 16.

S. Gregorius Niſſenus

Suis humeris una ſimul cum alio Epiſcopo, ac duobus Clericis S. Macrinæ corpus ad tumulum defert. XXXVI. n. 14.

Sanctus Hyeronimus

Accuſatus de nimia conſuetudine cum Paula, Euſtochio, & Melania poſt dilutum a ſe crimen, in ſolitudinem fugit, & quare. LXXXIII. n. 23.

S. Joannes Chryſoſtomus

Primus invexit Conſtantinopolim piam conſuetudinem recitandi verſiculos Pſalmorum. CVII. n. 28.

Sancta Monica

Quam prompte paruerit decretis S. Ambroſii. LIV. n. 18.

Sanctus Paulus Apoſtolus

In inſula Melita viperam brachio implicatam habuit, nullumque ab ea ſenſit incommodum. XLVII. n. 16.

Sanctus Paulinus

Per vim concitati populi Sacerdos ordinatur. CIV. n. 2.

Sanctus Paulinianus

Ad Sacerdotium aſſumitur per vim concitati populi *ibid.*

Sanctus Petronius

A Paleſtina Bononiam defert corpus Sancti Floriani martyris. LXII. n. 1.

De-

Digitized by Google

Decedit Bononiæ anno 450. n. 2.

Sanctus Petronius Epiſcopus Bononienſis

Quando receſſerit, & ubi conditus LXXIV. n. 3.
Ejus ſacrum Corpus quando repertum. *ibid.*
Civium Bononienſium erga illum maxima pietas. *ibid.*
S. Eucherio coævus maxime commendatur. n. 5.
Item a Gennadio eidem pariter coævo. n. 5.
Antequam in Italiam veniret, ubi fuerit, & quid fecerit. *ibid.*
Ab aliquibus putatur Auctor libri *De vita, & rebus geſtis Monachorum Ægypti*, n. 16.

Sanctus Petrus Apoſtolus

Cur poſt trinam negationem tantam a Domino conſecutus fuerit miſericordiam: Judas vero in æternum perierit. XLV. n. 17.

Sanctus Petrus Damianus

Florentium Epiſcopum, qui nocte latrunculis luſerat, graviter obiurgat, & punit XXXVII. n. 7.

Sanctus Philippus Nerius

Cur inſtituerit ſolemnem ſupplicationem ad ſeptem urbis Eccleſias diebus bacchanaliorum. XIV. num. 8.
Sacerdotes in Sacro peragendo nimis prolixos eſſe nolebat. XXXIV. num. 30.

Sanctus Pius V

Contra Turcas peculiari pietate, & fiducia invocandus, & qua de cauſa. LXXIX. n. 6.
Ex Ædibus Vaticanis pugnam videt Chriſtianorum contra Turcas ad Echinadas inſulas *ibid.*
Natus in oppido Inſubriæ, quod vocant Boſcum, ſed oriundus e Bononia n. 14.
Statuit plures indulgentias recitantibus in choro præſcriptis diebus Officium B. Virginis, Defunctorum, & Pſalmos Graduales, ac Pœnitentiales. CVII. n. 10.
Decernit carere fructibus Beneficii, ac diſtributionibus Canonicos ſilentes in choro, dum Officium Divinum recitatur n. 16.
Patrem Petramelaram Capuccinum, qui manu ſua necaverat ſeptem Turcas navim ſuam invadentes, omni prorſus irregularitate immunem declarat. CI. n. 21.
Novam diſciplinam indixit mulieribus Tertiariis ſimul viventibus ſine voto ſolemni, & clauſura. CV. n. 75.
Extremo ſupplicio plectendos decernit decoctores per luxuriam vel qui ſe tales fingunt. XLI. n. 9.
Mulieres Tertiarias, quæ ſimul degunt ſine votis ſolemnibus, & ſine clauſura tollere cogitavit. CV. n. 61.
Abrogavit omnia etiam vetuſtiſſima privilegia celebrandi ante mediam noctem XIII. n. 2. *ibid.* 71.

Sanctus Raymundus de Pennafort

Per tres annos jus Canonicum Bononiæ docet. LIX. n. 10.
Decretales Pontificum coegit *ibid.*

Sanctus Severinus Epiſcopus Colonienſis

Purgatorio addictus, & quare XXIV. n. 7.

Sanctus Thomas Apoſtolus.

Pervigilium ejus feſtivitatis a primis Fidelibus piis operibus, & aſſiduis precibus impendebatur. LXII. n. 3.

Sanctus Thomas Cantuarienſis

A quibuſdam ad excuſandam Miſſæ brevitatem male adhibitus. XXXIV. n. 31.
Ejus ſingularis devotio in Sacro peragendo. *ibid.*

Sanctus Wenceslaus Rex Bohemiæ

Suis manibus ferebat triticum, & exprimebat vinum, quibus uterentur Sacerdotes in Sacrificio Miſſæ LXXVII. n. 1.

Sanctus Vincentius de Paulis.

Ejus norma pie, utiliterque vacandi exercitiis ſpiritualibus CIV. n. 4., & 5.

Sanctus Zimas, Epiſcopus Bononienſis

An primus Eccleſiam Bononienſem adminiſtraverit. XC. n. 1.

Scandalum

Quomodo definiatur, & quotuplex ſit. LXXXIII. n. 23.

Sectio Cadaverum

Non adverſatur Conſtitutioni Bonifacii VIII. LXIV. n. 2.
Ex conſuetudine, vel Principis facultate fit in cadaveribus noxiorum. n. 3.
Non facienda in cadaveribus, quæ non ſint noxiorum, niſi ex facultate Epiſcopi, vel Vicarii Generalis. n. 10.
Qui aliter faceret, peccaret, ſed non eſſet excommunicatus. *ibid.*

Sedes Apoſtolica

Nunquam improbavit, ſi cuivis nefario homini abſolutio concederetur. XXII. n. 3.

Seminaria

Quanta ex illis utilitas. LIX. num. 1., & 2.
A Generali Nicæna Synodo judicantur primo propoſita. n. 3.
Seminaria antiquitus duplicis generis. n. 6.
Recentia Epiſcoporum Seminaria a quo primo excogitata. *ibid.*
Prope Eccleſias Cathedrales inſtituenda. n. 11.
In iis pietati, exercitationibus, & ſtudiis incumbendum ex Tridentino. n. 14.

Seminarium Archiepiſcopi Bononienſis

A Cardinali Gabriele Paleotto Bononiæ primo conditum. n. 11.
Ab eodem Cardinali a primis ſedibus alio translatum, & præclaris legibus ſtabilitum, *ibid.* & n. 12.
A Proſpero Cardinali Lambertino, modo Summo Pontifice, a fundamentis iterum excitatum, vocatis ad inſtituendos Clericos inſignibus profeſſoribus. n. 22., & ſeqq.
Ejuſdem opera ei additum Collegium a Sole dictum. n. 13.
Ab eodem recens, atque perutilis ſtudiorum methodus inducitur. num. 15.

Septuageſima, Sexageſima, Quinquageſima

Quare ita appellentur. XIV. n. 2.
Quænam fuerit de hoc Theophili Raynaudi opinio. *ibid.*
Quare in officiis Divinis hiſtoriam a lapſu primi hominis, uſque ad Abrahæ vocationem, Eccle-

ſia nobis proponat conſiderandam. numer. 4.
Quare parabolam de Seminante, Divinum judicium, & Lazarum ad vitam reſtitutum. *ibid.*
Quare non amplius utitur *Alleluja*, multoſque alios ritus immutat. *ibid.* num. 6.
Quare introducta fuerit conſuetudo multorum piorum operum a Quinquageſima uſque ad feriam quartam Cinerum. *ibid.*
Quid iis diebus faciendum putaverit quintum Mediolanenſe Concilium. n. 8.
Quid Bononiæ fieri ſtatutum fuerit n. 9., & ſeqq.

Siclus

Duplicis generis: Siclus Sanctuarii, & Siclus argenteus Quodnam eorum diſcrimen. LVI. n. 3.

Sigonius Carolus

Duos Libros Sac. Hiſtoriæ per Sulpicium Severum compoſitos in Seminario Bononienſi interpretatur. LIX. n. 12.

Simonia, & Simoniacus

Quam grave peccatum. XII. n. 6.
Cum ab aliquo potente pro aliquo indigno Beneficii Eccleſiaſtici fiunt preces comminando periculum, committitur ſimonia, ſi propter hoc datur Beneficium. num. 8.
Cum hujuſmodi præces fiunt pro digno, committitur a rogante, non vero a conferente, dummodo non moveatur ſavore precum principaliter. *ibid.*
Quot modis incurratur. num. 11.
Simoniaci excommunicationem incurrunt Summo Pontifici reſervatam. *ibid.*
Nequeunt retinere Beneficium, & tenentur reddere omnes fructus. *ibid.*
Habent aditum intercluſum ad talia Beneficia. *ibid.*
Utrum, & quando ſimoniæ labem incurrat, qui Beneficium Eccleſiaſticum conſtituit ea lege, ut ipſe prius, deinde conſanguinei ejus illud teneant. XCV. n. 1. & ſeqq.
Utrum ſimoniacus ille ſit, qui divitiis Canonicatum auget ea lege, ut ipſe ad eumdem nominetur. *ibid.*
Quotuplex ſit, & quot modis incurratur ſimonia. XII. n. 11.

Sinenſes

Dum Sacrum faciunt Pileolo utuntur & quare. XCVI. n. 2.

Sixtus V

Reſtituit Privilegium Bonifacii IX. concedentis immunitatem ab Ordinario Sodalitiis erectis in ſolo Lateranenſi, CV. n. 90.
Decernit gaudere etiam quotidianis diſtributionibus Canonicos, qui Epiſcopum Limina Apoſtolorum inviſentem comitantur, vel ipſius loco ſuffectos. CVII. n. 59.
Decernit ſpoliari ipſo facto penſionibus, & beneficiis Clericos, qui inter milites cooptantur, CI n. 24.

Smaragdus

Quid de cœtibus Monachorum commemoret. XXXII. n. 7.

Societas Sanctiſſimi Sacramenti Bononiæ

Quibus legibus teneatur circa eleemoſynarum adminiſtrationem. LXXII. n. 29.

Sodalitia

Sine Sacco in aſſociandis Cadaveribus poſt feretrum, alia vero, quæ funeribus interſunt cum Sacco, ante feretrum incedere debent. CV. n. 30.
Iſtis permittitur circumducere proceſſionem per Parochias, ſolius Epiſcopi accedente licentia, quamvis Parochus contradicat. n. 52.
Quæ prius Saccis uſa ſunt, reliquis præcedant. numer. 84.
Sodales Sanctiſſimo Sacramento dicti primo loco incedunt in iis ſupplicationibus, quibus Sacra Euchariſtia defertur. n. 85.
Subjiciuntur Epiſcopo, licet in Eccleſiis Regularium erecta ſint. num. 87.
Archiſodalitia Romana poſſunt ſibi cooptare alia Sodalitia extra Urbem, eiſque ſua privilegia communicare. n. 89.
Sodalitia cooptata Capitulo S. Joannis Lateranenſis etiam ſubſunt Ordinario. n. 90.

Sodalitia, & ſodales

Diſſidiorum cauſæ inter Parochos, & Sodalitia in Diœceſi Bononienſi. LXX. n. 1. 2. & 3.
Sodales vacati ad efferendos Defunctos debent progredi ad Parochiam ordinari, & Sodalitii veſtibus ſuperinduti. n. 5.
Sodales Laicos ſuis humeris portare poſſunt, & non Clericos, & Sacerdotes, etiamſi Sodalitiis adſcripti fuerint. n. 6.
Non debent ipſi determinare viam pro pompa funebri. n. 7. & ſeqq.

Sodalitia Doctrinæ Chriſtianæ

In Archidiœceſi Bononien. plurima, & virtute præſtantia. IX. n. 12.

Sondi Paulus Epiſcopus

Collegium inſtituit Bononiæ pro Hungaris. LIX. n. 31.

Sors Diviſoria

Quando, & quibus de cauſis judicari debeat licita, vel illicita. LXXVIII. n. 15. & 16.
Eventus in ſorte diviſoria ſoli Deo tribuendus. n. 16.

Spiritualia Exercitia S. Ignatii

Ita dicta, quia a S. Ignatio Societatis Jeſu Fundatore compoſita. LI. n. 1.
Quantum ipſi, primiſque ejus Sociis profuerint. *ibid.*
A ſummis ſanctiſque viris maxime commendata. *ibid.*
In examen a Paulo III. vocata, & approbata. *ibid.*
Magni ponderis fuerunt pro referendo inter Sanctos eodem S. Ignatio. *ibid.*

Sponſus, & Sponſa

Non ſatisfaciunt mandato Eccleſiæ, ſi coram alio Parocho quam proprio, etiam Metropolitano matrimonium ineant. XVIII. n. 52.
Qua pœna digni putentur a nonnullis ſi coeant ante matrimonium de præſenti. XLVI. n. 19. & 20.

Spon-

Sponſus tamen non eſſet pleƈtendus pœna ſtupratoribus debita. *ib.*
Si coeant cum alio utrum adulterium committant. *ibid.*
Ante initum matrimonium de præſenti non debent habitare in eadem domo. n. 17.
Id quam ſit periculoſum. *ibid.*
Si alter ex ipſis Regularium Ordinem aliquem ingredi velit, duos habet menſes pro re deliberanda. n. 18.
Quam graviter peccent ſi ante matrimonium de præſenti, copulam ineant. n. 19.

Sponſalia in genere

Poſſunt fieri voce tenus. n. 15.
Melius eſt, quod tabulis exarentur, & quare. *ibid.*
Inita ſemel ſponſalia abſque cauſa legitima violari non poſſunt. *ib.*
Inferunt utrique ex contrahentibus jus ad matrimonium. *ibidem.*
Non debent longius protrahi. n. 22.

Sponſalia ab uno cum pluribus contracta.

Qui ſponſalia cum pluribus eodem tempore contrahit eſt infamis, & lethaliter peccat. n. 7. & 8. Sponſalia ſecunda, ſuppoſitis primis cum alio irrita, & invalida. *ib.*
Sponſalia prima cum uno utrum irritentur per ſponſalia ſecunda cum alio, intercedente copula. n. 9.
In hoc caſu quid faciendum, ut judicium ex legum auctoritate ſtatuatur. *ibid.*
Utrum talia ſponſalia ineuntes cum carnali copula per Sacram Inquiſitionem pleƈtendi ſint. numer. 11. 23.

Sponſalia dilata ratione profectionis alterius Conjugum.

Ex jure Civili certum annorum ſpatium determinatum, quo alterius reditus expectari deberet ante novas nuptias contrahendas. n. 3.
Si cauſa profectionis fuerit neceſſaria, tunc ex eodem jure nullum erat ſpatium determinatum, ſed reditus omnino expectandus. *ibid.*
Quid circa hoc ſtabiliverit Alexander III., & quomodo ejuſmodi juris Civilis decreta temperaverit. n. 4.
Si ſponſalibus initis alter conjugum alio incognitus proficiſcatur, ad Epiſcopum confugiendum, & quid ab eo faciendum. n. 5.

Sponſalia inita per verba de præſenti

Quam ſint abſurda. n. 22. & ſeqq.
Neque ſponſaliorum, neque matrimonii rationem habent. *ibid.*

Sponſalia verbis æquivocis, & fallacibus, inita ſine animo contrahendi

Utrum ſint vera, & teneant. n. 15.
Indecora illicita, & lethali culpæ obnoxia ſunt. *ibid.*

Sponſalia de futuro inita ſine Parocho, & Teſtibus.

Variæ de hoc Epiſcoporum opiniones *ibid.*

Sponſalia inita inſciis Parentibus

Sunt ſaltem illicita, n. 15.
Cognito Parentum diſſenſu poſſunt diſſolvi, licet interceſſerit jusjurandum *ibid.*

Stephanus VI. Papa

Aquæ benedictæ inſperſione Locuſtarum infinitam multitudinem fugat. XLVII. n. 17.

Stipendium Miſſæ.

Conſuetudo offerendi ſtipendium Miſſæ quando cœperit. LVI. n. 1.
Hujuſmodi conſuetudo a corruptelis purgata damnari non poteſt. num. 4.
Si quis pro Miſſæ ſtipendio pactiones faciat, præter crimen avaritiæ, admittit quamdam ſpeciem ſimoniæ. *ibid.*
Stipendium Miſſæ non eſt pretium Conſecrationis, ſed ſtipendium ſuſtentationis. *ibid.*
Stipendium ſtatuendum ex conſuetudine, Inſtitutis Synodalibus, vel arbitrio Epiſcopi. n. 10.
Poteſt a Laicis tribui, quod excedat ſummam ab Epiſcopo præſcriptam, n. 11.
Stipendium Miſſarum perpetuarum quodnam eſſe debeat. n. 19. & ſeqq.
Vide *Sacerdotes &c.*

Suffragia pro Defunctis.

Utrum ſuffragia ſpecialia oblata Deo pro aliquo Defuncto a Deo convertantur ad juvandas alias animas. XXXVI. n. 6. & ſeqq.
Variæ Auctorum ſententiæ. *ibid.*

Supellex Eccleſiaſtica

Non poteſt ſumi a Miniſtris Montium Pietatis pro pignore. LXIX. n. 3. 6.
Neque vendi ſi ſit pretioſa, aut alienari niſi ex cauſa legitima, vel conſenſu Summi Pontificis, aut ſaltem Epiſcopi facultate, ſi non ſit pretioſa. n. 7. & ſeqq.
Quænam eſſet antiquitus hæc legitima cauſa. numer. 7.
Cauſa legitima vendendi ſupellectilem Eccleſiaſticam debet probari a Sede Apoſtolica *ibid.*

Superiores Ordinum Mendicantium

Tempore Sacri non poſſunt uti inſtrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia.* XXXIV. n. 16.

Supplicatio publica die feſto Corporis Chriſti

Utrum introducta fuerit ab Urbano IV. an a Joanne XXII. incertum eſt. V. n. 6.
Ab ea dimanavit Supplicatio in deferendo Chriſti Corpore ad infirmos n. 7.
Sicut etiam ſupplicationes fieri ſolitæ in Eccleſiis Parochialibus quolibet menſe. *ibid.*
Hujuſmodi ſupplicationes approbantur a S. Carolo Borromæo in quarto Concilio Mediolani celebrato. n. 9.
Item a pluribus Archiepiſcopis Bononien. in Synodis. *ibid.*
Antonii Albergati Bononien. zelus in promovenda populi Leodienſis devotione in iis ſupplicationibus. n. 9.

Supplicationes publicæ.

Clerici quodcumque Beneficium obtinentes, tenentur adeſſe publicis ſupplicationibus: Non habentes, hortandi ſunt, cogi non poſſunt. XXXI. n. 2.

Ali-

Aliquot abuſus, & irreverentiæ ea occaſione tollendæ. V. n. 10. & 11.
Inſigne de hac re Sancti Caroli Borromæi teſtimonium. n. 11.
Item præclara lex ab Alphonſo, & Joanne I. Hiſpaniarum Regibus lata, n. 13.

Suſpenſus

Quando debeat intelligi rite non ordinatus. XXVI. n. 17.

Tabella Auroræ, Orientis ſolis &c.

Eſt neceſſaria Sacerdotibus, cæteriſque Chriſti fidelibus multis de cauſis. XIII. n. 1. & ſeqq.
Tabella horarum directiva in Diœceſi Bononienſi.

Taberna

Eccleſiaſticis omnibus interdictæ. XXVII. n. 3.

Templum.

Vide *Eccleſia*.

Templum Metropolitanum Bononienſe

A Lucio III. conſecratum anno 1184. LXVII. n. 1.
Quare poſſit iterum conſecrari. n. 2.
Novum in eo Altare per Proſperum Cardinalem Lambertinum excitatur, & S. Ignatio Lojolæ dedicatur. n. 8.
Dirutum, & renovatum iterum conſecratum decernitur. *ibid.*
Ara in eo erecta a Cardinali Jacobo Boncompagno. *ibid.*

Templum S. Petri Romæ

A S. Sylveſtro dedicatur. n. 6.
Ab Urbano VIII. potuit iterum conſecrari. *ibid.*

Templum S. Petronii Bononiæ

Quando, qua occaſione, & quanto ſumptu excitatum. LXXIV. n. 3.

Tertiariæ Mulieres

Quæ ſimul degunt multa privilegia a Leone X. conſecutæ ſunt. CV. n. 62.
Quæ deinde imminuta fuerunt. n. 68.
Debent emittere votum Virginitatis, non tamen ſolemne. n. 63.
Certa ætate, probiſque moribus ornatæ ſint, antequam religioſum habitum ſuſcipiant. *ibid.*
Epiſcopi facultas prius intercedere debet, cujus eſt examinare, an præſcriptæ conditiones congruant. *ibid.*
Cum affinibus, & cognatis Tertiarias morari oportet. *ibid.*
Gaudent fori privilegio. n. 66.
Non tamen ſunt immunes ab Epiſcopi juriſdictione. *ibid.*
In ſua Parochia ſatisfacere debent Paſchali præcepto. n. 68.
In Parochia quoque ſepeliri, niſi in Eccleſiis Ordinis communis earum ſepultura reperiatur. *ibid.*

Tertiariæ Moniales extra Clauſtra in Communi viventes

Earum inſtitutum vetuſtiſſimum. XXIX. n. 13.
Quibus legibus per Summos Pontifices adſtrictæ. *ibid.*
Epiſcoporum poteſtati ſubjectæ. *ibid.*

Tertiariæ Moniales in privatis ædibus

Non poſſunt habere Confeſſarium Regularem, niſi approbatum per Epiſcopum ad audiendas Confeſſiones Laicorum. n. 14.
Non poſſunt die Paſchatis accipere Sacram Euchariſtiam a Regularibus. *ibid.*
Debent ſepeliri in Eccleſiis Parochialibus. *ibid.*
Non debent a Regularibus admitti ad Habitum ſine prævio Epiſcoporum examine. *ibid.*

Tertullianus

Scapulam Præfectum improbat, & objurgat, & quare. LXI. n. 3.

Teſtamenta

Coram Parocho, & tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis valida ſunt. CV. n. 3.
Coram Cappellano Paroch. confecta, an valeant. n. 6.
Coram Confeſſario Teſtatoris, & neceſſariis Teſtibus valent. n. 8.
Mulieres teſtimonium ferre nequeunt in condendis teſtamentis. n. 10.

Teſtes.

In teſtamentis condendis mulieres acciri nequeunt. n. 12.
Teſtes acciti voluntatem, & verba Teſtatoris clare debent intelligere. *ibid.*
Tres, vel ſaltem duo Teſtes intereſſe debent, cum teſtamentum conditur coram Parocho, ſi vero condatur coram Capellano Parochi, alius Teſtis ſuperaddendus ei. n. 9.

Teſtimonium

Etiam unius mulieris ſatis eſt, cum dubitatur, utrum puer aliquis baptizatus fuerit. XCVIII. n. 14.

Theodoricus Rex

Jovinum Collegæ ſui interfectorem, qui in Eccleſiæ ſepta confugerat, pœna extraordinaria punivit. XLI. n. 33.

Theodoſius Junior Imperator

Graviſſimas pœnas indixit introeuntibus Eccleſiam cum armis. XCIX. num. 3.
Ipſe templum ingreſſurus foris arma relinquebat. n. 4.
Graviſſima pœna eos mulctandos jubet, qui ſignum Salvatoris, vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis ſculpſerint. LXXIII. n. 6.
Graviſſimæ pœnæ nomine mortem intelligi quidam autumant. n. 10.

Theologiæ Moralis

Parochis Sacerdotibus, & Confeſſariis maxime neceſſaria. XXXII. n. 1.

Theologia Scholaſtica

Non ſolum utilis, ſed neceſſaria. XLII. n. 14.

Thierius

Doctiſſima, & abſolutiſſima commentaria conſcripſit circa ritus exponendæ Sanctiſſimæ Euchariſtiæ. XXX. num. 5.

Thomæ Cardinalis de Tournon

Decretum de Baptiſmo conferendo infantibus quamprimum fieri poteſt. XCVIII. n. 5.
Aliud de obſervandis omnibus ritibus & cæremoniis in Baptiſmo conferendo. n. 16.

Tibe-

Tiberius Auguſtus
Tabulam marmoream in pavimento, in qua Crux erat inſculpta, citiſſime jubet auferri. LXX. num. 8.
Titulus Ordinationum
Duplex ſcilicet Beneficii, & Patrimonii, vel penſionis. XXVI. n. 1.
Titulus Patrimonii quando primum admiſſus, & quare. *ibid.*
Admittendus tantum concurrente Eccleſiæ neceſſitate, vel commoditate. n. 3. & n. 10.
Utrum detrahenda ſint onera Miſſarum a Beneficio, ad cujus titulum quis intendit ordinari. n. 5
Cappellania eſt ſufficiens Ordinationum titulus, modo ſit perpetua, aliiſque circumſtantiis annexa, quibus Ordinatus ſit certus de alimentis, etiam quando legitima cauſa impeditus non poteſt Miſſam celebrare. n. 11.
Traditiones Apoſtolicæ
Variæ ſunt, & diverſæ naturæ. L. n. 6.
Traductio Sponſæ poſt Matrimonium contractum temporibus vetitis.
Traductio Sponſæ temporibus vetitis, obtenta licentia pro Matrimonio, poteſt fieri, ſine tamen ſolemnitatibus. LXXX. n. 20.
Tribunali S. Officii
Inſervientes Canonici non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi ex ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. CVII. n. 69.
Tridentinum Concilium
Diſtributiones inter præſentes in Choro probavit, & ubi deeſſent congerendas inſtituit. n. 45.
Vagi, & Peregrini.
Quis eorum Parochus. XXXIII. n. 10.
Quodnam diſcrimen inter Vagos, & Peregrinos. *ibid.*
Valentinianus Imperator
Graviſſimam mulctam iis indicit, qui Salvatoris Signum, vel in ſolo vel in ſilice, vel in marmore humi poſito ſculpſerint. LXXIII. n. 6.
Quid juxta aliquos intelligatur nomine pœnæ graviſſimæ. n. 10.
Vaſa Sacra
Sacerdotibus tantum, & Diaconis ſit poteſtas contingendi ſacra vaſa, in quibus Chriſti Corpus, & Sanguis habetur. XXXIV. n. 18.
Subdiaconis tangendi Calicem, & Patenam, ubi corpus & Sanguis Chriſti non fuerit. *ibid.*
Accolythis præparandi vaſa ad Sacrificium. *ibid.*
Ex conſuetudine omnibus Ordinatis vaſa ſacra vacua tangendi extra Altaris miniſterium. *ibid.*
Vide *Conſecratio, & Benedictio veſtium, & vaſorum.*
Vaſa Eccleſiaſtica aurea, & argentea
A SS. Patribus plurimum in Eccleſiis commendata LII. n. 7.
Primis Eccleſiæ ſæculis ſola Epiſcoporum auctoritate alienari conſueverunt, ut pauperes alerentur, vel ut captivi redimerentur. *ibid.*
Nunc vero ſola Pontificis auctoritate. *ibid.*
Velum conſecrationis in Monialibus
Aut gratiam confert, aut auget. LXXXV. num. 3.
Quænam conditiones neceſſario requirantur pro veli conſecratione? num. 5. & ſeqq.
Venerabilis Joannes de Ribera
Patriarcha Antiochenus libellum ad Concilium Salmanticæ coactum miſit, quo monuit Epiſcopos. CII. n. 9.
Veſtes Sacræ.
Vide *Conſecratio Veſtium.*
Veſtis Sacerdotalis.
Utrum Apoſtoli veſtem ſacerdotalem haberent in conficiendo Sacramento. XXI. n. 4. & ſeqq.
Variæ de hac re eruditorum ſententiæ. *ibid.*
Utrum per penulam, de qua fit ab Apoſtolo mentio ad Thimotheum, intelligatur veſtis Sacerdotalis. *ibid.*
Veſtis in Sacrificio miſſæ adhiberi ſolita ad traditionem Apoſtolicam referenda. *ibid.*
Per Benedictionem in uſum ſacrum prius convertenda, ſicuti & vaſa ſacra. n. 8.
A quo tempore hujuſmodi ritus invaluerit. *ibid.*
Veſtis Sacerdotum ad ſacrum euntium.
Sacerdotes Sacrum facturi non ingrediantur Templum ſine veſte longa. XXXIV. n. 13
Non induant togam, vel Clamydem in Sacrariis. *ibid.*
Id quam indignum. *ibid.*
Quibus pœnis id vetitum. *ibid.*
Veſtis Sacerdotum in ſacro conficiendo.
Nullus Sacerdos celebret in brevi veſte, vel quæ non ſit nigri coloris. *ibid.*
Quibus pœnis ſubjaceat, ſi ita celebret. *ibid.*
Non utatur coma fictitia, neque pileolo. n. 14.
Via publica.
Deſtructa via publica an liceat tranſire per fundum alienum. LXXXI. n. 2. & ſeqq.
Deſtructa via publica quando alicui liceat poſtulare pretium pro tranſitu per fundum ſuum. numer. 6.
An ex privata fiat publica via ſtatim ac cadaver infertur per illam cruce prælata. n. 7. & ſeqq.
Quot requirantur ad efficiendam viam publicam? n. 11.
Deſtructa via publica quænam ſervanda ſint antequam fiat tranſitus per fundum alienum. n. 12. & ſeqq.
Vicarii Foranei
Tenentur ſingulis menſibus epiſtolam ſcribere. CII. n. 13.
Quid proponere debeant exponendum ii, qui habent jus nominandi Parochos. XIII. n. 1. & ſeqq.
Vienna in Auſtria
Vehementiſſima obſidione Turcarum ope B. M. Virginis liberatur cum ingenti hoſtium clade. LXXIX. n. 5.
Vinum in Sacrificio Miſſæ
Optimum antiquitus adhibebatur. LXXVII. n. 1.
Fiebat ex vineis, quæ Eccleſiæ tribuebantur ad hunc uſum. *ibid.*
Si vinum vitioſum antiquitus proponeretur in Sa-

Digitized by Google

Sacrificio Miſſæ ſtatuebatur reus Epiſcopus. *ibidem*.
Vino ſubacido conficitur Sacramentum; conficiens tamen peccat. n. 2.
Vinum tenue, quod dicitur vappa, ſeu lora, non eſt materia idonea conficiendi Sacramenti. n. 3. & 4.
Vinum, quod dicitur *longum*, quando poſſit eſſe materia ſufficiens pro Conſecratione. n. 5.
A Sacris amovendum, niſi ſit aperta neceſſitas *ibid*
Quando aqua vino admixta ipſum excludat a ratione materiæ ſufficientis. n. 7.
Succus uvæ immaturæ, atque acerbæ non eſt materia ſufficiens in Sacrificio Miſſæ. n. 8.
Neque vinum corruptum, atque coctum. *ibid*.
Quæ pœna in Diœceſi Bononienſi contra conficientes cum vino *ſubacido*, vel *lora*, vel *longo*. n 12.

Vincentius Cardinalis Petra

Præclara commentaria edidit in Conſtitutiones Apoſtolicas. CIII. num. 11.

Virgines educandæ in Monaſteriis.

Virgines viro deſtinatæ, fide jam data, in Monaſteriis non recipiendæ. XXXIII. n. 15.
Quis earum Parochus. *ibid*.
Si Matrimonium inire velint, in qua Parochia denunciationes fieri debeant. n. 16.

Viſitatio Diœceſis

Facienda ab Epiſcopo, qua ratione. VI. n. 1.
Ejus occaſione convenienter adminiſtratur Sacramentum Confirmationis. n. 2.

Viſitatio ſacrorum Liminum ab Epiſcopo facienda

Quid circa illam decreverit Sixtus V. XXXII. numer. 7.
Quid Benedictus. XIII. *ibid*.
Inter cetera debent Epiſcopi tempore Viſitationis ad S. Congregationem referre, utrum in Diœceſi habeantur conferentiæ Theogiæ Moralis. *ibid*.

Uladiſlaus Rex Ungarorum

Reportata de Turcis inſigni victoria Budam ingreſſus, nudis pedibus ſe confert ad templum Virginis eidem gratias acturus. LXXIX. n. 5.

Unctionis extremæ Sacramentum

A Græcis adminiſtratur etiam ſanis, n. 4.
Dandum Infirmis, de quorum ſalute timetur *ibid*.
Nulli omnino negandum in mortis articulo conſtituto, dummodo judicetur idoneus. n. 5.
Imperriendum quando ægrotus habet adhuc rationis uſum. n. 6.
Prava conſuetudo in Britannia conferendi hoc Sacramentum proxime morituris unde defluxerit. *ibid*.

Univerſitas Bononienſis

A quo primum inſtituta. LIX. n. 8.
In ea utrum primum explicatæ Pandectæ. *ibid*.
Juris Pontificii Mater, & Sedes. *ibid*.
Quando additum ſtudium facultatis Theologicæ. *ibid*.
Viri doctiſſimi ad illud fundandum Bononiam vocantur. *ibid*.
In ea Canonum collectionem Gratianus condidit. n. 9.
S. Raymundus de Pennafort jus Canonicum per tres annos in ea docuit. n. 10.
A Sum. Pontificibus quanti æſtimata *ibid*.
Ex fama ejuſmodi celebritatis, multa Collegia excitata Bononiæ. num. 11.

Uniades Joannes

B. M. Virginis præſidio reportat maximam victoriam de Turcis. LXXIX. n. 5.

Urbanus II

Clericis indicit, ut ſingulis diebus Officium B. Mariæ Virginis recitent. *ibid*.

Urbanus VIII

Juſſit Ordines Minores conferri diebus feſtis ex præcepto. CVI. num. 3. & 4.

Xenodochia, & Noſocomia

Quando, & a quo primo fuerint inſtituta in Eccleſia. LXIII. n. 2. & 3.
Sæculo XI. magis propagata, & per quem. n. 4.
Quot reperiantur in Urbe Bononienſi. n. 5.
Debet in iis eſſe ſufficiens numerus Sacerdotum. n. 6. & 7.
Ejus numeri augendi modus, & ratio. n. 9.

Zane Bernardus Spalatri Epiſcopus

Cum eſſet Orator Venetus apud Julium II. contra Turcas egregie declamat eorum indolem, moreſque deſcribit. LXXIX. n. 3.

Zanettus Epiſcopus

Canonicis S. Petronii leges propoſuit. CVII. n. 100.

INDEX

INDEX DECRETORUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

Congregationis Sacrorum Rituum Decreta.

UTrum Regulares, cogi poſſint ad aſſocianda cadavera in ipſorum Eccleſiis ſepelienda. CV. n. 38.

An accedente ſolius Epiſcopi licentia facere poſſint ſuas ſupplicationes, Parocho contradicente. n. 52.

De facultate Sacerdotum Sæcularium vel Regularium celebrandi ad Altare privilegiatum in Eccleſiis Monialium. XXXIV. numer. 7.

De annulis deferendis in digito a Sacerdotibus tempore Sacri., numer. 15.

De inſtrumento argenteo cum candela quod vulgo dicitur *Bugia*, & quibus prohibitum. n. 16.

De ritibus, quibus celebrare debent Referendarii Pontificis, & Protonotarii Apoſtolici non participantes, & Abbates. n. 17.

De Miniſtris, qui aſſiſtunt Canonicis & Capituli Dignitatibus in Miſſæ Sacrificio. n. 18.

De privilegiis conceſſis Ordini Caſſinenſi celebrandi in Pontificalibus. num. 19.

De Miſſis, quas Sacerdos Sæcularis debet celebrare in Eccleſiis Regularium, ubi fit de Feſto duplici habente Miſſam propriam omnibus haud permiſſam. n. 20.

Quid in eodem caſu permittatur Confeſſariis, & Cappellanis Monialium. *ibid.*

De Miſſis, quæ nuncupantur Sancti Gregorii. n. 22.

De tempore celebrandi Miſſas Defunctorum, n. 24 25. & 26.

Utrum Miſſæ Defunctorum, quas Teſtatores præcipiunt ad Altare privilegiatum, celebrari poſſint diebus impeditis, cum fit de Feſto currenti. n. 27.

Decreta de Juribus Parochialibus, functionibus, præeminentiis inter Parochos, & Confraternitates Laicorum, earumque Cappellanos, & Miniſtros. CV. n. 93.

An Sodalitia, accedente licentia Epiſcopi, poſſint facere ſuas Proceſſiones Parocho contradicente. n 52.

De facultate gerendi Pileolum, & comas fictas in Miſſæ Sacrificio. XCVI. n. 2.

Congregationis S Officii Decreta.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis, etiam Regularibus. XXXIV. n. 4.

De ſtipendio duplici ejuſdem Miſſæ *ratione applicationis partis ſpecialiſſimæ.* LVI. n. 6.

De admixtione olei non conſecrati cum oleo conſecrato. LXXXI. num. 4.

De examine ſubeundo ab univerſis Sacerdotibus, priuſquam admittantur ad Confeſſiones audiendas. LXXXVI. n. 8.

Congregationis Epiſcoporum, & Regularium Decreta.

De Virginibus, quæ fide data viro deſtinatæ recipi in Monaſteriis petunt. XXXIII. n. 15. Inſtit. Eccleſ.

De monialibus S. Chriſtinæ in ditione Bononien. quo ritu conſecrandæ. LXXXV. n. 1.

De mulieribus Tertiariis, quæ in paternis ædibus vivunt, utrum Sacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis a Regularibus ejuſdem Ordinis illis adminiſtrari poſſint, earumque cadavera domo efferri in dicta pompa funebri ſine Parocho, & ejus licentia. CV. n. 68.

De Cauſis Civilibus agendis in foro Eccleſiaſtico, ſi ipſi Actores ſint. XL. n. 5.

De onere vacandi ſpiritualibus exercitiis per decem dies, quod præſcribitur Clericis ante Sacram ordinationem. CIV. n. 5.

De ratione recitandi horas Canonicas in Choro, & aſſiſtendi Miſſæ Conventuali. CVII. n. 24.

Sacræ Congregationis Concilii Decreta.

De Ludi Magiſtris, ſive Clericis, ſive Laicis, qui cogi poſſunt, uti Parochum adjuvent pro inſtruendis pueris in Eccleſia circa Fidei rudimenta. IX n. 13. & 14.

Poſſunt Parochi ab Epiſcopis in examen revocari ſuperveniente rationabili cauſa n. 16.

Debent Parochi verbum Dei explanare populo. X. n. 3.

De extenſione facultatis Parochorum pro audiendis Confeſſionibus. LXXXVI. n. 14.

De renovatione conſenſus conjugum coram Parocho, & teſtibus, ſi occurrant impedimenta, ac diſpenſatio poſt matrimonium contractum. LXXXVII. n. 63.

Quid faciendum ſit, ſi oriatur contentio inter concurrentes ad Eccleſiam Parochialem vacantem. VII. n. 2. & n. 4. & 5.

De Fidei profeſſione per Procuratorem. LX. n. 3.

De eadem facienda ab illis, qui proviſi ſunt Dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Collegiatis n. 5.

De illis, qui proviſi de Beneficio in partibus longinquis intra duos menſes non poſſunt emittere profeſſionem Fidei coram Epiſcopo. n. 3.

De illis, qui omiſerunt Fidei Profeſſionem. n. 52.

De Confeſſario extraordinario concedendo Monialibus ter, aut quater in anno. LXVI. n. 2.

De Sacro tam privato, quam ſolemni non celebrando tempore intempeſtivo cum Sacra Effigies Virginis a S. Luca depicta per Urbem Bononiæ defertur, & circumducitur. LXXVII. n. 10.

De bonis ex diſpoſitione juris relictis PP. Reformatis S. Franciſci, quænam poſſint, & debeant alienari, & quomodo. LXIX. num. 8.

De Supellectile Eccleſiaſtica non alienanda a Regularibus ſine facultate Sedis Apoſtolicæ ſi ſit pretioſa, vel Epiſcopi, ſi non ſit pretioſa. *ibid*

De Comis appoſitis deponendis tam a Clericis be-

neficiatis, quam ab initiatis Sacris Ordinibus vel prima Tonſura. LXXI. n. 4.
De Clericis, & Sacerdotibus non deferentibus abitum clericorum, utrum non ſolum penſionibus ſexaginta aur., ſed etiam Beneficiis ejuſdem proventus priventur n. 8. & 9.
De Regularibus quando ordinari ab Epiſcopis poſſint non ſervatis temporum interſtitiis. LXXII. n. 24.
De Teſtimoniis Superiorum Regularium, quæ pro ordinandis Religioſis ab Epiſcopis admitti debent. *ibid.*
De Decretis Concilii Tridentini, & quando contrarium ſtatuitur a Sede Apoſtolica. LX. n. 8.
De Sacerdotibus accipientibus ſtipendium Miſſæ majus ſolito, Sacerdotem ſibi ſubrogantibus, qui paratus eſt celebrare minori ſtipendio. LVI. n. 6.
De facultate ſumendi duplex ſtipendium Miſſæ pro fructu ſatisfactorio, & impetratorio. *ibid.*
De facultate ſatisfaciendi oneribus Miſſarum, per alium Sacerdotem collato illi minori ſtipendio, alia ſtipendii parte ſibi retenta. *ibid.*
De Sacerdotibus, qui tenentur quotidie celebrare per ſe ipſos; an, & quando, & quoties poſſint a celebratione vacare. *ibid.*
De Sacerdotibus, qui tenentur celebrare quotidie, non tamen per ſe ipſos, an poſſint aliquando a celebratione vacare. *ibid.*
De Sacerdotibus, qui tenentur celebrare per ſe ipſos ratione Beneficii, Cappellaniæ, Legati &c. an celebrando pro aliis diebus licitæ vacationis poſſint pro hujuſmodi celebratione ſtipendium accipere. *ibid.*
De iiſdem Sacerdotibus, an diebus licitæ vacationis poſſint Miſſam celebrare pro aliis, quam pro Fundatoribus, qui, quo die primum Sacrificium offerunt, in medio Altari convertunt ad populum, & oblata munera ſuſcipiunt. n. 7.
De Sacerdotibus, utrum poſſint duplex ſtipendium accipere, unum pro celebratione, alterum pro Miſſæ applicatione. n. 8. & 9.
De ſtipendio Miſſæ determinato. n. 12.
De utenſilibus permittendis ab adminiſtratoribus iis, qui Sacrum faciunt in eorum Eccleſiis. n. 13.
De Miſſis adventitiis, quando poſſint accipi. n. 14.
De numero Miſſarum celebrandarum in Eccleſia, ubi eſt Altare privilegiatum. n. 16. & 17. n. 384. & 385.
De Doctore, cui conferenda eſt præbenda Theologalis. LVII. n. 5.
De interſtitiis, quibus obligantur Regulares. LVIII. n. 1.
De remiſſione interſtitiorum, quoad Regulares ordinandos, ad quem pertineat. *ibid.*
Utrum Miſſa applicari poſſit pro iis, qui eleemoſynam poſtea oblaturi ſunt. XCII. n. 1.
De Miſſis, quæ cantandæ quotidie decernuntur a Teſtatoribus, an requiratur Diaconus, & Subdiaconus. CV. n. 119.
De electione Diaconi, & Subdiaconi in celebratione Miſſæ ſolemnis tam pro vivis, quam pro Defunctis in Eccleſiis Sodalium. num. 157.
De Miſſa Conventuali celebranda in cathedralibus, & Collegiatis pro Benefactoribus. CVII. n. 15.
De Sacerdotibus exteris, & ignotis etiam Regularibus. XXXIV. num. 4.
De poteſtate Abbatum conferendi primam Tonſuram, & Ordines minores. XXI. n. 14.
De poteſtate Abbatum Caſſinenſium conſecrandi Vaſa Sacra in alienis Eccleſiis. n. 19.
De diebus Feſtis, quibus poſſunt conferri Ordines Sacri habentibus Breve diſpenſationis Apoſtolicæ ſuper *interſtitiis vel extra tempora*. CVI. n. 6.
De Collatione Ordinum minorum ſimul, & ſemel cum Subdiaconatu. n. 10.
De Cœcis non admittendis ad primam tonſuram. XXXIV. n. 5.
De poteſtate liberandi Regulares ab interſtitiis. XXIII. n. 1.
Regulares ab Epiſcopo ordinandi in cujus Diœceſi ſitum eſt Monaſterium. n. 8.
De admittendis ad Ordines titulo Beneficii. XXVI. n. 3.
An detrahenda ſint onera Miſſarum a Beneficio, vel Cappellania, ad cujus titulum quis vult ad Sacros Ordines promoveri. n. 6.
De conditionibus Patrimonii, ad cujus titulum quis poteſt ordinari. n. 7. & 8.
Circa eos, qui ordinari petunt partim titulo patrimonii vel Penſionis. n. 10.
De illis bonis, quæ Clericis donantur, ut in eorum Titulum ad Sacros Ordines promoveantur *n.* 13.
De ſuſpenſione incurrenda ab Ordinato titulo patrimonii fictitii. n. 6.
De perceptione fructuum patrimonii fictitii ab Ordinato ſub tali titulo n. 18.
De Ordinatis vendentibus patrimonium nulla facta mentione ſe ordinatos ad ejus titulum fuiſſe. n. 18. & 29.
De jure, quod poteſt exerceri in bona patrimonialia ordinati pro ſponſione, vel a creditore. n. 30.
De conditionibus requiſitis in tranſlatione Beneficii ab eo, qui fuit ordinatus in ejus titulum. n. 31.
De Concionatore, qui utitur mimico dicendi genere. XXVII. n. 15.
De poteſtate Epiſcoporum in Moniales & Monaſteria Regularibus ſubjecta. XXIX. n. 7. 8. 9. 10. & 15.
De tempore ab Epiſcopo præfiniendo ante viſitationem Monialium. n. 18.
De ingreſſu Epiſcoporum in Clauſura monialium independensium a Priore, Abbate, & Confeſſario earumdem *ibid.*
De facultate Epiſcoporum communicandi Moniales ſubjectas Regularibus. n. 19. & 20.
De expoſitione S. Euchariſtiæ ſine Epiſcopi facultate, & cauſa publica, non facienda. XXX. n. 10. 11. & 12.
De Clericis habentibus, vel non habentibus Beneficium, utrum cogi poſſint, ut adſint publicis ſupplicationibus XXXI. n. 2.
De loco, ubi debet fieri Monialium conſecratio, & benedictio. LXXXV. n. 13. uſque ad 19.
De violantibus Clauſuram ad malum finem, etiam ſine prætextu licentiæ. n. 21. & ſeqq. uſque ad 28.

De

De illis, qui admittunt hujuſmodi violantes in Clauſuram. *ibid.*

Falſo objicitur contraria conſuetudo Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus. *ibid.*

De illis, qui poſſunt ingredi Clauſuram occaſione conſecrationis Monialium. *ibid.*

De Parochis unius Diœceſis accitis a Parocho alterius Diœceſis, utrum poſſint audire confeſſiones LXXXVI. n. 7.

Parochi applicare debent Sacrificium Miſſæ pro populo, & quibus diebus. D. n. 4. & n. 7.

De provocationibus poſt collatam Parochiam. VII. n. 5.

De reſidentia Parochorum. XVII. n. 9. & ſeqq.

Quiſnam Parochus illorum, qui carceribus detinentur. X\XII. num. 11.

De jure Parochorum præſidendi Congregationibus Confraternitatum. CV. n. 132.

Quis Parochus puellarum, quæ detinentur in hoſpitio ſpuriorum XXXIII. n. 14.

De preſentia Parochi proprii in contrahendis matrimoniis n. 5.

De Parochis intervenientibus ad canendam Miſſam, vel dandam benedictionem in Eccleſiis Confraternitatum, an habeant jus ſibi eligendi Diaconum, & Subdiaconum. CV. n. 117.

Utrum benedictio, & diſtributio Candelarum ſpectet ad Parochus privative. n. 115.

De diſcrimine functionum Parochialium, & Sacerdotalium. n. 111. In quonam poſita ſit ſubjectio Eccleſiarum, quæ ſitæ ſunt intra limites Parochiæ. n. 108.

De facultate Epiſcoporum viſitandi Sacella Confraternitatum etiam poſita in Eccleſiis Regularium in his, quæ illorum adminiſtrationem reſpiciunt. n. 87. & 88.

Quomodo dependeant ab Ordinario Confraternitates etiam aggregatæ Archiſodalitiis quoad earum ſtatuta, Regulas, Indulgentias, privilegia, & adminiſtrationem. n. 89.

De facultatibus Sodalium exponendi in ſuo Oratorio Sacram Euchariſtiam cum licentia Epiſcopi, non autem Parochi. n. 111.

An Sodales poſſint habere ſepulchra in ſuis Eccleſiis, & in eis tumulare cadavera. n. 124.

An poſſint inſtituere ſupplicationes cum aſſiſtentia Parochi. n. 126.

An retinere Sacram Euchariſtiam in ſuis pariter Eccleſiis. n. 119.

De facultate quæſtuandi per Sodales tam intra, quam extra Eccleſias Confraternitatum. n. 131.

De loco celebrandi Miſſas cum eleemoſynis per Sodales congeſtis. *ibid.*

De benedictionibus, & diſtributionibus Candelarum faciendis in Eccleſiis Confraternitatum. n. 115.

De loco celebrandi Divina Officia per Canonicos. CVII. n. 19.

De tempore recitandi eadem Divina Officia. n. 20.

De tempore recitandi Matutinum in Choro. n. 22.

De tempore, quo Canonici verſari debent in Choro, ne tamquam abſentes notentur. n. 23.

De privilegio temporis, quo per annum Canonicis licet abeſſe a Choro. n. 32.

Quando abſentia a ſervitio Chori ſit permiſſa ſine Epiſcopi facultate n. 36.

De forma procedendi contra Canonicos, qui abfuerint ab Eccleſia ultra tres menſes n. 37.

De facultate Canonicorum remittendi puncta, & condonandi quotidianas diſtributiones. n. 42.

De facultate Epiſcoporum compellendi per mulctas pecuniarias, aliaque juris remedia Canonicos non inſervientes Eccleſiæ, nec divinis intervenientes ultra amiſſionem quotidianarum diſtributionum. n. 44.

De rationibus, quibus, Canonicis abſentibus, aliquando debentur diſtributiones quotidianæ. numer. 46. & ſeqq.

De lucro proveniente ex punctaturis utrum tribuendum ſit Canonicis Coadjutoribus, an Coadjutis. n. 6.

De Canonicis, qui vel ſunt Vicarii Generales, vel Examinatores Synodales, vel Inquiſitores Sancti Officii, vel Adminiſtratores Cameræ Apoſtolicæ, vel Peregrinantes ad loca ſancta, & religioſa, utrum percipere poſſint fructum Præbendarum, & diſtributiones quotidianas. n. 67. & ſeqq.

De Canonicis, qui tempore Divinorum Officiorum Capitulum celebrant, vel Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrent, aut rem divinam faciunt, utrum & quando percipere valeant diſtributiones quotidianas. n. 73. & ſeqq.

De obligatione Canonicorum cantandi in Choro. n. 16.

De facultate Capitularium ſeſe invicem ſubſtituendi in Choro. n. 17.

De conditionibus requiſitis, ut Capitulares ſeſe invicem ſubſtituere poſſint in Choro. n. 18.

De vacatione a Choro Canonicorum & Manſionariorum in Collegiata S. Petronii Bononien. n. 96.

Utrum tribuendæ ſint quotidianæ diſtributiones Canonico Theologo pro tota die, qua legit, ſi abſit a Choro. n. 55.

Item Canonico ſuffecto ab Epiſcopo in locum Pœnitentiarii ad audiendas confeſſiones ex neceſſitate *ib.*

Inſuper Canonico curam animarum habenti, ſi tempore divinorum Officiorum munus ſuum exerceat. n. 56.

De facultate Epiſcoporum adhibendi pro ſuo ſervitio etiam duos Beneficiatos Eccleſiæ Cathedralis & Collegiatæ tempore divinorum Officiorum. n. 57.

Utrum, & quando diſtributiones quotidianæ dari debent duobus Canonicis Epiſcopo inſervientibus tempore divini Officii. n. 58. & ſeqq.

De aſſiſtentia Dignitatum, & Canonicorum Epiſcopo Pontificalia obeunti in Cathedrali n. 60.

De obligatione Canonicorum inſerviendi Epiſcopo in munere Subdiaconi. *ibid.*

De Canonicis Miniſtris, qui inſervire debent Epiſcopo obeunti Sacr. Ordinationes, vel Pontificalia extra Cathedralem. *ibid.*

Utrum diſtributiones quotidianæ dari debeant Canonicis aſſiſtentibus Epiſcopo pontificaliter extra Cathedralem, vel etiam privatim celebranti, vel Diœceſim viſitanti n. 61. & ſeqq.

Utrum, & quando diſtributiones quotidianæ dari debeant Canonicis a choro immunibus ratione ætatis, & ſervitii in choro præſtiti. *ibid.* & n. 65.

Utrum, & quando Coadjuti teneantur choro inſer-

ſervire abſente, vel infirmo Coadjutore pro percipiendis diſtributionibus quotidianis. *ibid.*

De Canonicis Regularibus Lateranenſibus, an ſint capaces Beneficiorum. XCVII. num. 1. & n. 3.

De reſtauratione templorum, utrum pertineat ad Rectores beneficiorum quacumque dignitate præditos, etiamſi Beneficia tranſlata fuerint ad alias Eccleſias. C. n, 13.

De expenſis reparandæ Eccleſiæ aliquo caſu dirutæ, in qua ſit Capitulum cum jure nominandi Parochum, ad quem illæ pertineant num. 14.

De Clericis, qui militiæ nomen dederunt, utrum contraxerint irregularitatem. CI. n. 19.

De facultate Epiſcoporum cogendi Parochos etiam Regulares, Canonicos, cæteroſque Confeſſarios omnes Sacerdotes ad congregationem caſuum conſcientiæ. CIII. n. 9. uſque ad 13.

De obligatione Clericorum vacandi ante Sacram Ordinationem per decem dies exercitiis ſpiritualibus CIV. n. 5.

De cadaveribus defunctorum ſepeliendis in Eccleſiis Regularium, utrum prius deferri debeant ad Parochiam, CV.

De Vexillis, & Crucibus, quæ deferri debent in aſſociatione cadaverum facta per plures Ordines, vel Sodalitates, quamque iſtæ habere debeant præeminentiam. n. 16.

De Regularibus, utrum cogi poſſint ad aſſocianda cadavera in eorum Eccleſiis tumulanda. n. 38.

De Tertiariis, quæ ſejunctim vivunt, an decreto S. Pii V. de medio ſublatæ fuerint n. 61.

De examine, facultatibus, & conditionibus in Regularibus pro tribuendo habitu ſui Ordinis mulieribus non collegialiter viventibus n. 65.

An Sacerdotes Regulares poſſint audire confeſſiones mulierum Tertii Ordinis niſi ab Ordinario approbantur n. 68.

De Tertiariis viventibus in communi extra Clauſtra. XXIX. n. 13.

De Tertiariis viventibus ſejunctim in privatis ædibus. n. 15.

De poteſtate conferendi tertium Beneficium de jurepatronatus, ſuppoſita collatione duorum Beneficiorum ſimplicium, abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. XCI. n. 7.

De poteſtate conferendi tertium Beneficium tenue ſuppoſita collatione duorum non ſimplicium, non ſufficientium pro boneſta vitæ ſuſtentatione abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. n. 8.

De facultate retinendi abſque facultate Sedis Apoſtolicæ ſecundum Beneficium de jure patronatus, ſuppoſita retentione primi, ſive liberæ collationis, ſive de jure patronatus laicorum ſufficientis ad honeſtam vitæ ſuſtentationem. *ibid.*

De facultate retinendi tertium, & quartum Beneficium de jure patronatus laicorum abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ ſuppoſitis duobus aliis Beneficiis, ſive liberæ collationis, ſive de jure patronatus laicorum non ſufficientibus ad congruam ſuſtentationem. *ibid.*

De facultate retinendi unum, aut duplex Beneficium ſimplex ſimul cum pluribus legatis piis, vel Capellanis de jure patronatus laicorum abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. n. 6.

De nepotibus Parochorum, utrum ſubrogari poſſint ab avunculis & admitti ad examen publicum n. 11.

De poteſtate Epiſcoporum cogendi Parochos, ut tot ſibi Sacerdotes adjungant, quot Parochiæ adminiſtrationi ſunt neceſſarii. XCIV. n. 1.

De aris geſtatoriis. XXXIV. n. 10.

De adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ in Sacellis domeſticis. n 22.

De Cauſis Civilibus ad Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus in prima inſtantia in Curia non introducendis. XL. n. 3.

De facultate diſcendi juris civilis per Clericos ſæculares. XLII. num. 16.

De ſponſalibus initis ratione profectionis, & abſentiæ alterius conjugum. XLVI. n. 6.

De ſponſalibus de futuro per carnalem copulam ſubſecutam. n. 9.

De validitate ſponſalium initorum abſente Parocho, & ſine teſtibus. n. 52.

De Judicibus, Medicis, Profeſſoribus Servis &c. contrahentibus matrimonia in exteris civitatibus, XXXIII. n. 51.

De publicis pœnitentiis ſponſis imponendis, ſi coierint ante matrimonium de præſenti, utrum poſſint puniri pœna ſtupratoribus, debita *ibid.*

De matrimonio per verba de præſenti abſente Parocho, præſentibus tamen Teſtibus, & Notario utrum ſaltem tranſeat in ſponſalia de futuro n. 23.

De matrimoniis eorum, qui domicilium ſuum minime relinquentes ex propria Civitate ſe transferunt in aliam, ibique matrimonium ineunt, quin in eo loco quaſi domicilium ſibi comparaverint. XXXIII. n. 8.

De illorum matrimoniis, qui ſe transferunt in aliam Civitatem altercationes cum parentibus ad evitandas n. 9.

De obligatione ſumendi S. Euchariſtiæ propria Parochia a quolibet Fideli tempore Paſchali. XVIII. n. 10.

De facultate implendi Paſchale præceptum in Eccleſiis Regularium pro illis, qui ipſis inſerviunt. LV. n. 7.

De Eccleſia, & tempore benedicendi, & conſecrandi Fontem Baptiſmalem, & quibus præſentibus I. n. 6.

De petitionibus quæ ſcriptæ competitoribus tradendæ ſunt cum ſit examen pro collatione alicujus Eccleſiæ. VII. n. 5.

De collatione Baptiſmatis infantibus qui inveniuntur expoſiti in publicis viis VIII. n. 8.

De Parochia, quam ſive fœminæ, ſive mares adire debent, ut erudiantur in Doctrina Chriſtiana IX. n. 10.

De obligatione Clericorum tam minorum quam majorum Ordinum qui conducuntur ad officium Ludi Magiſtri, utrum teneantur, & obligari poſſint ad erudiendos pueros in Doctrina Chriſtiana. n. 13.

F I N I S.

Digitized by Google